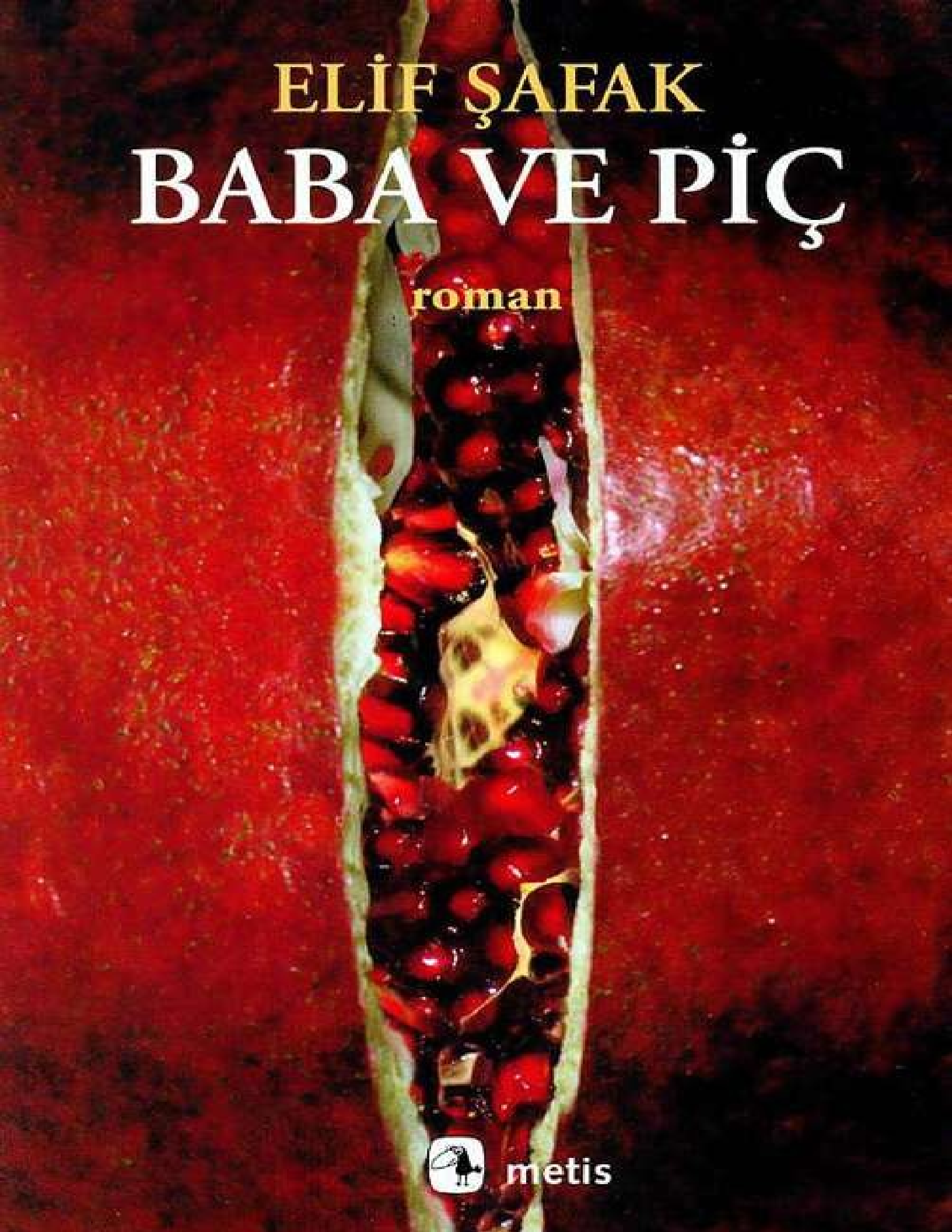
ELİF ŞAFAK
BABA VE PİÇ
roman
metis

Metis Yayınlan İpek Sokak 9, 34433 Beyoğlu, İstanbul Tel: 212 2454696 Faks: 212 2454519

e-posta: info@metiskitap.com

ww w.metiskitap .com

Metis Edebiyat

BABA VE PİÇ

Elif Şafak © Metis Yayınlan, 2005

İlk Basım: Mart 2006 Üçüncü Basım: Haziran 2006

Orijinali İngilizce olan Baba ve Piç, Aslı Biçen taraf ından Türkçeleştirilmiş, metne son hali yazar ve çevirmenin

ortak çalışmasıyla verilmiştir.

Yayın Yönetmeni: Müge Gürsoy Sökmen

Kapak Tasarımı: Emine Bora, Semih Sökmen

Dizgi ve Baskı Öncesi Haz ırlık:

Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt:

Yaylacık Matbaacılık Ltd. Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197-203 Topkapı, İstanbul Tel: 212 5678003

ISBN 975-342-553-8

ELİF ŞAFAK BABAVEPİÇ

www.webturkiyeforum.com

by Ayhan

Elif Şafak BÜTÜN YAPITLARİ

KEM GÖZLERE ANADOLU, 1994

PİNHAN, 1997, 6. Basım ŞEHRİN AYNALARI, 1999, 5. Basım

MAHREM, 2000, 8. Basım

BİT PALAS, 2002, 5. Basım

ARAF, 2004,4. Basım

MED-CEZİR, 2005

BABA VE PİÇ, 2006

Bir varmış, bir yokmuş

Tanrının mahlukları tah ıl kadar çokmuş Fazla konuşmak günahmış...

Bir Türk masalına mukaddime ...ve bir Ermeni masalına

Birinci Bölüm TARÇIN

G

ökten kafana ne yağarsa yağsın asla küfretmeyeceksin. Buna yağmur da dahil.

Yukarıdan üzerine ne düşerse düşsün, kabulün olmalı. Sağa- nak ne kadar şiddetli, tipi ne denli dondurucu olursa olsun, bulut- ların biz aşağıdakilere reva gördüklerine sövemezsin. Böyledir bu düzen. Bunu herkes bilir. Zeliha dahil.

Bilir bilmesine de, temmuz ayının bu ilk cumasında, yanı ba- şındaki tıkanmış trafi ğe inat kaldırımda koşturarak çoktan gecik- tiği bir randevuya yetişebilmek için telaş ederken, dudaklan k ıpır kıpır, ağzına geleni söylüyor yine de. Sövüyor da sövüyor Zeliha; kırık kaldırım taşlarına, yüksek topuklu pabuçlarına, peşine takı- lan adam müsveddesine, kuru gürültünün trafiği açtığı görülme- diği halde deli gibi kornaya basan şoförlerin cem-i cümlesine; vakt-i zamanında ne gerek varsa şu başa bela yüreğe cefa Kons- tantinopolis şehrini fetheden ve asırlarca da hatasından dönme- yen tekmil Osmanlı hanedan ına ve bir de yağmura... evet, şu yere batası yaz ya ğmuruna... sövüyor hepsine teker teker.

Doğrusu, yağmur bu şehirde tam bir çile. Dünyanın başka yerlerinde yağmur muhtemelen herkese ve her şeye nimet gibi gelir - mahsule, bitkilere, çevreye, az buçuk romantizm de ilave edince üzerine, bilhassa âşıklara iyi gelir. İstanbul'da öyle değil

ama. Burada işler başka türlü. Bizim için yağmur ne bereket de- mek, ne de ıslaklık. Ne arınırız onunla, ne onanırız. Olsa olsa se- beb-i öfkedir yağmur.

Sebeb-i öfkemizdir yağmur.

Çünkü çamur ve karmaşa ve hiddet boca eder üzerimize, damla damla dahi değil, kova kova, sanki elimizde yeterince yok- muş gibi her birinden. Bir de mücadele demektir ya ğmur. Bitevi- ye didiniş. Suyla dolu bir leğene aniden atılmış yavru kediler gi- bi, on milyonumuz birden damlalara karşı beyhude bir kavgaya girişiriz. Bu dalaşta tümüyle yalnız olduğumuz söylenemez aslın- da. Ne de olsa teneke levhalara yazılı kadim isimleriyle İstan- bul'un sokaklan-da mücadeleye koyulur bizimle beraber. Sokak- lar, evliyaların dört bir yana saçılmış mezar ta şlan, hemen her kö- şede bekleyen çöp yığınları, yakında göz alıcı, modern binalara dönüşecek çirkin, devasa inşaatlar ve bir de martılar... Onlar da var bu kavgada. Gökyüzü ne vakit tepemize tepemize tükürmeye başlasa, hepimiz birden galeyana geliriz.

Ama sonra, son damlacıklar toprağa erişip de, artık üzerlerinde tozun zerresi kalmamış yapraklara karars ızca tünediğinde, yani yağmurun nihayet durduğunu sezdiğimiz ama bir türlü emin olamadığımız o korunmasız anda, hani hayatın normale döndüğüne dair bir işaret aradığımız o buruk arafta, her şey ve her yer sü- kûnete kavuşuverir. Sema bize bakar, biz aşağıdakilere. Bakar ve gülümser, bizleri içine soktuğu bu müşkül durumdan ötürü özür dilercesine. Bizler de saçımızda hâlâ damlalar, paçalarımızda ça- mur, bakışlarımızda bezginlikle, laciverdin tonlarına öykünen ve şimdi her zamankinden daha berrak görünen semaya bakakalırız. Bakar ve tebessümüne karşılık vermeden edemeyiz. Elde değil, her seferinde gökyüzünü affederiz.

Ama henüz böyle bir af için çok, erken. Şu anda yağmur hâlâ bütün hızıyla yağıyor ve Zeliha'nın yüreğinde bağışlamadan eser yok. Şemsiye de taşımıyor üstelik. Zira "her yağmurda gene bir sokak satıcısına bir avuç para bayılıp aldığın her şemsiyeyi güneş çıkar çıkmaz orda burda unutacak kadar enayi olduğuna göre, bu

sefer yok sana şemsiye memsiye, iliklerine kadar ıslanmayı hak ettin kızım," diye buyurdu kendi kendine. Zaten artık çok geç. Sı- rılsıklam oldu bile. Bu açıdan bakınca, yağmur da hüzün gibi bir şey galiba: İlk başta, aman bana ilişmesin diye didinir sakınırsın, emniyetli ve kuru kalmak için elinden geleni

yaparsın, ama baktın ki olmuyor, baktın ki yağıyor üzerine dört bir koldan, gark olursun ta dibine kadar ve bir kez bu kadar battın mı içine, ha bir damla eksik ha bir damla fazla ne fark eder. Yağmur da hüzün gibi bir şey, yakalandın mı bir kez, az ı ço ğu yok artık. Olsa olsa "kuru kalabilenler" ve "sağanaktan nasibini alanlar" var.

Yağmur Zeliha'nın kuzguni ve kıvırcık saçlarından aşağı ge- niş omuzlar ına damlıyor. Kazancı ailesinin bütün kad ınları gibi, Zeliha da kara ve kıvır kıvır saçlarla doğdu. Ama diğerlerinin ak- sine, o saçlarını de ğiştirmedi, aynen korudu.

Arada soluklanmak için durup, ani bir ışığa maruz kalmışça- sına zümrüt yeşili gözlerini kısıyor. Katıksız bir kayıtsızlık var bugün bakışlarında, hani şu dünyada sadece üç türden insana has kayıtsızlık: ya umutsuzca saf, ya umutsuzca içe kapanık, ya da umutsuzca umut dolu insanlara. Zeliha bu üç gruba da dahil ol- madığından gözlerine sinen kayıtsızlığa anlam vermek zor. Gelip gidiyor kayıtsızlık. Yalpalıyor. Kâh üzerine çöküp donuklaştın- yor bakışlarını, kâh geri çekilip yerinde incecik bir boşluk, bir arayış b ırakıyor.

Temmuzun bu ilk cumasında Zeliha'da bir tuhaflık var. Bazen morfin yemiş gibi hissiz görünüyor nedense. Onun kadar cevval biri için hayli sıradışı bir hal. Bu yüzden mi bugün ne bu şehirle ne de yağmurla kavga etmek istemesi? Bu yüzden mi savaşma- ması? Kayıtsızlık bir yoyo gibi, inip çıkıyor kendine has bir ritim- le. Zeliha da ayak uydurmuş bu yoyoya, ruh hali bir sarkaç olmu ş adeta, iki zıt kutup arasında gidip geliyor: Donukluktan taşkınlığa savruluyor, sonra gene taşkınlıktan donukluğa.

Zeliha yağmurun altında ilerleyedursun, cafcaflı şemsiyeler, uyduruk yağmurluklar ve plastik eşarplar satan satıcılar alaycı gözlerle süzüyorlar onu. Satıcıların bakışlarını görmezden gelme-

yi başarıyor, tıpkı vücuduna açl ıkla bakan tüm erkeklerin bakışla- rım görmezden geldiği gibi. Zaman zaman ışıltılı h ızmasma takı- lıyor kınayan gözler. Sanki o minnacık mücevher parçasında if- fetsizliğinin ipucunu görmüşçesine yargılayarak bakıyorlar. Oysa bu hızmadan gurur duyuyor Zeliha, ne de olsa kendisi taktı bur- nuna. Canı yand ı yanmas ına da, kendini acıtmaya alışkın sayılır. Seviyor hızmasını. Seviyor tarzını. İster erkeklerin sözle ya da gözle tacizi, ister diğer kadınların ayıplamaları, ister kırık kaldı- rım taşları üzerinde topuklarla yürümenin zorlu ğu, ister vapurlar- da otobüslerde sıkıştırılmak, hatta ve hatta annesinin sürekli dır- dırı olsun... bu şehirdeki çoğu kadından uzun boylu olan Zeliha'yı göz alıcı renklerde mini etekler, iri gö ğüslerini meydana çıkaran daracık bluzlar, parlak naylon çoraplar ve bir karış topuklu ayak- kabılar giymekten men edebilecek hiçbir kuvvet yok bu dünyada.

Üzerine bastığı kald ırım taşının aniden yerinden oynamasıy- la, altındaki zifos birikintisinin eflatun eteğine fışkırması bir ol- du. Küfürü bastı Zeliha. Bu kadar galiz bir lisan ı böyle çekinme- den uluorta kullanabilen tek kadın o. Kazancı sülalesinde. Sade- ce Kazancılar içinde değil, cümle Türk kadınları içinde de nadi- rattan sayılır bu özelliği sebebiyle. Belki de bu yüzden, ne zaman küfretmeye başlasa, hemcinslerinin küfür açığını da kapatmak is- tercesine sövdükçe sövüyor. Bu sefer de öyle. Gelmiş geçmi ş bü- tün belediyelere küfretmeye koyuldu, çünkü çocukluğundan beri bir gün olsun göremedi şu lanet kaldırım taşlarının sımsıkı yerle- rine oturduklarını. Okkalı, sunturlu küfürler... Yanından geçenler hayretle bakıyorlar yüzüne. Bir kadının ağzına yakışmayacak tür- den küfürler...

Birden susuverdi Zeliha, birinin ona seslendiğini işitmişçesi- ne. Öyleyse bile etrafta bir tanıdık aramak yerine, is rengi gök- yüzüne çevirdi yüzünü, kaşlarını çatt ı. İkircikli bir iç geçirdi son- ra bastı gene küfrü, ama bu sefer dünyaya de ğil, tuttu yağmura sövdü.

Ne gaflet! Cicianne olsa nasıl kızardı şimdi. Cicianne'nin ya- zıya dökülmemiş ama çi ğnenmesi imkânsız kurallarına göre bu

yaptığı düpedüz z ındıklık. İnsan yağmuru sevmeyebilir, sevmeye mecbur değil elbet, ama her ne olursa olsun gökyüzünden gelene sövmemek gerekir çünkü hiçbir şey öyle kendi kendine düşmez yukarıdan ve yağan her nimetin de musibetin de ardında Allah vardır. Sövdün mü semadan yağana, onu gönderene sövmek ka- dar büyüktür günahı.

Hiç şüphesiz Zeliha, Cicianne'nin yazıya dökülmemiş ama çiğnenmesi imkânsız kurallarını harfiyen biliyor. Ama temmuz ayının bu ilk cuması hatmetti ği en kadim kuralları dahi çi ğneyebi- lecek kadar umarsız hissediyor kendini. Hem ağızdan çıkan çıktı bir kere, olan oldu, maziyle uğraşacak değil. Zeliha'nın pişman- lıklara vakti yok. Jinekologla olan randevusuna geç kaldı. Az buz bir mesele sayılmaz bu - ne de olsa insan jinekologla randevusu- na geç kaldığını fark etti ği anda, oraya gitmek için duyduğu kıt is- teği hepten kaybedip hiç gitmemeye karar verebilir kolaylıkla.

Hızlandı. Aynı anda, tamponuna silme ç ıkartma yapıştırılmış bir taksi zınk diye durdu önünde, üzerine su, çamur ve Madonna' nın Like a Virgin şarkısını s ıçrata sıçrata. Kalem bıyıklı, koca gı- dıklı, esmer yağız bir adam kornaya basıp, açık duran camdan ba- şını ç ıkardı. Zeliha boş bulundu bir an. Adam adres soracak ya da bir şey danışacak sandı. Ama fonda müzik avaz avaz gümbürder- ken, sırıtkan şoförün tek söylediği, "Hepsi senin mi yavrum!" oldu.

"Ne diyosun ulan sen?" Zeliha kendi sesinden ürktü, öylesine çığlık çığlığa. "Bu şehirde bir kadın rahat rahat yürüyemez mi?"

"Ama arabaya binmek dururken yürümek niye?" diye sırıttı şoför. "Böyle seksi vücuda yazık, ıslanmasın diye söylüyorum, oldu mu yani?"

Madonna arkadan bağıradursun, "Tıpkı bir bakire gibi, ilk de- fa dokunulan..." diye, Zeliha açtı a ğzını yumdu gözünü, küfür kü- für üstüne. Böylece bir kuralı daha çi ğnedi. Bir başka yazıya dö- külmemiş ama çi ğnenmesi imkânsız kuralı ihlal etmi ş oldu, bu sefer Cicianne'nin değil, Kadın Ferasetinin kitabından: Sen sen ol, sakın ola tacizcine küfretme.

İstanbullu Kadınların Elkitabından Altın Feraset Kuralı: So- kakta sarkıntılığa uğradığında asla tepki verme, muhatap olma çünkü tacizcisine küfretmek şöyle dursun tepki dahi veren kadın, tacizcisini daha da kışkırtmaktan öte bir şey yapmamış olur!

Hiç şüphesiz Zeliha bu kuralın yabancısı de ğil, hem ihlal et- meyecek kadar da kafası çal ışır ama temmuz ayının bu ilk cuması diğerlerine benzemiyor işte; içinde açığa çıkmış ba şka bir benlik var, daha umursamaz, daha atılgan ve alabildiğine öfkeli biri. Ruhunun çoğunu bu öteki Zeliha kaplamış şimdi; ipleri ele almış, ikisi adına karar veriyor. Avaz avaz küfretmeye devam etmesinin sebebi bu. O kadar çok patırtı ç ıkardı ki, Madonna'n ın sesini bas- tırdığı gibi insanlar ı da ba şına topladı. Oradan geçen yayalar ve şemsiye satıcıları ne menem bir bela koptu ğunu görmek için top- laştılar. Bu arada kimse fark etmedi ama deminden beri Zeliha'nın peşine takılmış ikinci bir tacizci, manyak bir kad ına bulaşmaktan çekindiği için takibinden vazgeçti. Ama taksi şoförü ne onun ka- dar ihtiyatlı ne de ürkekti; bütün bu şamatayı keyifle kar şıladı. Şoför sırıtırken, Zeliha adamın dişlerinin şaşırtıcı ölçüde beyaz ve kusursuz olduğunu fark edip, porselen kaplı olup olmad ıkları- nı dü şünmekten kendini alamadı. Ne fark eder! Kendine gel! Azar azar, o bildik adrenalin dalgasının bir kez daha kamında kabardı- ğını, midesini kavurduğunu, nabzını h ızlandırdığını hissetti. Şid- det nasıl bir tutku, biliyor Zeliha. Kazancı sülalesindeki bütün ka- dınların aksine, bir tek Zeliha, bir tek o, günün birinde bir erkeği gebertebileceğim seziyor.

Zeliha'nın şansına, tam o esnada, taksinin arkasında bekleyen Toyota şoförünün sabn tükenmiş olmal ı ki, bast ı komaya. Bir ka- rabasandan uyanır gibi sıçradı Zeliha. Kendinden ürktü. Şiddete olan yatkınlığından tedirgin oldu, her zamanki gibi. Sakinleşme- ye çalışarak yana çark etti, kalabalığın da dağılacağını, el âlemin kendi yoluna gideceğini umarak aralarından geçip gitmek istedi. Ne var ki o telaşla öyle ters bir hareket yaptı ki sa ğ aya ğı gev şek bir kaldırım taşının altına girdi. Panik zehirdir böyle durumlarda.

Panikle çekince ayağını ta şın altından, topuğunu kırdı. Ta başın- dan beri aklından çıkarmaması gereken o muhterem kural ı hat ır- lasa, bunlar gelmezdi başına.

İstanbullu Kadınların Elkitabından Gümüş Feraset Kural ı: Sokakta sarkıntılığa uğradığında sakın ola sinirlenme, panikle- me, çünkü sarkıntılık karşısında

sinirlenen ve aşırı tepki veren bir kadın sadece kendi işini zorlaştırmakla kalır!

Halini gören taksi şoförü bir kahkaha attı, arkadaki Toyota' nın kornası bir kez daha çald ı, sanki yağmur biraz daha hızlandı ve seyirci yayalardan "cık-cık" sesleri yükseldi, kimi ve niye kı- nadıklarını anlamak kabil olmasa da. O karga şanın içinde Zeli- ha'nın gözü taksinin arkasında parlayan çıkartmalardan birine ta- kıldı: "Hor görme garibi! Onun da bir kalbi vardır."

Zeliha boş bo ş bakt ı bu kelimelere. Harfler da ğıldı gözlerinin önünde. Birden ölesiye yorgun hissetti kendini - öyle yorgun ve yılgın ki her İstanbullunun hemen her günkü sorunlarıyla değil de, daha varoluşsal bir elemle boğuşmak zorundaydı sanki. Çok geçmeden taksi de Toyota da çekip gittiler, yayalar kendi yolları- na dağıldı. Bir tek Zeliha kaldı geride; yolda buldu ğu ölü bir kuşu tutar gibi şefkatle bakakaldı avuçlar ındaki kırık ayakkabı topu- ğuna, durdu bir müddet o halde.

Şefkat çetrefil mesele Zeliha'ya göre. Ne de olsa bir sürü şeyle baş edebilir de şefkate gelemez. Toparlandı hemen, tekrar yü- rümeye koyuldu. Tek topukla zar zor yürüse de, çok geçmeden oradan uzaklaşmayı ba şardı. Şemsiydi kalabalığın içinde hızla kayıp, müziği bozan detone bir nota gibi topallayarak. Kahveren- gilerden ve grilerden mürekkepti kalabalık. Kahverengilerin ve grilerin arasında, nasıl olduysa kumaşa karışmış eflatun bir iplik, uyumsuz mu uyumsuz bir tondu Zeliha. Ne var ki kalabalık, onun ahenksizliğini yutup kendi temposuna uyduracak kadar cevval ve yekpareydi. Parçalarının toplamı de ğil kalabalık. Yüzlerce nefes alan, terleyen, ağrı çeken bedenden olu şmuş bir y ığın değil, yağ-

mur altında tek bir bedendi. Nefes alan, terleyen, ağrı çeken tek bir beden. Ha yaz ha kış, ha yağmur ha güneş fark etmez, İstan- bul'da yürümek kalabalıkla birlikte yürümek demek.

Eski Galata Köprüsü üzerinden geçti Zeliha. Bir ellerinde şemsiye, diğerinde olta, sessizce bekleyen balıkçıların yanından geçerken onlann kımıltısızhk kapasitelerini, sabırlarını, varlığı bile şüpheli bir kıytırık balık için böyle saatlerce bekleme beceri- lerini kıskandı. Bu kadar az şeyle mutlu olabilmek ne harikulade bir yetenek. Günün sonunda eve eli boş ama memnun dönmek! Bu dünyada dinginlik bir şanstı, şanslılar da dingin. Böyle olma- lıydı herhalde, bu hususta Zeliha'n ın tek yapabileceği tahmin yü- rütmekti zira hiç böylesi bir dinginliği tatmamıştı, tadabileceğini de sanmıyordu. En azından bugün değil. Kesinlikle bugün değil.

Acelesine rağmen Kapalı Çar şı'dan geçerken yavaşladı. Alış- verişe zamanı olmasa da vitrinlere göz atmaktan kendini alamad ı. Çıkarıp bir sigara yaktı. Dumanı solurken kendini biraz daha iyi, neredeyse rahatlamış hissetti. Bu şehirde pek rastlanmaz sokak- larda sigara içen bir kadına, belli başlı muhitler d ışında, ama ki- min umrunda, omzunu silkti Zeliha. Donukluktan taşkınlığa, taş- kınlıktan donukluğa... çarşının iç kısımlarına doğru ilerledi.

Burada onu ismen tanıyan satıcılar var, özellikle kuyumcular. Ne de olsa Zeliha'nın her türden parıltılı aksesuara zaaf ı var. Kris- tal tokalar, alımlı bro şlar, salkım salkım küpeler, sedefli yaka çi- çekleri, zebra desenli eşarplar, saten çantalar, şifon şallar, ipek ponponlar ve bir de ayakkabılar, daima yüksek topuklu. Bu çarşı- dan ne zaman geçse bir sürü dükkâna dalar çıkar, satıcılarla pa- zarlık eder ve ilk başta almayı dü şünmediği şeyleri ilk baştaki fi- yatlarından çok daha ucuza alarak çıkardı. Ama bugün başka. Bu- gün epi topu birkaç dükkânın yanında oyalanıp, birkaç vitrine göz attı. Hepsi bu.

Türlü türlü otlarla ve baharatlarla dolu kavanozlarla, çömlek- lerle ve şişelerle kaplı bir tezgâh ın önünde duraladı. Üç ablasın- dan birinin bu sabah ondan tarçın almasını istedi ğini hatırladı ama hangisi olduğunu çıkaramadı. Tek bir konuda bile fikir birli-

ğine varamayan ama ayrı ayn daima hakl ı olduklar ına inanan, başkalarından öğrenecek hiçbir şeyi olmayıp öğretecek çok şey- leri olan dört kızın en küçüğü olmak talihsizlikti, piyangoyu tek rakamla kaçırmak kadar nahoş: Vaziyete

neresinden bakılırsa ba- kılsın insan kendini telafisi mümkün olmayan bir haksızlığa ma- ruz kalma hissinden kurtaramıyordu.

Biraz tarçın aldı Zeliha, tozundan de ğil çubuğundan. Satıcı ona çay, sigara ve muhabbet teklif etti, o da hiçbirini reddetmedi. Jinekolog beklesin. Oturup konuşurken gözleri gelişigüzel raflan dolaştı ta ki bir çay tak ımına kilitlenene kadar. Bu da zaafı olan eşyalar listesindeydi: ince, narin kaşıklı, sırça tabakh, belleri yal- dızlı ku şaklı, cam çay bardakları. Evde hepsi de onun tarafından alınmış en az otuz tak ım vardı herhalde. Ama yeni bir tak ım al- maktan zarar gelmezdi çünkü çok kolay kınlıyorlardı. "Öylesine kınlgan..." diye mmldandı Zeliha. Bütün Kazanc ı kad ınlan ara- sında çay bardaklanmn kınlganhğını kendine dert edinen bir tek oydu. Öte yandan, yetmiş yedi ya şındaki Çicianne başka türlü ba- kıyordu meseleye.

"Ah, gitti bir kem göz daha," derdi Çicianne ne zaman bir çay bardağı çatlay ıp kınlsa. "Şu meşum sesi duydunuz mu? Çat diye inledi valla! Oh yüreğimi titretti! Allah bilir kimin kem gözüydü, çatladı da gitti, iyi oldu!"

Ne zaman bir bardak kınlsa ya da bir ayna çatlasa Çicianne rahatlayarak iç geçirirdi. Madem ki bu deli dünyanın sathından habis insanlan silmek kabil değildi, böylelerinin kem gözlerinin masum canlara zarar vermek yerine camdan hudutlara toslayıp dağılması elbette daha iyiydi.

Yanm saat sonra Zeliha, şık bir doktor muayenehanesine dal- dı, bir elinde kınk topuğu diğerinde yeni çay bardağı tak ımıyla. Ancak içeri girdiğinde fark edebildi paketlenmiş tarç ın çubukla- nnı Kapal ı Çar şı'da unuttuğunu.

Bekleme odasında üç kadın ve bir adam oturuyordu. Zeliha hal- lerine bakarak kadınları derhal bir "endi şe sıralamasına soktu. İçlerinde en genç olan en kaygısızları olmal ıydı. Elinde bir dergi, öylesine karıştırıyor, metinleri okuyamayacak kadar üşengeç ol- malı ki sadece resimlere bak ıyordu. Muhtemelen basit bir işlem için buradaydı - do ğum kontrol hapı dan ışmak için filan. Pence- renin yanında oturan, otuzlarında görünen ve saç dipleri acil boya isteyen tombul sansın ise sinirli sinirli ayaklarını sall ıyordu habire, görünüşe göre aklı ba şka yerdeydi. Zeliha onun da o ka- dar ciddi bir sorunu olmadığını tahmin etti - herhalde rutin bir check-up ve pap-smear testi filan. Başörtülü olan ve buraya koca- sıyla gelen üçüncü kadınsa en tedirginleriydi muhtemelen; du- dakları kilitli, ka şları çat ık. Daha derin bir derdi olmalıydı, kısır- lık tedavisi filan. Hoş, kısırlığın ne denli ciddi bir sorun olduğu da son tahlilde kişiden kişiye göre değişirdi ya. Zeliha şahsen, hamile kalamamayı bir kad ının başına gelebilecek en talihsiz şey olarak görmüyordu bu günlerde.

"Hoş geldiniiiz!" diye şakıdı sekreter. "Saat üç Randevumuz siz misiniz?"

Sekreter "r" harfini telaffuz etmekte zorlanıyor gibiydi ve bu eksikliği telafi etmek istercesine, dili ne zaman o meşum harfe toslasa sesini yükseltiyor ve üstüne bir de fazladan gülümseme ilave ediyordu. Zeliha, başını sallad ı.

"Pekâlâ, tam olaRak neydi şikâyetiniz, Saat-üç Hanım?"

Zeliha sorunun saçmalığına aldırmamayı ba şardı. Kimi hem- cinslerine bol bol nasip edilip de ona zerre kadar bahşedilmemiş bir şey vardı: Dişil Şakraklık. Nedense bazı kad ınlar bir görev bi- linciyle tebessüm etmeyi huy edinmişlerdi, aksatmadan. İnsan nasıl olup da her zaman böylesine şen şakrak dolaşabilirdi ki? Ama zihnini kurcalayan bu dikenli soruyu öteleyip, sekreterin so- rusunu cevaplamayı tercih etti.

"Kürtaj için..."

Kelime şişkin bir balon gibi asılı kald ı havada. Hepsi birden sus pus olup, yere inmesini beklediler. Bu arada sekreterin yüzün-

deki yapışkan tebessüm de yok olmuştu. Zeliha gayri ihtiyari ra- hatladığını hissetti. Böylesi daha iyiydi. Di şil şakraklıktan haz- zettiği söylenemezdi.

"Randevu almamın sebebi..." dedi Zeliha, gözlerinin önüne düşen bir saç

tutamını gerilere do ğru atarak. Çenesini kaldırıp kartal burnunu öne çıkardı. Tekrar etti cevabını, belki niyet etti- ğinden bir parça daha yüksek sesle. "Kürtaj olmak..."

Bu yeni gelen hastayı tarafs ızca ve profesyonelce randevu defterine kaydetmek ile bunca pervasızlığı k ınamak arasında gi- dip gelen sekreter, ne yapacağını bilemiyor olmal ı ki bir an için bocaladı. Önünde açık duran deri kaplı deftere öylece bakakald ı. Yazı yazmaya ba şlayabilmesi için birkaç saniye daha geçmesi ge- rekti. Bu arada Zeliha mırıldandı:

"Geciktim kusura bakmayın..." Duvardaki saat kırk altı daki- ka geç kaldığını gösteriyordu. " Şey... yağmur yüzünden..."

Doğrusu yağmura haksızlıktı bu, çünkü t ıkanan trafik, kınk kaldırım taşlan, sorumsuz belediye, peşine takılan adam ve taciz- kâr taksi şoförü, hele hele durduk yerde ettiği alışveriş de bu ge- cikmeden sorumlu tutulabilirdi pekâlâ. Ne var ki Zeliha bunlann hiçbirinin sözünü etmedi. İstanbullu Kadınlann Elkitabından Fe- rasetin Altın Kuralını da Gümü ş Kural ını da pe ş pe şe çiğnemiş olabilirdi ama sıra Bakır Kurala gelince, bu sefer kitaba uymakta kararlıydı.

İstanbullu Kadınların Elkitabından Bakır Feraset Kuralı: So- kakta sarkıntılığa uğradıysan en iyisi bir an evvel unutup, hiç an- mamaktır, çünkü hadiseyi hatırlamak sadece sinirlerini daha be- ter bozmaya yarar!

Zeliha, şimdi uğradığı sark ıntılıktan bahsetse bile, diğer ka- dınlann böyle durumlarda destekleyici davranmak şöyle dursun, tacize uğrayan hemşirelerini yargılamaya daha yatkın olduklannı bilecek kadar zekiydi. Bu yüzden de cevabı uzatmad ı ve geriye günah keçisi olarak bir tek yağmur kaldı.

"Yaşınız bayan?"

Ne asap bozucu bir soruydu bu, ne kadar da gereksiz. Zeliha, karşısında bir kadın değil de alacakaranlık varmış gibi gözlerini kısarak baktı sekretere. Aniden kendine dair bir gerçe ği kabullen- mek durumunda kalmıştı: yaşını. Gerçek yaşının çok ötesinde ve üzerindeymışçesine davranmaya alışkın olan niceleri gibi o da gençliğinden rahatsızdı.

"Ben mi...?" dedi vakit kazanmak istercesine; nihayet ekledi: "on dokuz yaşındayım." Kelimeler ağzından çıkar çıkmaz çıplak kalmış gibi k ızardı.

"Kocanızın izni lazım elbette," diye devam etti sekreter, artık cıvıltılı olmayan sesiyle. Ard ından cevabını tahmin etti ği bir di- ğer soruya geçti. "Tabii eğer evliyseniz...?"

Zeliha gözünün ucuyla sağındaki tombul sarışının ve solun- daki başörtülü kadının yerlerinde kıpırdandıklarını gördü. Odada- kilerin meraklı bak ışları üzerinde a ğırlaştı. Ne var ki Zeliha'nın yüzünde ne sıkıntıdan eser vardı ne mahcubiyetten. Bu toplumsal işkenceden keyif alıyor değildi elbette ama içinden bir ses başka- larının fikirlerini ve yargılarını umursamamay ı ö ğütlemişti ona. Ne de olsa fark etmeyecekti sonuç olarak. Son zamanlarda bazı kelimeleri kişisel sözlüğünden çıkarmaya karar vermişti, "utanç" pekâlâ bunlardan biri olabilirdi. Gene de, şimdiye kadar odada bulunan herkesin anladığı bir gerçe ği yüksek sesle telaffuz ede- cek cesareti bulamadı kendinde. Bu kürtaja onay verecek bir koca yoktu. Bir baba yoktu. BA-BA yerine BOŞ-LUK vardı.

Neyse ki kocanın olmayışı formalitelerde bir avantaja dönü ş- tü. Görünüşe göre kimsenin yazılı iznini almas ına gerek yoktu. Bürokratik düzenlemeler, evli çiftlerin bebeklerini kurtarmak için gösterdikleri özeni evlilik dışı do ğan bebekler için göstermiyordu anlaşılan. Babasız bir çocuk neticede bir piçti ve İstanbul'da bir piç, sallanan bir diş gibi her an dü şmeye hazırdı.

"Doğum yeRi?" diye devam etti sekreter bezgin bir sesle.

"İstanbul!"

"İstanbul mu?"

Zeliha, ya başka neresi olacaktı der gibi omzunu silkti. Dünyada başka neresi

olabilirdi? O bu şehre aitti! Yüzünden anlaşılmıyor muydu? Ne de olsa Zeliha kendini has İstanbullu sayardı. Böylesi bariz bir gerçeği göremediği için sekretere tavır koyarcasına kınk topuğu üzerinde döndü ve kendini başörtülü kadının yanındaki sandalyeye buyur etti. Ancak o zaman kadının yanında oturan ve adeta utançtan felç olmuş gibi k ıpırdamadan duran kocası dikkatini çekti. Adam, Zeliha'yı yarg ılamaktan ziyade bu kadar kadıncıl bir alanda tek erkek olmanın verdiği rahatsızlıkla boğuşur gibiydi. Zeliha bir an üzüldü onun için. Adama balkonda birer sigara içmeyi teklif etmeyi düşündü çünkü sigara içtiğine emindi. Ama yanlış anla şılabilirdi. Evli olmayan bir kadın evli er- keklere böyle teklifler yapamazdı, hem evli bir erkek yanında ka- nsı varken ba şka bir kadına hasmane davranırdı. Erkeklerle arka- daş olmak neden bu kadar zordu? Neden hep öyle sonlanmak zo- rundaydı? Neden balkona çıkıp birer sigara içip iki kelam edip kendi yoluna gidemezdin? Zeliha sesini çıkarmadan oturdu pen- cerenin yanında, pencerenin sığınağında; yorgunluğunu sıkkınlı- ğını d ışarıya verip, karşılığında sokağın seslerini almak istercesi- ne. Çok geçmeden bir satıcının boğuk sesi odaya sızdı: Kiraz... Kütür kütür kiraz...

"İyi, iyi... bağırmaya devam et!" diye kendi kendine mırıldandı Zeliha. Oldum olası sessizli ği sevmezdi. İnsanların sokakta, çarşıda, bekleme odasında, sağda solda, gece gündüz ona bakma- ları, bakıp da yargılamaları sorun de ğildi, alışkın sayılırdı; seyret- meleri, süzmeleri, bakışlarıyla didiklemeleriyle baş edebilirdi. Mücadele edemeyeceği şey sessizlikleriydi. Kirazcı... kirazcı... Kilosu kaça?

Sokağın karşısındaki binanın üst katlarındaki açık bir pence- reden bağırıyordu kadının biri. Bu şehrin sakinlerinin sıradan meslekler için olmadık isimler uydurmaktaki başarısı oldum olas ı hoşuna giderdi Zeliha'nın. Pazarda satılan hemen hemen her şeyin sonuna bir -cı ekleyebilirsin, bir de bakmışsın şehir meslekleri listesi bir madde daha çoğalmış. Bu yüzden de sattığı şeye

bağlı olarak birine kolayca "kiraza", "sucu" veya "simitçi" deni- lebilirdi... ya da "kürtajcı".

Artık şüphesi kalmamıştı. Zaten emin sayılırdı ya, gene de gi- dip mahallelerinde yeni açılmış klinikte test yapt ırmıştı. "Büyük Açılış" günü klinik çalışanları bir grup seçkin misafire gösteri şli bir davet vermiş, sokaktan geçenler de olaydan haberdar olsun di- ye bütün çelenklerle buketleri kapının girişine dizmişlerdi. Zeliha ertesi gün kliniğe gittiğinde çiçeklerin çoğu solmuştu ama afişler ilk günkü kadar parlaktı. "Şeker testi yaptıran herkese gebelik testi bedava!" diyordu fosforlu büyük harflerle. İkisi arasında nasıl bir bağlantı oldu ğunu anlayamasa da Zeliha testi yaptırmıştı. So- nuçlar geldiğinde kan şekerinin normal, kendisinin de hamile ol- duğu ortaya çıkmıştı.

"İçeri girebilirsiniz!" diye seslendi sekreter kapının ağzından. Ardından, onun gibi "r" özürlü biri için kurtulması kabil olmayan kelimeyi telaffuz etti: "DoktoR... DoktoR sizi bekliyoR." Zeliha, çay takımı kutusunu ve k ırık topuğunu alıp, ayağa fırladı. Odadaki bütün başların, dikkatle ve her hareketini kaydederek ona döndüğünü hissetti. Normalde olabildiğince hızlı yürürdü. Ama şu anda hareketleri kurşun gibi ağır, neredeyse ahesteydi. Tam odadan çıkmak üzereyken, görünmez bir el tarafından dürtülmüşçesine durdu, arkasına döndü. Kimden yana bakması gerektiğini gayet iyi biliyordu. Döndü ve dosdoğru baktı ona. Ba- şörtülü kadına.

Başörtülü kadının kahverengi gözlerinin kuyusunda kınama, kımıl kımıl dudaklarında beddua vardı. Allah, hikmetinden sual olunmayan yüce Allah, ne demeye ondan senelerdir esirgediği be- beği, bu kadir kıymet bilmez on dokuz yaşındaki kızın rahmine bahsetmişti ki...

Doktor, dik duruşu ve dostane tebessümüyle insana güven veren iriyan bir adamdı. Sekreterinin aksine, onun yüzünde yargı, dilinde aptalca sorular yoktu. Zeliha'yı her aç ıdan hoş ve önyarg ısız karşılamış görünüyordu. Ona baz ı kâ ğıtlar imzalattı, ardından operasyon sırasında ya da sonrasında çıkabilecek sorunlar için başka kâğıtlar imzalattı. Zeliha doktorun yanında sinirlerinin ya- tıştığını, ruhunun gevşediğini hissetti ki işte bu çok fenaydı, çün- kü ne zaman sinirleri yatışsa ve ruhu gevşese bir çay bardağı ka- dar kırılgan olurdu ve ne zaman bir çay bardağı kadar k ırılgan olsa gözleri yaşarmaya başlardı. Nefret ediyordu ağlamaktan. Kü- çüklüğünden beri etrafında bol bol bulunan sulugöz kadınları kü- çümsemişti. Gittikleri her yere gözyaşı ve m ızıl mızıl şikâyetler

saçan bu ayaklı sefalet abidelerinden biri olmayaca ğına söz ver- mişti. Zeliha kendine ağlamayı yasaklam ıştı. Bugüne kadar genel itibariyle bu söze sadık kalmayı gayet iyi becermi şti de. Gözleri yaşardığında nefesini tutup yeminini hatırlamak yeterli olmuştu her seferinde. Bu yüzden, temmuz ayının bu ilk cumasında, şim- diye kadar gözyaşlarını bast ırmak için uyguladığı tekni ği tekrar- ladı bir kez daha: Derin bir nefes al ıp dudaklarını m ıhladı; nefesi içinde tutarken gücünü göstermek istercesine çenesini kaldırdı. Ama nedense bu defa hiçbir işe yaramadı teknik. Tuttu ğu nefes, boğuk bir hıçkırık olarak dışarı ç ıktı.

Doktor şaşırmış görünmüyordu. Al ışıktı ne de olsa. Bu mu- ayenehaneye kürtaj için gelen kadınlar hep ağlardı.

"Yapmayın böyle..." dedi, bir yandan eldivenleri eline geçirip bir yandan Zeliha'yı teselli etmeye çal ışarak. "Her şey yolunda gi- decek merak etmeyin. Sadece uyku. Uyuyacaksınız, rüya göre- ceksiniz, daha rüya bitmeden biz sizi uyandıracağız ve sonra evi- nize gideceksiniz. Bir daha hiçbir şey hatırlamayacaksınız."

Ağlamak Zeliha'nın yüz hatlarını belirginle ştirmişti, bilhassa da en çığırtkan özelliğini: burnunu! Tıpkı k ız kardeşleri gibi o da babasının kemerli burnunu miras almıştı. Ama aynı burun onun yüzünde daha da sivri ve uzun duruyordu.

Doktor Zeliha'nın omzunu sıvazladı. Genç hastasına bir kâğıt

mendil uzattı, sonra da bütün kutuyu. Masasında daima fazladan bir kutu kâğıt mendil bulundururdu. Bu mendilleri ilaç firmaları eşantiyon olarak dağıtıyordu. Kalemler, defterler ve şirket adını taşıyan diğer şeylerin yanı s ıra ağlamayı kesemeyen kad ın müş- teriler için kâğıt mendil de imal ediyorlardı.

"İncir... Sütlü incir... Olgun incir!"

Acaba bu deminki satıcı m ıydı yoksa bir ba şkası m ı? Müşte- rileri ona ne diyorlardı...? İncirci mi...?! diye geçirdi içinden Ze- liha, som beyazlığı ve pür temizli ğiyJe sinir bozan muayene ma- sasında kıpırdamadan yatarken. Ne şu karmaşık cihazlar ne de et- rafındaki neşterler onu bu mutlak beyazlık kadar ürkütüyordu. Beyaz da tıpkı sessizlik gibiydi Zeliha'ya göre. İkisi de hayattan mahrumdu.

Sessizliğin renginden kurtulma gayretinden olsa gerek tüm dikkatini tavandaki siyah noktaya verdi. Bakışını üzerine odakla- dıkça nokta gitgide siyah bir örümceğe benzemeye başladı. Önce hareketsizdi, sonra kıpırdandı, yürümeye başladı. İlaç Zeliha'nın damarlarında yayılırken, örümcek büyüdükçe büyüdü. Bir-iki sa- niye sonra öyle ağırlaşmıştı ki parma ğını bile kimildatam ıyordu. Anestezinin verdiği uykuya direnmeye çalışırken, tekrar hıçkır- maya başladı.

"Bu operasyonu istediğinize emin misiniz? Biraz daha düşün- seniz daha iyi belki," dedi doktor kadife sesiyle, sanki Zeliha bir toz yığınıydı da yüksek sesle konu şursa sözlerinin rüzgânyla onu uçurmaktan korkuyordu. "Bu karan tekrar düşünmek isterseniz henüz çok geç değil."

Ama çok geçti artık. Zeliha bu işin şimdi yapılması gerekti- ğini biliyordu, temmuzun ilk cuması. Ya şimdi ya hiç. "Düşüne- cek bir şey yok. Onu doğuramam," dedi.

Doktor başını sallad ı. Aynı anda, sanki bu hareketi komut bel- lemişçesine aniden en yakın caminin ezanı odaya doldu. Birkaç saniye içinde diğer bir camininki de buna eklendi, derken bir di- ğeri, bir diğeri... Zeliha'nın yüzü buruştu. İnsan sesinin saflığıyla okunması gereken ezan ın mikrofonlar ve hoparlörlerle şehrin

üzerinde kükreyen bir elektro-tarrakaya dönüşüp insanlıktan çık- masından nefret ederdi oldum olası. Çok geçmeden gürültü öyle sağır edici bir hal aldı ki civardaki bütün camilerin ses sistemle- rinde bir sorun olduğundan şüphe etmeye

başladı. Kim bilir belki de kendi kulaklarıydı birdenbire a şın hassaslaşan.

"Bir dakika sonra bitecek... merak etmeyin," dedi doktor.

Zeliha şaşkın baktı doktora. Elektro-ezana duydu ğu nefret o kadar mı belli oluyordu? Ho ş, ümranda da değildi ya. Tekmil Ka- zancı kad ınlan arasında açıktan açığa dinsiz bir o vardı.

Oysa çocukken, kısacık bir dönem için de olsa, nasıl da fark- lıydı her şey. O zamanlar Allah'ı en iyi arkada şı olarak hayal et- mek hoşuna giderdi. Fena bir şey değildi bu kuşkusuz; tek sakın- casi öteki en iyi arkada şının sekiz yaşında ve şimdiden sigara tir- yakisi, çenebaz mı çenebaz bir çocuk olu şuydu. Bu çocuk, eve te- mizliğe gelen temizlikçi kadının kızıydı; hani şu bıyıklannı alma- ya lüzum görmeyen, etli butlu temizlikçi kadının. O günlerde te- mizlikçi kadın haftada iki kere gelir, her seferinde çilli kızını da yanında getirirdi. Bir süre sonra Zeliha ile bu kızcağız sıkı dost olmuşlardı; hem de hayat boyu kan kardeşi kalmak üzere işaret parmaklanni kesecek kadar. Bir hafta boyunca parmaklannda kan kardeşliklerinin bayrağı olan bandajlarla gezmi şlerdi. O günlerde Zeliha ne zaman dua etse bu kanlı bandaj dü şerdi aklına - Allah da kan kardeş olabilseydi ke şke... ama sadece onun kan kardeşi...

Ne zaman Allah'tan en yakın arkadaşı ve yeryüzünde bir tek kendisinin kan kardeşi olmasını istese, an ında pişman olup tövbe ederdi. Ardından hemen tekrar ederdi çünkü Allah'tan özür dile- din mi üçlemen gerekirdi: tövbe, tövbe, tövbe.

Affedilmez bir günahtı ne de olsa. Allah ki şileştirilemez, in- sana ait vasıflarla tasavvur edilemezdi. Bu sebepten, Allah'ın ne parmağı olabilirdi ne de kan ı. Zeliha tüm çocukluğu boyunca ha- yal gücüne ket vurmakta zorlanmıştı; madem Allah'ı insanla ştır- mak yakışık almıyordu, ne demeye insanlara has sıfatlarla adlan- dınhyordu ki? Her şeyi görürdü ama gözleri yoktu; her şeyi du- yardı ama kulaklar ı yoktu; her yere eri şirdi ama elleri yoktu... Se-

KİZ yaşındayken Zeliha bütün bu bilgilerden yola çıkarak tek bir sonuca varmıştı: Yaradan yaradılanlara benzeyebilirdi ama yara- dılanlar Yaradan'a benzeyemezdi... yoksa tam tersi miydi? Biz ona benzeyebilirdik ama O bize benzeyemezdi... Kazancı ailesi- nin büyüklerine sorsa kulağını çekerlerdi muhtemelen, o da kim- seleri kızdırmamak için susmuş, Yaradan'a dair sormak istediği tüm bilmeceleri içine atmıştı.

İçine atmış ve çok da umursamamaya çal ışmıştı. Eğer günler- den bir gün büyük ablası Feride'nin i şaret parmağında bir bandaj görmese umursamamakta devam ederdi muhtemelen. Aynı par- mak, aynı kesik... Temizlikçi kad ının kızı, Zeliha'dan sonra Feri- de'yi de kan kardeşi yapmıştı anla şılan. Zeliha ihanete uğradığını hissetmişti o zaman. Kan kardeş dedi ğin biricik olurdu. Sen de onun gözünde biricik. Bu hadiseden sonra Zeliha, sadece küçük dostuna değil, tutmuş Allah'a da içerlemi şti. Yaradan'ın da birden fazla kan kardeşi vardı i şte. Bir nevi öyle. İmdadına yetişmesi ge- reken o kadar çok kul vardı ki, sonunda Zeliha'n ın imdadına yeti- şeceği yoktu.

Çocukların dostlukları ondan sonra fazla uzun sürmemi şti. Konak öyle büyük ve harap, annesi öyle huysuz ve talepkârdı ki, çok geçmeden temizlikçi kadın kızını da al ıp işten ayrılmıştı. Sa- dakatsiz kan kardeşinden olunca kime yansıtacağını bilemedi ği ince bir kırgınlık hissetmişti Zeliha. Ya kime kızsaydı şimdi? İş- ten ayrıldığı için temizlikçi kad ına mı, kadıncağızın burnundan getirip işten ayrılmasına neden olduğu için annesine mi, iki taraf- lı oynayan kan karde şine mi, kan kardeşini çalan ablası Feride'ye mi, yoksa her şeyi ve herkesi böyle yaratan Allah'a mı? Diğerle- rinin hiçbirine eh ermeyip nazı geçmedi ğinden, kırılmak için Al- lah'ı seçmi şti sonunda. O gün bugündür alışkındı Yaradan ile kav- gaya tutuşmaya. Daha o küçücük yaşta kendini kâfir gibi hisset- menin tadını al ınca, bir yetişkin olarak da kâfirliği üstlenmekte pek bir mahsur görmemişti zamanla.

Başka bir camiden daha ezan yükseldi. Namaza çağrılar iç içe geçti, suya atılmış bir ta şın etrafında büyüyen halkalar misali.

Orada öylece yatmış yank ılan dinlerken Zeliha'nın aklına akşam yemeğine geç kalacağı geldi aniden. Ak şam masaya ne konacağı- nı, yemeği üç ablasından hangisinin pişirdiğini merak etti. Abla- lanndan her biri başka bir yemekte iyi olduğundan günün ahçısı kimse ona göre farklı bir yeme ğin sofraya konmasını temenni ederdi. Gerçi bugün canı biber dolmas ı çekiyordu - tek tek her bir kız

kardeşin farklı pi şirdiği basit ama alengirli yemek. Biber... dolması... Örümcek aşağı inmeye ba şlarken Zeliha'nın nefesi ağırlaştı. Hâlâ tavana bakmaya çalışsa da odadaki diğer insanlarla aynı uzayda yer almad ığını hissediyordu. Çok geçmeden Mor- pheus'un krallığına adım attı.

Burası hayli ayd ınlıktı, neredeyse ışıltılı. Ağır ağır yürümeye başladı, kayarcasına. Tıka basa araba ve yaya dolu bir köprü bo- yunca ilerledi, oltalannın uçlarında çiğ pembe solucanlar k ıvra- nan hareketsiz balıkçılara değmemeye çalışarak. Attığı her ad ım- da bir kaldırım taşı oynad ı yerinden. Birden deh şetle farkına var- dı ki ta şların altında sadece boşluk vardı. Uçsuz bucaksız boşluk.

Boşluk her yerdeydi, ayaklarının altında olan aynı zamanda başının üstünde. Çok geçmeden aşağıdakinin yukarıda olduğunu, mavi gökten patır patır kaldırım taşlan yağdığını gördü. Gökyü- zünden bir kaldmm taşı dü ştüğünde kaldırımdan da bir taş eksili- yordu. Göğün üstünde ve yerin altında aynı şey vardı: BOŞ- LUK.

Kaldınm taşlan, aşağıdaki oyuğu derinleştirerek yağarken Zeliha paniğe kapıldı, bu hoyrat uçurum tarafından yutulmaktan korktu. "Durun!" diye bağırdı ta şlar ayaklarının altında yuvarla- nırken. "Durun!" diye emretti hızla gelip üzerinden geçen vasıta- lara. "Durun!" diye komut verdi onu omuzlayan yayalara, var gü- cüyle, çığlık çığlığa.

"Lütfen durun!"

Uyandığında tek başınaydı, midesi bulanıyordu ve tanımadığı bir odadaydı. Buraya nasıl gelmiş olabilece ğini bir an için merak et- tiyse de, çözmek istemedi. Ne acı ne keder, hiçbir şey hissetmi- yordu. Nihayetinde içindeki kayıtsızlığın bu yansı kazanm ış ol- duğuna hükmetti. Sadece bebeğini değil, hislerini de aldırmış ol- malıydı yan odada. Belki ç ıkınca gümüş bir olta sat ın alır, balığa giderdi artık. Öyle ya, madem ki hissizlikti içini kaplayan, kendi beyniyle yanşmaya kalkmadan ya da kendini zamanın gerisinde bırakılmış hissetmeden, saatlerce öylece durmay ı ba şarabilirdi belki de.

"Aman nihayet! Demek sonunda kendinize geldiniz!" Sekre- ter kollannı kavu şturmuş kap ıda dikiliyordu. "Ay yaRabbim! Ödümüzü patlattınız. Nasıl bağıRdığınızın faRkında mısınız ku- zum? Feciydi! Feci ne kelime, felaketti!"

Zeliha gözlerini kırpmadan boş bo ş bakt ı kad ına.

"Sokaktan geçenleR sizi boğazladığımızı filan sanm ışlardıR heRhalde... nasıl oldu da kapımıza polisleR dayanmadı, hayRet!"

Çünkü sözünü ettiğin İstanbul polisi. Amerikan filmlerindeki adaleli aynasızlardan değil, diye geçirdi Zeliha aklından, nihayet kendine göz kırpma izni vererek. Sekreteri neden sinirlendirdiği- ni anlayamadan, ama daha da fazla sinirlendirmekten çekinerek, aklına gelen ilk açıklamayı sundu kad ına: "Kusura bakmayın... belki canım yandığı için ba ğırmışımdır öyle."

Ama ona gayet mantıklı gelen bu aç ıklama, sekretere hiç te- sir etmedi: "Valla böyle bi şey imkânsız çünkü doktoR bey... ope- Rasyonu geRçekleştiRmedi. Size elimizi bile süRmedik ki canı- nız manınız yansın!"

"Nasıl yani...?" diye kekeledi Zeliha, cevabı ö ğrenmekten zi- yade kendi sorusunun ağırlığını kavramaya çal ışarak. "Yani... siz şimdi..."

"HayıR, bi şey yapmadık," dedi sekreter migreni azmış gibi başını tutarak. "Siz öyle avaz avaz ba ğıRıRken doktoRun bi şey yapması kabil olmad ı tabi. Bi tüRlü bay ılmadınız kuzum, ay o ne ' sayıklamalaR, bağRış ça ğRış, sonRa bi de küfRetmeye başladı-

nız, teRbiyesiz teRbiyesiz laflaR. Valla kaç senediR bu meslekte- yim, böyle bi şey ne göRdüm ne duydum. Onca moRfine bana mısın bile demediniz."

Zeliha bu lafın ardında bariz bir mübalağa olduğunu hissetti ama tartışmak gelmedi içinden. Jinekolog muayenehaneleri fikir tartışmaları için uygun yerler say ılmazdı. Aksine, bu tür yerlerin kadınlar üzerinde sessizleştirici bir etkisi olduğunu düşünmeye başlamıştı. .

"Nihayet bayıldınız bayılmasına da valla heR an tekRaR baş- lamayacağınızdan emin olamadık. DoktoR bey bekleyelim dedi, kafası netle şene kadaR bekleyelim. Kesinkes küRtaj olmak isti- yoRsa sonRa da yaptıRabilir. Biz de sizi bu odaya getiRdik, uyu- yun diye. Az da uyumadınız ya!"

"Yani şimdi gitmedi mi..." diye mınldandı Zeliha. Daha bu ikindi yabancılann arasında takındığı cesaretinden eser kalma- mıştı. Gözleri bir teselli için yalvanrken karnına dokundu usulca. "Demek kızım hâlâ orada..."

"Daha kız olup olmadığını bilmiyoRuz tabii!" dedi sekreter, bilmiş bir sesle.

Ama Zeliha biliyordu. Biliyordu işte.

Sokağa çıktığında hava çoktan kararmış olmas ına rağmen sa- bahın erken saatleri gibi geldi ona. Yağmur durmuş, telaş dinmi ş- ti ve hayat güzel, neredeyse yaşanılası göründü gözüne. Trafik hâlâ arapsaçı, yollar da çamurlu olmasına rağmen, yağmur sonra- sının taze kokusu bütün şehre sinmişti. Sağda seîda, küçük gü- nahlar işlemekten keyif duyan çocuklar su birikintilerine basıyor- du. Günah işlemek için uygun bir zaman varsa tam şu an olsa ge- rekti. Allah'ın bizi sadece seyretmekle yetinmeyip, dertlerimizle de ilgilendiği hissi veren o nadir anlardan; insanın O'nu yakın his- settiği nadir anlardan...

İstanbul saadet dolu bir metropol olmuştu adeta, tıpkı Paris gibi romantik ve füsunkâr, diye düşündü Zeliha; Paris'e gitmişli- ği yoktu gerçi ya. Bir martı geçti yak ından, alçaktan. Bir vapur sesi uzaktan. Bir an için de olsa, yepyeni ve belki de güzel bir mev-

simin eşiğinde olduğuna inandı Zeliha. Sonra m ırıldandı kendi kendine: "Neden yapmama izin vermedin Allahım? Neden bırak- madın kurtulayım bu bebekten?" Ne var ki sözler ağzından dökü- lür dökülmez ikiyüzlü hissetti kendini, geniş zamanlarda Tann'ya tepki koyup da dar zamanlarda yardımını isteyenlerden de ğildi. İçindeki ateistten özür diledi.

Tövbe.tövbe, tövbe... ,

Bir elinde çay takımı kutusu, bir elinde k ınk topuğuyla, her nasılsa kendini haftalardır hissettiğinden daha az keyifsiz hisse- derek evin yolunu tuttu, topallaya topallaya.

Böylece temmuz ayının bu ilk cuması ak şam sekiz sularında eve vardı Zeliha. Sa ğlı sollu her iki taraf ında kat kat yükselen modern apartmanlar arasında bir tuhaflık abidesi gibi kalan, beli bükük, sıvalan dökük, yüksek tavanlı kona ğa. Kıvrılarak dönen ahşap merdiveni çıkıp da ikinci kata ulaşınca tekmil Kazancı kad ınlarını büyük yemek masasının etrafına dizilmiş, tabaklarına yumulmuş vaziyette buldu. Belli ki onu bekleme gereği duymamışlardı. "Hah! Nihayet gelebildi hanımefendi! Hoş geldin yabanc ı! Gel sen de katıl bize," diye seslendi Banu, fırında kızarmış gevrek bir tavuk kanadının üzerinden boynunu uzatarak. "Peygamber efendimiz sofranızdaki nimeti yabancılardan esirgemeyin diye nasihat etmiş."

İncecik bir parıltı tabakas ı vard ı Banu'nun dudaklar ında. Salt dudakları de ğil, tüm yüzü, hatta kahverengi gözleri dahi nasibini almıştı bu par ıltıdan, yediği tavuğun yağı her yere bula şmışçası- na. Zeliha'dan on iki yaş büyük ve on be ş kilo a ğır olduğundan ablasından ziyade annesi gibi duruyordu. Banu'ya sorsanız, yedi- ği her şeyi anında depolayan bir sindirim sistemine sahip olduğu- nu iddia ederdi. Su içse yarıyordu... Haliyle, kilolarından sorumlu tutulamayacağını, rejim yapmaya kalksa bile böyle bir sindirim

sistemiyle baş edemeyece ğini düşünüyordu Banu. Şişmanlık ka- der gibi bir şeydi. Bu kaderi kutsamak için hapur hupur yediği ha- mur işlerini tartışacak değildi.

"Bil bakalım yemekte ne var?" diye neşeyle devam etti Ba- nu, yeni bir kanat almadan önce parmağını Zeliha'ya sallayarak, "Biber dolması!"

"Desene bugün şanslı günüm!" diye m ırıldandı Zeliha.

Günün menüsü ne kadar da tanıdıktı. Fırından yeni çıkmış kocaman bir tavuğun yanı s ıra yayla çorbası, pilaki, bir gün önce- den kalma kadınbudu köfte, turşu, sabah yapılmış çörek, bir sürahi ayran ve evet, biber dolması. Zeliha hemen bir sandalye çekti, böyle zor bir günün sonunda ailesiyle sofraya oturmakta zorlan- masına rağmen, açlığı isteksizli ğine galip gelmişti.

"Bu saate kadar neredeydiniz küçük hanım?"

Soruyu soran annesiydi; annesi Gülsüm, uzatmış ba şını ma- sanın öbür ucundan. Bakışlarında katılık, yüzünde hoyratlık var- dı; annesinin bir önceki hayatında Korkunç İvan olduğuna inanır- dı Zeliha.

"Saatin kaç olduğunun farkında mısın?" Omuzlarını dikle şti- rip, kaşlarını çatarak ek şittiği yüzünü Zeliha'ya doğru çevirdi; böyle kıpırtısız ve kaskatı ve pürdikkat durursa, en küçük k ızının zihnini okumayı ba şaracaktı sanki.

Gülsüm ile Zeliha, ana kız, her an kavgaya tutuşmaya hazır ama kavgayı ba şlatmaya isteksiz bir halde birbirlerine somurta- rak öylece durdular bir süre. Gözlerini ilk kaçıran Zeliha oldu. Annesinin önünde asabiyet sergilemenin ne denli büyük bir hata olacağını çok iyi bildi ğinden kendini gülmeye zorlayıp, dolaylı da olsa bir cevap verme teşebbüsünde bulundu:

"Bugün çarşıda indirim vardı. Çay takımı ald ım. Müthişler! Yaldızlı yald ızlı, kaşıklan da takım."

"Aman sen alıyosun, onlar kınlıyor. Yazık ki ilk darbede gi- diveriyorlar," diye atıldı Çevriye, Kazanc ı karde şlerin ikincisi. Özel bir lisede tarih öğretmeniydi. Daima sağlıklı, dengeli yer, her türlü aşınlıktan kaçınır. Tıpkı ki şiliği gibi saçlan da disiplin

altındaydı her daim. Siyah saçlar ını tam ensesinde büküp mü- kemmel bir topuz şeklinde tokalarla tutturur, tek bir tutamın bile çıkmasına izin vermezdi.

"Çarşıya mı gittin? Hani tarç ın? Neden tarçın almadın? Bu sabah sütlaç yapacağımızı söyledim ya sana, üzerine serpecek tarçın kalmamış," dedi Banu iki ısırık arasında, ama bu sorun zih- nini bir saliseden fazla meşgul etmedi. İştahla ekmeğe uzandı. Banu'nun "ekmek teorisi"ne göre vücudu her gün belli bir miktar- da ekmek almazsa doymaz, doyduğunu anlayamazdı. "Tokluk hissi" ile "ekmek depolamak" arasında bir bağ oldu ğundan, mide- nin dolduğunu tam olarak anlayabilmesi için her şeyle birlikte makul miktarda ekmek yemek gerekliydi. Bu sebeptendir ki kı- zarmış patatesin, pilav ın, makarnanın, böreğin ve hatta gerekirse ekmeğin yanında pekâlâ ekmek yiyebilirdi Banu.

"Tarçın mı...?" diye tekrarladı Zeliha, soru sormaktan ziyade tespitte bulunarak. Çarşıdan aldığı tarç ın çubuklarının akıbetini hatırlayınca dudaklarını büzüp sesini ç ıkarmadı. Soruyu cevapla- madan tabağına biber dolması ald ı.

Her seferinde biberleri Banu'nun mu, Cevriye'nin mi, yoksa Feride'nin mi doldurduğunu kolayca anlayabilirdi. Zira eğer Banu ise günün aşçısı, şamfıstığı, badem, mahuncevizi gibi ekstra tadlarla doldururdu içlerini. Yok eğer Feride yapmışsa, biberlerİB içlerini pirinçle öylesine tıka basa şişirirdi ki daha tencerede pi- şerken kenarlarından açılır, etrafa saçıhrlardı. Biberleri aşın dol- durma eğilimine her tür yeni ve bilinmeyen çeşniye duyduğu me- rak da eklenince Feride'nin dolmaları tuhaf baharatlardan geçil- mezdi. Karışımına göre ya fevkalade lezzetli ya da berbat bir ne- tice çıkardı ortaya. Ama yeme ği pişiren Çevriye ise, daima tatlı olurdu biberler. Ne de olsa Cevriye'nin her türlü yiyeceğe toz şe- ker eklemek gibi bir huyu vardı, zihnindeki acılığı bununla tela ıi etmek istermiş gibi. Ve tatlar ına bakılırsa anlaşılan bugünkü dol- malar onun eseriydi.

"Doktora gittim bugün..." diye mırıldandı Zeliha, dolman ın soluk yeşil pelerinini özenle çıkararak.

"Aman! Doktor möktor deme bana!" diye tersledi Feride su- ratını buru şturarak. Feride'nin insanlarla doğrudan göz teması kurmakla ilgili bir sorunu vardı. Etrafındaki insanlara değil de nesnelere konuşmak ona daha rahat gelirdi. Bu yüzden de bir son- raki cümlesini Zeliha'ya değil, Zeliha'nın tabağına söyledi:

"Bu sabah gazeteyi okumadın mı? Dokuz yaşında el kadar çocuğu apandisit

ameliyatı yapm ışlar, sonra da paslı makas ı için- de unutmuşlar. Buyrun bu kaçıncı! Bu memlekette kanunlar işle- se, hapishaneler doktor dolup taşar valla! Görevi kötüye kullan- maktan kodesi boylayacak kaç doktor var biliyor musun?"

Kimse itiraz etmedi. Ne de olsa tekmil Kazancı kad ınları ara- sında tıbbi prosedürlere en aşina olanı Feride'ydi. Son alt ı y ılda her biri kulağa diğerinden daha yabancı gelen sekiz farkl ı hasta- lık teşhisi konmuştu kendisine. Doktorlar mı bir karara varam ı- yordu yoksa Feride mi hamaratça yeni marazlar üzerinde çalışı- yordu bilinmez. Zaten bir süre sonra neyin ne olduğunun o kadar da önemi kalmamıştı. Akıl sağlığı denilen şey, yolunu yitirdiği bir diyar, vaat edilmiş topraklard ı; bir nevi Shangri-La. Günün birin- de oraya dönmeye niyetliydi de şimdilik her biri birbirinden aca- yip isimli ve tedavisi zahmetli "akıl hastalıkları" patikasının muh- telif duraklarında konaklıyordu.

Doğrusu daha küçükken bile Feride'de bir tuhaflık vardı. Okulda öteki öğrencilere ayak uydurmakta zorlanmıştı hep. Co ğ- rafya dersi dışında bir şeye alaka göstermemiş, coğrafya dersinde de topu topu bir-iki konudan ötesiyle ilgilenmemişti. En sevdiği konu: atmosferin katmanları. Ozonun stratosferde nasıl parçalan- dığı ve okyanus yüzey ak ıntılarıyla atmosfer hareketleri arasında- ki bağlantı üzerinde saatlerce dü şünebilir, okuyabilir, konuşabilir- di. Yüksek seviyelerdeki stratosfer deveranı, mesosferin özellik- leri, vadi rüzgârları ve deniz esintileri, güne ş döngüleri ve tropikal enlemler, dünyanın şekli ve büyüklüğü üzerine ne bulduysa hat- metmişti. Okulda ezberlediği her bilgi kırıntısını eve gelir gelmez aile fertleri üzerinde test etmeye kalktığından. Kazancılar atmos- fer hareketleri hususunda hayli bilgili sayılırlardı. Coğrafya bilgi-

sini sergilediği her sohbette şevkle konuşurdu Feride; bulutların üzerinde uçar, bir atmosfer katmanından diğerine sıçrardı. Der- ken, liseden mezun olduktan bir sene sonra, tuhaflıkları katmer- lenmiş; yabanilik ve asosyallik alametleri sergilemeye başlamıştı.

Feride'nin coğrafya merakı zaman içinde azalmam ış, ama ona bir o kadar keyif veren başka bir ilgi alanına ilham vermişti: ka- zalar ve felaketler. Her gün ilk iş gazetelerin üçüncü sayfalar ını okurdu. Okumak ne kelime, adeta hatmederdi. Araba kazaları, seri cinayetler, kasırgalar, depremler, yangınlar, seller, ölümcül has- talıklar, salgınlar, bilinmeyen virüsler... Feride bunların hepsini yutarcasına okurdu. Seçici belleği yerel, ulusal ve uluslararası fe- laketleri özenle depolardı.

Bunca "acı haber" depolay ınca, etrafında dönen her sohbetin içine limon sıkabilir, herkesin içini karartabilirdi. Ama gene de ai- lesinde kimsenin huzurunu kaçırmazdı Feride'nin saçt ığı kara ha- berler. Ne de olsa kimsenin tam olarak inandığı yoktu ona. Ka- zancı ailesi delilikle u ğraşmanın yolunu bulmuştu: delilik ile "ya- lancılığı" birbirine karıştırmak. Söyledikleri hakikat değilmiş gi- bi davranıyorlardı Feride'ye, gazetelerden seçip verdi ği tüm o ka- ra haberler hayal mahsulleriymişçesine.

Feride'ye konulan ilk teşhis "stres ülseri"ydi - ailede kimse- nin ciddiye almadığı bir te şhisti bu, ne de olsa "stres" kelimesi bir nevi tekerleme halini almıştı. Stres aşağı, stres yukan... Türk kül- türüne girer girmez bu kelime öyle büyük bir coşkuyla karşılan- mıştı ki, memlekette mantar gibi stres hastas ı türemi şti. Feride de dur durak bilmeden stresle ilintili bir hastalıktan diğerine yolcu- luk etmişti. Ne bereketli diyardı buras ı! Stresle ilintilendirileme- yecek hiçbir şey yok gibiydi. Derken bu aşama da geride kalmış, Feride zamanla obsesif-kompulsif bozukluk, çözülmeli amnezi ve psikotik depresyon civarlarında oyalanmıştı.

Delilik seyr-ü seferinin her aşamasında Feride saçının rengini ve biçimini değiştirdiğinden, psikolojisindeki değişiklikleri takip etmeye çalışan doktorlar bir saç çizelgesi tutmaya başlamışlardı. Saçlarını kâh k ısacık, kâh orta boy, kâh saç eklemek suretiyle be-

line kadar uzun tutmuş, bir keresinde tümüyle kazıtmıştı; diken diken, kıvırcık, örgülü; tonlarca saç spreyi, jölesi, şekillendirici kreme bulanmış; tokalar, mücevherler ya da kordelalarla süslen- miş; punk stili dik dik, balerin topuzu,

meçli denemişti. Akla ha- yale gelen her renge boyanmıştı şimdiye değin saçları. Hastalığı- nın safhalarını saçlar ının hallerinden takip etmek mümkündü.

Uzunca bir müddet "majör depresif bozukluk"ta konakladık- tan sonra Feride "sınırda kişilik" denilen teşhise doğru kaymıştı bodosloma. Kazancı ailesinin her bir ferdinin kendi kafas ına gö- re yorumladığı bir terimdi bu "s ınırda kişilik" teşhisi. Mesela an- nesi "sınır" kelimesini polis, gümrük memurları ve kaçakç ılıkla bağlantılandırdığından, kızında bir nevi yasadışı e ğilim bulmuş gibi davranmıştı. Zaten güvenmediği kızından iyice şüphe eder olmuştu. Halbuki Feride'nin kız kardeşleri için "sınır" kelimesi sadece "kenar" fikrini çağrıştırıyordu, kenar fikri de ölümcül bir uçurum görüntüsünü. Belki de bu sebepten ona karşı son derece temkinli davranmışlardı, metrelerce yükseklikteki bir duvarın üzerinde yürüyen ve her an düşüverme ihtimali olan bir uyurge- zermiş gibi. Öte yandan Cicianne tamamen farkl ı yorumlam ıştı "sınırda kişilik" teşhisini. Sınır kelimesi dantel kenan gibi bir şey hatırlattığından daha da büyük bir ilgi ve yakınlıkla incelemişti en deli torununu.

Yakın zamanda Feride, herkesin böyle kafasına göre yorum- ladığı "s ınırda kişilik" teşhisinden kimsenin değil yorumlamak, telaffuz dahi edemediği başka bir teşhise göç etmişti: "hebephre- nik şizofreni". O gün bugündür bu yeni isimlendirmeye sadık kal- dığı söylenebilirdi. Te şhis ne olursa olsun, ne kadar değişirse de- ğişsin, kendi hayal ülkesinin kurallarına göre yaşıyordu Feride. Göz temasının mümkün olduğu o ender anlarda göz bebeklerine bir kez bakmak yeterdi sıradan bir insan olmadığını ve o gri-ye şil gözlerin ardında muhayyilesinin ne denli derin, nasıl da delişmen olduğunu anlamak için.

Ama temmuz ayının bu ilk cuması Zeliha ablas ının doktorla- ra duyduğu nefreti kaale almadı. Yemeğe oturur oturmaz gün bo-

yu bir şey yemediğini hatırlamıştı. Hızlı h ızlı bir çörek indirdi gövdeye, bir bardak ayr&n koydu kendisine, bir dolma daha aldı önüne ve aniden durdu içinde-giderek büyüyen ifşa arzusunu sa lıverdi:

"Bugün jinekologa gittim..;

"Aman! Jinekologlar...!" diye cırladı Feride gene ama konu ş- masıyla susması bir oldu. Bunun ötesinde bir yorumda bulunama- dı. Ne de olsa cümle doktor Jtaifesi içinde jinekologlar en az aşina olduğu kesimi oluşturuyordu.

"Bugün kürtaj olmak için jinekologa gittim," diye bitirdi cümlesini Zeliha, kimseye bakmadan.

Banu elindeki tavuk kanadını dü şürüp yutkundu; Çevriye du- daklarını büzüp a ğlamaklı oldu; Feride önce bir ç ığlık ardından bir kahkaha attı; anneleri Gülsüm başını ellerinin aras ına alıp ka- fatasını aniden mengeneye s ıkıştırmışlar gibi inledi ve Cicianne... sevgili Cicianne sakin sakin yayla çorbasını içmeye devam etti. Belki de son zamanlarda kulakları iyice duymaz oldu ğu için. Ya da belki bunama başlangıcından mustarip olduğu için. Kim bilir belki de ortada o kadar da büyütecek bir şey olmadığını dü şündü- ğü için. Cicianne'nin sağı solu belli olmazd ı ki.

"Bebeğini mi öldürdün? Nasıl yaparsın?" diye sordu Çevriye dehşetle.

"Bebek değil!" dedi Zeliha omuzlarını silkerek. " Şu aşamada olsa olsa pıhtı sayılır. Hani 'o seni bir kan pıhtısından yarattı' di- yor ya Kuran, öyle işte. Pıhtıcık kelimesi hem dine hem bilime daha uygun olur!"

"Dinmiş! Bilimmiş! Ne dindar ne bilimselsin sen..." diye atıl- dı Çevriye, hiddetinden titreyerek. "Olsa olsa so ğuk nevalesin sen! Kalpsiz vicdansız!"

"İyi de daha bitmedi," dedi Zeliha, sakin, kararlı. "Madem pıhtıcıkla aranız bu kadar iyi, müjdemi isterim ey ahali! Kimseyi öldürmedim!" Zeliha ablasına döndü. "İstemediğimden değil as- lında İstedim! Pıhtıcığı ebediyen aldırmak istedim ama bir şekilde olmadı. Ben kovdum ama o gitmedi..."

"Ne demek bu?" diye sordu Banu, yüzü allak bullak.

Zeliha bir anlığına durakladı, nasıl bir açıklama yapacağını tartarak. Derken

aniden sesini yükseltti: "Çünkü Allahü Teala bu akşam bana bir mesaj gönderdi!"

Böyle okkalı bir iddiay ı kendisininki gibi dindar ve her şeyi büyütmeye namzet bir aileye söylemenin yakışık almayacağını biliyordu bilmesine de dizginleyemedi kelimelerini. "Bir yanım- da doktor bir yanımda hemşire, uyuşturulmuş vaziyette yat ıyor- dum. Her şey bitti bitecek. Bir-iki dakika sonra operasyon başla- yacak, bebek gidecek! Ebediyen! Ama tam ameliyat masasında bilincimi kaybetmek üzereyken yakınlardaki bir camiden ikindi ezanı okunmaya ba şladı... Ezan kadife gibi yumuşaktı. Bütün vü- cudumu sardı. Sonra ezan daha bitmeden kulağıma bir meleğin fı- sıldadığını duydum: Ey Zeliha, bu çocu ğu öldürmeyeceksin!"

Çevriye gayri ihtiyari yerinde sıçradı, Feride sinirli sinirli ök- sürdü, Banu bir dikişte bir bardak su içti, anneleri Gülsüm ise al- nını ovu şturmaya başladı. Sadece uzaklarda, muhtemelen burada- lardan çok daha masalımsı, çok daha yaşanılası bir diyarda gezi- nen Cicianne hiç oralı olmad ı. Yayla çorbasını bitirmi ş, sabırla s\- radaki yemeği bekliyordu.

"Sonra..." diye hikâyesine devam etti Zeliha. "Bu ulvi ve es- rarengiz ses şöyle buyurdu: Ey Zeliha! Ey faziletti Kazancı aile- sinin hayırsız evladı! Ey bu ailenin yüz karası! Bırak rahmindeki çocuk yaşasın! Şimdiden bilemezsin ama bu çocuk büyüyünce li- der olacak. Padişah olacak!"

"Sanki padişah mı kald ı!" diye araya girdi Çevriye, öğret- menlik daman kabarmıştı gene.

"Ey Zeliha kulum! Ey günahkâr kulum, ey cehennem ateşle- rinde yanası kad ın," diye kendi kendine haykırmaya devam etti Zeliha hiç oralı olmadan. "Senin i şlediğin günahlara rağmen, sa- na rağmen pür-i pak olacak bu çocuk. Herkese örnek olacak! Sırf bu ülke değil, Ortadoğu ve Balkanlar değil, bütün dünya duyacak evladının adını. Bu kızçocuğu kitleleri peşinden sürükleyecek ve insanlığa banş ve adalet getirecek!"

di ailede, birisi dolunayda sarhoş yüzerken bo ğulmuş, birisi takı- mının kupayı kazanmas ını kutlayan az ılı bir taraftar ın kaza kur- şunuyla göğsünden vurulmuş, bir diğeri kanalizasyon sistemini yenileyen belediyenin açtığı iki metrelik çukura dü şmüştü. Tabii bir de hiç sebep yokken kendini vuran, ikinci göbekten akraba, Ziya isminde bir kuzen vardı.

Nesiller boyu, adeta yazılı olmayan bir kurala uyarcas ına, aniden, vakitsiz oluvermişti Kazancı soya ğacındaki erkekler. Son kuşaklarda en uzun yaşayanı k ırk birine gelebilmişti ancak. Sa- kınmak da kâr etmiyordu sanki. Mesela kaderden kaçmaya ka- rarlı bir uzak ye ğen sağlıklı bir hayat sürmek için azami özen göstermiş, aşın yemekten, fahişelerle yatmaktan, azılı taraftarlar- la temastan, alkolden ve her türlü uyuşturucudan uzak durmuş, en nihayetinde yanından geçtiği bir inşaattan üzerine düşen be- ton tarafından ezilmişti.

Sonra bir de Celal vardı, Cevriye'nin derinden sevdiği ve bir kavgada kaybettiği, aynı zamanda ikinci derece akrabas ı olan ko- casi. Halen açıklığa kavuşmayan sebeplerden dolayı Celal rü şvet suçuyla iki yıl hapse mahkûm edilmişti. Tahliyesine az bir zaman kala ölüm haberi gelmişti. Kavgada ölmüştü. Ama öyle bir yum- ruk ya da darbeyle değil, yumruklaşan mahkûmları seyretmek için kendine daha iyi bir seyirlik yer ararken yüksek voltajlı bir elektrik kablosuna basarak kaybetmişti hayatını. Kocasını kay- bettikten sonra Çevriye evlerini satmış, yaşama arzusunu yitir- miş, neşesiz bir tarih öğretmeni olarak Kazancı hanesine göç et- mişti. Okulda nasıl kopyaya şamataya karşı sava ş açm ışsa, evde de patırtıya kargaşaya karşı sava şmakta kararlı oldu ğundan, öm- rü devamlı birilerini azarlamakla geçiyordu. Kazanc ı ailesi Cev- riye'nin öğrencilerine acırdı içten içe. Bilmedikleri, Cevriye'nin öğrencilerinin de ailesine acımakta olduğuydu.

Ailedeki erkeklerden söz edince, tabii bir de Sabahattin Enişte vardı; Banu'nun yumuşak kalpli, iyi huylu ama o nispette de çe- kingen kocası. Kâğıt üzerinde hâlâ evli oldukları halde balay ın- dan sonraki kısa bir dönem hariç, Banu kendi evinde kocasıyla

Zeliha aile fertlerine baktı göz ucuyla. Bo ş ve donuk yüzler buldu etrafında.

"Neyse canım, uzun lafın kısası pıhtıcık bir yere gitmedi! Müjdemi isterim valla! Bebek hâlâ karnımda! Yakında şu masaya bir tabak daha eklenecek demektir."

Derin bir sessizlik oldu masada. Hiç bitmeyecek gibiydi ses- sizlik, tabii eğer

anneleri Gülsüm hiddetle atılmasa. "Piç!" diye inledi Gülsüm. "Bu aileye evlilik dışı bir çocuk mu getiriyorsun? Bir piç!"

Kelime kesif bir duman gibi yükseldi, kıvrıldı, oyalandı ha- vada.

"Utan utan! Bunca zaman hepimizi rezil rüsva ettiğin yetme- di mi?" Gülsüm'ün yüzü öfkeden çarpılmıştı. "Şu hızmaya bak, şu hallere... Boya küpüne düşmüş gibi makyaj, avuç kadar etekler, bi karış topuklar! Böyle... böyle orospular gibi giyinirsen olaca ğı budur. Beyoğlu'ndaki kaldırım yosmaları bile senden daha na- musludur ya. Yat kalk Allah'a şükret. Şükret ki bu ailede erkek yok. Yoksa seni sağ komazlard ı bilesin."

Aslında o kadar da doğru sayılmazdı bu tespit. Öldürme k ıs- mı de ğil de, ailede erkek olmaması k ısmı. Erkekler vardı ne de ol- sa. Bir yerlerde, bir zamanlar. Ama Kazancı ailesinde kad ından çok daha az erkek olduğu doğruydu. Adeta soyun üzerindeki bir lanet gibi, Kazancı erkekleri nesiller nesiller boyu gitgide daha erken çekip gitmişti öte dünyaya. Mesela Cicianne'nin kocası R ı- za Selim Kazancı altm ışına varmadan bir gün aniden nefes ala- maz olmuş, küt diye düşüp ölmüştü. Sonraki nesilde Levent Ka- zancı elli birinci ya şgününü göremeden kalp krizinden rahmetli olmuş, babasıyla dedesinin izinden gitmişti.

Bir Rus hayat kadınıyla Moskova'ya kaçan, orada aile soya- ğacının lanetinden korunacağını sanan bir büyük amcalar ı vard ı. Sonunda kadm bütün parasını çalm ış, amca da St. Petersburg'da donarak ölmüştü; bir diğer akraba otoyolda körkütük sarhoş kar- şıdan karşıya geçmeye çalışırken bir arabanın çarpmasıyla ebedi istirahatgâhına intikal etmişti; yirmi yaşlarında ölen yeğenler var-

kalmak yerine zamanının çoğunu ailesinin konağında geçirmişti. Fiziksel uzaklıkları öyle dikkat çekiciydi ki, Banu ikiz o ğlanlara hamile kaldığında, herkes bu hamileliğin teknik olasılığı üzerine şakalar yapmıştı. Ancak bütün Kazancı erkeklerini bekleyen me- şum kader ikizleri daha bebekken yakalamıştı. Küçücük oğullarını çocuk hastalıkları yüzünden kaybeden Banu temelli ailesinin evine taşınmış, kocasını ara s ıra ziyarete gider olmuştu. Gittiğin- de onu hâlâ seven bir eş bulurdu kar şısında. Gene de yuvasında kalmaz, kalamaz, apar topar dönerdi aile ocağına.

Son olarak tabii bir de Mustafa vardı; bu neslin tek erkek ço- cuğu, dört kızın arasına Allah tarafından bahşedilmiş k ıymetli mücevher.

Nasıl da istemişti Levent Kazancı kendi soyad ını ta şıyacak bir erkek evlat sahibi olmayı... oğlan babası olma saplant ısı öyle büyüktü ki, Kazancı ailesinin dört k ızı çocukluklar ının her aşa- masında davetsiz misafir gibi hissetmişlerdi kendilerini. Levent- Gülsüm Kazancı çiftinin ilk üç çocu ğu kız olmuştu. Önce Banu, sonra Çevriye ve ardından Feride... Kızlar varlıklarını bir "önsöz" olarak görmüşlerdi senelerce, esas kitaptan önce yazılmış bir ön- söz, beklenen şarkıyı önceleyen pe şrev, beklenen oğlan çocuğun- dan önce geliveren gereksiz, geçici aşamalar... Nihayet dördüncü çocuk oğlan olmuştu: Mustafa. Beşinci ve en küçük çocuk Zeli- ha'ya gelince, doğmasının tek sebebi oğlan tutturan ebeveynleri- nin şanslarını bir kez daha denemek istemi ş olmalar ıydı. Belki ge- ne oğlan olur... Zeliha'ya sorsanız, peşrevden de kötüydü son nota olmak, önsözden beterdi sonsöz muamelesi görmek.

Önsöz ya da sonsöz fark etmez, aslolan ortadaki metindi bu ailenin kitabında. Kıymetliydi Mustafa. Hal böyle olunca, doğdu- ğu andan itibaren Kazancı sülalesindeki erkekleri yakalayan la- netten onu korumak için bir dizi tedbir alınmıştı. Bebekken göz- boncuklan ve muskalarla kuşatılmış, yürümeye başladıktan son- ra hep göz önünde tutulmuş, sekiz yaşına kadar saçları kesilme- mişti, kız çocuğu gibi dolaşırsa Azrail'i aldatabileceğim umarak. Birisi çocuğa ne zaman seslenecek olsa "kızım!" derdi, "kızım,

gel buraya!" Yirmi yaşına bastığında Mustafa'yı olabildi ğince uzağa gönderme karan alınmıştı oybirli ğiyle. Hem buralardan uzaklaşırsa kaderinden daha uzun süre kaçabileceği umuduyla, hem de doğrusunu söylemek gerekirse, ailesi dışında kimseyle doğru dürüst geçinemediğinden mecburen alınan bir karardı bu. İyi bir öğrenci olduğu halde Mustafa'nın lise hayatı sosyalle şme beceriksizliği

yüzünden berbat geçmişti. Evinde kral kesilmeye alışkın olan çocuk, sınıfta nice öğrenciden sadece biri olmayı ka- bullenemiyordu. Evinde nasıl özel ise, okulda da öylesine ayrıca- lıklı ve biricik olmaya kalk ışması, en nihayetinde tamamen arka- daşsız kalmasına sebep olmuştu. Zamanla öyle gözden düşmüştü ki Mustafa, annesi Gülsüm onun için bir mezuniyet partisi verme- ye kalktığında, davet edecek arkadaş bulamam ıştı.

Evinin dışında öylesine yalnız ve antisosyal, evindeyse böy- lesine kuşatılmış bir halde geçen her ya şgünüyle Kazancı erkek- lerinin akıbetine adım adım yaklaşıyordu Mustafa. Bu şartlar al- tında oğlanı bir müddet yurtd ışına göndermek yapılabilecek en iyi şey gibi gelmişti. Gerekli parayı temin etmek için Cicianne'nin mücevherleri satılmış ve bir ay önce Kazanc ı ailesinin biricik er- kek evladı. Ziraat ve Biyosistem Mühendisliği okumak ve inşal- lah ömrüne ömür katmak üzere Amerika'ya, Arizona Üniversite- si'ne doğru yola çıkmıştı.

Velhasıl temmuz ayının bu ilk cumasında Gülsüm, ailede er- kek olmadığı için şükretsin diye Zeliha'yı azarlad ığında, az da ol- sa bir haklılık payı vard ı. Zeliha bu lafa cevap vermek yerine, ma- sadan kalktı, bu çatı alt ındaki tek eril varlığı bulmak ve beslemek için mutfağa gitti.

Üçüncü Paşa'ydı kedinin ismi, her zaman obur, doymak bil- mez tekir bir kedi yavrusu.

Kazancı kona ğında, tıpkı insanlar gibi kedi nesilleri de birbi- rinin ardı s ıra gelip gitmişti. İnsanların aksine kediler hep ecelle- riyle ölmüştü ama, istisnasız hepsi yaşlılıktan gitmişti. Her ne ka- dar bütün kediler kendilerine has karakterlerini korusalar da ge- nel itibariyle evin kedi soyunda birbiriyle rekabet halinde olan iki

gen hâkimdi. Bir tarafta 1930'larda Cicianne'nin genç bir gelin olarak yanında getirdiği uzun tüylü, basık burunlu, bembeyaz İran kedisinden (mahalledeki komşular "çeyizi hepi topu bu kedi herhalde" diye dalga geçmişlerdi) gelen "asil" genler vardı. Öte- ki tarafta beyaz İran kedisinin evden kaçtığı s ırada çiftleşmeyi ba- şardığı, tam olarak tespit edilememiş ama belli ki tekir türünden bir sokak kedisinden gelen "sokak" genleri. Birbiri ardı s ıra gelen nesiller boyu bu iki genetik özellikten kâh biri kâh öteki galip ge- lirdi bu çatı alt ında doğan kedilerde. Bir süre sonra Kazancılar ke- dilere farklı isimler bulmay ı b ırakmış, sadece kedi şeceresini ta- kip etmeye başlamışlardı. Doğan yavru aristokrat tarafa benziyor- sa, yani uzun tüylü, yassı burunlu ve beyazsa, ona annesinin soy- lu olduğunu tescil eden bir isim veriyorlardı: Birinci Paşa, İkinci Paşa, Üçüncü Paşa... Yok eğer yavru sokak kedisinin soyundan geliyorsa adını s ırasıyla "Sultan" koyarlardı: Birinci Sultan, İkin- ci Sultan, Üçüncü Sultan... Şüphesiz Paşa'dan daha üstün bir isimdi Sultan, sokak kedilerinin kendilerine yeten özgür ruhlar olduğunun, kimselere dalkavukluk etmeye ihtiyaç duymadıkları- nın göstergesi.

Seçilen isimler kedilerin karakterlerine yansımıştı sanki. Asilzadeler ürkek, muhtaç ve sakin, soba başı tipleri olurdu; i şleri güçleri yalanmaktı, ne zaman biri başlarını ok şasa insan tema- sının bütün izlerini silmeye çalışırcasına yalanmaya koyulurlardı. Halbuki ikinci genleri taşıyan tekirler her daim daha cevval daha meraklı olmu şlardı; yerlerinde duramayan, illaki her şeye burun- larını sokan tipler, çikolata yemek gibi tuhaf, lüks al ışkanlıklara sahip olmaları da cabas ı.

Üçüncü Paşa'ya gelince, o asilzade soyunun tüm özelliklerini haizdi, etrafında nadide porselenler varmış gibi vakur bir ritimle yürürdü daima. Her fırsatta uygulamaya koyduğu iki meşgalesi vardı: elektrik kablolarını kemirmek ve pe şlerinden koşturamaya- cak kadar tembel olduğundan, kuşlarla kelebekleri gözlemlemek- le yetinmek. İkinci uğraşından bıkabilirdi ama birinciden asla. Evdeki hemen hemen bütün elektrik kabloları iki-üç kere ısınl-

mış, soyulmuş, dişlenmiş, tahrip edilmişti. Ne kadar yaşlı oldu ğu düşünülürse, Üçüncü Paşa'nın epeyce bir elektrik çarpmasını ga- yet iyi atlattığı anla şılıyordu.

"Paşa, oğlum... gel bakalım, bak ne var burda!" Zeliha bir di- lim kaşar peyniri uzattı. Kediye kaşar yedirdiğini görse köpürür- dü annesi. Gizli bir keyifle biraz

daha kaşar verdi kediye.

Sonra önlüğünü takıp lavaboyu köpüklü suyla doldurdu ve başladı tabaklar, bardaklar, tencereler y ığınını ova ova y ıkamaya.- Nihayet bulaşıkları bitirip sakinle ştiğinde, ayaklarını sürüyerek geri döndü yemek odasına. Orada "piç" kelimesini hâlâ havada asılı buldu, annesi de hâlâ somurtuyordu.

Birisi tatlıyı getirmeyi hat ırlayana kadar iğreti bir sessizlik hüküm sürdü odada. Neyse ki çok geçmeden ayaklandı Çevriye. Kocaman bir tencereyle çıkageldi. Küçük kâselere dökülmüş süt- lacı ikram ederken tatl ımsı, yatıştırıcı bir koku doldurdu oday ı. Belli ki yeni yapılmıştı sütlaç, so ğumasını beklemeyeceklerdi. Çevriye talimli bir rahatlıkla sütlacı bölü ştürmeye devam eder- ken, Feride de onun peşinden bütün kâselere hindistan cevizi serpmeye koyuldu.

"Tarçın olsa daha iyi olurdu," diye mızıldandı Banu birden. Tarçını unutmayacakt ın..."

Zeliha usulca yaslandı sandalyesine, görünmez bir sigaray ı rmu ş gibi derin bir nefes çekti. Yorgunluğunu, bıkkınlığını, korkularını nefesiyle beraber azar azar salıverirken, günboyu yakasını bırakmayan o kayıtsızlık yoyosunun yeniden inip çıktığını hissetti. Temmuz ayının bu ilk cuması, bu uzun lanetli gün boyunca yaşananlar (ve yaşanmayanlar) asla unutulmayacaktı.

Hindistan ceviziyle kaplı sütlaç kâselerine dikti bak ışlarını, istemediği şeylere sebep olacaktı, istemediği bir şeye gebe... Nice sonra, bakışları hâlâ tarç ınsız sütlaca odaklı halde ve hiç de kendi sesine benzemeyen kibar, kadifemsi bir sesle mırıldandı:

"Üzgünüm..." dedi Zeliha. "Çok üzgünüm."

İkinci Bölüm NOHUT

S

üpermarketler asabı bozuk ye kafa- sı kar ışık kadınlar için tuzaklarla dolu tehlikeli yerlerdir. En azın- dan Rose gibi kadınlar için.

Ne zaman süpermarkete girse ihtiyacı -olmayan bir sürü ıvır zıvın sepetine dolduruyor Rose. Ama bu sefer âynıhatayı tekrar- lamamaya kararlı. Bu kez hakikaten ihtiyacı olan şeylerden baş- kasını almayacak. Söz verdi kendine. Bu kararl ılıkla bebek bez- lerinin bulunduğu koridora yollandı. Hem oyalanmanın zamanı değildi. Küçük kızını park yerinde araban ın içinde bıraktığı için huzursuz olmuştu. Ne demeye bırakmıştı ki bebe ğini arabada bir başına? İşte bu da yapar yapmaz pişman olduğu ama geri döne- mediği, düzeltemediği hatalarından biri olarak kalacaktı. Doğru- sunu söylemek gerekirse, bu tür hadiseler son aylarda ürkütücü ölçüde çoğalmıştı... kesin konuşmak gerekirse, tam tamına üç bu- çuk aydır. Günbegün, haftabehafta cehennem azabı ya şadığı, ger- çeği kabullenmemekte direndiği, kadere karşı ç ırpına çırpına mü- cadele ettiği, durmadan ağlayarak geçirdiği ve nihayet evliliğinin sona erdiğini idrak ettiği şu son üç buçuk ay... Evlilik denilen ku- rum, insanı sonsuza kadar sürece ğine inandırıp ardından pat diye ortada bırakıveren bir yanılsamadan başka neydi ki sonuçta? Ba- yat bir şaka gibi. Ama şakayı yapan de ğil de şakaya maruz kalan kişi olmak en beteriydi. Evliliğin bitmesi her iki taraf için de ağır

olsa da, bitiren sen değilsen daha da zordu bu tatsız şakaya güle- bilmek. Madem bitecek, bari süründürmeden sona erebilseydi. Sürüncemede kalması, yalpalaması, noktalanmadan evvel uzun uzun can çekişmesi belki de en beteriydi. Bu sürünceme insana hâlâ bir şeylerin düzelebileceği ümidini veriyordu. Kof bir ümit. Umutsuz bir durum karşısında umuda sarılmaktan daha vahim, daha aptalca ne olabilirdi ki? Üç buçuk ay süren bu yalpalamadan sonra şimdi artık Rose'un tek istediği kendi yoluna gitmekti. Ay- nen böyle, kendi yoluna, hiç mi hiç arkasına .bakmadan hem de. Kararlıydı Rose. E ğer tüm bunlar Tann'nın onu içinden geçmeye zorladığı bir nevi ıstırap tüneliyse, bu karanlık dehlizden alnının akıyla çıkacak ve çıktığında bambaşka bir kadın olacaktı.

Azmini dışa vurmak jstercesine gütmeye çalıştı ama nafile. Tuhaf, boğuk bir ses çıkardığıyla kaldı^sadece. İçini çekti Rose; iki kat sıkıntılı bir iç çeki ş, ne de

olsa hiç uğramasa daha iyi ede- ceği bir koridordan geçiyordu şu anda: Şekerlemeler ve Çikolata- lar Reyonu.

Karbonhidrat Rejimi Yapanlar İçin Şekersiz Vanilya Aromalı Bitter Çikolata rafının önünden geçerken zınk diye durdu. Bir, iki... tam beş adet ald ı. Karbonhidrat rejimi filan yaptığı yoktu. Ama ürünün ismi kulağına hoş geliyordu; daha do ğrusu bir şey- leri, herhangi bir şeyi denetliyor olma hali hoşuna gidiyordu. Ha- yatın üzerinde söz sahibi olmasan bile vücudun üzerinde söz sa- hibi olabilirsin, etrafındakileri cezalandıramasan da vücudunu ce- zalandırabilirsin hiç olmazsa. Dağınık bir ev kadını, savruk bir eş ve berbat bir anne olmakla itham edilmekten öylesine bıkıp usan- mışti ki Rose, artık can atıyordu bunun aksini kanıtlamaya, irade- sini ortaya koymaya.

Supermarket arabasını bir ba şka reyona çevirmesiyle kendini yeni bir aburcubur koridorunda bulması bir oldu. Çocuk bezleri hangi cehennemdeydi? Gözleri hindistan cevizli şekerleme pa- ketlerine takıldı; ardından arabada bir, iki... altı paket birden biti- verdi. Yapma Rose yapma... Daha bu ikindi koca bir kutu vişneli dondurma yedin... Daha şimdiden bir sürü kilo aldın... Benliğin-

den gelen ikaz yeterince yüksek çıkmamıştı. Yine de bilinçdışın- da bir yerlerde bir suçluluk düğmesini harekete geçirmiş olacakt ı ki, Rose'un zihninde kendi sureti beliriverdi o anda. Oysa daha az evvel, hani organik marulların oradan geçerken, arkadaki enli ay- naya bakmamayı ba şarmış, görünüşünü savuşturmuştu başından. Ama şimdi zihnindeki hayali aynadan onu süzüyordu görüntüsü. Kendine baktı. Genişleyen kalçasını, yayılan baldırlarını üzün- tüyle süzse de çıkık elmacık kemiklerine, altın şansı saçlar ına, buğulu mavi gözlerine ve mükemmel kulaklarına gülümsemeyi başardı. Kulaklar insan vücudunun en güvenilir organlarıydı. İn- san ne kadar kilo alırsa alsın kulakları t ıpatıp aynı kal ıyordu, da- ima sadık, daima vefalı.

Maalesef kadın vücudunun geri kalanı için durum böyle de ğil- di. Kadın vücudu zerre kadar sadakat bilmeyen nankör bir yığındı. Öğle değişkendi ki bedeni, nasıl sınıflandıracağını bile bilmiyor- du. Mesela "armut biçimli" kategorisinde olsa, kalçasının omuzla- rından daha geniş olmas ı gerekirdi. "Elma biçimli" olsa karn ından ve göğüs çevresinden kilo almaya yatkın olurdu. Sağlıklı Ya şam Dergisi kadın okurlarını böyle s ınıflandırıyordu: armutgiller ve el- magiller. Oysa hem armutların hem de elmaların özelliklerine sa- hip olan Rose, bu durumda tam olarak hangi kategoriye girdiğini kestiremiyordu, tabii eğer "mango biçimliler" diye ayrı bir kategori yoksa, altı kal ın, ortası kal ın, üstü kalın olanlar için... "Aman neyse ne," diye düşündü. Fazla kiloları verecekti nas ılsa. Şu rezil- ler-rezili-boşanma-serüveni biter bitmez yepyeni bir kadın ola- caktı. "Aynen böyle!" diye geçirdi içinden. Rose "evet" kelimesi yerine "aynen böyle" derdi. "Hayır" yerine de "katiyen!"

Aynen böyle! Bambaşka bir kadına dönüşüp, kıymetini bil- meyen eski kocasını ve onun o d ırdırcı kalabal ık sülalesini şaşır- tacaktı. Düşünmesi bile güzeldi bunu, hayali bile cezbedici. Bu fi- kirle keyfi yerine gelmiş olmal ı ki gülümsedi; bulundu ğu korido- ru şöyle bir alıcı gözle tarad ı. Elleri ondan bağımsız hareket eder- cesine kendiliğinden uzanıverdi raflara - Tereyağlı Danimarka Kurabiyeleri. Rengârenk Meyveli Turtacıklar, Siyah Meyanköklü

Şekerleme Topları, Sanmtırak Akide Şekerleri... bunlan arabaya atar atmaz arkasından kovalayan varmış gibi h ızlandı. Ama tatlı bağımlılığına yenik düşmek vicdanını tetiklemi ş olacakt ı ki, çok geçmeden kendini daha derin bir pişmanlıkla boğuşur vaziyette buldu. Nasıl olmuştu da bebeğini arabada tek başına bırakabil- mişti? Nasıl yapabildin bunu Rose... Gün geçmiyordu ki Arizona televizyonunda evinin önünden kaçınlmış bir çocukla ya da ih- malden

hüküm giymiş bir anneyle ilgili haberler yay ınlanmasın. Önceki hafta Tucson'lu bir kadın yemek yapıyorum diye evini ateşe vermiş ve içeride uyuyan iki çocu ğu ölümden son anda kur- tarılmıştı. Mazallah buna benzer bir hadise başına gelse, kayınva- lidesinin zil takıp oynayacağını dü şündü Rose. Kadirimutlak kay- nana müsveddesi o cadaloz^Şuşan, torununun vesayetini almak için anında dava açardı herhalde.

Zihnindeki karanlık senaryolara gömülen Rose'un içi titredi. Son zamanlarda bir parça dalgınlaştığı do ğruydu; hayati önemi olmayan şeyleri unutuyordu, mesela kredi borçlan, telefon fatu- ralan... ama kimse, aklı ba şında hiç kimse onu kötü bir anne ol- makla suçlayamazdı! Katiyen! Bunu hem eski kocasına, hem de kocasının o kâbustan beter Ermeni sülalesine kanıtlayacaktı. Ko- casının ailesini yabancı bir memleket, bir öte diyar gibi alg ılıyor- du Rose. İnsanlann telaffuzu imkânsız bir soyadı ta şıdıklan ve bi- linmesi mümkün olmayan sırlara sahip oldukları bamba şka bir ül- ke. Rose orada kendini hep yabancı hissetmi şti, ne yaparsa yap- sın odar* olduğunun bilincinde olmuştu daima - bu yapışkan ke- lime daha ilk günden yapışmıştı üstüne.

İnsanın fiziksel olarak ayn olduğu birine halen zihinsel ve duygusal olarak bağlı olmas ı ne korkunç şeydi. Niye çıkartıp ata- mıyordu eski kocasını benli ğinden? Toz duman dağılıp boşanma gerçekleştiğinde, bir-yıl-sekiz-ay süren kelebek ömürlü evlilikle- rinden geriye kalan dipsiz bir güceniklik duygusuydu ve bir de bebek.

*

(Erm.) Ermeni olmayan.

"Bana kalan sadece bunlar..." diye mırıldandı Rose kendi kendine. Boşandıktan sonra bir nekahat devresi geliyordu ve trav- ma ertesi bu dönemin en büyük yan etkisi gevezelik olmalıydı. Boşanmak insanı konu şkanlaştınyordu. Ne kadar konuşursan ko- nuş, söyleyecek lafın bitmiyordu. Nitekim Rose haftalardır zih- ninde Çakmakçıyan ailesinin tek tek her üyesiyle tekrar tekrar kavga etmiş, karşı taraf ın savlarını ba şarıyla çürütüp kendini azimle savunmuş, her seferinde galip gelmiş, boşanma sürecinde bir türlü dile getirmeyi başaramadığı ve o zamandan beri içinde ukte kalan şeyleri döne dolaşa sayıp dökmüştü kafasında.

Ama ne fayda! Bir duyan olmadıktan sonra... İçini çekti.

İşte oradalar! Latekssiz, süper-emici bebek bezleri. Bunları arabaya yerleştirirken saçlan kırlaşmış, keçi sakallı, orta yaşlı bir adamın kendisine gülümsediğini fark etti. "Ne dikkatli, ne özenli bir genç anne," diye düşünmüş olmal ıydı adam. Do ğrusu Rose anneliğinin seyredilmesinden hoşlanırdı, şimdi de seyirci bulma- nın keyfiyle gülümsemekten kendini alamadı. Bu ruh haliyle uzandı Aloe Veral ı, bahar meltemi esanslı bir kutu ıslak mendile. Onu da koydu arabaya. Tann'ya şükür birileri anneliğini takdir ediyordu. Daha fazla takdir ve ilgi görme arzusuyla, bebek eşya- lan koridorunda bir aşağı bir yukan gezinmeye ba şladı. Her sefe- rinde aslında almaya hiç mi hiç niyetli olmadığı halde şimdi al- mamak için sebep göremediği yeni bir ürün buluyordu: üç şişe antibakteriyel pişik losyonu, banyo suyu aşın sıcak olduğunda bas bas öterek ikaz eden bebek banyosu emniyet ördeği, küçük parmaklan korumak için altılı plastik kap ı muhafaza seti, May- mun-Max çöp kutusu, içi su dolu, kelebek şeklinde diş ka şıyıcı- sı... Hepsini arabaya koydu. Şimdi kim kalkıp da ona sorumsuz anne diyebilirdi ki? Minik kızının ihtiyaçlannı dikkate almamakla kim suçlayabilirdi onu? Bebek doğduğunda üniversite eğiti- minden bile vazgeçmemiş miydi? Bu evlili ği sürdürmek için bü- tün gücüyle çalışmamış m ıydı? Zaman zaman kendini hâlâ üni- versite öğrencisi olarak hayal ederdi Rose, hâlâ bakire ve evet, hâlâ incecik. Kısa süre önce üniversite kafeteryasında bir iş bul-

muştu; kendini öğrenci gibi görmeye yardımcı olabilirdi bu ama diğer iki hayaline faydası yoktu.

Sonraki koridora geçtiğinde Rose'un yüzü buruştu. Uluslara- rası Yiyecekler Reyonu.

Patlıcan soslan ve yaprak salamurası kavanozlanna sinirli si- nirh baktı. Patlıcan

matlıcan yok artık! Sarma marma yok! Aca- yip etnik yemekler yemek zorunda kalmayacaklardı bundan böy- le. O iğrenç kavurmanın görüntüsü bile midesini kaldırmaya ye- tiyordu. Bundan böyle canı ne çekerse onu pi şirecekti. Kızı için h^riki Kentucky yemekleri yapacaktı. Hamburger mesela... Hamburger sosis biftek üçlemesini düşününce yüzü aydınlandı. "Aynen böyle!" dedi kendi kendine. Dahası tavada yumurta, ak- çaağaç şurubuna batınlmış gözlemeler, so ğanlı sandviçler, man- galda koyun pirzolası, kızarmış patates... velhas ıl özbeöz Ameri- kan yemeği yiyeceklerdi bundan sonra... Her sofraya oturduğun- da görmekten gına getirdiği o vıcık vıcık yoğurtlu içecek yerine de elma suyu içeceklerdi! Bundan böyle günlük menülerini Ame- rikan Mutfağından seçecekti, patates püresi ya da kırmızı et... ya da... nohut. Bu yemekleri hiç şikâyet etmeden hazırlayacaktı. Tek ihtiyacı, günün sonunda karşısında nezaketle oturup, pişirdikleri- ni tebessümle yiyecek efendi bir kocaydı. Onu ve pişirdiği ye- mekleri gerçekten sevecek bir adam. Aynen böyle! Rose'un ihti- yacı olan buydu: kalabalık bir sülalesi, etnik kimliği, zor telaffuz edilen adlan ve yıllanmış s ırlan olmayan basit bir sevgili; nohut yahnisinin kıymetini bilecek bir erkek.

Oysa bir zamanlar Barsam'la birbirlerine nasıl da âşıktılar. Barsam'ın sofraya konan yemeğin farkında bile olmadığı, en azından içindekileri umursamadığı bir dönem olmu ştu, zira gözü başka yerde olurdu, Rose'un gözlerinin içinde, öylesine aşk ve arzu dolu. O şehvetli günlerini hatırlayınca Rose'un yanaklan yandı ama hemen ardından gelen dönemi düşününeft birden buz kesti. Heyhat, göz açıp kapayana kadar eşinin o korkunç altesi mey- dana çıkmış ve sahneyi sonsuza kadaj hükümleri alt ına almıştı. Bunu izleyen haftalarda Barsam ile Rose'un birbirlerine olan sev-

gileri gitgide aşınmış, damla damla azalmıştı. O Çakmakçıyan çe- tesi karga burunlarını evlili ğime sokmasa, diye düşündü Rose düşmanca, hâlâ yanımda olacaktı kocam. Derin bir of çekti. "Sa- hi neden sürekli evliliğimize burnunu sokup durdun?" diye sordu, koltuğunda oturmuş, elinde örgüsü, gene bebek battaniyesi örer- ken gözünde canlandırdığı Şuşan'a. Ama ne hayalindeki kayınva- lidesi cevap verdi, ne de bu süre zarfınca kaşlarını çatarak bakt ığı bamya turşusu kavanozu. Rose dayanamadı, soruyu tekrar etti. Boşanma ertesi nekahat döneminin ikinci yan etkisi de bu olma- lıydı: İnsanı sadece konu şkan değil, bir de ısrarcı yap ıyordu. "Ne- den bizi asla rahat bırakmadınız?" Rose aynı soruyu teker teker kocasının üç kız kardeşine de sordu -Surpun Hala, Zaruhi Hala ve Varsenig Hala'ya- bir yandan da raflardaki babaganuş kava- nozlarına hışımla baktığını fark etmeden.

Rose hızlı, keskin bir u-dönüş yaparak Etnik Yiyecekler kori- dorundan çıktı. O hışımla Konserve Yiyecekler ve Bakliyat kori- dorunun bir ucundan diğerine hızla ilerledi. Öyle kaptırmıştı ki kendini melankolisinin rüzgârına, neredeyse orada duran genç adama çarpacaktı. Delikanlı nohut markalar ının dizili olduğu raf- lara bakıyordu dalgın dalgın. Bir saniye önce orada değildi kesin! Gökten inmiş gibi orada belirivermi şti. Açık tenliydi; ince, oran- tılı bir vücudu, ela gözleri ve ona merakl ı, nerdeyse araştırmacı bir hava veren sivri bir burnu vardı. Kumral saçları k ısaydı. Rose onu daha önce gördüğünden şüphelendi bir an ama ne zaman ve nerede olduğunu çıkaramadı.

"Çok lezzetliler, değil mi?" diye sordu Rose. "Maalesef her- kes nohut yahnisinin kıymetini bilecek kadar duyarlı de ğil bu dün- yada..."

O dalgınlıkla gafil avlanan genç adam yerinde sıçradı; yanın- da bitiveren pembe yanaklı, tombulca kadına döndü ve ellerinde nohut kutulanyla değil de ahlaka mugayir cisimlerle yakalanmış- çasına kulaklarına kadar kızardı. Boş bulundu ğu için savunması- nı henüz kuramam ıştı.

"Kusura bakmayın..." dedi delikanlı sa ğ gözü üst üste se ği-

rip boynu sağa yatarken. Rose bu tiki utangaçlık işareti olarak al- gıladı.

Delikanlıyı ho ş gördü ğünü göstermek istercesine tatlı tatl ı güldü Rose. O anda yüzünde beliren Sevimli-Tavşancık ifadesi- nin yanı s ıra Rose'un Tabiat Anadan ilham alarak edindiği üç adet hayvansı rol modeli vard ı. Karşı cinsle bütün münasebetlerinde dönüşümlü olarak bunlan kullanırdı: tam bir sadakat hissi

vermek istediğinde tercih ettiği Sadık-Köpek ifadesi; ayartmak istediğin- de kullandığı Şeytani-Kedi ifadesi ve eleştirildiğinde takındığı Kavgacı-Çakal ifadesi.

"Şimdi hatırladım seni nereden tanıdığımı..." dedi Rose bir- den sırıtarak. "Seni daha evvel nerede gördüğümü hatırlamak için beynimi zorluyordum demindenberi. Arizona Üniversitesi'ndesin değil mi? Bahse girerim quesadilla seviyorsundur!"

Delikanlı her an kaçacakm ış da ne yöne gidece ğine karar ve- remiyormuş gibi koridora bakt ı.

"Cactus Grill var ya hani, orada part-time çalışıyorum," dedi Rose açıklık getirmek gayretiyle, "Öğrenci Demeğinin ikinci ka- tındaki büyük lokanta, hatırladın mı? Genelde yemek servisi ya- pılan tezgâhın arkasında oluyorum; omletler, quesadillalar... Ya- nm gün çalışıyorum, fazla para getirmiyor ama ne yaparsın? İda- reten. Aslında ilkokul öğretmeni olmak istiyordum. Belki gene dönerim üniversiteye..."

Delikanlı şimdi merakla Rose'un yüzünü inceliyordu, o yüz- deki her bir ayrıntıyı ezberlemek istercesine.

"Neyse işte, seni orada görmüş olmal ıyım," dedi Rose. Göz- lerini şuhça kısıp alt dudağını hafifçe ıslattı. Şeytani-Kedi ifade- sine geçti. "Geçen sene bebeğim olunca okulu bıraktım ama şim- di tekrar geri dönmeye çalışıyorum..."

"Öyle mi?" diye merakla atıldı delikanl ı ama soruyu sorma- sıyla bir dişi eksikmiş gibi a ğzını kapat ıvermesî bir oldu. Eğer Rose ömrü hayatında daha evvel bir yabancı ile sohbet etmi ş ol- saydı, Yabancının Tanışma Anı Refleksini ayırt edebilirdi. Hani şu yurtdışında yabancı olarak ya şayanların, ilk kez birileriyle konuş-

maya başladıklarında doğru kelimeleri doğru zamanda doğru te- laffuzla söyleyememe korkularını. Delikanlının tutukluğunun ar- dındaki temel sebep işte bu refleksti. Ne var ki Rose, çocukluğun- dan bu yana etrafındaki her şeyin kendisiyle ilgili olduğunu var- saymayı âdet edinmi şti. Bu yüzden de delikanlının sessizliğini kendisiyle ilgili bir durum olarak yorumladı. Telafi etmek için elini uzattı:

"Kusura bakma. Kendimi tanıtmayı unuttum. Ad ım Rose."

"Mustafa..." dedi delikanlı yutkunarak, adem elmas ı yukan çıkıp indi.

"Nerelisin?" diye sordu Rose.

"İstanbul..." dedi kısaca.

Rose belli belirsiz bir panikle kaşlarını kald ırdı. Eğer Mustafa ömrü hayatında daha evvel bir Amerikalı ile sohbet etmi ş ol- saydı, Yerlilerin Coğrafya Korkusu Refleksini teşhis edebilirdi. Hani şu nice Amerikalı'nın dünya tarihi ya da coğrafyası hakk ında yeterli bilgi sahibi olmadıklarını hissettikleri andaki refleksleri. Doğrusu Rose İstanbul'un nerede olduğunu hatırlamaya çalışı- yordu. Acaba Mısır'ın başkenti miydi, yoksa Hindistan'da bir yer mi...? Kaşlannı çatmas ının ardındaki sebep bu kafa karışıklığıy- dı. Ne var ki Mustafa ergenliğinden beri kadınlar tarafından be- ğenilmeme korkusu taşırdı. Bu yüzden de Rose'un yüzünde beli- ren ifadeyi kendi kifayetsizliğine yordu. Telafi etmek için konuş- mayı k ısa kesmeye çalıştı.

"Tanıştığımıza memnun oldum Rose," dedi, keskin bir aksan- la. "Benim gitmem lazım..."

Çabucak nohut kutularını yerlerine koydu, saatine bakt ı, se- petîni alıp yürümeye başladı. Gözden kaybolmadan önce "bay bay" diye mırıldandığını duydu Rose.

Gizemli arkadaşını bu şekilde kaybeden Rose aniden süper- markefte ne kadar uzun zaman geçirdiğini fark etti. Delikanlının bıraktıkları da dahil birkaç kutu nohut al ıp hızla kasalara yollan- dı. Dergi ve kitap koridorundan geçerken bir şey ilişti gözüne: Dünya Atlası. Yaldızlı ba şlığın altında şöyle yazıyordu: Bayrak-

lar, İstatistikler ve Haritalar: Dünya Atlası Ailelerin, Ö ğrencile- rin, Öğretmenlerin, Dünya Gezginlerinin Hizmetinde. Atlası kap- tığı gibi, dizinde İstanbul'u buldu ve doğru sayfaya giderek bu şehrin nerede olduğunu görmek için haritaya baktı.

Nihayet dışarı ç ıktığında, park yerinde 1984 model lacivert Cherokee Jipi Arizona güneşinin altında yanarken buldu, içinde uyuyan bebeğiyle birlikte.

"Armanuş, uyan güzelim, annen döndü!"

Bebek şöyle bir kımıldandı ama Rose yüzüne öpücükler ya ğ- dırdığında bile gözlerini açmadı. Yumuşacık saçları neredeyse ka- fası kadar büyük san bir kurdelayla ba ğlanmıştı. Bebeğin üzerin- de somon rengi şeritler ve mora çalan düğmelerle süslü cart yeşil bir elbise vardı. Çocukcağız bu haliyle çılgın biri tarafından süs- lenmiş küçük bir noel a ğacına benziyordu.

"Acıktın mı? Annen sana bu akşam gerçek Amerikan yemeği pişirecek," dedi Rose, torbalan arka koltuğa koyarken; bu arada yolluk bir paket hindistan cevizli lokum ayırmayı da ihmal etme-

: Aynada saçlarını düzeltti; son günlerde en sevdi ği kaseti koydu ve kontağı çal ıştırmadan bir avuç lokumu ağzına attı.

"Demin süpermarkette tanıştığım çocuk Türkiye'den gelmiş

ur musun!" dedi Rose dikiz aynasından kızma göz kırparak. Armanuş'un her şeyi olması gerekti ği gibiydi; düğme burnu, yu- muk elleri, minicik ayaklan... ismi dışında her şeyi mükemmeldi. Kocasının ailesi, bebeğe büyük büyükannesinin ismini vermekte ısrar etmişlerdi. Şimdi Rose bebeğine böyle bir isim koydurmak yerine, çok daha aşina, çok daha Amerikan bir isim vermediğine ne kadar pişmandı. Annie olabilirdi mesela ya da Katie veya Cyndie... Çocuk dediğinin ismi çocuksu olmalıydı, sevilesi, şirin, dile kolay bir isim. Oysa Armanuş isminin hiçbir sevimli ya da çocuksu tarafı yoktu. Böyle bir ismi m ıncıklayamazdı insan! Faz- la yabancıydı bu isim, hem telaffuzu zor hem mesafeli. Nas ıl hi- tap edecekti kendi evladına, ismi diline takılmadan, kulaklarını tırmalamadan?

Rose içini çekip bir lokum daha attı a ğzına. Lokum dilinin

üzerinde erirken, bundan böyle kızına Amy demeye karar verdi. Ve bu beklenmedik vaftiz töreninin bir parçası olarak k ızına öpü- cük gönderdi aynadan.

Sonraki kavşakta ışığın yeşile dönmesini beklediler. Rose, kasetçalardan yükselen Gloria Estefan'a parmaklarıyla direksi- yonda ritim tutarak eşlik etti.

Modern aşk istemem, telaştan başka ne ki, İlkel aşk isterim, aşkın en ilkel halini...

Mustafa satın aldığı üç be ş şeyi kasiyerin önüne koydu: Kalama- ta zeytini, dondurulmuş ıspanaklı pizza, konserve mantar çorbas ı, konserve kremalı tavuk çorbas ı ve konserve şehriye çorbası. ABD'ye gelene kadar hiç yemek pişirmesi gerekmemişti. Şimdi iki odalı ö ğrenci dairesindeki küçük mutfakta ne zaman bir şeyler pişirmeye uğraşsa kendini sürgünde devrik bir hükümdar gibi his- sediyordu. Onu daima el üstünde tutan annesi, anneannesi ve dört kız kardeşi tarafından hizmet edilip yediği önünde yemediği ar- dında beslendiği günler geride kalmıştı. Bulaşık yıkamak, oda toplamak, ütü yapmak, hele alışveriş büyük bir yüktü s ırtında. Bu tür işlerin başkaları taraf ından onun için yapılması gerekti ği his- sinden bir kurtulabilse, belki de o kadar zorlanmayacaktı. İş yap- maya alışık değildi, tıpkı yaln ızlığa alışık olmadığı gibi.

Mustafa'nın bir ev arkadaşı vard ı; az konuşan, durmadan ders çalışan ve geceleri uyumadan önce Dağ Irmaklar ının Ezgisi ya da Balinaların Gizemli İletişimleri gibi tuhaf tuhaf kasetler dinleyen Endonezyalı bir ö ğrenci. Mustafa bir ev arkadaşı olursa, Arizo- na'da kendini daha az yalnız hissedeceğini ummuştu ama sonuç bunun tam aksi olmuştu. Geceleri yatağında tek başına ve ailesin- den kilometrelerce uzakta uzanırken zihnindeki sesleri bastıramı- yordu. İçinde onu sorgulayan ve suçlayan sesler vardı. Pek iyi uyuyamiyordu. Çoğu geceler, televizyonda bayağı komedileri

seyrederek ya da internette sörf yaparak geç saatlere kadar oturu- yordu. Faydası da oluyordu hani. Ba şka şeylerle ilgilenince ken- di içindeki zehirli sesler azalıyordu. Ama öyle olsa bile günışığıy- la birlikte geri dönüyordu benliğini tırmalayan fikirler. Evden kampüse yürürken, ders aralanndayken ya da yemekhanede sıra beklerken, buram buram İstanbul hasreti çekerken yakalıyordu kendini. Keşke bilgisayar belleği gibi olabilseydi insanın belleği. Hafızasında tuttuğu tüm bilgileri silmeyi, eski dosyalan tümden iptal edip

programı yeniden ba şlatmayı nas ıl isterdi.

Arizona, Mustafa'yı ku şakbekuşak Kazancı sülalesindeki bü- tün «kekleri vuran kötü kaderden kurtaracaktı. Bu niyetle yollan- mıştı ta buralara, bu kadar uza ğa. Ama Mustafa böyle hurafelere inanmazdı. Hurafelerin kadınlara has tekinsiz bir âlemin nişane- leri olduğuna inanırdı. Kadınlar zaten tuhaf mahluklardı. O kadar kadının arasında büyüdüğü halde kendini kadınlara bu kadar ya- bancı hissetmesini aç ıklayamıyordu Mustafa.

Doğrusu Mustafa'nın ta buralara gelmeyi kabul etmesinin se- bebi ailesindeki erkekleri bekleyen kaderden kaçma hayali değil, ailesindeki kadınlardan uzaklaşma arzusuydu. Bilinçli bir tercih- ten ziyade istemsiz bir refleks.

Mustafa erkeklerin vaktinden çok evvel ve hep ansızın ölü- verdikleri bir ailenin tek erkek evladı olarak büyümü ştü. Annesi, büyükannesi ve haklannda fantezi kurması tabu olan dört k ız kar- deş aras ında... Geceleri yatağa yattığında, "bu çatı alt ındaki tek erkek benim" düşüncesiyle kasıhrdı bazen. Ç ıkardığı her sesi, ak- lından geçirdiği her özlemi biliyor görünüyordu sanki ailesindeki kadınlar. Zihni ağza alınmayacak düşüncelere kayar, üzerinden atamadığı bir suçluluk duygusuyla kendi-kendine dokunmaya başlardı. Cinsellik buydu, bastınlmış kelimeler aras ından boy- gösteren iğreti bir duraklama, patlamaya hazır bir sessizlik. İlk başlarda Mustafa neredeyse kutsal gözüyle bakardı kad ınlara. Onu reddedeceği baştan belli kızlara âşık olur, uzaktan uzağa ta- nışma hayalleri kurar ama asla el süremezdi kızlara, değil kendi- lerine hayallerine bile... Dergilerdeki top model fotoğraflarına so-

murturken yakalayıp duruyordu kendini, sanki bu kadar mükem- mel hiçbir kadının onu arzulamayacağı gerçe ğini içine sindinnek ister gibi. Ev içinde gördüğü kral muamelesi ile ev dışında yaşa- dığı reddedilme, alay edilme ve a şağılanma korkusu arasında bir yerlerde kilitlenmişti senebesene.

Bir başka sarkaç daha vardı hayat ında: En küçük kız kardeşi Zeliha onunla hep dalga geçer, kendini eksik ve arızalı hissetme- sine sebep olurdu. Oysa annesi tam tersine onu hep takdir eder, pohpohlardı. Ne Zeliha'nın iddia ettiği gibi habis, ne annesinin dediği kadar yüce... sıradan bir adam olmak istiyordu sadece. Hem iyi, hem de hata yapabilen biri. Herkes kadar, herkes gibi. Yegâne ihtiyacı bir tutam anlay ıştı, bir de hayatın kendisine daha iyi biri olma fırsatı tan ıması. Onu seven bir kadını olsa her şey başka türlü olurdu. Kendini ona adayacak, ona inanacak, geçmi- şini bilmeyen, bilmek de istemeyen bir eş... Mustafa Amerika'da başarılı olmas ı gerekti ğini biliyordu, daha iyi bir gelecek için de- ğil, geçmişin külfetinden kurtulmak istediği için.

"Nasılsınız bu gün?" diye sordu kasiyer yayvan bir tebessüm- le. Bir yandan da Mustafa'nın aldığı öteberiyi kâ ğıt torbalara yer- leştirmeye başlamıştı.

Mustafa'nın hâlâ alışamadığı bir şeydi bu. Amerika'da herkes herkese nasıl olduğunu soruyordu, hiç tanımadıkları insanlara bi- le. Ama bu soru gerçek bir merak ifadesi olmaktan ziyade bir se- lamlaşma tarzıydı. Ama Mustafa ayrıı rahatl ıkla ve doğallıkla ce- vap vermeyi beceremiyordu.

"İyiyim, teşekkür ederim," dedi kızararak. "Ya siz nasılsınız?"

Kasiyer kız meraklı bir ifadeyle bakt ı ona. "Hangi ülkedensi niz?"

"Türkiye..." diye mırıldandı Mustafa, verdi ği cevabın bir şey ifade etmeyeceğini bilmenin somurtkanhğıyla. Ahdim olsun gü- nün birinde İngilizceyi öyle aksansız konuşacağım ki bir yaban- cıyla konuştuklarını anlayamayacaklar, diye geçirdi içinden. Tor- basını aj ıp dışarı ç ıktı. Bir yandan da ceplerinde otobüs tarifesini arıyordu.

Rose ışıklarda durmuş kasetçalardan yükselen şarkıya eşlik eder- ken, Meksika kökenli Amerikalı bir aile a ğır aksak karşıdan kar- şıya geçmeye başladılar. Anne bir bebek arabasını itiyor, baba da 4-5 yaşlarında bir çocuğun elini tutuyordu. Onlar salına salına yü- rüyedursunlar Rose bu aileyi hasetle seyrekoyuldu. Evliliği sona erdiğinden beri karşılaştığı her çift ona saadet içinde

yüzüyormu ş gibi geliyordu.

Biliyor musun Amy, keşke o cadı babaannen benim bugün bu Türk'le flört ettiğimi görseydi. Tüyleri diken diken olurdu eminim. Nasıl dehşete kapılırdı dü şünebiliyor musun? Kibirli Çakrnakçıyan sülalesi için bundan beter kâbus düşünemiyo- rum...! Kibirli ve soğuk ve..."

Ama cümlesini bitiremedi çünkü başka bir düşünce aklını çefanişti - hayli hınzır bir düşünce. Işık yeşile döndü, sağda sıra- lanan arabalar gaza bastı, arkadaki karavan korna çaldı ama Rose hareket etmedi. Aklına gelen fikir öyle nefisti ki, kımıldarsa kay- betmekten korktu. Zihni hayallere batıp çıktı, gazap ışınları saça- rak etrafa. Boşanma ertesi nekahat döneminin üçüncü yan etkisi de bu olmalıydı: İnsanı sadece sadece konuşkan ve ısrarcı de ğil, biraz da mantıksız kılıyordu. Boşanma ertesi yeniden bir ayar ge- rekir mantığa. Yoksa tepetaklak olmuş bir dünya dahi gayet man- tıklı görünür bo şanana.

Ah intikamın tatlı tad ı...! Yeniden bir hayat kurmak ve yepye- ni bir kadın olmak uzun vadeli planlardı, karşılığı zaman içinde atanacak bir yatırım. Oysa o kadar beklemeye tahammülü yoktu Rose'un, çabucak istiyordu intikamını. Öyle bir şey yapmalıydı ki sabık kayınvalidesi çileden çıksın, eski kocasının tüm sülalesinin uykuları kaçs ın. Rose'un aklına hinoğluhin bir fikir gelmişti. Dünya üzerinde Çakmakçıyan sülalesini bir odar'dan bile daha fazla çileden ç ıkaracak bir şey varsa, o da bir Türk'tü!

Eski kocasının can düşmanı Türklerle flört etmek ne kadar il- ginç olurdu. İyi de Arizona çölünün ortasında bir Türk erkeğini nereden bulacaktı? Kaktüs tepesinde bitecek değillerdi ya? Ke- yifle güldü Rose. Talihin onu Arizona çöllerinde bir supermarket reyonunda nohut ararken bir Türk'le karşılaştırmış olmas ı ne ho ş bir tesadüftü. Yoksa tesadüf değil miydi?

Rose motoru tekrar çalıştırdı ama dosdo ğru yoluna gitmek yerine sola saptı, dönüp karşı yola geçerek son sürat aksi yönde gitmeye başladı.

Elveda ağladığım günlere, İstemem artık, istemem

Göz açıp kapayana kadar 1984 model lacivert Cherokee Jip, Fry's Süpermarketinin park yerine daldı.

İlkel aşk isterim, Aşkın en ilkel halini

Araba yanm daire çizdi, sonra çaprazlama giderek süpermar- ketin girişine geldi. Rose delikanlının elinde küçük bir torbayla otobüs durağında beklediğini gördü.

"Hey Mostaffa," diye bağırdı, aralık pencereden başını ç ıka- rarak. "Gideceğin yere bırakayım mı?"

Mustafa boş bo ş bakt ı bir an. Sonra usulca ba şını sallad ı: "Olur, teşekkürler."

Arabanın içinde Rose bilgiç bilgiç gülümsedi. "Mostaffa seni kızımla tanıştırayım: Armanuş. Ama ben ona Amy diyorum! Amy bak bu Mostaffa..."

Delikanlı uykulu bebe ğe gülümserken, Rose onun yüzünde bir tanıma emaresi aradı ama bulamad ı. Bu yüzden de ona bir ipu- cu sunmaya karar verdi, daha bariz bir ipucu: "Kızımın adı Arma- nuş Çakmakç ıyan."

Delikanlının yüzündeki sabit ifadeye bakılırsa bu soyadı ge- ne bir şey ifade etmemişti. Rose tekrarlama ihtiyacı hissetti:

"Armanuş Çak-mak-ç ı-yan!"

Ancak o zaman delikanlının ela gözleri parladı ama Rose'un umduğu şekilde değil.

"Çak-mak-çı-yan... Çak-mak-çı...! Kulağa Türkçe gibi geli- yor!" diye bağırdı ne şeyle.

"Aslında Ermenice," diye uyardı Rose. Baklay ı a ğzından çı- kartmıştı ama delikanl ıdan çok kendi kendisiyle konuşur gibiydi. "Babası... yani eski kocam..." ağzındaki acı tattan kurtulmak ister gibi yutkundu, "Ermeni'ydi de."

"Öyle mi?" dedi Mustafa umursamaz bir tavırla.

Anlamadı galiba, diye geçirdi içinden Rose. Sonra uzun za- mandır gırtlağını g ıcıklayan bir hıçkmğı b ırakır gibi kahkahayı koyverdi. Varsın anlamasın., ben anlıyorum ya... Mostaffa benim intikam aracım olacak!

"Baksana," dedi Rose Sevimli-Tavşancık sesiyle. "Meksika sanatını sever misin bilmem ama yann ak şam bir sergi açılacak. Başka planın yoksa yann sergiye gidip sonrasında da bir şeyler atıştırabiliriz."

"Meksika sanatı m ı...?" Mustafa cümlenin orta yerinde dura- ladı.

"Epey iyi olduğu söyleniyor," dedi Rose üsteleyerek. "Ne dersin... gelmek ister misin?"

"Meksika sanatı...!" diye tekrarladı Mustafa bu sefer güven- le. "Tabii, neden olmasın?"

Üçüncü Bölüm TOZ ŞEKER

u ne felakettir başımıza gelen!" diye haykırarak salona daldı Dikran Day ı. Teselli bulabilmek umuduy- la etrafı tarad ı heyecandan pörtlemi ş kara gözleri. "Duyduklar ım doğru değil di mi? Biri bana doğru olmadığım söylesin!"

Pos bıyığının altından görünen iki ön diş yüzünden en k ızgın olduğu anlarda bile rnütebessim izlenimi veriyordu Dikran İstan- buliyan. Şu halde bile mütebessim.

"Dayıcım sakin olun lütfen, otursanıza şöyle, yüreğinize ine- cek," diye mırıldandı Surpun Hala, Çakmakç ıyan kız kardeşlerin en küçüğü. Ailede Barsam'ın Rose'la evlenmesini açıktan açığa destekleyen tek kişi olarak tüm bu olan bitenden sonra kendini suçlu hissediyordu. Oysa zerre kadar alışkın değildi kendi kendi- ne kızmaya. Kaliforniya Berkeley Üniversitesi'nde Beşeri Bilim- ler profesörü olan Surpun Çakmakçıyan, dünya üzerindeki her meselenin taraflar arası diyalog, sükûnet ve düz mant ıkla müza- kere edilebileceğine inanan, kendine güveni tam, feminist bir aka- demisyendi. Böylesine duygusal ve tepkisel bir ailede, bu özellik- leri yüzünden kendini yalnız hissettiği oluyordu zaman zaman.

Dikran İstanbuliyan içini çekip bıyıklarını kemirerek en ya- kındaki boş iskemleye yöneldi. Bütün aile üzeri t ıkabasa yiyecek dolu antika maun masanın etrafında toplanmıştı ama ola ğan şüp- heliler dışında kimse yemek yiyormuş gibi görünmüyordu. Varse-

B

nig Hala'nın ikiz bebekleri sakin sakin divanda uyuyorlardı. Kali- forniya Körfez bölgesindeki Ermeni Gençlik Organizasyonu'nun düzenlediği sosyal bir etkinliğe katılmak üzere Minneapolis'ten gelen uzak kuzen Kevork Karaoğlanyan da buradaydı. Son üç ay- dır Kevork bu grubun düzenlediği bütün etkinliklere sektirmeden katılmıştı - Ermenistan için yard ım konserlerine, yıllık büyük pikniğe, Noel partisine, Cuma Gecesi Işık Partisine, Kış Galas ına, Pazar Brançlanna ve Erivan'da ekoturizm yararına düzenlenen rafting yarışına... Ne var ki Dikran Dayı yak ışıklı ye ğeninin ta Minneapolis'ten kalkıp da zırt pırt San Francisco'ya uçmasının ar- dında sadece hayır işlerine düşkünlük yatmadığını tahmin ediyor- du. Bir erkek durup dururken bir hayır derneğine bu kadar kaptır- mışsa kendini, işin içinde bir kadın vardır muhtemelen. Kevork da henüz

açılamadığı bir k ıza abayı yakm ış olmal ıydı.

Bunları zihninden geçirerek masadaki yiyeceklere yöneldi Dikran Dayı. Bir sürahi ayran vardı önünde - tepeleme buzla dol- durularak sulandırılmış, Amerikanlaştınlmış bir ayran. Onun ya- nında çeşitli ebatlarda renkli toprak kaplarda fasulye pilaki, ka- dinbudu köfte, karniyarik, fırından yeni çıkmış çürek ve en önem- lisi, ah, en dayanılmazı, bastırma vardı. Dikran İstanbuliyan bayı- lırdı past ırmaya. Öyle ki derdini tasasını unutuverdi bir an için de olsa. Hele masanın öbür ucunda yer alan burma tatlısını görünce hepten eridi hiddeti.

Karısının sımsıkı diyet gözetimi alt ında olmasına rağmen Dikran Dayı her geçen y ıl meşhur göbeğine bir yağ tabakas ı da- ha eklemeyi başarmıştı, tıpkı her sene büyüme halkalar ına bir ye- nisini ekleyen ağaç gövdeleri gibi. Ne bodurluğundan ne şişman- lığından şikâyet eden bodur ve şişman bir adamdı şimdi. İki yıl önce bir makarna reklamında oynatmışlardı onu. Şen bir ahçıyı canlandırmıştı orada; kar ısı onu terk etti ğinde dahi morali bozul- mayan çünkü mutfağında mutlu mesut makarna pişirmeye devam edebileceğini bilen bir ahçıyı. Dikran Dayı aynen reklamdaki gi- bi biriydi gerçek hayatta. Her daim muhafaza ettiği neşesi öylesi- ne dikkat çekici, o kadar gıpta edilesiydi ki, çok sayıda ahbapla-

nndan biri, ne zaman şişman insanların daha neşeli oldukları kli- şesini kanıtlamak istese hemen onun adını zikrederdi. Ne var ki her daim cıvıl cıvıl neşe saçan Dikran Dayı bugün hiç de benze- miyordu aslına.

"Barsam nerede peki?" dedi Dikran Dayı tepeleme köfte do- lu bir tabağa çatalını dald ırırken. "Karısının ne haltlar karıştırdı- ğını biliyor mu?"

"Eski karısının!" diye düzeltti Zaruhi Hala. Gün boyu birbi- rinden haylaz çocuklarla boğuşan tecrübeli bir anaokul öğretme- ni olarak, etrafta duyduğu her hatayı an ında düzeltmek gibi bir huyu vardı.

"Evet elbette, eski kansı! Ama hatun bunun farkında değil ki! O kadın kafayı yemi ş. İnadımıza yapmıyorsa ne olayım! Bile bile yapıyor. Yanılıyorsam, Rose cadısı bu i şi sırf bizi sinir etmek için yapmıyorsa, bana da Dikran demesinler. Başka isim bulsunlar!"

"Başka isme ihtiyacın olmayacak dayıcım," diye teselli etme- ye çalıştı Varsenig Hala. "Besbelli bile bile yap ıyor..."

"Ne yaparsa yapsın, kendi hayatıdır bizi ilgilendirmez. Ama torunum başka. El kadar biçare çocuk. Derhal Armanuş'u kurtar- mamız lazım bu beladan," diye araya girdi bir ses. Büyükanne Şu- şan'dı bu. A ğır, sakin adımlarla masadan kalkıp koltuğuna yönel- di. Harika bir ahçı oldu ğu halde hiçbir zaman iştahlı olmam ıştı, hele son zamanlarda günde bir tastan fazla yemeden yaşamanın yolunu bulduğundan endişe ediyordu kızları. Kısa boylu, kemikli yapılı, sert hatlı, dal gibi incecik bir kadındı. Tuhaf bir iktidar hâ- lesi yayardı etraf ına; en çetrefil engeller karşısında dahi direncini, metanetini yitirmeyenlere has bir hâle. Ne olursa olsun yenilgiyi kabul etmezdi Büyükanne Şuşan. Hayatın zaten başlıbaşına bir varoluş mücadelesinden ibaret oldu ğuna inanırdı; ama eğer Erme- ni'ysen, üç kat fazla zorlu olduğunu iddia ederdi, üç kat daha çe- tin. Kararlılığı ve kar şılaştığı herkesin gönlünü fethetme becerisi aile efradını oldum olas ı hayrete dü şürürdü.

"Mühim olan torunumun selameti, gerisi ne gam."

Büyükanne Şuşan bu sözü söyledikten sonra kalın şişlerini

eline alıp örgüsüne koyuldu. Şişlerden camgöbeği bir bebek bat- taniyesinin ilk sıralan sarkıyordu; köşesine A. Ç. harfleri işlen- miş: Armanuş Çakmakç ıyan.

Aile efradı örgü şişlerinin dansını seyrederken bir an sessizlik oldu. Büyükanne Şuşan'ın örgüsü grup terapiye benzerdi adeta. Onu örgü örerken seyretmek rahat- latırdı etraf ındakileri. Sanki o bu işi sürdürdüğü müddetçe dünya daha yaşanılası bir yer olacak, korkacak bir şey kalmayacaktı.

"Haklısın, zavallı Armanu şçuk," dedi Dikran Dayı. Metanet abidesi kız kardeşiyle anlaşmazlığa düşmenin ne mânâya geldi- ğini gayet iyi bildiğinden, bütün meselelerde Şuşan'ın tarafını tu- tardı. Ağzına bir biber dolması daha atarken, söylendi: "O masum kuzucuğa ne olacak?"

Kimsenin cevap vermesine fırsat kalmadan bir anahtar şıngır- tısı duyuldu kap ıda ve beti benzi atmış halde Barsam içeri dald ı.

"Hah! Kim gelmiş! Barsam Bey, Barsam Bey, bir tanecik ev- ladın var, onu da Türkler yetiştirecek. Senin kılını k ıpırdattığın yok... Amot!*”

"Ben ne yapabilirim ki?" Barsam Çakmakçıyan çökmüş göz- lerle dayısına döndü. Ama anında kenara kaydı bak ışları ve du- vardaki devasa Mardiros Saryan röprodüksiyonuna odaklandı. Aradığı cevap tabloda gizliymi ş gibi uzun uzun oraya bakt ı: Çi- çek Açmış Elma A ğaçları, 1912. Ama tablodan da teselli bulama- mış olacakt ı ki, tekrar konu ştuğunda sesinde sadece umutsuzluk vardı. "Karışmaya hakkım yok. Rose onun annesi."

"Aman! Ne anne!" Dikran İstanbuliyan kıkırdadı. Onun cüs- sesinde bir adam için pek tiz bir kahkahası vard ı - genelde fazla- sıyla farkında olduğu ve kontrol edebildiği bir ayrıntıydı bu ama gerilimli durumlarda tümüyle unuturdu.

"O masum kuzu ilerde ne söyleyecek arkadaşlarına? Babamın ismi Barsam Çakmakçıyan, büyük dayımın ismi Dikran İstanbu- liyan, onun da babası Yervant İstanbuliyan, benim adım Armanuş Çakmakçıyan, bütün soyağacım Filanca Falancıyan... bütün akra-

* (Emi.) Utan!

balarını 1915'te kasap Türklerin ellerinde kaybetmi ş soyk ınmze- de bir sülalenin torunuyum amma velakin Mustafa adında bir Türk tarafından büyütüldüğüm için köklerime ihanet etmeyi öğ- rendim, soykırımı inkâr etmek üzere yeti ştirildim! Fıkra gibi val- la... Ah, marnım khalasim!*"

Dikran İstanbuliyan hiddetle sustu ve sözlerinin etkisini tar- tabilmek için kaşlarını çat ıp yeğenine baktı. Ama Bardam taş gibi hareketsizdi.

"Koş durdur bu i şi Barsam!" diye ekledi Dikran Dayı, bu se- fer daha yüksek sesle. "Bu gece Arizona'ya uç ve çok geç olma- dan bu komediye bir son ver. Karınla konuş. Haydeh!"

"Eski karısı!" diye düzeltti Zaruhi Hala, tabağına bir parça burma alırken. "Ay bunu yememem lazım aslında. Kalori bomba- sı valla. Annecim ne demeye bu kadar şeker koyarsın ki şu tatlı- lara? Neden yapay tatlandırıcı denemiyorsun?"

"Denemiyorum çünkü benim mutfağıma yapay olan hiçbir şey adımını atamaz," diye cevaplad ı Şuşan Çakmakçıyan. "Yaşla- nıp da şeker hastalığına tutulana kadar yiyebildiğiniz kadar yiyin. Her şey mevsiminde güzel."

"Haklısın valla, benim şeker mevsimim daha geçmemiştir herhalde," dedi Zaruhi Hala göz kırparak ama sadece yarım bur- ma yemeye cesaret edebildi. Ağzındakini bitirmeden kardeşine döndü: "Hem Rose'un Arizonalarda işi ne?"

"Orada kendine iş buldu," dedi Barsam ifadesiz bir sesle.

"Aman ne iş ne i ş!" diye atıldı Varsenig Hala. "Oralarda ne halt ettiğini sanıyorsa... üniversite kafelerinde hizmet etmek kim o kim, sanki beş paras ız. Bile bile yapıyor. Cümle âlem ona yete- rince nafaka vermediğimizi düşünüp bizi suçlasın diye yapmıyor- sa ne olayım. Zorluklarla mücadele, eden cesur, yalnız anne rolle- rinde! Kendine bu rolü biçmiş!",

"Armanuş'a bir fenalık gelmez Rose'dan," diye mırıldandı Barsam sesine bir tutam umut,katmaya çabalayarak. 'Rose üni-

* (Erm.) Ölsem de kurtulsam!

versite eğitimine geri dönmek istediği için Arizona'da kaldı. Öğ- renci Demeği'nde bulduğu iş geçici bir durum. As ıl ilkokul öğret- meni olmak istiyor.

Çocuklara olan sevgisinden. Bunda bir beis yok ki. Kendisi mutlu olduğu ve Armanuş'a iyi baktığı müddetçe kiminle çıktığının ne önemi var?"

"Haklısın haklısın da bir o kadar da haksızsın," dedi Surpun Hala, gözlerinde aniden beliren alaycı bir par ıltıyla. "İdeal bir dünyada yaşıyor olsak, bu onun hayatı, bize düşmez diyebilirsin. Tarih ve soy mevhumun yoksa, belleğin ve toplumsal sorumluluk duygun yoksa, sadece şimdide yaşıyorsan elbette bunu iddia ede- bilirsin. Ama sevgili kardeşim sen de pekâlâ biliyorsun ki geçmiş geçip gitmiş bir şey değildir. Geçmiş şimdiki zamanın içinde ya- şar ve atalarımız çocuklarımızın içinde nefes alıp verirler... Evla- dına o baktığı müddetçe eski kar ının hayatına karışmaya hakkın var. Hele bir Türk'le çıkmaya başlamışsa!"

Akademik nutukları pek sevmeyen ve gündelik konu şma di- lini entelektüel jargona tercih eden Varsenig Hala araya girdi: "Barsamcığım, sana bir sorum var. Bana Ermenice konuşan bir Türk gösterebilir misin?"

Barsam cevap vermek yerine ablasına yan yan baktı.

Varsenig Hala devam etti, "Söyle bana kaç Türk Ermenice öğrenmiş. Hani var mı böyle Türkler? Hiç! Neden bizim annele- rimiz onların dilini öğrenmiş de tersi olmam ış? Kimin kime hük- mettiği apaçık ortada değil mi? Sen kalk gel Orta Asya'dan, dal dosdoğru Anadolu'nun bağrına, sonra bir bakmışsın her yerdeler! Orada yerleşik olan milyonlarca Ermeni'ye ne oldu peki? Asimi- le edildiler! Eridiler! Katledildiler! Yetim bırakıldılar! Sürüldü- ler! Mal mülklerinden oldular! Sonra da unutuldular! Kendi öz kızım nasıl olur da bizim şimdi bu kadar az sayıda ve bu kadar ke- derli olmamızdan sorumlu olanların eline bırakırsın? Mesrop Mashtots* mezarında döner!"

* Mesrop Mashdots (360-440): Ermeni Kilisesinin önde gelen din adamla- rından. Aynı zamanda bir dilbilimci ve Ermeni alfabesini olu şturan kişi.

Yeğeninin sıkıntısını azaltmak isteyen Dikran Day ı bir hikâ- ye anlatmaya başladı bu noktada.

"Bir gün Arabın teki saçını kestirmeye berbere gitmi ş. Kestir- dikten sonra da berbere para vermek istemiş. 'Paranı dünyada ka- bul etmem. Bu kamu hizmeti,' demiş berber. Arap pek sevinmi ş bu işe, şaşkın ama hoşnut dükkândan çıkmış. Ertesi sabah berber dükkânı açarken kap ıda bir sepet bulmuş. Üzerinde 'Teşekkürler' yazılı bir kart, bir sepet de hurma."

Divandaki ikizlerden biri usulca kımıldandı uykusunda.

"Ertesi gün Türk'ün tekinin yolu düşmüş ayn ı berbere. O da saçını kestirmi ş, o da kestirdikten sonra para vermek istemiş ama berber yine, 'Paranı kabul edemem. Bu kamu hizmeti,' demi ş. Türk pek sevinmiş bu i şe, şaşkın ama hoşnut dükkândan çıkmış. Ertesi gün berber dükkânı açarken kap ıda, üzerinde 'Teşekkürler' yazılı bir kart ve bir kutu lokum bulmu ş."

Divandaki ikizlerden diğeri ağlamaya başladı o anda. Varse- nig Hala ikizlerinin yanına koştu ve bir dokunuşuyla ağlayanı susturdu.

"Ertesi gün bir Ermeni gelmiş ayn ı dükkâna. O da saç ını kes- tirdikten sonra berbere ücreti ödemek istemiş ama adam itiraz et- miş, 'Kusura bakma, paranı kabul edemem. Bu kamu hizmeti.' Er- meni pek sevinmiş bu i şe, o da gayet şaşkın ama hoşnut dükkân- dan çıkmış. Ertesi sabah berber dükkânını açt ığında... Bil bakalım orada ne bulmuş?"

"Bir paket burma tatlısı m ı?" diye sordu uzak kuzen Kevork Karaoğlanyan.

"Hayır. Berber karşısında bir düzine Ermeni daha bulmuş! Orada dizilmiş bekliyorlarm ış!"

"Ne yani bizim beleşçi bir halk olduğumuzu mu söylemeye çalışıyorsun?" dedi Kevork.

"Hayır efendim, ne münasebet! Ne biçim dinliyorsun cahil çocuk," diye tersledi Dikran Dayı. "Sadece biz Ermenilerin birbi- rimizi kolladığımızı anlatmaya çal ışıyorum. Güzel bir şey gördük mü hemen arkadaş ve akrabalar ımızla paylaşırız. Bu kolektif ruh

sayesinde hayatta kalmayı ba şardı Ermeni halk ı. Yoksa tükenir- dik çoktan, kururdu soyumuz."

"Ama şöyle de bir laf vardır. Derler ki, 'İki Ermeni bir araya geldi mi hemen aralarında bölünür, üç farklı kilise kurar'," diye araya girdi Kuzen Kevork, inatlaşmaya kararlı.

"Das' mader's mom'ri, noren koh chi m'nats*" diye homur- dandı Dikran İstanbuliyan. Ne zaman gençlerden birinden şikâyet etmek istese Ermenice konuşurdu.

Çat pat gazete-Ermenicesi anlayan ama ev-Ermenicesi anla- makta zorlanan Kevork güldü, cümlenin ilk bölümünü anladığını geri kalanını ç ıkaramadığını gizleme gayretiyle.

"Oğlanı k ızdırmayasin" dedi Büyükanne Şuşan Türkçe. Oda- daki büyükler ne vakit kendi aralarında haberleşip çocukların an- lamayacağı bir mesaj vermek isteseler, Türkçe konu şurlardı.

Mesajı alan Dikran Day ı annesi taraf ından azarlanan bir ço- cuk gibi mahcup mahcup iç geçirdi ve burma tatlısına döndü. Sı- kıntılı, iğreti bir sessizlik çöktü odaya. Dışarıda yanan sokak lam- basının ölgün ışığında canlandılar yeniden: üç erkek, üç nesil ka- dın -anne, kızlar ve divanda huzur içinde uyuyan yeni doğmuş ikizler- ve etrafı donatan onlarca rjaspas, dolaptaki antika gümü ş- ler, şifoniyerin üzerindeki semaver, yemekten sonra çalmak üzere dolaptaki yerlerinden çıkarılmış iki plak (Komitas-geleneksel şarkılar ve Erivan Kadın Korosu tarafından seslendirilen Ermeni Müziği), videonun içinde orta yerde durdurulmuş kaset (Narlar ın Rengi), bir sürü resim, Azize Arına İkonu, Ermenistan haritası, te- pesi saf beyaz karla kaplı A ğrı Da ğı posteri... herkes ve her şey kısa bir an sessizliğe büründü. Çok geçmeden dışanda park eden bir arabanın çiğ farlar ı doldu içeri; duvarda yald ızlı bir çerçeve içindeki duayı ayd ınlattı: "Doğrusu size derim: Yeryüzünde her ne bağlarsanız, gökte bağlanmış olur; ve yeryüzünde her ne çö- zerseniz, gökte çözülmüş olur." Gürültücü çocuklarla merakl ı tu- ristleri taşıyan bir tramvay daha zilini çala çala geçti. San Fran-

* (Erm.) On parmağımı mum yapt ım, yine de memnun edemedim.

cisco İŞ çıkış saatinin hengâmesi odaya dolup dald ıkları durgun- luktan kurtardı Çakmakç ıyan ailesini.

"Rose artniyetli bir insan değil," diye yeniden savunmaya geçti Barsam. "Hem bizim âdetlerimize alışmak onun için hiç de kolay değildi. İlk tanıştığımız zamanki hallerini düşünüyorum da, Kentucky'den çıkma utangaç, iyi niyetli bir kızdı."

"Cehenneme giden yol iyi niyet taşlarıyla döşelidir derler," diye lafı yap ıştırdı Dikran Day ı.

Ama Barsam ona cevap vermedi. "Düşünebiliyor musunuz? Rose'un yetiştiği yer o kadar kapalı bir çevre ki orada alkol bile satmıyorlar. Yasak! Kentucky, Elizabethtown'daki en heyecanlı olayın her sene düzenlenen ulusal kahramanlar festivali olduğu- nu biliyor muydunuz? Bunlar böyle Amerika kıtasına ilk ayak basan göçmenler gibi giyinip bir aşağı bir yukar ı yürürlermi ş ka- sabada," dedi Barsam, umutsuz bir yakarıyla Tann'nın dikkatini çekmek istercesine ellerini havaya kaldırarak. "Sonra da General George Armstrong Custer'la buluşmak üzere şehir merkezine yü- rüyüp orada kahramanlık sarkılan söylerlermiş! En büyük eğlen- ce anlayışları bu olan insanlardan bahsediyoruz."

"Bu yüzden de daha en başta onunla evlenmemen gerekirdi," dedi Dikran Dayı hafiften k ıkırdayarak. Bütün öfkesi akıp gitmişti artık; en sevdiği yeğenine yanm saatten fazla küs kaldığı görül- memişti ki.

"Kendinizi bir kerecik olsun Rose'un yerine koymaya çalışsa- nız, kızcağızın neler çektiğini anlarsınız. Sen tut minnacık bir ka- sabada dünyaya gel, annen baban hırdavat dükkânı i şletsin, sene- lerce çıkma oradan ve dışarıya adım atar atmaz git bir Ermeni'ye âşık ol. Daha ne olduğunu anlayamadan bu deli sülalenin içinde buldu kendini. Biz de kolay insanlar değiliz hani. Bize ayak uy- duramayanın vay haline. N'apsın Rose! Altüst oldu tabii."

"Valla Rose da bizim için kolay değildi," diye karşı ç ıktı Var- senig Hala, çatalını köfteye bat ırmadan önce kardeşine doğru sal- layarak. Annesinin aksine onun iştahı her daim yerindeydi ve her gün tükettiği yiyecek miktarının yanı s ıra daha yenilerde ikiz be-

bekler doğurmuş olmas ına rağmen bu kadar ince kalabilmesi an- cak mucize eseri olabilirdi. "Pişirmeyi bildiği yegâne yemeğin o korkunç kuzu butlan olduğu

düşünülürse! Evine her geldiğimiz- de o kirli önlüğü takıp et kızartırdı."

Barsam hariç herkes güldü.

"Ama hakkını vermek laz ım," diye devam etti Varsenig Hala, dinleyicilerinin desteğinden memnun. "Sosu arada sırada değiş- tirdiği oluyordu. Bazen Baharatlı Tex-Mex sosuyla, bazen Kre- malı Çiftlik sosuyla yerdik etimizi... Kann ın mutfağında çeşitten geçilmezdi!"

"Eski kansı!" diye düzeltti Zaruhi Hala.

"Ama siz de ona az yapmadınız," dedi Barsam, kimseye bak- madan, "hatırlarsanız öğrendiği ilk Ermenice kelime odar'dı."

"Ne yani odar değil miydi," diye öne eğildi Dikran Dayı, ye- ğeninin sırtına bir şaplak indirdi. "Odar olduğuna göre neden odar demeyelim?"

"Ama hatırlatınm," dedi Barsam. "Bu ailede kimileri bu lafı iyice abartmıştı. Odar aşağı, odar yukan. El kızısın, bugün var yarın yoksun, demediniz mi zavallıya? Sen gidicisin, biz kalıcıyız demediniz mi?"

"Aman dedikse dedik, ne var ki bunda?" diye somurttu Var- senig Hala, üzerine alınarak. "Yalan mı, öyle de oldu işte. Kardeş- ten ötesi var mı? Bir Rose gider, bir Rose gelir. Ama insanın ba- cısı ölene kadar kal ır hayatında."

Bu lafın ardından üç kız kardeş dönüp ayn ı anda şefkatle ka- nşık bir muziplikle baktılar Barsam'a, "tekne kazıntısı" küçük kardeşlerine.

"Bu kadar şaka yeter!"

Konuşan Şuşan Çakmakçıyan'dı. Sözleri anında tesir yaptı. Sustular. Güneş batm ış, içerideki ışık azalmıştı. Masadakilerden biri kalkıp kristal avizeyi yaktı.

"Armanuş'un zarar görmesine engel olmalıyız, önemli olan bu," dedi Büyükanne Şuşan alçak bir sesle, yüzündeki sayısız çiz- giyle ellerindeki ince, morumsu damarlar çiğ beyaz ışığın altında

iyice belirginleşmişti. "O masum kuzunun bize ihtiyacı var, bizim de ona."

Yüzü kararlılıktan tevekküle geçerken bir zamanlar çocukla- rına ve torunlarına anlattığı, sonu daima mutlu biten masallara sakladığı özel ses tonuyla ekledi:

"Ancak bir Ermeni sayıca böylesine azalmanın, azıcık kalma- nın ne mânâya geldiğini anlayabilir. Budanmış bir a ğaç gibi kü- çüldük... Rose özgürdür elbette, istediği adamla çıksın, hatta ev- lensin, bizi alakadar etmez. Ancak Barsam'ın evladı Ermeni'd ır ve Ermeni gibi yetiştirilmelidir."

Dördüncü Bölüm

KAVRULMUŞ FINDIK

A

sya Kazancı, bazı insanlar ın doğum günlerine neden bu kadar bayıldığını bilmiyordu ama en az ından o tür in- sanlardan olmadığını biliyordu. Do ğum günlerinden nefret ederdi.

Belki bu derin hoşnutsuzluğunun nedeni, küçüklüğünden beri her yaşgününde aynı lezzetsiz pastay ı yemek zorunda kalmas ıydı - üç kat karamelli kestaneli (aşırı tatl ı) kek üzerine, dövülmüş limonlu krema (aşırı ek şi). Teyzelerinin nasıl olup da onu bu berbat pastayla mutlu etmeyi beklediklerini hiç anlayamıyordu. Zira Asya'dan bu konuda duyduklan tek şey bir şikâyet nakaratıy- dı. Kim bilir belki de her sene bu zamanlarda bir unutkanlık bu- lutu çöküyordu üzerlerine. Pasta sevmediğini unutuyorlardı belki de. Her seferinde bir önceki yaşgününün anılannı silip haf ızaları- nı s ıfırlıyor olmalıydılar. Neden olmasın? Kazancılar başka in- sanların hikâyelerini ilelebet unutmamaya, kendi hikâyelerini ise anında silmeye meyilli bir aileydi.

Doğrusu, Asya Kazancı bu ya ş^J kadar her yaşgürriinde hep aynı pastay ı yemi şti ama her seferinde kendisiyle ilgili yepyeni bir hakikat keşfetmişti. Mesela üç yaşında, yeterince ağlayıp zır- larsa hemen hemen her şeyi elde edebileceğini öğrenmişti. Bun- dan üç yıl sonra, altıncı ya şgünündeyse ağlayıp zırlamaya kesin- kes bir son vermesi gerektiğini, aksi takdirde hep çocuk kalacağı-

m. Sekiz yaşına geldiğinde o zamana kadar içten içe sezdiği ama tam olarak kavrayamadığı bir hakikati ke şfetmişti: Piç olduğunu. Şimdi geriye baktığında bu bilgiyi edinmekte kendi çabaları ka- dar Gülsüm Nine'nin de hakkını teslim etmesi gerekti ğini düşünü- yordu.

Gayet iyi hatırlıyordu o günü. Tesadüfen ikisi oturma odasın- da yalnızdı. Gülsüm Nine pek sevdiği bitkilerini sulamakla meş- guldü, henüz sekizindeki Asya da resimli boyama kitabındaki sı- rıtkan bir palyaçoyu boyamakla.

"Nine yaaa, niçin saksılarla konuşuyorsun?" diye sordu Asya aniden.

"Saksılarla değil, bitkilerle konuşuyorum," dedi anneannesi. "Bitkilerle konuşursan daha çabuk serpilip güzelleşirler."

"Sahi mi?" dedi Asya inanmadığını belli eden bir dudak bük- mesiyle.

"Sahi ya. Bitkilere diyeceksin 'toprak sizin anneniz su da ba- banız'. Böyle dersen pek bir keyiflenir, çiçeklenirler."

Asya başka soru sormadan boyamasına geri döndü. Palyaço- sunun elbisesini turuncuya, dişlerini yeşile boyadı. Tam ayakka- bılarını kan k ırmızıya boyayacakken aniden durup, şımarık bir edayla anneannesini taklit etmeye başladı. "Canım canım! Aman da aman! Toprak annen, su baban."

Gülsüm Nine'nin kaşları çat ıldıysa da bir müddet durumu fark etmemiş gibi davrand ı. Bu kayıtsızlıktan cesaret bulan Asya taklitçiliğinin dozunu artırdı.

Sulanma sırası Afrika menek şesine gelmişti şimdi, Gülsüm Nine'nin gözdesi. Çiçeğe nağme yapmaya başladı ya şh kadın: "Aman da aman! Nasılmış benim güzelim?" Asya onu taklit etti derhal: "Aman da aman! Nasılmış benim güzelim?"

Gülsüm Nine'nin kaşları iyiden iyiye çat ıldı bu sefer. "Nas ıl da mor mor açmış!" dedi bitkiye.

"Nasıl da mor mor açmış!" diye yankıladı Asya en şımarık se- siyle.

İşte o zaman Gülsüm Nine'nin ağzı kas ıldı ve kendi kendine

mırıldanırcasına alçacık bir sesle saldı o me şum kelimeyi: "Piç!" Bunu öyle sakin söylemişti ki, Asya anneannesinin çiçeğe değil de kendisine hitap ettiğini hemen idrak edemedi. Söylendiği gibi dağıldı eridi bu kelime. Ama Asya unutmad ı.

Asya'nın bu kelimenin anlamını tam anlam ıyla kavraması an- cak ertesi sene, dokuzuncu yaşgününde mümkün olacaktı. Ancak okulda bir çocuk ona "piç!" diye bağırdığında. Dokuzuncu yaşı- nın keşfi de buydu işte. Ninesinin kızgınlıktan söylediği bir hitap- tan ibaret değildi piçlik; geçici değil kalıcıydı hayat ında. Sonra on yaşına bastığında kendisine dair bir başka gerçeği keşfetmişti: Sı- nıfındaki diğer bütün kızların aksine bir tek onun evinde bir baba ya da erkek modeli yoktu. Böyle bir eksikliğin bir kız çocuğunun kişiliği üzerinde kalıcı etki b ırakabileceğini fark etmesi üç yılını daha alacaktı. On dört, on beş ve on alt ıncı do ğum günlerinde sı- rasıyla bunları kavrayacakt ı: Başkalarının aileleri onunkine ben- zemiyordu ve bazı aileler pekâlâ normal olabiliyordu; erkeklerin çok erken ve tuhaf şekilde ortadan kayboldukları Kazanc ı ailesin- de ise haddinden fazla kadın ve haddinden fazla sır vardı. As- ya'nın bu sıralamadaki son keşfi en beteriydi: Ne kadar uğraşırsa uğraşsın asla güzel bir kadın olamayacaktı.

Asya Kazancı bir sonraki sene on yedi ya şına bastığında ye- ni bir keşfe doğru yelken açmıştı: Bu şehre ait değildi. Buraya ait değildi. İstanbul ile bağı hani şu belediyenin her tarafa koyduğu "Dikkat Yol Çalışması" ya da "Bina Restorasyonu: Verdiğimiz Geçici Rahatsızlıktan Ötürü Özür Dileriz" tabelalarından daha derin değildi. Geçici bir rahatsızlıktı Asya da bu şehrin bağrında.

Hemen ertesi yıl, on sekizinci yaşgününden tam iki gün önce Asya evdeki ecza dolabını ya ğmalamış ve orada buldu ğu bütün haplan yutmuştu. Gözlerini tekrar açtığında etrafı teyzeleri, Cici- annesi ve Gülsüm Ninesiyle çevrili bir halde boylu boyunca yatı- yordu bir yatakta. Midesinde ne var ne yok kusturup çıkarttırdık- ları yetmiyormu ş gibi, fincan fincan berbat kokulu bozbulan ık bitki çayları içirmi şlerdi zorla. Böylece Asya daha evvelki keşif- lerine katacak yeni bir hakikatin farkına vararak girmişti on sekiz

yaşına: Bu kavanoz dipli dünyada, intihar etmek bir imtiyazdı as- hnda ve kendisininki gibi bir aileyle yaşarken, bu imtiyazdan ko- lay kolay yararlanamazdı.

Neden bilinmez ama Asya Kazancı'nın müzik saplantısı üç aşağı be ş yukan o günlerde ba şlamıştı. Öyle soyut bir müzik aşkı değildi bu. Daha ziyade alabildiğine somut bir saplantıydı. Zira tek bir müzisyene takıntılıydı: Johnny Cash.

Onun hakkında her şeyi biliyordu; Arkansas'tan Memphis'e uzanan hayat faslının binlerce ayrıntısını, kafayı kimlerle çekti ği- ni, nelere kederlendiğini, karısına olan aşkını, iniş ç ıkışlarını, re- simlerini, jestlerini ve elbette şarkı sözlerini. Johnny Cash'in şar- kı sözlerini hayat ının şiarı ilan eden Asya, t ıpkı onun bir şarkısın- da dendiği gibi "ıstırap ruhuyla doğduğuna, nereye gitse sorun yaratacağına" inanmıştı.

Bugün, on dokuzuncu yaşına basıyordu ve kendisini hiç ol- madığı kadar olgun hissediyordu. Ne de olsa, gide gide kendisini yakından ilgilendiren bir başka olguya varmıştı art ık: annesinin onu doğurduğu yaştaydı. Bu durumda kimse kalkıp da çocuk mu- amelesi yapamazdı art ık ona. Kız çocukları annelerinin kendilerini doğurduğu yaşa gelince kadın sayılmalıydılar.

Bu fikirden aldığı kuvvetle homurdand ı: "Haberiniz olsun, si- zi uyarıyorum! Bu sene yaşgünü pastası filan istemiyorum."

Omuzlar dikilmiş, kollar kavuşmuş, ne zaman böyle dursa iri göğüslerinin iyice meydana çıktığını bir an için unutmu ştu. Far- kına varsa kuşkusuz yine o her zamanki kambur dunîfuna geri dönerdi zira Asya Kazancı annesinden ald ığı bir di ğer genetik yük olan iri göğüslerinden nefret ederdi.

Zaman zaman kendini Kuran-ı Kerim'de bahsi geçen esraren- giz mahluk Dabbet-ül Arz'a benzetirdi, Kıyamet günü arzı endam edecek, organlarının her biri başka bir hayvandan alınmış o k ırma mahluk gibi, Asya da olmadık parçaların bütünüydü kendi gözün- de. Ailesindeki tekmil kadınlardan miras alınmış birbiriyle uyum- suz organlardan oluşuyordu vücudu. Uzun boyluydu, bu şehirdeki çoğu kadından çok daha uzun, tıpkı Zeliha Teyze gibi; Çevriye

Teyze'nin kemikli, ince damarlı parmaklar ına sahipti; Feride Tey- ze'nin sinir bozucu ölçüde sivri çenesine, Banu Teyze'nin fil ku- laklarına. Aşın kemerli

burnunun benzeri dünyada sadece iki ki- şide vardı: biri Fatih Sultan Mehmet diğeri de Zeliha Teyze. Be- ğenseniz de beğenmeseniz de Sultan Mehmet, Konstantinopolis'i fethetmişti; burun şeklinin kaale alınmamasını sa ğlayacak kadar önemli bir hadise. Zeliha Teyze'ye gelince, öyle gösterişli ve et- kileyiciydi ki, burnunun biçimine dikkat çekmeden insanları ge- nel görünümüyle hipnotize ederdi. Ama Asya ne Fatih Sultan Mehmet gibi zaferlere imza atmıştı ne de Zeliha Teyze'nin albe- nisine sahipti. Hal böyleyken, başkalarının kemerli burnuna ba- kıp durmalarına nasıl mani olabilirdi ki?

Gerçi haksızlık etmemeli. Asya'nın akrabalarından miras al- dığı ho ş şeyler de vardı. En başta saçları! Kıvırcık, siyah ve gür saçları vard ı - teorik olarak ailedeki bütün kad ınlannki gibi ama pratikte sadece Zeliha Teyze'ninki gibi. Her daim disiplinli lise öğretmeni Çevriye Teyze saçını s ıkı s ıkı topuz yapard ı, Banu Tey- ze'yse neredeyse sürekli başörtüsü taktığından her türlü kıyasla- madan muaftı. Feride Teyze saçının şeklini ve rengini ruh haline göre değiştirir dururdu. Gülsüm Nine pamuk kafaydı çünkü saçlar ı bembeyaz olmuştu ve yaşlı kad ınların olduklarından daha genç görünmeye çalışmalarının ayıp kaçacağını iddia ederek boyamay ı reddederdi. Öte yandan ondan çok daha yaşlı olan Cicianne k ızıl kınalı saçlar ından asla taviz vermezdi. Gittikçe ağırlaşan alzhe- imeri ona çocuklarının isimleri de dahil bir sürü şeyi unutturmuş olsa da saçlarına kına yakmayı unutaca ğa benzemiyordu.

Olumlu genetik özellikler listesine Asya Kazancı, badem gi- bi kahverengi gözlerini (Banu Teyze'den), yüksek alnını (Çevriye Teyze'den) ve çabucak patlamasına sebep olan ama tuhaf bir bi- çimde onu canlı ve cevval k ılan mizacını (Feride Teyze'den) ka- tabilirdi. Geçen her sene onlara, Kazancı kad ınlarına daha fazla benzediğini gördükçe tüyleri diken diken oluyordu. Tek bir husus dışında: mantık düşmanlığı. Ne hikmetse Kazancı kad ınları ah- detmişçesine irrasyonel oluyordu. Ailede kimsecikler düz man-

tıktan nasibini almamıştı. Neredeyse bulaşıcı bir ak ıl-mantık-dı- şılık hüküm sürüyordu bu çatı alt ında. Bunları gözlemledikçe As- ya asla akılcı, analitik zihnin yolundan sapmayacağına dair söz üstüne söz vermişti kendi kendine. Katiyen onlar gibi mantıksız olmayacaktı. On dokuz yaşma vardığında Asya kendi kişiliğini ve bağımsızlığını kan ıtlama ihtiyacıyla öylesine yanıp tutuşuyordu ki, en ağulu kavgalara tutuşacak, en olmadık isyanlara kalkışacak hale gelmişti. Şimdi pasta konusundaki itirazını sert bir biçimde dile getiriyorsa, hiddetinin ardında işte böyle bir süreç vardı:

"O salak pastadan istemiyorum artık!"

"Çok geç küçük hanım. Yapıldı bile," dedi Banu Teyze, yeni açtığı Tarot fal ı üzerinden Asya'ya aceleci bir bak ış f ırlattı. Bun- dan sonraki üç kart olağanüstü iyi gelmezse masadaki fal fesada ve karışıklığa alametti. "Ama bilmiyormuş gibi davran yoksa an- neciğin üzülür. Sürpriz olsun!"

"Bu kadar malum bir şey nasıl sürpriz olur?" diye söylendi Asya. Galiba bu da Kazancı ailesinin genlerinden gelen bir özel- likti. Her türlü saçmalığı "olas ı" görebiliyordun bu evde. "Her se- ne aynı pastay ı yiye yiye g ına geldi. Akıbetimi bilmek için mü- neccim olmak gerekmiyor."

"Bu evde müneccimliğe soyunan tek kişi benim, sen değil," dedi Banu Teyze göz kırparak.

Bu doğruydu, en azından bir ölçüye kadar. Seneler boyu ge- leceği görme yeteneğini geliştiren Banu Teyze artık eve müşteri kabul etmeye ve bundan para kazanmaya başlamıştı. Bir falcının İstanbul'da efsane olması i şten bile değildi. Ezkaza şansın yaver gidip de birine baktığın falın doğru çıkması yeter de artard ı bile. Bir de bakmışsın o kişi önüne gelene anlatmış bunu, üstelik bir numaralı mü şterin olmuş. Rüzgârın ve martıların yardımıyla ya- yılıyor olmalıydı bu tür haberler. Yoksa nas ıl açıklamalı epi topu birkaç haftada müşterilerin kapıda kuyruk oluşturmasını? Banu Teyze de falcılık sanatının basamaklarını hoplaya z ıplaya tırman- mış, attığı her ad ımda daha meşhur olmuştu. Şehrin her yerinden akın ediyordu şimdi müşterileri; bakirelerle dullar, gençkızlarla

dişsiz nineler, fakirlerle zenginler, evhamlarına kuruntularına gö- mülmüş kim varsa, kaderin onlara ne getirece ğini öğrenmeye can atarak geliyordu buraya. Bir dolu soruyla çıkagelir, sorularına hem kısmi cevaplar bulmuş hem de yenilerini eklemi ş vaziyette giderlerdi. Kimi müşteriler minnettarlıklannı ffade

etmek için ya da kadere rüşvet verme umuduyla büyük paralar öderdi ama ara- larında tek kuruş olsun vermeyenler de Vard ı. İstedikleri kadar çe- şitli olsunlar, müşterilerin bir ortak noktası vard ı: İstisnasız hepsi kadındı. Banu Teyze kendini kâhin ilan ettiği gün, ne olursa olsun asla erkek müşteri almamaya yemin •etmişti.

Bu süre zarfında görünümünden başlayarak pek çok şeyi köklü bir değişimden geçmişti Banu Teyze'nin. Falcılık kariyerinin başlangıcında, özensizce omzuna atılmış, nakışlı alacal ı şallarla gezerdi evin içinde. Çok geçmeden şalların yerini kaşmir etoller, onun yerini paşmina atkılar, onun yerini gevşek bağlanmış ipek türbanlar almıştı, hep kırmızı tonlar ında. Sonra Allah bilir ne za- mandır gizliden gizliye düşündüğü bir karan ilan edivermişti ani- den: Maddi ve dünyevi her şeyden elini eteğini çekecek, kendini tümüyle Yaradan'ın hizmetine adayacaktı. Nihayet bu uğurda bir nedamet devresi geçirmeye ve eskiden dervişlerin yaptığı gibi bü- tün dünyevi kibirleri terk etmeye hazır olduğunu ilan edecek ka- dar ileri gitmişti.

"Senden derviş mervi ş olmaz, kendine gel abla," demi şti kız kardeşleri hep bir ağızdan, Kazancı ailesinin şeceresinde eşi me- nendi duyulmamıştı şıhlann şeyhlerin. Bu tuhaflıktan onu vazge- çirmeye kararlıydılar. Bu niyetle üçü birden itirazlarını saym ışlar- dı, her biri olabildiğince ikna edici bir üslup ve sesle.

"Farkındaysan dervişler çuval ya da kaba yünden mintanlar giyerlermiş, kaşmir şallar değil," demişti Çevriye Teyze, kız kar- deşler içinde en kasvetlisi en gamlısı.

Giysilerinden rahatsız olan Banu Teyze tedirginlikle yutkun- muştu bu itiraz karşısında.

"Üstelik dermişler ya keçe ya saman üzerinde yatarmış, senin gibi kuş tüyü ortopedik yataklarda de ğil," diye destek çıkmıştı

Feride Teyze, kız kardeşler içinde en dengesizi en leylası. Banu Teyze sorguculanyla göz temasında bulunmamak için karşı duvara bakmış, hiç sesini çıkarmamıştı. Ne yapabilirdi ki, or- topedik özel yatakta yatmasa sırt ağrısından duramazdı. Fakr-ı mutlak mertebesine ortopedik yatağından vazgeçmeden varacaktı. "Hem derviş dedi ğin evvela nefsini öldürür. Bir de sana bak, safı nefs!" Zeliha Teyze'ydi bu, kız kardeşler içinde en sivri dillisi en pervasızı.

Kendini savunma arzusuyla karşı sald ırıya geçmişti Banu Teyze. "Hiç de değil. Benim de yok nefsim. Varsa da bundan böy- le olmayacak. O günler geride kaldı." Sonra yeni edindiği mistik ses tonuyla eklemişti. "Ahdim olsun ki nefsimle mücadele edece- ğim ve onu yeneceğim!"

Kazancı ailesinde ne zaman biri ola ğandışı bir şey yapmaya kalksa, diğerleri hep aynı davran ış tarz ını benimserdi: "Aman bu- yur bildiğin gibi yap. Sanki çok umrumuzdaydı." Bu sefer de farklı olmam ış, kimse Banu Teyze'nin iddiasını ciddiye almam ış- tı.' Ne var ki bu konuşmanın ardından Banu Teyze odasına gitmiş, kapısını çarpm ış ve mutfakla banyoya yapt ığı k ısa ziyaretler ha- ricinde o kapıyı k ırk gün boyunca açmamıştı. Bir de bir keresinde üstüne karton bir levha yapıştırmak için açmıştı o kap ıyı:

"BURAYA GİRMEDEN EVVEL TERK EYLEYESİN NEFSİNİ!"

İnziva günlerinin ilk başlarında Banu, o günlerde dünya üze- rinde son demlerini yaşamakta olan Beşinci Sultan'ı da yan ına al- ma teşebbüsünde bulunmuştu. Nedamet mevsiminin yalnızlığında kedinin kendisine can yoldaşı olaca ğını dü şünmüştü herhalde, yoksa tabii dervişlerin evcil hayvan beslediğine tanık değildi. Ama zaman zaman gayet antisosyal olsa da böyle yalıtılmış bir münzevi hayat Beşinci Sultan'a ağır gelmişti, onun dünya nimet- lerinden vazgeçesi yoktu. Banu Teyze'nin hücresinde topu topu birkaç saat geçirebilmişti ancak, ardından miyavlaya miyavlaya

ortalığı y ıkmış, kapıyı t ırmalamış, en nihayetinde kendini odadan dışarı att ırmıştı. Yegâne can yoldaşını böylelikle kaybeden Banu Teyze kendini yalnızlığına gömmüş ve konu şmayı b ırakıp, herke- se sağır dilsiz gibi davranmaya başlamıştı. Takip eden kırk gün kırk gece boyunca yıkanmayı, saçlarını taramay ı, hatta en sevdi- ği dizi olan Kara Sevda Sarmaşığının Lanetini seyretmeyi bile bırakmıştı.

Ama esas şok, daima muazzam iştahlı olan Banu Teyze'nin ekmekle sudan başka

bir şey yemez hale gelmesiydi. Karbonhid- ratlara, hele hele ekmeğe düşkünlüğüyle jıam salmıştı gerçi ama kimse onun salt ekmekle hayatta kalabileceğine ihtimal vermi- yordu. Onu baştan çıkartmak için üç kız kardeş ellerinden geleni yapmışlardı o dönem; türlü türlü yemekler pi şirip bütün evi leziz tatlıların kokusuyla doldurmuş, balıklar kızartıp etler kavurmuş, iyice koksun da bir tarafı şişsin çıksın artık odasından diye her ye- meğe bir batman tereyağı koymu şlardı.

Ama ne fayda! Banu Teyze yolundan dönmemişti. Kuru ek- meğine sarıldığı gibi ald ığı karara da sar ılmıştı dört elle. Bula şık, çamaşır, televizyon, komşularla dedikodu... günlük hayatın rutin- lerini birer birer terk etmişti. O günlerde kız kardeşleri ne zaman kapısını aralay ıp ne yaptığına baksalar Kuran okurken bulmuşlardı büyük ablalarını. Etrafını çevreleyen saadet ve huzur hâlesi öyle barizdi ki bunca senedir onu tanıyanlar için neredeyse bir yabancı halini almıştı. Sonra kırk birinci günün sabahında herkes kahvaltıda sucuklu yumurta yerken Banu ayaklarını sürüyerek odasından çıkmıştı. Yüzünde kocaman bir gülümseme, gözlerin- de tekinsiz bir ışık, başında da vişne rengi bir eşarpla.

"O kafandaki şey de ne," olmuştu Gülsüm Nine'nin ilk tepki- si.

"Şu andan itibaren inancım gereği başımı örtece ğim." "Bu ne densizlik, ağzından çıkanı kula ğın duyuyor mu senin," diye söylenmişti Gülsüm Nine. "Nerden çıktı şimdi türban mürban? Yok bizim ailemizde böyle bağnazlıklar."

"Türk kadını çar şaftan kurtulalı seksen sene oldu," demi şti

Çevriye Teyze uzmanlık alanını konu şturma gayretiyle. "Tarihin akışını tersine mi çevirmeye çal ışıyorsun? Çıkar şunu kafandan!"

Ama Banu Teyze Nuh demiş peygamber dememi ş, türbanını çıkarmamıştı. Kendini kâhin ilan etmesi bile bu başörtüsü mese- lesi kadar şaşırtıp alt üst etmemişti aile fertlerini.

Tıpkı görünü şü gibi kafasının içi de ani bir dönüşüme uğra- mıştı Banu Teyze'nin. İlk başlarda sadece kahve falına bakıyordu ama zamanla yeni ve hiç de geleneksel olmayan teknikler uygula- maya başlamıştı, Tarot kartlarının yanı s ıra kuru fasulye taneleri, bozuk paralar, tespih boncuklan, kapı zilleri, taklit inciler, gerçek inciler, okyanus çakıllan gibi akla hayale gelebilecek her türlü şeyi "okuma" yeteneğine sahipti artık. Herhangi bir şeyi kullanabi- lirdi, yeter ki paranormal âlemden haber getirsin. Bazı baz ı Banu Teyze omuzlarına dönüp konuşmaya başlar, adeta omuzlanyla ha- raretli bir sohbete girişirdi. İddia ettiğine göre iki adet cin vardı omuzlarında; iyi olan sağında, habis olan solunda. İkisinin de isimlerini bildiği halde asla yüksek sesle telaffuz etmezdi. Onun yerine birine Şekerşerbet Hanım, diğerine de Ağulu Bey derdi.

"Madem habis bir cin var sol omzunda ne demeye alaşağı et- miyorsun yaratığı?" diye sormuştu Asya bir keresinde en büyük teyzesine.

"Çünkü insanın hayatında öyle anlar gelir ki iyilik de yetmez iyiler de. Kötülerin yardımına ihtiyaç duyuverirsin," olmuştu al- dığı cevap.

Asya boş bo ş bakm ıştı ona. "En büyük teyzem olarak bana örnek olman gerekmiyor mu? Sen de tutmuş zaman zaman kötü- lere ihtiyacımız var diyorsun. Bizim evde her şey ters valla!"

"Sen ne dersen de," demişti Banu Teyze, dikkatlice yeğenine bakarak. "Bu dünyada öyle habis şeyler vardır ki, Allah muhafaza, yüreciği tertemiz insanların bunlardan hiç haberi yoktur. İsabet, varsın bilmesinler zaten, bilseler iyi kalamazlardı, değil mi ya?"

Asya başıyla onaylamaktan kendini alamamıştı. Hem Johnny Cash'in de bu fikre katılacağını hissediyordu.

"Ama eğer bir kötülük madenine düşmüşsen, sağın solun ne-

casetle kuşatılmışsa, ya da görülecek bir hesabın varsa, o iyi kalpli insanlar derman olamaz yarana. İyilerden yardım isteyemezsin."

"Onun yerine kötü cinlerden mi yardım alacağımı söylemeye çalışıyorsun?" diye karşılık vermişti Asya.

"Belli mi olur?" demişti Banu Teyze başını bilgiç bilgiç sal- layarak. "Hoş gönül ister ki asla mecbur kalmayas ın kötünün yar- dımına. İnşallah lüzum duymazsın. Ama velev ki duydun, o za- man sana kötü bir cin gerek."

Bir daha konuşmamışlardı bu mesele hakk ında. İyilerin aczi ve kötülüğün gerekliliği teması anl ık bir sapma olarak kalacaktı aile sohbetlerinin tutanaklannda.

Yakın zamanlarda Banu Teyze sık sık değiştirdiği fal teknik- lerini bir kez daha yenileyip kavrulmuş f ındık okumaya başlamış- tı. Kuzinede özenle kavurduğu fındıklann çıtırtılanndan ahbar-ı gayba dair türlü türlü mânâlar devşiriyor, tabiatın ve kâinatın fın- dıklar aracılığıyla ona sırlarını f ısıldadığını iddia ediyordu. Gay- bı bilen yaln ızca Allah'tır düsturuna hürmetsizlik ve itaatsizlik et- memek için öğrendiklerini açık açık ifşa etmek yerine, perdeli ve sırlı ihbar etmekteydi.

O.ne derse desin, Kazancı ailesi bu i şitilmemiş icad ın köke- ninde Banu Teyze'nin iştahının yattığından şüpheleniyordu. Muhtemelen fala bakarken arada avuç avuç fındık götürüyordu. Kahve telvesine bakmaktan daha leziz, bir yöntem olduğu kesin! Ailenin ortak inancı buydu. Ba şka herkesin farklı yorumlan var- dı. İstanbul'da dolaşan rivayetlere bakılırsa, pek mübarek bir ka- dın olduğundan muhtaç müşterilerinden para talep etmiyor, ona sadece bir avuç fındık getirmelerini istiyordu. Fındık onun alice- naplığının ve hakikatşinaslığının simgesi halini almıştı. Neticede bu tekniğin tuhaflığı şöhretine şöhret katmıştı. "Fındık Ana" di- yorlardı ona.

Zelil cinler, kavrulmuş f ındıklar... Asya Kazancı zaman için- de büyük teyzesinin her türlü tuhaflığına alışmış olsa da kabullen- mekte zorlandığı bir şey vardı hâlâ: ismi. "Banu Teyze"nin "F ın- dık Ana"ya dönüşmesini kabul etmek imkânsızdı, bu yüzden de

ne zaman evde müşteriler olsa ya da masanın üzerine Tarot kart- ları aç ılsa ondan uzak dururdu. Belki de bu sebeptendir ki Asya teyzesinin söylediği son sözleri gayet iyi duyduğu halde duymaz- lıktan gelmişti. Tam o anda Feride Teyze, üzerinde doğum günü pastasının parladığı kocaman, düz bir tabakla odaya girmese gaf- letin verdiği saadeti yaşamaya devam edecekti.

"Aaa! Ayol senin burada ne işin var?" dedi Feride Teyze kaş- larını çatarak. "Burada olmaman laz ım, bale dersin yok mu evla- dım senin?"

Bale dersleri! İşte bu da Asya'nın ayaklarına vurulmuş pran- galardan biriydi. Kendi çocuklarının, zenginlerin çocuklarından aşağı kalmad ığını görme h ırsıyla yanıp tutuşan çok sayıda orta sı- nıf Türk ailesi gibi, Kazancı ailesi de biçare Asya'y ı asl ında zerre kadar ilgi duymadığı faaliyetlere kat ılmaya zorluyordu.

"Burası tam t ımarhane," diye mırıldandı Asya. Bu iki kelime son zamanlarda pelesenk olmuştu diline; çekinmeden tekrarlıyor- du habire. Sesini iyice yükseltip, "Merak etmeyin," diye gürledi. "Zaten ben de çıkmak üzereydim."

"İyi de ne fayda?" diye huysuzca söylendi Feride Teyze, pasta tabağını i şaret ederek. "Bunun sürpriz olması gerekiyordu. Ne anladım ben böyle sürprizden!"

"Zaten hanfendi bu sene pasta istemiyormuş," diye müdahale etti Banu Teyze köşesinden. Masada bekleyen üç Tarot kartından birini çevirdi bunu derken. Yüksek Rahibe kartı ç ıktı. Büinçdışı- nm ve farkındalığın simgesi - hayalgücüne ve saklı yeteneklere doğru bir açılımın işaretiydi bu kart ama aynı zamanda bilinme- yene de gebeydi. Dudaklarını büzüp öteki kart ı çevirdi: Kule. Bü- yük değişimlerin, duygusal patlamaların, ani düşüşlerin simgesi. Banu Teyze bir an dalıp gitti. Sonra üçüncü kartı çevirdi. Durak- ladı. Yakında bir misafir gelecekti galiba, okyanusun öte yanın- dan hiç beklenmedik bir misafir.

"Ne demek pasta istemiyor? Bugün onun yaşgünü," diye iti- raz etti Feride Teyze. Gözbebeklerinde asabi birpanltı vard ı. Ama sonra paranoyası tetiklenmi ş olacak ki, gözlerini k ısarak Asya'ya

döndü: "Bana bak, yoksa birinin pastayı zehirledi ğinden mi kor- kuyorsun?"

Asya hayretle baktı en kaç ık, en deli teyzesine. Geçen onca zamana ve onca doğrudan tecrübeye rağmen hâla şaşırabiliyordu onun ettiği patavatsız laflara. Hâlâ bir strateji geliştirmeyi başara- mamıştı, Feride Teyze'nin feveranları kar

şısında sükûnetini koru- masını sa ğlayacak o altın stratejiyi bulabileceğe de benzemiyor- du pek. Psikolojik hastalıklar skalasını bir baştan bir başa dolaşıp paranoyaya intikal etmişti Feride Teyze. Onu gerçekliğe geri dön- dürmek için ne kadar uğraşıyorlarsa, o da o kadar paranoyaklaşı- yordı galiba.

"Birinin pastayı zehirledi ğinden mi korkuyor dedin? Uçtun gene Feridecim. Tabii ki hayır, seni tatlı kaç ık!" .

Konuşan Zeliha Teyze'ydi. Odadaki bütün başlar ona döndü. Kapıda dikilmişti Zeliha Teyze, olanca alımı ve güzelli ğiyle. Omuzlannda fitilli kadife som yeşil bir ceket, ayaklannda yüksek topuklu ayakkabılar, onu iç burkacak kadar güzel gösteren bir ifa- de suratında, öylesine çekici, su gibi. Gençliğinde kısa etek ve yüksek topuktan hevesini almış nice Türk kad ının aksine Zeliha yaşlandıkça etekleri uzatıp topuklan kısaltmamıştı. Giyim tarzı eskisi kadar gösterişliydi. Yıllar ablalanndan çok şey alıp götür- düğü halde onu daha da güzelleştirmişti. Zamana rüşvet yedirmiş olmalıydı.

Mevcudiyetinin nasıl bir etki yarattığını bilircesine tebessüm etti Zeliha Teyze. Manikürlü tırnaklanna bakarak kapıda dikildi bir süre. Ellerine çok ihtimam gösterirdi, ne de olsa mesleğini on- larla icra ediyordu. Bürokratik kurumlardan ya da komuta zincir- lerinden hazzetmediği için kendine göre bir meslek seçmişti. Hem bağımsız hem yaratıcı olabilece ği, bir de içinde az biraz acı barındıran, müşterilerine usul usul acı çektirmesine izin veren bir meslek: dövmecilik.

Bundan yaklaşık on yıl önce Zeliha Teyze bir dövme dükkânı açmış ve kendine özgü desen koleksiyonunu geli ştirmeye başla- mıştı. Dövme sanatının klasiklerine pek itibar etmemişti başlarda;

hani şu kankırmızı güller, yanardöner kelebekler, okla boydan bo- ya delinmiş kalpler, k ıllı böcekler, dev örümcekler... Bu basmaka- lıp desenlerin yerine hayatın temel ilkesi olan çelişkiden ilham alan kendi desenlerini geliştirmek istemişti. Zeliha Teyze severdi çelişkiyi. Yansı erkek yans ı kad ın yüzler, yansı hayvan yans ı in- san vücutlar, yansı çiçekli yans ı kuru a ğaçlar... Ne var ki bu ilk de- senleri pek tutulmamıştı. İnsanlar dövme aracılığıyla bir mesaj vermek, yeterince dışa vuramadıklan bir yanlannı ifade etmek is- tiyorlardı, zaten belirsizliklerle dolu hayatlanna bir muğlaklık daha katmak değil. Onun için mümkün mertebe somut ve basit olmalıydı dövme, en karmaşık desenlerde bile anlaşılır ve duru. Çelişkiler Koleksiyonu'nun beğenilmemesiyle dersini alan Zeliha Teyze yeni bir seriye başlamıştı ard ından. Dinmeyen Aşk Acısını Zap-lü Rapt Altına Almanın Yollan'ydı bu yeni koleksiyonun ad ı.

Bu özel koleksiyondaki her dövme tek bir tema etrafında yo- ğunlaşacak şekilde tasarlanmıştı: eski sevgili. Şehirdeki tüm kara sevdalılar, terk edilmişler, aşk acısı çekenler, k ısacası kendilerine eza edeni sevmekten geri duramayanlardı koleksiyonun hedef kitlesi. Bunlar hayatlanndan sonsuza kadar çıkarmak istedikleri halde bir an bile düşünmeden edemedikleri eski sevgililerinin resimlerini getiriyorlardı beraberlerinde. Zeliha Teyze resmi inceliyor, beynini zorluyor, nihayet eski sevgilinin hangi hayva- na benzediğini buluyordu. Gerisi nispeten kolaydı. O hayvanı kâ- ğıda çiziyor, sonra da kederli müşterinin vücuduna onu dövme olarak geçiriyordu. Bu uygulama şamanlann kadim uygulamala- rından farklı de ğildi aslında. Amaç, totem hayvan ile birey ara- sında özel bir ilişki yaratmak suretiyle kişiyi totem karşısında kuvvetlendirmekti. Eski sevgiliyi düşmanlaştırmak değil, düşma- nını bünyene almak suretiyle zay ıflatmaktı arzulanan. Evvela "onu" kabul etmek, bağnna basmak, sonra da dönüştürmekti as- lolan. Bir hayvanla özdeşleştirilip dövmeye dönüştürülmek sure- tiyle eski sevgili içe alınıyor, yani bedenin içine zerk ediliyor ama aynı zamanda d ışanda bırakılıyor, yani tenin dışına atılıyor- du. Eski sevgili içle dış aras ındaki bu eşiğe yerleştirildikten ve

maharetle hayvana dönüştürüldükten sonra terk edilenle terk e- den arasındaki güç dengesi değişebilirdi. Dövmeli müşteri, eski sevgilisinin ruhunu zaptetmiş gibi ona üstün hissederdi kendini. Bu mertebeye gelinir gelinmez eski sevgili cazibesini kaybeder, dinmeyen aşk acısından mustarip olanlar da saplantılanndan da- ha rahat kurtulabilirdi. Zira aşk iktidan sever. Bu sebeptendir ki başkalarına ölümüne âşık olabiliriz ama bize ölümüne âşık olan- ları içten içe küçümser, öteleriz.

Öyle ya da böyle anında tutmuştu bu koleksiyon. İstanbul kı- rık kalpler şehri olduğundan, Zeliha Teyze'nin işleri kısa zaman- da büyümüş, özellikle bohem çevrelerde tam bir efsane olmuştu.

Asya derin derin içini çekip annesine daha fazla bakmamak için gözlerini çevirdi. Asla "anne" diye hitap etmediği, belki de "teyzeleştirerek" mesafesini korumayı umdu ğu bu kadın ürkütü- yordu onu. Kesif bir acıma duygusu duydu kendine. Asla annesi gibi olamayacaktı. Ne büyük adaletsizlikti yarabbi, anneyi kızın- dan çok daha güzel çok daha alımlı yaratmak!

"Asya hanımın bu sene neden pasta istemem diye ter ter te- pindiğini anlamıyor musunuz?" dedi Zeliha Teyze, manikürünü incelemeyi bitirdiğinde. "Kilo almaktan korkuyor!"

Annesinin önünde kızgınlığını göstermenin ne büyük bir gaf- let olduğunu gayet iyi bildiği halde hiddetine mani olamadı Asya: "Bu doğru değil! Kilo almaktan korktuğum filan yok!"

Zeliha Teyze gözlerinde muzip bir panltıyla baktı ona: "Peki canım, madem öyle diyorsun."

Ancak o zaman Asya, Zeliha Teyze'nin elindeki tepsiyi fark etti. Büyük bir et topu, ondan da büyükçe bir hamur topu vardı tepside. Anlaşılan akşama mantı yiyeceklerdi.

"Mantı sevmedi ğimi size kaç kere söylemem lazım?" diye so- murttu Asya. "Artık et yemediğimi biliyorsunuz." Sesi kendi ken- disine yabancı geldi, bo ğuk, tuhaf.

"Ben demedim mi bu kız kilo almaktan korkuyor," dedi Zeli- ha Teyze başını sallayarak, yüzüne dü şen bir tutam saçı geri itti.

"Ya ne ilgisi var kiloyla? Vejetaryenlik diye bir şey duymadın

mı hiç?" Asya ba şını sallad ı ama annesinin jestlerini tekrarlama korkusuyla yüzüne düşen saçı geri itmedi.

"Duymaz olur muyum," dedi Zeliha Teyze omuzlarını dik- leştirerek. "Sakın unutma canım," diye devam etti daha ikna edici olacağını bildi ği kadifemsi bir tonla, "sen vejetaryen mejetar-yen değil Kazancı ailesinin evlad ısın evvela!" Asya ağzının aniden kuruduğunu hissetti. "Biz Kazancılar da yedi kuşak atadan kırmızı et severiz! Hatta ne kadar k ırmızı, ne kadar yağlı olursa o kadar iyi! Bana inanmıyorsan Beşinci Sultan'a sor, anlatsın sana, öyle değil mi Sultan?" Zeliha Teyze başıyla balkon kapısının yanındaki kadife yastıkta yatan iri kıyım kediyi işaret etti. Kedi söylenenleri anlamış ve onaylam ışçasına ona dönüp, mahmur gözlerini kıstı.

Tarot kartlarını tekrar kar ıştıran Banu Teyze köşesinden katıl- dı muhabbete: "Bu memlekette Kurban Bayram ı olmasa et tad ını bilmeyecek kadar yoksul insanlar var. Doğru düzgün bir yemeği ancak bayramdan bayrama yiyebiliyorlar. Vejetaryen olmak ne demekmiş git o biçarelere sor bakal ım. Böyle vıdı v ıdı huysuzla- nacağına tabağına konan her lokma ete şükretmelisin."

"Of be teyze!" dedi Asya içini çekerek. Of be teyzelerim... di- yebilmek isterdi. Hepsine birden aynı anda. "Valla tam t ımarhane bu ev! Hepimiz deliyiz, ben de size çektim, başka şansım mı var- dı, hepimiz deliyiz işte," diye şiarını tekrar etti Asya. Ama bu se- fer sesinden bezginlik akıyordu."Ben çıkıyorum hanımlar. Ne is- tiyorsanız buyurun kazan kazan pişirin. Ne haliniz varsa görün. Bale dersine geciktim zaten!"

Teyzelerinden hiçbiri Asya'nın "bale" kelimesini nasıl hoyrat- ça, adeta iğrenerek telaffuz ettiğini fark etmedi. Dişine yapışmış bir yemek artığını tükürür gibi a ğzından çıkmıştı o kelime. Yap ış- kan bir artıktan kurtulur gibi: ba-le.

Beşinci Bölüm VANİLYA

B

urası Kafe Kundera. İstanbul'un Avru- pa yakasında, alabildiğine dar, yılankavi bir sokak üzerinde, mo- dern ama salaş görünmeye çal ışan bir kafeterya. Mekânın imajı, "bu mekân öyle imaj mimaj peşinde değil, imajını zerre kadar umursamıyor" mesajını verecek şekilde dikkatle tasarlanmıştır. Tüm şehirde bir tek burada müşteri her zaman haksızdır; bir tek burada garsonlara kötü muamele

görmek için bahşiş verir insanlar. Bu mekâna neden nasıl meşhur yazarın adının verildiği, kimsenin tam olarak çözemediği bir bilmecedir. Zira içinde ne doğrudan Milan Kundera'yı ne de yazar ın romanlarından birini hatırla-, tacak bir unsur vardır.

Kafe Kundera'nın dört bir duvarı boy boy, çe şit çeşit çerçeve- lerle kaplıdır; o çerçevelerde de yüzlerce fotoğraf, resim, karala- ma saklıdır. Öyle sıkış t ıkıştır ki çerçeveler, alt alta, yan yana ve çaprazlama, insan bir an için altlarında ayrıca bir duvar olmayabi- leceğini düşünür. Belki de tuğladan değil de çerçeveden örülmüş- tür bu mekânın duvarları. İstisnasız bütün çerçevelerdeki bütün resimlerde bir yol imgesi göze çarpar. Amerika'dan geniş otoyol- lar, Avustralya'dan iki yanı aç ıklık yollar, Almanya'dan nizamlı otobanlar, Paris'ten ışıklı bulvarlar, Roma'dan darac ık ara sokak- lar, Maçu Piçu'dan patikalar, Kuzey Afrika'dan unutulmuş kervan

yollan, İpek Yolu boyundaki kadim ticaret rotalarının haritaları, Marco Polo'nun ayak izleri... bütün dünyadan yol resimleri vardır burada..

Müşteriler de bu dekordan fazlasıyla memnundular. Hiçbir yere varmayan sohbetlere karşı iyi bir alternatif olarak görürlerdi resimleri. İçlerinden konuşmak gelmediğinde ya da sohbetler tü- kendiğinde, arkalarına yaslanıp, oturdukları masan ın açısına ve o gün tam olarak neye odaklanmak istediklerine bağlı olarak bir çerçeve seçerlerdi duvardaki yığının arasından. Sonra seçtikleri resme bakışlarını diker, yava ş yava ş çekilirlerdi orada tasvir edi- len yola doğru. Bir öte diyar arzusuydu bu. O uzak memlekette olma, oraya ışınlanma arzusuyla odaklanırlardı seçtikleri resme. Neresi olduğu o kadar da önemli değildi belki de, burası olmas ın da neresi olursa olsun.

Resimler ne kadar çeşitlilik arz ederse etsin, sabit olan bir şey vardı: Hiçbirinin Milan Kundera'yla ilgisi alakası yoktu. Ne re- simlerin ne de dekorun geri kalanının. Hal böyleyken nereden ge- liyordu Kundera ismi? Bu kafe ilk açıldığı zamanlarda buraya damlayan ilk müşteriler bir teori geliştirmişlerdi bu hususta. Riva- yete göre, bir zaman bir sebepten ötürü Kundera İstanbul'a gelmiş ve bir güzergâhtan diğerine yollanırken tamamıyla tesadüfen bu- rada soluklanmış, kapuçino içmek için buraya uğramıştı. Gerçi ne kapuçinoyu ne de yanında getirdikleri vanilyalı bisküviyi sevmi şti ama burada kimse onu mânâsız sorularla rahatsız etmediği için düşündüğünden daha uzun kalmış, hatta otururken birkaç sayfa dahi karalamıştı. O gittikten sonra bu günün anısına kafeye Kun- dera adı verilmi şti. Bir diğer teoriye göre aslından kafenin sahibi hararetli bir Kundera okuruydu, hepsini imzalattığı bütün kitapla- rını yalay ıp yuttuktan sonra bu mekânı en sevdi ği yazara adama- ya karar vermişti. Ne var ki bu rivayet hakikatler karşısında en cı- lız duranıydı. Zira kafenin sahibi, daima yanık görünmek için so- laryumdan çıkmayan ve edebiyatla yakından uzaktan işi olmayan bir adamcağızdı. O kadar uzaktı ki metin okumaya, kendi olu ştur- duğu müzik grubuyla buluştuğunda tenezzül edip şarkı sözlerini

dahi doğru dürüst okumazdı. Böyle bir adamın Kundera hayranı olmasına kimse ihtimal vermediğinden, mekânın isminin kökeni- ne dair bambaşka rivayetler de dolaşıyordu ortalıkta.

Karşısav ise şöyleydi: Belki de bu kafeye Kundera adının ve- rilmesinin sebebi mekânın onun muhayyilesinin ürünü olmasıydı. Kafe bir kurgu ürünüydü, başlıbaşına bir hayal ürünü. Hal böyle olunca buranın müdavimleri de pekâlâ

kurgu ürünü sayılabilirdi tabii. Zaten ne hayatı ne kendilerini hakiki bulurdu Kafe Kunde- ra'nın müşterileri. Her şey bir yanılsama olabilirdi, neden olma- sın? Kundera yeni yazmaya başladığı bir kitapta İstanbul şehrinde bir küçük kafeyi anlatmaya, dolayısıyla yoktan yaratmaya baş- lamış, içine hayat ve kaos üflemişti. Ne var ki çok geçmeden da- ha mühim işleri çıkmış ve bu kafe bitmemi ş bir proje, tamamlan- mamış bir hikâye olarak kalm ıştı. Aradan zaman geçince de Kun- dera varlığından bizzat kendisinin sorumlu olduğu bu mekânı hepten unutmuştu. Kafe Kundera'nın müşterilerine, garsonlarına gelince, varlık sebepleri olan yazar kendilerini unuttuğundan beri tesellisiz bir boşluk duygusuyla boğuşuyorlardı. Bu sebeptendi durup durup varoluşsal bunalımlara gark olmaları. Başrolü oyna- madıkça hiç dahil olmak istemedikleri bir senaryo gibiydi adeta hayat. Ya kral olacaklardı ya hiç. Kral olma ihtimalleri pek dü şük olduğuna göre, somurtarak demleniyorlardı kendi kö şelerinde. Kafenin isminin kökenine dair üretilen teoriler arasında en fazla müşterisi olan buydu. Tüm mekân Kundera'nın kaleminden çık- mış ve yar ım kalmış bir kurgudan ibaretti... Yine de zaman zaman Kafe Kundera'ya yeni takılmaya başlamış ya da dikkatleri üzerine çekmek isteyen biri çıkar bambaşka bir teori atardı ortaya - di ğer müşteriler de bir süre bununla oyalanırdı. Yeni teoriyi kafalarında evirip çevirir, sundurup çekiştirir, nihayet ondan sıkılır ve ebedi bunalım bataklıklarına dönerlerdi tekrar, tekrar.

Bugün de Alkolik Karikatürist kafenin ismine dair yeni bir teori peşinde gibiydi. Tuhaf şey. Ne de olsa karikatürist ne bura- larda yeniydi ne öyle dikkatleri üzerine çekmekten hoşlanan bi- riydi. Ama işte ne hikmetse bugün takmıştı kafenin ismine. Ar-

kadaşlan -harta karısı- konuyla ilgilenmemelerine rağmen dik- katle dinlemek zorunda hissettiler kendilerini. Ne de olsa ona destek olmalı, hoşgörü göstermeliydiler. Ne de olsa onca zaman- dır herkesin söyleyip dürttüğü şeyi yapma cesaretini nihayet gös- terip Adsız Alkolikler Derneği'ne katılmıştı bugün. Bir ödülü hak etmişti.

Masadaki herkesin karikatüriste her zamankinden daha hoş- görülü davranmasının ikinci bir sebebi daha vardı gerçi. Bir gün evvel karikatürlerinde başbakana hakaret etmekten hakkında ikinci bir dava açılmıştı. Bu sefer de suçlu bulunursa üç yıla ka- dar hapis cezası alabilirdi. Alkolik Karikatürist bakanlar kurulu- nu koyun sürüsü, başbakanı da koyun postu giymi ş bir kurt ola- rak resmettiği siyasi karikatürlerle ün kazanmıştı. Bu metaforu kullanması yasaklan ınca bakanlar kurulunu bir kurt sürüsü, baş- bakanı da kurt postuna bürünmü ş bir çakal olarak resmetmi şti. Bu metafor da elinden alınırsa bir başka fikir vardı zihninde: pengu- enler! Meclisin bütün üyelerini smokinli penguenler olarak çiz- meye kararlıydı. Siyasetçileri hayvanlar âleminin içine yerleştir- me çabası o kadar tepki alm ıştı ki bizzat siyasetçilerden, şimdi ar- kadaşları Alkolik Karikatürist'in yüzüne bakarken içten içe bir acıma duyuyor, yakında hapse girecek bir adam görüyorlardı kar- şılarında.

"Ben bu mevzuda yeni bir teori geliştirdim!" dedi Alkolik Karikatürist. Arkadaşlarında uyandırdığı merhametin fark ında değildi ve dinleyicilerinin gösterdiği ilgiye biraz şaşırmıştı. İriya- n, deli mavi gözlü bir adamdı, göz altlarındaki koyu halkalar onu kısmen ürkütücü kısmen ulaşılmaz kılmasa hayli yakışıklı say ıla- bilirdi aslında. Istırap ve melankolinin yabancısı de ğildi gerçi ama, olabilecek en yanlış kad ına gizliden gizliye âşık olduğundan bu yana gamı kederi iki kat artm ıştı.

Ona bakınca ekmeğini mizahtan kazandığını, o ciddi ve dur- gun suratın arkasında en komik esprilerin cirit attığını tahmin edemezdi insan. İçkiden yana oldum olası tats ız bir şöhreti oldu- ğu halde son zamanlarda alkole olan bağımlılığı tavana vurmu ş;

sabahlan nasıl vardığını hiç mi hiç bilmedi ği şaibeli yerlerde uyanmaya başlamıştı. Bardağı ta şıran son damla bu yakınlarda kendini bir caminin avlusunda musalla taşının üzerinde yatarken bulması olmu ştu; görünüşe göre kendi cenazesini kaldırmaya ça- lışırken sızmıştı. Şafak vakti gözlerini açmayı ba şardığında ya- nında genç bir imam duruyordu, sabah ezanını okumaya

giderken musalla taşı üzerinde horlayan biriyle kar şılaşınca ne yapacağını şaşırmış bir imam. Bu olaydan sonra Alkolik Karikatürist'in arka- daşları -kans ı bile - öyle korkmu şlardı ki, profesyonel yard ım al- ması ve hayat ını düzene sokmas ı için yalvar yakar onu ikna ede- bilmişlerdi. Nihayet bugün ilk defa Adsız Alkolikler toplantısına katılmış ve içmeyi b ırakacağına dair söz vermişti. Şimdi cafe lat- te içiyor ve takdiri hak ediyordu. Bu nedenle de masadaki herkes -karısı bile - teorisini cankula ğıyla dinlemeye koyuldular.

"Kundera kelimesi bir şifre aslında. Mühim olan ismin ne ol- duğu değil, neyin emaresi olduğu!"

"Neyin emaresiymiş peki?" diye sordu A şın Milliyetçi Film- lerin Gayri Milliyetçi Senaristi. Kısa boylu, cılızca bir adamdı, genç kadınlann olgun erkeklerden hoşlandığına kanaat getirdi- ğinden beri sakalını kül rengine boyuyordu. Popüler TV dizileri yazardı ve çocuklann pek sevdi ği Aslanyürekli Timur'un yaratıcı- sıydı. Akın akın düşman alaylannı birkaç darbede kanl ı püreye çevirebilen iri kıyım bir milli kahraman. Senariste yaptığı baya ğı ve bayat filmlere dair bir soru sorulduğunda, meslek itibariyle milliyetçi olduğunu ama tercih itibariyle tam bir nihilist olduğu- nu iddia ederdi. Bu yüzden de milliyetçi olmakla itham edilemez- di. Milliyetçilik yaptığı "i ş"in niteliğiydi. Senarist bugün yeni bir kız arkadaşla gelmişti - konuşmadığı müddetçe al ımlı, göz alıcı bir kadın. Senarist, kız arkadaşına bundan bahsetmemişti tabii ama masadaki erkekler arasında onun gibi sığ yavrular için kul- landıklan özel bir lakap vardı: "çerez" - ana yemek değil elbette ama atıştırıp açlığı bast ırmak için ideal. Masadaki tabaktan biraz fıstık attı a ğzına ve yeni kız arkadaşına sarılarak, neşeyle çiğne- di: "Hadi, söylesene neymiş bu şifre!"

"Sıkıntı," dedi Alkolik Karikatürist sigarasının dumanını üf- leyerek, "İç Sıkıntısı". Kafe Kundera'da havalandırma sistemi baca gibi sigara içen müşterilerin hızına yetişemediğinden, ortalığı duman basmıştı. Karikatüristin ince dumanı da masan ın üzerinde asılı duran duman tabakas ına katıldı.

Masada sigara içmeyen tek kişi Gizli Gay Köşe Yazarı'ydı. Dumanın kokusundan nefret ederdi. Her gün eve gittiğinde Kafe Kundera'nın berbat kokusundan kurtulmak için hemen giysilerini çıkarır, banyoya koşardı. Yine de vazgeçemiyordu bu mekândan. Hem bu hercai arkadaşlık grubunun parçası olmaktan ho şlandığı, hem de gizliden gizliye Alkolik Karikatürist'e abayı yakt ığı için devam ediyordu buraya gelmeye.

Gizli Gay Köşe Yazan'nın Alkolik Karikatürist'le fiziksel bir yakınlık istediği yoktu. Onu çıplak düşünmek bile tüylerinin diken diken olmasına yetiyordu. Yok cinsellik değildi istediği, öyle di- yordu kendine, ruhların kardeşliğiydi bu. Ruhsal bir bütünleşme istiyordu. Hoş, ha ruhsal olmuş ha cinsel, iki büyük engel vard ı önünde. Birincisi Alkolik Karikatürist katı bir heteroseksüeldi ve değişme şansı pek azd ı. İkincisi Asya denen şu suratsız kıza tutul- muş gibiydi -k ızdan başka herkes farkındaydı bu vahim durumun. Bu yüzden de Gizli Gay Köşe Yazan, Alkolik Karikatürist'le ilişki yaşamak gibi bir umut beslemiyordu. Sadece onun yakınında olmak istiyordu. Karikatürist bardağa ya da kül tablasına uza- nırken ne zaman kazara eline ya da omzuna değecek olsa aniden ürperirdi. Yine de onunla ya da başka bir erkekle asla ve kafa il- gilenmediğine herkesi ikna etme kaygısından ötürü, zaman za- man Karikatürist'e mesafeli hatta kötü davrandığı, durduk yerde düşüncelerini aşağıladığı da olurdu. Karma şık bir hikâyeydi bu. "Sıkıntı," diye tekrarladı cafe lattesini kafas ına diken Alkolik Karikatürist. "Dinmeyen geçmeyen iç sıkıntısı hayatlar ımızın özetidir. Günbegün bezginliğe batıp çıkarız. Kendi kültürümüzle kendi halkımızla travmatik bir karşılaşmadan korktuğumuz için bu tavşan deliğine tıkıldık kaldık. Batılılar da zannediyor ki. Doğu ve Batı Medeniyetleri aras ında bir kültür uçurumu var. Keşke

bu kadar kolay olsa! Gerçek medeniyet uçurumu Türkler ile Türkler arasındadır. Bizimle onlar arasında. Her tarafımız magan- dalar, hödükler ve köylülerle sarılmış. Biz de bunun tam ortasın- dayız, bir avuç kültürlü şehirli eski komşularımızı özlüyoruz. İs- tanbul Ermenilerini, Rumlarını, Yahudilerini... onun yerine Ana- dolu köylüleriyle komşuluk etmek durumundayız. Nereye kaça- cağımızı şaşırdık. Sıkıştık. Bütün şehri ele geçirdiler."

Bir an için sustu. Bir alay insanın taşla sopayla üzerlerine sal- dırmasından korkuyormuş gibi yan yan pencereye bakt ı.

"Sokaklar onların, meydanlar onların, vapurlar onların. Bü- tün açık alanlar onların. Belki bir-iki yıla kadar bu kafe bize ka- lan tek yer olacak. Kurtarılmış bölge! Her gün onlardan kaçmak için buraya sığmıyoruz. Tanrı bizi kendi halk ımızdan korusun!"

"Şiir gibi konuşuyorsun," dedi Olağanüstü Yeteneksiz Şair. Olağanüstü yeteneksiz bir şair olduğundan etrafındaki her şeyi şiire benzetmek gibi bir huyu vardı.

"Tıkılıp kaldık. Sıkıştık burda. Bir tarafta mağrur laikçi mo- dernistler konumlanmış. Burunlarından kıl aldırmazlar, tek bir eleştiri yapamazsın. Orduyla devletin yansı onlann arkas ında. Öte tarafta muhafazakâr gelenekçiler, Osmanlı mazisine hayran, onlar da atalanna laf ettirmez, eleştiri kaldırmaz. Halkla devletin geri kalanı onlann arkas ında. Ee, bize ne kalıyor?"

Sigarayı solgun, çatlak dudaklan aras ına geri koydu ve tekrar konuştuğunda eline almayı unuttu. "Modernistler ilerlememizi söylüyor ama onlara inancımız yok. Gelenekçiler geri gitmemizi söylüyor ama onlann ideal düzenine geri dönmek de istemiyoruz. İki taraf arasında tost olmuş vaziyetteyiz! Nereye kaçabiliriz? Azınlık bile değiliz. Keşke BM Sözleşmesinin koruması alt ındaki etnik bir azınlık filan olsak. En azından o zaman bazı temel hak- lanmız olurdu. Ama nihilistler, pesimistler ve anarşistler azınlık- tan sayılmıyor. Oysa esas bizim soyumuz tükenmekte. Sayımız her geçen gün azalıyor. Daha ne kadar hayatta kalacağız?"

Kimse cevap vermedi bu soruya, kimse üzerine alınmadı. Uçucu bir sessizlik çöktü üzerlerine, masanın üzerinde asılı du-

man tabakasını and ıran. Karikatüristin Hayatla Kavgalı Kar ısı dişlerini sıktı. Kumral, kederli gözlü bir kadındı. Çok fazla güce- niklik biriktirmişti içinde. Hayatta istediklerini bir türlü yerine getirememiş, devamlı kendinden feragat ede ede en nihayetinde kendisi dışında her şeye ve herkese kırgınlık besler olmuş, çok çabuk parlayan, çok çabuk insan harcayan ve kocasından çok daha iyi karikatür çizdiği halde onun kadar takdir görmemenin acısını zehir gibi damarlarında taşıyan bu kadın, şimdi kocası yan ında konuşurken on iki yıllık hayat arkadaşını içinden geldi ği gibi paylasın mı, yoksa ideal bir eş gibi her şeye rağmen taşkınlığına destek mi olsun karar veremiyordu. Birbirlerinden nefret ederlerdi ama yine de bunca yıldır evliliklerini sürdürmüşlerdi; kadın gün gelir intikam alırım ümidiyle, adam da gün gelir her şey dü- zelir ümidiyle. Ne var ki bu zaman zarfında o kadar aynılaşmış- lardı ki birçok hususta, art ık birbirlerinden çaldıkları kelimelerle konuşuyor, birbirlerinin jestlerini taşıyorlardı. Hatta karikatürleri bile birbirine benzemeye başlamıştı. Deforme olmuş vücutlar çi- ziyor, toplumun en çarpık yanlarını en kaba biçimde te şhir eden diyaloglar yazıyor ve bilhassa insanları hayvanla ştınyorlardı. Depresif hay vanlar âlemi...

"Biz neyiz biliyor musunuz? Bu ülkenin cerahati! Zavallı, vı- cık vıcık, kokuşmuş bir cerahat, hepsi bu! Bizden ba şka herkes AB'ye girmekle, paralanmakla, iktidara yamanmakla, ya arabasını ya sevgilisini habire yenilemekle bozmuş kafay ı..."

Aşın Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi tedirgin oldu hafiften.

"İşte Kundera tam da bu noktada devreye giriyor," diye de- vam etti Alkolik Karikatürist, gafını fark etmeden. "Hafiflik fikri hayatlarımıza mânâsız bir boşluk biçiminde sızıyor. Varlığımız kiç, latif bir yalan, faniyiz ama ne faniliğimizle barışmamızı sa ğ- layacak bir inancımız var, ne de..."

Tam o esnada ani bir şıngırtıyla açıldı Kafe Kundera'n ın ka- pısı. Yaşından beklenmeyecek kadar bezgin ve suratsız bir genç kadın daldı içeri.

"Hey Asya," diye bağırdı senarist onu görünce. Masadaki kasvetli sohbeti dağıtacak kurtarıcı gibi görmü ş olmal ıydı onu. "Gel! Gel! Burdayız!"

Asya Kazancı hafif bir tebessümle senaristi ve tüm masay ı selamladı, alnını k ırıştırdı. Yüz ifadesi, e, n'apalım biraz size ta- kılayım bari, hem ne fark eder, her halükârda hayat boktan, der gibiydi. Ağır adımlarla, üzerine görünmez bir atalet

yükü vurul- muşçasına masaya yaklaştı. Hal hatır sorma gereği duymadan bir sandalye çekip sigarasını sarmaya ba şladı.

"Bu saatte burada ne işin var senin-? Balede olman gerekmi- yor muydu?" diye sordu Alkolik Karikatürist, yarım kalan nutku- nu tamamen unutarak. Gözlerinde bir endişe parıltısı yand ı söndü - masadakilerin hiçbiri fark etmedi bunu.

"Oradayım ya işte," dedi Asya muzip bir ifadeyle. "Şu anda bale dersindeyim. Ve tam şimdi..." Asya sigara kâğıdının içini tü- tünle doldurdu. "En zor sıçrayışlardan birini yapıyorum, havada bacaklarımı 45 derecede çaprazl ıyorum, cabriole!

"Vay!" dedi Alkolik Karikatürist gülerek.

"Sonra dönerek sıçrıyorum," diye devam etti Asya. "Sağ ayak önde, demi plie, sıçra!" Deri tütün kesesini alıp havaya kaldırdı. " 180 derece dön," diye emretti keseyi çevirirken, masaya biraz tü- tün saçıldı. "Sol ayağının üzerine in!" Kese usulca fıstık kâsesi- nin yanına konuverdi. "Sonra aynı hareketi tekrar ederek ba şlan- gıç pozisyonuna dön. Emboite!

"Bale insanın vücuduyla şiir yazmasından başka nedir ki," di- ye mırıldandı Ola ğanüstü Yeteneksiz Şair.

Sıkıntılı bir durgunluk takip etti bu laflar ı. Uzaklarda bir yer- lerde şehrin sesleri çalkalanıyordu; sirenler, kornalar, küfürler ve kahkahalardan mürekkep bir alaşım, martı ç ığlıklarının eşliğinde. Bir-iki yeni müşteri geldi, bir-ikisi ayrıldı. Kadehler bardaklar ta- baklar yenilendi ama her şey aynı kald ı. Garsonlardan biri bir ka- dın müşterinin çantasına takıldı, bir tepsi bardakla birlikte yere yuvarlandı. Kafedekilerin hiçbiri bu olaya fazla ilgi göstermedi, üstüne başına cam kırıkları ya ğanlar dahil. Başka bir garson sü-

pürgeyle çıkageldi, cam kırıkları fara şla alınırken, süpürülen kendi hayatlanymış gibi hüzünle seyretti birkaç mü şteri. Kafe Kun- dera'da sık sık değişirdi garsonlar. Çalışma saatleri uzun, ücretler düşük, iş çoktu. Yine de şimdiye kadar tek bir garson bile istifa et- memişti. Gidenlerin hepsi şu ya da bu sebepten ötürü kovulmuş- lardı. Kafe Kundera böyleydi işte; bir kere adımını att ın mı, me- kân seni dışarı tükürene kadar yap ışıp kalırdın buraya.

Bunu takip eden bir saat içinde masada bir kişi hariç herkes üst üste bira, şarap, grappa ısmarladı. Sadece Alkolik Karikatürist cafe latteden şaşmadı. Homurdana homurdana cafe lattenin ya- nında getirdikleri vanilyalı bisküvileri kemirdi durdu. Sohbetler sessizlikleri, sessizlikler sohbetleri tetikledi. Neticede hiçbir şey ahenk içinde yapılmadı ama bu ahenksizlikte bile bir doku uyu- mu, kendine has bir ritim vardı. Asya, Kafe Kundera'nın en çok bu özelliğini severdi: koma benzeri bir bezginlik hali ve kimsenin düzeltmeye kalkmadığı yap ışkan bir ahenksizlik. Zamanın ve mekânın dışında konumlanmıştı buras ı. İstanbul şehri daimi bir telaş içindeydi ama Kafe Kundera'da hüküm süren sadece reha- vetti. Kafenin dışındaki insanlar yalnızlıklarını saklayabilmek için birbirlerine yaklaşır, aslında olduklarından daha samimi gö- rünmeye çalışırlardı. Halbuki burada tam tersi geçerliydi. Burada herkes gerçekte olduğundan çok daha kopuk davranırdı. Kafe Kundera şehrin tezatı, hatta inkârıydı.

Kıpırtısızlığın, kayıtsızlığın tadını ç ıkararak öylece oturdu, ta ki Alkolik Karikatürist saatine bakıp da ona dönene kadar. "Yedi kırk oldu. Bale dersin bitti."

"Ay hemen gitmek zorunda mısın? Ailen de çok geri kafalıy- mış," diye lafa daldı A şırı Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristinin Kız Arkadaşı. "Yani hiç anlamıyorum. Madem iste- miyorsun, neden sana zorla bale dersi aldırıyorlar ki? Tipik Türk ailesi!"

Senaristin her defasında yanında getirdiği kelebek ömürlü kız arkadaşların ortak sorunu buydu. Gruba sonradan dahil olduklarını bilmenin huzursuzluğuyla herkesle hemen içli dışlı olmaya

kalkıyorlardı. Bu güdüyle masadakilere çok fazla şahsi sorular sorup her lafa karışıyor, olur olmadık yerlerde şahsi yorumlarda bulunuyorlardı. Oysa tam da sohbetleri gereğinden fazla şahsileş- tirmemek ve ilgisizlik raddesinde mahremiyete saygıydı grup üyelerini birbirine bağlayan.

"Seninki de kolay değil yani. Onca teyzeyle nasıl başa çıkı- yorsun?" diye devam etti Senaristin Kız Arkadaşı, Asya'nın yü- zünde beliren hiddeti zamanında okumayı ba şaramayarak. "Aynı çatı alt ında anne rolü oynayan o kadar kadın... ben olsam bir da- kika dayanamam valla."

Bu kadan fazlaydı. Grupta yazılı olmayan kurallar vard ı, dil- lendirilmeyen ama asla çiğnenmeyen. Asya içine çektiği dumanı sinirli sinirli üfledi. Zaten kadınları sevmezdi. Kendisi de kad ın olmasa bu olguyla daha rahat başa çıkabilirdi elbette. Olsun var- sın, sevmiyordu hemcinslerinin vıdı v ıdı hallerini, yarg ılamak için süzen gözlerini. Ne zaman yeni bir kadınla tanışsa iki tepki- den birini verirdi: Ya ondan ne zaman nefret edeceğini görmek için az biraz beklerdi ya da beklemeye gerek duymaz, ondan anında nefret ederdi. Senaristin yeni kız arkadaşı belli ki ikinci tepkiyi görecekti.

"Benim ailem normal değildir," dedi Asya, böylelikle konuyu kapatmayı umarak. Ters ters bakt ı kar şısındaki kadına. Ama bu esnada berikinin arkasında, duvarda asılı parlak gümü ş bir çerçe- ve çarptı gözüne. Bolivya'dan bir yol resmi. K ızıl Göl'e uzanan bir ücra yol. Şimdi orada olmak ne güzel olurdu! Ah bir gidebil- seydi bu şehirden, nereye olduğu o kadar önemli değil, yeter ki, buradan uzak olsun, yeter ki kimsenin kendisini tanımayacağı bir yer olsun. Kahvesini bitirdi, sigarasını söndürdü ve yenisini sar- maya başlarken mırıldandı:

"Biz aile filan değil, bir arada yaşamaya mecbur bırakılmış bir grup kaçığız. Başka bir şey değil bizimki."

"Ama aile dediğin tam da böyle bir şeydir zaten," diye itiraz etti Olağanüstü Yeteneksiz Şair. Böyle anlarda grubun en yaşlısı olduğunu hatırlardı; sadece yıllar itibariyle değil, kaybolan yıllar

itibariyle de. Üç kere evlenmiş, üç kere boşanmış, istisnasız tüm eski eşlerinin İstanbul'u terk edip kendisinden olabildiğince uza- ğa yerleştiğine tanık olmuştu. Her evlilikten geriye ayda yılda bir kere ziyaret ettiği ama daima gururla sahiplenmeye kalktığı bir çocuk kalmıştı. "Unutma," dedi parmağını babacan bir edayla As- ya'ya sallayarak, "bütün mutlu aileler birbirine benzerler ama her mutsuz ailenin mutsuzluğu farklıdır."

"Aman! Tolstoy için bunları yumurtlamak kolay," dedi Kari- katüristin Hayatla Kavgalı Kans ı. "Adamın her şeyini çekip çevi- ren bir kansı varm ış. Tolstoy doğurtmuş, kadın büyütmüş. Bir dü- zine çocuk, viyak viyak. Majesteleri Tolstoy Efendi roman yaz- maya konsantre olsun diye, kadıncağız kendinden fedakârlık edip bir ömür boyu eşşek gibi çalışmış!"

"İyi de sen şimdi ne demeye bu kadar sinirlendin ki?" diye sordu Alkolik Karikatürist yüzünü buruşturarak; ama tartışacak bir şeyleri olmadığından ne kansı cevap verdi bu soruya, ne de o sorusuna bir cevap bekledi. Masadakiler kan kocanın arasındaki gerilimi hissederek susmayı ye ğlediler. Ne var ki bir dakika bile geçmeden, Alkolik Karikatürist derin bir of çekerek, az evvel tep- siyle yere yuvarlanan garsona işaret etti ve arkadaşlarının -karı- sının bile- hayal kırıklığını umursamadan bir adet so ğuk bira si- pariş etti. Yine de bira geldi ğinde, hafif bir suçluluk hissetmiş ola- cak ki, aniden konuyu değiştirip alkolün faydalarından dem vur- maya başladı.

"Bu ülkede az biraz da olsa demokrasi varsa, bunu şu elimde- ki alkol şişesine borçluyuz." Dışandan gelen ambulans sirenini bastırmak için sesini yükseltti. "Ne sosyal reformlar ne siyasi ya- pılanmalar. Hatta Kurtuluş Sava şı bile de ğil. Türkiye'yi diğer bü- tün Müslüman ülkelerden ayıran işte bu şişedir. Bu bira var ya bu bira..." tokuşturacakmış gibi barda ğını kald ırdı, "özgürlüğün ve gelişmiş sivil toplumun simgesi."

"Amma da uçtun üstad! Ne zamandır alkoliklik özgürlük sa- vaşçılığı oldu," diye ç ıkıştı senarist sertçe. Di ğerleri lafa kanşma- dı. Tartışmak beyhude enerji kaybıydı. Onun yerine duvarlardan

birer çerçeve seçip, ayn ayn yol resimlerine odaklandılar.

"İslam dini alkolü yasakladığından beri. Ezelden beri yani," diye homurdandı Alkolik Karikatürist. "Var m ı bizim gibi çok, bi- zim kadar rahat içen Müslüman memleket? Osmanlı tarihini dü- şün. Onca meyhane, onca meze... adamlann

keyfi yerindeymiş. Biz milletçe alkole bayılınz, neden kabul etmiyoruz bunu? Sene- de on bir ay kafayı çeken, sonra pani ğe kapılıp pişman olan ve bü- tün Ramazan oruç tuttuktan sonra, mübarek ay biter bitmez içki- ye geri dönen bir toplum bu. İyi ki de öyle valla. Bu ülkede şeri- at olmamasını, dincilerin başka yerlerde olduklan gibi başarılı olamamasını, işte bu içki geleneğini zinde tutan kültüre borçlu- yuz. Velhasıl Türkiye'de demokrasiye benzer bir şey varsa bunu alkole borçluyuz."

"Madem öyle içelim bari!" dedi Alkolik Karikatüristin Hayat- la Kavgalı Kans ı yorgun bir gülümsemeyle. Kocas ına hak ver- mekten ziyade bu konuya bir son vermek ister gibiydi. "Söylese- ne-Asya, senin şu baletin adı neydi? Ona içelim bari... Cecche miydi?"

"Ceccheti," diye düzeltti Asya. Gruba bale tarihine dair bir nutuk atacak kadar sarhoş oldu ğu güne hâlâ esef ediyordu. Ne de- meye bahsetmişti ki bunlara Ceccheti'den? Takılıp kalmıştı dille- rine. O günden beri ne zaman konu sıkıntısı çekseler, parmak ucunda pointe yürüyüşünü bulan balete kadeh kaldınrlardı. Ma- dem ki kadeh kaldıracak daha iyi bir sebepleri yoktu onlar da Ceccheti'ye içeceklerdi.

"Yani. şimdi o olmasaydı balerinler parmak uçlannda yürü- mek için kendilerini helak etmeyeceklerdi öyle mi?" derdi biri her seferinde.

"Derdi neymiş ki?" derdi bir ba şkası ve gülerlerdi durup du- rurken parmak uçlannda yürümeyi geliştiren balete. Hayatı basit tutmak varken zorlaştıran herkese güldükleri gibi...

Her gün burada buluşurlardı, bu kafede. Olağanüstü Yetenek- siz Şair, Aşın Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi ve o anki kız arkadaşı, Alkolik Karikatürist, Alkolik Karikatüristin

Hayatla Kavgalı Kar ısı, Gizli Gay Köşe Yazarı ve tabii ki Asya... Ara sıra gerilip seslerini yükselttikleri olsa da, pek tartışmazlardı aralarında. Kavga, tartışma, patırtı gereksiz enerji kayb ıydı. Böy- le diye diye nice gerilimi içlerinde biriktirmişlerdi. Grup üyeleri bazı baz ı ba şkalarını da getirirlerdi yanlar ında, arkadaşlar, mes- lektaşlar, ya da yeni tanıştıkları yabanc ılar; çoğu kez yalnız gelir- lerdi. Tek tek farklılıkların sergilendiği ama hiçbir farklılığın di- ğerlerine baskın çıkmadığı bir organizmayd ı grup. Tek tek parça- larının toplamından daha fazlasıydı. Asya Kazancı kendi evinde bulamadığı iç huzurunu burada bulurdu. Kafe Kundera onun s ığı- nağıydı. Ne giydiğine, ne dediğine karışmayan bu insanların ya- nında kendini rahat hissederdi. Kazancı ailesi asla ula şamayacağı bir mükemmelliği ona dayatmak için çırpımrken Kafe Kundera ahalisi onu olduğu gibi kabul eder; dahası, insan denilen mahlu- katın zaten özünde kabahatli, kusurlu ve düzeltilemez olduğu var- sayımından hareket ederdi.

Ne Kafe Kundera'dan ne de bu gruptan teyzelerine bahsetmişti Asya. Evdekiler bilseler böyle mekânlarda bu tiplerle takıldığını kızılca kıyamet koparırlardı. En çok da yaş meselesinden rahats ız olurlardı. Grup üyeleri ekseriya Asya'nın annesi babası olacak yaştaydı. Ancak tam da bu yaş fark ıydı Asya'y ı cezbeden. Onlara baktıkça hayatta "ilerleme" diye bir şey olmadığını anl ıyordu. Ellisindeki insanlar bu kadar kusurlu, böylesine çocuksa, on sekizinde büyümek için çabalamaya gerek kalmıyordu. Demek ki bazı şeyler değişmiyordu hayatta: Suratsız bir ergen isen, suratsız bir yetişkin, suratsız bir orta yaşlı, suratsız bir ihtiyar ve suratsız bir ölü oluyordun. Şablon kalıcıydı. Belki kulağa az biraz karamsar geliyordu ama en azından insanın beyhude yere mükemmellik aramaması gerekti ğini gösteriyordu. Yaşadıkça düzelmiyordu hayat, tıpkı ya şlanmakla büyümediği gibi kişinin. Bu da bir teselliydi sonuçta. Zamanla hiçbir şey değişmeyeceğine ve bu kusurluluk hali baki olduğuna göre Asya da aynen olduğu gibi ka- labilirdi. Olanca kusurluluğuyla...

"Bugün benim yaşgünüm," dedi Asya aniden. Öylesine çıkı-

verdi ağzından bu bilgi, kendisi de şaşmıştı.

"Öyle mi?" dedi birisi.

"Ne tesadüf! Bugün en küçük kızımın da yaşgünü," dedi Ola- ğanüstü Yeteneksiz Şair.

"Öyle mi?" deme sırası Asya'ya geçti.

"Demek kızımla aynı gün do ğmuşsunuz! İkizler burcu," diye ekledi şair kafasını teatral bir ne şeyle sallayarak.

"Balık," diye düzeltti Asya. Şairin yüzünden bir kuşku bulutu geçti. Yoksa bugün doğmamış m ıydı ortanca çocu ğu? Gene de belli etmedi şüphesini ve kadeh kaldırdı.

Hepsi hepsi bu. Kimse Asya'ya sarılmaya, onu yapışkan sev- gi öpücüklerine boğmaya kalkışmadı; masaya pasta getirmeye kalkmadı. Şair onun için bir şiir okudu, Karikatürist onun şerefi- ne üç bardak bira içti ve Karikatüristin Hayatla Kavgalı Kar ısı bir peçeteye onun karikatürünü çizdi - delici zeki gözlerin altında, sivri bir burnu olan, koca memeli, kabarık saçlı, asık suratlı genç bir kadın. Ardından Asya'ya devasa bir kremalı kahve ısmarladı- lar ve bir de günün sonunda ona hesap ödetmediler. Bu kadar ba- sit, bu kadar tantanasız algılandı ya şgünü meselesi. Ciddiye alma- dıklarından değil. Aksine öyle ciddiye almışlardı ki mevzuyu, fa- nilik ve öte dünya üzerine bir sohbete daldılar çok geçmeden. Gruptakilerin çoğu ölümden sonra hayat olduğuna ve bunun dün- yadakinden çok daha beter olacağına kaniydi. "Biz iyisi mi burada kalan zamanımızın tadını ç ıkaralım" şeklindeydi genel kanaat.

"Zaman..." diye iç geçirdi biri ama gerisi gelmedi. Genel iti- barıyla masadakiler için kof bir kelimeden ibaretti zaman. Din- darların zaman anlayışından bihaberdiler; ne İslam ne de başka bir dinle ilgilendiklerinden. Bergsoncu zaman fazla ürkütücüydü, Tanpınarcı zaman ciddi ciddi özele ştiri beklediğinden ağır geli- yordu; kapitalist zaman anlayışı ise umurlar ında bile değildi. Varsa yoksa "mekân"dı. Varsa yoksa burası. Sanki dışarıda bir bekleyenleri yoktu, sanki dışarısı diye bir yer hiç yoktu. Kelimeler usul usul dağıldı a ğızlarında, iyiden iyiye bir kayıtsızlık çöktü üzerlerine. Bazdan düşünceye daldı, bazılan konuşmayı b ıra-

kıp duvardaki muhtelif resimlerden birine kaçtı. Uzun müddet bu hissiz hali korudular. Akşam perde perde böyle çöktü Kafe Kun- dera'ya.

Akşam dokuzda, dört dörtlük bir yemeğin ardından ışıklar söndü- rülünce, şarkılar alkışlar arasında üç katlı, limon kremalı (a şın ekşi), üzeri karamelli (aşın şekerli) pastasının mumlarını üfledi Asya Kazancı. Mumlardan ancak üçte birini söndürmeyi başara- bildi. Geri kalanlar dört bir yandan üfleyen teyzeleri, ninesi ve Ci- cianne tarafından elbirliğiyle söndürüldü.

"Bale dersi nasıldı bugün?" diye sordu Feride Teyze ışıkları açarken.

"İyiydi," dedi Asya gülümseyerek. "Hocanın mecbur tuttuğu esneme hareketleri yüzünden sırtım ağnyor biraz ama şikâyetim yok, bir sürü yeni hareket öğrendim..."

"Öyle mi?" diye sordu şüpheci bir ses. Zeliha Teyze'ydi. "Ne mesela?"

Asya annesine çevirdi yüzünü ve renk vermedi. "Hımmm ba- kalım," diye ekledi pastadan ilk lokmasını al ırken. "Petite-jete öğrendim, küçük bir sıçrayış, pirouette ve glissade da var."

"Ay ne güzel valla. Bir taşla iki kuş vuruyoruz," diye at ıldı Feride Teyze. "Bir tek bale dersinin parasını veriyoruz ama k ız Fransızca da öğreniyor. Pek ekonomik!"

Zeliha Teyze dışında herkes başını sallad ı. O ise zümrüt yeşili gözlerinin uçurumunda şüpheci bir panltıyla yüzünü kızının yüzüne yaklaştırdı ve neredeyse duyulmaz bir sesle "Göstersene bize şu öğrendiğin hareketleri!" dedi.

"Deli misin?" dedi Asya geri çekilerek. "Oturma odasının or- tasında ne gösterecek misim? Burada yapamam bunları. Stüdyo- da, hocayla birlikte çalışmam lazım. Önce ısınıp esniyoruz ve yo- ğunlaşıyoruz. Hem mutlaka müzik oluyor... Glissade kaymak de-

mek, biliyor muydunuz? Halının üstünde nasıl kayabilirim?! İn- san öyle damdan düşer gibi bale yapamaz."

Zeliha Teyze kuzguni saçlannı parmaklanyla düzeltirken ze- hirli bir gülüşle aralandı dudaklan. K ızıyla kavga etmektense pastasını yemeyi tercih ediyormu ş

havas ıyla başka bir şey söyle- medi. Ama gülüşü Asya'yı çileden ç ıkartmaya yetmişti. Tabağını itti, sandalyesini geri çekip ayağa kalktı.

Böylelikle akşam dokuz çeyrekte, bir zamanlann müreffeh ve debdebeli, şimdininse çoktan miyadım doldurmuş, harap kona- ğında, tümü kadınlardan oluşan seyirciler önünde Asya Kazancı, yüzünde romantik bir ifadeyle, kollan açılmış, elleri orta parmak- ları ba şparmaklanna değecek şekilde yumuşakça kıvnlmış bir halde bale yapmaya başladı hal ının üzerinde.

Altıncı Bölüm ANTEPFISTIĞI

A

rmanuş Çakmakç ıyan, A Clean Well- Lighted Place for Books'taki çenebaz kasiyerin, seçtiği on iki ro- manı tek tek i şlemden geçirip çantaya yerleştirmesini seyretti. Ni- hayet kredi kartı onay ını ald ığında, satış fi şinin altındaki miktara bakmamaya çalışarak kâğıdı imzalad ı. Bir kez daha biriktirdiği bütün parayı kitaplara yat ırmıştı! Tam bir kitap kurduydu Arma- nuş; pek matah bir özellik değildi bu, zira oğlanların gözünde kıy- meti harbiyesi yoktu; bu yüzden de zengin bir koca bulmasını ha- yal eden annesinin keyfini kaçırıyordu. Daha bu sabah telefonda, bu gece dışarı ç ıktığında romanlar üzerine tek kelime bile etme- yeceğine dair söz verdirmişti annesi ona. Kendisini bekleyen ran- devuyu düşündüğünde midesinde bir endişe dalgasının kabardığını hissetti Armanuş. Yaklaşık bir senedir kimselerle çıkmıyordu. Yemin etmişti sözde randevularla vakit kaybedeceğine bu işi kö- künden kesip hiç kimseyle çıkmamaya, oturup evde kitaplarını okumaya. Ne var ki nasıl olduysa bu akşam Armanuş Çakmakç ı- yan erkeklerle şansını bir kez daha deneyecek, a şka bir şans daha verecekti.

Karşı cinsle tekerrür eden ba şarısızlıklarının ardındaki esas sebep kitaplara duyduğu tutku ve çıktığı erkeklerden daha bilgili olmasıydı belki ama durumu daha da vahim hale getiren iki ilave

etken vardı. Birincisi Armanuş güzel bir k ızdı, fazla güzel. Oran- tılı vücudu, ince hatl ı yüzü, koyu sar ı dalgal ı saçlar ı, iri gri-mavi gözleri ve başkalarında bir kusur gibi görünebilecek ama ona ken- dine güvenli bir hava veren hafif kemerli burnuyla fiziksel cazibe- si, zekâsıyla da birleştiğinde delikanlıları ürkütüyordu. Çirkin ka- dınları tercih ettiklerinden ya da zekây ı takdir etmediklerinden de- ğil. Onu tam olarak nereye yerleştireceklerini bilemediklerinden. Kategorileri bulandınyordu. Yaşıtı erkeklerin üç kategorisi vard ı: okşanlar, danışmanlar ve nişanlar. Okşanlar, yatmak için ölüp bit- tikleri kızlardı, öncelikle vücuduyla var olanlar. Danışmanlar ise akıl danıştıkları k ızlar, yani dostları; öncelikle zekalarıyla var olanlar. Nişanlar ise günün birinde evlenmeyi düşündükleri kız- lardı, öncelikle iyi huylanyla var olanlar. Armanuş'un derdi bu üç kategoriden hepsine uyacak kadar "mükemmel" olması ve bu se- bepten hiçbir kategoriye uymayıp açıkta kalmasıydı.

Armanuş Çakmakç ıyan'ın erkekler konusunda yaşadığı fiyas- konun ardındaki ikinci etken daha karmaşıktı: akrabaları. San Francisco'daki Çakmakçıyan ailesi ve Arizona'daki annesi, Arma- nuş için do ğru erkeğin kim olduğuna dair birbirine taban tabana zıt görüşlere sahipti. Çocukluğundan beri neredeyse beş ay ını San Francisco'da (yaz tatilleri, bahar tatili ve hafta sonu ziyaretleri) geri kalan yedi ayını da Arizona'da geçirdi ğinden, her iki tarafın da kendisinden neler beklediğini ve bu beklentilerin ne kadar uz- laşmaz olduğunu birinci elden öğrenme fırsatı bulmu ştu. Neresin den bakılırsa bakılsın birbirihin tümüyle zıddıydı bu beklentiler. Bir tarafı memnun eden ad ım, öteki tarafı mutlaka rahats ız ederdi. Annesi Rose, Ortabatı'da doğmuş, beyaz, Protestan bir Ameri- kalı'ydı ve bu tan ıma uyan insanlarla çıkmasını istiyordu. San Francisco'daki baba tarafı ise diyasporada kalabal ık, Katolik bir Ermeni sülaleydi ve onlar da kendilerine benzeyenlerle çıkmasını bekliyorlardı. Bu durumda kimsenin canını s ıkmamak için, San Francisco'dayken Ermeni çocuklarla, Arizona'dayken de Ermeni- likle uzaktan yakından alakası olmayanlarla ç ıkmayı denemi şti Armanuş. Ama kaderin bir cilvesi, San Francisco'da bulunduğun-

da ilgisini çekenler hep Ermeni olmayanlardı, öte yandan Arizo- na'da tutulduğu üç delikanlının üçü de Ermeni-Amerikahlar çık- mıştı, annesini sükûtu hayale uğratma pahasına.

Aldığı kitaplarla beraber endi şelerini de sırtlanarak çıktı ki- tapçıdan. Opera Meydanı'nı geçerken rüzgâr ıslık çalıyor, kulak- larına tekinsiz ezgiler mırıldanıyordu. Opera Kafe'de oturan genç bir çift ilişti gözüne; ya önlerindeki tıka basa dolu sandöviçlerde umduklarını bulamam ışlardı ya da kavga etmi şlerdi. Tanrı'ya şü- kür bekârım ve yalnızım, diye düşündü Armanuş şakayla karışık. Türk Sokağı'na saptı. Seneler önce New Yorklu Ermeni-Amerika- lı bir k ıza şehri gezdirmişti bir keresinde. Bu sokağa geldiklerin- de kızın yüzü buruşmuştu: "Türk Sokağı! Nereye gitsen karşına çıkıyor Türkler.'"

Armanuş k ızın bu tepkisine ne kadar şaşırdığını hat ırlıyordu. Sokağa bu ismin verilmesinin sebebinin, vaktiyle belediye başka- nı olarak hizmet vermi ş ve şehrin tarihinde önem taşıyan Frank Türk'ün anısına hürmet olduğunu anlatmaya çalışmıştı.

"Öyle ya da böyle," diye kesmişti nutkunu arkadaşı, şehir ta- rihiyle pek ilgilenmemişti. "Nereye gitsen karşına çıkmıyor mı Türkler?"

Armanuş sesini ç ıkarmamıştı. Nasıl diyebilirdi ki, evet Türk- ler her yerdeler, hatta ve hatta içlerinden biri annemle evli! Nasıl söylersin bunu?

Ermeni arkadaşlarının yanında üvey babasından bahsetmezdi Armanuş. Hoş, Ermeni olmayan arkadaşlarına da güvenmezdi ya. Hatta Ermeni-Türk sorunu hakkında gıdım bilgisi ya da ilgisi ol- mayanlara bile anlatmazdı bir şey. Sırların grip virüsünden daha hızlı yay ıldığını bildi ğinden, sırlarını da sessizli ğini de korurdu. Ne zaman Mustafa'dan söz etmesi gerekse ismiyle değil tanımıy- la hitap ederdi ona: üvey baba. Yoksa bir Ermeni'ye "Mustafa" is- mini söylese tüyleri diken diken olurdu anında. Lise bittiğinde sırlarını saklamak kolayla şmıştı Armanu ş için zira üniversite kampüslerinde ilgi duyulan en son mevzu "ebeveynler"di. Eğer olağandışı bir ailevi durumun oldu ğunu anlatmazsan, herkes sana

normal muamelesi yapar. Armanuş insanlar ın normalliği varsay- maya ne kadar yatkın olduklarını ke şfetmişti küçük yaşlarda. An- nesi odar olduğuna göre, Rose'un başka bir odar'lz evlenmesin- den daha normal ne olabilirdi? Arkadaşları Armanu ş'un üvey ba- basının da Ortabatıh, beyaz, Protestan bir

Amerikalı oldu ğunu düşünüyorlardı.

Türk Sokağı'ndaki dükkânların önünden hızlı h ızlı yürüdü: Gay-dostu bir pansiyon, Lübnanlıların işlettiği ve baharatlı ezme- ler satan bakkal ve sadece Tayland ürünleri satan marketin yanın- dan geçip çeşit çeşit insanla yan yana yürüdükten sonra Russian Hiü'e giden tramvaya bindi. Alnını tozlu cama dayay ıp ufuktan kalkan sisi seyrederken, Borges'in Labirentler'ini düşündü. Bu şe- hirde olmayı, şehrin vücudunda nabız gibi atan şevki seviyordu. Küçüklüğünden beri severdi buraya gelmeyi; babası ve Şuşan ni- nesiyle kalmayı. Annesinin aksine babası bir daha evlenmemi şti. Armanuş babas ının zaman içinde birtakım kız arkadaşları oldu- ğunu biliyordu ama hiçbiriyle tanıştınlmamıştı, ya ilişkiler ciddi olmadığı için ya da babas ı onu bir şekilde üzmekten çekindiği için. Muhtemelen ikincisiydi. Tam Barsam Çakmakçıyan'a göre bir davranıştı bu. Dünya üzerinde onun kadar di ğerkâm, bu kadar egosuz bir insan olamayacağına inanırdı Armanu ş. Anlayamadığı, babası gibi bencillikten nasibini almam ış bir erke ğin nasıl olup da annesi gibi bencillik abidesi bir kadına evlenme teklif edebil- diğiydi. Annesini sevmediğinden değil. Severdi elbette ama kolay değildi Rose ile yaşamak. Zaman zaman annesinin tatminsiz sev- gisinden boğulacak gibi olurdu. O zaman San Francisco'ya, Çak- makçıyan ailesinin kollarına kaçardı ama orada da ayn ı ölçüde ta- lepkâr bir sevgi deryası onu içine çekerdi.

Armanuş Çakmakç ıyan tramvaydan iner inmez adımlarını sıklaştırdı. Matt Hassinger onu yedi buçukta almaya gelecekti. Hazırlanmak için bir buçuk saatten az zamanı vard ı; bu da duş ya- pıp üzerine bir elbise geçirmeye anca yeterdi. Belki herkesin çok yakıştığını söyledi ği şu turkuaz elbiseyi giyerdi. Bu kadarı yeter. Makyaj yok, aksesuar yok. Kendini bu randevu için süsleyip püs-

lemeyecekti, zaten fazla bir şey de beklemeyecekti. Her şey yo- lunda giderse hoş olurdu. Gitmezse de ne âlâ, buna da haz ır ola- caktı. San Francisco şehrini ve zihnindeki düşünceleri kaplayan sisin altında Armanuş, babaannesinin Russian Hill'deki evine ulaştı. San Francisco'nun en dik tepelerinden birinde yer alan ha- reketli bir göçmen mahallesiydi burası.

"Merhaba canım, hoş geldiiiiin!"

Hayrettir, kapıyı babaannesi de ğil Surpun Hala açmıştı. "Ca- nım nasıl özledim seni," dedi sevgiyle, "anlat bakalım, ne yaptın dışarlarda? Nasıl geçti günün?"

"İyi geçti," dedi Armanuş sakin sakin, bir yandan da en küçük halasının salı ak şamı burada ne i şi olduğunu merak ediyordu.

Surpun Hala ezelden beri, en azından Armanuş'un çocuklu- ğundan beri, öğretim üyeliği yaptığı Berkeley'de otururdu. Her hafta sonu muhakkak San Francisco'ya gelirdi ama hafta içi bura- da görülmesi beklenmedik bir hadiseydi. Ne var ki Armanuş o gün neler yaptığını anlatmaya ba şlar başlamaz bu soruyla ilgilen- meyi bıraktı. Yüzünde güller açarak, "Yeni kitap aldım," dedi Ar- manuş.

"Kitap!? Yine. kitap mı dedi o?" diye içeriden ba ğırdı tan ıdık bir ses.

Varsenig Hala'nın sesi! Armanuş ya ğmurluğunu kancaya astı, rüzgârın dağıttığı saçlar ını düzeltti ve Varsenig Hala'n ın burada ne işi olduğunu merak ede ede içeriye yöneldi. Şimdi bu saatte burada değil havaalanında olması gerekmiyor muydu? Ayn ı vo- leybol takımında forvet olan ikiz kızları, üç günlüğüne gittikleri Los Angeles'taki bölge turnuvasından bu akşam dönüyordu. Var- senig Hala maç yüzünden öyle heyecanlıydı ki üç gündür gözüne uyku girmemiş, sürekli kızlarına ya da antrenöre telefon edip dur- muştu. Ama takımın geri döndüğü gün, âdeti olduğu üzre saatler evvelinden havaalanına gitmek yerine, buraya gelmiş, içerde ma- sayı kuruyordu.

"Evet, kitap dedim," dedi Armanuş, geniş oturma odas ına gi- rerken.

"Sen ona bakma yavrum. Yaşlandıkça huysuzlaşıyor," dedi Sur- pun Hala arkasından. "Hepimiz seninle gurur duyuyoruz canım."

"Canım gurur duyuyoruz tabii ama yaşına göre davransa da- ha iyi olur," dedi Varsenig Hala son porselen tabağı da masaya koyarken. Sonra yeğenine sıkı s ıkı

sar ıldı. "Senin yaşındaki kız- lar makyaj malzemesi kıyafet çanta peşinde, sense kitap peşinde- sin. Hoş senin güzelle şmeye ihtiyacın yok ama oku oku oku, bu- nun sonu neye varır?"

"Halacım daha iyi ya, makyaj malzemesi kıyafet çanta peşinde olsam ailecek iflas ederdik, kitaplar çok daha hesaplı,".dedi Armanuş en pinti halas ına göz kırparak. Batan güneşin ışığında ne kadar güzel göründüğünün farkında değildi. Çantasını babaan- nesinin koltuğuna bıraktı ve hediye oyuncaklar ını görmek için can atan bir çocuk gibi hemen içindekileri boşalttı. Kitaplar birbiri üzerine 'yağdılar: A/e/: Toplu Eserler, Kum Kitab ı, Yollan Çatallanan Bahçe, Narziss ve Goldmund, Rua Dam Vale, Çalı Horozu, Denizin Değiştirdiği, Küskün Kahvenin Türküsü, Baha- ra Kadar Bekle Bandini, Elde Makas Koşmak ve en sevdiği yazar Kundera'nın iki kitabı: Yaşam Başka Yerde ve Gülünesi Aşklar - bazısı yeni, baz ısı seneler önce okunmu ş ama şimdi tekrar okuna- cak romanlar.

Armanuş, Çakmakçıyanların kitap tutkusuna gösterdiği di- rencin bir başka sebebi, çok daha derin ve karanlık bir hikâyesi olduğunu düşünüyordu. Sadece kadın olduğu için değil, Ermeni olduğu için de bibliyofil olmaktan kaçınması gerekiyordu. Varse- nig Hala'nın okumasına sürekli muhalefet etmesinin altında daha duygusal, hatta tarihsel bir kaygı, bir hayatta kalamama korkusu olduğunu seziyordu. Halası onun ya şıtlarından çok farklı olmas ı- nı, onlar arasından sivrilmesini istemiyordu. Hep anlattıklarına göre, Ermeniler Osmanlı'nın bir parçası iken henüz, Osmanl ı hü- kümetinin ilk safdışı ettikleri aras ında yazarlar, şairler, sanatçılar, entelektüeller varmış. Önce "beyinlerden" kurtulmuşlar, ondan sonra gerisini sürmüşler - sıradan insanları. Diyasporadaki pek çok Ermeni aile gibi Çakmakçıyanlar da çocuklarından biri oku-

maya yazmaya fazla merak gösterdiğinde ve ortalamanın fazla üzerine çıktığında hem gurur duyuyor hem endişeleniyorlardı.

Kitapların dünyası tehlikeliydi, bilhassa da romanlar ın. O kurgusal yol insanı kolayl ıkla hayaller evrenine götürebilirdi, her şeyin akışkan ve her şeyin mümkün olduğu o tekinsiz evrene. în- san ne olduğunu anlamadan öyle bir kapılıp giderdi ki bu âleme, bağı büsbütün kopabilirdi ge rçeklikle. Oysa azınlıksan, azınlık çocuğu olarak gelmişsen dünyaya, hiçbir zaman fa^la hayalci, fazla naif, fazla romantik olma lüksün yoktu. Ayakların her za- man sıkı s ıkı basmal ıydı hakikatlerin topra ğına. Çok fazla itimat etmemeliydin kimseciklere. Kötümser olmak iyimser olmaktan yeğdi; zira dünya haksızlıklarla dolu bir yerdi. Geçmişinde trav- malar olanlar için hayalgücü olsa olsa zehirli bir iksirdi; farkında bile olmadan kanına girer, bünyeni altüst eder, tam gaz geleceğe ve hayatta kalmaya odaklanmanı engellerdi. Susturulanlar öyle rahatlıkla heba edemezlerdi kelimeleri. Kimlikleri ellerinden alı- nanlar öyle kolay kolay terk edemezlerdi kökenlerini. Diyaspora- da Ermeni olmak kalan sağların torunu olmak demekti. Kalan sağların çocuklarından biri olarak, yine de okumak düşünmek yazmak ve hayal kurmak isterseniz, bunu sessiz sedasız ve içten içe yapmanız gerekirdi, asla kendini kaptırmadan. Böyle bir aile mirasına sahipken, farklılaşmak değil, "normalleşmek" peşinde olmalıydı. Böyle öğrenmişti Armanuş, ama öğrendiklerinin tekini bile uygulamıyordu işte.

Mutfaktan süzülen keskin, baharlı kokuyla dalg ınlığından sıyrıldı. "Halacım, yemeğe kalacak mısın?" diye sordu üç hala- sından en konuşkan olanına.

"Az bir şey tırtıklarım tatlım," diye mırıldandı Varsenig Hala. "Birazdan havaalanına gitmem lazım, ikizler bugün dönüyor. Size mantı getirmek için u ğradım bir de..." Varsenig Hala gururla gülümsedi, "Bil bakalım ne geldi bugün Erivan'dan? Bastırma geldi! Otur da yiyelim."

"Halacım mantı da yiyemem bast ırma da şimdi," dedi Armanuş kaşlarını çatarak. "Bütün gece sar ımsak kokmak istemiyorum."

"Ne varmış ki bunda? Di şlerini fırçalar bir de naneli sakız çiğnersen koku moku kalmaz."

Elinde maydanoz ve limon dilimleriyle süslenmiş bir tabak musakkayla içeri giren Zaruhi Hala'ydı konu şan. Tabağı masaya bırakıp yeğenini kucaklamak için kollarını açt ı. Armanuş kollar ını açarken, bir yandan da onun burada ne işi

olduğunu merak edi- yordu. Ama durumu anlamaya başlamıştı art ık. Çakmakçıyan ai- lesinin tüm fertlerinin tam da Armanuş'un bir erkekle randevusu olduğu akşam Şuşan Nine'nin evinde tecessüm etmiş olmas ı pek iyi planlanmış bir "tesadüftü! Herkes ba şka bir bahaneyle ama belli ki aynı maksatla gelmi şti: Hepsi de şu Matt Hassüıger'i, bi- ricik gözbebeklerini dışarı ç ıkaracak olan şanslı genç adam ı gör- mek, sınamak ve değerlendirmek istiyordu belli ki.

Armanuş umutsuz bir bak ışla baktı akrabalar ına. Ne yapabi- lirdi? Bunca sevgi ve ilgi karşısında bağımsızlığını nas ıl koruya- bilirdi? Hayata itimat etmemek ve felaketlerden korkmak için bunca haklı sebebi olan bir sülaleyi nas ıl ikna edebilirdi kendisi için endişelenmemeye? Genetik mirasından nasıl kurtulabilirdi, bilhassa bir yanı bu mirasla gurur duyarken? Sevgi ve şefkatle örülü bir kuşatmaydı ya şadığı, ama kuşatmaydı i şte. O kadar da iyi niyetliydiler ki karşı ç ıkamıyordu hiçbirine. Mümkün müydü savaşmak iyilikle?

"İşe yaramaz ki," dedi Armanuş içini çekerek. "En keskin di ş macunlan, en naneli sakızlar, hatta şu feci keskin ağız çalkalama sulan bile bastıramaz bastırmanın kokusunu. Bu dünyada bastır- mayı yenecek çapta bir şey icat edilmedi daha. En azından bir hafta geçmesi lazım. Bir dilim dahi yesen günlerce çemen kokar, çemen terlersin. Çişin bile bastırma kokar!"

O arkasını döner dönmez, Varsenig Hala merakla f ısıldadı Surpun Hala'ya: "Çişim kokar diye bastırma yemeyi reddedeni de ilk defa duyuyorum."

Armanuş bunlan duymazdan gelip banyoya yöneldi. Halala- rıyla didişmeye niyeti yoktu. Hazırlanması gerekliydi. Ne var ki banyoya adımını atar atmaz Dikran Day ı'yı buldu kar şısında. Ba-

şı lavabonun alt ındaki dolapta, koca gövdesi elleriyle dizleri üze- rinde, lavabonun musluklarını tamire koyulmu ş durumda. Az kal- sın üzerine basıyordu.

"Dikran Dayı?" diye tiz bir çığlık attı Armanu ş. "Ay canım geldin mi sen!" diye seslendi Dikran İstanbuliyan lavabonun altından.

"Bu ev Çehov karakterleriyle dolu," diye mırıldandı Armanu ş kendi kendine.

"Sen öyle diyorsan öyledir," dedi Dikran Dayı göbe ğini sı- vazlayarak. "Âlim olan sensin." "Dayıcım, ne işiniz var orada?"

"Babaannen evdeki muslukların eskiliğinden şikâyet edip du- rur ya. Bu akşam kendi kendime dedim ki, neden dükkânı erken kapatıp Şuşan'ın evine musluktan tamir etmeye gitmiyorsun?"

"Ya öyle mi?" dedi Armanuş gülmemeye çal ışarak. "Ne tesa- düf. Herkes burada bu akşam. Babaannem nerede peki?"

"Kestiriyor," dedi Dikran İstanbuliyan, İngiliz anahtarını al- mak için zar zor dolabın içinden çıkıp, oflaya poflaya tekrar içeri emekledi. "Ne yaparsın ihtiyarlık, vücudun uykuya ihtiyacı oluyor! Biliyorsun geceleri uyuduğu yok ki. Bari şimdi kestirsin. Ama yedi buçuğa kadar uyanır merak etme."

Yedi buçuk! Görünüşe göre ailenin bütün fertleri biyolojik alarmını Matt Hassinger'in zili çalaca ğı ana göre ayarlam ıştı.

"Bana penseyi uzatsana," dedi sıkıntılı bir ses. "Bu i ş görmü- yor."

Armanuş, içinde her boydan yaklaşık yüz kırk parçanın bu- lunduğu alet çantasının içinde istenilen penseyi bulana kadar ilgili ilgisiz bir sürü alet edevat aldı eline. Beceriksiz Tesisatç ı Dikran Dayı banyo borular ını sökerken du ş yapman ın imkânsızlığını idrak ederek, arka taraftaki yatakodasına gitti, usulca kapıyı ara- layıp içeri baktı. Babaannesi yatakta kıvrılmış, belli belirsiz hor- luyordu. Tedirgin bir uykuydu bu, her an bölünmeye hazır. Gene de çocukları ve torunlar ıyla çevrili yaşlı kad ınlara has bir bahti- yarlık okunuyordu yüzünde. Belki de rüyasında bizleri görüyor,

diye düşündü Armanuş.

Öteden beri çıtı p ıtı bir kad ındı ya, ihtiyarl ık onu iyice küçül- tüp zayıflatmıştı. Giderek gün içinde şekerlemeye daha fazla ihti- yaç duyuyordu. Geceleriyse her zamanki gibi uyanıktı. İhtiyarlık Şuşan'ın uykusuzluk sorununu bir nebze olsun azaltmamıştı. Uyu- maz, kısa kısa kestirirdi sadece. Armanuş usulca kap ıyı kapatt ı.

Salona döndüğünde sofra kurulmuştu. Onun için de bir tabak koymuşlardı. Yemek randevusuna bir saatten az zaman kaldığı halde nasıl olup da aileyle oturup yemek yemesini bekleyebilir- lerdi? Ama Armanuş, Çakmakçıyanlardan düz mantık bekleme- mek gerektiğini öğrenmişti bir kere. Yemezse kırılırlardı. Herkesi mutlu etmek için bir-iki şey atıştırabilirdi. Hem bu mutfağı se- verdi; hayatının Arizona kıyısından San Francisco kıyısına her geçişinde yemek yeme alışkanlıklarını de ğiştirmişti. Ermeni mut- fağından Ortabatı Amerikan mutfa ğına geçebilmek için damak tadını tamamen silba ştan düzenlemesi gerekirdi her seferinde. Annesi Rose, Ermeni yemeklerini mutfak sınırlarından olabildi- ğince uzak tutmak istemişti hep, hatta komşularıyla bir araya ge- lince Ermeni yemeklerini karalamaktan büyük zevk alırdı. Özel- likle her fırsatta alenen yerin dibine batırdığı iki yemek vard ı: pa- ça ve bağırsak dolması. Armanuş, annesinin bir keresinde Bayan Grinnell'e nasıl yakındığını hat ırladı.

"Iyy," demişti Bayan Grinnell sesinde tiksintiyle. "Gerçekten bağırsak mı yiyorlar?"

"Yemezler mi," demişti Rose başını h ızlı h ızlı sallayarak. "Hem de hapur hupur yiyorlar. İçine sarımsak ve baharat doldu- rup mideye indiriyorlar o leş gibi etleri."

İki kadın suratlarını buru şturmuştu aynı anda. Ne var ki Ar- manuş'un üvey babası tam o s ırada yüzünde bezgin bir ifadeyle onlara dönüp, "Nesi varmış? Bumbara benziyor anlattığınız ye- mek. Öyleyse gerçekten çok lezzetlidir," demese daha da devam edeceklerdi.

"Bu kocan da Ermeni mi?" diye fısıldamıştı Bayan Grinnell, Mustafa odadan çıktığında.

"Ne münabeset," demişti Rose, sesini alçaltarak. "Sadece mutfakları benziyor... Yoksa, Ermenilerin dü şmanı o."

Kapı zilinin çalmas ıyla Armanuş hariç herkesi bir heyecand ır al- dı. Saat daha yedi bile olmamıştı. Dakiklik Matt Hassinger'in me- ziyetlerinden biri olmasa gerekti. Aynı anda dü ğmeye basılmış- çasına halalarının üçü birden ayağa fırladılar. Sükûnetini muhafa- za eden Armanuş, kasten ağırlaştırdığı ad ımlarla, halalarının sabit bakıştan altında kapıya gitti ve açtı.

Açmasıyla yüzünün aydınlanması bir oldu. "Babac ım!" diye bağırdı sevinçle. "Ak şam toplantın var sanıyordum. Nasıl bu ka- dar erken gelebildin?"

Ama daha sorunun sonuna gelmeden cevabı sezmi şti bile.

Barsam Çakmakçıyan, gamzelerini açığa çıkartan gülüşüyle kızma sarıldı; gözleri gurur ve kaygıyla parlıyordu. "Evet ama toplantıyı ertelememiz gerekti," dedi Armanu ş'a ve o arkasını dö- ner dönmez, kız kardeşlerine fısıldadı: "Daha gelmedi mi oğlan?"

Matt Hassinger'in gelişinden önceki son otuz dakika Arma- nuş d ışında herkesin heyecanı artt ıkça arttı. Üst üste üç kıyafet giydirip defile yaptırdılar, sonunda oy birliğiyle aynı karara var- dılar: Turkuaz elbiseyi giymeliydi. Kulaklarına elbiseye uygun düşecek küpeler geçirip koluna da Varsenig Hala'mn "kadınsı bir ışıltı" vereceğini söylediği şarap rengi bir çanta taktılar. Bir de olur da gidecekleri yer soğuk olur diye tüylü lacivert bir hırka at- tılar omuzlarına. Armanuş sorgulamamas ı gereken şeyler listesin- de "hırkalar" olduğunu biliyordu. Küçüklüğünden beri ne zaman dışan çıksa bir hırka geçirmişlerdi üzerine. Her nedense ev dışın- daki dünya. Kuzey Kutbu gibi bir yerdi Çakmakçıyanlann gözün- de. "Dışarısı" demek "soğuk diyar" demekti ve oraya gitmeden eyvel tercihan el örgüsü hırkanı yan ına alman gerekirdi. Bebekli- ğini babaannesinin ördüğü, köşelerine isminin baş harfleri i şlen-

miş rengârenk battaniyelerin alt ında geçirdiğinden, ilerleyen yaş- larında kendisine dayatılan bu hırka mecburiyetini de benimse- mekte zorlanmamıştı Armanu ş.

Hazırlık faslı tamamlan ınca masaya oturdular. Akşamki ye- meğe hazır olması için önceden evde bir şeyler atıştırması man- tıklı geliyordu Çakmakç ıyanlara.

"Ama güzelim kuş kadar yiyorsun. Mant ımın tadına bakma- yacak mısın yoksa?" diye sızlandı Varsenig Hala, elinde kepçe, kara gözlerinde öyle büyük bir üzüntü vardı ki, gören de zanneder ki bir hayat memat meselesi var ortada.

"Yiyemem hala," dedi. "Tabağıma kadayıf doldurdun bile. Şunu tadayım, yeter."

"Et ve sarımsak kokmak istemedin," dedi Surpun Hala, hın- zır bir sesle. "Biz de sana ekmek kadayıfı verdik. Böylece nefesin antepfıstığı kokacak."

"İnsan neden antepfıstığı kokmak ister ki?" diye sordu uyku- dan yeni kalkan Şuşan Nine şaşkın şaşkın.

"Antepfıstığı kokmak istedi ğim filan yok," diye homurdandı Armanuş. Ama başka bir şey söyleyemeden, cep telefonu çalma- ya başladı: Çaykovski. Telefonu alıp kaşlarını çatarak ekrana bak- tı. Özel numara. Herhangi biri olabilirdi. Yemeği iptal etmek için tuhaf bir bahane uydurmak üzere arayan Matt Hassinger bile ola- bilirdi. Armanuş huzursuzca telefonu elinde tutarak öylece durdu. Dördüncü çalışta annesi olmadığını ümit ederek açt ı.

Ama oydu: annesi!

"Canım iyi misin, sana iyi davranıyorlar mı orda?" oldu ilk sorusu.

"Evet, anne," diye mırıldandı Armanu ş durgun bir sesle. Ar- tık buna alışmış say ılırdı. Küçüklüğünden beri ne zaman Çak- makçıyanların evinde kalsa, hayatı tehlikedeymi ş gibi davran ırdı annesi.

"Amy, sakın bana hâlâ evden çıkmadığını söyleme."

Armanuş buna da nispeten al ışıktı. Annesi, babasından bo- şandığından beri bir kez olsun gerçek adıyla seslenmemişti ona.

Rose'un kızını sevebilmesi için onu yeniden isimlendirmesi ge- rekmişti sanki. Bu bölünmüşlük senebesene ruhuna işlemişti Ar- manuş'un. Babasıyla beraberken Armanuş, annesiyle Amy.

Bugüne kadar Çakmakçıyan ailesinden hiç kimseye bu isim değişikliğinden bahsetmemişti. Bazı şeylerin sır olarak saklan- ması gerekirdi. S ır demişken, hayatında bundan bol ne vardı?

"Neden cevap vermiyorsun?" diye üsteledi annesi. "Bu gece dışarı ç ıkmayacak miydin?"

Armanuş odadaki herkesin kulak misafiri oldu ğunu bildiğinden duralamıştı. "Evet anne," dedi sıkıntılı bir sessizlikten sonra. "Fikrini değiştirmedin değil mi?" "Hayır anne. İyi de numaranı neden sakladın?" "Kendime göre sebeplerim var. Anneyim ben. Arayanın ben olduğumu anlayınca telefona cevap vermiyorsun her zaman." Rose'un sesi hüzünle alçalmıştı ki yeniden yükseldi. "Matt aileyle tanışacak mı?" "Evet anne."

"Sakın ha! Asla yapma böyle bişey. Çocuğun ödünü kopartır- lar. Sen o halalarını bilmezsin, sorgu memuru gibi zavall ı çocu- ğun burnundan fitil fitil getirirler."

Artnanuş sesini ç ıkarmadı. Ya telefon hattında tuhaf hışırtılar vardı ya da annesi bir yandan ona d ırdır ederken bir yandan da saçlarını f ırçalıyordu.

"Neden bir şey söylemiyorsun tatlım? Yoksa hepsi orada mı o cadıların?" diye sordu Rose. Boğuk bir cızırtı geldi fondan. Bir kepçe krep hamurunun sıcak tavaya dökülüşü gibi.

"Ah ah, bile bile neden soruyorum ki? Ordalar tabii. Bahse girerim hepsi birden gelmiştir. Hâlâ benden nefret ediyorlar değil mi?"

Armanuş'un buna verecek cevabı yoktu. Kafas ında Rose'u canlandırabiliyordu; hep değiştirmekten bahsettiği ama buna ne zaman ne para ayırabildiği somon rengi dolaplanyla loş mutfak- ta dikiliyor olmalıydı şu anda; saçları gev şek bir topuz yapılmış, kablosuz telefon kulağına yapışık, öteki elinde bir spatula, evde

bir ordu çocuk varmışçasına krep üstüne krep yapıyordu. Akşama kadar hepsini kendi yiyecekti muhtemelen. Üvey babası Mustafa Kazancıyı da getirebiliyordu

Armanu ş gözlerinin önüne, mutfak masasında oturmuş, elinde Arizona Daily Star gazetesi, bir yan- dan ekonomi sayfalarını okurken bir yandan da kahvesini kar ıştı- rıyordu.

Arizona Üniversitesi'nden mezun olup Rose'la evlendikten sonra bölgedeki bir maden şirketinde çalışmaya başlamıştı Mus- tafa. Armanuş'un görebildiği kadarıyla kayaların ve taşların dün- yasını insanlar ınkinden fazla seviyordu. Fena bir adam değildi, belki biraz sıkıcı. Hayatta hiçbir şeye tutku duymuyor gibiydi. Ai- lesi orada olduğu halde kim bilir ne zamandır İstanbul'a dönme- mişti. Armanuş bazen onun geçmi şiyle bağlarını koparmak iste- diği izlenimine kapılıyor ama nedenini kavrayamıyordu. Bir-iki kere onunla 1915'i ve Türklerin Ermenilere yaptıklarını konu ş- mak istemişti. "Ben pek bilmem bunları," diye kestirip atmıştı Mustafa, nazik ama aynı ölçüde kat ı bir tav ırla onu susturarak. 'Tarihi tarihçilerle konuşmalısın."

"Amy niye konuşmuyorsun evladım?" Rose'un sesi sinirli gelmeye başlamıştı.

"Annecim kapatmam lazım artık. Seni sonra ararım," dedi Armanuş. Son anda bir cızırtı daha yükseldi ahizeden, annesi ya tavaya koca bir kepçe krep hamuru daha koymuştu ya da ağlama- ya başlamıştı. Armanuş ilkine inanmay ı tercih etti.

Sinirleri iyice bozulmuş bir halde masaya döndü, sandalyesi- ne oturdu ve kimseyle göz göze gelmemeye çalışarak önündekini yemeye başladı. Ne var ki tabağına istemediği şeyler doldurulmuştu aradan geçen zamanda. Hatasını anlamas ı birkaç saniye sürdü.

"Hala söyler misin ben neden mantı yiyorum?" diye söylendi Armanuş.

"Bilmem canım," diye aynı tonda kar şılık verdi Varsenig Ha- la. "Tadına bakmak istersin diye koymuştum. Demek ki canın çekmiş."

Armanuş'un içinden ağlamak geldi. Masadan kalkmak için

izin istedi ve dişlerini fırçalamak üzere banyoya koştu. Bu aptal randevuyu verdiğine bin pişman olmuştu. Bir elinde diş macunu bir elinde diş f ırçası ve surat ında da kırgın bir ifadeyle aynanın önünde durup, uzun uzun kendine baktı. Şu basit Colgate Total Beyazlaştıncı Di ş Macunu mant ı kokusuyla nas ıl savaşabilirdi ki? Acaba Matt Hassinger'i arayıp bu işi iptal mi etseydi? Aslında tek yapmak istediği odasına kapanıp aldığı romanlar ı okumaya başlamaktı. Başka hiçbir şey istemiyordu.

"Yatağında kalıp romanlarını okumal ıydın," diye azarladı ay- nadaki tanıdık yüzü.

"Saçmalama canım!" dedi arkadan bir ses. Zaruhi Hala'ydı yanı ba şında bitiveren. "Gençsin, güzelsin. Dünyadaki en iyi er- keği hak ediyorsun. Şöyle biraz kadınsı bir ışıltı katal ım sana, şu ruju sürün bakalım küçük hanım!"

Sürdü. Rujun altında "kadınsı ışıltı" filan yazmıyordu ama benzer bir ibare vardı, "vişne ışıltısı". Armanuş halas ının zorla sürdüğü rujun çoğunu bir peçeteyle sildi. Tam o anda kapı çald ı. Yedi otuz iki! Dakiklik Matt Hassinger'in meziyetleri arasındaydı demek.

İki dirhem bir çekirdek giyinmişti Matt Hassinger; hayli he- yecanlı ve biraz şaşkın görünüyordu. Armanuş'tan üç yaş küçüktü zaten ama ya saçlarına bir batman jöle sürdüğü ya da normalde giymeyeceği deri ceket ve bal rengi Ralph Lauren pantolonlara büründüğü için iyiden iyiye görünür olmuştu gençliği. Yetişkin gibi giyinmiş bir ergene benziyordu şu haliyle. Sol elinde on iki kırmızı laleden olu şan koca bir demetle içeri girdi; Armanuş'a gü- lümsedi, sonra arkadaki izleyicileri fark edip donakaldı. Bütün Çakmakçıyan ailesi Armanuş'un arkasına dizilmişti.

"İçeri gel delikanlı, korkma," dedi Varsenig Hala en cesaret verici sesiyle.

Matt Hassinger pancar gibi kızararak bütün aile fertleriyle tek tek tokalaştı. Kendine güvenini kaybedip terlemeye başladı. Biri- si elinden çiçekleri aldı, bir başkası da ceketini. Tüyleri yolunmu ş bir kaz gibi acıklı bir halde salona girip buldu ğu ilk koltuğa çök-

tü. Diğerleri de ona iyice sokulup yarım daire şeklinde oturdular. Hava durumundan konuştular önce. Ardından, Matt'in eğitimi (hukuk fakültesindeydi, bu iyi de olabilirdi kötü de), Matt'in ailesi (onlar da avukattı, bu iyi de olabilirdi

kötü de), Matt'in Erme- nilere dair ne bildiği (pek bir şey bilmemesi kötüydü ama öğren- meye hevesli olması iyiydi) hakk ında konuştular; sonra yine ha- va durumuna geri döndüler, ondan sonra da sinir bozucu bir ses- sizlik çöktü. Neredeyse beş dakika boyunca kimse tek kelime et- medi. Bu sıkıntılı durumdan neredeyse ac ıklı bir açmaza dü şe- ceklerdi ki Çaykovski yeniden duyuldu. Armanuş ekrana bakt ı: özel numara. Telefonu titreşimli moda aldı.

Akşam yedi kırk beşte Armanuş Çakmakç ıyan ve Matt Has- singer nihayet sokağa çıkabildiler. Venedik Kırmızısı bir Suzuki Verona'ya atlayıp, Matt'in çokça methini duyduğu, sevimli ve ro- mantik olacağına kanaat getirdiği lokantaya doğru yollandılar. Yerin adı Çarp ık Pencere'ydi.

"Umanm azıcık Karayip etkisi taşıyan Asya füzyon mutfa- ğıyla iyidir aran," dedi Matt, kendi sözlerine kendi de gülerek. "Pek övüyorlar bu lokantayı."

Pek övülmek, Armanuş için bir ölçüt de ğildi. Gene de şüphe- sinin gecenin sonunda boşa çıkacağını umarak itiraz etmedi.

Ne var ki gece hiç de istedikleri gibi gitmeyecekti. Entelektü- ellerin ve bohem sanatçıların buluşma yeri olan Çarpık Pencere ne sevimliydi ne romantik. Daha ziyade yüksek tavanlı bir ambara benziyordu; Art-Deco avizeleri ve çağdaş soyut sanat eserleriyle süslenmiş bir ambar. Tepeden t ırnağa karalar giymiş garsonlar, toz şeker tümsekleri üzerinde çalışan karıncalar gibi harıl hani gelip gidiyordu. Abartılı bir zarafetle haz ırlanmış tabaklan, hoyratça servis ediyorlardı. Her müşterinin yerini derhal bir başkası alacaktı nas ıl olsa. Menüye gelince, hepten anlaşılmaz bir dille hazırlanmıştı. Malzemeleri yeterince karmaşık değilmiş gibi, bir de her tabak belli bir ekspresyonist tabloya göndermede buluna- cak şekilde düzenlenmiş ve süslenmi şti.

Lokantanın Hollandalı şefinin hayatta üç gayesi vardı: filozof

olmak, ressam olmak ve lokantada şef olmak. Gençliğinde hem felsefe hem de resimde çuvallayınca bu iki alandaki kıymeti bi- linmemiş yeteneklerini mutfa ğına katmaya karar vermişti. Böyle böyle başlamıştı her bir taba ğı bir tabloya benzetip, her bir yemek tarifine felsefi anlamlar yüklemeye. Çarpık Pencere'de yemek, damak zevkinden ziyade sanatın alanına giriyordu.

Menü o kadar karmaşıktı ki ne sipari ş edeceklerine karar ver- mek epey bir vakitlerini aldı. Seçtiği yemeklerle hangi şarabın gi- deceğini bilmeyen ama iyi bir etki bırakma arzusu duyan Matt şa- rap menüsünden en pahalı şaraplardan birini seçti.

Sohbete koyuldular. Matt inşa etmek istediği kariyerinden, Armanuş yok etmek istedi ği çocukluğundan, biri gelecek planla- rından diğeri geçmişin izlerinden, biri hayattaki beklentilerinden diğeri aile anılarından. Uyuşmadı kimyalar ı, ikisi de bu uyuşmaz- lığı görmezden geldi. Tam yeni bir muhabbet bo şluğuna düşmek üzerelerken Armanuş'un cep telefonu titremeye başladı. Tedirgin- likte numarayı kontrol etti. Bildi ği bir numara değildi ama gizli numara da değildi. Telefonu açtı. "Amy, nerdesin?"

Afallayan Armanuş kekeledi: "A-an-ne! Sen nas ıl... numaran nasıl değişti?"

"Bayan Grinnell'in cep telefonundan arıyorum da ondan," de- di Rose. "Telefonlarıma cevap verseydin bu kadar zahmete gir- mezdim tabii."

Tam o esnada garson kırmızı, bej ve beyaz tonlarından oluşan bir tabağı önüne koydu. F ırça darbeleriyle sürülmüş gibi duran sosun içinde yuvarlak yuvarlak üç kırmızı, çiğ, ton balığı parças ı ve sapsarı bir yumurta şansı vard ı, hep birlikte yuvarlak gözlü üz- gün bir yüz oluşturuyorlardı. Cep telefonunu hâlâ kulağında tutan ama artık annesini dinlemeyen Armanuş, bu yüzü nasıl yiyeceğini düşünerek dudaklannı büzdü.

"Amy, neden benimle konuşmuyorsun? Annen değil miyim? Çakmakçıyanlara tanıdığın haklann yansını olsun bana tan ımıyor musun?"

"Anne, rica ederim," dedi Armanuş çünkü bu soru ancak so- rulmaması rica edilerek cevaplanabilirdi. Vücudunun a ğırlığı iki katına çıkmış gibi s ırtını kamburla ştırdı. Annesiyle iletişim kur- mak neden bu kadar zordu?

Çabucak özür dileyip eve gider gitmez onu arayacağına söz vererek telefonu

kapattı. Telefon konuşmasına bozulup bozulma- dığını anlamak için göz ucuyla Matt'e bakt ı, ama onun hâlâ taba- ğını incelemekte oldu ğunu görünce endişesi yatıştı. Matt'in taba- ğı yuvarlak de ğil kareydi ve içindeki yiyecek dümdüz bir hardallı krema sosu çizgisiyle iki farklı bölgeye aynlm ıştı. Desen ya da renklerden ziyade tabağın kusursuzluğu çarpıcı gelmi şti Matt'e. Çatalını bu mükemmellik içinde bir yere bat ınrsa bu eksiksiz dörtgenliği bozmaktan korkuyormuş gibi yutkundu.

İlk anlatıldığında tam olarak anlamamışlardı ama yemekleri iki ekspresyonist tablonun kopyasıydı. Armanuş'un tabağı Fran- cesco Boretti'nin "Kör Fahişe" tablosunu esas almıştı. Matt'in ta- bagıysa, Mark Rothko'hun "İsimsiz" isimli tablosundan esinlen- mişti. İkisi de tabaklanna öyle dalmışlardı ki, garson her şeyin yolunda olup olmadığını sordu ğunda duymadılar bile.

Sıra tatlılara geldiğinde sanat eserlerini mideye indirmeye alışmışlardı art ık. Öyle ki Matt, Peter Kitchell'in "Nisan Mavileri Mayıs Sarıları Getirir"indeki kusursuz dizilmi ş bö ğürtlenleri da- ğıtmaktan rahatsızlık duymadı, Armanuş da Jackson Pollock'un "Pırıldayan Özdek"ini temsil eden titrek, kadifemsi jöleye kaşığı- nı dald ınrken tereddüt etmedi. Ama iş konu şmaya geldiğinde ye- mekte kaydettikleri ilerlemenin yansını bile kaydedememi şlerdi. Eksik bir şeyler vardı. Her halükârda Armanuş s ınırlarını anla- mıştı; Matt Hassinger'e âşık olmasının imkânı yoktu. Bu ke şfi yaptıktan sonra boş yere kendini zorlamaktansa an ın keyfini çı- karmaya çalıştı ve ona duydu ğu ilginin yerini som sempati aldı.

Eve dönerken arabayı kenara çekip bir müddet Columbus Bulvarı'nda yürüdüler, ikisi de dalgın ve sessiz. O sırada rüzgâr değişti ve Armanuş bir an denizin keskin, tuzlu kokusunu ald ı; deniz kıyısında olmak, bu andan kaçmak için büyük bir özlem

duydu. Yine de City Lights kitapçısının önüne geldiklerinde ilgiy- le vitrine bakmaktan kendini alamadı çünkü en sevdi ği kitaplar- dan birini görmüştü orada: A Tomb for Boris Davidovich.

"Bu kitabı okudun mu? Müthi ştir!" dedi kendini tutamayıp ve kesin bir "hayır" cevabı ald ıktan sonra ilk hikâyeyi anlatmaya başladı. Ancak Doğu Avrupa Edebiyatı hakk ında bilgi sahibi ol- madan bu kitabın hakkının verilemeyeceğine inandığından önce genel bir çerçeve çizdi; takip eden yirmi dakika boyunca anlattı da anlattı. Böylece Armanuş daha bu sabah annesine verdi ği ki- taplar hakkında tek kelime etmeme sözünü bozmuş oldu.

Nihayet Russian Hill'e geri döndüklerinde Şuşan Nine'nin evinin önünde yüz yüze durdular. Gecenin bittiğinin ve çok da is- tedikleri gibi gitmediğinin farkındaydılar. Ancak tensel yakınlık, ancak tutkulu bir öpüşme kapatabilirdi yaşanan kusurları. Halbuki öpüştüklerinde ikisi de tutkudan fersah fersah uzaktı; Armanuş için şefkatle, Matt için hayranlıkla mühürlenmiş bir dokunu ştan öteye geçemedi.

"Bütün gece sana bir şey söylemek istedim," diye kekeledi Matt. "İnanılmaz bir kokun var... olağandışı, egzotik... tıpkı.."

"Tıpkı ne?" diye at ıldı Armanu ş, "bir tabak sarımsaklı mant ı" diyecek diye ödü patlayarak.

Ama cevap korktuğu gibi olmadı: "Antepfıstığı... evet, antep- fıstığı kokuyorsun."

On biri çeyrek geçe Armanuş, nihayet Şuşan Nine'nin evine döndü. Kapıyı açarken bütün aileyi salonda siyaset konu şup çay içerken, meyve dilimleyip onun dönüşünü beklerken bulacağın- dan korktu bir an. Ama içerisi karanlık ve boştu. Babasıyla baba- annesi yatmış, diğerleri de çoktan gitmişti. Masanın üzerinde bir tabak içinde iki elma ve iki portakal vardı, özenle soyulmuş ve görünüşe göre yemesi için ona bırakılmıştı. Armanuş kararm ış el- malardan birini aldı. İçi burkuldu, sebepsiz, öylesine. Gecenin te- kinsiz dinginliğinde elmayı kemirerek evde hayalet gibi dola şma- ya başladı; bilmediği bir sebepten ötürü hüzünlenmişti. Son za- manlarda ne kadar yorulduğunun ancak şimdi farkına varıyordu.

Yakında Arizona'ya dönecekti ama annesinin boğucu evrenine ta- hammül

edebileceğinden emin değildi. San Francisco'yu sevdiği, babası ve Şuşan Nine'yle kalmak için bir dönemliğine kaydını dondurabileceği halde burada da başka türlü boğuluyordu. Adeta kimliğinin bir bölümü kayıptı da onu bulmadan kendi hayat ını yaşamaya başlayamıyordu. Bu gece Matt Hassinger'le yaşadığı bu vasat randevu zaten hissettiği bir açmazı daha net görmesine yaramıştı. Bir boşlukta yaşıyordu. Tek başına uzun bir yolculuğa çıkması gerekti ği hissinden kurtulamıyordu.

Meyveleri yanına alarak sessizce odasına süzüldü. Saçlarını topladı, turkuaz elbiseyi özenle çıkardı ve Çin mahallesinden al- dığı ipek pijamay ı giydi. Haz ırlıkları biter bitmez bilgisayar ını açtı. Şu anda ona yardım edebilecek tek bir şey, sığınabileceği tek bir yer vardı: Cafe Constantinopolis.

Cafe Constantinopolis bir chat odasıydı ya da müdavimleri- nin deyişiyle kahvesiz bir siberkafe. Birkaç Yunanh-Amerikalı, Sefarad-Amerikalı ve Ermeni-Amerikal ı taraf ından kurulmuştu; New Yorklu olmaları d ışında tek bir temel ortak noktalan vardı: hepsi de bir zamanlar İstanbul'da yaşamış gayrimüslim ailelerin torunlarıydı. Hepsi de aileleriyle gurur duyuyor ve Türklerden hazzetmiyordu. Web sitesi tanıdık bir melodiyle açılıyordu: Istanbul was Constantinople Now it's Istanbul, not Constantinople Been a long time gone, Constantinople Now it's Turkish delight on a moonlit night*

Müzikle birlikte günbatımında eflatun, siyah ve sarımsı tülle- re bürünmüş şehrin silueti beliriyordu fonda. Ekranın ortasında chat odasına girmek için nereye tıklanacağını gösteren, yan ıp sö-

* İstanbul bir zamanlar Konstantinopoüs'ti/Şimdi İstanbul, Konstantinopo-lis değil/Epey geride kaldı. Konstantinopolis/Şimdi mehtabın altında bir Türk lokumu.

nen bir ok vardı. Herhangi bir yer hissi versin diye özellikle bula- nık ve belirsiz bırakılmış şehir siluetinin ta kalbine bakıyordu böylece kafe. Bu noktadan sonra daha ileri gitmek için şifre gere- kiyordu. Pek çok gerçek, yerel kafe gibi burası da teoride herke- se açıktı ama pratikte müdavimlere ayr ılmıştı. Bu kural gereği, zaman zaman gelgeç sohbetçiler çıksa da, grubun çekirdeği üç aşağı be ş yukar ı ayn ı kal ıyordu. Siteye girdikten sonra zeminde- ki siluet soluyor ve oyundan önce açılan tiyatro perdesi gibi iki yana çekiliyordu. Siberkafeye girerken çan sesleri duyuyordunuz, sonra yine aynı melodi ama bu sefer daha uzaktan:

Even old New York was once New Amsterdam Why they changed it I can't say People just liked it better that way*

Siteye girdikten sonra Armanuş, "bekâr Ermeniler", "bekâr Yunanlılar" gibi arkadaş atayanlara aynlrru ş fowrnlara bakmadan doğrudan "Anuş A ğacı" yazan yeri tıkladı. Burası daha entelektüel meraklan olanlann buluştuğu bir forumdu. Armanuş grubu on ay önce keşfetmişti ve o günden beri hemen her gün tartışmalara katılan daimi bir üyeydi. Zaman zaman bazı üyeler gündüz vakti mesaj atsalar da esas tartışmalar geceleyin, günlük rutinin hayhu- yu bittikten sonra gerçekleşiyordu. Armanuş forumu eve döner- ken uğramayı âdet edindi ği salaş, dumanlı bir bar olarak hayal et- mekten hoşlanırdı.

Cafe Constantinopolis'in Anuş A ğacı bölümü yedi daimi üye- den oluşuyordu, bunların beşi Ermeni geri kalan ikisi Yunan'dı. Şahsen tanışmamışlar, böyle bir ihtiyaç duymamışlardı. Hepsi farklı şehirlerden, mesleklerden ve hayatlardan geliyordu. Hepsi- nin takma adları vard ı. Armanuş'unki Madam Sürgün Ruhum'du. Bu ismi çok sevdiği yazar Zabel Yeseyan şerefine seçmişti; 1915' te Osmanlı hükümetinin dev şirdiği Sakıncalı Ermeni Ayd ınlar lis-

* Bizim New York bile bir zamanlar Yeni Amsterdam'dı/Kim bilir adını ne- den değiştirdiler/Zahir böylesini daha çok beğendiler.

tesindeki tek kadın romancı. Zabel Yeseyan muhteşem bir karak- terdi. İstanbul'da doğmuş, sürgünde yaşamış, romancı ve kö şe ya- zan olarak alabildiğine zor ama dolu dolu bir hayat sürmüştü. Ar- manuş'un masasının üzerinde bir fotoğrafı vard ı; şapkasının altın- dan çerçevenin ötesindeki belirsiz bir noktaya bakıyordu Zabel Hanım bu resimde.

Anuş A ğacı'nın üyeleri her hafta bir tartışma konusu seçerdi; tarih ve felsefeye meraklıydılar. Popüler kültürden nefret ettikleri gibi kapitalist tüketim

kültürünün hükümranlığını tan ımamaya ahdetmişlerdi. Seçtikleri temalar çeşitlilik gösterse de ortak tarih- leri ve kültürleri üzerinde durmaya meyilliydiler - "ortak" da ço- ğunlukla "ortak düşman" anlamına geliyordu: yani Türkler. Hiç- bir şey insanlan ortak bir düşman kadar hızla ve kuvvetle birbiri- ne yakınlaştırmaz.

Bu hafta tartışma konusu "Yeniçeriler"di. Yeni gönderilmiş iletileri gözden geçirirken Baron Baghdassarian'm online olduğu- nu görüp sevindi Armanuş. Onun hakkında tek bildiği tıpkı ken- disi gibi kalan sağlann torunu olduğuydu ama kendisinin aksine öfkeyle doluydu. Bazen aşın sert ve şüpheci olabiliyordu. Son birkaç ay boyunca, siberuzayın ele avuca gelmezliğirıe rağmen, ya da belki tam da o sayede, Armanuş ondan ho şlanmaya başla- mıştı. Mesajlannı okuyamadan geçerse günü, derin bir eksiklik hissediyordu. Ona karşı hissetti ği her neyse -dostluk, hoşlanma ya da sırf merak- bunun karşılıklı oldu ğunu biliyordu.

"Osmanlı hükümdarl ığının adil olduğuna inananlar Yeniçeri- nin Paradoksunu bilmezler. Yeniçeriler kendi halklarını hakir görmek ve geçmişlerini unutmak pahasına bir ihtimal toplumsal merdivenin tepesine tırmanmak üzere Osmanlı devleti taraf ından alıkoyulup din değiştirtilen Hıristiyan çocuklardı. Yeniçerinin Paradoksu, her azınlık için geçmişte olduğu kadar günümüzde de geçerlidir. Ey göçmenlerin çocukları! Bu asırlık soruyu arada bir sorun kendinize: Bu paradoks içinde konumunuz ne olacak, Yeni- çeri rolünü kabullenecek misiniz? Türklerle barış yapmak için ce-

miyetinizi yüzüstü mü bırakacaksınız, onların deyimiyle hep bir- likte ileriye bakmak için geçmişe perde çekmelerine izin mi vere- ceksiniz?"

Bakışları ekrana yap ışmış vaziyette, elmadan bir ısınk daha alıp sinirli sinirli çiğnedi Armanuş. Hiçbir erkeğe böylesine hay- ranlık duymamıştı, tabii babası hariç ama o farkl ıydı. Baron Baghdassarian'da onu hem heyecanlandıran hem de ürküten bir şey vardı, ama Baron'dan ya da cüretle savunduğu fikirlerden de- ğil, kendisinden korkuyordu. Sözlerinin derine işleyen bir büyüsü vardı, içinde barınan ama henüz açığa çıkmamış Armanu ş'u, uykudaki o esrarlı mahluku d ışan çıkartmaya muktedirdi. Her na- sılsa Baron Baghdassarian sözlerinin mızrağıyla Armanuş'un içindeki o saklı mahluku dürtüklüyordu. Ya bir gün kükreyerek uyanır ve bir daha uyumazsa...

Armanuş bu ürkütücü olas ılığı dü şünürken Leydi Tavuskuşu Siramark tarafından gönderilmiş uzun bir mesaj ili şti gözüne - bu kadın Kaliforniya merkezli bir şaraphanede çalışan Ermeni-Ame- rikalı bir şarap uzmanıydı ve s ık sık Erivan'a yolculuk yapar, her yolculuk sonrasında ABD'yle Ermenistan arasında hayli eğlenceli kıyaslamalar geliştirirdi. Bugün de kimin ne kadar Ermeni oldu ğunu ölçen bir test yollamıştı. . .

Yeterince Ermeni misiniz testi:

1. Bebekliğiniz boyunca el örgüsü battaniyeler altında uyudunuz mu, okula giderken el örgüsü hırkalar giydiniz mi?

2. Altı ya da yedi ya şına kadar her yaşgününüzde elinize bir Erme ni Alfabesi kitabı tutu şturuldu mu?

3. Evinizde, garajınızda ya da büronuzda Ağrı Da ğı'nın en az bir adet resmi asılı m ı?

4. Evde Ermenice sevilip okşanmaya, İngilizce azarlanıp haşlanma ya ve Türkçe çekiştirilip arkanızdan işler çevrilmesine alışık mı sınız?

5. Misafirlerinize patates cipsiyle humus, patlıcanlı dipli kanapeler ikram ediyor musunuz?

6. Mantı tad ına, sucuk kokusuna, bastırma iptilasına aşina mısınız? 7. Fazlasıyla önemsiz konularda kolayca çileden çıkıp sinirleniyor

ama gerçekten endişelenecek ya da paniğe kapılacak önemli bir şey olduğunda sükûnetinizi koruyor musunuz?

8. Kemerli burnunuzu ameliyat ettirdiniz mi? (ya da ettirmeyi plan lıyor musunuz?)

9. Buzdolabınızda bir kavanoz nutella, sandık odasının bir yerlerin de bir tavla tahtası var m ı?

10. Salonunuzda çok sevdiğiniz bir halı serili mi? Üzerinde yürüme ye dahi kıyamadığınız oluyor mu?

11. Ezgisi gayet oynak olduğu ve sözlerini anlamadığınız halde Lor- ke Lorke oynarken içinizi hüzün basıyor mu?

12. Her akşam yemeğinden sonra toplanıp meyve yemek evinizde köklü bir âdet mi? Babanız kaç ya'şına gelmiş olursan ız olun si zin için hâlâ portakalları soyuyor mu?

13. Akrabalarınızın ağzınıza yiyecek tıkıştırıp, "doydum" lafını ka bul etmedikleri oluyor mu?

14. Duduk sesi sırtınızı ürpertiyor mu ve kay ısı a ğacından yapılmış bir flütün nasıl bu kadar keder banndırabildiğini merak etmekten kendinizi alamadığınız oluyor mu?

15. İçten içe geçmişinizde öğrenmenize izin verilenden çok daha faz lasının olduğunu hissediyor musunuz?

Bu soruların hepsine "evet" cevabı veren Armanu ş kaç puan aldığını görmek

için a şağıya baktı.

0-3 puan: Kusura bakma ahbap, sen Ermeni değil "yabancı"sın. 4-8 puan: İçimizden bir yabancı gibisin. Muhtemelen bir Erme-ni'yle evlisin.

9-12 puan: Ermeni olduğun neredeyse kesin. 13-

15: Hiç kuşku yok, mağrur bir Emenisin.

Armanuş gülümsedi. İçindeki seyahat arzusu yeniden kabar- dı. Beyninin derinliklerinde gizli bir kapı aç ılmıştı sanki. Gitmesi gerekiyordu. Bir yolculuğa feci ihtiyacı vard ı.

Parçalı çocuklu ğu yüzünden halen bir süreklilik ya da aidiyet duygusu kazanamamıştı. Kendi hayatını ya şamaya başlayabil- mek için geçmişine yolculuk etmesi gerekiyordu. Bu yeni fehmin ağırlığı üzerine çökerken, görünü şe göre herkese ama özellikle Baron Baghdassarian'a mesaj yazmaya başladı:

"Yeniçerinin Paradoksu birbiriyle çelişen iki varoluş hali arasında kalmaktır. Bir tarafta geçmişin kalıntıları birikir. Öte ta- rafta vaat edilen geleceğin ışıltıları. Geçmiş üç H -haf ıza, hüzün ve haksızlık— demek bizim için. Gelecek ise başarının süslemele- riyle bezenmiş bir s ığınak, daha önce hiç sahip olmadığın bir em- niyet duygusu, çoğunluğa katılma, normalleşme arzusu."

"Hoş geldin Madam Sürgün Ruhum! Döndü ğüne sevindim, içindeki şairi duymak ne güzel."

Baron Baghdassarian'dı bu. Armanu ş cümlenin sonunu tekrar yüksek sesle okumaktan alamadı kendini: içindeki şairi duymak ne güzel. Düşünceleri dağıldı ama sadece bir anl ığına.

"Sanırım Yeniçerinin Paradoksu bizzat benim için de geçerli. Farklı kültürlerden gelen ve son derece tats ız bir biçimde boşan- mış bir anababan ın tek çocuğu olarak," —şahsi tarihini ifşa et- mekten duyduğu rahatsızlıkla bir an duraladı ama devam etme ar- zusu baskın çıktı- "kalan sağların çocuğu olan Ermeni bir ba- bayla Kentucky, Elizabethtown'lu bir annenin tek kızı olarak iki taraf arasında kalmanın, tam manâsıyla bir yere ait olamamanın, sürekli iki varoluş hali aras ında gidip gelmenin nasıl bir şey ol- duğunu biliyorum."

O zamana kadar gruptaki kimseye bu kadar şahsi ve doğru- dan bir şey yazmamıştı. Kalbi küt küt atarak derin bir nefes aldı. Baron Baghdassarian onun hakkında ne düşünecekti şimdi, ger- çek düşüncelerini yazacak mıydı acaba?

"Zor olsa gerek. Diyaspöradaki çoğu Ermeni için Hai Dat bir kimlik edinmek anlamında sahip olduğumuz yegâne psikolojik te-

mel. Senin durumunsa daha farklı ama neticede hepimiz Ameri- kalı ve Ermeni'yiz, temelimizi kaybetmedi ğimiz sürece bu çoğul- luk güzel bir şey."

Körfez Bölgesindeki itibarlı bir edebiyat dergisinin ba ş editö- rüyle evli, eskiden iyi bir köşe yazan olduğu halde şimdi sadece mutsuz bir ev kadını olan Bedbaht Ev Kad ını'ydı bunlar ı yazan.

"Kültürel çoğulluk iyi bir şey elbette ama benim durumum ço- ğulluktan ziyade eksiklik üzerine kurulu. Annemi gücendirmemek için ne tam Ermeniliğimle barışabildim, ne de babamı gücendir- me korkusuyla Amerikalılığtmla. Bir kere en başta Ermeni olmayı başaramadım," yazdı Armanu ş, bir itirafın eşiğinde olduğunun farkındaydı. "Kimliğimi bulmam gerek. Gizliden gizliye ne düşü- nüyorum biliyor musunuz? Ailemin Türkiye'deki evini görmeye gideceğim. Babaannem hep İstanbul'daki o muhteşem evden bah- seder. Gidip kendi gözlerimle göreceğim. Ailemin geçmişine bir yolculuk yapabilsem, aynı zamanda kendi gelece ğime doğru yola çıkmış olaca ğım. Geçmişimi keşfetmek için bir şey yapmazsam Yeniçerinin Paradoksu yakamı b ırakmayacak."

"Dur, dur, dur," yazdı Leydi Tavusku şu / Siramark panikle. "Nasıl yani? Tek başına Türkiye'ye mi gideceksin, aklını m ı kaç ır- dın?"

"Bazı ba ğlantılar bulabilirim. O kadar zor değil."

"Ne bağlantılarından bahsediyorsun Madam Sürgün Ru- hum?" diye üsteledi Leydi Tavuskuşu/Siramark. "Pasaportunda- ki Ermeni isimle nereye kadar gidebileceğini zannediyorsun?"

"Onun yerine İstanbul'da dosdoğru emniyet müdürlüğüne git de kendini bir güzel tutuklat!" diye araya girdi Anti Kavurma - Columbia Üniversitesi Yakın Doğu Çalışmalarında öğrenciydi ve çocukluğundan beri her kahvaltıda annesinin önüne kavurma çı- karmasından şikâyetçiydi.

Armanuş hayat ıyla ilgili bir diğer temel gerçeği itiraf etmenin tam zamanı oldu ğunu hissetti. "Doğru bağlantıları bulmak benim için o kadar zor olmayabilir çünkü annem bir Türk'le evli."

Uzun bir sessizlik oldu. Kimse bir şey yazmayınca Armanuş devam etti.

"Adı Mustafa, Arizona'da bir şirkette jeolog olarak çalışıyor. İyi adam ama tarihle hiç alakası yok ve ABD'ye geldi ğinden beri, yani yaklaşık yirmi senedir, memleketine hiç gitmedi. Ailesini dü- ğüne bile davet etmedi. Bir tuhaflık var ortada ama nedir bilemi- yorum. O konuda hiç konuşmaz. Ama İstanbul'da büyük bir ailesi olduğunu biliyorum. Ona bir keresinde ailesinin nasıl insanlar olduğunu sordum: Sıradan insanlar, senin benim gibi, dedi."

"Dünyanın en duyarlı adam ı de ğil anlaşılan, tabii erkekler söz konusu olduğunda duygu diye bir şeyden bahsedilebilirse" diye araya girdi Sappho'nun Kızı, kısa süre önce Brooklyn'de sa- laş bir reggae bar ında iş bulmu ş lezbiyen bir garsondu.

"Bana da öyle geldi," diye ekledi Bedbaht Ev Kadını. "Sevme yeteneği var mı bari?"

"Var. Annemi seviyor, annem de onu," diye cevap verdi Arma- nuş. Annesiyle üvey babası aras ındaki sevgiyi ilk kez kabul etti- ğini fark etti. "Neyse, onun ailesiyle kalabilirim, ne de olsa üvey kızıyım, herhalde beni misafir olarak kabul ederler. Sıradan Türk- ler tarafından nasıl karşılanacağım sorusu müthiş bir bilmece. Şu Amerikanlaşmış akademisyenler de ğil, gerçek bir Türk ailesi."

"Sıradan Türklerle ne konuşacaksın?" diye sordu Leydi Ta- vuskuşu Siramark. "Eğitim görmüşleri bile ya milliyetçi ya cahil. Sıradan insanlar tarihi gerçekleri kabul eder mi sence? 'Sizi kat- liamdan geçirip sürdüğümüz sonra da bütün bunları inkâr etti ği- miz için özür dileriz' mi diyecekler sanıyorsun? Neden başını der- de sokmak istiyorsun?"

"Anlamıyorsun..." Armanuş birden ümitsizli ğe kapıldı. Sırla-

rını birbiri ard ına ifşa etmek bu koca dünyada yalnız olma hissi- ni tetiklemişti - hep bildiği ama yüzleşmek için doğru anı bekle- diği bir şeydi bu. "Sız hepiniz diyasporadaki Ermeni cemiyeti içinde doğdunuz ve içlerinden biri olduğunuzu kanıtlamak zorun- da kalmadınız hiç. Halbuki ben doğduğum günden itibaren

eşikte kaldım. Arafta sıkıştım. Mağrur ama travmalı bir Ermeni aileyle, histeri ölçüsünde Ermeni karşıtı bir anne aras ında gidip geldim. Sizin gibi Ermeni-Amerikalı olmak için önce Ermenili ğimi bulmam lazım. Geçmişe bir yolculuk gerektiriyorsa bu, yapmaya hazırım..."

"Peki babanla ailesi Türkiye'ye gitmene nasıl izin verecek?" Stoacı Alex'ti bu, güne şli hava, lezzetli yiyecekler ve güzel kadın- larla çevrili olduğu müddetçe hayatından memnun olan Bostonlu bir Yunan-Amerikah. Zenon'un sadık takipçisi olarak insanların sınırlarını zorlamamas ı ve sahip olduklar ı şeyle mutlu olması ge- rektiğine inanırdı. "San Francisco'daki ailen endişelenmez mi?" Endişelenmek mi? Halalarının ve babaannesinin yüzlerini gözünün önüne getirince suratı ek şidi Armanuş'un. Endişeden hasta olacaklarını biliyordu.

"Bilmemeleri lazım, kendi iyilikleri için. Bahar tatili geliyor, İstanbul'da on gün geçirebilirim. Babam Arizona'da annemle ol- duğumu düşünür. Annem burada San Francisco'da olduğumu sa- nır. O kadar da zor değil bunu sağlamak. Zaten birbirleriyle ko- nuşmazlar hiç. Üvey babam da İstanbul'daki ailesiyle hiç görüş- mez. Durumun ortaya çıkmasının imkânı yok. S ır olarak kala- cak." Armanuş gözlerini k ırpıştırarak ekrana baktı. "Annemi her gün, babamı iki-üç günde bir ararsam her şeyi kontrol altında tu- tabilirim."

"Süper plan valla! İstanbul'a kapağı at ınca," dedi Leydi Ta- vuskuşu/Siramark, "bizim kafeye her gün rapor yollarsın."

"Vay, bizim savaş muhabirimiz olursun," diye atıldı Anti Ka- vurma.

Armanuş ekrandan uzakla şmak için sandalyesine yaslandı. Gecenin sessizliğinde babasının düzenli soluklarını ve yata ğında dönen babaannesini duyabiliyordu. Vücudunun ağırlaştığını his- sediyordu, sanki bir yansı uykusuzlu ğun ne menem bir şey oldu- ğunu anlamak için bütün gece bu sandalyede oturmak istiyordu, öteki yansı da yata ğa gidip derin bir uykuya dalmak. Öteki elma- yı da bitirdi, adrenalin salg ıladığını hissetti - bir karar vermi şti ve artık dönüş yoktu.

Armanuş masa lambas ını kapatt ı, geriye bir tek bilgisayann titrek ışığı kald ı. Tam Cafe Constantinopolis'ten çıkmak üzereydi ki ekranda bir satır belirdi.

"Bu içsel yolculuk seni nereye götürürse götürsün, lütfen ken- dine dikkat et sevgili Madam Sürgün Ruhum ve Türklerin sana kötü davranmasına izin verme..."

Baron Baghdassarian'dı bunu yazan.

Yedinci Bölüm BUĞDAY

U

yanalı iki saati geçmi şti ama Asya Kazancı hâlâ kaz tüyü yorgan ının altında, yatakta miskin miskin yatıyor, ancak İstanbul'un üretebileceği sesleri dinlerken, zihnin- de Şahsi Nihilizm Manifestosunu oluşturuyordu.

Birinci Madde: Yaşadığın hayatı sevmek için bir sebep bula- mıyorsan yaşadığın hayatı seviyormu ş gibi yapma.

Bu cümleyi biraz düşündü ve o kadar beğendi ki manifesto- sunun ilk satın yapmaya karar verdi. İkinci maddeye geçerken dı- şanda birisinin frene asıldığını duydu. Akabinde şoförün avaz avaz küfürleri yükseldi; anlaşılan yaya geçidini kırmızı ışıkta çaprazlama geçen bir yayaya bağınyordu. Şoför, şehrin uğultusu içinde sesi kısılana kadar bağırdı durdu.

İkinci Madde: İnsanların ezici çoğunluğu asla düşünmez, dü- şünenler de asla ezici çoğunluk olmaz. Ayrımı gör! Taraf ım seç!

Üçüncü Madde: Tarafını seçemiyorsan bari sadece ya şa, hırslarından arın; bir su yosunu ya da yaban otu ol.

"İki saattir bas bas bağınyoruz içerden, duymuyo musun? Hâlâ yatakta n'apıyosun, tembel kız?"

Kapıyı çalma gere ği duymadan başını içeri uzatan Banu Tey- ze'ydi. Bu sabah kırmızısı öyle göz al ıcı bir e şarp bağlamıştı ki kafası uzaktan kocaman, olgun bir domatese benziyordu. "Krali- çe Hazretlerini beklerken bir semaver çayı bitirdik. Hadi kalk ba- kalım! Kızaran sucuğun kokusunu almıyor musun? Acıkmadın mı ya?" Cevab ı beklemeden kap ıyı kapatt ı.

Dördüncü Madde, diye mırıldandı Asya, yorgan ı burnuna çe- kip öteki tarafa dönerek. Cevaplarıyla ilgilenmediğin sorular sor- ma.

Yorganın altında büzülmüşken, kahvaltı masas ını resmetti zihninde. Hafta sonu kahvaltısının bildik şamatası esnas ında se- maverin minnacık musluğundan damlayan suyun sesini, yumurta tenceresinde fokur fokur kaynayan yedi yumurtayı, tavada cızır- dayan baharatlı sucuk dilimlerini ve sürekli bir kanaldan di ğerine atlayan televizyonun sesini duyabiliyordu. İçeri bakmaya gerek duymadan semaverin başında Gülsüm Nine'nin durduğunu bili- yordu; sucukları k ızartamn kırk günlük Sufı perhizi ba şarıyla bi- tip de kendini falcı ilan ettikten sonra i ştahına yeniden kavuşan Banu Teyze olduğunu bildiği gibi. Hangi kanalı seçece ğine karar veremeden birinden diğerine atlayanın Feride Teyze olduğuna emindi; aynı anda hem çizgi film, hem pop müzik hem de haber- leri emmeye kabil.

Beşinci Madde: Hayatta başarmak için yeteneğin ya da sebe- bin yoksa, uğraşma boşuna, bir şey olmakla yetin. Sahip olma, sadece ol!

Altıncı Madde: Bir şey olmak için yeteneğin ya da sebebin yoksa, sadece varolmakla yetin. Bir şey olma, sadece varol!

"Asya!!!" Kapı ard ına kadar açıldı ve Zeliha Teyze h ışımla içeri daldı. "Kalk dedik ya! Haşmetmeap bize katılmanız için da- ha kaç elçi göndermemiz lazım?"

Yedinci Madde: Varolmak için yeteneğin ya da geçerli bir se- behin yoksa, sadece tahammül et hayata.

"Asya dedim!"

"Ne var ya!" Asya'nın kafası yorgan ın altından kıvırcık, kuz- guni bir öfke topu olarak çıktı. Ayağa fırladığı gibi yata ğın yanın- da duran lavanta rengi terliklere bir tekme savurdu; birini ıskala- dı ama di ğerini dosdoğru şifoniyerin üzerine göndermeyi başardı. Terlik aynaya çarptıktan sonra yere yumuşak iniş yapt ı.

"Allahaşkına, bir pazar sabahı az ıcık rahat veremez misiniz?" "Maalesef saatler süren bir azıcık yok," dedi Zeliha Teyze, terliğin sinir bozucu rotasını takip ettikten sonra. "Neden sinirle- rimi bozmaya çalışıyorsun? Ergenlik isyanlarına kalkışıyorsan geç kaldın küçük hanım; o işi en azından beş y ıl önce halledecek- tin. On dokuzuna girdiğini hatırlatırım."

"Bilmez miyim," dedi Asya gözlerinde ürkütücü bir bakışla. "Tam da bana hamile kalıp evlilik dışı dünyaya getirdi ğin yaşta- yım."

Kapıda dikilen Zeliha Teyze, bütün gece içip içip yarattığı büstü ertesi sabah ayık kafayla görünce derin hayal kırıklığına uğrayan bir heykeltıraşın bezginliğiyle baktı Asya'ya. Bir dakika boyunca hiç sesini çıkarmadı. Sonra baktığı yüzün aynadaki kendi yansıması oldu ğunu fark etmiş gibi dudaklar ı kederli bir gülü şle büküldü. Kızı kendine ne çok benziyordu. Ne kadar da ayn ı nas ıl da uzaktılar.

Zeliha Teyze o yaşlardaki hallerini hatırladı; şüpheciliğini, asiliğini, öfkesini aynen kızına geçirmiş gibiydi. Nas ıl olduğunu anlamadan Kazancı ailesinin kara koyunlar ı ikiye ç ıkmıştı. Neyse ki Asya henüz çok genç olduğundan dünyadan bezmiş görün- müyordu henüz. Ama kendini yok etmeye muktedirdi. İnşa ettik- lerini kendi elleriyle yerle bir etme eğilimi herkese has bir özellik değildir bu hayatta. Bu çatı alt ında bu özellikten nasibini almış iki kişiden biriydi Asya. Gözlerinde usul usul parlıyordu kendi ken- dini yok etmenin o ağulu cazibesi.

Kişilikleri ne kadar benziyorsa görünüş aç ısından da o kadar farklıydılar. Zeliha Teyze, Asya'nın ona çekmediğini açıkça göre- biliyordu. Güzel değildi, muhtemelen de asla olmayacaktı. Vücu-

dunda ya da yüzünde bir acayiplik olduğundan değil. Aslında ay- rı ayr ı bak ıldığında her yeri biçimliydi; boyu, kilosu, kıvırcık kuzguni saçları, çenesi... ama hepsi bir araya geldiğinde, toplamda bir bozukluk vardı. Çirkin de değildi, hem de hiç değil. Vasat bir hoşluğu vardı, bakması güzel ama bakan ın aklında yer etmeyecek türden. Yüzü öyle sıradandı ki onunla ilk kez kar şılaşanların çoğu daha önce karşılaştıkları hissine kap ılıyordu. Şu aşamada "güzel"den ziyade, "hoş" iltifatını koparabilirdi olsa olsa. Bunda bir beis yoktu elbette; tek sakıncası hayat ının bu safhasında Asya hoş de ğil, güzel olmak peşindeydi. Doğrusu hoşluk kendisi- ne yakıştırılmasını istedi ği son şeydi. Bundan yirmi yıl sonra vü- cudunu daha farklı bir gözle görmeye ba şlayacaktı. Asya gençlik- lerinde çekici olmasalar da orta yaşlarında gayet alımlı olabilen kadınlardandı. O zamana kadar dayanabilirse tabii...

Maalesef Asya'nın zerre itimadı yoktu hayata. Zamana gü- venmeyecek kadar kötümserdi. İlahi adaletin doğruluğuna en ufak inancı olmayan bir yang ındı içi. Bu aç ıdan da başka kimse- ye değil annesine çekmişti. Bu kafayla ne sabırlı olabilirdi ne de inançlı; hayatın, vücudunu onun çıkarına döndüreceği günü bek- lemesinin imkânı yoktu. Fiziksel sönüklü ğünün kızının genç kal- bini sızlattığını aç ıkça görebiliyordu Zeliha Teyze. Keşke güzel- liğin o kadar da arzulanası bir şey olmadığını anlatabilseydi ona. Güzelliğin sadece en yanlış erkekleri çeken bir m ıknatıs olduğu- nu ona söyleyebilseydi. Keşke güzel doğmamakla ne kadar şanslı olduğunu; çirkin kadınlara hem hemcinslerinin hem erkeklerin daha cömert davranacağını, hayatının daha kolay olacağını anla- tabilseydi.

Yine tek kelime etmeden şifoniyere gitti Zeliha Teyze, terliği aldı ve di ğer tekiyle birlikte Asya'nın çıplak ayaklannm önüne koydu. Silahlarını teslim etse de onurunu teslim etmeyen ma ğrur savaş esiri pozunda çenesini kald ırmış ve s ırtını dikle ştirmiş olan kızının önünde durdu.

"Düş önüme!" buyurdu Zeliha Teyze. Anne k ız sessizce otur- ma odasına yollandılar.

Açılır kapanır masanın üzerinde çoktan hazır edilmişti kah- valtı. Huysuzluğuna rağmen, masanın, böyle bezendiğinde, altın- daki mercan rengi halıyla nasıl uyum sağladığını görüp de be ğen- meden edemedi. Üç çeşit siyah zeytin, kırmızı biberli ye şil zey- tin, tam yağlı beyaz peynir, örgü ve otlu ve keçi peynirleri, ha ş- lanmış yumurta, petek bal ı, manda kaymağı, ev yapımı kay ısı

ve böğürtlen reçelleri, porselen tabaklarda üzerine zeytinyağı gezdi- rilmiş, kekik serpilmiş domatesler... F ırından yeni çıkmış böre ğin kokusu mutfaktan içeri süzülüyordu.

Artık doksan yaşında olan Cicianne masanın başına oturmuş, kendisinden bile daha ince bir çay fincanı tutuyordu elinde. Yü- zünde dalgın ve biraz da şaşkın bir bakışla balkon kapısının ya- nındaki kafesinde şakıyan kanaryayı seyrediyordu yeni fark etmi ş gibi. Belki de öyleydi. Alzheimerin beşinci safhasına girdiğinden bu yana hayatındaki en bildik yüzleri ve hadiseleri karıştırmaya başlamıştı.

Mesela geçen hafta ikindi namazının sonlarına doğru, alnını seccadeye dayadığı anda ard ından ne yapacağını unutuvermi şti. Okuması gereken dualar ın sözleri aniden bir harfler zincirine dö- nüşmüş ve say ılamayacak kadar çok ayağı olan kara, k ıllı bir k ır- kayak gibi uzaklaşıp gitmişti. Bir süre sonra kırkayak durmuş, ar- kasına dönmüş, uzaktan Cicianne'ye el sallamıştı. Ne yapacağını bilemeyen Cicianne elinde tespihi, başında namaz örtüsü, secca- deye yapışık, yüzü Kıble'ye dönük vaziyette oturakalmıştı, sessiz ve hareketsiz, ta ki biri durumu fark edip onu yerinden kaldırana kadar.

"Devamı nas ıldı?" diye panikle sormuştu Cicianne, onu diva- na yatırıp başının altına yumuşak yastıklar koyduklannda. "Sec- dede Süphane Rabbiyel ala, Süphane Rabbiyel ala, Süphane Rab- biyel ala demek gerekir. En az üç kere söylemek lazım. Üç kere söyledim." Çileden çıkmış gibi tekrar etmi şti. "Ya sonra? Ondan sonra ne vardı? Kaçıncı rekâttayd ım?"

Kısmet bu ya Cicianne bu soruyu sorduğunda yanında Zeliha Teyze vardı. Ne namazla ne de başka bir dini vecibeyle ilgisi ala-

kası oldu ğundan, anneannesinin neden bahsettiğine dair en ufak bir fikri yoktu. Ama yardımcı olmak, becerebildi ğince ihtiyar ka- dının endişesini azaltmak istemişti. Kalkıp Kuran'ı getirdi ve say- falarını kar ıştırarak teselli verebilecek bir şeyler aradı: "Bak ne diyor: 'Namaz kılınınca yeryüzüne dağılın. Allah'ın ihsanını, lüt- funu arayın.'"

"Ne demek istiyorsun?" Cicianne kafası iyice kar ışmış bir halde gözlerini kırpıştırdı.

"Şunu diyorum, artık namaz öyle ya da böyle bittiğine göre düşünmeyi bırakıp dağılabilirsin. Bu ayet de öyle diyor, değil mi? Hadi Ciciannecim, gel de bizimle birlikte yemek ye."

İşe yaramıştı. Cicianne unuttuğu ayet için endişelenmeyi bı- rakıp onlarla birlikte huzur içinde yemeğini yemişti. Yine de böy- le vakalar son zamanlarda ürkütücü bir sıklıkla meydana gelmeye başlamıştı. Genelde sakin ve içine kapanık olan Cicianne an geliyor, en basit şeyleri bile unutuyordu. Gelgeldim öyle zaman- lar vardı ki zihni yeni ovalanm ış Venedik kristalleri gibi berrak - laştığından hasta olduğuna inanmak güçleşiyordu. Bu sabahsa ne durumda olduğunu söylemek zordu. Daha çok erkendi.

Nihayet yüzünü yıkamış ve di şlerini fırçalamış olan Asya, "Günaydın Cicianne," diye seslendi lavanta rengi terliklerini ma- saya doğru sürüklerken. İhtiyar kadının üzerine eğilip iki yana- ğından öptü.

Küçüklüğünden beri ailenin bütün kadınları aras ında kalbin- de özel bir yeri vardı Cicianne'nin. Onu çok severdi. Ailenin baz ı fertlerinin aksine Cicianne boğmadan sevmeyi başanrdı çünkü. Tahakkümperver değildi sevgisi. İtmez, iğnelemezdi. Ara sıra onu nazardan korumak için Asya'nın ceplerine okunmuş bu ğday taneleri koyardı gizlice. Kem gözlerle sava şmak kadar iyi ve sık yaptığı bir ba şka şey de gülmekti; hastalığı a ğırlaşana kadar. Es- kiden Asya'yla ikisi sık sık beraber gülerlerdi. Son günlerde bü- yük ninesinin sıhhatinden derin bir kaygı duydu ğu halde, onun içine sürüklendiği özerk bellek kaybı ülkesine de sayg ı duyuyor- du Asya. İhtiyar kadın onlardan uzaklaştıkça onu kendine daha

yakın hissediyordu.

"Günaydın, benim güzel torunum," diye cevap verdi Cician- ne, herkesi belleğinin berraklığıyla şaşırtarak.

Elinde uzaktan kumandayla oturan Feride Teyze, "nihayet, huysuz prenses uyandı," diye söylendi ona bakmadan. Sesindeki azarlama tınısına rağmen keyfi yerinde gibiydi. Daha bu sabah bir kez daha boyamıştı saçlar ını; bu sefer platin rengine. Asya artık teyzesinin saç biçimindeki radikal değişimlerin ruh halindeki ra- dikal değişimlerin işareti olduğunu biliyordu. Delilik emareleri bulmak için Feride Teyze'yi dikkatle incelemeye başladı. Kendini tümüyle televizyona kaptırmış, son derece yeteneksiz bir pop yıldızını hayranl ıkla seyretmesi dışında bir tuhaflık bulamadı.

"Hazırlanman gerek biliyorsun, misafirimiz bugün geliyor," dedi Banu Teyze, fınndan yeni çıkmış bir tepsi börekle içeri gi- rerken. Belli ki günlük karbonhidratını almaktan mutluydu. "O gelmeden evi toplamak lazım."

Ayağıyla Beşinci Sultan'ı damlayan musluktan uzakla ştırma- ya çalışarak, kendine dumanı tüten semaverden çay alan Asya ka- yıtsızca sordu: "Bu Amerikalı k ız sizi neden bu kadar heyecanlan- dırıyor ki?" Çayından bir yudum alınca yüzünü buruşturup şeker aramaya başladı. Bir, iki... tam dört adet şekerle doldurdu küçü- cük bardağı.

"Ne demek neden bu kadar heyecanlandırıyor? Misafir o! Okyanusun ta öte tarafından geliyor," dedi Feride Teyze, okyanu- sun öte tarafının ne kadar uzak olduğunu göstermek için elini kal- dırıp Nazi selamı vererek. Lise y ıllarını hat ırlamış gibiydi; atmos- fer hareketleri ve okyanus akıntıları canlanm ıştı zihninde. Bunu kimse bilmezdi ama lise yıllarında öğrendiği tüm coğrafya bilgi- leri en küçük ayrıntısına kadar canlıydı belle ğinde.

"Daha da mühimi bize dayının gönderdiği bir misafir o," di- ye araya girdi, başka bir hayatta Korkunç İvan olma şöhretini hâ- lâ ısrarla koruyan Gülsüm Nine.

"Dayım mı? Ne dayısı? Hani şu hiç görmediğim dayım mı?" Asya çayının tadına baktı. Hâlâ acıydı. Bir şeker daha attı. "Hu

hu, uyanın! Sözünü ettiğiniz adam ayağını Amerika topraklar ına bastığından beri bizi ziyarete gelmedi. Halen hayatta olduğunu kanıtlayan yegâne şey Arizona manzaralı kartpostallar," dedi Asya zehirli bir bakışla. "Güneş alt ında kaktüs, alacakaranlıkta kaktüs, mor çiçekli kaktüs, kırmızı ku şlu kaktüs... Adam kartpostal tarzını bile de ğiştirmeye tenezzül etmiyor."

"Karısının fotoğraflarını da yolluyor," diye ekledi Feride Tey- ze haksızlık olmasın diye.

"Çok umrumdaydı o tombul, sans ın karısının fotoğrafları. Yok mutfakta krep pişirirken, yok bahçede çapa yaparken, yok Büyük Kanyon'da, yok Meksika şapkasıyla sırıtırken... Ne deme- ye gönderip duruyor bize bu fotoğrafları? Davet bile edilmediği- miz bir evin önünde yan yana bile gelmediğimiz kansı... Bize her ay elin kadınının fotoğraflarını yollamas ından sıkılmadınız mı?" Asya çayının halen kaynar olmasına aldırmadan koca bir yudum aldı.

"Kolay değil onca yol gelip gitmek. Her gün gastelerde oku- yoruz, uçaklar kaçırılıyor, arabalar kaza yapıyor, trenler bile dev- riliyor. Dün Ege kıyılarındaki bir araba kazasında sekiz kişi öl- dü," diye araya rutin sabah haberlerini serpiştirdi Feride Teyze. Kimseyle göz teması kuramad ığından bakışları masan ın etrafında asabi daireler çizdikten sonra tabağındaki siyah zeytinlerin üzeri- ne odaklandı.

Feride Teyze ne zaman boyalı bas ının üçüncü sayfalarından tüyler ürpertici haberler okusa sıkıntılı bir sessizlik olurdu. Bu se- fer de öyle oldu. Bu sessizlik sırasında tek oğlunun böyle tenkit edilmesinden rahatsız olan Gülsüm Nine surat astı; Banu Teyze eşarbının uçlarını çeki ştirdi; Çevriye Teyze "Büyük Kanyon"un tam olarak nerede olduğunu hatırlamaya çalıştı ama ö ğretmenlik mesleğinde geçirdiği yirmi dört yıl onu cevaplar konusunda cev- val, sorular konusunda pısırık yaptığından kimseye sormaya ce- saret edemedi; Cicianne tabağındaki sucuk dilimini bitirdi; Feride Teyze okuduğu başka kaza haberlerini düşündü ama kasvetli haberler yerine Mustafa'nın Amerikalı kar ısının fotoğraflardan

birinde taktığı masmavi sombrero geldi aklına, İstanbul'da buna benzer bir şey bulsa gece gündüz başından çıkarmazdı ku şkusuz. Bu arada hiç kimse Zeliha Teyze'nin yüzünün aniden kedere bü- ründüğünü fark etmemişti.

"Gerçeklerle yüzleşmemiz lazım!" dedi Asya kendinden emin. "Yıllarca ailenin

tek ve kıymetli erkek evladı oldu ğu için • Mustafa Dayı'nın üzerine titrediniz ama o yuvadan uçar uçmaz sizi unuttu. Adamın bu aileyi takmadığı aç ık değil mi? Madem öyle o neden bizim için bir şey ifade etsin ki?"

"Oğlan çok çalışıyor," diye araya.girdi Gülsüm Nine. "Gurbet kolay değil. Gurbet yer kemirir adamı derler eskiler."

"O eskidenmiş. Şimdi artık o kadar kolay ki gidip gelmesi, ta- bii gelmek isteyene. Uzaklık işin bahanesi." Asya çaydan yanan dilini rahatlatmak için peynirinden bir parça ısırdı. Hayrettir pey- nir güzeldi, yumuşak ve tuzlu, tam sevdiği gibi. Hem vıdı v ıdı edip hem de yiyeceğin tadını ç ıkarmakta zorlandığı için bir anl ı- ğına çenesini kapatıp, sinirli sinirli çiğnedi.

Bu geçici ateşkesten yararlanan Banu Teyze gergin zamanlar- da, âdeti olduğu üzre bir mesel anlatmaya başladı. Yakında ölece- ğini bilen ve kaderden kaçabilmek için bütün dünyayı dola şmaya kalkan bir adamın hikayesiydi bu. Kuzeye, güneye, doğuya, batı- ya, gidilebilecek her köşe bucağa gitmişti adam. En nihayetinde, Kahire'de beklenmedik bir biçimde Azrail'le karşılaşmış. Azrail hayretle bakmış yüzüne. Ne tek kelime etmi ş ne de pe şinden git- miş. Adam pilini pırtısını toplad ığı gibi oradan da kaçm ış, yeni- den düşmüş yollara. Çin-i Maçin'de sakl ı, kuytu bir kasabaya ge- lene kadar hiç durmadan yolculuk etmiş. Susuz ve yorgun argın karşısına çıkan ilk hana dalmış. Orada, oturtulduğu masanın he- men yanında sabırla onu bekliyormuş Azrail, bu sefer yüzünde ra- hatlamış bir ifadeyle. "Ho ş geldin, tam zaman ında geldin," demiş. "Doğrusu Kahire'de seninle karşılaştığımızda çok şaşırmıştım çünkü kaderinde Çin-i Maçin'de buluşmamız yazılıydı."

Asya bu hikâyeyi ezbere bilirdi, tıpkı bu çat ının altında tek- rar tekrar anlatılan nice hikâyeyi harfi harfine bildiği gibi. Anla-

yamadığı ve asla anlayamayaca ğı nokta, teyzelerinin noktas ı vir- gülüne kadar bilinen hikâyeleri anlatmaktan bu kadar haz duyma- larıydı. Oturma odasındaki hava yumuşadı; korunaklı bir hal ald ı, gündelik hayatın rutini usulca sarmaladı her birini; hayat uzun, kesintisiz bir provaymış da herkes repliklerini ezberliyormu ş gi- bi. Kahvaltı bitene kadar bir lak ırdıdan diğerine atladılar; her hi- kâye bir yenisini tetikledi. Asya bile neşelenmişti. Bazen kendi tutarsızlığına kendi de şaşıyordu. En sevdiklerine karşı nas ıl böyle hınçlanabiliyordu? Ruh hali bir yoyoydu sanki, inip çıkıyordu, kâh öfkeli kâh mutlu. Bilmiyordu ki bu açıdan da annesine ben- ziyordu.

Sokaktan geçen bir simitçinin tekdüze sesiyle bölündü soh- betleri. Banu Teyze pencereye koşup kırmızı kafas ını d ışan uzat- tı. "Simitçi! Simitçi! Buraya," diye bağırdı. "Simit kaça?"

Simitin kaç para olduğunu bal gibi de biliyordu. Bu bir soru- dan ziyade, vazife bilinciyle icra edilen bir ritüeldi. Bu yüzden de soru ağzından çıkar çıkmaz adamın cevabını beklemeden sonraki repliğe geçti: "Sekiz tane versene."

Her pazar kahvaltıda sekiz simit alırlardı, ailenin her üyesi için birer tane, bir de fazladan, uzaktaki eksik kardeş için.

"Nasıl da tazeymiş simitler, ç ıtır çıtır," dedi Banu Teyze yü- zünde güller açarak; halkalarla gösteri yapmaya hazırlanan bir sirk akrobatı gibi simitleri iki kolunun üzerinde ta şıyordu. Su- samlarını etrafa saçarak herkesin önüne birer tane b ıraktı. Simiti böreğe, böreği ekmeğe katık ederek mideye indirmeye başladı. Ama çok geçmeden ya çarpıntısı tuttu ğundan ya da aklına habis bir düşünce geldiğinden, yüzü ciddileşti, bir müşteriye Tarot kart- larında gördüğü uğursuz bir şeyi haber verirken aldığı ifadeye bü- ründü. "Kaderden kaçmak mümkün değil," dedi Banu Teyze kaş- larını kald ırarak, "Allah uzun ömürler versin Mustafa'ya. Ama Amerika'ya kaçmakla ailemizin erkeklerini kınp geçiren kader- den kaçamayacağını bilmez mi, bilir elbet..."

Asya'ya döndü Banu Teyze. "Vaktiyle ta Osmanlı'nın şaşaalı günlerinde iki sepetçi yaşarmış. İkisi de çok çalışkanmış ama bi-

ri inançlıymış ötekiyse hep inançs ız, hep huysuz. Günün birinde köye Sultan gelmiş. 'Sepetlerinizi buğdayla dolduracağım, bu buğdaya iyi bakarsanız altına dönüşür,' demiş. Birinci sepetçi bu teklifi sevinçle kabul etmiş ve sepetlerini doldurmu ş. Senden da- ha az hırçın olmayan ikinci sepetçi ise Büyük Sultan'ın

hediyesini reddetmiş. Sonunda ne olmuş biliyor musun?"

"Tabii ki," dedi Asya, "en azından yüz kere dinlediğim bir hi- kâyenin sonunu nasıl bilmem? Ama sen bu hikâyelerin benim ya- ratıcı ruhuma verdi ği zararı biliyor musun peki? Mesela bu gü- lünç hikâye yüzünden okula başlamadan önce, ertesi sabah altı- na dönüşür umuduyla yastığımın altında bir buğday başağıyla uyurdum hep. Sonra ne oldu? Okula başladım, diğer çocuklara altına dönüşecek buğdaylanmm beni yakında zengin edeceğini anlattım günün birinde, sınıfın maskarası oldum. Beni budalaya çevirdiniz."

Asya'nın çocukluğunda yaşadığı bütün şoklar ve travmalar arasında hiçbiri belleğinde buğday hadisesi kadar acı bir iz b ırak- mamıştı. İlerki yıllarda daima en beklenmedik anlarda karşısına çıkacak olan kelimeyi ilk o zaman duymuştu: "Piç!" İlkokul üçüncü sınıftaki bu buğday hadisesine kadar Asya piç kelimesini sadece bir kere anneannesinden duymuş ama fazla önemseme- mişti, çünkü ne mânâya geldiğini bilmiyordu. Ama buğdayların altına dönüşeceğini anlattığı gün kendisiyle dalga geçen çocuk- lardan birinin ağzından çıkan "piç" kelimesi başkaydı. Hikâyenin bu kısmını kendisine saklay ıp bir bardak daha çay koydu.

"Bana bak Asyacım bize istediğin kadar naletlik edebilirsin ama misafirimiz geldiğinde kendine hâkim ol, ona iyi davran. İn- gilizcen hepimizden daha iyi."

"Falcılık sanatında yabancı dil şartı yok tabii," diye s ırıttı As- ya.

Banu Teyze lisedeyken İngilizce dersi almıştı ama ö ğrendik- lerinden geriye pek bir şey kalmamıştı. Feride Teyze'ye gelince okulda Almancayı seçmi şti. Ama tam o sıralarda coğrafya dışın- da bütün derslere ilgisini kaybettiğinden onun da Almancası pek

ilerleme kaydedememişti. Cicianne ve Gülsüm Nine değerlendir- me dışı olduklar ından geriye sadece Zeliha Teyze'yle, Çevriye Teyze kalıyordu. İkisi de orta karar İngilizce biliyorlardı. Ne var ki her ikisinin İngiliz diline hâkimiyetleri arasında keskin bir fark vardı. Zeliha Teyze küfürler, deyimler, argoyla dolu günlük İngi- lizce konuşurdu; her gün dövmeci dükkânına gelen yabancılarla konuştuğu şekilde. Halbuki Çevriye Teyze liselerde öğretilen gra- mer odaklı, zaman içinde donmuş, ders kitabı İngilizcesi konu- şurdu. Velhasıl her türlü basit, karmaşık ve bileşik cümleyi ayırt edebilir, zarf, zamir ve isim tamlamalarını tespit edebilir, hatta söz dizimi içinde yanlış yere konmu ş tamlayanlar ı yakalayabilirdi ama konuşamazdı.

"Bu yüzden de sen çevirmenimiz olacaksın canım. Onun ke limelerini bize, bizim kelimelerimizi ona taşıyacaksın," dedi Ba- nu Teyze. "Kültürler arasında uzanan bir köprü gibi Doğuyla Ba

riyeti Batılılar karşısında temsil etmenin her Türk vatandaşının ödevi olduğuna inanırdı. İnsanın ülkesini temsil etmesi için ulus- larası bir mektup arkada şlığından iyi fırsat mı olurdu?

"San Francisco ile İstanbul arasında karşılıklı mektuplar gön- derirsiniz artık birbirinize," diye mırıldandı Çevriye Teyze. E ği- tim harici sebeplerle bir yabancıyla mektuplaşmak aklına hayali- ne sığmadığından pedagojik bir sebep aradı. "Bizim sorunumuz sürekli yanlış anla şılmak. Batılı zannediyor ki Türkler de Araplara benzer. Niye? Biz kendimizi gösteremediğimiz için. Bir kişi bir kişidir demeden anlatacağız kendimizi Batılılara."

O esnada Feride Teyze'nin televizyonun sesini aniden açma- sıyla yeni bir pop klip dikkatlerini çeldi. Ekrandaki şarkıcının saç modeline dikkatle baktı Asya: platin rengi, k ıvır kıvır. O an Feri- de Teyze'nin bu sabahki saç modelinin kimden ilhamla yapıldığı- nı anlay ıp gülmemek için dudaklarını ısırdı.

Asya evde sadece onun duyabildiği korkunç bir koku almış gibi burnunu kırıştırdı ve "at ış serbest!" mânâs ında dudaklarını büzdü.

Bu arada kimse Cicianne'nin sandalyesinden kalktığını ve se- nelerdir elini sürmediği piyanoya yaklaştığını fark etmemi şti. Ba- zen yemek masasına sığmayan yemekleri ve tabaklan koymak için büfe gibi kullanırlardı piyanoyu.

"İkinizin aynı ya şlarda olması harika," diye bitirdi Banu Tey- ze tiradını.

"Arkadaş olursunuz."

Asya merakla baktı Banu Teyze'ye; acaba günün birinde As- ya'yı çocuk gibi görmekten vazgeçecek miydi? Küçükken eve ne zaman bir çocuk gelse teyzeleri çocuğu onun yanına getirir ve adeta komut verirlerdi: "Hadi arkadaş olun!" Ayn ı ya şta olmak otomatikman iyi anlaşıp arkadaş olmak demekti teyzeleri için.

"Valla pek heyecanlı olacak. Ülkesine döndü ğünde de mek- tup arkadaşı olursunuz," diye araya girdi Çevriye Teyze. Mektup arkadaşlıklarına yönelik sarsılmaz bir inancı vard ı. Türkiye Cum- huriyeti öğretmenler ordusunun yılmaz bir neferi olarak, cumhu-

tıyı birbirine ba ğlayacaksın." , "Maalesef ABD'ye Türklerden önce giden Yunanlar ve Erme-niler yüzünden Amerikalıların beyni yıkanmış

durumda," diye

nutkuna devam etti Çevriye Teyze. "Türkiye'yi Geceyarısı Eksp- resi zannediyorlar. Amerikalı k ıza ülkemizin güzelliklerini gös- termek senin görevin."

Asya hüsranla başını e ğdi.

"Hem İngilizceni geliştirirsin, belki ona biraz da Türkçe öğ- retirsin. Üstüne para versen bu kadarını bulamazs ın. Şans ayağı- na geldi."

Ayağım... Hazır lafı geçmi şken Asya ayağa kalktı.

"Nereye böyle küçük hanım? Kahvaltı bitmedi daha," diye sordu Zeliha Teyze; masaya oturduğundan beri ağzım İlk defa aç- mıştı. Haftanın altı günü, on ikiden dokuza dövmeci dükkân ının hercümerci içinde çalıştığından pazar sabahı kahvalt ılarının ma- yışık uzunluğundan en çok o keyif alırdı.

"Japon Filmleri Festivali var," dedi Asya, samimi görünme gayreti bir sahtelik katmıştı sesine. "Hocalardan biri hafta sonu bir film seyretmemizi ve hakkında çözümleyici bir yazı yazma- mızı istedi."

"Ne biçim ödevmiş o öyle?" diye at ıldı geleneksel olmayan pedagoji tekniklerinden hiç hazzetmeyen Çevriye Teyze.

Ama Zeliha Teyze daha fazla üstelemedi. "Peki git gör baka- lım Japon filmini," dedi başını sallayarak. "Ama sak ın gecikme. Beşten önce evde ol. Akşam misafirimizi havaalanından alaca- ğız."

Asya heybesini alıp hızla kapıya yöneldi. Tam dışan çıkmak üzereyken hiç beklenmedik bir ses duydu. Birisi piyano çalıyor- du. Uzun zaman önce mazi olmuş bir ezgiyi arayan ürkek, titrek dokunuşlar, dağılmış toparlanamayan notalar.

"Cicianne!" diye fısıldadı Asya heyecanla. Arad ığı huzuru bulmuşçasına mütebessim, usulca kapıyı kapad ı ard ından.

Cicianne yüzyılın başlarında Selanik'te doğmuştu. Genç yaşta dul kalan annesiyle İstanbul'a göç ettiklerinde çocuktu daha. Se- ne 1923'tü. Tüm tarihlerin ve hadiselerin kanştınlabildiği şece- rede bir tek Cicianne'nin bu şehre geliş tarihinin kar ıştırılmasına imkân yoktu.

"Sen ve Cumhuriyet bu şehre birlikte geldiniz. Meğer bilme- den ikinize de hasretmişim, ikinizi de beklermişim dört gözle," diyecekti seneler sonra kocası R ıza Selim Kazancı. "İkiniz de es- ki rejimlerin köküne kibrit suyu ektiniz; biriniz memleket sathın- da, diğeriniz benim çatım altında. Sen de Cumhuriyet de bir nur gibi indiniz hayatıma."

"Geldiğimde sen kederli ama kuvvetliydin. Ben sana neşe ge- tirdim sen de bana kuvvet verdin," demişti Cicianne cevap mahi- yetinde.

Doğrusu Cicianne öyle şen şakrak ve ak pak bir kızdı ki, on beş ya şına geldiğinde taliplilerini sıraya dizsen Galata Köprüsü- nün bir ucundan diğerine uzanırdı. Kapılarını çalan koca adaylar ı arasından sadece birine ısınmıştı içi. Kafesin ard ından görmüş-

tü onu. Yapılı, uzun boylu bir adam; adı R ıza.

Gür bir sakalı, incecik bıyığı ve alabildi ğine ciddi, iri, kara gözleri vardı. Ondan on beş ya ş büyüktü. Bir kez evlenmi şti ve söylentiye bakılırsa kansı hem onu hem de o ğullarını terk edip gitmişti; vicdansız kadın. Karısının ihanetinden

sonra küçük oğ- luyla yalnız kaldığı halde birkaç sene evlenmeyi reddetmi ş, baba- dan kalma evde tek başına yaşamayı tercih etmi şti. Dostlarıyla paylaştığı servetini ve dü şmanlarına sakladığı gazab ını günbegün büyüterek. Kendi kendini yetiştirmiş bir i şadamıydı, çıraklıktan ustalığa geçmiş. Önceleri bir kazancı ustas ı iken do ğru zamanda, doğru yerde bayrak işine atılacak kadar akıllı bir müte şebbis. 1930'lann başında yeni Türkiye Cumhuriyeti halen coşku için- deydi ve her ne kadar hükümet propagandası el i şçiliğini sistema- tik olarak göklere çıkarsa da bu alanda az para vardı. Yeni rejimin öğrencilerden vatansever yetişkinler yetiştirecek öğretmenlere, milli burjuvaziyi yaratmaya yardım edecek fınansörlere ve bütün ülkeyi Türk bayrağıyla süsleyecek bayrak imalatçılarına ihtiyacı vardı, kazancı ustalar ına değil. Rıza Selim bu yüzden bayrak ima- latı i şine girmişti.

Ne var ki yeni mesleğinde deste deste para ve gani gani nü- fuzlu dost edindiği halde, soyadı kanunu ç ıktığında, Rıza Selim, beklendiği üzre Bayrakçı soyadını almak istememi ş, ilk zanaatiy- le anılmak istemişti: Kazancı.

Eli yüzü gayet düzgün, hali vakti yerinde olmasına rağmen, aradaki yaş fark ı ve ilk evlili ğinde maruz kaldığı felaket dü şünül- düğünde (kim bilir kansı onu niçin terk etti, belki de adam ın sa- pıkça zevkleri vardır diye dedikodu yapıyordu mahalleli kadın- lar) Rıza Selim Kazancı, Cicianne'nin talipleri arasında en az makbul olanıydı belki de. Şüphesiz ondan daha münasip adaylar vardı. Ama annesinin ısrarlı itirazlanna ve gözya şlanna rağmen Cicianne kalbinin sesinden başkasını dinlemeyi reddetmi şti. Belki de Rıza Selim Kazancı'nın kara gözlerinde şu dünyada pek çoklanndan esirgenmiş olan k ıymetli bir kabiliyet bulmuştu: bir başka insanı kendinden da ha fazla sevebilme kabiliyeti. O günler-

de son derece genç ve tecrübesiz olduğu halde Cicianne, böyle bir meziyete sahip bir adam tarafından sevilmenin nasıl müstesna bir bahtiyarlık olduğunu anlayabilecek kadar sağduyuluydu. Rıza Selim Kazancı'nın gözleri merhametliydi, tıpkı sesi gibi; insan kendini onun yanında emniyette hissediyordu, etrafta kargaşa bile olsa. Rıza Selim gibi bir adam insanı yan yolda b ırakacaklardan değildi.

Ama Cicianne'nin Rıza Selim Kazancı'yı tercih etmesinin tek nedeni bu değildi. Aslında onu cazip bulmadan evvel, hikâyesini cazip bulmuştu. İlk karısının onu terk etmesiyle ruhunun ne den- li derinden yaralandığını hissetmi şti. Bu yaralan iyi edebilirdi. Buna itimadı tamd ı. Ne de olsa kadınlar birbirlerinin bıraktığı en- kazlar üzerinde çalışmaktan hoşlanır. Cicianne'nin karannı ver- mesi fazla uzun sürmedi. Rıza Selim'den başka kimseye varma- yacaktı.

Cicianne sezgileriyle Rıza Selim Kazancı'ya böylesine inan- mıştı belki ama o da kar şılığında son nefesine kadar bu güvenin hakkını verecekti. Çeyizi olmayan, onun yerine uzun tüylü, kar gibi bir kediyle çıkıp gelen bu beyaz tenli, gri-mavi gözlü kadın hayatının neşesi olacaktı. Cicianne ne kadar kaprisli olursa olsun, tek bir gün bile isteklerini yerine getirmezlik etmeyecekti. Ne var ki evdeki üç yaşındaki çocuk için durum çok farklıydı: küçük Le- vent üvey annesini asla kabullenmeyecek, bir kez bile sevmeye yeltenmeyecekti. Her fırsatta Cicianne'ye direnecek ve en nihaye- tinde çocukluğunu bastınlmış bir h ınçla noktalayacaktı; tabii böyle bir garez altında yaşanan çocukluk artık ne kadar tamama erebilirse.

Çocuk sahibi olmamanın kısırlık alameti sayıldığı bir dönem- de Cicianne ile Rıza Selim çocuk yapmamışlardı. İlk başlarda Ci- cianne fazla genç olduğundan ve çocuk yetiştirme hevesi olmadı- ğından, sonra fikrini değiştirdiğindeyse Rıza fazlaca yaşlandığın- dan. Böylelikle soyu devam ettirecek tek çocuk Levent Kazan- cı'ydı - onun da pek hevesli olmad ığı bir unvan.

Üvey oğlunun gösterdiği husumet Cicianne'yi incitmişti in-

citmesine de, bu durumdan fazla etkilenmeyecek kadar hayat do- luydu o yaşlarda. Dünyada bebek bakmaktan çok daha ilginç şey- ler vardı, mesela piyano çalmayı ö ğrenmek. Çok geçmeden İngiliz Grover & Grover firması taraf ından yapılmış bir Bentley piyano, oturma odasının en mutena köşesinde ışıldıyordu. Cicianne ilk müzik derslerini bu piyanoda almaya başlamıştı - Bol şevik Devriminden kaçmış ve Bol şeviklerin gidici değil kalıcı oldu ğu- na

kanaat getirdikten sonra İstanbul'a yerleşmiş Beyaz Rus bir müzisyendi öğretmeni. Dediğine göre en iyi öğrencisiydi Cician- ne. Sadece yeteneği değil, piyanoyu geçici bir oyalanma vasıta- sından ziyade bir ömürlük refakatçisi yapacak sebatı da vard ı.

Rahmaninov, Borodin ve Çaykovski gözdeleriydi. Ne zaman evde yalnız kalsa, sadece kendisi ve kucağında keyifle kıvrılan kedisi için çalmaya koyulsa bu bestecilerin eserlerini seçerdi. Ama misafirler için çaldığında tümüyle farklı bir repertuardan parçalar tercih ederdi. Hükümet memurlan, işadamları ve onlann çıtkınldım kanlan için Bach, Beethoven, Mozart, Schumann ve bilhassa Wagner. Akşam yemeklerinden sonra erkekler ellerinde içkileriyle şöminenin yanına toplanır, dünya siyaseti tartışırlardı. 1930'ların başlan, milli siyasetin öyle uluorta eleştirilemediği, ya takdir ya da tasdik edilebileceği yıllardı - yerin kula ğı oldu ğun- dan ne kadar yüksek sesle olsa o kadar iyi. Bu yüzden de ne za- man hakiki bir tartışmaya ihtiyaç duyulsa, en emin liman dünya siyasetiydi.

Erkekler tartışadursun, hanımlar odanın öteki tarafına topla- nır, ellerinde kristal nane likörü kadehleri birbirlerinin elbiselerini süzerlerdi. Hanımlar tarafında iki kadın tipi arasında keskin bir ayrım vardı: meslek sahibi kadınlar ve ev kadınları.

Meslek sahipleri kararlı, idealist yoldaş-kadınlardı, yeni Türk kadının timsali; reformcu seçkinler tarafından yüceltilmiş, des- teklenmiş. Bu kadınlar yeni meslek sahipleriydi - avukatlar, öğ- retmenler, hâkimler, yöneticiler, kâtipler, akademisyenler... Anne- lerinin aksine eve kapatılmamışlardı ve di şiliklerini ortaya çıkar- mama şartıyla sosyal, ekonomik ve kültürel merdivenin tepesine

tırmanma şansları vard ı. Çoğunlukla tayyör giyerlerdi; kahveren- gi, siyah ya da gri - iffetin, tevazuun ve partizanlığın renkleri. Saçlar kısa, makyaj yok, takı yok, abart ı yok. Cinsiyetsizle ştiril- miş, dişiliksizleştirilmiş vücutlar. Ev kad ınları ne zaman o sinir bozucu kadınsı k ıkırtılannı koyverseler, meslek sahipleri koltuk altlarındaki düz deri. çantaları s ıkıca kavrarlardı; her an çıkıp gi- decek, beriki kadın tipinden kaçacak gibi. Onların aksine ev ka- dınları bu davetlere kat kat tüllü saten gece elbiseleriyle gelirler- di; beyaz, pastel pembe ya da mavi - hanım hanımcıklığın, masu- miyetin ve kırılganlığın renkleri. Kadından ziyade "militan" gibi gördükleri meslek sahiplerinden pek hazzetmezlerdi; meslek sa- hipleri de kadından ziyade "odalık" gibi gördükleri ev kadınların- dan hazzetmezlerdi. Neticede kimse kimseyi yeterince "kadın" bulmazdı.

Ne zaman militanlarla odalıklar arasında gerilim tırmansa, kendini iki gruba da ait görmeyen Cicianne, kristal bardaklarda nane likörü ve gümüş tabaklarda badem ezmesi ikram etmesi için hizmetçiye gizlice işaret ederdi. Likör-badem ikilisinin, hangi ta- raftan olursa olsun, odadaki bütün kadınların sinirlerini yatıştıran yegâne şey olduğunu keşfetmişti.

Partinin sonlarına doğru Rıza Selim Kazancı kar ısını ça ğırır ve muhterem misafirleri için piyano çalmasını rica ederdi. Cici- anne asla ikiletmezdi. Batılı bestecilere ilaveten vatanperverlik yayan milli marşlar da çalardı. Misafirlerin beğenisini kazanırdı her seferinde. Özellikle 1933'te Onuncu Yıl Marşı bestelendi ğin- de tekrar tekrar çalması gerekmi şti. Marş her yerdeydi; uykuday- ken bile insanların kulaklarında yankılanırdı. Beşiklerindeki be- beklerin bile onun coşkun ritmiyle uyutulduktan bir dönemdi.

Cicianne'nin piyanoya olan ilgisi hiç azalmadığı halde yeni bir meşgaleler listesi bulması uzun sürmedi. İlerki yıllarda Fran- sızca öğrenecek, asla yayımlanmayacak hikâyeler kaleme alacak, cam boya ve yağlıboya teknikleri üzerinde uzmanlaşacak, parlak ayakkabılar ve saten balo tuvaletlerine bürünecek, kocasını dans- lara sürükleyecek, çılgın partiler verecek ve tek bir gün olsun ev

işi yapmayacaktı. Havai kansı her ne isterse yerine getirirdi R ıza Selim Kazancı. Genelde başkalarına saygı gösteren, derin bir ada- let duygusu olan, aklı ba şında bir adamdı. Ancak tek bir konu vardı ki huylannın tümüyle değişmesine, içindeki garezin açığa çık- masına sebep olurdu: ilk kansı.

Seneler sonra bile Cicianne ne zaman ona ilk karısıyla ilgili bir şey soracak olsa Rıza Selim Kazancı sessizli ğe bürünürdü. "Ana değil taş imi ş me ğer. Bir ana nasıl evladını b ırakıp gider?" derdi yüzünü nefretle buruşturarak. Tekinsiz bir gamla gölgele- nirdi gözbebekleri.

"Ama ona ne olduğunu merak etmiyor musun? Akıbetini araştırmak istemez misin?" demişti bir keresinde Cicianne koca- sına; iyice sokulup kucağına oturmuş, usul usul çenesini okşaya- rak adeta onu bu soruyla yüzleşmeye ikna etmeye çalışmıştı.

"O kaltağın akıbeti umrumda değil," demişti Rıza Selim Ka- zancı sertle şerek. Levent'in annesinin kötülendiğini duymaması için sesini alçaltmayı dahi ak ıl edememişti.

"Yoksa birisiyle mi kaçtı?" diye üstelemişti Cicianne, haddi- ni aşmakta olduğunu bildiği halde, aşmadığı takdirde haddinin ne olduğunu anlayamayacağına inanırdı.

"Neden üzerine vazife olmayan konulara burnunu sokuyor- sun?" diye çıkışmıştı R ıza Selim Kazancı, "Yoksa sen de mi aynı yolun yolcususun?"

Bu lafı i şiten Cicianne nihayet anlamıştı haddinin ne oldu ğu- nu. İlk eş mevzuunun aç ıldığı nadir anlar hariç, senelerce dingin- likle akıp gitti evlilikleri. Sevecen, saygılı, huzurlu. Etraflannda- ki ailelerin hiç de böyle olmadığı dü şünülürse tuhaf bir durumdu onlann bu uyumu. Memnuniyetleri, daimi haset kaynağıydı. Et- raftakilerin çemkirmeyi en sevdikleri konu çiftin çocuklannın ol- mamasıydı. Herkes Cicianne'nin kısır olduğuna kanaat getirmiş- ti. Pek çokları R ıza Selim'i çok geç olmadan başka bir kadınla ev- lenmeye ikna etmeye çalışmıştı. Rıza Selim Kazancı bu nasihat- lere kulaklarını t ıkardı. Nesiller boyu Kazancı erkeklerinin ortak yazgısı olan apans ız ölümün gerçekleştiği gün Cicianne hayatın-

da ilk olarak nazara inanmıştı. Saadet içindeki bu konağın duvar- larını delip kocas ını öldüren, k ıskanç insanların kem nazarların- dan başka ne olabilirdi?

Şimdi o dönemden hemen hemen hiçbir şey hatırlamıyordu. Kemikli parmaklan eski piyanoyu okşarken Cicianne'nin Rıza Selim Kazancı'yla anılan, alzheimerin fırtınalı sulannda yol gös- terme şansı kalmam ış köhne ve c ılız bir deniz feneri gibi uzaktan uzaktan yanıp sönüyordu.

Sokakların asla uyumadığı, kaldırım taşlarının bile bir sürü sır bil- diği bir mahallede, Galata Kulesi'ne bakan bir dairenin divanların- dan birinde, salaş binalar ın camlarından yansıyan güneş ışıkları altında, martıların çığlıkları aras ında Asya Kazancı ç ıplak ve ha- reketsiz oturuyordu. Zihni hayal dünyasına kayarken, içine çekti- ği yoğun duman da ciğerlerini yakarak bedeninde kıvrılıyordu.

"Ne düşünüyorsun yavrum?"

"Şahsi Nihilizm Manifestomun Sekizinci Maddesi üzerinde çalışıyorum," dedi Asya dumanlı gözlerini açarak.

Sekizinci Madde: Toplum ile Benlik arasında derin bir uçu- rum, onun üzerinde de sarsak bir asmaköprü varsa, umutsuzca ikisini bağlamaya çabalamak yerine, pekâlâ asmaköprüyü yc'ap Topluma uzaktan veda etmek suretiyle, ebediyen Benliğin tarafın- da kalabilirsin.

Asya bir nefes daha çekti.

"Dur seni besleyeyim," dedi Alkolik Karikatürist, elindeki jointi alarak. Kırçıllaşmış k ıllarla kaplı geni ş gö ğsünü ona yasla- yarak usulca üzerine abandı. Asya beslenmeye hazırlanan kör bir kuş yavrusu gibi a ğzını açt ı. Karikatürist esrar dumanını do ğrudan ağzına üflediğinde, kana kana su içer gibi şevkle çekti dumanı.

Dokuzuncu Madde: İçerideki uçurum seni dışarıdaki dünya- dan daha çok heyecanlandırıyorsa pekâlâ içine, yani kendi zihni- ne düşebilirsin.

Tekrar aynı şeyi yaptılar, karikatürist dumanı sald ı a ğzına; o içine çekti, tekrar ve tekrar, nefes borusunda kaybolan son duman da dışan üflenene kadar.

"Bahse girerim şimdi daha iyi hissediyorsundur," dedi Alko- lik Karikatürist nağmeli nağmeli, yüzünden daha fazla seks arzusu okunuyordu. "İyi bir sevişmeyle iyi bir jointin üzerine yoktur."

Asya itiraz etmemek için dilini ısırdı. Başını aç ık pencereye çevirip bütün kaosu ve ihtişamıyla koca şehri kucaklayacakmış gibi kollarını gerdi. "Bokpüsür..." dedi.

Alkolik Karikatürist üzerinde sadece boxer küloduyla, bira göbeğini sergileyerek ayağa kalktı. CD çalara doğru gitti; Asya' nm en sevdiği Johnny Cash şarkılanndan biriydi seçtiği: "Hurt."

7 hurt myself today To see if I still feel I focus on the pain The only thing that's real*

Asya etine görünmez bir iğne batmış gibi yüzünü buru şturdu. "Yazık..."

"Neye yazık yavrum?"

"Şu organizatör bozuntulan Avrupa, Asya, hatta yaşa-Peres- troyka-Rusya turlan düzenliyorlar... ama İstanbul'da müzik me- raklısıysan hiçbir coğrafi tanıma uymuyorsun. Arafta kalıyoruz. Burada istediğimiz kadar çok konser düzenlenmemesinin tek ne- deni İstanbul'un jeostratejik konumu."

"Evet, hepimiz Boğaziçi Köprüsü'ne sıralanıp bu şehri batıya

* Canımı yakt ım bugün /Hâlâ hissedebildiğimi görmek için /Acıya yoğun- laştım/Tek gerçek şeye...

itmek için ciğerlerimizin bütün kuvvetiyle üflemeliyiz. İşe yara- mazsa bir de öteki tarafı deneriz, bakal ım doğuya gidecek mi," dedi karikatürist gülerek. "Arada olmak iyi değil. Uluslararası si- yaset muğlaklığı kald ırmıyor."

Ama bulutların üzerinde olan Asya onu duymamıştı. Jointi tekrar çatlak dudaklarının arasına koyup derin bir kayıtsızlık ne- fesi çekti.

"Ölmeden Johnny Cash'e ulaşmanın bir yolu olmalıydı. Ada- mın İstanbul'a gelmesi gerekirdi, burada yılmaz hayranları oldu- ğunu bilmeden öldü..."

Alkolik Karikatürist usulca güldü. Asya'nın sol yanağındaki beni öptü, boynunu yavaşça okşadı, sonra elleri iri memelerine indi, ikisini birden avuçladı. Öpüşü arsızdı. Gözlerinde parıltıyla sordu: "Bir daha ne zaman buluşuyoruz?"

"Kafe Kundera'da karşılaştığımız zaman herhalde." Asya om- zunu silkerek ondan uzaklaştı.

"İyi de burada, evimde ne zaman buluşacağız?"

"Yani burada garsoniyerinde ne zaman buluşacağız? demek istiyorsun..." diye çıkıştı Asya. "Zira ikimizin de gayet iyi bildi ği üzre burası senin evin de ğil! Evin kaç senelik karının oturduğu yer, burası ise kanna sezdirmeden kafay ı tütsüleyip kanlarla k ız- larla yattığın gizli garsoniyerin. Çıtırları düzdüğün yer. Ne kadar genç, sığ, kafası dumanl ı olursa o kadar iyi!"

Alkolik Karikatürist içini çekip rakı barda ğını kavrad ı. Tek yudumda yansını içti. Yüzü öyle yo ğun bir kederle allak bullak oldu ki, Asya bu kadar büyük bir incinmenin sessiz kalabileceği- ni tahmin etmediğinden onun ya bağırmaya ya da hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamasından korktu. Ama beriki sadece boğuk bir sesle, "Bazen çok acımasız olabiliyorsun," demekle yetindi.

Sokakta futbol oynayan çocuklann çığlıkları doldu odaya. Çığlıklann yüksekliğine bakılırsa çocuklardan biri az önce kırmı- zı kart görmü ştü ve bütün takım hakeme saldırmakla meşguldü.

"Karanlık bir yanın var Asya," dedi Alkolik Karikatürist dal- gın dalgın. "Tatlı yüzünün belli etmedi ği bir baldıran zehri... ilk

bakışta anlamak zor ne kadar keskin olduğunu. Ama var işte. Dip- siz bir yıkım

potansiyelin var."

"Olabilir ama en azından kimseyi yıkmıyorum, değil mi?" As- ya kendini savunma ihtiyacı hissetmi şti. "Sadece kendim olmak istiyorum, malum terane... Biraz kendi halime bırakılsam..."

"Kendini daha hızlı ve daha erken yok etmek için mi? İstedi- ğin bu mu? Pervanenin ışığa yönelmesi gibi, kendi kendini yok etmeye yöneliyorsun."

Asya gergin gergin güldü.

"İçtin mi körkütük sarhoş oluyorsun, ele ştirdin mi eziyorsun, moralin bozuldu mu ta en dibe vuruyorsun. Sana nasıl yaklaşmam gerektiğini bilmiyorum. Öyle öfke dolusun ki, bebeğim..."

"Belki piç olduğumdandır," dedi Asya bir joint daha yakarak. "Babamın kim olduğunu bile bilmiyorum. Hiç sormadım, hiç söylemediler. Bazen annem bana baktığında yüzümde onu görü- yor sanıyorum ama hiçbir şey söylemiyor. Hepimiz baba diye bir şey yokmuş gibi davran ıyoruz. Sadece Baba var, büyük B'yle. Al- lah insana yukarıdan göz kulak olduğuna göre babaya ne hacet? Hepimiz O'nun çocuklan değil miyiz? Annemin bu zırvalara karnı tok gerçi. Tanıdığım bütün kadınlardan daha şüpheci, daha asi. Sorun da bu. Annemle ben birbirimize çok benziyoruz ama çok uzağız."

Alkolik Karikatürist, sayısız kavgalanndan birinde kansı tahrip eder diye korktuğundan en iyi işlerinden bazılarını sakla- dığı maun yaz ı masas ına doğru üfledi dumanını. Meclis üyelerini farklı hayvan türleri şeklinde çizdiği iki yeni serinin, Amfibi Siyasetçi ve Gergedanus Siyasius'un taslakları da oradayd ı. Baş- bakanı kuzu postuna bürünmü ş kurt gibi çizdi ği için mahkeme onu üç yıl hapse mahkûm ettiği, sonra da mahkûmiyeti belirsiz bir tarihe kadar ertelediği için bu seriyi şimdilik yayımlatmayı düşünmüyordu. Ama belli olmazdı onun sa ğı solu. Dü şünce ve ifade özgürlüğü kadar mühim olan bir şey daha vardı: dalga geç- me özgürlüğü.

Masanın köşesinde, kaz boyunlu Art Deco lambanın san ışığı

altında ahşap oyma bir heykel vardı: bir kitabın üzerine eğilmiş, kendini kaybetmiş Don Ki şot. Asya bu heykeli çok sevmişti.

"Ailemin topu kaçık. Anıların kirini pasını temizliyorlar! Da- ima geçmişten bahsederler ama geçmişin temizlenmiş bir versi- yonundan. Kazancıların sorunlarla başa çıkma yöntemi budur; bir şey seni rahatsız ediyorsa gözlerini kapa, ona kadar say, hiç olma- mış olmas ını dile, birde bakm ışsın hiç olmamış, yaşasın! Her gün yeni bir unutkanlık hapı yutuyoruz..."

Dumanlı kafayla Don Ki şot'un ne okuduğunu merak etti As- ya. Oradaki açık sayfada ne yazıyordu? Heykeltıraş birkaç keli- me çiziktirecek kadar ayrıntıya girmiş miydi? Merakla divandan inip heykelin yanına gitti. Ne yazık ki tahta sayfada hiç kelime yoktu. Yerine dönüp tekrar şikâyete başladı.

"Bütün o evim-güzel-evimleri görmek beni sinir ediyor. Mutlu ailelerin acıklı taklitleri. Biliyor musun bazen Cicianne'yi kıskanıyorum, şimdi neredeyse yüz yaşında, keşke bende de onun hastalığından olsaydı. Biricik, tatlı alzheimer. Bellek eriyip gidiyor."

"Bu iyi bir şey değil, şekerim."

"Çevrendeki insanlar için iyi olmayabilir ama senin için iyi," diye diretti Asya.

"İyi de genelde bu ikisi ilişkilidir."

Ama Asya bunu duymazdan geldi. "Bugün Cicianne onca se- neden sonra piyanosunu açtı, çaldığı o akortsuz notalar ı duydum. O kadar üzücü ki. Bu kadın bir zamanlar Rahmaninov çalarmış, şimdi kıytınk bir çocuk şarkısı bile çalam ıyor."

"Demek istediğim kendisi farkında değil, biz farkındayız..." diye ekledi Asya sahte bir heyecanla. "Alzheimer düşünüldüğü kadar nahoş de ğil. Geçmiş kurtulmam ız gereken bir pranga. İnsanı ezen bir külfet. Geçmişim olmasaydı, Hiçkimse olabilseydim, sıfır noktasından başlayıp orada ebediyen kalabilseydim. Tüy gi- bi hafif. Aile yok, anı yok, hiçbir bokpüsür yok."

"Herkesin geçmişe ihtiyacı vard ır," diye itiraz etti Alkolik Karikatürist.

"Beni katma çünkü emin ol benim ihtiyacım yok!" dedi As- ya. Sehpanın

üzerindeki Zippo'yu almıştı eline, kapa ğını aç ıp yaktı, sertçe kapattı. Çıkan ses hoşuna gitmiş olacak ki ba şladı bu hareketi tekrar etmeye; beş, on, elli... Trık! Tnk! Trık! Trık! Tam Alkolik Karikatürist'i çıldırtmak üzereydi ki aniden Zippo'yu ona uzatıp, "Gideyim ben," diye mırıldandı. Giysilerini aramaya baş- ladı. "Biricik ailem bana mühim bir görev bahşetti bu sabah. An- nemle havaalanına gidip Amerikalı mektup arkada şımı kar şıla- mam lazım."

"Amerikalı mektup arkada şın olduğunu bilmiyordum."

"Müstakbel mektup arkadaşım. Teyzemlerin planına göre kızcağız o kadar sevecek ki İstanbul'u ve Türkleri, Amerika'ya gittikten sonra da durmadan bizleri hatırlayacak. Mektuplar ara- cılığıyla Türk-Amerikan dayanışması kuraca ğız."

"İyi de nerden çıktı bu k ız?"

"Gökten zembille indi valla. Bir sabah posta kutusunda bir mektup buldum, bil bakalım nereden? San Francisco! Amy diye bir kız. Mustafa dayımın üvey kızıymış. Adamın üvey kızı oldu ğu- nu bile bilmiyorduk. Böylece bunun karısının ikinci evliliği oldu- ğunu çaktık. Bize hiç söylememişti! Kıymetli oğlunun yirmi yıllık karısının evlendiklerinde bakire olmadığını ö ğrendiğinde ninemin yüreğine inecekti, görsen; bakire olmadığı gibi bir de dul!"

Asya çalmaya başlayan şarkıya saygıda kusur etmemek için sustu. It Ain't Me, Babe. Melodiyi ıslıkla çalıp sözlerini mırıldan- madan konuşmaya devam etmedi.

I'm not the one you want, babe I'm not the one you need You say you're looking for someone Who's never weak but always strong*

* Aradığın ben değilim bebeğim /Senin ihtiyacın ben değilim/Any orum di- yorsun öyle birini/Hiç zayıf olmasın, her zaman kuvvetli.

"Neyse, bu Amy denen hatun damdan düşer gibi bir mektup yolladı. Arizona Üniversitesinde öğrenciymiş, başka kültürleri ta- nımak çok ilgisini çekiyormuş. 11 Eylül'den sonra bilhassa Müs- lüman ülkeleri merak ediyormuş. Türkiye ne kadar da ilginç bir yere benziyormuş. Günün birinde bizimle tanışmak için can atı- yormuş, falan feşmekân. Derken baklayı a ğzından çıkarıyor: Bu arada bir haftaya kadar İstanbul'a geliyorum. Sizin evinizde kala- bilir miyim?"

"Bak sen," dedi Alkolik Karikatürist, yeniden doldurduğu ra- kı barda ğına üç tane buz atmıştı. "Peki neden buraya geldiğini yazmış m ı? Sadece turist olarak mı?"

"Bilmem," diye homurdandı Asya a şağıdan, dizlerinin üzeri- ne çökmüş divan ın altında çorabının tekini arıyordu. "Ama üni- versite öğrencisi olduğuna göre bahse girerim İslam ve Kadınlara Uygulanan Baskı' konulu bir araştırma yapıyordur, ya da ne bi- leyim, 'Ortadoğu'da Ataerkil Teamüller' gibisinden bir şey... Yok- sa neden bizim kanlarla dolu tımarhanemizde kalmak istesin. Bü- tün şehir gayet hesaplı ve şıkıdım otellerle dolu olduğu halde? Eminim bizimle söyleşi yapmak istiyordur, Müslüman ülkelerde kadınların durumu ve bütün o..."

"Bokpüsür!" diye tamamladı cümlesini Alkolik Karikatürist.

"Aynen!" dedi Asya muzaffer bir edayla, çorabının kayıp te- kini bulmuştu. Göz açıp kapayana kadar eteğiyle gömleğini giy- di, saçma fırça çaldı.

"Bir ara onu da Kafe Kundera'ya getir."

"Teklif ederim ama eminim o şimdi arkeoloji müzesine filan gitmek ister," diye homurdandı Asya deri botlar ını aya ğına geçi- rirken. Bir şey unutmadığından emin olmak için etrafına baktı. "Onunla zaman geçirmem gerekecek mutlaka, bizimkiler İstan- bul'a hayran olsun diye dere tepe gezdirmemi istediler. Ameri- ka'ya döndüğünde ülkemizi öve öve bitiremesin istiyorlar."

Pencerelerin açık olmasına rağmen oda hâlâ buram buram jo- int, rakı ve seks kokuyordu. Johnny Cash gürledi:

I'm not the one you want, babe I'll only let you down*

Asya çantasını al ıp kapıya yöneldi. Tam çıkmak üzereyken Alkolik Karikatürist önünü kesti. Gözlerinin içine bakarak onu omuzlarından tuttu ve yavaşça

kendine çekti. Koyu kahverengi gözlerinin altında şişkinlikler vardı, alkoliklere ya da her şeyi kendine dert edinenlere mahsus şişkinlikler. O ikisi birdendi.

" Asyacım canım," diye fısıldadı, yüzü Asya'nın daha önce hiç görmediği bir şefkatle aydınlanmıştı. "İçinde barındırdığın onca zehre rağmen, belki tam da bu yüzden, garip bir biçimde çok özelsin, tanıdığım en hesapsız insansın sen, en delişmen ruh. Belki anlamadın ama ben seni seviyorum. Yüzünde o sıkıntılı ifadeyle Kafe Kundera'ya geldiğin ilk gün âşık oldum sana. Senin için bir anlamı olup olmad ığını bilmiyorum ama yine de itiraf edece ğim. Bu evden çıkmadan önce buranın bir garsoniyer olmadığını ve buraya çıtırlan getirmediğimi bilmen lazım. Burası benim s ı- ğınağım. Ben buraya içmeye, çizmeye ve bunalmaya geliyorum, bazen de çizmeye, bunalmaya ve içmeye... hepsi bu..."

Afallayan Asya eşikte bir an hareketsiz kaldı. Ellerini nereye koyacağını bilemedi ğinden ceplerine soktu ve parmaklan kınntı gibi bir şeylere dokundu. Ellerini dışan çıkardığında Cicianne'nin onu nazara karşı korumak için cebine koydu ğu kahverengimsi to- humlan gördü.

"Şuna bak! Buğday... buğday..." dedi kelimeyi farklı farkl ı tonlayarak. "Cicianne beni nazardan korumaya çalışıyor." Elini açıp Alkolik Karikatürist'e bir buğday tanesi verdi. Ama bunu ya- par yapmaz bir sun açık etmiş gibi k ızardı.

Yanakları k ızaran, içindeki acılıktan acı duyan Asya tela şla kapıyı açt ı. Çabucak dışan attı kendini ama bir an önemli bir şey söylemek istiyormuş gibi duraklad ı. Bulamadı arad ığı kelimeleri. Elleri kendiliğinden uzandı Alkolik Karikatüristin parmaklar ına,

* Aradığın ben değilim bebeğim/Ben seni yüzüstü bırakırım.

birden ve sadece bir anlığına sıkı s ıkı sar ıldı ona. Sonra be ş kat merdiveni koşa koşa indi, ruhunu kovalayan bütün işkencelerden olabildiğince uzağa kaçarcasına.

Sekizinci Bölüm ÇAM FISTIĞI

N

asıl oluyor da hâlâ uyuyor?" diye sor- du Asya çenesiyle yatakodasını göstererek. Havaalan ından dön- düklerinde, teyzelerinin onun yatağının karşısına ikinci bir yatak koyduklarını ve bu çat ı alt ındaki yegâne mahremiyet alanını bo- zarak, "kızların odası"na çevirdiklerini öğrendiğinde gıcık olmuş- tu. Ya mütemadiyen ona işkence etmenin yeni yollarını arad ıkla- rından, ya bu odanın manzarası daha iyi oldu ğu ve misafir üzerin- de iyi bir izlenim bırakmak istediklerinden, ya da UDKHTP-Ulus- lararası Dostluk ve Kültürel Ho şgörüyü Teşvik Projesi- dahilinde kızları bir araya getirmek için bir f ırsat olarak gördüklerinden iki- sini aynı odaya yerle ştirmişlerdi. Özel alanını bir yabanc ıyla pay- laşmak için en ufak bir istek duymamasına rağmen misafirin önünde duruma itiraz edemeyen Asya bu kumpasa dişlerini sıka- rak razı olmu ştu. Ama tahammülü azalıyordu. Amerikalı k ızı ya- takodasına yerleştirdikleri yetmiyormuş gibi Kazanc ı kad ınları şeref konuğu gelmeden yemeğe başlamamaya da kararlı görünü- yordu. Yirmi dakikada bir birisi kalkıp mercimek çorbasını ve et- li yemeği ısıtıyor, tencereleri bir mutfağa bir oturma odasına taşı- yor, bu arada Beşinci Sultan da yalvaran miyavlamalarla kokuyu takip ediyordu. Sandalyelerine yapışmış, alçak sesle televizyon seyreder ve fısıltıyla konuşur vaziyette kalakalmışlardı. Yine de

bu arada yemeklerden ufak ufak tırtıkladıkları için -Be şinci Sul- tan hariç- herkes bir oturuşta yiyeceğinden fazlasını yemi şti.

"Belki uyanmıştır da utandığı için yataktan kalkam ıyordur. Gidip bir baksam mı acaba?" diye sordu Asya.

"Otur oturduğun yerde küçük hanım. Bırak kız uyusun!" Ze- liha Teyze tek kaşını kald ırmıştı.

Bir gözünü ekrandan diğerini kumandadan ayırmayan Feride Teyze de ona katıldı: "Uykuya ihtiyacı var. Jet-lag duymad ın mı sen jet-lag! Uyku düzeni şaştı k ızcağızın. Okyanus akıntılarının üzerinden geçti."

"Çifte standart diye buna denir. Misafire gelince aman bırak uyusun, bana gelince bir pazar sabahı bile istedi ğim gibi kalamam yatakta," diye söylendi Asya, ama kimse ona laf yetiştirmeye ni- yetli olmadığından bu sefer dirençle karşılaşmadı.

"Şışşş, sus sus başladı," dedi Feride Teyze heyecanla. Bekle- diği programın belirmesi şerefine televizyonun sesini açtı: Çırak. Türk Donald Trump'ının, vecit sessizliğiyle, harika bir Boğaziçi Köprüsü manzarası gören geni ş bürosunun parlak, saten perdeleri arkasından çıkışım seyrettiler. Emrine amade iki takıma üstün- körü, yukarıdan alan bir bakışla baktıktan sonra onları bekleyen vazifeyi anlattı. Takımların bir maden suyu şişesi tasarlamaları, bunlardan doksan dokuz tane imal etmenin bir yolunu bulmaları, sonra şehrin en lüks muhitlerinden birinde olabildiğince hızlı ve pahalıya satmaları gerekiyordu.

"Aman ne zor ne zor. Ben buna görev demem," dedi Asya yüksek sesle. "Kolaysa bu yarışmacıları İstanbul'un en dindar, muhafazakâr mahallesine göndersinler, aynı şişelerin içine kırmı- zı şarap koydurup sattırsınlar, o zaman görelim."

"Tövbe tövbe," diye çıkıştı Banu Teyze ve içini çekti - ye ğe- ninin sürekli dinle ve dindarlıkla dalga geçmesinden rahatsız ol- duğu için. Gerçi Asya'nın bu açıdan kime çektiğini gayet iyi gö- rüyordu. Eğer zındıklık da meme kanseri ya da şeker hastalığı gi- bi genetik olarak anneden kıza geçen bir şeyse, düzeltmeye çalış- manın ne faydası vard ı ki? Bu yüzden tekrar içini çekti.

Teyzesinde yarattığı üzüntüyü umursamayan Asya omzunu silkti: "İyi de neden

olmasın? Şu kişiliksiz Amerikan taklidi prog- ramdan çok daha sahici ve yaratıcı olurdu. Bat ıdan alınan teknik malzemeyi yerel kültürün özellikleriyle harmanlamah, değil mi ya? Yoksa ham bir taklitten başka ne kalır elimizde? Bu yüzden de yanşmacılardan mesela Müslüman mahallesinde domuz eti satmalarını istemeli. Al i şte, ben ona zorluk derim. Gör bakalım o zaman pazarlama stratejilerini."

Kimsenin bunun üzerine yorum yapmasına fırsat kalmadan yatakodasının kapısı g ıcırdayarak açıldı Ve biraz çekingen, biraz sersemlemiş halde Armanu ş Çakmakç ıyan dışan çıktı. Açık renk bir kot pantolon ve vücut hatlarını saklayacak kadar bol ve uzun mavi bir sweatshirt giymişti. Türkiye'ye gelmek üzere eşyalarını toplarken yanına nasıl giysiler alması gerekti ğini uzun uzun dü- şünmüş ve tutucu bir yerde göze batmamak için en mazbut giysi- lerini almıştı. Bu yüzden de İstanbul'da havaalanında Zeliha Tey- ze'nin fahiş k ısalıktaki eteği, ondan da fahiş yükseklikteki topuk- larıyla karşılanmak, Armanuş'un üzerinde hafif bir şok etkisi ya- ratmıştı. Ama daha da irkiltici olan, başörtüsü ve uzun elbisesiyle Banu Teyze'yle tanışmak, ne kadar dindar olduğunu, günde beş vakit namaz kıldığını ö ğrenmekti. Görünüşlerindeki ve belli ki kişiliklerindeki keskin tezata rağmen iki kadının aynı çat ı alt ında yaşayan iki kardeş olmalar ı Armanu ş'un daha epey boğuşması ge- reken bir bilmeceydi.

"Welcome, welcome" diye neşeyle bağırdı Banu Teyze ama İngilizce kelimeleri tükendiğinden dilinin ucunda sormak istedik- leriyle öylece kalıverdi.

Yabancının nasıl koktuğunu merak eden Beşinci Sultan, Ar- manuş'un etrafında bir halka çizdi; terliklerini kokladıktan sonra ilginç bir şey olmadığına karar verdi.

"Afedersiniz, nasıl bu kadar uyudum anlamıyorum," diye ke- keledi Armanuş a ğır çekim Ingilizceyle. Pek çok Amerikalı gibi o da yabancılarla konuşurken sesini yükseltiyordu, İngilizcenin ya- bancısı olmak sa ğırlık alametiymiş gibi.

"Tabii evladım, vücudunun ihtiyacı vard ı. Uzun bir yolcu- luk," dedi Zeliha Teyze. Ahenkli ama bozuk bir aksanı oldu ğu, vurguyu yanlış hecelere koydu ğu halde kendini İngilizce ifade ederken oldukça rahat görünüyordu. "Acıkmadın mı? Umanm Türk yemeklerini seversin."

"Yemek" kelimesini varolan bütün dillerde tanımaya mukte- dir olan Banu Teyze yeniden ısıtılan mercimek çorbasını getir- mek için mutfağa koştu. Beşinci Sultan minderinin üzerinden kalktığı gibi talepkâr miyavlamalarla pe şinden gitti.

Armanuş kendisine ayr ılan iskemleye otururken odayı göz- den geçirdi. Hızla bakındı etraf ına, bazı yerlerde duraklayarak: içinde kahve fincanları, çay bardakları, çeşitli antikalar olan, cam kapaklı, oymalı gül a ğacı dolap, duvara dayal ı eski piyano, yer- deki kıymetli halı, sehpalann, kadife koltukların hatta televizyo- nun üzerinde göze çarpan tığ i şi örtüler, balkon kapısının yanın- daki süslü kafesinde şakıyan kanarya, duvarlardaki resimler - gerçek olamayacak kadar mükemmel bir kır manzarası, her yap- rağında Türkiye'nin farklı bir kültürel ve do ğal güzelliğinin fotoğ- rafı olan bir takvim, nazar boncuklan, üzerlikler ve bir de çerçe- vede görülmeyen kalabalığa melon şapkasını sallayan, smokinli bir Atatürk portresi vardı duvarda. Bütün oda nesnelerle ve yadi- gârlarla doluydu - capcanlı renkler, mavi, vi şne çürüğü, deniz ye- şili, turkuaz. Armanuş'a ışıl ışıl göründü içerisi, öyle ki neredey- se bu lambaların dışında bir yerlerden, belki de zeminden, mistik bir ışığın geldiğine inanacaktı.

Armanuş daha sonra artan bir ilgiyle masadaki yemeklere baktı. "Ne harika bir sofra," dedi gülerek. "En sevdiğim yemek- ler. Humus, babaganuş, sarma... aaa çürek de pişirmişsiniz!"

"Aaaa, do you speak Turkish!" diye hayretle baktı Banu Tey- ze, elinde dumanı tüten tencereyle ve pe şinde Beşinci Sultan'la içeri girerken.

Armanuş bu beklentiyi bo şa çıkarmaktan üzgünmüş gibi yan ciddi yan şaşkın başını iki yana sallad ı. "Hayır. Türk dilini konuşa- mıyorum maalesef ama sanırım Türk mutfağını konu şabiliyorum."

Son söyleneni anlayamayan Banu Teyze umutsuzca Asya'ya döndü ama onun çevirmenlik yapmaya niyeti yok gibiydi; kendini tümüyle alaturka Donald Trump'ın ekiplerine verdiği yeni va- zifeyi tenkide adamıştı. Yanşmacılardan bu sefer de tekstil sana- yiine dalmalan ve Fenerbahçe'nin san lacivert formasını

yeniden tasarlamalan istenmişti. Takım oyunculannm en çok oy verdiği tasanm yanşmayı kazanacakt ı. Asya bu görev için de bir alterna- tif düşünmüştü ama bu sefer fikrini kendine sakladı. Artık konuş- mak gelmiyordu içinden. Doğrusu Amerikalı k ız beklediğinden çok daha güzel çıkmıştı; hoş, bir şey beklediği de yoktu ya. Ne var ki havaalanında karşılayacaklan kızın aptal bir sansın olaca- ğını dü şünmüş, öyle ummuştu içten içe. Oysa hiç de öyle görün- müyordu bu kız. Bir ağırlık vardı hallerinde, üzerinde...

Nedenini bilmeden, bilmeye de çalışmadan Asya bu misafir- le takışmak istiyordu ama buna niyeti olsa bile enerjisi yoktu. Her halükârda kararlıydı. Şu vıcık vıcık "Türk misafirperverliği" gös- terisinden olabildiğince uzak duracaktı.

"Anlatsana," dedi Feride Teyze, Amerikalı k ızın saç biçimini incelemeyi bitirip, fazla sade bulduktan sonra. "Amerika nasıl?"

Uzak durmaktaki kararlılığına rağmen bu sorunun saçmalığı Asya'nın vakannı kaybetmesine yetti. Teyzesine alayc ı bir tebes- sümle baktı. Ama Armanuş, bu soruyu gülünç bulduysa da, hiç belli etmemişti. Belli ki teyze hala takımıyla arası iyiydi. Uzman- lık alanıydı onlarla nas ıl konuşulacağı. Sağ yana ğı, içindeki hu- mus lokmasıyla hafiften şişkin bir halde cevap verdi: "Amerika güzel. Ama tabii çok büyük bir ülke. İnsanın nerede yaşadığına bağlı olarak farkl ı farkl ı Amerikalar var."

"Sorun bakayım Mustafa nasılmış?" dedi Gülsüm Nine, anla- madığı son lak ırdıları bir kenara iterek.

"İyi, çok çalışıyor," dedi Armanuş bir taraftan Zeliha Teyze' nin sözlerini tercüme eden ahenkli sesini dinleyerek. "Güzel bir evleri, iki köpekleri var. Çöl müthiş. Arizona'da hava hep güzel- dir, güneşli..."

Çorbalar içilip, zeytinyağlılar azar azar yendikten sonra, Gül-

sum Nine ve Feride Teyze mutfağa gidip iki koca tepsiyle geri döndüler. Yüklendikleri tabaklan masaya koydular.

"Pilav," dedi Armanuş gülerek ve yemekleri incelemek için öne eğildi, "Turşi ve..."

"Oooo," dedi teyzeler hep bir ağızdan, misafirlerinin Türkçe- ye hâkimiyetinden etkilenmişlerdi.

Armanuş aniden masaya getirilen son yeme ği gördü. "Keşke ninem bunu görseydi, harika, kaburga..."

"Oooo," diye yankıladı koro. Asya bile merakla dikildi.

"Amerika'da var çok Türk lokantası?" diye sordu Çevriye Teyze.

"Aslında ben bu yemekleri Ermeni mutfağının da bir parçası oldukları için biliyorum," dedi Armanu ş a ğır ağır. Kendini bu ai- leye, Mustafa'nın üvey kızı Amy, San Francisco'dan gelen Ame- rikalı bir k ız olarak takdim ettiğinden, kimliğinin geri kalan bölü- münü ağır ağır ifşa etmeyi planlamıştı. Ancak karşılıklı güven te- sis edildikten sonra açıklayacaktı Ermeni oldu ğunu. Ama daha şimdiden planlarını aksat ıyor, kestirmeden son sürat sadede gidi- yordu.

Gergin ama aynı ölçüde kendinden emin bir ruh haline giren Armanuş s ırtını dikle ştirdi ve herkesin nasıl tepki verdiğini gör- mek için masayı bir uçtan bir uca süzdü. Yüzlerinde gördü ğü boş ifade onu daha fazla açıklama yapmaya zorladı:

"Şey, ben Ermeni'yim de... yani Ermeni-Amerikalıyım."

Kelimeler bu sefer tercüme edilmedi. Buna gerek yoktu. Dört teyze aynı anda tebessüm etti; ama her biri kendine göre, birinci- si kibarca, ikincisi kaygıyla, üçüncüsü merakla, dördüncüsü dost- ça. Ama en gözle görülür tepki Asya'dan gelmişti. Çırak progra- mını seyretmeyi b ırakmış, ilk kez hakiki bir ilgiyle misafire bakı- yordu. Bir farklılık vardı bu k ızda. "İslam ve Kadın" konulu bir tez araştırması olmayabilirdi buraya gelme sebebi.

"Pemek öyle!" Asya ağzını ilk kez açm ış dirseklerini masa- ya dayayarak öne eğilmişti. "Söylesene System of a Down'un biz- den nefret ettiği doğru mu?"

Armanuş onun neden bahsetti ğini anlamadığı için gözlerini açıp kapamakla yetindi. Şöyle bir etrafı kolaçan edince bu şaşkın- lıkta yalnız olmadığını, teyzelerin de anlamamış göründü ğünü fark etti.

"Ya, benim çok sevdiğim bir rock topluluğu var. Müzisyenler Ermeni de. İşte Türklerden nefret ettiklerine, hiçbir Türk'ün mü- ziklerini dinlemesini istemediklerine dair şehir efsaneleri dolaşı- yor ortalıkta, ben de merak ettim," dedi Asya isteksiz isteksiz. Bu kadar alakasız bir gruba bu bilgileri sunmaktan hoşnutsuz omzu- nu silkti.

"Ben o grubu pek bilmiyorum," dedi Armanuş dudaklar ını büzerek. Tuhaf ama o anda aniden yabancılığını duyumsad ı. Ne arıyordu bu hiç bilmediği yerde hiç tanımadığı insanlar ın arasın- da? Kendini burada cılız ve kırılgan hissetti birdenbire. "Ailem İstanbulluymuş, yani ninem..." Hikâyeyi daha iyi anlatmak için ihtiyar bir modele ihtiyaç duyuyormuş gibi parma ğıyla Cician- rie'yi işaret etti.

"Sorun bakalım soyadları neymi ş?" diyerek Asya'yı dürtükle- di Gülsüm Nine, gelmiş geçmi ş bütün İstanbul ailelerinin kayıtla- rının tutulduğu gizli bir arşivin anahtarı elindeymi ş gibi.

"Çakmakçıyan," cevabını verdi Armanu ş, soru kendisine ter- cüme edildikten sonra. "İsterseniz bana Amy diyebilirsiniz ama esas ismim Armanuş Çakmakç ıyan."

İsmi tanıdık bulan Zeliha Teyze'nin yüzü aydınlandı. "Bu dil kuralı bana hep ilginç gelmi ştir. Biz Türkler meslek yaratmak için bulduğumuz her kelimeye -cı -ci eki takar ız. Bizim soyadımız meselâ Kazan-cı."

Dikenli, ağulu bir anı nüksetti zihninde. Geçmi şte bir yerler- de sıkışmış bir an ı: sokaktan geçen bir "kirazctıı", içeride, bem- beyaz bir muayanehanede, "kürtajcın" diye kelime üreten bir genç kadın. Hızla savuşturdu zihninden bu meşum hatırayı. Se- sinde zoraki bir şevkle Armanuş'a döndü: "Demek Ermeniler de aynı şeyi yapmakta. Çakmak... Çakmakçı, Çakmakçı-yan."

"Desenize ortak bir noktamız daha var," dedi Armanuş güle-

rek. Zeliha Teyze'de görür görmez hoşuna giden bir şeyler vardı. Şu göze çarpan hızması, mini eteği, abartılı makyaj ıyla dış görü- nüşünü diğerlerinden ayırması m ıydı acaba Armanu ş'u cezbeden? Yoksa bakışlarında bulduğu açıklık mı? Bakışlarında, insanı ev- vela anlamaya çalışacağına, ne olursa olsun yargılamadığına dair bir güvence taşıyordu adeta.

"Şuşan ninem İstanbul'da doğmuş," dedi Armanuş usulca ve cebinden bir kâğıt parçası ç ıkardı. "Evin adresi var yanımda. Ba- na yolu tarif edebilirseniz gidip görmek isterim bir ara."

Zeliha Teyze kâğıdın üzerindeki yazıyı inceleyedursun, ma- sanın öbür yanında Asya, Feride Teyze'nin kıpır kıpır bir şeyler- den rahatsız olduğunu fark etti. Kendini'tehlikeli bir durumda bu- lan ve ne yana koşacağını bilemeyen biri gibi aral ık balkon kapı- sına bakıp duruyordu panikle.

Asya yana eğilip buharı tüten pilav ın üzerinden teyzesine mı- rıldandı: "Şşşt, neyin var?"

Feride Teyze sesini mümkün mertebe alçaltarak gene pilavın üzerinden fılsıldadı: "Ermenilerin, ta seneler evvel dedelerinin kaçarken oraya buraya sakladıkları sand ıklan çıkarmak için geri döndüklerini duymuştum." Gri-yeşil gözlerinde kıvılcımlarla se- sini biraz daha yükseltti: "altın ve mücevher için dönüyorlar." De- rin bir nefes aldı ve heyecanla kendini yank ıladı: "Altın ve mü- cevher!"

Asya boş bo ş bakt ı en uçuk teyzesinin heyecandan alev alev yanan suratına.

"Söylemedi deme, bu kız buraya hazine sandığı bulmak için gelmiş," diye ekledi Feride Teyze, gözleri hayali bir sandığın içindeki zümrüt ve yakutların ışıltısıyla parlayarak.

"Nasıl da bildin!" diye patladı Asya. "Ben de sana bunu an- latacaktım zaten. Bu kız uçaktan çıktığında bi de ne görelim, el- lerinde bavul yerine kazma kürek var..."

"Geç bakalım dalganı sen," diye ç ıkıştı Feride Teyze, bozul- muştu. Kollarını kavu şturup arkasına yaslandı.

Bu sırada Armanuş'un ziyaretinin ardında daha derin bir sebep

olduğunu hisseden Zeliha Teyze sordu: "Demek buraya ninenin evini görmeye geldin. İyi de neden ayrılmış ninen buralardan?"

Armanuş hem bu sorunun sorulmas ına memnundu, hem de cevap vermeye isteksiz. Anlatmak için çok mu erkendi acaba? Hi- kâyenin ne kadarını anlatmal ıydı? Şimdi değilse ne zaman? Hem neden ya da neyi bekleyecekti ki? Çayından bir yudum aldı. Hu- zursuz, neredeyse bitkin bir sesle: "Gitmek zorunda bırakılmış- lar," dedi. Ne var ki bunu söylemesiyle yılgınlığından, isteksizli- ğinden silkinmesi bir oldu. Çenesini kaldırıp neredeyse gururla ekledi:

"Ninemin babası, Ohannes İstanbuliyan çok meşhur bir şair ve yazarmış. Cemiyetinde büyük saygı gören önemli bir adamm ış."

"Ne diyo, ne diyo?" Cümlenin ilk bölümünü yakalayıp geri- sini kaçıran Feride Teyze, Asya'ya dirsek attı.

"Ailesi İstanbul'un önemli ailelerindenmiş," diye fısıldadı Asya kulağına.

"Dedim sana altın liralar için gelmiş olmal ı..."

Asya gözlerini yuvarlayıp bir of çekti. İstediği kadar alaycı olamamıştı bu efekt, ama teyzesiyle u ğraşmayı b ırakıp tekrar Ar- manuş'un hikâyesine odaklandı.

"Bana anlatıldığına göre büyükdedem Ohannes okumayı, yazmayı ve dü şünmeyi dünyada her şeyden fazla seven bir adam- mış. Ninem der ki ben de ona benziyormuşum. Ben de kitapları çok severim," diye ekledi Armanuş mahcup mahcup gülerek.

Dinleyenlerin bazıları gülümsedi, çeviri bitince de herkes gü- lümsedi.

"Ama maalesef adı listedeymi ş," dedi Armanuş ortam ın nab- zını yoklayarak.

"Ne listesi?" diye sordu Çevriye Teyze.

"Ortadan kaldırılacak Ermeni aydınlar listesi. Siyasi liderler, şairler, yazarlar, gazeteciler, din adamları... toplam 234 kişi."

"İyi de neden?" dedi Banu Teyze ama Armanuş bu soruyu şimdilik atlamayı ye ğledi.

"1915 senesinde 24 Nisan Cumartesi akşamı İstanbul'da ya-

şayan düzinelerce Ermeni ileri geleni tutuklanıp emniyete götü- rülmüş. Hepsi de törene gider gibi iki dirhem bir çekirdek giyin- mişler. Bembeyaz yakalar, zarif takım elbiseler. Hepsi de okumuş yazmış adamlar. Aç ıklama yapılmadan emniyette tutulmuşlar bir müddet, sonra da ya Ayaş'a yahut Çankırı'ya sürülmüşler. İlk gruptakiler ikinciye nazaran daha feci koşullarda kalmışlar. Ayaş ta sağ kalan olmam ış. Çankırı'ya götürülenler de peyderpey öldü- rülmüşler. Dedem bu gruptaymış. Türk askerlerinin gözetimi al- tında trenle İstanbul'dan Çankırı'ya götürülmüşler. Yolun son dört-beş kilometresini istasyondan şehre kadar yürümek zorunda kalmışlar. O zamana kadar iyi muamele görmüşler. Ama istasyon- dan yürümeye başladıklarında şiddete maruz kalmışlar. Sopalar- la, balta saplanyla dövülmüşler. Efsanevi müzisyen Komitas gör- dükleri karşısında aklını yitirmi ş. Çankırı'ya geldiklerinde tek bir şartla salıverilmişler: şehirden çıkmaları yasakm ış. Orada oda ki- ralayıp yerli halkın arasında oturmaya başlamışlar. Her gün iki-üç kişi askerler tarafından şehir dışına yürümeye götüriilüyormuş, sonra askerler yalnız dönüyorlarmış. Günün birinde askerler de- demi de yürümeye götürmüşler."

Hâlâ gülümseyen Banu Teyze bütün bunları kimin tercüme edeceğini anlamak için bir soluna bir sağına, önce kardeşine sonra yeğenine baktı ama iki çevirmenin yüzünde de sadece şaşkınlık vardı.

"Neyse, uzun hikâye. Bütün bu ayrıntılarla zamanınızı alma- yayım. Babası öldü ğünde Şuşan Ninem üç yaşındaymış. Dört kardeşmişler, en küçükleri ve tek kız oymuş. Aile babasız kalmış, ninemin annesi dul. Çocuklarla birlikte İstanbul'da yaşamak zor geldiğinden babasının Sivas'taki evine sığınmış. Ama onlar Si- vas'a gider gitmez tehcir başlamış. Bütün ailenin malını mülkünü bırakıp binlerce kişiyle birlikte bilinmeyen bir yere doğru gitme- leri emredilmiş."

Armanuş dinleyicileri dikkatle süzdükten sonra bütün hikâ- yeyi bitirmeye karar verdi.

"Yürümüşler, yürümüşler. Ninemin annesi yolda ölmüş, çok

geçmeden yaşlılar da ölmeye başlamış. Bakacak akrabaları olma- yan küçük çocuklar o karmaşada birbirlerini kaybetmişler. Ama aylarca ayrı kald ıktan sonra erkek çocuklar mucizevi bir biçimde Lübnan'da Katolik misyonerlerin yardımıyla bir araya gelmiş. Hayatta olan tek kayıp kardeşleri Şuşan Ninem'miş. Kimse başı- na ne geldiğini bilmiyormuş. Kimse İstanbul'a götürülüp bir ye-

timhaneye konduğunu duymamış."

Asya gözünün ucuyla, annesinin dik dik ona baktığını görebi- liyordu. Belki de Zeliha Teyze asi kızının tüm bu anlatılanların ne kadarını Kazanc ı kad ınlarına tercüme edeceğini merak ediyordu.

"Şuşan Ninemin ağabeyinin, onun izini bulması seneler sür- müş. Nihayet Yervant Dayı onu bulup Amerika'ya akrabalar ının yanına götürmüş..." diye usulca ekledi Armanuş.

Anlatılanları çeviriyle geriden takip eden Banu Teyze ba şını yana eğip, asla manikür yaptırmadığı kemikli parmaklar ıyla keh- ribar tespihini çekmeye başladı, bir yandan da mırıldanıyordu: "Hasbünallahü venimel vekil, hasbünallahü venimel vekil..."

"Ama anlamıyorum," diye şüphelerini ilk dile getiren Feride Teyze oldu. "Onlara ne olmuş? Yürüdükleri için mi ölmüşler?"

Soru sorulduğunda Armanuş bir an duralad ı. Masanın öteki ucunda oturan Cicianne'yi süzdü; ince yüzünde onca yılın kırışık- ları, öyle sarih bir sevecenlikle ona bakıyordu ki Armanuş'un ak- lına iki ihtimal geldi: ya hikâyeyi hiç dinlememişti ya da öyle dik- katle dinlemişti ki adeta yaşamıştı. Her halükârda, burada, onla- rın yanında değildi.

"Susuz, aç perişan yürümek zorunda kalmışlar. Aralarında hamile kadınlar varmış, yaşlılar, kundakta bebekler... Durup so- luklanmalarına bile izin verilmemiş. Kilometrelerce yürümüşler. Ta Der Zor çöllerine kadar. Yolda hastalananlar olmuş; intihar edenler olmuş..." Armanuş'un sesi alçalmıştı: "Bazıları açl ıktan ölmüş. Bazıları da öldürülmü ş."

Bu sefer Asya tek kelime atlamadan her şeyi tercüme etti.

"Bu vahşeti kim yapmış?" diye çıkıştı Çevriye Teyze, kar şı- sında disiplin yoksunu bir sınıf çocuk varmış gibi.

Banu Teyze de kız kardeşinin tepkisine katıidı ama o hiddet- lenmekten ziyade kederlenmiş gibiydi. Her huzursuz olu şunda yaptığı gibi e şarbının uçlarını çeki ştirdi. Ardından, ne zaman eşarbının uçlannı çeki ştirmek kafi gelmese yaptığı şeyi tekrarla- dı. Ayet-el Kürsi okumaya başladı.

"Çevriye teyzem bunu kimin yaptığını soruyor," dedi Asya.

"Türkler yapmış," dedi Armanuş, söylediklerinin ucunun ne- reye vardığına dikkat etmeden.

"Ayıptır, günahtır, insan değil mi bunlar?" dedi Feride Teyze.

"Değil tabii, bazı insanlar canavardan farks ız!" dedi Çevriye Teyze. Yirmi Yıllık İnkılap Tarihi Hocası olarak geçmi şle şimdi arasına kesin bir sınır çizmeye, Osmanlı İmparatorluğu'nu mo- dern Türkiye Cumhuriyeti'nden kesinkes ayırmaya öyle alışkındı ki, bütün hikâyeyi başka bir ülkede cereyan etmiş elim bir hadise gibi dinlemişti. Yeni Türk devleti 1923'te kurulmuştu; bu rejimin miladı oydu. Bu tarihten evvele denk dü şen şeyler başka bir dev- rin, başka bir memleketin, kısacası ba şkalarının meselesiydi.

Armanuş kafas ı kar ışmış bir halde tek tek bakt ı yüzlerine. Kazancı kad ınlarının anlattığı hikâyeyi korktu ğu kadar kötü kar- şılamamaları onu rahatlatm ıştı, ama bu sefer de kendisini tam ola- rak anladıklarından emin olamıyordu. Gerçi ne inanmayı reddet- miş ne de kar şı tezlerle sald ırmaya kalkmışlardı. Tam tersine, dik- katle dinlemiş ve üzülmü şlerdi. Peki öyleyse ne demeye hâlâ hu- zursuzdu? Armanuş yüre ğini yokladı. Ne bekliyordu ki?

Sonra yavaş yava ş anlad ı ki bir özür bekliyordu; o da olmad ı suçun kabul edilmesini. Türklerdi 1915'te bunları Ermenilere ya- panlar. Kendisi Ermeni, onlar da Türk olduğuna göre özür dile- meleri gerekmez miydi? Oysa kimse üstüne alınmış görünmüyor- du. Üzüntüsünü paylaşmadıklarından değil, zira görünen o ki paylaşmışlardı. Mesele kendileriyle geçmişte bu suçlan işleyen- ler arasında hiçbir bağ görmemeleriydi. Nice sonra Armanu ş bu anı hat ırladığında meselenin bir "zaman algısında farklılık" oldu- ğuna kanaat getirecekti. Kendisi bir Ermeni kızı olarak kendi ku- şağından nesiller evvel yaşamış atalar ının ruhlarını içinde bar ın-

dırdığına inanıyordu. Halbuki sıradan bir Türk'ün nesebiyle ara- sında böyle bir süreklilik hissi yoktu. Ermenilerle Türkler farklı zaman çerçevelerinde

yaşıyorlardı galiba. Ermeniler için zaman bir çemberdi; geçmişin şimdide yeniden doğduğu, şimdinin gele- ceği doğurduğu bir döngüydü. Halbuki Türkler için zaman pek çok yerinden bölünmüş kesik kesik bir çizgi gibiydi; geçmi ş belirli bir noktada sona eriyor, şimdi sıfırdan başlayıveriyordu. Türklerin geçmişi ile şimdisi arasında safı kopu ştan başka bir şey yoktu.

"Ama hiçbir şey yemedin. Hadi evladım, ye biraz," dedi Ba- nu Teyze. Kedere karşı bildi ği iki çareden biriydi yemek ikram et- mek.

"Her şey çok güzel olmuş, teşekkür ederim," dedi Armanuş çatalını yeniden eline alarak. Pilav ı aynen babaannesi gibi pi şir- diklerini fark etmişti, tereyağlı ve çam f ıstıklı.

"Good, good! Eat, eat!" dedi Banu Teyze başını sallaya salla- ya.

Bu arada Asya, Armanuş'un nezaketini, kaburgayı yerken gösterdiği özeni içi ezilerek seyretti. Başını e ğdi, iştahı kaçm ıştı. Daha evvel hiç Ermeni arkadaşı olmam ıştı ama tehciri ilk kez duymuş de ğildi. Daha önce de bazı şeyler dinlemişti; bazısı leh- te, çoğu aleyhte. Ama böyle bir hikâyeyi gerçek bir insandan din- lemek oldukça farklı bir tecrübeydi. Ama Asya'y ı esas ilgilendiren başka bir noktaydı: Armanuş'un hafızası. Hiç bu kadar ihtiyar bir belleğe sahip bir gençle tanışmamıştı.

Gene de içindeki nihilistin hüznü kovması uzun sürmeyecek- ti. Omzunu silkti. Neyse ne! Dünya zaten boktan bir yerdi. Geç- miş, gelecek, burası, orası... hepsi birdi. Her yerde aynı ıstırap. Tanrı ya yoktu ya da hepimizi içine att ığı sefaleti göremeyecek kadar uzaktaydı. Hayat alabildiğine acımasızdı. Karanlık bakışları alaturka Donald Trump'in kaybeden grubun en kabahatli üç üyesine ahret sualleri sorduğu ekrana kaydı. Futbol takımı için ta- sarlanan formalar öyle berbat olmuştu ki, en fanatik taraftarlar bile bedava olduğu halde bunları giymeyi reddetmi şti. Şimdi biri-

nin diziden elenmesi gerekiyordu. Tüm yarışmacılar elenen ol- mamak için birbirlerinin kuyusunu kazmaya çalışıyordu. Kapita- lizmin gaddar at yansında kaybeden taraf olmak istemiyordu kimse. Gerekirse birbirlerinin gözünü oyabilirlerdi. Asya suratını buruşturdu. Ne vahşi bir sistemdi bu.

Düşüncelerinin kasvetine gömülen Asya'nın yüzünde müs- tehzi bir gülümseme belirdi. İçinde yaşadığımız kâinat buydu iş- te. Tarih, siyaset, din kavgaları, yarışmalar, pazarlama taktikleri, serbest piyasa ekonomisi, iktidar mücadelesi, bir lokmacık zafer için herkes birbirinin gırtlağında... bütün bunlara ihtiyacı yoktu kuşkusuz, bütün bu...

...bokpüsüre...

Hâlâ gözü televizyonda ama artık iştahı tümüyle aç ılmış bir halde sandalyesini ileri itip tabağını doldurmaya ba şladı Asya Ka- zancı. Başını kald ırdığında annesinin dikkatle kendisini süzmekte olduğunu gördü. Adeta ruhunu okumuştu Zeliha Teyze. Anında gözlerini kaçırdı. Açtığına pişman olmuş bir yaban çiçe ği gibi anında kapandı.

Yemekten sonra Armanuş telefon etmek için "k ızlar odası"na çe- kildi. Cep telefonundan önce San Francisco'yu aradı. Duvardaki devasa Johnny Cash posterinin tam karşısında duruyordu.

"Babaannecim, benim Armanuş!" diye bağırdı heyecanla ama hemen sesini normale çevirdi. "Nasılsın bi tanem? Arkadaki o ses de ne?"

"Mühim bir şey değil güzelim. Banyodaki boruları tamir edi- yorlar. Dikran Dayın geçen gün hepsini benzetmiş. Tesisatçı ça- ğırdık mecburen. Sen ne yapıyorsun?"

Bu soruya hazırlıklı olan Armanu ş, havadan sudan bahsetme- ye başladı. Tabii İstanbul'daki değil, Arizona'daki havadan sudan. Şuşan Nine'yi böyle kandırdığı için kendini berbat hissetti ği hal-

de yapılacak en iyi şeyin bu olduğunu düşünerek içini rahatlatma- ya çalıştı. Gerçeği nasıl söyleyebilirdi ki? Ne desin? "Babaanne- cim aslında ben Arizona'da filan değil, senin doğduğun şehirde- yim!"

Telefonu kapattıktan sonra birkaç dakika bekledi. Sıkıntıyla derin bir nefes aldı,

cesaretini toplayıp sıradaki numarayı çevirdi. Sükûnetini korumaya azami gayret etse de annesinin sesini duyar duymaz geriliverdi.

"Amy! Neden daha önce aramadın? Nerdesin? Nasılsın? Sa- na iyi davranıyor mu o cadılar? San Francisco'da hava nasıl? Ne zaman döneceksin Arizona'ya? Yoksa bırakmıyorlar mı?"

"Annecim lütfen sakin olun. Ben gayet iyiyim. Hava da..." Armanuş internetten San Francisco'daki hava durumuna bakma- dığına pişman oldu. "...iyi, biraz rüzgârlı, her zamanki gibi."

"Hıı," dedi Rose. "Seni defalarca aradım ama cep telefonun kapalıydı. Çok merak ettim."

"Bak anne," dedi Armanuş, sesindeki kararlılığa kendisi de şaşarak. "Beni babaannemin evindeyken aradığında rahatsız olu- yorum. Gel seninle bir anlaşma yapalım. Hiç olmazsa bir müddet sen beni arama, bırak ben seni arayayım. Lütfen."

. "Sana bunu onlar mı söyletiyor?" diye şüpheyle sordu Rose.

"Hayır anne, tabii ki hayır, Tann aşkına. Senden bunu rica eden benim."

Birkaç dakika süren bir cebelleşmeden sonra Rose gönülsüz de olsa anlaşmayı kabul etti. Ard ından başladı her zamanki şikâ- yetlerine. Evden işe, işten eve koşturmaktan, kocasının duyarsız- lıklarından, kendisine hiç zaman ayıramamaktan yakındı. Bir tek Home Depot'da tenzilat olduğunu, Mustafa'yla birlikte mutfak do- laplarını yenileme karan ald ıklarını anlat ırken sesine neşe geldi.

"Bana akıl ver," dedi Rose hevesle. "Kiraz ağacına ne dersin? Bizim mutfağa yakışır mı?"

"Olabilir, yakışır herhalde..."

"Bence de. Ya koyu meşe? Biraz pahalı ama çok klas. Sence hangisi daha iyi?"

"Bilmem ki anne, koyu meşe de iyi gibi."

"Ay, o da iyi, bu da iyi, hiç yardımcı olmuyorsun ki," dedi Rose içini çekerek.

Armanuş nihayet telefonu kapatt ığında yabancı yabanc ı ba- kındı etraf ına. Duvarlardaki fotoğraflar, yerdeki Türk halısı, ya- bancı mobilyalar, ba şka bir dil konuşan gazeteler... aniden küçük- lüğünden beri hissetmediği bir paniğe kapıldı. Hatırladı.

Armanuş alt ı ya şındayken bir gün annesiyle arabada giderken aniden benzinleri bitmiş, yol ortasında kalakalmışlardı. Yoldan başka bir vasıta geçene kadar bir saat beklemeleri gerekmişti. Derken Rose otostop çekmeye başlamış ve bir TIR durup onlar ı almıştı. TIR'ın içinde iki kaba saba, iriyan adam vardı; ürkütücü ve suratsız. Tek kelime etmeden onlan benzin istasyonuna götür- müşlerdi. İstasyona bırakıldıktan ve TIR gözden kaybolduktan sonra Rose dudağı titreyerek Armanu ş'a sarılmış, panik içinde ağ- lamaya başlamıştı: "Ah Tannm, ben ne yaptım, ya kötü insanlar olsalardı? Bizi kaçırabilir, tecavüz edebilir, öldürebilirlerdi, kim- se de cesetlerimizi bulamazdı. Bu riski nasıl alabildim?"

Bu kadar şiddetli olmasa da, Armanuş'un şu anda hissettiği panik bundan farklı de ğildi. İstanbul'da, yabancı bir evdeydi ve ailesinden hiç kimsenin bundan haberi yoktu. Nasıl böyle aklına estiği gibi hareket edebilmişti?

Ya kötü insanlarsa... nasıl böyle bir risk alabildim?

Dokuzuncu Bölüm

PORTAKAL KABUKLARI

E

rtesi gün Asya Kazancı ve Armanu ş Çakmakç ı- yan, Şuşan Nine'nin doğduğu konağı aramak için erkenden ç ıktı- lar. Mahalleyi- ve sokağı kolayca buldular - Yeniköy'de, şık bir muhitteydi eski konağın yeri. Ama konak monak yoktu ortada. Onun yerine beş katl ı, modern bir bina dikilmişti. Birinci katta gösterişli bir balık lokantası vard ı. İçeri girmeden önce Asya cam- daki yansımasını kontrol etti, memnuniy etsizce memelerine bak- tıktan sonra saçlarını düzeltti.

Öğle yemeği için çok erken olduğundan önceki gecenin izle- rini yerden süpüren

bir avuç garson dışında kimseler yoktu içeri- de; bir de insanın ağzını suland ıran bir koku bulutu altında akşam için meze ve yemek hazırlayan al yanaklı, tombul ahçı vard ı. As- ya her biriyle tek tek konuşup binanın geçmişine dair sorular sor- du. Ama Kürt garsonlar şehre daha yeni göçmüşlerdi; ahçı da eski Yeniköylü'ydü ama sokağın tarihine dair malumat sahibi değildi.

"Köklü İstanbul ailelerinden sadece birkaçı do ğdukları top- raklarda kaldılar," diye açıkladı ahç ı otorite havas ıyla, bir yandan da devasa bir kalkan balığını havada bayrak gibi kald ırarak.

"Bu şehir bir zamanlar Babil Kulesi gibiymiş, her telden her demden insan... her dil konuşulurmuş sokaklar ında," diye devam etti ahçı, kalkanın kılçığını kuyru ğun hemen üzerinden ve başın

hemen altından kırarak. "Bu mahallede bir sürü Yahudi komşu- muz vardı. Rumlar, Ermeniler... Ben küçükken balığı Rum bal ık- çılardan alırdım. Annemin terzisi Ermeni'ydi. Babamın patronu Yahudi'ydi. Hepimiz bir aradaydık yani. Onlar bizim bayramları- mızı kutlard ı, biz onlarınkini."

"Her şeyin neden değiştiğini sorsana," dedi Armanuş çevir- meni Asya'ya.

"Neden mi değişti?" diye gürledi ahçı, aniden celallenerek. "Ben sana diyivereyim ne değişti! İstanbul şehir değil. Şehir gibi görünüyor ama o işin kandırmacası. Sadece kabuğu şehir buranın. Esasında bu bir şehir-tekne. Biz hepimiz bir gemide yaşıyoruz!"

Balığı kafas ından tutup kılçığı içinden çekip ç ıkardı. Mahare- tinden memnun, devam etti: "Burada hepimiz yolcuyuz, öbek öbek gelip gidiyoruz. Bizanslısı gidiyor Osmanl ısı geliyor. Yahu- diler gidiyor Ruslar geliyor. Ağabeyimin mahallesi Moldavyalı Romanyalı dolu... Abim şaka yapıyor kanyı bo şayıp Moldavyalı alacam yerine diye... Yann onlar gidecek başka yolcular gelecek. İşte böyle..."

Armanuş hayal k ırıklığına uğramış, Asya bunalmış vaziyette lokantadan ayrıldılar. Dışarıda hava yumuşamıştı. Muhteşem bir Boğaz manzarasına çıktılar, beklenmedik ölçüde parlak bir güneş ve berrak bir sema altında ışıl ışıl. Güneşten korunmak için elle- rini gözlerinin üzerine koydular. İkisi de derin bir nefes alıp ha- vadaki bahar kokusunu içine çekti.

Daha iyi bir planlan olmadığından, karşılaştıkları hemen her seyyar satıcıdan bir şeyler alarak Boğaz boyu yürümeye başladı- lar: kaynamış m ısır, midye dolması, irmik helvası, sonunda da koca bir kesekâğıdı ayçekirde ği. Şaşmaz bir ritimle başladılar çit- lemeye. Yiyecekten yiyeceğe geçtikleri gibi konudan konuya geç- tiler. Her şeyi konuşabilirlerdi, üç konu hariç: cinsellik, erkekler ve babalar. Birbirine halen yabancı olan genç kad ınlar arasında bu üç konunun dokunulmazlığı vard ı.

"Aileni sevdim," dedi Armanuş. "Hayat dolular."

"Ya ne demezsin," dedi Asya, kolundaki bilezikleri şıngırda-

tarak. Üzerinde vişne rengi çiçek desenleri olan, uzun, açık yeşil bir hipi eteği giymişti, yamalı bohça bir çantas ı vard ı ve bir sürü takısı - cam boncuktan

kolyeler, bilezikler, neredeyse her parma- ğında gümüş yüzükler. Onun yan ında Armanuş kot pantolonu ve tüvit ceketiyle kendini giysi fukarası hissediyordu.

"Her iyi şeyin bir de kötü tarafı var," dedi Asya. "Kad ınlarla dolu bir evde tek çocuk olarak doğmak zor iş, sevgileriyle boğu- yorlar. Tek çocuk olarak etrafındaki bütün yetişkinlerden daha ol- gun olman gerekiyor. Bu kadar sevilip esirgendiğim, birinci sınıf bir okula gönderildiğim ve bu ülkede mümkün olan en iyi eğitimi aldığım için minnettarım. Ama esas mesele benden hayatta yapa- madıkları, kendi içlerinde ukte kalan tüm şeyleri yapmamı bekle- meleri. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

Armanuş gayet iyi anl ıyordu, gayet tanıdık olan bu hikâyeyi. "Sonuçta aynı anda hepsinin hayallerini gerçekle ştirmek için deli gibi çalışmam gerekti. İngilizceyi altı ya şında öğrenmeye başladım. Bununla kalsa sorun yoktu. Ertesi sene Fransızca öğ- renmem için özel öğretmen tutuldu. Dokuz yaşına geldiğimde hiç alakam ve yeteneğim olmadığı halde bir sene boyunca bana ke- man çaldırdılar. Ondan sonra evimizin yakınlarında bir buz pateni sahası aç ıldı ve teyzelerim patenci olmama karar verdiler. Beni parıltılı elbiselerle saltolar atarken hayal etmek ho şlarına gittiği için. Avrupa şampiyonu olup buz pistlerinde milli marşımızı çal- dıracaktım! Katarina Witt'in Türk versiyonu ben olacaktım! So- nuçta ne oldu? Kendimi pistte kıçımın üstüne düşerken buldum! Buz üstündeki patenlerin cızırtısı hâlâ tüylerimi diken diken eder." Armanuş kibarl ıktan gülmemeyi başardı ama Asya'n ın ulus- lararası bir müsabakada saltolar atan imgesine gülmemekte zor- landı.

"Sonra bir ara uzun mesafe koşucusu olmamı istediler. Yeterince çalışırsam Türkiye'yi Olimpiyat Oyunlarında temsil eden müthiş bir atlet olacakt ım! Bu memelerle beni kadınlar marato- nunda yarışırken hayal edebiliyor musun Allah aşkına!" Armanuş bu sefer kahkahas ını bast ırmadı.

"Şu kadın atletler bu işi nasıl yapıyorlar bilmiyorum ama hep- sinin göğüsleri tahta gibi. Memelerini küçültmek için erkeklik hormonu filan alıyorlar herhalde. Benim gibi kadınlar atlet olmak için yaratılmamış; fiziğin en temel kanunlarına aykırı. Düşün bir kere. Vücut ivme kanunu uyarınca hız kazanarak ilerliyor. Hızın- daki değişim miktarı vücuda verilen güçle orant ılı ve ayn ı yönde olmak durumunda, değil mi? Sonra ne oluyor peki? Memeler de ivme kazanıyor ama tümüyle kendilerine has aksak bir ritimle. Sen öne doğru koşuyorsun, memeler yukarı a şağı iniyor ve so- nunda seni yavaşlatıyorlar. Eylemsizlik kanunu artı yerçekimi ka- nunu! Kazanmanın imkânı yok. Ay nas ıl utanç vericiydi," diye ekledi Asya heyecanla. "Allaha şükür o safha çabuk atlatıldı. On- dan sonra resim ve heykel dersleri aldım. Derken maalesef beni baleye yazdırdılar. Yakın zamana kadar baleye gittim, sonunda annem dersleri her fırsatta astığımı anlay ıp beni azat etti. Şimdi- lik beni kendi halime bırakmış görünüyorlar ama her an bir tey- zemin aklına yeni bir fikir gelebilir ve bir de bakmışsın ben gene olmadık kurslara yazılmışım."

Armanuş ba şka birinin hayatında kendi hayatının belirleyici öğelerini bulmanın verdiği aşinalık duygusuyla başını sallad ı. Kendi halalarının abartılı sevgileriyle ilgili pek çok şey anlatabi- lirdi. Onun yerine bir soru sordu:

"Anlayamadığım bir şey var. Havaalanına birlikte geldiğin hanım, hep mini etek giyen..." Armanuş k ıkırdadı ama hemen kendini topladı. "Zeliha... o senin annen değil mi? Ama ona anne demiyorsun... yanılıyor muyum?"

"Doğru, biraz kafa karıştırıcı. Bazen benim bile kafam karışı- yor," dedi Asya günün ilk sigarasını yakarken. Armanu ş'un siga- radan hoşlanmadığını fark etmi şti. Sigaranın dumanını öteki ya- na, Armanuş'tan mümkün olduğunca uzağa üfledi ama rüzgâr du- manı dosdo ğru üstlerine taşıdı.

"Anneme tam olarak ne zaman 'teyze' demeye başladığımı ha- tırlamıyorum. Belki baştan beri, ta en baştan." Asya sigara duma- nından iki mükemmel halka yaptı ama rüzgâr ikisini de da ğıttı.

Asya bir an duralayıp Armanuş'a baktı göz ucuyla. Yeni arka- daşının profilini çıkartmayı bitirmemi şti ama onu "hanım hanım- cık bir kız" olarak sınıflandırmıştı. Aklı ba şında, son derece halim selim bir kızdı bu ve e ğer hayat tarzında sigara sunturlu bir küfür- se, Asya'nın diğer habis alışkanlıklarını kabul etmesi söz konusu bile olamazdı.

"Hepsi de anne rolü oynayan teyzelerimin arasında büyü- düm. Benim kişisel trajedim bir bakıma dört kadının tek çocuğu olmamdı. Herhalde farkına varmışsındır, Feride Teyzem biraz çatlaktır, hiç evlenmedi. Bir sürü işe girdi çıktı. Manik evredey- ken mükemmel bir tezgâhtardı. Çevriye Teyzem mutlu bir evlilik yaptı ama sonra kocas ıyla birlikte hayatının neşesini de kaybetti. Ondan sonra kendini tarih öğretmenliğine verdi. Aramızda kalsın, bence cinsellikten hoşlanmıyor ve insan vücudunun ihtiyaçlarını iğrenç buluyor! Tabii en büyükleri Banu Teyze var. Dünya iyisi- dir. Kimseyi incittiğini görmedim bugüne kadar. Yüreği geniştir en büyük teyzemin. Ama işte çok çekti. Kâğıt üzerinde hâlâ evli ama kocasını nadiren görür. İki oğlu vardı, ama ikisi de öldü. Bu ailenin erkekleri lanetlidir. Uzun yaşamazlar."

Armanuş bu laf ı nas ıl yorumlayacağını bilemedi ğinden içini çekti.

"Yani Banu Teyze'nin Allah'a sığınmasını anlayabiliyorum," diye ekledi Asya kolyesinin boncuklanyla oynayarak. "Neyse de- mek istediğim, doğduğum zaman kendimi dört teyze-anne ya da dört anne-teyzeyle çevrili buldum. Ya hepsine 'anne' diyecektim ya da anneme, teyze diyecektim. Galiba teyze demek kolayıma geldi. Zeliha Teyze!"

"Peki ama annen bu işe bozulmadı m ı?"

Açık denize doğru giden pas rengi bir şilebi fark etmesiyle Asya'nın yüzünün canlanması bir oldu. Bo ğaz'dan kayıp giden ge- mileri seyretmeyi severdi. Nasıl yaşardı acaba mürettebat? Şehri onların gözünden görebilmek isterdi. Sürekli hareket halinde olan bir denizcinin gözünden nasıldı acaba yerle şiklerin hayatı?

"Yo, bozulmadı. Bana hamile kaldığında on dokuz yaşınday-

mış. Kulağa tuhaf gelecek ama anne dememem onu rahatlatmış olmalı. Dört kardeşin dördü de teyzelerimdi teoride. Bir şekilde bu unvan annemin işlediği günahı toplum nezdinde daha az görü- nür hale getirdi. Aslını istersen ona teyze demeye beni bizzat ken- disinin cesaretlendirdiğini düşünüyorum. En azından bir müddet, sonra da alışkanlığın üstesinden gelmek mümkün olmadı."

"Ondan hoşlandım," dedi Armanuş, ama sonra kafa kanşıklı- ğıyla durakladı. "Hangi günahtan bahsediyorsun?"

"Gayrimeşru bir çocuk doğurmaktan. Annem..." Asya doğru kelimeyi ararken burnunu buruşturdu, "... ailedeki kara koyundur. Evlilik dışı çocuk do ğuracak kadar asi."

Bir Rus tankeri geçiyordu şimdi. Kıyıya küçük dalgalar çarptı.

"Etrafta bir baba olmadığını fark ettim ama ölmü ş filan olabi- leceğini düşünmüştüm," dedi Armanuş kekeleyerek. "Üzgünüm."

"Babam ölmedi diye mi üzülüyorsun?" dedi Asya gülerek. Kıpkırmızı kesilen Armanu ş'a hınzır bir bakış f ırlattı.

"Ama haklısın biliyor musun," dedi Asya nice sonra, gözle- rinde tekinsiz bir parıltıyla. "Ben de böyle hissediyorum zaman zaman. Yani babam ölmüş olsayd ı bu belirsizlik de sona ermi ş olacaktı. Beni en çok çileden çıkaran bu. Kim olduğunu, neye benzediğini düşünmeden edemiyorum. İnsanın babasının nasıl bir adam olduğuna dair hiçbir fikri olmadığında, hayalgücü dev- reye girip boşluğu dolduruyor. Düşünsene belki de karşılaştık ba- bamla. Belki her gün televizyonda seyrediyor ya da sesini radyoda duyuyorum, o olduğunu bilmeden. Belki günün birinde bir yerde burun buruna geleceğiz, bilmeden yanından geçip gidece- ğim. Babamla aynı otobüse binebiliriz; belki dersten sonra konu ş- tuğum hocadır, sergisine gittiğim fotoğrafçı ya da şu seyyar satı- cıdır... Kim bilir."

Dönüp aynı anda dikkatle bakt ılar Asya'nın nutuğuna konu mankeni olan seyyar satıcıya. Kalem bıyıklı, ellili yaşlarda, tüy- siklet bir adamdı. Önündeki camlı el arabas ında çeşit çeşit turşu- larla dolu koca koca kavanozlar vardı. İki genç kadının böyle il-

gisine mazhar olmaktan memnun sırıttı. Armanuş k ızararak yüzü- nü çevirdi,

Asya ise kaşlarını çat ıp, turşucuya ters ters baktı.

"Yani annen sana hâlâ babanın kim olduğunu söylemedi mi?" diye çekinerek sordu Armanuş tekrar yola koyulduklar ında.

"Annem nevi şahsına münhasır bir yaratıktır! Öyle de inatçı- dır ki... Görüp göreceğin en demir iradeli kadındır. İçinden gel- mezse bana hiçbir şey anlatmaz. Diğerlerinin de babamın kimli- ğini bildiğini sanmıyorum. Sanmam ki kimseye söylemiş olsun. Hoş, bilseler bile benimle paylaşmazlardı ya. Kimse bana bir şey açıklamaz. Kazancı ailesinde sürgünüm ben, aile ar şivlerindeki her türlü tehlikeli bilgiden ve sırdan uzak tutuluyorum. Beni ko- rumak adına kendilerinden ayırdılar." Asya çitlediği çekirdeğin kabuklarını h ınçla tükürdü: "Bir müddet sonra karşılıklı bir oyuna dönüştü; onlar beni maziden uzak tuttukça, ben de onlan kendi sırlarımdan dışladım."

Aynı anda ikisi de yava şladı. Denizde, topu topu elli metre ötelerinde, küçük bir teknenin burnunda ayakta durmuş, bir elin- de dumanı tüten bir sigara, di ğer elinde ise san, turuncu ve mor balonlar tutan bir adam vardı. Baloncu mavi sulann üzerinde nasıl bir renk şölenine dönüştüğünün, ne denli nefes kesici bir seyir malzemesi sunduğunun farkında değildi. Armanuş ile Asya ba- lonlar ufukta kaybolana kadar bu manzarayı sessizce seyrettiler. "Bir yerlere oturalım," dedi Asya, gördüğü güzellikten yorgun düşmüş gibi. Yak ınlarda salaş bir k ır kahvesi vardı.

"Ne tip müzik dinlersin?" diye sordu Asya, boş bir masa bu- lup içeceklerini ısmarlar ısmarlamaz - Asya limonlu çay, Arma- nuş buzlu diyet kola. Müzik Asya'n ın dünyayla başlıca bağlantısı olduğundan, bu soru aslında karşısındakini daha iyi tanıma gay- retiydi.

"Klasik müzik severim; bir de Ermeni müziği ve caz..." dedi

Armanuş. "Ya sen?"

"Biraz farklı," dedi Asya sebebini bilmeden kızararak. "Bir müddet hayli sert şeyler dinledim, bilirsin, alternatif müzik, punk, post-punk, endüstriyel metal, death metal, darkwave, psychede-

He, biraz üçüncü dalga ska, biraz gotik... öyle şeyler."

Öyle şeyleri yoz ergenlerin ya da karakterden ziyade hiddet sahibi, yönünü şaşırmış yeti şkinlerin paylaştığı kay ıp bir müzik türü olarak görmeye alışık olan Armanuş şaşırarak, "sahi mi?" di- yebildi sadece.

"Evet ama bir sene önce Johnny Cash'e demir attım. Orada da kaldım. O zamandan beri başka bir şey dinlemiyorum. Cash'e ta- pıyorum. İçimi öyle bir daraltıp karartıyor ki, yaşadığımı hissedi- yorum."

"Peki hiç yerli müzik dinlemiyor musun? Türk müziği... ne biliyim, Türk popu..."

"Türk müziği mi? Eksik olsun," dedi Asya, yapışkan bir sey- yar satıcıyı kap ıdan kovarcasına elini sallayarak.

Bir zihinsel sınıra tasladığını anlayan Armanu ş üstelemedi. Belki de kendi köklerinden nefret etmek Türklerin sık sık yaşadı- ğı bir derttir, sonucuna vard ı.

Asya çayını bitirdikten sonra ekledi'. "Feride Teyzem ho şlanır o tarzdan. Gerçi bazen şarkılarla mı-yoksa şarkıcıların saçlarıyla mı daha çok ilgilendi ğine emin olamıyorum."

İkinci djyet kolasını yanlayan Armanu ş, Asya'ya ne tip ro- manlar okuduğunu sordu. Edebiyat dünyayla başlıca bağlantısı olduğundan, bu soru aslında karşısındakini daha iyi tanıma gay- retiydi.

"Okumayı severim ama edebiyat de ğil..."

Kızlı o ğlanlı bir grup kafeye geldiler ve Armanu ş'la Asya'nın karşısındaki masaya oturdular. Oturur oturmaz da her şeyle, her- kesle dalga geçmeye başladılar. Plastik sandalyelerle, mütevazı içeceklerin durduğu cam dolaplarla, menüdeki şeylerin İngilizce çevirilerindeki hatalarla ve garsonların giydiği I love İstanbul ti- şörtleriyle... Asya'yla Armanuş pat ırtıdan rahatsız olup, sandalye- lerini birbirlerine yaklaştırdılar.

"Felsefe okumayı severim, bilhassa siyaset felsefesi. Benja- min, Adorno, Gramsci, biraz Zizek... bir de Deleuze. Onları seve- rim. Sanırım soyutlamaları seviyorum. Varolu şçuluk da çok ilgi-

mi çeker," Asya bir sigara daha yakıp dumanların arasından sor- du: "Ya sen?"

Armanuş ço ğu Rus ve Doğu Avrupalı uzun bir yazarlar liste- si saydı.

"Gördün mü," dedi Asya. "Hayatta en sevdiğin meşgale söz konusu olduğunda sen de tercihlerinde yerel takılmıyorsun... Okuma listen bana hiç de Ermeni gelmedi."

Armanuş hafifçe ka şını kald ırdı. "Edebiyatın gelişmek için özgürlüğe ihtiyacı vard ır," dedi başını sallayarak. "Ermeni edebi- yatını geli ştirmek için pek fazla özgürlüğümüz olamadı ki..."

Bir sınıra tosladığını anlayan Asya üstelemedi. Belki de ken- dine acımak Ermenilerin sık sık yaşadığı bir derttir, sonucuna vardı.

Arkalarındaki gençler sessiz sinema oynamaya başladılar. Çilli, kızıl saçlı bir k ız belirlenen film adını jestlerle anlatmaya başladı; her hareketinde karşı ekip ba ğıra çağıra gülüyordu. Ses sizlik üzerine kurulu bir oyunun bu kadar şamata yaratması iro- nikti.

Arkaplandaki şamata yüzünden bir anlığına dikkati dağılan Armanuş, sınırlan zorlamama karannı çi ğnedi: "Dinlediğin mü- zik çok Batılı. Neden kendi kökenlerine uygun müzikler dinlemi- yorsun?"

"Ne demek kendi kökenlerine uygun...?" Asya şaşırmışa ben- ziyordu. "Biz Batılıyız."

"Hayır değilsiniz. Türkler düpedüz Ortadoğulu'dur ama ne- dense bunu sürekli inkâr ederler. Eğer biz Ermenilerin de kendi evimizde kalmamıza izin vermiş olsayd ınız bizler de diyaspora halkı olmak yerine Ortado ğulu kalacaktık," dedi Armanuş ve anında pişman oldu, çünkü bu kadar sert konuşmak istememişti.

Asya düşünceli düşünceli sol yanağmdaki et beniyle oynadı. "Ne demek istiyorsun?"

"Ne mi demek istiyorum? Sultan Hamit'in Pantürkçü, Panis- lamcı boyunduru ğundan bahsediyorum. 1909 Adana katliamla- nndan ya da 1915 tehcirinden... Bunlar sana bir şey hatırlattı m ı?

lie, biraz üçüncü dalga ska, biraz gotik... öyle şeyler."

Öyle şeyleri yoz ergenlerin ya da karakterden ziyade hiddet sahibi, yönünü şaşırmış yeti şkinlerin paylaştığı kay ıp bir müzik türü olarak görmeye alışık olan Armanuş şaşırarak, "sahi mi?" di- yebildi sadece.

"Evet ama bir sene önce Johnny Cash'e demir attım. Orada da kaldım. O zamandan beri başka bir şey dinlemiyorum. Cash'e ta- pıyorum. İçimi öyle bir daraltıp karartıyor ki, yaşadığımı hissedi- yorum."

"Peki hiç yerli müzik dinlemiyor musun? Türk müziği... ne biliyim, Türk popu..."

"Türk müziği mi? Eksik olsun," dedi Asya, yapışkan bir sey- yar satıcıyı kap ıdan kovarcasına elini sallayarak.

Bir zihinsel sınıra tasladığını anlayan Armanu ş üstelemedi. Belki de kendi köklerinden nefret etmek Türklerin sık sık yaşadı- ğı bir derttir, sonucuna vard ı.

Asya çayını bitirdikten sonra ekledi'. "Feride Teyzem ho şlanır o tarzdan. Gerçi bazen şarkılarla rm-yoksa şarkıcıların saçlarıyla mı daha çok ilgilendi ğine emin olamıyorum."

İkinci diyet kolasını yar ılayan Armanuş, Asya'ya ne tip ro- manlar okuduğunu sordu. Edebiyat dünyayla başlıca bağlantısı olduğundan, bu soru aslında karşısındakini daha iyi tanıma gay- retiydi.

"Okumayı severim ama edebiyat de ğil..."

Kızlı o ğlanlı bir grup kafeye geldiler ve Armanu ş'la Asya'nın karşısındaki masaya oturdular. Oturur oturmaz da her şeyle, her- kesle dalga geçmeye başladılar. Plastik sandalyelerle, mütevazı içeceklerin durduğu cam dolaplarla, menüdeki şeylerin İngilizce çevirilerindeki hatalarla ve garsonların giydiği I love İstanbul ti- şörtleriyle... Asya'yla Armanuş pat ırtıdan rahatsız olup, sandalye- lerini birbirlerine yaklaştırdılar.

"Felsefe okumayı severim, bilhassa siyaset felsefesi. Benja- min, Adorno, Gramsci, biraz Zizek... bir de Deleuze. Onları seve- rim. Sanırım soyutlamaları seviyorum. Varolu şçuluk da çok ilgi-

mi çeker," Asya bir sigara daha yakıp dumanların arasından sor- du: "Ya sen?"

Armanuş ço ğu Rus ve Doğu Avrupalı uzun bir yazarlar liste- si saydı.

"Gördün mü," dedi Asya. "Hayatta en sevdiğin meşgale söz konusu olduğunda sen de tercihlerinde yerel takılmıyorsun... Okuma listen bana hiç de Ermeni gelmedi."

Armanuş hafifçe ka şını kald ırdı. "Edebiyatın gelişmek için özgürlüğe ihtiyacı vard ır," dedi başını sallayarak. "Ermeni edebi- yatım geliştirmek için pek fazla özgürlüğümüz olamadı ki..."

Bir sınıra tosladığını anlayan Asya üstelemedi. Belki de ken- dine acımak Ermenilerin sık sık yaşadığı bir derttir, sonucuna vardı.

Arkalarındaki gençler sessiz sinema oynamaya başladılar. Çilli, kızıl saçlı bir k ız belirlenen film adını jestlerle anlatmaya başladı; her hareketinde karşı ekip ba ğıra çağıra gülüyordu. Ses- sizlik üzerine kurulu bir oyunun bu kadar şamata yaratması iro- nikti.

Arkaplandaki şamata yüzünden bir anlığına dikkati dağılan Armanuş, sınırlan zorlamama karannı çi ğnedi: "Dinlediğin mü- zik çok Batılı. Neden kendi kökenlerine uygun müzikler dinlemi- yorsun?"

"Ne demek kendi kökenlerine uygun...?" Asya şaşırmışa ben- ziyordu. "Biz Batılıyız."

"Hayır değilsiniz. Türkler düpedüz Ortadoğulu'dur ama ne- dense bunu sürekli inkâr ederler. Eğer biz Ermenilerin de kendi evimizde kalmamıza izin vermiş olsayd ınız bizler de diyaspora halkı olmak yerine Ortado ğulu kalacaktık," dedi Armanuş ve anında pişman oldu, çünkü bu kadar sert konuşmak istememişti.

Asya düşünceli düşünceli sol yanağındaki et beniyle oynadı. "Ne demek istiyorsun?"

"Ne mi demek istiyorum? Sultan Hamit'in Pantürkçü, Panis- lamcı boyunduru ğundan bahsediyorum. 1909 Adana katliamla- nndan ya da 1915 tehcirinden... Bunlar sana bir şey hatırlattı m ı?

Ermeni soykırımı diye bir şey duymadın mı hiç?"

"Ben daha on dokuz yaşındayım," dedi Asya omzunu silke- rek.

Çilli kız verilen süre içinde film ismini anlatamadığından ye- rini başka bir oyuncu aldı - âdemelmas ı her hareketiyle boynun- dan fırlayan uzun boylu, yakışıklı bir o ğlan. Oğlan iki elini de ha- vaya kaldırarak hayali, yuvarlak bir nesneyi ellerinin arasında tut- tu ve kokladı. Takım arkadaşları ne dedi ğini anlamamıştı ama ra- kip takım gülmekten iki büklüm oldu.

"On dokuz yaşında olman tarih bilincinden yoksun olmanı gerektirmez," diye çıkıştı Armanu ş. Asya'nın gözlerinin içine baktı. "Nasıl bu kadar pervasız ve gamsız olabilirsin?"

Asya ne pervasız ne gamsız kelimelerinin anlamlarını bildi- ğinden hiç üzerine alınmadı. Topak topak bulutlar ardından güne- şin bir anlığına görünmesinin tadını ç ıkararak bir süre sessiz kal- dı. Sonra mırıldandı: "Tarih seni kendine esir etmiş."

"Ama aynı tarih senin için bir anlam ifade etmiyor öyle mi?" dedi Armanuş sesinde hem şüphe hem küçümsemeyle.

"Ne faydası var ki?" dedi Asya sertçe. "Geçmi şi bilsem ne olacak? Kolektif hafıza da bireysel hafıza da sadece yüktür omuz- larımızda."

Armanuş ba şını çevirince ister istemez gençlere dönmü ş ol- du. Gözlerini kısarak anlatıcı çocu ğun hareketlerine yoğunlaştı. Asya da dönüp oyunu seyretmeye başlamıştı ki kendini tutama- yıp cevabı söyleyiverdi: "Otomatik Portakal... "

Gençler, oyunlarına katılan yan masadaki iki genç kadına ba- karak kahkahalara boğuldular. Asya kıpkırmızı kesildi, Armanu ş başını çevirdi. Hemen hesab ı ödeyip soka ğa çıktılar.

"Tarihin esir etmesi meselesine dönersek," dedi Armanuş, tekrar deniz kenarındaki yola indiklerinde. "Barındırdığı bütün acıya rağmen bugün bizleri hayatta ve bir arada tutan tarihtir."

"Eğer öyleyse bu herkese nasip olmayan büyük bir ayrıcalık," diye cevap verdi

Asya.

"Nasıl yani?"

"Devamlılık hissi müthiş bir ayr ıcalık. İnsanı dayan ışma ruhu olan bir grubun parçası yapar," dedi Asya. "Beni yanl ış anlama lütfen. Tarihin ailen için ne kadar mühim ve trajik olduğunu görebiliyorum ve ne olursa olsun anılarınızı canl ı tutma iste ğini- ze saygı duyuyorum, atalar ınızın acılan unutulmasın diye. Ama yollarımız tam da burada ayrılıyor. Seninki bir hatırlama seferi, bir nevi hafıza fetişizmi. Bana gelince, Cicianne gibi olmayı ter- cih ederim, keşke hiçbir şey hatırlamasam." "Geçmiş seni neden bu kadar korkutuyor?" Asya'nın onuruna dokundu. "Korkutmuyor!" İstanbul lodosunun kaprisli esintileri uzun eteğini ve sigarasının dumanını sa ğa sola savururken bir an duraladı. "Sadece geçmiş de ğil, gelecek odaklı olmay ı ye ğlerim, hepsi bu."

"İkisinden birini seçmek zorunda değiliz ki," diye üsteledi

Armanuş.

"Ben zorundayım. Bütün samimiyetimle söylüyorum, benim gibi birisi geçmişe odaklanamaz, neden biliyor musun?" diye sor- du Asya uzun bir beklemeden sonra. "Geçmişimi umursamadı- ğımdan değil. Hakkında hiçbir şey bilmediğim için. Bence geç- mişteki olayları bilmek, hiç bilmemekten iyi."

Armanuş'un yüzünden bir şaşkınlık ifadesi geçti. "Ama de- min geçmişini bilmek istemediğini söyledin. Şimdi başka şey di- yorsun."

"Öyle mi?" dedi Asya. "Şöyle diyelim, bu konuda içimde çe- lişkili sesler var." Arkadaşına hınzırca baktı ama sonra sesi biraz daha ciddileşti. "Geçmişim hakkında tek bildiğim bir şeylerin yanlış oldu ğu, ama neyin yanlış oldu ğu bilgisini katiyen edine- meyeceğim. Benim için tarih şimdi başlıyor, zaman içinde bir sü- reklilik yok. Daha babanın bile izini süremiyorsan, nasıl atalarına bağlı hissedeceksin ki kendini? Belki babam ın adını asla ö ğrene- meyeceğim. Sürekli bunu düşünürsem aklımı kaç ırırım. Ben de kendi kendime, neden sırları aç ığa çıkarmak istiyorsun, diyorum. Geçmişin kısır döngü olduğunu görmüyor musun? Kapalı devre. Bizi içine çekiyor ve bir tekerleğin üzerindeki sincap gibi koştu-

ruyor. Sonra kendi kendimizi tekrar etmeye başlıyoruz, tekrar tekrar."

Bozuk yollarda bir aşağı bir yukar ı yürürlerken her ya ştan meraklı kad ınlar çaylarını yudumlad ıkları balkonlardan onlara bakıyordu. Her mahalle birbirinden öyle farklı görünüyordu ki Armanuş İstanbul'un bir kent labirenti, şehir içinde şehirlerden oluştuğunu düşünmeye başlamıştı. James Baldwin'in de buraday- ken aynı şeyleri hissedip hissetmediğini merak etti.

Öğleden sonra üçte, yorgun ve aç bir lokantaya daldılar. As- ya'nın dediğine göre şehirdeki en iyi tavuk döneri burası yap ı- yordu. İkisi de birer döner ve koca birer bardak köpüklü ayran aldılar.

"İtiraf etmeliyim ki," dedi Armanuş k ısa bir sessizlikten son- ra, "İstanbul beklediğimden farklı ç ıktı. Daha modern, hem kork- tuğum kadar tutucu değil."

"Bir ara Çevriye Teyzeme söyle bunu. Acayip sevinir. Ülke- mî bu kadar iyi temsit ettiğim için bana madalya verir!"

Karşılaştıklarından beri ilk kez birlikte güldüler.

"Seni bir yere götürmek isterdim," dedi Asya. "Arkadaşlarla buluştuğumuz küçük bir kafe var. Kafe Kundera."

"Sahi mi, en sevdiğim yazarlardandır," diye heyecanla bağır- dı Armanu ş. "Neden bu adı koymu şlar?"

"Sakın bu soruyu orda sorma," dedi Asya. "Bu sonsuz bir tar- tışma konusu. Aslında her gün yeni bir teori geliştiriyoruz."

İşte o zaman Armanuş aniden Asya'n ın elini tutup sıktı. "Ba- na bir arkadaşımı hat ırlatıyorsun," dedi gölgeli bir tebessümle, "Bu kadar sezgili ve... başkalarının duygularını hem bu kadar iyi kavrayan hem de bu kadar sert köşeleri olan birini tanımamıştım hiç. Bir kişi hariç! Bana en tuhaf arkadaşımı hat ırlatıyorsun: Ba- ron Baghdassarian. Öyle çok yönünüz birbirinize benziyor ki ruh ikizi olabilirsiniz."

"Hadi ya?" dedi Asya, isim ilgisini çekmişti. "Söylesene ne- ye gülüyorsun?"

"Kusura bakma, kaderin bu cilvesine gülmeden edemedim,"

dedi Armanuş. "Bütün tanıdıklarım arasında en ama en en en Türk düşmanı ki şidir Baron Baghdassarian."

O gece Kazancı kad ınları derin uykudayken Armanu ş pijamas ıy- la yataktan çıktı, küçük masa lambasının ışığını yakt ı ve ses ç ı- karmamak için azami gayret göstererek dizüstü bilgisayarını açt ı. Daha önce internete bağlanmanın ne kadar kulak tırmalayıcı bir gürültüsü olduğunu hiç fark etmemişti. Telefon numarasını çevir- di, network kodunu buldu ve Cafe Constantinopolis'e girmek için şifresini yazdı. Her zamanki gibi sitedeki diğer tartışma gruplarını atlayıp doğrudan Anuş A ğacı'na tıkladı.

"Madam Sürgün Ruhum, nerelerdeydin7 Meraktan öldük! Nasılsın?"

Sorular yağmaya başlamıştı.

"İyiyim," yazdı Madam Sürgün Ruhum. "Ama babaannemin evini bulamadım. Yerine çirkin modern bir bina yapmışlar. Git- miş. İzi bile kalmamış... İz yok, kayıt yok, yüzyıl başı o binada ya- şamış Ermeni ailesini hat ırlayan kimse yok."

"Çok üzüldüm canım," yazdı Leydi Tavusku şu/Siramark. "Ne zaman döneceksin?"

"Hafta sonuna kadar kalacağım," cevabını verdi Madam Sür- gün Ruhum. "Tam bir macera yaşıyorum. Şehir güzel. San Fran- cisco'yu andırıyor, yokuşlu sokaklar, sürekli deniz kokusu, en bek- lenmedik yerlerde en bohem yüzler. Burası bir labirent şehir. Şe- hir içinde şehirlerden müteşekkil. Bu arada mutfakları bir harika. Her Ermeni burada cennete düşmüş gibi olur."

Armanuş ne yazd ığını fark ederek panikle bir an durdu. "Ya- ni yemek açısından," diye ekledi çabucak.

"Yav sen bizim savaş muhabirimizdin ama Türk gibi konu ş-

maya başlamışsın! Bana bak, seni asimile edip Türkleştirmediler değil mi?" Anti Kavurma'ydı bu.

Armanuş derin bir nefes ald ı.

"Aksine. Kendimi hiç bu kadar Ermeni hissetmemiştim. Er- meniliğimi tam manâsıyla hissedebilmem için Türkiye'ye gelip Türklerle karşılaşmam gerekiyormuş... Yanlarında kaldığım aile o kadar ilginç ki. Bir yanıyla kendi aileme benzetiyorum Kazan- cıları; bir yanıyla da hiçbir şeye benzetemiyorum çünkü akıldışı- lık gündelik akışın ayrılmaz bir parçası. Marquez romanlarında gibiyim. Kız kardeşlerden birisi dövme sanatçısı; diğeri falcı; di- ğeri tarih öğretmeni; dördüncüsü uçuk bir tip ya da Asya'nın de- yimiyle tam mesai çatlak."

"Asya da kim?" yazdı hemen Leydi Tavusku şu/Siramark.

"Evin kızı. Dört annesi olan, hiç babası olmayan genç bir ka- dın. Tam bir roman karakteri, bol bol öfke, ironi ve zekâ sahibi. İyi bir Dostoyevski karakteri olurdu."

Armanuş, Baron Baghdassarian'ın nerede olduğunu merak ediyordu ama soramadı.

"Madam Sürgün Ruhum, kimseyle soykırımı konu ştun mu?" Bedbaht Ev Kadını'ydı soran.

"Denedim ama zor. Evdeki kadınlar ailemin hikâyesini sami- mi bir alaka ve üzüntüyle dinlediler ama ondan öteye geçemiyor- lar. Türklerin gözünde geçmiş ba şka bir ülke."

"Kadınlarından bu kadar çıkıyorsa erkeklerinden hiç umutlu değilim..." diye araya girdi Sappho'nun Kızı.

"Doğrusu henüz bir Türk erkeğiyle konuşma fırsatını bula- madım," yazdı Madam Sürgün Ruhum, bu durumun daha yeni farkına vararak. "Ama bir-iki güne kadar Asya beni arkadaşlarıy- la sürekli takıldıkları kafeye götürecek. En az ından orada birkaç erkekle karşılaşırım herhalde."

"Aman sen gene de dikkat et, fazla tartışma bu konuda. Hele

İçki içerseniz dikkatli ol. Alkol insanların en kötü yönlerini açığa çıkarır bilirsin." Stoacı Alex'ti bu.

"Merak etmeyin, zaten içmiyorlardır herhalde. Müslümanlar ya! Ama baca gibi sigara içiyorlar."

Leydi Tavuskuşu/Siramark: "Ermenistan'da da öyle, herkes pofur pofur tüttürüyor. Erivan'a daha yeni gittim. Tüm memleket dumanaltı."

Armanuş sandalyesinde k ımıldandı. İyi de Baron neredeydi? Neden yazmıyordu? Armanuş'a kızmış "ya da küsmü ş müydü? Onu hiç düşünüyor muydu... özlüyor muydu? Parlayan ekranda bir sonraki satır belirmese kendine bu sorularla işkence etmeye devam edecekti.

"Söylesene Madam Sürgün Ruhum, Türkiye'ye gittiğinden be- ri hiç Yeniçerinin Paradoksunu düşündün mü?"

Oydu! O! O! Armanuş önündeki iki sat ın tekrar okuduktan sonra yazmaya başladı: "Evet, düşündüm." Ama sonra ne diyece- ğini bilemedi. Baron Baghdassarian onun tereddütünü hissetmiş gibi devam etti:

"O Türk ailesiyle bu kadar iyi anlaşman gerçekten çok hoş. Kendilerince ilginç, iyi kalpli insanlar oldukları konusunda söy- lediklerine de inanıyorum. İyi de görmüyor musun? Ancak kendi kimliğini inkâr ettiğin müddetçe onların arkadaştsın. Tarih bo- yunca Türklerle durum hep böyle olmuş. Onlarla arkadaşlık ede- bilmenin tek yolu bu: Onlar Türklüklerinden feragat etmeyecek ama biz Ermeniliğimizden feragat edeceğiz. Mimar Sinan'ı hat ır- la! Onlardan biri gibi hareket ettiğin müddetçe toplumsal merdi- venin en üst basamağına kadar tırmanabilir, hatta tarihlerinde 'en büyük Türk mimarı' diye yer bulabilir, teveccühlerini kazana- bilirsin."

Armanuş hüzünlenerek dudaklar ını kemirdi. Odan ın öteki ta- rafında, Asya yatakta kâbus görüyormuş gibi sa ğa sola döndü ve anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı.

"Ermenilerin arzusu kaybımızın ve çektiğimiz derin acının ta- nınmasıdır. Hakiki insani ilişkilerin gelişebilmesi için en temel ge- reklilik bu. Türklere şunu diyoruz: 'Bakın biz yas tutuyoruz, nere- deyse bir asırdır yas tutuyoruz çünkü sevdiklerimizi kaybettik, ev- lerimizden çıkarıldık, toprağımızdan kovulduk, eşyalarımızdan olduk, hayvan muamelesi gördük, koyun gibi kesildik. Doğru düz- gün haysiyetli bir ölüm bile esirgendi bizden. Dedelerimize nine- lerimize çektirdiğiniz acı bile onu takip eden sistematik inkârdan daha çok yaralamadı bizleri... Söylesene, bunlar ı dillendirirsen Türkler sana nasıl tepki verir? Olumsuz! Türklerle arkadaş olma- nın tek bir yolu var: onlar kadar bilgisiz ve unutkan olmak. Velha- sıl, onlar geçmişin hatırlanmasında bize katılmadıklarına göre bi- zim geçmişin göz ardı edilmesinde onlara kat ılmamız bekleniyor."

Aniden kapı hafifçe t ıklatıldı, sonra ısrarla tekrar ve tekrar. Yüreği ağzına gelen Armanuş sandalyesinde dikildi. Gayri ihtiya- rı bilgisayar ekran ını indirdi. "Evet," diye f ısıldadı.

Kapı usulca aç ıldı ve Banu Teyze belirdi. Ba şında pembe, gevşek bağlanmış bir e şarp, üzerinde de uzun, açık renk bir gece- lik vardı. Namaz kılmak için kalkınca kızların odasından sızan ışığı fark edip meraklanm ıştı.

Banu Teyze İngilizceden yana eksikliğini hissettiği bütün ke- limelerin rahatsızlığı yüzüne kaz ınmış vaziyette, sessiz sinema oynuyormuş gibi bir dizi hareket yapt ı. Başını .sallad ı, kaşlarını çattı sonra gülerek parma ğını önce bilgisayara sonra ona do ğru salladı. Armanuş bütün bunlar ı şöyle yorumladı: "Çok ders çalı- şıyorsun evladım. Kendini bu kadar yorma."

Ardından Banu Teyze bir tabakla çıkageldi. Gülümseyerek Armanuş'un omzunu sıvazladı ve kap ıyı yava şça kapatarak çıkıp gitti. Getirdiği tabağın içinde iki portakal yardf, soyulmuş ve di- limlenmiş.

Tekrar ekranı kald ıran Armanuş, bir yandan portakal dilimle- rini yerken, bir yandan da Baron Baghdassarian'a ne cevap yaza- cağını dü şünmeye koyuldu.

Onuncu Bölüm BADEM

M

isafirliğinin beşinci günü itiba- rıyla Armanuş, Kazancı kona ğının gündelik sabah rutinini keşfet- mişti artık. Her sabah saat altı civar ında kahvaltı haz ır

ediliyor ve dokuz buçuğa kadar masada kalıyordu. Bu süre zarfında semaver sürekli kaynıyor ve her saat başı yeniden demleniyordu. Herkesin aynı anda masaya oturmas ı hayal oldu ğundan ailenin farklı üye- leri işlerine ya da ruh hallerine göre farklı zamanlarda kat ılıyordu kahvaltıya. Böylece tümüyle eşzamanlı bir olay olan ak şam ye- meğinin aksine kahvaltı muhtelif istasyonlarda duran, yolcu indi- rip yolcu alan sabah trenlerine benziyordu.

Sofrayı genellikle Banu Teyze kurard ı, sabah namazına kalk- tığı için ilk uyanan o olurdu. "Namaz uykudan hay ırlıdır," diye mrıldanarak kalkardı yata ğından, en yakın caminin müezzininin sesi duyulur duyulmaz. Sonra abdest almak için banyoya giderdi Banu Teyze. Su bazen soğuk olurdu ama umursamazdı. Ruhun uyanmak için titremesi lazım, derdi kendine, ruhun titremesi la- zım. Ailenin geri kalanının fosur fosur uyumasını da umursamaz- dı. Onlar da bağışlansın diye iki kat fazla dua ederdi.

Bu yüzden de bu sabah müezzin "Allahü ekber" diye seslen- diğinde Banu Teyze yatağında çoktan gözlerini açmış, sabahlı- ğıyla eşarbına uzanıyordu. Ne var ki diğer günlerin aksine bu sa-

bah vücudu ağırdı, külçe gibi. Müezzinin sesi doldu odaya: "Al- lahü ekber Allahü ekber." Buna rağmen Banu Teyze hâlâ kalka- mamıştı. "Hayye alessalah, hayye alelfelah; Namaza gelin, sela- mete gelin" sözlerini duyduktan sonra bile vücudunun yansını yataktan kaldırmayı ba şaramadı, sol tarafında bir uyuşukluk var- dı, vücudunun o yanındaki kan çekilmiş, geriye ağır, hantal bir çuval kalmış gibi.

Essalatü hayrun minennevm

Namaz uykudan hayırlıdır.

"Neyiniz var çocuklar, neden kıpırdamama izin vermiyorsu- nuz?" diye sordu Banu Teyze hüsran dolu bir sesle.

İki omzunda oturan cinler birbirlerine baktılar. "Bana sorma ona sor. Hınzırlığı yapan o," dedi Şekerşerbet Hanım sağ omzun- dan.

Adından da anlaşılacağı gibi Şekerşerbet Hanım iyi bir cindi - adil ve hoşdil olan taifeden. İyilik saçan, aydınlık bir yüzü, ba- şının etrafında mor, pembe ve eflatun tonlarında bir hale vardı; in- ce, zarif bir boyun, boynunun bitip teknik olarak gövdesinin baş- laması gereken yerdeyse sadece duman vard ı. Vücudu olmadığın- dan kaide üzerinde duran bir büstü andırırdı ki bundan gayet memnundu. Herkesin gayet iyi bildiği üzre dişi insanların aksine dişi cinler vücutları orant ısız diye komplekse kapılmazlar.

Banu Teyze, Şekerşerbet Hanım'a güvenirdi çünkü o yozlaş- mış hodperest tiplerden de ğil, iyi kalpli dini bütün bir cindi - cin taifesi arasında yaygın bir illet olan tanrıtanımazlıktan tövbe ede- rek İslam'a geçmişti. Şekerşerbet Hanım sık sık camileri ve kut- sal mekânları ziyaret ederdi, Kuran konusunda da çok bilgiliydi. Seneler içinde Banu Teyze'yle çok samimi olmuşlardı. Ama tü- müyle farklı bir kal ıptan çıkmış ve rüzgâr ın ulumayı hiç kesme- diği yerlerden gelmiş olan A ğulu Bey'in durumu tamamen fark- lıydı. Ağulu Bey çok yaşlıydı, bir cin için bile çok yaşlı. Bu saye- de göründüğünden çok daha güçlüydü. Zira herkesin gayet iyi bil- diği üzre, cinler yaşlandıkça güçlenir.

Ağulu Bey'in Kazancı hanesinde ikamet etmesinin tek sebebi

Banu Teyzenin onu kırk günlük perhizinin son sabahında kendine bağlamış olmas ıydı. O günden beri cini konrol altında tutuyor, onu tutsak eden tılsımı

boynundan hiç ç ıkartmıyordu. Bir cini bağla- mak kolay iş de ğildi. Öncelikle ismini doğru tahmin etmek gere- kirdi; ölümcül bir oyundu bu, çünkü sen onun ismini keşfetmeden cin senin ismini öğrenirse o efendi, sen köle olurdun. İsmini doğru tahmin edip cini kontrol altına alsan bile üzerindeki etkini mutlak kabul etmemeliydin çünkü bu aptalca bir yanılsama olurdu. İnsan- lık tarihi boyunca sadece Hazreti Süleyman cin ordularını yenmeyi başarmıştı ama o bile büyülü bir demir yüzükten yard ım almıştı. Başka kimse Hazreti Süleyman'la boy ölçüşemeyeceğine göre sadece ihtiraslı bir hodbin cinleri esir etmekle böbürlenebilirdi ki Banu Teyze ne ihtiraslı ne de hodbin idi. A ğulu Bey ona altı küsur yıldır hizmet ettiği halde aralarındaki ilişkiyi zaman zaman yeni- lenmesi gereken geçici bir anlaşma olarak görürdü. Ona karşı asla lakayt ya da küçümser davranmamıştı. Ne de olsa insanların aksine cinler kendilerine yapılan yanlışı katiyen unutmayan bir haf ızaya sahiptir. Haksızlığı asla unutmazlar. Her hadiseyi ıcığına cıcığına kadar kaydeden titiz bir kâtip gibidir cinlerin bellekleri; günün birinde de kaydettiklerini bir bir ortaya çıkarırlar.

Banu Teyze daima tutsağının haklarına saygılı davranm ış, gücünü asla kötüye kullanmamıştı. Yine de istese otoritesini bam- başka bir biçimde kullanabilir, para, mücevher ve şöhret gibi maddi kazançlar talep edebilirdi. Etmemişti. Bütün bunların ya- nılsamadan ibaret olduğunu ve zulmani cinlerin bilhassa ham ya- nılsamalar yaratmakta usta olduklarını bilirdi. Ayr ıca birdenbire edinilen her servet başkalarından çalınmış bir birikim demekti zi- ra doğada saf boşluk diye bir şey yoktu - insanların kaderleri tığ işinin ilmekleri gibi sıkı s ıkı ba ğlıydı birbiriyle. Dolay ısıyla bü- tün bu yıllar boyu Banu Teyze ihtiyatla maddi kazanç talep et- mekten kaçınmıştı. Ağulu Bey'den tek bir şey istemişti: Bilgi.

Şüpheli hadiseler, kimvurduya giden cinayetler, sırlanmış iti- raflar, muğlak ya da müşkil davalar, mülk anlaşmazlıkları, aile kav- gaları, açılmamış s ırlar, çözülmemiş gizemlerle ilgili bilgi isterdi

cininden; müşterilerine yardım etmesini sağlayacak türden temel malumat. Diyelim ki birisi baba yadigârı k ıymetli bir belgeyi kay- betti, yerini öğrenmek için Banu Teyze'ye gelirdi. Habis bir büyü- nün etkisi altında olduklarına inanan kadınlar da keza büyüyü ki- min yaptırdığını ö ğrenmek için onun kapısını çalard ı. Bir keresinde aniden hastalanan ve durumu günbegün kötüye giden hamile bir ka- dın getirmişlerdi. Ağulu Bey'e danıştıktan sonra Banu Teyze kadı- na, bahçesindeki meyvesiz limon ağacının altını kazmas ını, orada mor kadifeden bir kese içinde, birkalıp zeytinyağı sabunu bulaca ğını söylemişti, üzerine kendi tırnaklan saplanmış halde. K ıskanç bir komşunun büyüsü vardı kad ıncağızın üzerinde. Banu Teyze bunları anlatmış ama durumu daha da-beter hale getirmemek için büyüyü yapanın ismini kendine saklamıştı. Birkaç gün sonra hamile kadı- nın düzeldiği haberi gelmişti. Velhasıl Banu Teyze şimdiye değin Ağulu Bey'in hizmetlerinden bu şekilde yararlanmıştı. Bir konu ha- riç. Sadece bir kere ondan müşterileri için değil kendisi için bir şey istemişti. Özel bir soru: Asya'nın babası kim?

Ağulu Bey ona bir cevap vermişti. Hakikati söylemişti zira esir bir cin efendisine asla yalan söyleyemezdi. Ne var ki Banu Teyze bunu gayet iyi bildiği halde verilen cevabı kabul etmemi ş, inanmayı reddetmi şti. Ta ki günün birinde yüreği, zihninin çoktan kabullendiğini inkâr etmeyi bırakana kadar. O günden sonra Ba- nu Teyze asla eskisi gibi olmamıştı. Zaman zaman "keşke hiç sor- masaydım" derdi kendi kendine. Alıp da kullanamayacağın kadar karanlık, tutup da hesap soramayacağın kadar yıllanmış bir bilgi sadece ıstırap veriyordu insana. Kâhinin Laneti. Şimdi yıllar sonra yeniden Banu Teyze, Ağulu Bey'den kendisi için bir şey istemek niyetindeydi. Bu sabah bedenen bu kadar aciz durumda ol- masının sebebi buydu; zihninde kaynayan çelişkili düşünceler, efendisinin her çıkmazında sol omzuna olanca ağırlığıyla abanan kölesi karşısında güçsüz düşürmüştü onu.

Geçen sefer o kadar pişman olduğu halde Ağulu Bey'e şahsi bir soru sormak istiyordu gene. Hata mı olurdu bu? Kim bilir belki de bu oyunu kesinkes bitirmenin, muskayı ç ıkarıp cini azat et-

menin zamanı gelmi şti. Şekerşerbet Hanım'ın yardımıyla da fal- cılık yapmaya devam edebilirdi. Güçleri biraz azalırdı belki ama olsun. Bu kadarı yetmez miydi? Bir yan ı Banu Teyze'yi Kâhinin Laneti konusunda uyarıyor, fuzuli bilginin vereceği elemden onu esirgemeye çalışıyordu. Halbuki öteki yanı, daha fazlasını bilmek için can atıyordu, daima meraklı ve kurcalamaya haz ır. Ağulu

Bey onun ikileminin farkındaydı ve bundan zevk al ır gibiydi; sa- hibinin her tereddütünde omzuna daha fazla abanıyor, içten içe keyifleniyordu.

"İn omzumdan," buyurdu Banu Teyze ve Kuran'ın tehlikeli cinlere karşı okunmas ını nasihat etti ği bir dua okudu. Aniden uy- sallaşan Ağulu Bey aşağı atlay ıp onun doğrulmasına izin verdi.

"Efendim, beni azat edecek misin?" diye sordu Ağulu Bey. Zihnini okumuştu. "Yoksa şahsi bir merakı gidermek için mi aça- caksın bilgi çeşmemi?"

Banu Teyze'nin hafif aralık dudakları aras ından bir fısıltı ç ıktı ama "evet" ya da "hayır"dan ziyade bir iniltiyi aridınyordu. Se- manın, yıldızların ve ruhunu yağmalayan çelişkilerin altında ken- dini küçük, çok küçük hissetti.

"Şu Amerikalı k ızcağız sizlere ailesi hakkında o üzücü şeyleri anlattığından beri cevabını ö ğrenmek için can attığın soruyu so- rabilirsin bana. Anlatılanların doğru olup olmadığını ö ğrenmek istiyorsun. Bir de tabii, onun hakikati bulmasına yardım etmek is- tiyorsun. Ne kadar takdire şayan," diye yılan gibi tısladı A ğulu Bey, kömür karası patlak gözlerinde ate şli bir zaferle. Sonra ani- den uysallaştı: "İstersen her şeyi anlatabilirim. Ne de olsa olan bi- teni bilecek kadar yaşlıyım. Ben de oradaydım."

"İstemez, kes," diye tersledi Banu Teyze. Midesinin kasıldı- ğını hissetti, kekremsi bir s ıvı geldi a ğzına, kusacak gibiydi. "Öğ- renmek istemiyorum. Merak da etmiyorum. Sana bir zamanlar Asya'nın babasını sordu ğuma da pişmanım. Aüahım, dilim tutul- saydı da ke şke sormasaydım. Hiçbir şeyi değiştiremedikten, dü- zeltemedikten sonra bilgi dediğin neye yarar? İnsanı ebediyen sa- kat bırakan bir zehirden başka nedir? Ne bir şey yapabiliyorsun,

ne unutabiliyorsun. Yemin etmedim mi? Bir daha kendi şahsi me- rakım için sana bir şey danışmayacağıma yemin vermedim mi?.." Derin bir sessizlik oldu. Ağulu Bey sabırla bekledi Banu Teyze' nın kendine yenik düşmesini. Nice sonra iki kelime döküldü ka- dının kehanete alışkın dudaklarından. "Hem sen ne biliyorsun?"

Bu soruyu ağzından kaçırmıştı. Yoksa Armanuş'un geçmişini öğrenmek için danışılacak en doğru kişinin Ağulu Bey olduğuna, hikâyeyi bilse bilse onun bileceğine şüphesi yoktu. Zira Ağulu Bey cin taifesinin gulyabani kümesine mensuptu. En tehlikeli, en nâkes tür. Ama iş geçmi şin acılarım deşmeye gelince şüphesiz en doğru adresti gulyabaniler.

Yu valarından fersah fersah uzakta pusuya düşürülüp katledilen kara bahtlı askerler, da ğda tipide donarak ölen gezginler, çöllere sü- rülen biçare vebalılar, eşkıyaların soyup dilim dilim kestiği yolcu- lar, bilinmedik diyarlarda kayıplara kansan kâşifler, ıssız adalarda ölüme terk edilen mahkûmlar, deliler, istenmeyenler... gulyabani taifesi bunların hepsine tanıklık etmiştir. Kanlı meydan muharebe- lerinde koca taburlar yok olurken, köyler kıtlıktan kırılırken, ker- vanlar düşman orduları taraf ından yakılıp kül edilirken hep oracıkta hazır ve nazır bulunmuşlardır. Yamuk Savaşı'nda, mesela, Bizans İmparatoru Heraklius'un muazzam ordusu Müslümanlar tarafından bozguna uğratıldığında; Tank bin Ziyad askerlerine: "Arkanız deniz, önünüz düşman! Nereye kaçacaksınız askerlerim?" diye haykırdığında ve hemen akabinde yollanna çıkan herkesi öldüre- rek Vizigotlann hâkim olduğu İspanya'yı i şgal ettiklerinde; sonra- dan Martel adını alan Prens Charles, Tours Sava şı'nda üç yüz bin Arabi katlettiğinde; Haşaşilermeşhur vezir Nizam-ül-Mülk'ü öldü- rüp Moğol Hülagu Han, içindeki her şeyle birlikte kalelerini yerle bir edene kadar ortalığa dehşet saçarken de gulyabaniler oradaydı- lar. Gulyabani denilen cin-i namerdler bütün bu felaketlerin hepsi- ne şahitlik etmiştir. Özellikle aç susuz çölde kalanlann peşine düş- meleriyle nam salmışlardır. Ne zaman, nerede Âdemoğullanndar Havvakızlanndan biri ardında bir mezar taşı bile b ırakamadan ölse cesedin yanında bitiverirler. Bazen kılık değiştirdikleri de olur. Ge-

rekirse bitki, taş ya da hayvan k ılığına girebilirler; özellikle leş yiyici akbabaların kılığına. Musibetleri seyrederler; zaman zaman ker- vanlara dadandıkları da olur, biçare yolculann hayâtta kalmak için ihtiyaçları olan ne kadar yiyecek varsa çalarlar; hac ıları kutsal yol- culuklarında korkuturlar, kalabalıklara saldırırlar ya da kürek mah- kûmlarının veya ölüm yürüyüşüne

zorlananların kulaklarına deh- şetengiz ölüm ezgileri fısıldarlar. Geride hiçbir tanık ya da yazılı ka- yıt kalmamış tarihsel anlar ın tanığıdır onlar. En üzücü hadiselerin en duyarsız tanıkları...

Velhasıl gulyabaniler, insan ırkının birbirlerine yapabileceği çirkinliklerin çirkin şahitleridir. Bu yüzden de Banu Teyze, 1915' te Armanuş'un ailesi hakikaten iddia edildiği gibi uzun bir ölüm yürüyüşüne zorlanmışsa, Ağulu Bey'in bunu bileceğinden adı gi- bi emindi aslında.

"Anlatmamı istemeyecek misin?" diye c ırladı A ğulu Bey, efendisinin tereddütlü hallerinin büsbütün keyfini çıkararak. Yata- ğın kenarına oturarak. "Sene 1915. Oradaydım. Bulutsuzdu gök- yüzü. Daireler çizdim yukarlardan baka baka. Akbaba kılığına bü- ründüm," diye devam etti çatal çatal bir sesle. "Her şeyi gördüm. Her şeyi kaydettim. Yürüyenleri seyrettim; kadınların, çocuk- ların, kundakta bebeklerin üzerlerinden süzüldüm. Yaklaştığımı görünce taş atanlar oldu ama yeterince uzakla ştıramadılar beni. Masmavi semada çığlıklar ata ata dizlerinin üstüne düşmelerini bekledim."

"Kes sesini," diye bağırdı Banu Teyze sinirden tir tir titreye- rek. Eli ayağı buz kesilmi şti. "Kes artık. Daha fazlasını duymak istemiyorum. Kimin efendi olduğunu unutma."

"Elbette efendim," dedi Ağulu Bey geri çekilerek. "Her sözü- nüz benim için emirdir, o muskayı boynunuzda ta şıdığınız müd- detçe böyle olacak. Ama 1915 senesinde o kızcağızın ailesine ne olduğunu bilmek isterseniz bir gün, bana sorabilirsiniz. Hafızam emrinize amadedir efendim."

Banu Teyze sırtını dikle ştirdi, sert bir ifade geldi çehresine. Kararlı görünüyordu. A ğulu Bey'e zaafını göstermeye niyeti yok-

tu. O kendini toparlamaya çalışırken oda aniden küf, çöp ve leş kokmaya başladı. Ya şimdiki zaman hızla çürüyerek geçmişin tor- tusu halini alıyordu ya da geçmişteki çürüme şimdiki zamanın içine sızıyordu. Geçmiş ile gelecek aras ında yer alan ve ekseriya kapalı duran kap ıların sürgüleri kilitleri zorlanıyordu. Kapılan ki- litli ve kurulu düzeni olduğu gibi tutmak için Banu Teyze, çekme- cesinde incili bir mahfazanın içinde sakladığı Kuran- ı Kerim'i ç ı- kardı. Bir sayfa açıp rasgele okudu: "And olsun ki, biz insanı ya- rattık. Nefsinin onu ne gibi vesveselere düşürdüğünü biliriz: Biz ona şah damarından daha yakınız."

"Rabbim," dedi içini çekerek. "Bana şah damarımdan daha yakınsın. Bu cendereden kurtulmama yardım et. Bana ya gafille- rin rehavetini ya da âlimlerin metanetini ihsan et. Hangisini seçer- sen seç, minnettar kalırım ama yalvarırım beni hem bilgili hem güçsüz kılma."

Bu duayla birlikte Banu Teyze yataktan kalktı, sabahlığını giydi ve telaşlı ad ımlarla abdest almak için banyoya gitti. İçeride- ki büfenin üzerindeki saate baktı: yedi kırk beş. Ağulu Bey'le mü- cadele ederek, kendi vicdanıyla mücadele ederek o kadar mı uzun kalmıştı yatakta? H ızlı h ızlı yüzünü, ellerini ve ayaklar ını y ıkadı, başına tülbentini takıp odasına geri döndü, seccadesini serip na- maza durdu.

Banu Teyze bu sabah kahvaltı sofras ını geç kurduysa bunu en son fark edecek kişi Armanuş'tu. Geceyanlanna kadar bilgisayar başında kaldığı için uykusunu alamam ıştı, daha da uyuyası vard ı. Ne var ki uyanmıştı bir kez ve şimdi yatağında dönüp duruyor, battaniyeyi bir yukarı bir a şağı çekiyor, tekrar uykuya dalmak için elinden geleni yapıyordu. Nihayet tek gözünü açtığında As- ya'nın masasında oturmuş kitap okudu ğunu, şarkıya katılarak ku- laklıkla müzik dinlediğini gördü.

"O söylediğin ne?" diye sordu Armanuş.

"Hı," diye bağırdı Asya, s ırıttı."Johnny Cash."

"Tabii ya!" diye mırıldandı Armanu ş. "Peki ne okuyorsun?"

"İrrasyonel Adam: Varoluşçu Felsefe Üzerine Bir Çalışma"

diye bağırdı Asya cevaben.

"Peki ama bu yaptığın biraz irrasyonel değil mi? Nasıl hem bangır bangır müzik dinleyip hem de kitaba konsantre olabiliyor- sun?"

"Birbirlerine yakışıyorlar bence," dedi Asya müziği kısarak. "Johnny Cash ve varoluşçu felsefe... ikisi de içinde ne olduğunu görmek için insan ruhunu deşiyor ve ikisi de bulduklarından hoş- nutsuz açık bırakıp gidiyor!"

Armanuş henüz laf yeti ştirememişti ki biri kapıyı t ıklattı; Ba- nu Teyze iki kızı kalkan son kahvalt ı trenini yakalamaya davet etti.

İçeride sofranın ikisini beklediğini gördüler, herkes kahvaltıyı bi- tirmişti. Gülsüm Nine ve Cicianne akraba ziyaretine gitmişti, Çevriye Teyze okula, Zeliha Teyze dükkânına yollanmıştı. Feride Teyze banyoda saçını k ızıla boyuyordu. Ortalıktaki tek teyze ise tuhaftır, hayli sıkıntılı görünüyordu.

"Neyin var, cinlerin seni terk mi etti?" diye sordu Asya.

Ne var ki Banu Teyze cevap vermek yerine mutfağa kapandı. İki saat boyunca raflardaki bakliyat kavanozlarını düzenledi, yer- leri sildi, üzümlü cevizli kurabiye pişirdi, tezgâhtaki plastik mey- veleri yıkadı ve binbir zahmetle oca ğın köşesindeki taşlaşmış har- dal lekesini ovdu. Nihayet odaya geri döndüğünde iki kızı hâlâ kahvaltı masas ında buldu, Türk televizyonculuk tarihindeki en uzun süreli pembe dizi olan Kara Sevda Sarmaşığının Laneti'nin her sahnesiyle dalga geçiyorlardı Ama Banu Teyze de ğer verdiği bir şeyle dalga geçtikleri için onlara gücenmek yerine, çok şaştı kendine - senelerdir ilk defa en sevdiği pembe diziyi kaçırıyordu; üstelik farkında bile değildi. Daha önce sadece büyük perhizi sı- rasında kaçırmıştı diziyi. O zaman bile, Allah affetsin, kendisi ne- damet getirirken dizide neler olduğunu merak ederek Kara Sevda

Sarmaşığının Laneti'ni düşünmüştü. Ama bugün diziyi kaçırması için bir sebep yoktu ki? O kadar mı dalg ınlaşmıştı? O kadar mı meşguldü zihni?

Banu Teyze aniden kızların sandalyelerinden dikkatle onu süzdüklerini fark etti.

"Teyzecim, Armanuş Tarot fal ına bakıp bakamayacağını so- ruyor," dedi Asya en yumuşak sesiyle.

"Neden fal baktırmak istiyor ki?" dedi Banu Teyze sükûnetle. "Geleceği parlak, gayet de güzel ve akıllı bir genç han ım olduğu- nu söyle ona. Şimdi durumu parlak olmayanlar illaki gelecekleri- ni öğrenmek ister."

"Kırma misafirimizi ya. Madem öyle kavrulmuş f ındık falına bak," diye üsteledi Asya, tercümeyi es geçerek.

"Artık fındıklara bakmıyorum," diye diklendi Banu Teyze. "O kadar da iyi bir yöntem olmadığı ortaya ç ıktı."

"Biliyor musun, teyzem son derece pozitivist bir falcı," dedi Asya Armanuş'a göz kırparak. "Fallardaki hata payını bilimsel olarak ölçüyor." Asya İngilizceyi kesip Türkçe daha ciddi bir ses- le devam etti: "Madem öyle kahve falımıza bak."

"Bak o başka," dedi Banu Teyze, kahve falına asla "hayır" di- yemezdi. "Ona ne zaman olsa bakarım."

Kahveler yapıldı. Armanuş'unki sade, Asya'nınki bol şekerli, her ne kadar o falına bakılsın istemese de. Asya kafeinin peşin- deydi, kaderinin değil. Yirmi dakika kadar sonra, Armanuş'un fin- canının dibi soğuduğunda fal açıldı ve Banu Teyze saat yönünde ilerleyerek şekilleri okumaya başladı.

"Burada çok evhamlı bir kad ın görüyorum."

"Annemdir," dedi Armanuş içini çekerek.

"Çok endişeli. Sürekli seni düşünüyor, seni çok seviyor ama ruhu gergin, kıpır kıpır daima. Kızıl... kızıl köprülü bir şehir de var burada. Su var, deniz, rüzgâr ve... sis. Perde perde sis inmiş şehrin üstüne. Orada bir aile görüyorum, bir sürü kafa, bak bak, bir sürü insan, bol bol sevgi, ihtimam ve yiyecek..."

Armanuş böyle ke şfedilmekten bîraz utanarak başını sallad ı.

'

"Sonra..." dedi Banu Teyze, fincanın dibindeki murdar haberi atlayarak - yakında, çok uzaklarda bir mezara çiçekler bırakı- lacaktı. Fincanı tombul parmaklan aras ında çevirdi. Sonraki söz- leri istediğinden daha yüksek sesle çıkınca hepsini irkiltti. "Se- ninle yakından ilgilenen genç bir adam var. Ama nedense bir tü- lün arkasında... tül gibi bir şeyin."

Armanuş'un kalbi duracak gibi oldu.

"Sakın bilgisayar ekranı olmas ın?" diye sordu Asya hınzırca, Beşinci Sultan kucağına hoplamıştı.

"Kahve falında bilgisayar görmem," diye itiraz etti Banu Tey- ze. Teknolojiyi ruhani evrenine karıştırmaktan hoşlanmazdı.

Banu Teyze ciddileşti birden, fincanı usulca döndürdü. Yüzü kaygılı görünüyordu. "Senin ya şlarında bir kız görüyorum. Kıvır- cık saçlı, kuzguni siyah... iri göğüslü..."

"Teşekkür ederim teyzecim, mesaj alınmıştır," dedi Asya gü- lerek. "Ama baktığın her fala akrabalarını sokmamal ısın, buna il- timas denir."

Banu Teyze gözlerini kırpıştırdı.

"Burada bir ip var, kalın, güçlü bir ip, ucunda kement gibi bir ilmek var. İkiniz birbirinize çok güçlü bir bağla bağlanacaksınız... ruhani bir bağ görüyorum... Dostlu ğunuz baki!"

Banu Teyze başka bir şey söylemeden falı b ıraktı, kahve fin- canını taba ğın içine koyup, şekiller karışsın, kimseler görmeden silinsin diye içini soğuk suyla doldurdu. Kahve falının bu iyiliği vardır; Cenab-ı Hakk' ın görünmez mürekkeple alnımıza yazdığı kaderin aksine, kahvenin telveyle yazdığı kader daima y ıkanıp akıtılabilir.

Kafe Kundera'ya giderlerken Armanuş şehri bütün ihtişamıyla görsün diye vapura bindiler. Vapurun kendisi gibi yolcularında da bir dermansızlık havası vard ı ama koca tekne lacivert denize aç ıl- dığında kopan ani rüzgâr bu havayı

çabucak da ğıttı. İçerideki ka-

labalığın uğultusu yükseldikten sonra tekdüze bir uğultuya dö- nüştü. Başka başka sesler eşlik etti bu uğultuya: motorun meka- nik takırtısı, tekneye çarpan dalgaların dinmeyen şıpırtısı, martı- ların çığlıkları. Armanuş sahilde miskin miskin bekleyen mart ıla- rın da canlanıp onlarla birlikte geldiklerini fark etti sevinçle. Va- purdan birkaç yolcunun simit atmaya başlamasıyla anında katlandı martı say ısı. Armanuş bu hengâmeyi merakl ı gözlerle izledi.

Klasik giyimli, cüsseli bir kadın ve ergen oğlu oturuyordu karşılarında, yan yana ama ayrı dünyalarda. Armanu ş kad ının yü- züne bakınca toplu taşımaya pek meraklı olmad ığı, kalabalığı ha- kir gördüğü ve mümkün olsa fakir giyimli bütün yolcuları kürek kürek denize atacağı hissine kap ıldı. Kalın çerçeveli gözlüğünün arkasına saklanan oğlu, annesinin bumu büyük hallerinden utanı- yor gibiydi. Tıpkı Flannery O'Connor karakterleri gibiler, diye düşündü Armanuş. Kim derdi ki Amerikan güney edebiyatı ka- rakterlerine İstanbul'da bir vapurda rastlayacak?

"Bana şu Baron'u biraz daha anlatsana," dedi Asya damdan düşer gibi. "Neye benziyor? Kaç yaşlarında?"

Armanuş k ızardı. Kalın bulutlar arasında çiğ çi ğ parlayan k ış güneşinin ışığında yüzü, âşık bir genç kadının yüzüydü. "Bilmi- yorum. Hiç yüz yüze görüşmedik. Siber arkadaşız biz. Fiziksel bir ilgi değil ona duyduğum, ben onun zekâsına ve tutkusuna hay- ranım."

"Peki ama günün birinde onunla tanışmak istemiyor musun?"

"Hem evet hem hayır," diye itirafta bulundu Armanuş, içeri- deki küçük ve kalabalık büfeden simit aldıktan sonra. Bir parça koparıp güvertenin trabzanlanna yaslandı ve bir mart ının yaklaş- masını beklemeye ba şladı.

"Beklemene gerek yok," dedi Asya gülerek. "Havaya bir par- ça attın mı mart ı gelir hemen kapar."

Armanuş onun sözünü dinledi. Bo ş gökyüzünde bir mart ı be- lirdi ve simiti mideye indirdi.

"Doğrusu onun hakkında daha fazla şey öğrenmek için can atıyorum, bir taraftan da içten içe onunla hiç karşılaşmak istemi-

yorum. Birisiyle çıkmaya başladığında büyü bozuluyor. Baron'la da aynı şeyin olmasına katlanamam. Benim için apayrı bir yeri var. Çıkmak ve cinsellik başka hikâye, Baron'u bunlardan muaf tutmayı tercih ederim."

Farkında olmadan üç dokunulmaz konunun, cinsellik, erkek- ler ve babaların olduğu o bozbulanık bölgeye giriyorlardı. Yakın- laştıklarını gösteren bir i şaretti bu.

"Büyü!" dedi Asya. "Büyüye kimin ihtiyacı var ki? Leyla ile Mecnun, Yusuf ile Züleyha,' Pervane ile Mum, Bülbül ile Gül... Uzaktan sevme, dokunmadan sevişme hikâyeleri... Amor platoni- cus! İnsanın nefsini saf dışı etmesini şart koşan, kavuşamama üs- tüne kurulu geleneksel söylem. Platon her türlü fiziksel teması re- zil ve iğrenç kabul eder çünkü Eros'un gerçek, gayesinin güzellik olduğunu düşünür. Cinsellikte güzellik yok mu hiç? Platon'a göre hayır. O daha 'yüce amaçlar' peşindedir. Bana sorarsan nice düşü- nür gibi Platon'un da derdi, adamakıllı düzü şememiş olmas ıdır."

Armanuş hayretle arkada şına baktı. "Felsefeyi sevdiğini sanı- yordum..." dedi tam da neden böyle dediğini bilmeden.

"Felsefeyi takdir ediyorum," dedi Asya. "Ama her filozofa harfiyen hak vereceğim anlamına gelmez bu."

"Buradan da şunu çıkarıyorum, Amor platonicus taraftan de- ğilsin pek!?"

Bu bilgiyi Asya kendisine saklamayı tercih etti, soruya cevap veremeyeceğinden değil, cevabın çağrışımlarından korktuğu için. Armanuş öylesine nazik ve uslu bir k ıza benziyordu ki karanlık yanını ona göstermek istedi ğinden o kadar emin değildi. Daha on dokuzunda olduğu halde pek çok erkeğin elleriyle tanıştığını, fi- ziksel teması de ğil kınamak tam tersine yücelttiğini ve kabarık si- cilli seks hayatından ötürü en ufak bir suçluluk hissetmediğini ona nasıl söylerdi?

Bir erkekle sevişmeden onun doğru insan olup olmadığının asla anlaşılmayacağına inanıyordu Asya - bunu söyleyebilecek miydî Armanuş'a? İnsanların normalde hiç sezdirmedikleri, içle- rine işlemiş komplekslerinin ancak yatakta su yüzüne ç ıktığını ve

herkes ne düşünürse düşünsün, cinselliğin fiziksel bir şey olmak- tan çok duyumsal bir şey olduğunu anlatabilecek miydi? Geçmişte haddinden fazla ilişkiye girdiğini ona nasıl itiraf edebilirdi ki? Erkeklerden intikam almak ister gibiydi ama neyin intikamı oldu- ğunu hâlâ bilemiyordu. Pek çok erkek arkadaşı olmu ştu arka ar- kaya - bazen aynı anda, daima hayal k ınklığıyla son bulmuş ço- keşli ilişkiler, Kazancı hanesinin s ınırlarından titizlikle uzak tut- tuğu bir sırlar yığını. Bunları if şa edebilecek miydi? Armanuş onu yargılamadan anlayabilir miydi? O steril ahlak kulesinin yüksek- lerinden eğilip de Asya'nın ruhunun derinliklerini görebilir miy- di? İçinden bir ses alaylı alayl ı güldü. Belki de tüm bunları if şa edersen, "Türk kızlarının iffeti" konusunda bir yabancıya yanlış izlenim vereceğinden korkuyorsun, dedi ses. Böyle bir "kolektif kimlik sorumluluğu" Asya Kazancı için tam manâs ıyla yeniydi. Daha önce kendini hiçbir cemaatin parçası olarak hissetmemi şti. Şimdi hissetmediği gibi gelecekte de böyle bir şey yapmaya hiç niyeti yoktu. İçindeki sesi duymazdan geldi.

Bir keresinde intihara teşebbüs ettiğini itiraf etseydi mesela, Armanuş'un tepkisi ne olurdu acaba? Asya o nahoş tecrübeden iki temel ders çıkarmıştı: Birincisi, deli teyzenin haplarını yutmak hayatına son vermenin en doğru yolu değildi; ikincisi, kendini öl- dürmek istiyorsan el altında bir gerekçe bulundurmalıydın, zira hayatta kalman halinde herkesten tekrar ve tekrar "NEDEN?" so- rusunu duyacaktın. Neden intihara kalkıştın? Cevabın yoksa işin zordu. Hoş, ne cevap verirsen ver, her halükârda sorardan tatmin etmek olanak dışıydı. Şimdiye kadar bu soruya bir cevap bulama- dığını, belki de içinde yaşadığı evren için fazla genç, fazla öfke- li, fazla duyarlı oldu ğunu itiraf edebilir miydi? Bunların herhan- gi biri Armanuş için bir anlam ifade eder miydi? Ya son zaman- larda istikrar ve dinginlik yolunda bir ilerleme kaydettiğini, artık tekeşli bir ilişkisi olduğunu, ama bunun da evli bir adamla oldu- ğunu söylese? Nicedir evli bir adamın metresi olduğunu, seks ve esrar sayesinde birbirlerinin bunalımlarına ayna tutup yalnızlığın kuyusundan kaçabilmek için birbirlerine sığındıklarını da eklese

miydi? İşin doğrusu, tam bir ayaklı felaket ve fecaat oldu ğunu na- sıl anlatırdı Armanu ş'a?

Bu yüzden de beklenen cevabı vermek yerine çantas ından bir walkman çıkarıp, bir şarkı dinlemek için izin istedi. Şu anda bir doz Johnny Cash'e ihtiyaç duyuyordu. Kulaklıklardan birini Ar- manuş'a uzattı. Sabahki gürültülü müziğin

anısı zihninde taze olan Armanuş kulakl ığı istemeye istemeye kabul ederken sordu: "Johnny Cash'in hangi şarkısını dinleyece ğiz?"

"Başlıyor," dedi Asya ciddiyetle. "Dinle..."

I'm gonna stomp your head in the ground If you don't stay out of my hen house*

Ezgiyi dinlerken, duyduğu sözlerle bulundukları yer aras ın- daki uyumsuzluktan allak bullak oldu Armanuş. Bu şarkıyı As- ya'ya benzetti - çelişkilerle ve feveranla dolu, çevreyle uyumsuz, tepkisel, duyarlı ve her an patlamaya haz ır, tıpkı Asya gibi. Arka- sına yaslandı. Fondaki mırıltı yeknesak bir u ğultuya dönüştü, si- mit parçaları havada kayboldu, esinti efsun ta şıdı beraberinde, va- pur usulca kayıyordu ve bir zamanlar bu sularda yaşamış bütün balıklann hayaletleri yüzüyordu onlarla birlikte, koyu lacivert de- nizde.

Now if he don't stop eating my eggs up Though I'm not a real bad guy I'm gonna get my riffle and send him To that great chicken house in the sky**

Şarkı bitti ğinde çoktan kıyıya varmışlardı. Bazı yolcular da- ha vapur iskeleye yanaşmadan atlamaya başladılar. Armanuş, İs- tanbulluların şehrin ritmiyle başa çıkabilmek için edindikleri tür-

* Kafanı ezerim yerde senin/Uzak durmazsan kümesimden. ** Yemeyi bırakmazsa yumurtalarımı/O kadar kötü bir adam olmasam da/ Tüfeğimi kapar yollarım onu/Gökteki o büyük tavuk kümesine.

lü becerilere şaşarak bu akrobatik performansı hayranl ıkla sey- retti.

On beş dakika sonra Kafe Kundera'n ın tahta kapısı şıngırda- yarak açıldı ve leylak rengi bir hipi elbisesi giymi ş olan Asya Ka- zancı, kot pantolon ve sade bir süveter giymiş olan misafiriyle birlikte içeri daldı. Her zamanki grubu, her zamanki yerinde, her zamanki ruh haliyle otururken buldular.

"Herkese merhaba," dedi Asya neşeli bir sesle. "Bu Amy, Amerika'dan arkadaşım."

"Merhaba Amy," dediler hep bir ağızdan. "İstanbul'a hoş gel- din!"

"Buraya ilk gelişin mi?" diye sordu birisi. Sonra başladı di- ğerleri: "Şehri sevdin mi? Yemekleri sevdin mi? Ne kadar kala- caksın? Tekrar gelecek misin?.."

Onu sıcak bir biçimde karşılasalar da her zamanki yılgın hal- lerine dönmeleri uzun sürmedi. Zira hiçbir şey Kafe Kundera'ya hâkim olan bezgin ritmi bozamaz. Hız ve çeşitlilik ihtiyacı du- yanlar çıkıp gidebilirler çünkü sokaklarda bunlardan bol bol var. Burası ise mecburi miskinliklerin ve ebedi tekerrürlerin penah ı- dır. Saplantıların, yinelemelerin, takıntıların ve boşvermişliklerin mecrası.

Sorular arasındaki anlık sessizliklerde Armanuş ortam ı ve in- sanları incelemeye ancak f ırsat bulabildi. Duvarlardaki çerçeveli yol resimlerinin ezici çoğunluğunun ya gelişmiş Bat ı şehirlerine ya da büsbütün egzotik diyarlara ait olduğunu fark etti; iki uç ara- sında pek bir yer yok gibiydi. Armanuş yava ş yava ş kafenin ad ı- nın nereden geldiğine dair bir teori geliştirmeye başladı. Belki de gerçeklerin vasatlığından kaçıyordu buradakiler. Ama bunu ya- parken hayal dünyasına sığınmak yerine içsel bir huzursuzluğun içine yuvarlanıyorlardı. Adeta havaya sinmiş bir kasvet vard ı; dı- şarıdaki insanlar'dan kendilerini kesinkes ayırma gayretindeydi içerideki insanlar. Tüm bu bölünme ve mekânın rüyadan çıkmış gibi oluşu... birde en nihayetinde, perişan aşkların ağırlığını ta şı- mak ile daha da hafifleşmek arasında bir seçim yapabilmek için

umutsuzca kafa patlatıyormuş gibi görünen mü şterilerin yüzlerin- deki o somurtkan ifade... her şey bir Kundera romanı sahnesini hatırlatıyordu. Ama onlar bunu bilmiyorlardı, bilemezlerdi. Der- ya içre yüzüp de deryayı kavrayamayan bal ıklar gibiydiler, orta- mın bir parçası halini alm ışlardı.

Kafeyi bir Kundera sahnesine benzetmek Armanuş'un ilgisini bir kat daha artırmıştı. Masadaki herkesin, aksanla ve gramer kusurlarıyla da olsa İngilizce konuştuğu gerçeği de dahil, pek çok şey fark etti. Genelde Türkçeden İngilizceye geçmekte hiç zorlan- mıyor gibiydiler. Armanuş ilk ba şta bu rahatlığı özgüvene ba ğla- mıştı ama ak şama doğru bunun sebebinin İngilizcelerine duyduk- ları güvenden ziyade, muhtemelen dil denilen ileti şim aracına hep- ten güvensizlik duymaları oldu ğu sonucuna varacaktı. Ne söyler- se söylesin, nasıl söylerse söylesin beyhude, insan gerçek iç ben- liğini tam manâsıyla ifade edemez varsayımından hareket ediyor- lardı. Çoktan içi geçmiş bo ş kelimelerin koku şmuş art ığıydı dil.

Kara kuru bir seyyar satıcı, garsonlardan saklanarak içeri sü- züldü. Koca bir tepsinin içinde, buz kalıplan üzerine dizilmiş, so- yulmuş, san bademler taşıyordu.

"Badem!" diye bağırdı, yana yakıla aradığı birinin ismini haykırır gibi.

"Burda!" diye bağırdı Alkolik Karikatürist söylenen kendi adıymış gibi. O s ırada içtiği birayla çok iyi gidecekti badem. Ar- tık Adsız Alkolikler toplantılarını aç ıktan açığa terk etmişti. Kendi denetmeni olmaya karar vermişti. Mesela bugün sadece üç bira içecekti. Birinciyi mideye indirdiğinden geriye iki tane kalmıştı. Ondan sonra duracak, başka içmeyecekti. Kimsenin profesyonel kılavuzluğu olmadan kendini disipline sokmayı ba şarabilirdi. Bu kararlılıkla dört kepçe badem aldı ve herkes kolayca uzanabilsin diye masanın ortasına yığdı.

Armanuş'un zihni meşguldü o sırada. Uzun boylu, dalgın gö- rünüşlü garsonun sipariş al ışını seyretti, ço ğunluğun ya bira ya da şarap içtiğini görünce hayret etti. Geçen gece Müslümanlar ve al- kol konusunda yaptığı yorumu hat ırladı. Türklerin alkole olan

düşkünlüğünden bahsetmeli miydi acaba Anuş A ğacı'ndaki arka- daşlanna? Burada olanların ne kadannı yazmal ıydı onlara?

Birkaç dakika sonra garson, karikatürist için koca bir bardak köpüklü bira, diğerleri için de bir sürahi kırmızı şarapla döndü. Zarif şarap bardaklarına servis yapılırken Armanuş masan ın etra- fında oturan insanları biraz daha gözlemleme f ırsatı buldu. İri bu- runlu, mavi gözlü, yapılı adam ın yanında ama kilometrelerce uza- ğında oturan asabi kadının onun karısı oldu ğunu tahmin etti. Sı- rayla Alkolik Karikatüristin Hayatla Kavgalı Kans ı'nı, Alkolik Karikatürist'i, Gizli Gay Köşe Yazan'nı, Olağanüstü Yeteneksiz Şair'i, Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi'ni in- celedi... Masanın bir parçası olmaktan ziyade rahats ızca ucuna ilişmiş gibi görünen, kar şısındaki genç ve seksi esmere biraz da- ha uzun bakmaktan alamadı kendini. Tam manâs ıyla bir cep tele- fonu müptelası olan esmer kad ın, habire pırıltılı, pembe cep tele- fonuyla oynuyor, durup dururken açıyor, şu ya da bu düğmeye ba- sıyor, ya kısa mesaj gönderiyor ya alıyor, şu küçük aletten başka şeye kıymet vermiyordu. Bir de zaman zaman yanındaki şu sakallı adama sokulup sürünüyordu. Belli ki Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi'nin yeni kız arkadaşıydı. Aniden başını kaldırıp, "dün dövme yaptırdım," dedi.

Bu sözler bağlamla öyle alakasızdı ki Armanu ş ilk anda ken- disine yönelik olduğunu kavrayamadı. Ya sıkıntıdan ya da gruba kendisi gibi yeni katılan biriyle yakınlaşma isteğinden Ultra Mil- liyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi'nin kız arkadaşı ona hitap etmişti: "Görmek ister misin?"

Pat diye kaldırdı ti şörtünü. Göbek deliğinin etrafında kıpkır- mızı bir yabani orkide k ıvrılıyordu.

"Çok hoşmuş," dedi Armanuş kibarca.

İltifattan hoşlanan kadın sırıttı. "Teşekkür ederim," dedi, hiç- bir şey yemediği halde dudaklarını peçeteyle silerek.

Bu arada Asya kenardan kenardan kadını incelemekteydi ama hoşnutsuz bir bakışla. Sevmemişti bu kadını. Her zamanki gibi, bir hemcinsiyle tanıştığında yapabileceği iki şey vardı: ya zaman

tanıyıp ona, kendisinden ne zaman nefret edeceğini bekleyecekti, ya da kestirmeden gidip doğrudan ondan nefret edecekti. İkinciyi seçti.

Arkasına yaslanıp kadehini avuçlarının arasına alarak içinde- ki sıvıyı incelemeye ba şladı. Konuşmaya başladığında bile bakış- larını bardaktan ay ırmamıştı.

"Aslına bakılırsa, dövmenin ne kadar eskiye dayandığını dü- şünürsek," diye başladı Asya ama cümlesini bitirmeyip yeni bir cümleye başladı: " 1990'lann başlarında kâşifler İtalya Alplerinde çok iyi korunmuş bir ceset bulmu şlar. 5000 küsur yaşındaymış. Üzerinde elli yedi dövme varmış. En eski dövmeler!"

"Sahi mi?" diye sordu Armanuş. "O zamanlar nasıl şekiller yapıyorlarmış acaba?"

"Genelde hayvan şekilleri, totemler... muhtemelen eşek, ge- yik, baykuş, dağ keçisi... ve y ılan, eminim yılana talep hep olmuş- tur."

"Vay, 5000 küsur yıllık," dedi hayretle Ultra Milliyetçi Film- lerin Gayri Milliyetçi Senaristinin yeni kız arkadaşı.

"Ama sanmam ki göbek deliğinde bir dövme olsun!" dedi senarist nağmeli bir sesle. Gülüştüler. Birbirlerine sokulup öpüş- tüler.

Dışarıda kaldırıma atılmış birkaç masa vard ı. Sıkıntılı bir çift o masalardan birine çöktü, bir başka masada gergin bir çift daha vardı, ciddi, düşünceli, huzursuz, burjuva yüzler. Armanuş Fitz- gerald romanlarından çıkma karakterlere benzetti onlan.

"Nedense dövmeyi özgünlük, yaratıcılık, hatta modernlikle özdeşleştiriyoruz. Aslına bakılırsa göbek deliğinin etrafına döv- me yaptırmak dünya tarihinin en eski geleneklerinden biri. Hatır- larsanız 19. yüzyılın sonlarında bir grup Batılı arkeolog mumya- lanmış bir ceset bulmu şlardı. Bir Mısır prensesine aitti. Adı Amu- net'ti ve kocaman bir dövmesi vardı. Bilin bakalım nerede?" As- ya, senariste dönüp gözlerinin içine baktı: "Göbek deliğinde!"

Bu kadar malumattan şaşkına dönen Ultra Milliyetçi Filmle- rin Gayri Milliyetçi Senaristi gözlerini kırpıştırdı. Onun kadar et-

kilenmiş görünen yeni k ız arkadaşı sordu: "Bütün bunlan nereden biliyorsun?"

"Annesi dövmecilik yapıyor," diye araya girdi Alkolik Kari- katürist, gözlerini Asya'dan alamadan. Onun kızgın dudaklarını öpmek geldi içinden. Yapamayınca bir bira daha istedi sessizce.

Bu arada Asya tümüyle başka bir ruh ikliminde, Ultra Milli- yetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi'nin yeni kız arkadaşına saldırmaya hazırlanıyordu. Yüzünde tehditkâr bir ifadeyle öne eğildi ve "yalnız bu dövme meselesi çok tehlikeli olabilir," dedi.

"Tehlike" kelimesinin istediği etkiyi yaratması için birkaç sa- niye susarak bekledi. "İşlem sırasında kullanılan aletlerin titizlikle dezenfekte edilmesi gerekir ama enfeksiyon riskinin yüzde yüz ortadan kaldırıldığı söylenemez. En yayg ın dövme tekniğinin de- rinin altına iğnelerle mürekkep zerkedilmesi olduğu düşünüldü- günde, bu ciddi bir meseledir..."

İğnelerden öyle uğursuz bir havayla bahsetmişti ki masadaki herkesi tedirgin etti. Sadece Alkolik Karikatürist gözlerinde cin gibi bir parıltıyla seyrediyor, gösterinin tadını ç ıkarıyordu.

"İğne yaklaşık dakikada 3000 vuruş ritmiyle deriye sokulup çıkarılır," diye devam etti Asya. Paketten bir sigara çekip hareketi canlandırır gibi hızlı h ızlı sokup ç ıkardı sonra yakt ı. Ultra Mil- liyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi'nin yeni kız arkadaşı cinsel çağrışımları olan bu harekete gülmeye yeltendi ama Asya' nın gözlerindeki katı so ğuk hevesini kursağında bıraktı.

"Kan zehirlenmesi ve hepatit bir dövme dükkânında kapabi- leceğiniz nice ölümcül hastalıktan sadece ikisi. Dövmecinin her seferinde yeni bir steril paket açması, elini sıcak su ve sabunla yı- kaması, steril sıvılarla ovması, lastik eldiven giymesi gerek... te- orik olarak tabii. Pratikte kim bu kadar ince zahmete girer ki?"

"Ama benim gittiğim yerde hepsine dikkat ettiler, iğneler de yeniydi," diye salvo atışından sıyrılmayı denedi Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi'nin yeni kız arkadaşı. Türkçe söylemişti bunlan.

Asya sükûnetle ve İngilizce devam etti. "Ya, çok iyi. Maale-

sef yeterli değil ama. Mürekkep ne olacak? Dövmenin sadece iğ- neleri değil mürekkebinin de her seferinde yenilenmesi gerektiği- ni biliyor muydunuz? Her seans için, her müşteri için yeni mürek- kep kullanmak lazım."

"Mürekkep mi..." diye kekeledi kız.

"Tabii ya," diye atıldı Asya kendinden emin. "Dövme i şle- minden sonra sırf mürekkep yüzünden türlü çeşit enfeksiyon çı- kabilir. Bunların en yaygınlarından biri Staphylococcus aureus' tur. Ne yazık ki çok sinsi ilerler ve..." kaşlarını çatt ı, "kalbe cid- di zarar verir."

Soğukkanlılığını kaybetmemek için elinden geleni yapsa da Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi'nin yeni kız arkadaşının beti benzi atmıştı. Pembe cep telefonu tam o anda bipledi ama bakmadı bile.

"Yaptırmadan önce bir doktora danıştın mı?" diye sordu As- ya sahte bir şefkatle.

"Yok, danışmadım," dedi kız. Yüzü gölgelenmiş, gözlerinin altında yeni çizgiler belirmişti.

"Ya, öyle mi? Hay Allah. Neyse, takma kafana," dedi Asya el- lerini iki yana açarak. "Tatsız bir şey olmaz inşallah."

Alkolik Karikatürist'le Armanuş Asya'n ın saldırgan sohbetine gizlice gülümsediler ama diğerleri tepki vermedi. Oyuna katılma- ya karar veren Alkolik Karikatürist, yüzünde hınzır bir ifadeyle sordu: "Ama istese dövmeyi çıkarttırabilir değil mi? Çıkartmak mümkün değil mi?"

"Mümkün," dedi Asya hemen, gelen pası gole çevirme gayre- tinde. "Ama işlem son derece acılı ve y ıldırıcı. Üç yöntemden bi- rini seçebilirsin: cerrahi, lazer tedavisi ya da deri soyma."

Bunları söyledikten sonra y ığının üzerinden bir badem alıp kabuğunu soydu. Masadaki herkes, hatta Armanuş bile bademe dehşetle bakmaktan alamadı kendini. Seyirci tepkisinden mem- nun olan Asya soyulmuş bademi a ğzına atıp sakin sakin çiğnedi.

"Şahsen üçüncüyü hiç tavsiye etmem. Ötekiler de ondan iyi değil ya. Çok ama çok iyi bir dermatolog ya da estetik cerrah bul-

manız gerek. İşlem gayet tuzluya mal oluyor ama elden ne gelir? Her muayene bir ton para, bir kereyle de bitmez. Dövme çıkarıl- dıktan sonra bile gözle görünür bir iz kalır, ten rengindeki değiş- şiklik de cabası. Ondan kurtulmak için bir estetik ameliyat daha lazım. Yine de yüzde yüz garantili değil."

"Ay inanmıyorum," dedi Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi'nin yeni kız arkadaşı, gözleri faltaşı gibi aç ıl- mış bir halde. Armanuş Asya'nın gaddarlığına gülmemek için kendini çimdikledi.

"Eee yeter bu kadar kasvet, hadi neden içmiyoruz?" diye ara- ya girdi Alkolik Karikatüristin Hayatla Kavgalı Karısı. "İçmek için Bay Parmakucundan daha iyi sebep mi bulunur? Neydi adı... Cecche?"

"Ceccheti," diye düzeltti Asya, gruba bale tarihi konulu nut- ku atacak kadar sarhoş oldu ğu o güne hâlâ lanet ederek.

"Evet, evet Ceccheti," diye kıkırdadı Olağanüstü Yeteneksiz Şair ve Armanuş'a açıkladı. "O olmasa bale yapanlar parmakları- nın ucunda yürümek zorunda kalmayacaklarmış biliyor muydun?"

"Derdi neymiş acaba?" diye ekledi biri, sonra herkes gülüştü.

Ortam böyle yumuşayınca, "Eee, anlat bakalım Amy, nere- densin?" diye sordu Olağanüstü Yeteneksiz Şair kafenin mutat uğultusu üzerinden Armanuş'a.

"Aslında Amy, Armanuş'un kısaltması," diye araya girdi As- ya, halen provokatör ruh halindeydi anlaşılan. "Çünkü Armanuş Ermeni-Amerikalı!"

"Ermeni" kelimesi Kafe Kundera'da kimseyi şaşırtmazdı ama "Ermeni-Amerikah" başkaydı. "Türk-Ermeni" zaten "biz"den de- mekti. "Ermeni-Ermeni" de hiç sorun değildi; "Türk-Türk" olan- lar gibi bildik bir şey, benzer kültür, benzer maya, benzer kumaş demekti. Ama "Ermeni-Amerikah", diyasporada beyni yıkanan ve bu yüzden Türklerden nefret eden biri anlamına geliyordu. Bütün başlar Armanuş'a dönmüştü. Bakışları kuşkucu bir ilgi taşı- yordu; dışı süslü ama içinde bomba olmasından şüphelendikleri bir hediye paketiymiş gibi incelediler onu. Armanuş gelebilecek

herhangi bir tenkide karşı omuzlarını dikleştirdi ama senelerdir Kafe Kundera'nın müdavimi olan grup, mekânın miskin havasını öyle içine sindirmişti

ki, çok çabuk bıraktı i şin ucunu.

Ne var ki Asya meselenin böyle kapanmasına izin verme- di. "Armanuş'un ailesi İstanbulluymuş," dedi iki badem arası. "...1915'te türlü türlü acılar çekmişler... çoğu tehcirde ölmüş, aç- lıktan, yorgunluktan, şiddetten..."

Som sessizlik. Ne bir soru ne bir yorum. Asya, Alkolik Kari- katürist'in endişeli bakışları alt ında ipleri biraz daha gerdi. "Ama büyük dedesi bütün bunlardan önce öldürülmüş, hem de sırf," dedi Asya, Armanuş'a dönerek söyledi bunu, ama sonraki lafı grubun di ğer üyelerineydi: "...entelektüel olduğu için!" Şa- rabını yava şça yudumladı. "Cemaat öncü beyinlerinden mahrum kalsın diye ilk olarak Ermeni entelektüeller öldürülmüş 1915'te." Sessizliğin bölünmesi uzun sürmedi. "Öyle bir şey olmadı," dedi Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi başını h ızlı hızlı sallayarak. "Hiç öyle bir şey duymadık." Piposundan derin bir nefes aldı ve sarmallanan dumanlar aras ından Armanuş'un gözlerine baktı. Sesi alçalıp, cana-yakın bir fısıltıya dönüşmüştü. "Ailen için çok üzüldüm, taziyelerimi kabul et. Ama o zamanlar savaş zaman ıydı. İki taraftan da insanlar öldü. Ermeni isyancıların ne kadar Türk öldürdüğünü biliyor musun? Hikâyenin öteki tarafını dü şündün mü hiç? Eminim düşünmemişsindir! Acı çeken Türk ailelerine ne diyeceksin? Olanlar çok trajik ama 1915in 2000'ler olmadığını anlamam ız lazım. O zaman her şey farklıymış. Türk Devleti bile yokmuş, Osmanlı İmparatorluğu varmış. Modernite öncesi devir, modernite öncesi trajediler..."

Armanuş dudaklar ını öyle s ıktı ki renkleri att ı. O kadar çok karşısavı vard ı ki s ıralayacak, nereden başlayacağını kestiremi- yordu. Keşke Baron da burada olsa ve bütün bunlan görseydi.

Armanuş atacak en do ğru adımı dü şünedursun, onun bıraktı- ğı bo şluğu Asya'nın müdahalesi doldurdu: "Hay Allah, ben de bunca zamandır seni anti-milliyetçi bilirdim."

"Öyleyim zaten!" diye tersledi Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi, sesini birkaç oktav yükselterek. Sinir- li sinirli sakalını s ıvazladı. "Ama tarihi gerçekleri her türlü safsa- tanın üstünde görürüm."

Asya'yla Armanuş birbirlerine bakt ılar. O kısacık an içinde garson yeniden geldi ve boş şarap sürahisinin yerine dolusunu koydu.

"Ermeni gençlerin beynini yıkamışlar," diye atıldı senaristin yeni kız arkadaşı, hem sevgilisine destek olmak hem de dolaylı yoldan az evvelki dövme mevzuunun rövanşını almak için.

"Nereden biliyorsun? Belki senin beynin yıkanmıştır!" dedi Armanuş öfkelenmeden, tane tane.

"Tabii ya, nereden biliyorsun?" diye yankıladı Asya, öfkele- nerek ve süratle. "1915 hakkında ne biliyoruz? Bu konu üzerine yazılmış kaç kitap okudun? Hangi z ıt fikirleri karşılaştırıp kıyas- ladın? Hangi araştırmaları, hangi belgeleri takip ettin... bahse gi- rerim bu konuda hiçbir şey okumamışsındır! Ama kendinden pek eminsin. Bize verileni olduğu gibi kabul etmiyor muyuz? Kapsül kapsül resmi tarih yutuyoruz her gün."

"Katılıyorum, kapitalist tüketim toplumu hislerimizi uyuştu- ruyor, hayalgücümüzü köreltiyor," diye lafa girdi Olağanüstü Ye- teneksiz Şair. "Dünyanın ruhsuzlaşmasından bu sistem sorumlu. Ama bizi tarih marih değil ancak şiir kurtarabilir."

"Bak Asyacım," dedi Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milli- yetçi Senaristi. "Türkiye'deki pek çok kişinin aksine mesleğim gereği ben bu konuda hatın sayılır araştırma yaptım. Tarihi film- lere senaryo yazıyorum. Sürekli tarih okurum. Yani başkalarından duyduğum için ya da yanlış bilgilendirildi ğim için böyle konuş- muyorum. Aksine! Konu üzerinde titiz araştırma yürütmüş biri olarak konuşuyorum." Durup şarabından bir yudum aldı. "Erme- nilerin iddiaları abart ı ve çarp ıtma üzerine kurulu. Yapmayın, ba- zıları iki milyon Ermeni öldürdü ğümüzü bile söylüyor! Aklı ba- şında hiçbir tarihçi bunu ciddiye alamaz."

"Bence bir kişi bile öldürülse fazla," diye diklendi Asya.

Garson elinde yeni bir sürahi ve yüzünde endişeli bir ifadeyle tekrar belirdi.

Alkolik Karikatürist'e "Devam edecek misiniz?" gibilerinden bir işaret yaptı. O da parmağını kald ırarak "Kesinlik- le!" demeye getirdi. Üç birayı çoktan bitirdi ğinden ve daha fazla içmeme kararına sadık olduğundan şimdi şaraba geçmişti.

"Sana bir şey diyeyim mi Asya," dedi Ultra Milliyetçi Film- lerin Gayri Milliyetçi Senaristi kadehini doldururken. "Meşhur Salem cadı mahkemelerini biliyorsun de ğil mi? Orada işin ilginç yanı cad ılıkla suçlanan kadınların neredeyse hepsi aynı itiraflarda bulunmuş, aynı semptomlar ı göstermi ş, hatta aynı anda nöbet geçirip aynı şekilde bayılmış... Yalan mi söylüyorlardı? Hayır! Rol mü yapıyorlardı? Hayır! Peki neydi bu aynılığın sebebi? Top- lu histeriden mustariptiler."

"Bu ne mânâya geliyor?" diye sordu Armanuş tepkisini kon- trol ederek.

"Evet, bu ne mânâya geliyor?" diye yankıladı Asya tepkisini salıvererek.

"Şu mânâya geliyor, hanımlar," dedi senarist; yorgun bir te- bessüm çöktü dudaklarına. "Toplu histeri diye bir şey varsa toplu hafıza diye bir şey de vardır. Ermenilerin histerik olduğunu filan söylemiyorum, yanlış anlamay ın. Ancak toplulukların, tek tek üyelerinin inançlarını, algılarını, hatta bedensel tepkilerini yön- lendirmeye muktedir olduğu bilimsel bir gerçek. Bir hikâyeyi tek- rar tekrar dinlersen, anlatıyı içselle ştirirsin. İçselleştirdiğin anda da başkasının hikâyesi olmaktan çıkar. Hatta hikâye olmaktan bile çıkar, gerçek olur, senin gerçeğin. Kendi gerçeğinmiş gibi can ını dişine takıp mücadele edersin. Bu yüzden yirmisine gelmemiş bir sürü Ermeni-Amerikalı, dedelerinin ninelerinin anlattıkları hikâ- yeleri bu kadar derinden yaşıyorlar. Zamanda donmuş bir anlat ı."

"Bir nevi büyülenme gibi," dedi Olağanüstü Yeteneksiz Şair ama kimse daha fazla konuşmasına izin vermedi.

Asya arkasına yaslanıp sigara dumanını üfledikten sonra saz ı eline aldı: "Toplu histeri ne, biliyor musun? Şimdiye kadar kale- me aldığın o pespaye senaryolar, Aslan Yürekli Timur'un bütün

bölümleri... Ne kahraman ya, sanki bir milli kahramana daha ih- tiyacımız var! Budala Bizanslılara karşı maceradan maceraya ko- şan kash, Herkül kılıklı, vurdu mu oturtan Türk erkeği. Türk ol- mayan erkeklerin hepsi ya tecavüzcü, ya zalim ya da olay örgü- sünde tesadüfi. Türk olmayan kadınların hepsi önüne gelenle ya- tar. Olur da ezkaza bu kadınlardan birinde bir gıdımcık iffet var- sa, onun da eninde sonunda Türk olduğu ortaya çıkacaktır. Bu na- sıl propaganda? Ben işte buna histeri derim. Milyonların bu ber- bat mesajları içselle ştirmesini sağladın mı toplu histeriye sebep oluyor."

Bu sefer Gizli Gay Köşe Yazan araya girdi: "Valla Asya hak- lı. Düşmanın kadınsılığıyla dalga geçmek için yarattığın bütün o kaba saba, maço Türk kahramanlar tahakkümperver ataerkilliğin tezahürlerinden başka ne ki..."

"Kuzum sizin neyiniz var bugün?" diye sordu Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi alt dudağı belli belirsiz tit- reyerek. "O saçmalıklara inanmadığımı gayet iyi biliyorsunuz. O filmlerin sadece eğlence amaçlı oldu ğunu söylemeye gerek var mı?" Destek almak için Armanuş dahil herkese tek tek bakt ı.

Armanuş hâkim havay ı de ğiştirmek için elinden geleni yaptı. Baron Baghdassarian'ın pasifızme kuvvetle karşı ç ıkacağını bilse de gerilimi artırmaktan kimseye bir fayda geleceğine inanmıyor- du. "Şuradaki çerçeve," dedi duvan işaret ederek. "Şu turuncu çerçeveli yol resmi var ya, Arizona'dan. Çocukken annemle o yol- dan sık sık geçerdik."

"Arizona," diye mırıldandı Ola ğanüstü Yeteneksiz Şair ve bu isim onun için bir ütopya adası, bir nevi Shangri-la'ymış gibi içi- ni çekti.

Ne var ki Asya'nın işi burada noktalamaya hiç niyeti yoktu. "Ama seninkisi en beteri," dedi. "Keşke yaptığın işe inansaydın, o filmlere azıcık da olsa inancın olsaydı, bakış aç ını sorgulasam bile samimiyetini sorgulamazdım. O senaryoları kitleler için ya- zıyorsun. Yazıyor, pazarlıyor, kamyonla para kaldırıyorsun. Son- ra buraya gelip entelektüellerin takıldığı bu kafede k ılık değiştiri-

yor, bizimle bir olup o filmlerle dalga geçiyorsun. İkiyüzlülüğün bir sının olmalı!"

Senaristin yüzünde kan çekildi. "Sen kim oluyorsun da bana yok ikiyüzlülükten yok çift kimlikten bahsediyorsun Piç Hanım? Bana musallat olacağına gidip

babişkonu arasana!"

Bunlan dedi ve ardından şarap kadehine uzandı. Ama zahmet etmesine gerek yoktu zira tam o sırada bir adet şarap kadehi sü- ratle ona doğru uçmaktaydı. Alkolik Karikatürist doğrulmuş, elindeki şarap kadehini vargücüyle senariste fırlatmıştı. Iskaladı. Kadeh duvardaki bir çerçeveye çarpınca içkideki şarap her yere saçıldı. Hedefi vurmayı ba şaramayan Alkolik Karikatürist kolla- nnı s ıvadı.

Alkolik Karikatürist'in yan cüssesinde ve onun kadar sarhoş olmasına rağmen Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Se- naristi ilk yumruktan kaçmayı ba şardı ve hemen bir kö şeye sıvıştı. Köşeye vanr varmaz artık emniyette olduğuna kanaat getirerek derin bir nefes aldı.

Gelen darbeyi görmedi.

Gizli Gay Köşe Yazan sandalyesinden fırladığı gibi karikatü- ristin yardımına koştu. Elindeki sürahiyi senaristin tepesine indi- riverdi. Göz açıp kapayana kadar yerdeydi senarist, incecik kan sızdı şakağından. Kanın görüntüsü olmasa aldığı darbeye inan- mayacakmış gibi gözlerini k ırpıştırarak hayretle önce yüzlerine, sonra da belirsiz bir noktaya baktı.

Ama Kafe Kundera en nihayetinde hayatın ritminin öyle ya da böyle asla değişmediği, rehavet ve atalet esaslanna dayalı, bezgin bir entelektüel kahvesiydi. Sarhoş kavgas ının yeri değildi. Daha senaristin kafasının kanaması durmadan kafedeki herkes hadise patlak vermeden evvel yaptıklan işlere geri dönmüştü; ki- mi somurtuyor, kimi şarap ya da kahve içerek sohbet ediyor, ki- mi duvarlardaki çerçeveli fotoğraflara dalıp gidiyordu.

On Birinci Bölüm KURU KAYISI

eredeyse şafak vaktiydi, geceyle gündüz arasındaki o tekinsiz eşiğe ramak kala. Hâlâ mümkün avuntu bul- mak rüyalarda ama onları silba ştan inşa etmek için artık çok geç.

Fezâ-yi ıtlak dedikleri o nihayetsiz gökyüzü anlatıldığı gibi yedi katlı yetmi ş s ırlı ise e ğer ve onun yedinci katında bir göz, yu- karılardan herkesi seyreden bir Semavi Ayn varsa, kimlerin kapalı kapılar ardında neler çevirdiğini, kimlerin ne günahlar işlediğini bilebilmek için uzun zamandır bu şehr-i İstanbul'u izliyor olsa gerek. Tam şu anda burada ışıldayan şehir silueti turuncu, kızıl ve san tonlannda. Bir kıvılcım demeti gibi görünüyor bu koca şehir göklerdeki göze. Bu ışıltılı haritadaki her nokta bu saatte uyan ık olan biri tarafından yakılmış bir lamba. Semavi Göz'ün durdu ğu yerden, ta o irtifadan bakınca, bütün bu rasgele yakılmış ampul- ler, düzenli bir ritimle kırpışıyor; alttan alta Tann'ya şifreli bir mesaj verir gibi. Kaosun içinde tam bir ahenk saklı sanki.

Oraya buraya serpiştirilmiş ışıklann dışında İstanbul hâlâ ko- yu karanlıkta. Eski mahallelerde kıvnlan yılankavi sokaklar bo- yunca dizili sıra sıra evlerde, yamaçlara inşa edilmiş gecekondu- larda, bakkallann hep ithal ürünler sattığı zengin muhitlerindeki modern apartmanlarda, şehir dışına kaçanlara ait lüks sitelerde, her yerde insanlar derin uykuda. Bazıları hariç tabi.

N

Bazı İstanbullular her zamanki gibi diğerlerinden önce uyan- mış. Mesela şehirdeki imamlar; genci yaşlısı, yanık seslisi, çatlak seslisi, bir dolu caminin imamı erkenden uyanm ış, inananlan sa- bah namazına çağırmak için. Sonra simitçiler var. Onlar da gün boyu satacaklan gevrek simitleri almak için fırınlara yollanmışlar. Dolayısıyla fınncılar da uyanık. Çoğu işe koyulmadan ancak bir-iki saat uyku uyuyabiliyor, bazısı geceleri hiç uyumuyor. İstisna- sız her gün fınncılar fınnlannı geceyans ı yak ıyorlar; böylece şa- faktan evvel şehirdeki fınnlar ekmeğin enfes kokusuyla doluyor.

Temizlikçi kadınlar da uyanık. Kimi pek hareketli ve eli ça- buk, kimi pek tembel ve isteksiz her yaştan kadın, gün boyu ovup duracakları lüks evlere en az iki-üç otobüs de ğiştirerek gitmek üzere erkenden kalkıyorlar. Gittikleri yer başka bir dünya. Zengin kadınlar daima makyajlı geziyor ve katiyyen ya şlannı göstermi- yor. Temizlikçi kadmlann kocalannın aksine banliyölerdeki karı- ların

kocaları daima me şgul, şaşırtıcı ölçüde kibar ve ç ıtkrıldım- lar. Bu sitelerde zaman kıt bir kaynak değil. İnsanlar onu sıcak su gibi bol bol ve rahat rahat kullanıyor. Temizlikçi kadınlar, siteler- deki kadmların sabah akşam yaptıkları du şların ya da köpüklü, sütlü banyoların uzunluğuna ve sıklığına şaşmaktan kendilerini alamıyorlar.

İmamlar, simitçiler, fırıncılar, temizlikçiler, hırsızlar, çöpçü- ler ve çöp karıştıranlar, evsizler, fahişeler, pezevenkler, kulüpler- deki gece nöbetini bitiren fedailer, konsomatrisler, taksiciler, şeh- ri terk edenler ve henüz kapısına varanlar, duvarlara slogan yaz- mak için sokaklara çıkmış olan sa ğcı ve solcular... bu erkenciler dışında, İstanbul'un geri kalanı hâlâ derin uykuda.

Artık şafak söküyor. Şehir jölemsi bir şey şu anda, yarı s ıvı yarı kat ı.

Göklerdeki Semavi Göz'e, Kazancı hanesi, gecenin gölgeleri arasında yer yer ışıltılı bir küre gibi görünüyor olsa gerek. Bu bü- yük, eski konağın çoğu odası karanl ık ve sessiz ama birkaçı ay- dınlık. Erken kalkanlar işte o odalarda.

Kazancı hanesinde uyan ık olanlardan biri Armanuş. Anuş A ğa-

cı'nın üyelerine bir gün önceki şaşırtıcı hadiseyi anlatma hevesiyle erkenden kalkıp hemen internete bağlandı. Onlara İstanbul'un bohem yanlarını anlatt ı; sonra Kafe Kundera'da tanıştığı her ka- rakteri ve kavgayı özetledi. Şimdi onlara Alkolik Karikatürist'in betimlemesini yapıyor, şarap bardağına nasıl yeni bir işlev buldu- ğunu ekleyerek.

"Karikatürcü eğlenceli bir tipe benziyor," yazdı Anti Kavur- ma. "Siyasetçileri penguen olarak çizdiği için hapse girebileceği- ni söyledin değil mi? Vay be. Mizah Türkiye'de ciddi iş!"

"Hakikaten, herif sıkı bir tipe benziyor," diye ona katıldı Ley- di Tavuskuşu/Siramark. "Biraz daha anlat."

Ama görünüşe göre birileri hadiseyi bambaşka açıdan yo- rumlamıştı.

"Abartmıyor musunuz bir parça? Ne onda ne o salaş kafede- ki başka bir karakterde ilginç bir taraf var. Görmüyor musunuz hepsi İstanbul'un bohem, avangard, bir nevi kaymak sanat-manat çevresinden yüzler. Tüm dünyadan nefret eden ama en çok da kendi ülkelerinden nefret eden tipik üçüncü dünya eliti," diye ara- ya girdi Baron Baghdassarian'ın sert mesajı.

Armanuş irkilip, nedense etraf ına bakınma gereği duydu. Bil- gisayar ekranında yazılı olanlar ı kimsenin görmedi ğinden emin olmak istercesine.

Ama uykucu Asya odanın öte tarafında horul horul uyuyordu işte; Beşinci Sultan ayak uçlarına kıvrılmış vaziyette, kafas ında kulaklık, elinde açık bir kitap: Sonsuza Tanıklık. Emmanuel Levi- nas. Asya'nın yatağının yanında boş bir CD kab ı var - Johnny Cash tepeden tırnağa karalar giyinmiş, gri, kasvetli bir gökyüzü- nün altında dimdik, bir yanında bir kedi bir yanında bir köpek, çerçevenin çok ötesindeki bir noktaya bakıyor bilgece. Asya, walkman'i sürekli çalma modunda bırakmış. Bu açıdan da anne- sinin kızı - her türlü gürültüyü kald ırabiliyor ama sessizlikle ba- şa çıkamıyor.

Armanuş oturdu ğu yerden şarkı sözlerini ç ıkaramıyor ama ritmi duyabiliyor. Cash'in bariton sesinin kulaklıklardan odaya yayılışını dinlemek ho şuna gidiyor, içerideki ve dışarıdaki çeşitli sesleri dinlemek de: uzak camilerden yankılanan sabah ezanları, yakınlardaki bir duvara KÜRTSEN KÜRTÇE KONUŞ, ASİMİLE OL- MA! yazmayı henüz bitirmi ş bir grubu kovalayan polis arabas ının sireni, sokağın karşısındaki bakkalın önüne süt bırakan sütçünün tıngırtıları,

Beşinci Sultan ve Asya'nın şaşırtıcı ölçüde uyumlu so- lukları - hangisinin kimden ç ıktığı belli olmayan bir horultular ve mırıltılar karışımı. Baron Baghdassarian'a verilecek en münasip - cevabı arayan Armanu ş'un klavyeye dokunan parmak uçlarının sesi... Neredeyse sabah oldu; Armanuş yeterince uyumad ığı halde kendini hafiflemiş hissediyor, uykuyu yenmenin verdi ği zafer duygusu.

Aşağıda, sol arka köşede Qülsüm Nine'nin odası var. Uyuyor şu anda, rüya görüyor. Başka Bir hayatta gerçekten de Korkunç İvan olabilirdi belki ama kaskatı kireçlenmi şse eğer kişiliği bu hiç sebepsiz değil. Zaman içinde giderek sirkeleşen pek çok insan gi- bi büyükannenin de bir hikâyesi var. Ege kıyısında, son derece şi- rin ama yoksunluklarla dolu küçük bir kasabada büyümüş; kendi- sininkinden çok daha zengin, çok daha şehirli ama kesinlikle çok daha kısmetsiz bir aile olan Kazancılara gelin gelmiş; erken öl- dükleri için erkeklerin elmas kadar kıymetli olduğu, hassas ve hastalığa yatkın bir soyun genç, köylü gelini olmanın rahatsızlı- ğını ya şamış; bir anda kendini erkek evlat doğurmakla yükümlü buluvermişti. Ne kadar çok erkek evlat verirse o kadar iyi çünkü ne kadar hayatta kalacakları hiç belli olmaz... Oysa o birbiri ard ı- na kız doğurmuştu; eyvah bir kız daha, eyvah bir kız daha, eyvah bir kız daha; her doğumla kocasının kendisinden biraz daha uzak- laştığını görmenin ıstırabı bir de her şeyin üstüne.

Levent Kazancı kar ısıyla çocuklarını disiplin alt ına almak için kemerini kullanmaktan sakınmayan hoyrat bir adamdı; bir oğlan, Allah bir oğlan bahsetse her şey yoluna girecekti... arka ar- kaya üç kız, sonra mucize, dördüncü bebek nihayet oğlan. Şans-

lannın döndüğünü umarak bir kez daha denemişlerdi ama beşinci bebek yine kız olmuştu. Varsın olsun, Mustafa yeterliydi; soyu devam ettirmeye muktedir. Her zaman kızlara üstün tutulan, her kaprisi yerine getirilen, pohpohlanan, şımartılan Mustafa... sonra müzik diniyor ve rüyaya karanlık çöküyor: Mustafa bir daha dön- memek üzere ABD'ye gidiyor.

Gülsüm Nine asla sevgisine karşılık bulamamış bir kad ın; yavaş yava ş de ğil de hızla yaşlanan, bakirelikten ihtiyarlığa atla- yan, asla orta yaşlı olamayan bir kad ın. Kendini tümüyle yegâne oğluna adamış, kızlarını hiçe saymak pahas ına ona tapmış, haya- tın ondan aldığı her şeye karşı teselliyi o ğlunda aramıştı. Ama Mustafa Arizona'ya gittikten sonra düzenli kartpostallar ve iki sa- tırlık mektuplardan ibaret kalmıştı varl ığı. Ailesini ziyaret etmek için İstanbul'a dönmemişti hiç. Gülsüm Nine terk edilmiş hisse- diyordu kendini; kederin yanı s ıra utanç veriyordu terk edilmek, utanılacak bir şey yapmış gibi hissediyordu terk edilen ve bunu düzeltmek için elinden bir şey gelmeyen. O da içindeki sancıyı kapatabilmek için dış cephesini karartt ıkça karartmıştı. Gittikçe taşlaşmıştı.

Birinci katın sağ kö şesinde, yaz kış lavanta kokan bir odada Cicianne yatıyor, derin uykuda. Yatağın yanında kiraz ağacından bir komodin, üzerinde Kuran-ı Kerim, evliyalar ve hayatlar ı hak- kında bir kitap ve yosun yeşili ışık saçan koca bir lamba var. Ki- tabın yanında, kehribar imameli san bir tespih ve içinde takma dişlerini dinlendirdiği yansına kadar dolu bir bardak.

Cicianne için saatler nicedir doğrusallığını kaybetmi ş bir ak ı- şın gelişigüzel tiktaklan demek. Zaman otoyolunda hiçbir işaret levhası, hiçbir trafik ışığı, hiçbir yol tarifi yok. İstediği istikamete gidebilir, ister ileri ister geri, şerit değiştirebilir, ister sağa ister sola. Yahut mesela yolun tam ortasında aniden durup gitmeyi hepten reddedebilir çünkü onun hayatında "ilerleme" diye bir şey yok artık. Güzergâh kalmamış, sadece tek tek kopuk kopuk anla- nn ebedi tekerrürü var.

Son zamanlarda bazı çocukluk hat ıralan geliyor gözünün

önüne, burada ve şu anda meydana geliyormuşçasına capcanlı. Sekiz yaşında, gri-mavi gözlü, san saçları lüle lüle bir k ız, Sela- nik'te annesiyle birlikte Balkan Savaşı'nda ölen babasının ardın- dan sessizce göz yaşı döküyorlar; sonra kendini İstanbul'da görü- yor, ekimin sonlan, cumhuriyet ilan edilmiş. Bayraklar. Her yer

bayraklarla donanmış. Kırmızı beyaz, ay y ıldız, yeni yıkanmış çamaşırlar gibi dalgalanıyorlar rüzgârda. Temizlik yapılmış sanki vatan topraklannda. Bayrakların ardında Rıza Selim'in çetin yü- zü, gür sakalı, kara gözleri. Sonra kendini genç bir kadın olarak görüyor Cicianne; Bentley piyanosunun başında, iki dirhem bir çekirdek giyinmiş misafirlere ne şeli ezgiler çalıyor. Ağzında eri- yen badem ezmesi tadı...

Cicianne'nin hemen üzerindeki küçük odada Çevriye Teyze uyuyor. Son yıllarda defalarca gördüğü kâbusu görüyor tam şu anda. Yeniden öğrenci olarak görüyor kendini. Bir sınıfta, üzerin- de çirkin, kül grisi bir üniforma. Müdür onu sözlü yapmak için tahtaya çağınyor. Kan ter içinde, iki yana sallanıyor, ayaklan ağır. Sorulann hiçbirini anlamıyor. Çevriye Teyze aslmda liseden me- zun olmadığını ö ğreniyor. Kayıtlarda bir hata yapılmış, şimdi me- zun olup öğretmenlik yapması için bu tek dersi vermesi gereki- yor. Her seferinde aynı sahnede uyan ıyor. Müdür not defterini çı- karıp kırmızı bir dolmakalemle Çevriye ad ının yanına kocaman bir sıfır yazıyor.

Son on yıldır, kocasını kaybetti ğinden beri gördüğü kâbus bu. Rüşvetten hapse girmişti kocası - Çevriye Teyze bu suça inanma- yı sonuna kadar reddetse de. Tahliye olmas ına bir ay kala, anlam- sız bir kavga esnasında aptal bir elektrik kablosuna basarak öl- müştü. Cevriye Teyze bu sahneyi tekrar tekrar canlandırırdı ha- yallerinde, kabloyu oraya koyup kocasının ölümünden mesul olan mahkûmu gözünün önüne getirmeye çalışırdı. Hapishane ka- pılarında, elinde dolu bir silah, o adamı bekledi ğini hayal ederdi. Her seferinde değişirdi senaryonun geri kalanı. Bazen tahliye edi- lir edilmez katilin suratına tükürürdü hemen oracıkta, bazen de sadece uzaktan izlerdi adamı. Onu değil kendini vururdu.

bir sürü iş var. Bunlar ın bazılarına ben cevap yaza-

uğruyor, cinayet tahkikatından neler öğrenebilmişse on- ları anlat ıyordu.

Üç-dört gün böyle gittikten sonra bir sabah bankada yeni gelen mektupları açarken elime bir telgraf verdiler Açtım, telgraf Selime'denmiş. Şu iki kısa cümleyi yazıyor

"Yanınıza gelebilir miyim? Lütfen cevap."

Biraz şaşaladım, sevindim. İşleri bırakıp odanın içinde

öldürüldüğünü, kafasının kesildiğini düşündüm. Kendi

derdimi unutur gibi oldum. Sabah, akşam Ayaşlı bana

cağım; müdürün notlan vardı, arıyorum, bulamıyorum.

Kalemden bir arkadaş ça ğırdım.

- Gel azizim, seninle bunları bir ay ıklayalım, dedim. O efendinin yardımı olmad ıkça işin içinden çıkamadım. İyi oldu ki bizim müdür de gelmedi. Ziraat Bankasında banka müdürleri toplanıp

konuşacaklarmış, oraya gideceğini telefonla haber verdi. Ben de işi bırakacağım gibi hemen sokağa çıktım.

Sakın Nedim Bey yazmış olmas ın?

Nedim Beyi arattım, geldi. Ondan sordum:

- Siz Ayvalık'a benim için bir şey yazdınız mı, de dim.

- Hayır yazmadım. Niçin? Bir şey mi var?

- Selime Hanımdan bir telgraf aldım, buraya gelmek istiyor da...

- Ben size arz ettim ya, o çoktan istiyordu ama yaz maya çekiniyordu. Şimdi kararını vermi ş demek! Belki evde sizin bana yazdığınız mektubu bulmuşlardır! Kadın- lar, bilirsiniz ya, tuhaftırlar, eğer bizim hanım bulmuşsa Selime Hanıma

göstermiştir. O da kendisini sorduğunu- zu gördü, gelmeye karar verdi.

Sebep aramak ister mi? Selime buraya gelmek isti- Niçin olursa olsun! Hemen gelmesini yazmalıyım Nedim Beyi savdım, Selime'ye, "Sizi bekliyorum, yola çıktığınızı bildiriniz" diye bir cevap yazdım, yolladım.

Telgraf gitti, ben gene çalışmaya oturdum ama iş ç ı- karamıyorum. Kâğıtlar birbirine karışıyor. Dünden kal-

gezinmeye başladım. "Yanınıza gelebilir miyim?" ne

Nereye gideyim? Selime'yi burada oturtacak bir yer demek? Buraya gelmiyor da benim yanıma gelecek, yani

bulmalı. İlkin bir ev tutmak aklımdan geçti. Ben de birlikte yaşayacağız, demek mi? Benim evlenmek üzere

gidip o evde oturur muyum? Öyle olursa Selime olduğumu sanıyordu, şimdi işin doğrusunu öğrendi mi?

benim yanıma gelmiş olur. Kendisinin istedi ği de bu

değil mi? Yalnız onu rahat ettirecek bir ev bulup

hazırlayabilecek miyim? Eşya ister, adam ister. Selime yarın gelmeye kalkarsa bunlar yetişir mi? Bir ev kuruyoruz demektir. Olunca iyi olmalı. Selime'yi bir otele indiririm. Temiz bir otelde güzel döşeli bir oda tutarım! Onu evime almadım diye bana darılır ve benden incinir mi? Evim olmadığını ona anlat ırım. Daha olmazsa ben de onun olduğu otele taşınırım. Hem aramızda hiçbir söz geçmeden onu, evim olsa bile, götürmek doğru mu? Ne var ki ona ufak, temiz bir ev hazır bulundurmak şık olurdu! Gelince kendi evine gelecek, kendi hizmetçisine emir verecek, kimse karışanı olmayacak! Acaba istediğim gibi bir ev bulup döşe- yebilir miyim? Kimden sormalı? Bizim bankada birini bulur sorarım diye düşündüm, yeniden bankaya dön- düm. Herkes yemeğe çıkmaya hazırlanıyordu. Kambi- yoda bir efendi tanırım ki bu gibi işlerde beceriklidir. Onu buldurdum, anlattım. Dedi ki:

- Feyyaz Beyin bir evi var, daha yeni yaptırdı. Eğer kiraya vermemişse onu size tutarız.

istanbullu Bir Kadın İçin Çelik Feraset Kuralı: Bu şehirde tu- tunabilmek istiyorsan, sen sen ol, çay bardağı kad ını olma.

Çay bardağı kad ını olmamay ı seçmi ş ve seçiminde sebat et- mişti. Kazancı kad ınları aras ında bir tek o baskı alt ında, ilk kay- nar suda çat diye çatlayan çay bardaklarına öfkelenmeye mukte- dirdi.

Zeliha Teyze komodinin üzerindeki Marlboro Lights'a uzanı- yor, bir sigara yakıyor. Yaşlanmak sigara alışkanlığını hiç etkile- memiş. Kızının da içtiğini biliyor. Sağlık Bakanlığı bro şürlerin- deki o sıkıcı pasajlardan bir al ıntı gibi şecereleri: Sigara bağımlısı ebeveynlerin çocuklarının sigara içme olasılığı di ğer çocuklara göre üç kat fazladır. Zeliha, Asya'nın sağlığı için endi şe ediyor ama ona müdahale ederse, güvensizlik emareleri gösterirse geri tepeceğini bilecek kadar akıllı. Asya'nın karşısında kaygılı görün- memeli. Demesi yapmasından kolay. Dengeyi bulmak zor, tıpkı bir annenin kendi çocuğu tarafından "teyze" diye çağırılması gibi. İçine işliyor bu durum, canını yak ıyor. Yine de "teyzelik" rolünü annelikten daha iyi kıvırabileceğine, böylesinin ikisi için de daha iyi olacağına inanıyor. Fiziksel ve ruhsal olarak bağlanabilmek için evvela ismen kopmaları gerekiyor sanki. Zeliha Teyze'nin içindeki fırtınanın tek şahidi Allah. Mesele onun varlığına inanmaması.

Düşünceli düşünceli bir nefes çekiyor sigaradan, birkaç sani- ye içinde tutup hışımla salıyor. Allah varsa ve bu kadar çok şey biliyorsa hakkımızda, neden tüm o bilgisiyle hiçbir şey yapmadı, yapmıyor? Neden bunca haksızlığın yaşanmasına izin veriyor? Neden seyirci kalıyor yeryüzünde yaşanan bunca acıya ve madem ki seyirci, ne hakla yargılıyor sonunda? Hayır, Zeliha Teyze ka- rarlı, dine teslim olmayacak. Hele hele yaşlandıkça dindarlaşan, öte dünyaya gitmeden evvel sicilini temizlemek için ansızın ima- na gelen şu çıkarcı hesapç ılardan olmaya hiç niyeti yok. Bir ag- nostik olarak yaşadı öyle de ölecek. Z ındıklığı samimi ve saf. Bir yerlerde bir Allah varsa, onun bu içten muhalefetini ve reddiyesi-

ni takdir etmeli, diye düşünüyor. Sırf içine doğdukları ö ğretileri ezberleyerek ahkâm kesen kopyacı din fanatiklerinden daha mak- bul olmalı dinsizli ği...

İkinci katın en sonundaki odada Banu Teyze var. O da bu sa- atte uyanık. Kazancı hanesinde uyan ık olan üçüncü kişi o. Bu sa- bah bir tuhaflık var üzerinde. Yüzü solgun, iri kahverengi gözle- ri endişeyle kırpışıyor. Karşısında

bir ayna. Vaktinden evvel yaş- lanmış bir kad ın görüyor kendine baktığında. Senelerdir ilk kez kocasını özlüyor - b ıraktığı ama asla tam manâs ıyla terk etmedi- ği kocasını.

Kocası daha iyi bir e şi hak eden iyi bir adam. Bir gün olsun kimseye haksız muamele etmemiş, necis söz söylememişti ama iki çocuklarını kaybettikten sonra Banu Teyze onunla ya şamaya tahammül edememişti. Ara sıra eski evine gidiyor; bir mekânın her ayrıntısını dejavu ile bilen bir yabanc ı gibi dola şıyor odalar- da. Giderken daima kuru kayısı götürüyor kocas ına, en sevdiği şey. Gidince temizlik yapıyor biraz, kopuk düğmeleri dikiyor, bir- iki yemek pişiriyor, ortalığı topluyor. Öyle fazla toplanacak bir şey de yok, çünkü temiz titiz bir adam kocası. Banu Teyze çalışır- ken yanında durup, onu seyrediyor.

Akşam olduğunda soruyor: "Kalacak mısın?"

Banu Teyze'nin buna verdiği cevap hiç değişmiyor: "Bugün değil, belki sonra."

Evden çıkmadan ekliyor: "Dolapta yemek var, çorbayı ısıt, pilakiyi iki günde bitirmezsen bozulur, menekşeleri sulamayı unutma, pencerenin yanına koydum."

Başını sallay ıp kendi kendine konuşur gibi mırıldanıyor ko- cası: "Merak etme. Ben kendime bakarım. Kayısılar için sağola- sın, eksik olma..."

Ondan sonra Kazancı hanesine dönüyor Banu Teyze. Hep böyle, günbegün, yılbeyıl.

Aynadaki kadın yaşlı ve bedbin görünüyor. Banu Teyze mes- leğinin bedelini hızla yaşlanarak ödediğini düşünüyor. İnsanlar senelerle yaşlanır, müneccimlerse hikâyelerle. İstese telafi talep

suzluğa düşecek ne var? Onu alıp, gelmek için keşke ben oraya gitseydim!.. Belki de o bunu beklerdi.

Ben Selime'yi, istediğim gibi tanımıyorum. Onu pek az gördüm, onunla pek az konuştum. O zamanlar, doğ- rusu, Selime'ye alıcı gözüyle de bakamad ım. Gelirse, onu bu sefer tanıyacağım. Bakalım beni görünce, nasıl davranacak?

Geceden epeyce geçti, ben Selime'nin odasında bunları dü şündüm, kaldım. Sabahı bu odada edecek de- ğilim ya? Yemek zamanı geçti. Kalkt ım, Atlas lokantası- na gittim. Lokanta yarı yar ıya boşalmış. İçenler var... Bizim banka arkadaşlarından bir-iki kişi bir masada kal- mışlar. Onların yanlarına gittim.

Gece yarısını iki saat geçinceye kadar onlarla kal- dım ve eve gelince, hemen yatağıma girdim, ama ancak sabaha karşı uyuyabilmi şim.

Bu gece benim yarı umutsuz geçirdi ğim gecelerin sonuncusu oldu. Ertesi günü bankada çalışırken Seli- me'nin yola çıkacağı telgraf ını ald ım. Telgraf şudur:

"Dokuz, salı sabah ı, orada olacağım. Selime.”

Bugün ne? Perşembe. Dört gün var demek. Bu dört gün nasıl geçer? Bir ufacık seyahat yapsam! Acaba ben çıldırıyor muyum? Neden bu Selime'ye bu kadar bağlan- dım?

Müdüre girdim, bir hafta izin istedim.

- Neniz var? Bir zamandır, dalgın görünüyorsunuz, dedi.

- Ne arz edeyim? Hiçbir şeyim yok, yalnız yorgun luk duyuyorum, dedim.

- Ben biliyorum, bu yalnızlıktan ileri geliyor. Bun dan bir ayak evvel kurtulmalısınız, dedi.

Gülüştük. İzin de verdi.

Bankadan çıktım, ayaklarım beni Selime'nin odasına götürdü. Uzun yol yürümüş gibi yorgunum. A şk acaba bu mudur? Çiçekler bana güzel görünüyor! Aklıma şiir parçaları, beyitler, mısralar geliyor! Çocukluktan ezbe- rimde kalmış bir şarkıdan yahut türküden bir mısra, saçma bir şey, ama bence yanık, dokunaklı,

anlatılmamış, anlatılamaz duyguların bir ifadesi...

İçimde gizli bir sevinçle karışık tatlı bir ezginlik var az çok rahatsızlık veriyor. Selime'nin oturacağı, dolaşacagı, yatacağı yerleri gördükçe bu rahats ızlık artıyor.

Selime'nin odasında biraz kaldıktan sonra otelden çıktım, kırlara doğru yürüdüm. Tozlu bir yol... İki yanın- da fırınlar, kahveler, büyük ambarlar var. Sonra kırlar! Önüme suları kokan, pis bir dere ç ıkıyor. Dar bir yerini bulup atlıyorum. Uzaktan söğüt ağaçları görünüyor. Ak- şam olmadan oraya kadar gidebilir miyim? Güneş bat- maya yaklaşıyor. Havada tatlı bir serinlik, bir incelik var. Önüme demiryolu çıktı. Orada bir hendeğin kenarına oturup bu demiryolunun uzanışını seyre ba şladım. Saz- lar, böğürtlenler arasında gömgök suları a ğır akan bir dereye bakmaktan insan nasıl hoşlanırsa, ben de şimdi demiryoluna bakmaktan öyle hoşlanıyorum.

Güneş batt ı, her yerde ışıklar yandı, ben burada kal- dım ve ondan sonra, ta Selime gelinceye kadar her gün buraya gelip, bu demiryolunu doya doya seyrettim...

Sah sabahı, hemen uykusuz bir gece geçirdikten sonra istasyona indiğim zaman, daha kimse gelmemişti. Uzaktan, makine deposu tarafından dumanlar çıkıyor ve sabahın durgun, serin havası içinde gö ğe uzanıyor, kar- şımda bir manevra makinesi çalışıyor, yük vagonlarını bu hattan alıp ötekine götürüyor, öteden buraya getiri-

yan broşu karısına hediye etmek için almıştı. Ona hediyesini bu gece vermeyi planlıyordu; şu bölümü yazmayı bitirir bitirmez.

Yazdığı bütün bölümler aras ında en talepkâr ve yıldırıcı olan ı buydu. Bu kadar meşakkatli olacağını bilse bu kitab ı hiç yaz- maz, hayalinden hepten vazgeçebilirdi. Ama artık bırakmak için çok geçti, gırtlağına kadar kitaba batmıştı ve şimdi artık tek çıkış yolu sonuna kadar devam etmek ve bitirmekti. İstanbul şehrine nam salmış bir şair ve köşe yazan olan Ohannes İstanbuliyan uz- manlık alanının tümüyle dışında bir kitap yazıyordu gizliden giz- liye. Neticede reddedilebilir, dalga geçilebilir ya da küçümsene- bilirdi. Koca Osmanlı İmparatorluğu kallavi dönüşümler, devrim- ci hareketler ve milliyetçi bölünmelerle cebelleşirken, Ermeni ce- maati yenilikçi ideolojilere, hararetli tartışmalara gebeyken, o evinin mahremiyetinde bir çocuk kitabı yazmakla me şguldü.

Ermenice bir çocuk kitabı yazmak daha önce hiç denenmemi ş bir girişimdi. Ermeni cemaati matbaayı kullanmaya çok evvel başladığı ve pe ş pe şe kıymetli eserler basıldığı halde, bu alanda neden tek bir eser bile yoktu? Ermeni azınlığı çocuklar ını çocuk olarak göremeyen bir topluluk halini mi almıştı? Olabildiğince çabuk büyümeye ihtiyaç duyan bir azınlığın gözünde bir an evvel aşılması gereken bir ara safhadan m ı ibaretti çocukluk? Belki de İstanbul'daki okumuş yazm ışlara özgüydü bu tutukluk. Belki de onlar köylerdeki Ermeni ninelerin torunlarına aktardıkları sözlü geleneklerden uzaktılar. Kitap dünyasındaki eksikliğin arkasında- ki sebep ne olursa olsun, kesin olan bir şey vardı: Ohannes İstan- buliyan olağandışı bir i şe kalkışmıştı.

Yazmakta olduğu çocuk kitabının başlığı Kayıp Güvercin Yavrusu ve Asude Bir Bahar Ülkesi'ydi. Ailesi ve dostlarıyla be- raber bir bahar ülkesinin üzerinde uçarken mavi gökyüzünde yo- lunu kaybeden bir minik güvercindi kitabın anlatıcısı. Güvercin- cik sevdiklerini ararken art arda bir sürü köyde, kasabada ve şe- hirde duruyor ve her molada yeni bir hikâye öğreniyordu.

Bu şekilde Ohannes İstanbuliyan, çoğu nesilden nesile akta- rılmış, bazısı çoktan unutulmu ş eski Ermeni halk masallar ını top-

lamıştı. Kitap boyunca her masalın aslına sadık kalıyor, tek keli- mesini bile değiştirmiyordu. Ama işte bu son bölümde kendi yaz- dığı bir hikâyeye yer vererek kitab ı böyle kapatmay ı tasarlam ıştı. Bitirdiğinde eserini İstanbul'da

bastırmayı ve büyük Ermeni top- luluklarının yaşadığı Adana, Harput, Van, Trabzon, Sivas gibi şe- hirlere dağıttırmayı planlam ıştı.

Ohannes İstanbuliyan, Ermeni anababaların bu hikâyeleri her gece uyumadan önce çocuklarına okuyacaklarını hayal ediyordu. Son bir buçuk sene boyunca yazmak tüm zamanını ald ığı için başkalarının çocuklarına kitap yazarken kendi çocuklarını büsbü- tün ihmal etmiş olmas ı ne garipti. Her ikindi bu odaya geliyor, masasına oturuyor ve yazabildiği kadar yazıyordu. Her gece oda- dan çıktığında çocukları çoktan yataklar ına yatmış oluyordu. Yazma arzusu hayatındaki her şeyin ve herkesin önüne geçmişti. Tılsım gibi varlığını ele geçirmi şti. Ama neyse ki kitap bitmek üzereydi. Bu akşam yazdığı sonuncu bölümdü, en zoru. Bunu da bitirdiğinde aşağı inecek, metni bir kurdelayla ba ğlayacak, altın broşu içine saklayacak ve paketi karısına verecekti. Kayıp Güver- cin Yavrusu ve Asude Bir Bahar Ülkesi ona ithaf edilmişti.

"Lütfen oku," diyecekti o zaman karısına. "Eğer iyi değilse yak hepsini. Söz veriyorum sana sebebini bile sormayacağım. Ama eğer beğenirsen, Şafak Matbaasındaki Garabed Efendi'ye götür."

Ohannes İstanbuliyan karısının fikirlerine herkesinkinden fazla saygı duyard ı. Edebiyat ve sanat konusunda ince bir zevki vardı kar ısının. Onun misafirperverliği sayesinde Boğaz kıyısın- daki bu konak münevverlerin, sanat ve kalem ehlinin penanı ol- muştu. Kimi ünlü kimi henüz yeni, sayısız mühim sima gelip geç- mişti bu evden. Okumaya, tartışmaya, yiyip içmeye gelirlerdi bu- raya. Birbirlerinin eserlerini kısmi, kendi eserlerini ise katmerli bir şevkle tartışmaya gelirlerdi.

Uzun uzun uçtuktan sonra Kayıp Güvercin Yavrusu susadı ve zamansız açmak üzere olan karlı bir nar a ğacının dalına kondu.

dırmazsınız! Bunların hesapları sorulmayacak m ı?

Güldü, cevap vermedi. Nedim Beyle karısının iyilik- lerini, kendisine yardımlarını anlatmaya ba şladı. Lakırdı- yı uzatt ık, iki saat konuşmuşuz. Ben kalktım, izin iste- dim. O yatıp uyuyacak, ben de gidip dinleneceğim. Ak- şamüstü gene burada buluşacağız.

33

İki-üç gün Selime ile konuştuk ve çok iyi anlaştık, yalnız aramızda evlenmek lakırdısı olmad ı. Her gün ben ona gidiyorum, oturup konuşuyoruz. Onu bıktırmamak için yanında çok kalmıyorum. Akşamüstleri uğrayıp onu gezmeye çıkarıyorum. Bir gece de Anadolu Palasın tera- sında yemeğe götürdüm. İlk defa bir erkekle yemeğe git- tiğini söylüyor, ama hiçbir şeyi yadırgamıyor. İki eski ar- kadaş gibi geziyor, konu şuyoruz.

Bugünlerde, ben, bankaya uğramıyorum, kimseyi de gördüğüm yok. Fahri Aydın'dan gelmiş, beni aramış, bu- lamamış, eve bir mektup bırakmış. Eve gitmiştim, Ziynet ilkin bu mektubu verdi, sonra da İskender'i hapsettiklerini söyledi.

- Niçin hapsetmişler, dedim.

Bilmiyor.

- Yanlış bir şey olmasın, sen hapsolduğunu nereden biliyorsun?

- Biliyorum, dün burada konuşuyorlardı.

- Baba burada mı?

- Burada.

- Çağırsana bana.

Ayaşlı geldi.

- Ne o, İskender'i hapis mi etmişler, diye sordum.

- Evet, dedi.

- Niçin?

- Bunun, bir fabrika gibi bir şeysi vardı ya, orada ortakları afyon hulasas ı yap ıyorlarmış. Orası da İsken der'in üstünde görünüyor. Yapanlar da bunun ortakları.

- İskender'in bundan haberi yok muymuş?

- İskender'in ağzına baksan, yokmuş diyor, ama or takları bu i şte de ortaklığı vard ır, demişler. Hem başka ları da bu i şe karışıyor, sanırım.

- Hımm. E, ne yapıyor şimdi, İskender?

- Hiç, tıktılar, içerde oturuyor. Ortakları İstan bul'dan bir avukat tutmuşlar, avukat geldi, bununla da konuştu. Ben artık ne konuştunuz, diye sormadım. Ona sorsan "Ben korkmam, bize bir şey yapamazlar" deyip duruyor.

- Ko, öyle olsun, ama benim bildiğim biraz üzerler!

- Bana da sorsan, öyle ama, eh, kim bilir!..

- Bizim eve ne oldu? İlkin Hasan Bey, arkasından Şefik Bey, şimdi de İskender...

- Doğru. Allah beterinden saklasın!

- Senin konturat ne oldu? Yeniden verecekler mi?

- Bilmem. Bu yıl isteyenler çok... Artırırlarsa, ben tutmam. Kim alırsa mübarek olsun.

- Konturatın bitmesine daha çok var mı?

- Yirmi, yirmi beş gün olmal ı. Bu ay sonunda kontu rat bitiyor, ama yeniden ilan etmeleri de birkaç gün sü rer. Biz tutamazsak, siz ne yapacaksınız?

- Ben, bir ev tutmak istiyorum. Bir başka niyetim de var, bakalım, eğer olursa...

Ayaşlı, niyetimin ne olduğunu sormadı. Selime ile evlenmek istediğimi ben ona söyledim.

"İyi öyleyse," dedi Kayıp Güvercin Yavrusu. "Bana kayıp gü- vercin yavrusunun hikâyesini anlatabilirsin. Ama seni uyarıyo- rum, acıklı bir şey duyarsam, uçar giderim."

Ohannes İstanbuliyan nar ağacının buna ne karşılık vereceği- ni hızlıca tasarladı ama tam kâ ğıda dökmeye başlamıştı ki bir yer- lerde bir vazo hızla yere düşüp tuzla buz oldu. Gürültünün arasın- da bir burun çekme sesi duyuldu. Karısının hıçkırığını an ında ta- nıdı. Ancak o zaman yazının mağarasından tümüyle çıkabildi ve ölü balık gibi yüzeye vurdu.

Merdivene doğru koşarken daha bu sabah berber dükkânında, iti- barlı bir avukat ve Osmanl ı Parlamentosunun üyesi olan Kirkor Hagopyan'la arasında geçen müziç tartışmayı hat ırladı.

"Devir kötü, çok kötü. Daha da beterine hazırlan," diye mınl- danmıştı Kirkor Efendi, berberde kar şılaştıklarında. "Önce Ermeni erkeklerini askere aldılar; 'madem eşitlik vardır, madem ki he- pimiz Osmanlıyız,' dediler, 'Müslümanlarla gayrimüslimler bera- ber siper kazsın, beraber savaşsın!' Ardından düşman dışımızda değil içimizdeymiş gibi, dü şman bizmişiz gibi bütün Ermeni as- kerlerin ellerinden silahlarını ald ılar. Sonra da başladılar Ermeni erkeklerini amele taburlarına toplamaya. Şimdi de dostum kara kara söylentiler dolaşıyor... kimileri daha beterinin yaklaşmakta olduğunu söylüyor."

Gidişata dair samimi bir endişe duymasına rağmen bu haber- ler Ohannes İstanbuliyan'ı ki şisel olarak sarsmamıştı. Kendisi as- kere alınamayacak kadar yaşlıydı, oğullan da henüz çok ufak. Ai- lede askere alınma yaşındaki tek erkek karısının kardeşi Le- von'du. Ama o da seçme işlemi sırasında "muinsiz" nişanı almas ı sayesinde Balkan Savaşı'na katılmaktan kurtulmuştu. Ailelerinin bakımını tek ba şına üstlenen erkekler askerlikten muaf tutulmuş-

tu. Gerçi bu kural şimdilerde değişiyor olabilirdi. Son günlerde hiçbir şeyden emin olmak mümkün değildi. Birinci Dünya Sava- şı'nın başında sadece yirmili yaşlarında olanları alacaklar ını ilan etmişlerdi ama savaş h ızını ald ıktan sonra otuz, hatta kırklarında olanları da askere ça ğırmamışlar mıydı?

Savaşmak Ohannes İstanbuliyan'a göre değildi. Ağır bedensel işler de. Ona kalsa ne tüfek alırdı eline ne süngü. Şiire meftundu. Kelimelere. Ermeni alfabesinin her harfini dilinde ve teninde ayrı ayrı duyumsar, tadard ı tek tek. Uzun tefekkürlerden sonra Ermeni milletinin, öyle kimi komitacıların iddia ettikleri

gibi silahlara değil, esas kitaplara ihtiyacı oldu ğuna kanaat getirmişti. Tanzimattan sonra yeni okullar kurulabildiği halde acilen açık fikirli, iyi eğitimli öğretmenlere ve daha çok sayıda kitaba, kaynağa ih- tiyaç vardı. 1908 devriminden sonra arzulanan ilerleme kaydedi- lememişti. Ermeniler, gayrimüslimlere karşı daha adilane davra- nırlar umuduyla Jön Türkleri desteklemişti. Ne de olsa Jön Türk- ler bildirilerinde eşitlik ve özgürlük vaat ediyordu:

Osmanlı tâbiiyeti, din ve mezhebe ba ğlı de ğildir. Osmanlı tâ- biiyeti "kanunen muayyen olan ahvale göre" kazanılır ve kaybe- dilir. Osmanlı tâbiiyetinde bulunan herkes dini veya mezhebi ne olursa olsun "Osmanlı"dır. Osmanlıların kaffesi hürriyet-i şahsi- yelerine malik ve aherin hukuk-u hürriyetine tecavüz etmemekle mükelleftir.

Ne yazık ki lafta kalmıştı vaatlerin nicesi. Sözlerine sadakat- le bağlanmamış, Türkçülük uğruna Osmanlıcılık idealini terk et- mekte beis görmemişlerdi. Bir tek onlar değildi elbet Osmanlıcı- lığa itibar etmeyen. Daşnak Sütun içinde ve yöresinde çok sayıda Ermeni genci de aynı raddede şiar edinmişti milliyetçiliği. Gün geçmiyordu ki ateşli kavgalar patlak vermesin. Her iki taraftan da kimileri berikinin kanına susamış olmal ıydı ki, isyanc ılar da, is- yanları bast ıranlar da gözünü kırpmadan kan döküyordu. Ohan- nes İstanbuliyan bu. tabloyu son derece kaygı verici bulmak bir-

Fahri'nin kapısını çald ık, Fethullah açtı. Fahri, ken- disi de koridorun kapısından bakıyordu. İlkin kara man- tolu bir hanım girdiğini gördü, tanımadı. Sonra ben gir- dim! Bu kadının kim olduğunu, bunu niçin getirdiğimi anlayamadı. Bana "Bu kadını niye getirdin?" demek ister gözlerle bakıyordu.

Selime bana döndü, gülerek,

- Doktor beni tanımadı, değil .mi, dedi.

- Tanımadın mı Fahri?

- Dur bakayım, o siz misiniz? Tanımadım valla! Hoş geldiniz! Ne zaman geldiniz? Bunun "Hemşeri" dediği siz miydiniz? Nereden aklıma gelirdi? Hadi içeri, içeri. İçer de soyunursunuz!

du:

Biz, içeri giderken arkamızdan geliyor ve söyleniyor-

- Ben, poturlu, kuşaklı birini getirecek diye bekli yordum. Bana "Hemşerim geldi, seni de tanır" diyor! - Selime Hanım, benim hemşerim değil mi? Seni de tanımaz mı?

- E, "Selime Hanım geldi" desene.

- Beni telefonda sorguya çekersin: Niçin geldi? Ne zaman geldi?

- Sorguya, şimdi de çekerim. Siz, hele soyunun ba kalım.

Selime soyundu: Kara şapkanın altından uçları alt ın gibi parlayan, açık kumral saçlar çıktı. Sevimli, güler yüzlü, içi gülen akıllı, alaycı gözler, düzgün vücut, düz bacak ve alçak ökçeli bir sokak iskarpini içinde küçük ayakları olan bu kad ına güzel demekte belki birçokları düşünürler, ancak hiç kimse, onun çok sevimli, çok kanı sıcak bir kadın olduğunu söylemekte durup düşünmez. Fahri, onu bu kıyafette, böyle şen, güler yüzlü hiç gör-

memişti. Paltoları, şapkaları Fethullah'a verdikten sonra durdu, Selime'ye, sonra da bana baktı:

- Hanım, çoktan mı burada, diye sordu.

- Bilmem, dört-beş gün olmal ı!

- Ne adamsın be, dedi, gizli işlerden n.e'kadar hoşla nırsın!

- Niçin? Ne gizlisi, dedim.

- E, hanım geldi de, bana ne haber vermedin?

- Sen burada miydin? Ben seni Aydın'da biliyordum'.

Fahri, bizimle konuşmaya başladı ama, içine de ku- runtu girdi: Selime buraya niçin geldi, onu anlamak isti- yor. Birbirimizi seviyor muyuz? Yoksa Selime başka biri- ne varmak içip mi geldi? Babasının işlerini düzeltmeye de gelmiş olabilir. Acaba hangisi? Fahri aç ıkça sormak istemiyor, bir bana, bir Selime'ye bakıyor ve yüzümüzden bir şey anlamaya çalışıyordu. Anlayamadı. Bir aralık dışarı çıktı ve Fethullah' ı yollay ıp beni çağırttı. Selime güldü.

- Doktor benim niçin geldiğimi anlayamadı, sizden onu soracak, dedi.

- Evet, dedim, isterseniz çağırtalım, soracağını bura da sorsun!

- Yok, siz gidiniz, daha iyi! Belki başka bir şey de sormak istiyor!

Fahri yazı odas ında, ayakta, beni bekliyordu. Beni görünce dedi ki:

- Bana bak, ben meraktan çatlayacağım, bu hanım buraya niçin geldi?

-Bilir miyim? Kendisine sorsana?

- Canım, kırk yılda bir de şeytanın ayağını k ır da, doğru bir cevap ver, ne olursun!

- Fahri, sen Relisin, buraya gelmiş bir kad ına, "Sen, niye geldin?" diye sorulur mu?

Amele Taburlarına alınmıştı. Bu kararın arkasında Enver Paşa'nın olduğu rivayet ediliyordu: "Askerlerin geçeceği yollan yapmak için işçiye ihtiyacımız var," demişti.

Sonra kapkara haberler yağmaya, ortalıkta bin türlü fena fena rivayet dolaşmaya başladı; bu sefer Amele Taburlan'na dair. Er- menilerin yol yapımında ağır işçi olarak çalıştırıldığı söyleniyor- du, her ne kadar az sayıda imtiyazlı bedel ödeyip muaf tutulmu ş- sa da. Diyorlardı ki taburlar sadece görünü şte yol kazmak içindi, aslında onlara çukur kazdırılıyordu, yeterince derin ve geniş... Er- menilerin kazdıkları çukurlara gömüldükleri anlat ılıyordu.

"Ne demiş Enver biliyor musun? Demi ş ki Ermeniler Paskal- ya yumurtalarını kendi kanlar ıyla boyayacak bu sene!" Böyle de- mişti Kirkor Hagopiyan berberden çıkmadan. Yüzünde alabildi- ğine sakin, neredeyse donuk bir ifadeyle.

Ohannes İstanbuliyan söylentilere inanmıyordu. Devrin kötü olduğunun farkındaydı elbette. Ama devir ne zaman kötü olsa, za- ten felaket haberlerine meyyal olanlar bire bin katmayı severdi.

Birinci kata inince bir kez daha seslendi karısına. İçini çekti cevap alamayınca. Avluya çıktı. Hava güzel olduğunda kahvaltı ettikleri kiraz ağacından masanın yanından geçerken Kayıp Gü- vercin Yavrusu ve Asude Bir Bahar Ülkesi'nden yeni bir sahne be- lirdi zihninde.

"Kendi hikâyeni dinle öyleyse," dedi nar ağacı dallar ını sal- layıp kar tanelerini silkeleyerek. "Bir varmış bir yokmu ş. Tanrı' nın mahlukları tah ıl kadar çokmuş, çok konuşmak günahmış."

"Ama neden?" diye sormuş küçük kay ıp güvercin yavrusu te- dirginlikle. "Çok konuşmak neden günahmış ki?"

Mutfak kapısı kapal ıydı. Bu saatte Armanuş'un, senelerdir yanlarında çalışan hizmetçileri Marie'yle birlikte çocukları da al ıp mutfağa kapanmaları do ğrusu tuhaftı, İCapıyı asla kapatmazlard ı.

Ohannes İstanbuliyan kapının kulbuna uzandı ama daha o kulbu çevirmeden eski, tahta kapı içeriden aç ıldı ve bir Türk ça-

vuşla burun buruna geldi. İki adam da birbirleriyle böyle karşılaş- maktan

şaşkın, boş bulunup bir an öyle kalakald ılar. Şaşkınlığın- dan ilk sıyrılan çavuş oldu. Bir ad ım geriye atıp karşısındakini te- peden tırnağa süzdü. Bakışlarındaki sertlik çehresini gölgeliyor olmasa yakışıklı say ılabilecek, gençten, kumral bir adamdı.

"Burada neler oluyor?" diye bağırdı Ohannes İstanbuliyan, karısı, çocukları ve Marie'nin mutfak duvar ının önünde cezalı ço- cuklar gibi yan yana durduklarını görünce.

"Evinizi aramak için emir aldık," dedi çavuş. Sesinde belirgin bir husumet yoktu ama yakınlık da sezilmiyordu. Yorgun gibiydi. Belki de işini bir an önce bitirip sıcak yatağına dönmek istiyordu. "Rica etsem bize çalışma odanızı gösterir misiniz?"

Eve dönüp sıra halinde büyük yuvarlak merdiveni çıktılar; önde Ohannes İstanbuliyan, arkada çavuş ve erat. Çal ışma odası- na çıktıklarında askerler etrafa dağıldı, yabani çiçeklerle dolu bir çayıra yayılmış bal anlan gibi her biri ba şka bir eşyanın başına gitti. Dolaplan, çekmeceleri, duvardan duvara uzanan kitaplığın her rafını aramaya koyuldular. Kitaplan şöyle bir kanştınp içle- rinde saklı belgeler anyor, bir şey bulamayınca şlden geçirdikle- rini ya yere bırakıyor ya geri koyuyorlardı. Birer .birer elden geçti Ohannes İstanbuliyan'ın taptığı, defalarca okuduğu kitaplar: Charles Baudelaire'den Kötülük Çiçekleri, Gerard de Nerval'dan Kuruntular, Alfred Musset'den Geceler, sonra en sevdiği yazar- dan, büyük Victor Hugo'dan Sefiller ve Notre Dame'ın Kamburu. Boncuk gözlü, yapılı bir asker şüpheyle J. J. Rousseau'nun Top- lumsal Akit'ini kanştınrken Ohannes İstanbuliyan adamın görme- den baktığı bölümleri dü şünmeden edemedi:

İnsan özgür doğar ama her yerde zincirlenir. Gerçekte fark vahşinin kendi içinde yaşaması, sosyal insanınsa kendi dışında ve ancak başkalarının fikirlerinde yaşamasıdır, öyle ki kendi varlığı- nı ancak onu ilgilendiren ki şilerin hükümleri üzerinden hissede- bilir.

şey var mı diye soruyorsunuz de ğil mi? Belki var, ama biz daha hiçbir söz konuşmadık! Fahri ayağa kalktı.

- Anladım, dedi, ben şimdi bizimkileri buraya çağı racağım. Bu iş art ık aranızda konuşulmuş demektir.

- Dur canım kimi çağırıyorsun... demek istedim.

- Sen karışma, dedi, sen beni karıştırdın mıydı?

Telefon olan odaya gitti. Biz Selime ile yalnız kaldık.

- Sıkılacaksınız diye korkuyorum, dedim;

- Kimleri çağıracak, diye sordu...

- Bilmem, nişanlısını ça ğıracak, belki bizim müdürü çağırır.

- Bırakınız çağırsın nasıl olsa tanışacağız, dedi.

Birbirimize bakıştık.

- Ayrıca konuşacak bir sözümüz var mı, diye sor dum...

- Benim bir sözüm yok, dedi.

Elini istedim, uzattı. Aldım, öptüm, böylece Selime ile nişanlanmış

olduk.

Biraz sonra Melek Hanım geldi, anası, babası geldi- ler. Müdür beyle hanımı geldiler. Tan ımadığım iki deli- kanlı ile üç-dört han ım da getirdiler. Müdür beyin ak- şamdan misafirleri varmış, fazlaca kaçırmış, Fahri ile bir- likte de içtiler ve oldular, ondan sonra bizi yan yana oturttular, nutuklar söylediler, Fahri nutkunu söylerken ağladı, kadınlar da ağladılar, türlü sarhoşluklar ettiler.

Selime ile evlendik. Nikâhımız Fahri'in nikâhı ile bir- likte oldu. Fahri'nin düğünü üç ay sonra olacak. Biz Seli

me ile düşündük, ayrıca düğün yapmak bize elvermeye- cek; nikâhımız olduğu günün gecesi, otelde odalarımızı birleştirmeye sözleştik. O güne kadar ayrı kalaca ğız! Se- lime öyle istedi. İstediği gibi de oldu.

Bizim nikâhı Fahri'nin kaynatas ının evinde yaptılar. Gecesi de müdürün evinde büyük bir ziyafet verildi. Zi- yafet değil, bir büyük düğün balosu!

Bizim müdür Selime ile, vekil bey Melek Hanımla dans ederek baloyu açtılar. Sonra ben müdürün karısı ile, Fahri vekilin hanımı ile oynad ık. Daha sonra herkes ayaklandı. Artık dans salonunda dans edecek değil, kı- mıldayacak yer kalmadı! Herkes gelinlerle oynamaya meraklı... Bize de birtakım hanımları dansa kald ırmak düştü. İçlerinde tanıdıklarım da var! Birçoklarını tan ıştır- maya bile vakit kalmıyor...

Bir aralık Fahri'yi gördüm.

- Şu halime bak, terden boğulacağım.

Yüzü ıstakoz gibi kızarmış, yakalığı terden yumu şa- mış, göğsü buruşmuş, boyunbağı yana kaçm ış...

- Ben eve gidip çamaşır değiştirmezsem ölürüm, de di. Eve gidip geleceğim, Melek'i bul da söyle: Beni so rarlarsa idare etsin.

Gitti! Ben Selime'yi gözden kaçırmamak istiyorum, ama olmuyor. Çok kalabalık, dansa kaldırıyorlar, bulamı- yorum.

Ben onları ararken onlar da Melek Han ımla beni arıyorlarmış. Buluşunca Melek Hanım,

- Fahri yok, dedi.

- Şimdi gelecek, dedim, gömleği, yakalığı bozuldu da değiştirmeye gitti. Sizi bulup söyleyeyim diye bana tembih etti. Ben de sizi arıyorum ve bulamıyordum.

Giderek artan bir endişeyle etrafına bakındı Ohannes İstanbu- liyan, ta ki kapının yanında durmuş onlan dinleyen o ğluyla göz göze gelene kadar. Ne zaman çıkmıştı mutfaktan? Ne zamand ır onlan seyrediyordu? Oğlanın yanakları askerlere duydu ğu öfke- nin şiddetinden al aldı. Ohannes İstanbuliyan onu her şeyin yo- lunda olduğuna ikna etmeye çalışarak oğluna gülümsedi, sonra annesinin yanına gitmesini işaret etti. Ama Yervant kıpırdamadı. "Korkarım bizimle gelmeniz lazım," dedi çavuş. "Gelemem..." dedi Ohannes İstanbuliyan bir an boş bulunup. Dile getirmek üzere olduğu gerekçenin aczini son anda fark edebildi. Bu gece kitabımı bitirmem laz ım... sonuncu bölüm... Onun yerine karısıyla konuşmak için izin istedi.

O meşum akşamdan belleğine kazınan son hatıra karısının ifadesi olacaktı; gözbebekleri büyümüş, dudakları solgun. Yorgun görünüyordu, olan bitenler bütün takatini alıp götürmüş gibi. Ohannes İstanbuliyan kuruyan diline lanet edecekti sonra sonra. Oysa ne çok isterdi evden ayrılmadan evvel karısının ellerini tu- tabilmeyi ve ona metanetini yitirmemesini söyleyebilmeyi; hem çocukların hem de yoldakinin hatırına. Armanuş dört ayl ık hami- leydi.

Ancak iki yanında askerlerle dış kap ıdan karanlık sokağa çık- tığında karısına hediyesini vermeyi unuttuğunu hatırladı. Ellerini ceplerine daldırdı ve parmaklar ının ucunda alün nan hissetme- yince rahatladı. Broşu evde bırakmıştı, masanın bir çekmecesin- de. Armanuş'un hediyesini bulunca nasıl sevineceğini düşünerek gülümser gibi oldu.

Askerler gider gitmez telaşlı ayak sesleri yank ılandı e şikte. Türk kapı kom şularıydı gelen. Her daim şen mizaçlı kom şusunun yü- zündeki dehşet ifadesini görmek Armanuş'un şoktan çıkmasına yardımcı oldu. Ancak o zaman yüzle şebildi durumun vehametiy-

le; ancak o zaman ağlayabildi. Yervant'ı yan ına çekti: "Levon Da- yı'nın evine git çabuk... Söyle hemen buraya gelsin. Ona olanları anlat."

Levon Dayı'nın evi yakındaydı, pazarın köşesini dönünce. Birinci katı atölye olan iki katl ı mütevaz ı bir evde otururdu. Gençliğinde bir Rum güzeline abayı yakm ış ama k ızı ona verme- mişlerdi. O zamandan bu yana kimseyle evlenmemiş, tüm zama- nını mesle ğine vakfetmişti. Zanaatinin inceliği ve dayanıklılığıy- la nam salmıştı. Levon Dayı kazanc ı ustas ıydı ve koca imparator- luktaki en iyi kazanlar onun elinden çıkmaydı.

Yervant sokağa çıktıktan sonra Levon Dayı'nın evine doğru birkaç adım attı ama aniden durup aksi yöne döndü; babas ını gö- türdükleri tarafa doğru koşmaya başladı. Ama sokağın öteki ucu- na kadar koştuğu halde babasından eser yoktu. Babası askerlerle birlikte sırra kadem basmıştı sanki.

Bir süre sonra Levon Dayı'nm evine ulaştı ama yukar ıda kim- secikleri bulamadı. Belki oradadır diye atölyenin kapısını çald ı. Levon Dayı'nın geç saatlere kadar çalıştığı görülmedik şey de- ğildi. Ama kapıyı ç ırağı R ıza Selim açtı - içine kapan ık, çalışkan bir oğlancağız, teni porselen gibi beyaz, saçlan kuzguni ve kıvır kıvır.

"Dayım nerede?" diye sordu Yervant.

"Levon usta gitti," dedi Rıza Selim, boğazından zorlukla çe- kip çıkarabildiği boğuk bir sesle. "Askerler bu ikindi gelip götür- düler."

Rıza Selim bunlan der demez zar zor tutmakta olduğu gözyaş- lannı b ıraktı. Oğlan yetimdi ve Levon Dayı son alt ı y ıldır ona ba- balık etmişti. "Ne yapacağımı bilmiyorum," dedi. "Bekliyorum..."

O akşam eve dönmeden evvel Yervant oyalanabildiği kadar oyalandı. Yokuşlardan aşağı ta ş sektirdi, bombo ş sokaklarda ıs- lıklar çalarak dolandı. Boşalmış kahvehanelerin, metruk meydan- ların, içinden türlü kokular ve bebek ağlamaları s ızan derme çat- ma evlerin yanından geçti. Bulabildiği tek hayat belirtisi pis bir su birikintisinin yanında acıyla miyavlayan bir kedi yavrusuydu; ara

ların derisi kokar derler, doğru olacak. Her ter kokuşum, bastıran baygın bir şey!

Selime'yi aradım. Bir odada Melek Hanımın anasıyla konuşuyordu. Telli duvağı, ona ağırlık değil. Yorgunluk bezginlik göstermiyor. Beni görünce,- Artık yetmez mi, dedi, müdür beyden izin alalım da gidelim, dedi.

- Bilmem, izin verirler mi, dedim.

- Gel, bir deneyelim, dedi.

Zeybek ortaya çıkalı dans tavsam ıştı. Saat ilerlediği için, birtakımları da savu şuyorlardı. Biz, odadan çıkar- ken salonda yeniden caz coşmuş, bulundu. Gençten bir efendi bana doğru gelerek,

- İçerden sizi istiyorlar, dedi.

- Beni mi?

- Sizi de, gelin hanımı da!

Gittik. Bizim müdür nutuk söylemeye kalkmış. Bizi görünce,

- Hah, dedi, işte bunlar benim çocuklarım. Melek de benim evladım, ama onun muhabbetini benden çala caklar var. Bu, yok mu? Buna dikkatli bakmanızı isterim. Bu, bu cumhuriyet maliyesinin yarınki büyük adamıdır. Yakında göreceksiniz... Yakında, bak, görürsünüz. Biz, onun dirayetine muhtacız. Bu, huzurunuzda ve bütün bu muhterem huzurlarda, bu saygıya değer vücutlar karşı sında ben, diyorum ki, o, göreceksiniz... Onu siz göre ceksiniz, efendiler! Bunların kimsesi yoktur, onların ba bası, yalnız ben varım. Bu da benim kızımdır. Bu geline, siz, dikkatli baktınız mı? Onun karşısında ben derin bir hürmetle eğilmenizi tavsiye ederim. Çünkü ben, onların nasd evlendiklerini biliyorum.

Uzun nutuk bitince, müdür beni, Selime yi kucakla-

di, biz de onun elini öptük... Alkışlar... Müdür mahzun oldu, gene ağlamaya başladı. Onu görünce,

- Hadi bakalım, gelinler, güveyler dans edecek, de- diler.

Dans edenler oturdular, ortada biz kaldık. Fahri ile Melek Hanımı buldular, onlar ı da ortaya att ılar.

Selime'nin nasıl dans ettiğini bu geceden evvel gör- memiştim. Alman mektebinde iken ona eski danslar da öğretmişler. Oyuna başlamadan evvel-bana dedi ki - Bakalım, beraber nasıl oynayacağız? Benim karım, emsalsiz bir kadındır. Çoklarından iyi oynar, çoklarından iyi piyano çalar. Ben onun iyi piyano çaldığını,

evlendiğimizden iki ay sonra İstanbul'dan Trabzon'a giderken, gemide eski bir piyano bulduğumuz zaman öğrendim.

Bu gece de, kendisini kollarıma bıraktı, süzüldü. Baş- ka zaman, başka yerde olsa belki insan bu kadar denk, böyle dalgalar üstünde uçarmış gibi oynayamaz. E ğer bir yerde yalnız olsaydık, belki saadeti böyle canlandıramaz- dık. Bu dansın, ne biz bittiğini istedik, ne başkaları!

Bizi alkışladılar. Selime, beni elimden çekerek sa- londan çıkardı. Boş olan odalarda müdürü, han ımını ara- dık. Müdür çok olduğu için aşırmışlar. Hanımını bulduk, elini öptük. Melek'in anasına teşekkür ettik, ayrıldık.

Odamıza girince aynada kendi yüzümü gördüm, ren- gim uçmuş, zayıflamışım. Selime'ye baktım, o da yorgun, soluk. Hayatımızın en değerli zamanlarını ya şıyoruz.

Selime'nin tülünü, çiçeklerini başından ben çıkar- dım. Sonra yandaki odaya geçip soyundum. Yanıyo- rum... Sorhoşluk, yorgunluk, sinir gerginliği, susuzluk hep birbirine karışıyor. Sırtıma pijamayı giyip, yerdeki halının üstüne kıvrıldım. Biraz sonra Selime geldi.

bi baktılar, bakmaya da devam edeceklerdi muhtemelen. Ama sonra bir eşkıya çetesi gelip evlerini talan etti. Bölgedeki bütün Türk ve Kürt ve Zaza köylerini yağmaladılar. O hengâmede Er- meni kızı bulmalan uzun sürmedi. Anneyle k ızın yalvarmalanna rağmen Şuşan'ı onlardan kopard ılar. On iki yaşın altındaki bütün Ermeni yetimlerin memleketteki yetimhanelere teslim edilmesi için emir çıktı demi şti birileri ya, karşılığında para koparmayı umdular. Velhasıl Şuşan Halep'teki bir yetimhanede buldu kendini ama çok geçmeden orada yer olmadığı için İstanbul'daki bir okula gönderildi. Kimisi merhametli ve bilgili, kimisi soğuk ne- vale ve asabi mürebbiyelerin eline teslim edildi. Oradaki bütün çocuklar gibi üzerine karbeyaz bir elbise ve düğmesiz siyah bir palto giydirildi. Kız oğlan kanşıktılar. Oğlanlar sünnet edilmiş, bütün çocuklara yeni isimler verilmişti. Tabii Şuşan'a da. Herkes ona Şermin diyordu artık. Bir de soy isim verilmişti: 626."

"Bu kadar yeter," dedi Banu Teyze eşarbını gümü ş kab ın üze- rine örtüp dik dik cinine bakarak.

"Peki efendim, siz bilirsiniz," diye homurdandı A ğulu Bey ve ardından ekledi: "Siz de bilirsiniz ki ilim malûma tabidir."

Banu Teyze köşeye sıkışmış hissetti kendini. Belli belirsiz mınldandı: "İlmin zıddı cehalettir. Marifetin z ıddı ise inkâr. Ma- lûmlan bilmekle olur şuur ve fıtnat ve vicdan... Doğrudur, el Hak, ilim malûma tabidir."

"Yalnız hikâyenin en önemli kısmını kaç ırdınız," diye atıldı Ağulu Bey. "Onu da öğrenmek isterseniz söyleyin yeter çünkü biz gulyabaniler her şeyi biliriz. Oradaydık. Size bu akşam bir vakit- ler ufacık bir kız, şimdiyse Armanuş'un babaannesi olan Şuşan'ın mazisini anlattım. Misafirinizin bilmediği şeyler anlattım. Mera- kımı ba ğışlayın efendim ama ona anlatacak mısınız? Bilmeye hakkı yok mu sizce?"

Banu Teyze sessiz kaldı. Bu gece işittiği hikâyeyi Armanuş'a aktaracak mıydı? Anlatmak istese bile ailesinin hikâyesini bir gulyabaniden öğrendiğini nasıl söylerdi? Armanuş ona inan ır mıydı? Hem inansa bile kızın bütün bu elem verici aynntılan hiç

bilmemesi daha iyi değil miydi?

Banu Teyze yardım için Şekerşerbet Hanım'a döndü. Ama bu munis cinden bir

cevap yerine başka bir soru işitti. Başının etra- fındaki hâleyle yalazlanırken sordu cin mahcubane: "İnsan taife- sinin geçmişlerini öğrenmeleri gerçekten hayırlı bir şey miydi? Beşer ki kolay kolay tatmin olmaz, beşer ki ilm-i kelâmın getirdiği mesuliyeti anlamaz, ya sonra daha fazlasını bilmek ister ise? Ve daha, daha...? Nereye kadar? Hem neye yarar? Yoksa geçmişi mümkün olduğunca az bilmek, bilineni de mümkün mertebe hızla unutmak daha mı iyiydi?"

Nihayet şafak söktü. Geceyle gündüz arasındaki o tekinsiz eşikten bir adım öteye geçilmişti. Hâlâ rüyalara sığınılabilecek ka- dar erken ama yeni bir rüyaya başlanamayacak kadar geçti şimdi.

Allah'ın gaffar ve hakîm ve rahman gözü, her şeyi gören, hiç kapanmayan, bir kez olsun kırpılmayan bir göz olsa da, kimse kalkıp dünyanın daima gözlemlenebilir bir yer olduğunu söyle- yemez. Burası Semavi Seyirci için birbiri ard ına oyunlann gös- terildiği bir sahneyse eğer, perdenin iniverdiği zamanlar da olma- lı arada; ince bir e şarbın gümüş bir kab ın üzerini kapadığı za- manlar gibi.

İstanbul on milyon canlık bir keşmekeş. On milyon birbirine geçmiş hikâyeden olu şan açık bir kitap. İstanbul huzursuz uyku- sundan uyanıyor şimdi, en telaşlı saatine haz ır. Şu andan itibaren dinlenecek çokça dua, bir kenara yazılacak çokça küfür, gözden kaçınlmayacak çokça günahkâr ve esirgenmesi gereken çokça masum olacak.

İstanbul'da sabah oldu bile.

Biz, böyle konuşur, gevezelik ederken, Selime kolu mun üstünde uyudu. Divanın üstünde, karı-koca sızmışız Biraz sonra uyandım, baktım, Selime kollarımın arasın- da uyuyor. Hiç kımıldanmadım.

İkimiz de uyandığımız zaman gün akşamlıyordu. Gi- yindik, biraz hava almaya çıktık.

Selime'yi insan tanıdıkça, sever... Yaradılışı şen bir kadındır, içini sıkmaz, kendine bir iş bulur, oyalan ır.

Bilmeyenler, onu açık saçık, kayıtsız sanırlar, beni bir ana-baba gibi sevdiği zamanlar başka ışığı söndürme- dikçe, bana muhabbet gösterdiğini bilmem. Kendisini açık saçık da hiç görmemişimdir.

Yabancı bir yerde uslu uslu oturur, görenler, "Ne ağırbaşlı, sessiz kadın" derler. Onu evde, benimle yalnız kalınca görmeli... Birini taklit eder, yansılarken sanatkâr- dır. Çok şükür ki, başı a ğrıyan, içi sıkılan bir kadına düş- medim.

Bir gün bankadan biraz erkence çıkmıştım. Selime odada yoktu. Diktiği dikiş masan ın üstünde duruyordu. Ben ne diktiğine dikkat etmedim. Biraz sonra Selime odaya gelince hemen dikişini kaldırdı. O zaman sordum.

- Ne dikiyordun? Niçin sakladın?

- Bilmem, sakladım işte, içimden öyle geldi!

- Bakayım, merak ettim, ne olur?

- Göstereyim ama, alay etme! E mi?

- Etmem!

Diktiği şeyleri kanapenin üstüne sıraladı. Şaştım, ipekli bebek gömlekleri dikmiş! İlkin bunları bir çocuk için çok ufak buldum, sonra anladım:

- E, çok ufak değil mi Selime?

- Ne olacak, bu kadar olur. Bunlar ilk çamaşırı...

Hoşuma gitti, anlaşılan bir duygusu var.

- Bir şey var mı. Selime, diye sordum...

Yüzünü göğsüme kapamış, oradan cevap veriyor:

- Daha yok!

-E?

- Yok, ama olur!..

Biraz sonra oturduk, konuşuyoruz.

- Sabahlara kadar ağlamaya başlarsa, ne yaparsın, diyorum.

- Hasta olmazsa, ağlamaz. Ben bilirim diyor.

Anlaşılmaz bir istek. Biz erkekler, hiç sanmam ki, bunu anlayabilelim...

35

Ayaşlı bu sene de o daireyi tutabilseydi, üç ay daha eşyamı orada b ırakacaktım. Çünkü ben izin alıyorum, üç ay gezeceğiz. Ayvalık'a uğramak istiyorum, Karadeniz kenarında bir köyde, bir zaman kalacağız. Ormanlarda gezeceğiz. Ancak dönüşte bir ev tutmayı dü şünüyoruz. Ayaşlı oray ı tutamad ı. Başkaları birkaç daireyi birden tutmak için konuşmaya başlamışlar. Bu konuşmak uzadı. Tek tek daire tutmak isteyenlere beklemek düştü. So- nunda da ne olacağı belli de ğil! E, herkes parasını ba ğla- yıp, bekler mi, tek daire tutanlar, kendilerine yer bulup, taşındılar. Bunlar arasında Ayaşlı da yukar ı şehirde bir ev bulmuş. Oraya taşınacak. Gene Faika, Ayaşlının ya- nında oturacak. Fuat, Faika'yı b ırakıp kaçmış. Nereye savuştuğunu bilen yok. Eğer yerini öğrenebilseler, mah- kemeye verecekler.

Ayaşlı, yeni tuttuğu eve taşındığı gün bana, otele gelmişti. Eşyamı kald ırmak için dairenin anahtarını getir-

Ancak mısranın sonuna geldiğinde Armanuş'un birkaç daki- ka evvel sorduğu soruya hâlâ ayrıntılı bir cevap bekledi ğini fark edebildi.

"Zeliha Teyze'yle Aram'ın ne zamandır birlikte olduklarını Allah bilir. 'Üvey baba' diyebilirim herhalde ona, ya da daha tu- tarlılı olsun diye 'üvey eni şte'... öyle bir şey işte."

"Neden evlenmiyorlar?"

"Evlenmek mi?" Asya bu kelimeyi dişlerinin arasına sıkışmış bir yemek artığı gibi tükürüverdi. Tam o esnada çöp toplay ıcıları- nın yanından geçiyorlardı ve rol modellerini daha yak ından ince- lediğinde onlann oğlan değil kız olduklarını gördü hayretle. Bu daha da hoşuna gitti. Çöp toplayıcı olmak için bir ba şka sebep de cinsiyet sınırlarını bulan ıklaştırmak olabilirdi pekâlâ. Dudakları- nın arasına bir sigara koydu ama yakmak yerine, çikolata çubu- ğuymuş gibi bir müddet ucunu emdi. Sonra bir dü şüncesini açığa vurdu: "Aram'ın evlenmekten yana derdi olduğunu sanmam da, Zeliha Teyze'nin hiç işi olmaz o taraklarda."

"İyi ama neden?" diye sordu Armanuş.

Rüzgârın yönünün aniden değişmesiyle Armanuş keskin bir deniz kokusu çekti içine. Tam anlamıyla bir esanslar hercümer- ciydi bu şehir; bazısı kesif, fena kokular, baz ısı araba parfümleri kadar tatlımsı ve bayg ın. Hangisi olursa olsun aldığı her koku bir yiyeceği hatırlatıyordu Armanuş'a. Öyle ki biraz daha kalsa bura- da, galiba hepten yenebilecek bir şey gibi algılamaya başlayacaktı İstanbul'u. Bir peynirli pastaydı bu şehir; aralarda katman katman tarih, bolca Batılılaşma kreması s ıvanmış üzerine, bohem süslemeler serpiştirilmiş oras ına burasına, kenarlarına Doğulu sos bulaşmış ve rendelenmi ş modemiteyle tamamlanm ış. Sekiz gün- dür buradaydı ve süre uzad ıkça İstanbul ilk günkünden çok daha karmaşık'görünüyordu. Şehre henüz alışmamış olsa da bu şehirde yabancı olmaya al ışıyordu belki.

ş

* Sabahın köründe işe koyulur/Köpek gibi çalışının bir maaş için. /Oysa şu anslı güne ş hiçbir şey yapmadan/Dolanır durur gökyüzünde.

"Babam her kimse Zeliha Teyze'nin onunla tecrübesinden sonra evlilik fikrinden soğuduğunu tahmin ediyorum," diye devam etti Asya. "Erkeklere itimat etmekte

güçlük çekiyor galiba." "Onu anlayabiliyorum," dedi Armanuş. "Peki bir ilişkiden sonra toparlanmak söz konusu olduğunda iki cins arasında büyük fark olduğunu düşünmüyor musun sen de? Yani kadınlar berbat bir evlilik ya da ilişki, işte her ne boksa, yaşadıktan sonra genelde uzunca bir süre başka bir ilişkiden kaçıyorlar. Erkekler içinse tam aksi geçerli; bir felaketi atlatır atlatmaz derhal yenisini aramaya başlıyorlar. Erkekler yalnız yaşayamıyor."

Armanuş ba şının tek bir hareketiyle onu onayladı ama kendi anne babasının durumu bu şablona uymuyordu. Onun annesi ilk evliliği biter bitmez evlenmiş, babasıysa bugüne kadar bekâr kal- mıştı. Yine de bu karşı örne ği vermek yerine bir soru sordu. "Şu Aram... nereli?"

"Buralı, bizim gibi," dedi Asya düşünmeden ama duraladı da- ha lafını bitirmeden. Neyin soruldu ğunu anladı birden. Kendi gaf- letine kendi de şaşarak bir süredir emdiği sigarayı yak ıp, bir ne- fes çekti. Nasıl olmuş da bu ba ğlantıyı kuramam ıştı? Aram, İstan- bullu Ermeni bir ailenin çocuğuydu. Teorik olarak Ermeni'ydi.

Yine de Aram, ne Ermeni ne Türk ne de başka bir milliyetten olabilirmiş hissini veriyordu. Aram ancak Aram olabilirdi, nevi şahsına münhasır. Kendine has bir türün kendine has bir üyesiy- di. Büyücüydü o; iflah olmaz bir romantik. Siyaset bilimi profe- sörü olacağı yerde Akdeniz k ıyısında yan metruk bir köyde balık- çılık yapmaya meyyal olduğunu sık sık itiraf eden bir entelektü- eldi; kırılgan bir kalp, billur bir ruh, ayaklı bir vicdan; mülayim bir ütopyacı, halim bir vatandaş, potansiyel bir kaçaktı bu top- lumda. Zeki ve onurlu bir adam. Aram buydu - ne bir eksik ne bir fazla. Asya onu asla kolektif bir kimlik içre düşünmemişti. Bu minval üzre bir şeyler söylemek içinden gelse de kendini tuttu ve usulca "Aslında Ermeni'dir," dedi.

"Tahmin etmiştim," dedi Armanuş hafifçe gülerek.

Hanım da odasının duvarlarına ipekli, işlemeli örtüler germişti; bu çivilerin çoğu onlardan kalmıştır. Bu lekeler de yağ lekesidir. Aya şh, bu duvarın kenarında yemek pi- şirirdi. Bu parmak izleri, Ayaşlının oğlunun parmak izle- ridir. Pencere kenarındaki parmak izleri de Abdülkerim ile ikisinindir.

Bak, benim odamda, şu ikinci cam çatlaktır, bunu Turan dirseğiyle vurup çatlattı. Nasıl olup da dirseği bu- raya geldiğinin hikâyesini sormayınız!

Arasam, benim odamda Cavide'nin de bir izini bulu- rum. Turan, bu daireden çıkıncaya kadar arasıra Cavi- de'nin haberini alıyorduk. Benim yolladığım yerde iki ay- dan fazla kalmamıştı. Bir tüccarın yanında çalıştığını söylüyorlardı. Sonra ne oldu. Bilmem!

Faika'nın odasında bu eski çorap bağı, belki Fuat'tan kalmıştır!

Eski bir kadın korsasının yarısı buru şmuş, atılmış, pis mendiller, kurumuş, büzülmüş, tek bir çocuk patiği, boş pudra kutular ı, ilaç şişeleri, kopuk lastik borular, kâ- ğıt parçaları, bunlar Faika'dan, iffet Hanımdan kalmış şeylerdir.

Banyo odasının tam ortasına atılmış duran bu eski, kopuk kasıkbağı Şefik Bey zavallısından kalmıştır. O öl- dürüldüğü zaman odası aranm ış, toplanmış, nesi varsa çıkarılmıştı. Bu kasıkbağı nas ılsa bir köşede sıkışmış, kalmış. Şimdi herkes- çıkıp giderken ortaya atılmış, Şefik Beyi andırıp duruyor;!

Mutfak masasının bir köşesinde, bir deste eski yağlı iskambil kâğıdı b ırakmışlar. Bunlar Ziynet'in fal kâğıtları idi. Faika ile Ziynet ne zaman biraz boş kalsalar, hemen oturup fala bakarlardı..

Bu döküntü, süprüntü içinde gözüme her ne ilişse,

bana bu evde komşuluğunu ettiğimiz adamlardan birini hatırlatıyordu. Bizim gibi bir evde rast gele toplanmış in- sanların ayrılmaları hiç güç olmad ı. Birbirimizi tezce unuttuk. Yalnız Ayaşlı bizi b ırakmadı. Arada bir uğrar, beni evde bulursa bir kahvemizi içer, bulamazsa saygı eder, hanımın yanına çıkmaz, giderdi.

Ayaşlı, bir kere olsun, Selime'yi Faika ile Faikanın anası ile görü ştürmek istemedi, Selime'nin yanında onla- rın, Turan'ın, Iffet'in adlarını bile anmad ı. Ayaşlı bizi köydeki evine çağırır, dururdu.

- Hanım, ne zaman isterse; şimdi otomobil, dört sa- atte gidiyor. Bizim oralar çekilir. Bir hava değiştirmiş olursunuz, derdi.

Bir fırsat bulup da gidemedik. Evlendikten sonra, izin alıp gezmeye çıkmak için Fahri'nin düğünü olmasını beklemiştik. Düğün oldu, ertesi gün, havaların biraz kış- laşmış olmas ına aldırmayarak yola çıktık. İnebolu kıyıla- rında bir köyde, bir hafta bizi kar kapadı. Çam kütüklerini yaktık, oturduk. Yeri yosunlu, dökülmüş yapraklar ı yaş, dalları ç ıplak ormanlarda gezdik. Üç ay süren bu gezintimizden döndüğümüz zaman, bizi bir ev bulmak, oraya yerleşmek düşüncesi aldı. Ev bulmakta, eşya bul- makta Ayaşlının bize çok yardımı dokundu. O günlerde Ayaşlı bir yandan bize bir yer bulmaya çal ışırken bir yandan da İskender'in davasını İstanbul'a kaldırmak iste- mişler; burada bakılmasına yardım etmesi için Ayaşlı, Turan Hanıma gitmiş, yalvarmış. Turan, Ayaşlının yanı- na çıkmamış, Süsen Hanımı yollam ış, "Misafirleri var, bırakıp gelemeyecek" dedirtmiş. Ayaşlı bana, ev için s ı- vacı, camcı, sobacı buldu ğu günlerde Turan'ın evini nasıl bulduğunu da anlatıyordu. Yanına çıkmadı, diye Turan'a darılmış, fakat onu gene beğeniyordu.

bu yüzden de ilk seferinde yanlış yeri deldim. Çok kanad ı. Ama

sonra tekniği kaptım."

"Sahi mi?" dedi Armanuş tekrar ama bu sefer söylenenlere

inanmazmış gibi bir hali vard ı.

"Hihi!" diye gururla burnunu okşadı Zeliha Teyze. "Bir halka

taktığım gibi banyodan çıktım. O zamanlar annemi delirtmeye

bayılırdım."

Oturduğu köşeden bu sözleri duyan Asya annesine imalı imal ıbaktı.

"Ama esas şunu söylemek istiyorum, burnumu yasak olduğu için deldim. Ne demek istediğimi anlıyor musun? Geleneksel bir aileden gelmişsin, piercing filan hak getire, madem öyle, ben de kendi işimi kendim gördüm. Ama artık devir değişti. Bunun için buradayız. Bu dükkânda müşterilerimize salık verir, öneriler ge- tiririz; an gelir, isteklerini reddederiz ama onlan asla yargılama- yız. Asla neden diye sormayız. Hayatta çok erken öğrendiğim bir şey varsa budur. İnsanları yarg ılarsan eğer, onlar da gidip inadına bildikleri gibi yaparlar."

Deminden beri annesiyle vitrinlerdeki çeşitlere bakan genç çocuk Zeliha Teyze'yi çağırdı: "Bu ejderin kuyruğunu bütün ko- lumu kaplayacak kadar uzun yapabilir misiniz? Dirseğimden bi- leğime kadar uzanmasını istiyorum, hani kolumda sürünüyormu ş gibi olabilir mi?"

Daha Zeliha Teyze cevap veremeden annesi araya girdi: "Aa- aa delirdin mi? Olmaz öyle şey! Küçük ve basit bir şey yaptıra- caktık, kuş ya da kelebek. Ejder kuyru ğuna izin vermedim..."

Tartışa tartışa ayrıldı ana o ğul dükkândan. Başkaları u ğradı ardından. Asya'yla Armanuş kenardan izlediler gelen gideni. Ze- liha Teyze delme işlerini yapıyor, yardımcısı da dövmeleri bitiri- yordu; her ikisi de seanslardan önce ve sonra ellerini sabunlayıp ilaçlıyorlardı. Bir ara kaşlarını deldirmek istediklerini söyleyen beş lise ö ğrencisi geldi ama ilk gönüllünün kaşına iğne batar bat- maz geri kalanlar fikirlerini değiştirip topukladı. Derken takımı- nın armasını gö

ğsüne kazıtmak isteyen bir taraftar uğradı. Par-

mak ucuna Türk bayrağı dövmesi yapt ırmak isteyen biri damladı sonra, böylece ne zaman birilerine parmağını sallasa, bayrak sal- lamış olacakt ı ayn ı anda. Nihayet sans ın bomba bir travesti çıka- geldi; sevgilisinin ismini parmak eklemlerine yazdırmak istiyor- du. Tek mesele sevgilisinin adının yedi harfli olmasıydı; Zeliha Teyze'yle travesti kafa kafaya verip harflerin on parmağa nasıl dağılacağını ve kalan üç parma ğa ne yapılacağını tart ıştılar. So- nunda sol elden başlayarak her ekleme bir harf yazmaya, kalan eklemlere de üç papatya yapmaya karar verdiler.

Nihayet hava karardığında, dövme dükkânının olağan müşte- rilerine benzemeyecek kadar normal görünen orta yaşlarında bir adam girdi kapıdan içeri. Dosdoğru Zeliha Teyze'ye odaklandı za- ten ondan gayrisini görmeyen gözleri. Armanuş hiç zorlanmad ı adamın kim olduğunu tahmin etmekte.

Aram Martirossiyan uzun boylu, yapılı, yakışıklıca bir adam- dı. Dingin bir yüzü, koyu küt bir sakalı, dağınık gür saçları ve her tebessümünde belirginleşen derin gamzeleri vardı. Miyop gözleri çerçevesiz gözlüğünün ardında zekâyla parlıyordu. Zeliha Teyze' ye bakışlarındaki beğeni ve sevgi fark edilmeyecek gibi değildi. O bir şeyler anlatmaya koyulunca Zeliha Teyze tamamlıyor, Zeli- ha Teyze bir saptamada bulunduğunda açıklamasını Aram yap ı- yordu. Birlikte mucizevi bir uyum yakalamışa benzeyen iki uyumsuzdular.

Aram'la konuşmaya başladığında gayri ihtiyari yeni-başla- yanlar-için-İngilizcesi'ne geçmişti Armanuş, İstanbul'da tanıştığı her yeni insana yaptığı gibi. Olabildi ğince ağır çekim bir İngiliz- ceyle tanıttı kendini. Kar şılık olarak Aram'ın Britanya aksanıyla mühürlehmiş İngilizcesini duyunca şaşırdı.

"İngilizceniz ne kadar mükemmel," demekten kendini alama- dı Armanu ş. "Nerede öğrendiğinizi sorabilir miyim?"

"Sağol," dedi Aram. "Üniversiteyi Londra'da okudum, hem lisans hem lisansüstü. Ama istersen Ermenice konuşabiliriz."

"Maalesef ben konuşamıyorum," dedi Armanuş ba şını salla- yarak. "Çocukken babaannemden biraz öğrenmiştim ama annem-

le babam boşanınca onun yanında fazla kalamadım, hep ara gir- di. Gerçi on yaşımdan on üç yaşıma kadar her yaz bir Ermeni gençlik kampına gittim. Eğlenceliydi, Ermenicem gelişti orada, ama sonra yine unuttum."

"Ben de Ermeniceyi anneannemden öğrendim," dedi Aram gülümseyerek. "Doğrusu annem de anneannem de iki dilli büyü- memi istiyorlardı ama ikinci dilin ne olaca ğı konusunda tamamen zıt fikirlere sahiptiler. Annem okulda Türkçe evde İngilizce ko- nuşmamı istiyordu, ne de olsa büyüdü ğümde bu ülkeden ayrıla- cak, Avrupa'ya yerleşecektim. Ermenice neme gerekti? Ama an- neannem galip geldi. Sonunda okulda Türkçe, annemle çarşıda dışarıda İngilizce, evde Ermenice konuşarak büyüdüm."

Anneanne ve babaannelerden konuştular bir müddet. Diyas- poradakilerden, Türkiye'dekilerden, Ermenistan'dakilerden... Ar- manuş, Aram'm anlattıklarından ziyade, mütevazı halinden etki- lenmişti.

Akşam 7:30'da Zeliha Teyze dükkânı yard ımcısına bıraktı ve birlikte yakındaki bir meyhanenin yolunu tuttular.

"Sen İstanbul'dan gitmeden önce Aram'la Zeliha Teyze, tipik bir içki muhabbetini görmen için bizi meyhaneye götürmek iste- diler," diye açıkladı Asya Armanu ş'a.

İstiklal Caddesi'ne paralel bir arka sokağı katederken, pence- relerinden travesti fahişelerin sarktığı y ıkık dökük bir apartmanın önünden geçtiler. Bilhassa ilk kattakiler öyle yakındılar ki Arma- nuş a şın makyajlı yüzlerini bütün ayr ıntılarıyla seçebildi. Köfte dudaklı, çam yarması, kızıl saçlı bir travesti gülerek laf att ı.

"Ne dedi?" diye sordu Armanuş.

"Bileziklerime bayılmış. Hepsinin taşıyamayacağım kadar ağırlık yaptığını söylüyor!"

Armanuş'un şaşkın bakışları alt ında Asya bileziklerinden biri- ni çıkarıp kızıl saçlı travestiye uzatt ı. Beriki hediyeyi sevinçle alıp bileğine taktı ve Asya'n ın şerefine diyet kolasını havaya kald ırdı.

Bu sahneyi şaşkın gözlerle seyreden Armanuş, Jean Genet'yi düşündü bir an.

Burada olsaydı kim bilir neler ç ıkarırdı bu sahne-

den? Pencere pervazlarından bakan travestiler, gölgeli yorgun yüzler, manikürlü parmaklar, tespihli adamlar, şerefe kaldırılan diyet kola kutusu, hediye edilen nazar boncuklu bilezik, ekşi ekşi katmerlenen ter ve meni kokuları, her şeye rağmen kaybolmayan masumiyet... tüm bunlar buluşup kaynaşabiliyordu İstanbul'un salaş bir soka ğında.

Lokanta, Asmalımescit'te yarı sala ş hayli ferah bir yerdi. Oturur oturmaz iki garson meze tepsisiyle geldi. Vakt-i kerahat gelince müşteriler ikişer üçer damladı, kısa zamanda bütün meyhane dolacaktı. Aynı ölçüde yabanc ı bütün bu yüzler, sesler ve kokular arasında Armanuş mekân duygusunu kaybetti. Herhangi bir yer- de olabilirdi pekâlâ; Avrupa'da, Ortadoğu'da ya da Rusya'da. Müşteriler ne kadar da kıpır kıpırdı: Mütemadiyen sigara içip bir- birlerinin sigaralarını yak ıyor, demlenip birbirlerinin bardaklarını dolduruyor, yemek yiyip birbirlerinin tabaklarının tadına bakıyor, konuşup birbirlerinin lafını kesiyor, şarkılar mırıldanıp birbirleri- nin ezgilerine eşlik ediyordu. Zeliha Teyze'yle Aram rakı içiyor- du, Asya ile Armanuş beyaz şarap. Zeliha Teyze sigara, Aram pu- ro içiyor; görünüşe göre annesinin yanında tütünden uzak duran Asya ise sinirli sinirli ağzının içini kemiriyordu.

"Ne o? Bu akşam sigara içmiyorsun," dedi Armanuş.

"Ya, sorma," dedi Asya içini çekerek. Sonra sesini iyice al- çalttı. "Şşş! Zeliha Teyze sigara içtiğimi bilmiyor."

Her fırsatta neredeyse sadistçe annesini kızdırmaktan zevk alan Asya'nın, ondan sigara içtiğini saklaması Armanu ş'u şaşırt- mıştı. Anlaşılan Asya her konuda pabuç gibi bir dille laf edebili- yordu da, her ne hikmetse asiliğini yitiriyordu mesele büyüklerin yanında sigara içmeye gelince.

Garsonlar yemek ardına yemek taşıdılar masaya. Önce meze- ler, soğuk yemekler, ara sıcaklar, sıcaklar, tatlı ve son olarak kah-

ve. Buranın kuralı bu olsa gerek, diye hayretle bu trafiği izled. Armanuş, menüden seçmek yerine bütün menü masana geliyor.

İçeride hem dumanın hem de gürültünün iyice yoğunlaştığı bir esnada Armanuş, bir süredir zihnini kurcalayan soruyu sorma cesaretini nihayet toplayarak Aram'a sokuldu:

"Amerika'ya gelmeyi düşünmedin mi hiç? Kaliforniya'ya me- sela. Orada büyük bir Ermeni cemaati var..."

Aram bir müddet dikkatlice baktı ona, sonra arkas ına yasla- nıp sadece kendisinin bildiği bir espri duymuşçasma tuhaf bir kahkaha patlattı. Armanuş söylediklerinin do ğru anlaşıldığından şüphe etmiş olmal ı ki e ğilip açıklamaya çalıştı: "Pek çok İstanbul Ermenisi var Kaliforniya'da. Sen de gelebilirsin. Sana ve ailene yardım etmek için can atacak geniş bir Ermeni cemaati var."

Aram bu sefer kahkaha atmadı. Onun yerine buruk bir tebes- süm yayıldı surat ına.

"Böyle bir şeyi neden isteyeyim ki sevgili Armanuş? Burası benim şehrim. İstanbul'da doğdum, burada büyüdüm. Ailemin bu şehirdeki tarihi en azından beş yüz y ıl geriye gidiyor. İstanbullu Ermeniler İstanbul'a aittir, İstanbullu Türkler, Kürtler, Rumlar ve Yahudiler gibi. Bir zamanlar birlikte yaşamayı ba şarmıştık, sonra çok kötü çuvalladık. Şimdi tekrar öğrenmeliyiz kozmopolitliği. Bir daha çuvallama şansımız yok."

Yine bir garson belirerek kızarmış kalamar ve midye getirdi. "Beyoğlu'nun her sokağını bilirim..." diye devam etti Aram, rakısından bir fut daha çekerek. "Sabahlan, akşamları, geceleyin neşelenip sarhoş oldu ğumda o sokaklarda dolaşmayı severim... Boğaz kıyısında pazar günleri arkadaşlarımla kahvaltı etmeyi, ka- labalık içinde tek başıma yürümeyi hiçbir şeye değişmem. Bu şehrin kaosuna, yorucu cazibesine, yıllanmayan güzelliğine, va- purlarına, müziğine, hikâyelerine, hüznüne, renklerine ve kara mizahına âşığım."

Birbirlerinin konumlarına uzaktan bakarak sıkıntılı bir sessiz- liğe gömüldüler. Aralarında coğrafi mesafeden fazlası oldu ğunu sezmişlerdi - Aram onun fazla Amerikanlaştığını, o da Aram'ın

fazla Türkleştiğini düşünüyordu. Kalmayı ba şaranların çocukları ile gitmeye

mecbur olanların çocukları aras ındaki derin uçurum burada da nüksetmişti.

"Diyasporadaki Ermenilerin hiç Türk arkadaşları yok. Yegâ- ne aşinalıkları ninelerinden dedelerinden ya da birbirlerinden duydukları hikâyeler. O hikâyeler de son derece üzücü. Ama inan bana her ülke gibi Türkiye'de de iyi insanlar ve kötü insanlar var. Bu kadar basit. Bana kendi öz kardeşimden daha yakın Türk ar- kadaşlarım var. Tabii bir de..." bardağım Zeliha Teyze'ye doğru uzattı, "...şu çılgın sevgilim var."

Zeliha Teyze adının geçtiğini duymuş olacakt ı ki göz k ırptı, rakı barda ğını kald ırıp: "Şerefe!" Hepsi ona uyup kadeh tokuştur- dular: "Şerefe!" Çok geçmeden Armanuş bu kelimenin her on be ş dakikada bir tekrarlanan bir nakarat olduğunu anlayacaktı. Yakla- şık bir saat ve yedi Şerefe'den sonra Armanuş'un gözleri alkolden parlamaya başlamıştı bile. Albino garsonun bu sefer de s ıcakları getirişini gülerek seyrediyordu - yeşil biber üzerinde ızgara lev- rek, fesleğenle terbiye edilmiş kremal ıspanaklı yay ın, yeşilliklerle sunulan kömürde çupra, baharatlı sar ımsaklı güveçte karides.

Armanuş çak ırkeyif kıkırdadıktan sonra yeniden Aram'a dön- dü: "Senin de dövmen vardır mutlaka. Zeliha Teyze sana da döv- me yapmıştır."

"Ne mümkün," dedi Aram purosundan yükselen duman tülü ardından. "İzin vermiyor."

"Ya öyle," diye onayladı Asya. "Dövme yapt ırmasına izin vermiyor."

"Sahimi?" dedi Asya hayretle Zeliha Teyze'ye dönerek. "Döv- me sevdiğinizi sanıyordum."

"Severim," dedi Zeliha Teyze. "Dövmeye karşı de ğilim, iste- diği desene karşıyım."

Aram dudağını büktü. "Görkemli bir incir a ğacı figürü istiyo- rum. Ama diğer ağaçların aksine ters olmalı. Benim incir ağacı- mın kökleri yukarıda. Toprağa değil havaya kök salmış. Yerinde değil ama yersiz de değil."

Masadaki mumun titreşen ışığını seyrederek birkaç saniye sessiz kaldılar.

"Mesele incir ağacının hayra alamet olmaması," dedi Zelilu Teyze. Bir sigara daha yakmıştı ve fark ında olmadan Asya'ya doğru üfledi. "Uğur getirmez. Aram'ın köklerini havaya salmasına itirazım yok da bedenine incir ağacı yapt ırmasına itirazım var. Kiraz ağacı olmay ı tercih etseydi mesela, ya da me şe, çınar, ne olursa... hiç düşünmez dövmeyi yapardım!"

İpekli beyaz gömlek ve siyah pantolon giymiş dört çingene müzisyen girdi meyhaneye çalgılanyla birlikte - ud, klarnet, kanun ve darbuka. Yiyeceklerini yiyip içeceklerini içmiş ve şarkı söyle- meye hazır müşteriler arasında heyecanlı bir k ıpırdanma oldu. Müzisyenler yanlarına geldiğinde Armanuş mahcubiyet hissetti. Ama neyse ki onu şarkı söylemeye zorlamad ılar. Asya'yla Aram da şarkı söylemeye merakl ı görünmüyordu. Hepsi birden müzisyenlere eşlik eden Zeliha Teyze'yi dinlediler - sigaradan çatlamış konu şma sesine benzemiyordu şarkı söyleme sesi. Arma- nuş, Asya'nın annesinden tarafa soru sorar gibi baktığını fark etti. Müzisyenlerin şefi istek parçaları olup olmad ığını sorunca Zeliha Teyze, Aram'ı cilveli bir ifadeyle dürtükledi: "Hadi bir şarkı iste. Hadi şakı bülbülüm!"

Pancar gibi kıpkırmızı kesildi Aram. Gene de şefin kulağına bir şey fısıldadı. Ekip istenen müziği çalmaya başladığında, önce tedirgin ama giderek kuvvetlenen cesaretlenen bir sesle başladı söylemeye. Ne Türkçe ne İngilizce. Aram Ermenice söylüyordu.

Her sabah şafak vakti Yolunu gözlerim sevgilimin

Ağır, hüzünlü bir şarkıydı, hele ki arkada yükselen klarinet ve içi içine sığmayan darbuka tempoyu habire yükseltmese. Aram'ın sesi boğuk dalgalar halinde inip düşüyordu.

Geçmiş hat ıralarımın Anlatıcısıdır o

Hayat hikâyeme Uzanan yoldur o.

Armanuş bütün sözleri anlayamasa da incecik bir s ızı hisset- ti içinde. Az sonra başını kald ırdığında Zeliha Teyze'nin ifadesi şaşırttı onu. Hem korku hem mutluluk bar ındıran bir ifadeydi bu - ancak beklenmedik bir anda aşka yakalananların yüzlerinde rastlanabilecek türden bir mutluluk korkusu. Mutlu

olmaktan kor- kuyordu Zeliha Teyze.

Şarkı bitip de müzisyenler yan masaya geçti ğinde Armanuş, Zeliha Teyze'nin Aram'a sarılıp öpeceğini zannetti. Ama onun ye- rine, Asya'ya yanaştı Zeliha Teyze. Bir erke ğe duyduğu aşk, kızı- na duyduğu sevgiyi daha iyi idrak etmesini sağlamışçasına, şef- katle Asya'nın elini sıktı. "Canım," diye mırıldandı, sesinde biraz kederle. Ama o an kızına bir şey itiraf etmeye yeltendiyse bile bu arzuyu hemen bastırdı. Onun yerine Marlboro Lights'ına uzanıp Asya'ya bir sigara ikram etti.

Annesini hiç bu kadar duygusal ve sevecen görmemişti Asya. Hele onun kendisine sigara ikram etmesi daha da şaşırtıcıydı. Si- garayı al ıp önce kendininkini, sonra annesininkini yaktı. Arala- rında ağır ağır yükselen dumanın içinden anne kız birbirlerine tu- tuk ve acemi gülümsediler. Bu ışıkta bakıldığında irkiltici ölçüde benziyorlardı birbirlerine. Kar şılıklı durmu ş sonsuza de ğin birbir- lerini çoğaltmaya ahdetmiş iki ayna. Birisinin hiç tatmad ığı, öte- kininse mümkün mertebe hatırlamamayı tercih etti ği bir geçmişin şekillendirdiği iki yüz.

îşte Armanuş, İstanbul'a geldiğinden beri ilk kez o an şehrin nabzını hissetti. İnsanların, onlara çektirdiği bütün çilelere rağ- men İstanbul'u neden terk edemediklerini, bir şehre nasıl âşık olu- nabileceğini sezdi. Haklı olabilirdi Aram. Böylesine iç ac ıtıcı gü- zelliği olan bir şehri sevmekten kolay kolay vazgeçemeyebilirdi insan. Gidenler de belki ebediyen onu taşımaya mahkûmdular yanlarında. Bırakmakla unutulmuyordu İstanbul. Bu keşfe kadehini kaldırdı: "Şerefe!"

On Dördüncü Bölüm

SU

İ

çeri girip sessiz olmalarını söyle- sem mi ki?" diye kaygıyla mırıldandı Feride Teyze. Bak ışları ka- pının kulpuna sabitlenmiş, kızların odasının önünde nöbet tutar gibi bekliyordu.

"Yahu rahat bıraksanıza gençleri!" diye homurdandı Zeliha Teyze devrilip kaldığı divandan.

"İyi de baksana sonuna kadar açmışlar müziğin sesini..." dedi Feride Teyze.

"Ne var yani. Gençler, kanlan kaynıyor. Azıcık da kafayı buldular bu akşam. İnsan kafayı buldu mu böyle müzik dinler." Vurgulamak için bağırdı: "YÜKSEK!"

"Kafayı bulmu şlarmış!" diye terslendi Gülsüm Nine oturdu- ğu köşeden. "Neden acaba? Bunca zaman ailemizin yüzünü kı- zarttığın yetmedi mi? Şu bacağına etek diye geçirdiğin beze bak. Çocuğunu babasız büyüten bir annesin, boşanmış bir dul. A ğır- başlı olman laz ımken sen tam tersine hafifleştin. Beni iyi dinle Zeliha! Burnu halkalı dul kad ın görmedim senden başka. Kendin- den utanmalısın!"

Zeliha Teyze sarıldığı yast ıktan zorlukla kaldırdı zonklamaya başlayan başını. "Kusura bakma anne ama bence bi noktada yanı- lıyorsun. İnsanın 'boşanmış bir kad ın' addedilmesi için önce ev-

lenmesi gerekir. Hakikati çarpıtmayalım lütfen. Bana ne boşan- mış kad ın, ne de dul denebilir. Şu kara bahtlı kad ınlar için lüga- tında mevcut bulundurduğun terimler de geçerli değil. Kabul et artık. Kabul et de rahat et. Senin en küçük kızın mini etek de gi- yer, günah da işler. Bu evladın da böyle işte. Burun halkasını da seviyor, evlilik dışı do ğurduğu çocuğu da. Beğensen de beğenme- sende!"

"Asya'yı şımartıp içmeye zorladığın yetmiyor mu? Zavallı yabancı misafiri neden yoldan ç ıkarıyorsun? Mustafa'nın emaneti o, bu evde ağabeyinin misafiri.

Kızcağızın ahlakını bozmaya ne hakkın var!"

"Ağabeyimin emaneti! Tabii ya!" Zeliha Teyze ters ters gül- dükten sonra gözlerini kapattı. Bu arada kızların odasında Johnny Cash son perdeden çalıyordu. Asya ile Armanuş yan yana otur- muş sabit gözlerle bilgisayar ekran ına bakıyorlardı, internete öyle dalmışlardı ki, ikisi de kap ılarının önündeki tartışmadan biha- berdi. Armanuş Anu ş A ğacı'na bağlanmıştı, bu sefer Asya'yı da yanına alma kararıyla.

"Herkese merhaba! Madam Sürgün Ruhum'u özlemediniz mi?" yazdı.

"Yaşasın, İstanbul savaş muhabirimiz geri döndü, nerelerdey- din? Türkler seni yutmadı ya?" yazdı Anti Kavurma.

"Adam yutanlardan biri yanımda şimdi. Hepinizi Türk arka- daşımla tanıştırmak istiyorum."

Kimse bir şey yazmadı.

"Onun da bir takma adı var tabii. Lakab ı: Türk Adında Bir Kız."

"Nereden geliyor?" diye sormaktan kendini alamadı Stoac ı Alex.

"Lakabı kastediyorsan, Johnny Cash'in bir şarkısından uyar- lama. Kendin sor. Burada. Sevgili Anuş A ğacı, karşınızda Türk Adında Bir Kız. SevgiliTürk Adında Bir Kız, karşında Anuş A ğacı."

"Merhaba! İstanbul'dan selamlar..." yazdı Asya.

Cevap gelmedi.

"Umarım bir dahaki sefere hepiniz Arman..." Asya hatasını ancak Armanuş eline vurduktan sonra fark etti. "Madam Sürgün Ruhum'la birlikte gelirsiniz İstanbul'a."

"Nazik davetin için teşekkürler. Ama açıkçası aileme onca acılar çektirmiş bir ülkeye turistik gezi yapma havas ında değ i- lim." Yine Anti Kavurmaydı h ızını alamay ıp bunları yazan.

Şimdi susma sırası Asya'dayd ı.

"Bizi yanlış anlama, sana kar şı bir garezimiz yok, tamam mı?" diye onlara katıldı Bedbaht Ev Kad ını. "Eminim gayet güzel ve görmeye değer bir şehirdir ama doğrusu bizler, yani Anado- lu'dan kaçmak zorunda kalan gayrimüslim ailelerin çocukları ve torunları, Türklere güvenmiyoruz. Aramatz esirgesin, geçmişimi unutacak olursam Mesrop mezarında ters döner."

"Mesrop da kim?" diye sordu Asya Armanuş'a, onu duymaları mümkünmüş gibi f ısıldayarak. Ama cevabı bekleyemeden ye- niden odaklandı bilgisayar ekran ına.

"Pekâlâ. Baştan başlayalım. Temel toplumsal hakikatlerden ve tarihsel olgulardan. Bunlarda anlaşabilirsek başka şeyleri de konuşabiliriz," dedi Leydi Tavuskuşu/Siramark. "Şu turistik İs- tanbul gezisinden başlayalım. Eminim Madam Sürgün Ruhuma bir sürü şatafatlı yap ı ve yer göstermi şsindir. Şimdi turistlere gös- terdiğiniz o görkemli camileri yapan mimar kim? Sinan! Saray- lar, hastaneler, hanlar, kemerler inşa etti... Sinan'ın zekâsını sö- mürdünüz. Resmi tarihinizin hiçbir sayfasında hakikatlere yer vermediniz. Sinan'ın Ermeni olduğunu inkâr ettiniz."

"Hadi ya? Mimar Sinan'ın Ermeni olduğunu bilmiyordum," yazdı Asya şaşırarak. "Ama Sinan Türk ismi."

"Azınlıklara Türk ismi vermekte üstünüze yok," diye cevap verdi Anti Kavurma. "Böyle böyle asimile ettiniz bizleri."

"Tamam, ne demek istediğinizi anlıyorum galiba. Resmi tarihin sansür ve eleme üzerine kurulduğu doğru olabilir ama bütün ulusların resmi tarihleri için geçerlidir bu. Sadece biz değil. Tüm ulus devletler evvela kendi efsanelerini yaratıp, sonra da onlara körü körüne inanırlar." Asya başını kald ırdı ve bir darbe almaya hazırlanıyormuş gibi omuzlar ını dikle ştirerek yazmaya devam etti. "Türkiye'de Türkler, Kürtler, Çerkezler, Gürcüler, hazlar, Yahudiler, Abazalar, Rumlar var. Yekpare bir halk yok burada. Sınıfsal ayrımlar, ideolojik farklılıklar var. Bizler fabrikalarda seri üretil- medik ki hepimiz aynı olal ım. Açıkçası 'Siz Türkler...' diye ba şla- yan genellemeler yapmayı fazla kolayc ı ve tehlikeli buluyorum. Biz vahşi barbarlar değiliz. Dahası Osmanl ı kültürü üzerine ça- lışan akademisyenlerin çoğu size pek çok açıdan ne denli büyük ve adilane bir kültür olduğunu söyleyecektir. 1910'lara gelince, 20. yüzyıl başı çok farkl ıydı, zor zamanlardı. Ama bugün artık bu topraklarda hiçbir şey yüz yıl önceki gibi değil."

"Yani değiştik mi diyorsun?" diye sordu Stoac ı Alex. Türkle- rin değişmesi kısmından ziyade değişim kavramıyla ilgilenerek.

Ama Leydi Tavuskuşu/Siramark hemen araya girdi: "Türkle- rin değiştiğine hiç inanmıyorum. Değişseler, bir arpa boyu yol gitseler, hâlâ ısrarla soykırımı inkâr ediyor olmazlard ı."

"Soykırım aşırı a ğır, fazlasıyla yüklü bir kelime," yazdı Türk Adında Bir Kız. "Sistematik, örgütlü ve belli bir ırkçı felsefeye dayandırılan topyekûn yok etme faaliyeti demek. Doğrusu o sıra- larda Osmanlı devletinin böyle bir yap ısı oldu ğuna emin değilim. Ama Ermenilere yapılan haksızlığın farkındayım. Bakın ben ta- rihçi değilim. Bu konularda bilgim sınırlı ve yanl ı. Ama kabul edin, sizinki de öyle. Bu durumda yapılacak şey geleceğe bakmak, onu farklı k ılmak..."

"İşte farkımız burada ortaya çıkıyor. Sen geçmişi elinin ter- siyle bir kenara kaldırıp, 'hadi yeniden başlayalım' diyebilirsin Bizler diyemeyiz. Zalimin geçmişle işi yok. Mazlumun ise geçmış-

ten başka tutunacak dalı yok" dedi Sappho'nun Kızı. "Bu sebep- ten işte, sen 'hadi unutalım' diyorsun, biz de 'hadi hatırlayalım' diyoruz."

Armanuş kendi kendine gülümsedi. Şu ana kadar her şey har- fi harfine tahmin ettiği şekilde gelişmişti. Baron Baghdassarian hariç. O henüz bir cevap vermemişti.

Bu arada ekrana sabitlenmiş olan Asya yazmaya devam edi- yordu: "Ama ben sizin geçmişinizi inkâr etmiyorum ki. Kaybınızı ve acınızı kabul ediyorum. Yap ılan kötülükleri yok saymıyorum. Ben sadece geçmişe saplanıp kalmamak gerektiğine inanıyorum."

"Değil toplumlar ya da topluluklar, bireyler dahi geçmişin soluğuyla şekillenirler. Ya soluğuyla ya yokluğuyla. Her iki du- rumda da hafıza mühimdir. Ondan kaçmaya çalışanlar sahte bir hafiflik peşindedir," yazdı Leydi Tavusku şu/Siramark. "Kendi geçmişini düşün mesela... Babanın hikâyesini bilmeden kendi hi- kâyene vakıf olamazsın."

Asya bir müddet ses çıkarmadan boş bo ş bakt ı ekrana. Şu son cümle fena halde işlemişti içine. "Ben babamın hikâyesini de kim olduğunu da bilmiyorum. Geçmişim hakkında daha fazla şey bil- me şansım olsaydı e ğer, ne denli acı verici olsa bile, bilmek mi is- terdim bilmemek mi? Hayatımın ikilemi bu galiba. Bir yanım keşfe dalıp geçmişi deşmek istiyor; deşmek ve bilmek. Öbür yanım sittir et diyor; geçmişten sana ne, işine bak yeter."

"Çelişkilerle dolusun," cevabını verdi Anti Kavurma, yarg ıla- yıcı bir üslupla.

"Olabilir ama eminim muhterem Johnny Cash'in buna itirazı olmazdı!" diye ilk defa araya girdi Madam Sürgün Ruhum.

"Söylesenize bugün, bu devirde ortalama Türk'ten ne bekli- yorsunuz Allahaşkına... Acınızı, yasınızı azaltmak için ben ne ya- pabilirim?"

Bu soru şimdiye kadar hiçbir Türk'ün Anuş A ğacı'ndaki Er-

menilere sormadığı bir soruydu. Geçmi şte iki kere Türk misafir- leri olmuştu; ikisi de nereden çıktığı anla şılmayan, pat diye dam- layan hackervari aşın milliyetçi genç erkeklerdi. Türklerin Erme- nilere hiçbir şey yapmadığını, asıl Ermenilerin Osmanlı rejimine başkaldırdığını ve köyleri basarak Türk nineleri

bebeleri öldürdü- ğünü kanıtlama niyetiyle bir anda ortalıkta bitivermişlerdi. Ne onlar Anuş A ğacı'ndakileri, ne Anuş A ğacı'ndakiler onları dinle- mişti. Hackerlardan biri, Osmanlı rejiminin iddia edildi ği gibi soykırım yapmaya merakı olsa, bunu çok daha erken bir tarihte tam anlamıyla yapacağını ve bugün .geriye bundan bahsedecek hiçbir Ermeni kalmamış olaca ğını söyleyecek kadar ileri gitmi ş- ti. Günümüzde Türklere laf eden bir sürü Ermeni'nin olması, Osmanlıların onları fazla rahat b ıraktığının açık bir kanıtıydı.

Şimdiye kadar Anuş A ğacı'nın Türklerle internetteki karşılaş- maları temel olarak hararetli hakaretler ve sinirli monologlar şek- linde gelişmişti. Ne var ki bu sefer belirgin bir ton ve içerik farkı vardı. İlk defa bir Türk'le "sohbet" etmekteydiler.

"Devletin özür dileyebilir," dedi Bedbaht Ev Kadını.

"Devletim mi? Benim devletle işim olmaz." Başbakanı pengu- en olarak çizdiği için yargılanan Alkolik Karikatürist'i düşünü- yordu Asya bunu yazarken. "Hem ben nihilistim!" Şahsi Nihilizm Manifestosu'ndan bahsetmemek için kendini zor tuttu.

"Madem öyle kendin özür dileyebilirsin," diye araya girdi An- ti Kavurma.

"Şahsen hiç alakam olmayan bir şey için özür dilememi mi is- tiyorsunuz?"

"Sana öyle geliyor," yazdı Leydi Tavusku şu/Siramark. "Ala- kan var aslında. Çünkü hepimiz zaman içindeki bir sürekliliğe do- ğarız ve geçmiş şimdinin içinde yaşamaya devam eder. Bir soy- dan, kültürden, milletten geliriz. Devletiniz tarihi inkâr ediyor, o devleti de sizler var ediyorsunuz. Suça ortaksınız demektir bu. Hep beraber bir inkâr politikası içindesiniz..."

Asya ezbere şiir okurken mısraları unutmu ş gibi ne yapaca ğı- nı bilemez halde gözleriyle ekran ı tarad ı. Beşinci Sultan'ı dalg ın dalgın okşadıktan sonra, parmaklan yeniden klavyeye gitti.

"Yani diyelim ki babamın büyükbabası bir suç i şledi. Bundan ben mi sorumluyum?"

"Babanın büyükbabasının suçundan değil, ama o suçun inkâr ve ihmal edilmemesinden sen sorumlusun..." yazdı Anti Kavur- ma.

Asya bu sözün dobrahğına şaştı. Gerildiğini, sinirlendiğini hissetti ama kimseye bir şey belli etmedi. Düşünüyordu. Bilgisa- yardan yayılan ışıkta yüzü solgun ve durgundu. O şimdiye değin bireysel olarak "geçmişi yok sayma ihtiyacı" duymuşken, karşı- sındaki insanlar kolektif olarak "geçmişi daima diri tutma ihtiya- cı" içindeydi. Bu karşıtlık ilgisini çekmişti.

"Hayatım boyunca geçmişsiz olmak istedim... Aklı ba şında bir alzheimer vakası olmay ı dü şledim. Piç olmak insanın babası olmamasından ziyade geçmişinin olmamasıdır... Şimdi de siz kalkmış benden geçmi şime sahip çıkmamı ve hayali bir baban ın- büyükbabası ad ına sizlerden özür dilememi bekliyorsunuz!"

Cevap gelmedi ama Asya zaten cevap beklemiyor gibiydi. Parmaklan kendi iradeleriyle hareket ediyormuş gibi, gözleri ka- palı ilerliyormu ş gibi yazmaya devam etti.

"Çok ayrı noktalarda duruyoruz. Ama tam da bu sebepten ötürü, yani ben bu kadar geçmişsiz, siz de bu kadar geçmişe bağlı olduğunuz için birbirimizi daha iyi anlayabiliriz. Uçlar ortalar- dan daha yakındır birbirine. İnsan belleğindeki devamlılığın öne- mini kabul edebilirim... bunu yapabilirim... ve atalarımın sizin atalarınıza verdiği bütün acılar için özür dileyebilirim."

Anti Kavurma tatmin olmamıştı. "Bizden özür dilemen pek bir anlam ifade etmiyor aslında," diye girdi araya. "Türk devleti önünde yüksek sesle özür dile."

"Amma yaptın, abartma!" Armanuş müdahale etme arzusunu dizginleyemeyip bir anda klavyeyi kendine çekmişti. "Bu onun başını belaya sokmaktan ba şka neye yarar?"

"Samimiyse başını belaya sokmas ı laz ım," diye üfürdü Anti Kavurma.

Ama kimse cevap vermeye fırsat bulamadan beklenmedik bir yorum geldi.

"Doğrusunu isterseniz sevgili Madam Sürgün Ruhum ve sev- gili Türk Adında Bir Kız... Diyasporadaki Ermeniler arasında Türklerin soykırımı kabul etmesini asla istemeyecek olanlar var. Çünkü Türkler bunu kabul edecek olurlarsa ayağımızın altındaki halıyı çekip, bizi bir arada tutan en güçlü ve belki de tek ba ğı or- tadan kaldıracaklar. Tıpkı Türklerin yap ılan haksızlığı inkâr etme alışkanlığı olmas ı gibi, Ermenilerin de yap ılan haksızlığın hatıra- sına dört elle yapışıp, 'mazlum' kimliğinin keyfini sürme alışkan- lığı var. Görünü şe göre iki tarafın da değişmesi şart. İki tarafın da acilen terk etmesi gereken kabuklanmış dogmalar ı var."

Baron Baghdassarian'dı bunlan yazan.

"Hâlâ uyumadılar," dedi Feride Teyze kızlann odasının önünde bir aşağı bir yukar ı volta atmay ı sürdürerek. "Bir dertleri mi var acaba?"

Zeliha Teyze oturma odasındaki divanda sızmıştı. Yaşlılar uy- kuya yatmıştı, disiplinli bir öğretmene yakışacak şekilde her gün hep aynı saatte yata ğa giren Çevriye Teyze de.

"Hadi canım git sen de yat artık. Kapılannda bekleyip onlara göz kulak olurum," dedi Banu Teyze kardeşinin omzunu sıvazla- yarak. Zaman zaman hastalığı palazland ığında Feride Teyze dış dünyadaki birilerinden ya da bir şeylerden gelebilecek zarar zi-

yandan korkmaya başlardı.

"Gece nöbetini ben devralıyorum," dedi Banu Teyze gülerek. "Sen git uyu." Sonra Feride Teyze'yi omuzlarından tutup göz te- ması kurmaya zorlad ı. "Unutma, karanlık çöktü mü zihnin bir ya- bancıya dönüşüverir. Yabancılarla ne yapmayacağız?"

"Yabancılarla konuşmayacağız..." dedi Feride Teyze tedirgin, gözlerini anında kaçırarak. Zihnim bir yabancıdır gece olunca, konuşmayacağım onunla. Yoksa ayartır beni, korkutur.

"İyi geceler," dedi Feride Teyze başını sallayarak ve bir an için masallardan çıkma küçük bir kız gibi göründü.

"Allah rahatlık versin Feride..." dedi bir ses. Banu ablasının sesi gibiydi. Belki de bir başkası. Arkasına bakmadı. Ayaklarını sürüyerek odasına yollandı.

Cafe Constantinopolis sitesinden çıkar çıkmaz Armanuş tela şla saatine baktı. Annesini aramasının zamanı gelmi şti. Hafta boyun- ca onu her gün aynı saatte aram ış ve her seferinde daha s ık ara- madığı için azar i şitmişti. Bu değişmeyen şablonun asabını boz- masına izin vermemeye çalışarak numarayı çevirip, annesinin te- lefonu açmasını bekledi.

"Amy!" Rose'un sesi çığlık çığlığaydı. "Sen misin Amy?"

"Evet annecim. Nasılsın?"

"Nasıl mıyım? Nasıl mıyım?" diye tekrar etti Rose, sesinde bir çaresizlik ve panik hissediliyordu. "Şimdi kapatmam lazım, kafamı toparlamal ıyım. Ama söz ver, bana söz ver, on... yok yok, on yetmez, tam tamına on beş dakika sonra bir daha arayacaks ın beni. Tamam mı? Kafam allak bullak, düşünmem lazım, sonra aramanı bekleyece ğim. Söz ver, söz ver," diye yineledi Rose his terik bir sesle.

"Tamam anne, söz veriyorum on beş dakika sonra tekrar ara- yacağım," dedi Armanuş kekçleyerek. "Sen iyi misin? Neler olu-

yor?" Ama Rose çoktan kapatmıştı.

Donakalmış, rengi atmış, ne yapacağını bilmez halde telefo- nu tutan Armanuş,

Asya'ya baktı. "Annem her zamanki gibi beni azarlayıp neden daha evvel aramadığımı sormak yerine, kapat ıp sonra aramamı istedi. Çok tuhaf. Hiç ona uygun bir davran ış şekli değil."

"Sakin ol," dedi Asya yatağında dönüp başını yorgan ın altın- dan çıkararak. "Belki araba kullanıyordu, belki yanında birileri vardı, konuşacak durumda değildi."

Ama Armanuş inanmaz bir halde ba şım iki yana salladı, yü- zünden tedirgin bir gölge geçti. "Ah Tanrım. Kesinlikle bir sorun var. Ciddi bir sorun var."

Gözleri ağlamaktan şişmiş, bumu kızarmış Rose, kâ ğıt havluya uzanırken yeniden ağlamaya başladı. Koca bir tomar koparıp uzun uzun burnunu sildi. Daima aynı ma ğazadan aynı kâ ğıt hav- luyu alırdı: güçlü, emici, çift katlı, turkuaz desenli Sparkle mar- ka. Şirket bunları farkl ı kategorilerde üretiyor, her bir kategoriye ayrı bir isim veriyordu. Rose'un favorisinin ismi Denizciydi. Üzeri deniz kabukları, balıklar ve teknelerle donatılmıştı. Resim aralarında şu yazı dikkat çekiyordu: Rüzgârı Diledi ğim Gibi De- ğiştiremem Ama Yelkenlerimi Ayarlayabilirim Daima Varmak İçin İstediğim Limana.

Senelerdir Arizona'da ikamet eden Rose'un denizcilikle uzak- tan yakından ilgisi yoktu. O sadece bu deseni seviyordu, bir de al- tındaki sloganı. Hem kâğıt havlunun çizgilerindeki camgöbeği mavisi, evinin en çok beğendiği bölümü olan mutfağının karola- rına uyuyordu. Bu evi almaya karar vermelerinde esas pay mutfa- ğa aitti zaten. Rose görür görmez âşık olmuştu bu mutfağa. Şöyle yazıyordu satılık ev ilanında:

Muhteşem Güneybatı Amerika Evi:

3 Yatakodası, Zeminler Özel Tasarım Karo, Salonda Şömine, Odalarda Çöl Manzarası, Üç Adet Balkon ve Panaromik Manza- raya Karsı İçkinizi Yudumlayabileceğiniz Bir Veranda, Son Derece Nezih Bir Muhit, Arka Bahçede Çakıllı Havuz, Gazl ı Barbekü ve Tezgâhları Boydanboya Birinci S ınıf Mavi Karo Kaplı Çok Özel Mutfak.

Mutfağı ilk ba şta bunca beğenmiş olmas ına rağmen evi aldık- tan kısa bir müddet sonra dolapları de ğiştirmenin hayallerini kur- maya başlamıştı. Oraya buraya hareketli raflar ve göz alıcı tablolar eklemek olmuştu ilk işi. Mustafa da, içkiye o kadar düşkün ol- madıkları halde, en kö şeye 36 şişelik bir şaraplık yerleştirmiş, meşe tabureler dizmişti. Şimdi Rose panik içinde o taburelerden birine çökmüştü külçe gibi.

"Ay Tanrım, sadece on beş dakikam ız var. Şimdi ne yapaca- ğız? Ne söyleyeceğiz Amy'ye arayınca? Karar vermek için sade- ce on beş dakikam ız var, onun da beş dakikas ı gitti bitti bile..." "Rose hayatım, sakin ol lütfen," dedi Mustafa sandalyesinden kalkarken. Taburede oturmayı sevmedi ği için mutfakta iki tane çam iskemle bulunduruyordu, biri kendine, öbürü de kendine. Karısının yanına gidip, endişelerini dindirmek umuduyla elini tuttu. "Sakin olmak zorundasın. Sen paniklersen daha da beter olur her şey. Hiç kızmadan, azarlamadan ona şu anda nerede ol- duğunu sor. İlk sorman gereken soru bu, tamam mı can ım?" "Ya söylemezse," diye bir inilti koyverdi Rose. "Söyler. Tatlı tatl ı sorarsan söyler," dedi Mustafa kararlı bir sesle. "Ama azarlamak, bağırıp çağırmak yok. Serinkanlılığını muhafaza et. Al biraz su iç."

Rose bardağı titreyen ellerle kavrad ı. "Bu mümkün mü? Tek evladım bana kuyruklu yalanlar söylesin, hepimizi enayi yerine koysun, ben de ona kızmayayım öyle mi? Ah ona güvenmekle ne büyük aptallık etmişim. Bunca zamandır San Francisco'da baba- annesinin yanında olduğunu sanıyordum, meğer herkese yalan

söylemiş... Şimdi de babaannesi... Ay Tannm, ona nasıl söyleye- ceğim?"

Bir gün evvel ikisi de mutfaktayken, Rose krep yapmakta Mustafa da Arizona Daily Star'ı okumaktayken, acı ac ı çalm ıştı telefon. Rose elinde spatulayla lakayt, açmıştı. Açmış ve şok ol- muştu. San Francisco'dan arıyorlardı. Eski kocası Barsam Çak- makçıyan vardı hatt ın öbür ucunda.

İki çift laf etmeden kaç sene geçirmişlerdi? Boşandıktan son- ra bebek yüzünden sık sık konuşmaları gerekiyordu. Ama Arma- nuş büyüdükten sonra konu şmalar azalmış, sonunda hepten kesil- mişti. Kısacık evliliklerinden geriye iki şey kalmıştı: karşılıklı kırgınlık ve kızları.

"Rahatsız ettiğim için özür dilerim Rose," dedi Barsam yu- muşak ama bitkin bir sesle. "Acil bir durum olmasa aramazdım. Kızımla konuşmam lazım."

"Kızımız," diye düzeltti Rose diklenerek ama kelime ağzın- dan çıkar çıkmaz huysuzlandığına pişman oldu.

"Rose lütfen tartışmayalım, Armanuş'a elim bir haber vermek zorundayım. Lütfen telefona çağırır mısın? Cep telefonunu açmı- yor. Evden aramaya mecbur oldum."

"Dur bi dakka... dur, Armanuş... Amy orada değil mi?"

"Ne demek istiyorsun?"

"San Francisco'da senin yanında değil mi?" diye sordu Rose dudakları titreyerek.

Barsam eski karısının kendisine oyun oynadığından şüphe et- ti. Sinirlendi. "Rose yeter. Bu oyunlara gelemem şimdi... Pekâlâ biliyorsun burada olmadığını. Bahar tatili için Arizona'ya döndü."

"Tanrım! Ama burada değil ki! Senin yanındaydı. Bebeğim nerede? Ne yaptın ona?" diye hıçkırmaya başladı Rose, çok geri- lerde bıraktığını sand ığı panik ataklardan birine kap ılarak.

Ancak a zaman Barsam eski karısının oyun oynamadığını kavrayabildi. Olanca kaygısına rağmen onu yatıştırmaya gayret etti. "Rose, sakin ol lütfen, ne olup bittiğini bilmiyorum ama emi- nim bir açıklaması vard ır. Armanuş'a bütün kalbimle güveniyo-

rum. Yanlış bir şey yapmaz. Sorumluluk sahibidir. Onunla en SOR ne zaman konuştun?"

"Dün konuştum. Sen arama ben seni ararım, dedi. Her gün anyon.. San Francisco'dan!"

Barsam sustu. Armanuş'un her gün onu da aradığını itiraf et- medi. Tek farkla, onu Arizona'dan arıyordu. Anlaşılan oyun oyna- yan kişi Rose değil Armanuş'tu. "Peki, demek ki iyi. Belki kafa- sını dinlemeye ihtiyaç duydu. Ona güvenmemiz laz ım. Aklı ba- şında bir kızdır, sen de biliyorsun. Bir daha aradığında durumu bildiğimizi belli etmeden derhal beni aramasını söyle. Acil oldu- ğunu söyle ama panikletme. Anladın mı Rose, bunu yapabilir mi- sin?"

"Ay ay ay!" Rose katıla katıla ağlamaya başladı. Derken hıç- kırıklar arasında boğuk bir sesle sormayı ak ıl etti: "Barsam, elim bir haberden bahsettin. Nedir?"

"Ah..." Koyu bir sessizlik, neredeyse bitimsiz. "Annem..." Cümlesini bitirebilmesi için kendini toparlaması gerekti.

"Armanuş'a söyle, bu sabah Şuşan Ninesi uykusunda vefat et- ti. Uyanamadı."

On beş dakika hiç bu kadar aheste geçmemi şti. Armanuş, Asya' nın endişeli bakışları alt ında bir aşağı bir yukar ı yürüdü durdu odada. O kadar gergindi ki kimse yanma ilişmedi. Nihayet anne- sini arama zamanı geldi. Bu sefer Rose telefonu ilk çal ışta açtı.

"Amy sen misin? Şimdi sana bir soru soracağım ve bana doğ- ruyu- Söyleyeceksin. Söz mü? Bana doğruyu söyleyeceğine söz ver."

Armanuş midesinin yand ığını hissetti.

"Söyle nerdesin?" dedi Rose tiz bir sesle. Mustafa ne derse desin, Barsam ne rica ederse etsin, kimsenin ondan sakin olması- nı beklemeye hakk ı yoktu. "Hangi cehennemdesin? Hepimize ya-

lan söyledin. San Francisco'da değilsin, Arizona'da değilsin. Ner- desin?"

Armanuş yutkundu. Zaman bir an için durdu. Nihayet cesaretini

toplayabildiğinde fısıltıyla itiraf etti: "İstanbul'dayım, anne."

"Ne?!" Rose eliyle ahizeyi kapattı. "Bebeğim İstanbul'day- mış," dedi kocasına azarlarcasına, sanki bu onun kabahatiydi. Sonra telefona haykırdı vargücüyle. "Orada ne halt ediyorsun?"

"Anne her şeyi anlatacağım, lütfen sakin ol. Kızma ne olur- sun."

Rose elinin ayağının boşaldığını hissetti. Herkesin ona ikide bir sakin olmayı ö ğütlemesinden bıkmış usanm ıştı.

"Annecim ne olursun dinle. Seni bu kadar endişelendirdiğim için gerçekten çok üzgünüm. Bunu asla yapmamalıydım. Pişma- nım ama inan bana, merak edecek bir şey yok."

Rose camgöbeği desenli kâğıt havludan bir tomar daha kopa- rıp gürültüyle sümkürdü. Ağladıkça daha da çok acıyordu kendi- ne. Ağladıkça ağlayası geliyordu.

"Bir haftadır İstanbul'dayım. Yabancı yerde de ğilim. Kayın- validenin evinde kalıyorum. Harika bir aile."

Tokat yemişe dönen Rose gene kapattı ahizeyi, gene Musta- fa'ya döndü hışımla. Bu sefer daha da artırdı azann dozunu: "Se- nin ailenin yanında kalıyormuş, iyi mi?"

Mustafa Kazancı'nın beti benzi attı. Yüreğinde bir kasılma hissetti, içinde bir şeyler harekete geçti. Duyduğu sözler o kadar saçma, öylesine inanılmazdı ki, ne cevap verece ğini bilemedi. O kıvranırken, Rose tekrar bağırdı telefona: "Biz de geliyoruz ora- ya. Sakın bir yere kaybolma. Cep telefonunu da hep açık tut bun- dan sonra, sakın bir daha kapatma!"

Ağzından çıkanları duymaktan aciz bir hiddetle telefonu ka- pattı.

"Sen ne dedin sen?" diye kekeledi Mustafa karısının koluna yapışarak. "Bu ne saçmalık? Ne arıyormuş Amy İstanbul'da? Kim çağırmış? Bize niye söylememiş?" Anlaşılan bu sefer panikleme sırası ondayd ı. Bir taburenin üzerine çökerek başını ellerinin ara-

sına aldı. "Surdan şuraya gitmiyorum ben."

"Bal gibi gidiyorsun," diye diklendi Rose. "Gidiyorsun, gidi- yorum, gidiyoruz. Biricik evladım İstanbul'da rehin." Son söyle- diklerini mübalağa etmek için eklememişti Rose, o an gerçekten inanıyordu Armanuş'un başının belada olduğuna, İstanbul'da re- hin kaldığına.

"İşim gücüm var, bırakamam şimdi."

"Birkaç gün pekâlâ izin alabilirsin. Ayak diretirsen, yemin ediyorum, ben yalnız giderim," dedi Rose ciyak ciyak. "Oraya gidip güvende olduğuna emin olacağız, sonra da kızımızı al ıp sağsalim evine getireceğiz. Sen gelsen de gelmesen de ben gidi- yorum!"

O gece geç vakit herkes uyumak üzereyken Kazancıların telefo- nu çaldı.

"Hayırdır inşallah, gece gece bu ne telefondur böyle," diye fı- sıldadı Cicianne yata ğından, elinde tespih, yüzünde endişe. İçin- de takma dişlerinin durduğu bardağa uzandı ve dua etmeyi b ırak- madan bir yudum aldı. Ancak su dindirebilirdi korkuyu.

Feride Teyze koştu evvela. İş telefonla konu şmaya gelince, karşı tarafla göz temas ı kurma mecburiyeti olmad ığından, herkes- ten daha çalçene kesilirdi.

"Alo?"

"Alo... merhaba, Çevriye sen misin?" diye sordu yabancı bir ses. Cevabı beklemeden ekledi: "Benim... Amerika'dan... Musta- fa..."

Kardeşinin sesini duyduğuna inanamayan Feride sırıttı a ğzı kulaklarında. "Mustafaaaaa! Benim ben... Feride... ayol tanıma- dın mı sesimi... tan ımazsın elbet, aramıyorsun ki hiç. Hep gözü- müz yollarda. Banu ablamın falında çıktın geçenlerde. Neden ara- mıyor sormuyorsun? Neden gelmiyorsun?"

"Feride canım, bak ne soracağım sana. Amy... Armanuş ora- da mı?"

"Evet, evet burda ya. Yok nerde olacaktı ki? B ırakır mıyız senin gönderdiğin misafiri. Çok da sevdik valla garibi," dedi Feride Teyze şen bir sesle. "Neden sen de onunla birlikte gelmedin, ka- rısını da al ır gelir insan. Böyle ayrı gayr ılık

olur mu senelerce?" Ama Feride Teyze sitemlerine devam edemeden, Gülsüm Nine çekti aldı telefonu elinden. Titreyen bir sesle konu ştu, yüreği ağzında: "Oğlum benim... yavrum benim, sen misin Mustafa? Nasılsın? Bizi görmeye ne zaman geliyorsun?"

"Annecim geliyoruz geliyoruz. Bir-iki güne kadar geleceğiz, Amy'yi almaya geliyoruz," dedi Mustafa. Sonra bir şey unuttuğu- nu fark edip ekledi: "Sizi görmeye... geliyoruz."

Gayri ihtiyari çıkmıştı bu kelimeler a ğzından. Dünyanın iki ayrı ucuna da ğılmamışlar, bağlarını kopartmam ışlar gibi; şecere- leri kesintiler ve kopuşlar silsilesine dönüşmemiş, eksilen parça- ların telafisi her zaman mümkünmüş gibi; kald ıkları yerden de- vam edebilir, geçmişsiz hafızasız bir ebedi şimdi'de barınabilir- lermiş gibi... İçinde yaşadıkları zaman bir masal zaman ıydı sanki, ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallarken., öylesine müsait silip silip yeniden şekillendirilmeye, her an geri döndürülebilir bir çember... bir varmış bir yokmu ş, belki de yaşananlar hiç ya- şanmamış...

Demek Mustafa Kazancı ailesini ziyarete gelecekti, evden ayrılalı yirmi y ıl olmamış gibi...

On Beşinci Bölüm KURU ÜZÜM

M

ustafa'nın Amerikalı kar ısıyla birlikte İstanbul'a onları görmeye gelece ği yönündeki mucizevi haber Kazancı hanesinde bir dizi tepkiyi ate şledi süratle. İlk adım kap- samlı bir temizlik harekât ı ba şlatmak oldu. Eski konağın her katı, her odası büyüteç alt ına alındı. Kova kova su döküldü yerlere, köpük köpük sabun tozu harcandı. Bütün ev tepeden tırnağa te- mizlendi, camlar silinip parlatıldı, rafların tozu alındı, perdeler yıkanıp ütülendi, üç katın bütün karoları ovuldu. Nerede bir toz zerresi, kir perdesi varsa, yüründü üstüne üstüne.

Çevriye Teyze oturma odasındaki her bitkinin yapraklarını tek tek sildi, sardunyanın, küpe çiçeğinin, biberiyenin ve inci çi- çeğinin. Hatta küstüm otunun bile. Bu arada Feride Teyze sene- lerdir çeyizinde saklayıp da kullanmaya kıyamadığı en k ıymetli dantelleri çıkararak herkesi şaşırttı. Ama bu ziyaret haberine en çok sevinen Gülsüm Nine'ydi elbet. Biricik oğlunun onca sene- den sonra onları görmeye gelece ğine inanmakta zorluk çekmişse de ilk başta, hummalı bir haz ırlığa koyulmuştu bu habere ikna ol- duktan sonra. Mutfağa kapanmıştı derhal. En sevdi ği evladına en sevdiği yemekleri pişirmeye koyulmuştu. Sade mutfağın değil, tüm evin havası f ırından yeni çıkmış hamur i şi kokularıyla ağır- laşmıştı. İki tepsi börek hazırlamıştı evvela: bir ıspanaklı bir de

peynirli. Ardından mercimek çorbası, Özbek pilavı, kuzu kapa- ma. Köfte de misafirler gelince kızartılmak, üzere yoğrulmuş ha- zırdı. Akşama kadar bir düzine daha yemek yapmaya kararlı ol- duğu halde menüdeki en önemli unsur tatlıydı: aşure.

Çocukluğu ve ilk gençlik yıllan boyunca Mustafa Kazancı aşureyi bütün tatlılara üstün tutmuştu. Eğer o korkunç Amerikan fast-food ürünleri, yeme alışkanlıklarını hepten bozmam ışsa en sevdiği tatlının onu buzdolabında kâse kâse beklediğini görünce kim bilir nasıl sevinecekti. Belki de aşure sayesinde yitirdiği o aile sıcaklığını yeniden edinecekti. Hayat burada hâlâ ayn ıymış ve bıraktığı yerden devam edebilirmi ş gibi. '

Aşure devamlılığın ve istikrarın simgesiydi; ne kadar sarsıcı, nasıl da vahim olursa olsun, her fırtınadan sonra elbet gelecek olan güzel günlerin, açacak güneşin simgesi.

Gülsüm Nine malzemenin çoğunu bir gün önceden suya bas- mıştı, şimdi de pişirmeye hazırlanıyordu. Dolabı aç ıp koca bir ka- zan çıkardı. Aşure pişirmek için mutlaka kazan gerekirdi.

Malzeme:

1/2 bardak fasulye

1 bardak buğday

1 bardak pirinç

3 bardak su

1/3 bardak kuru üzüm

1/3 bardak kuru incir

1/3 bardak kuru kayısı

1/2 bardak portakal kabuğu 1/2 bardak kabuğu soyulmuş badem 1/2 bardak antepfıstığı

1/2 bardak çam fıstığı

1/2 bardak fındık

1 1/2 bardak şeker

1 tatlı ka şığı vanilya

Süsü:

2 çay kaşığı tarç ın 1/2 bardak nar 2 çay kaşığı gül suyu

Hazırlanması:

Malzeme bir gece önceden ayn kaplarda suya basılır. Fasulyeler bir kaba konup bir gece soğuk suda bekletilir. Buğdayla pirinç iyice yıkandıktan sonra suya basılır. İncirler, kayısılar ve portakal kabuk- ları 1/2 saat s ıcak suda bekletilir sonra süzülür ve süzülen su sakla- nır; kıyılır, kuru üzümle karıştırılıp bir kenara konur.

Pişirmesi:

Fasulyeler soğuk suya konur. Yumuşayana kadar, yaklaşık bir saat kaynatılır. Bu arada 2.5 litre su kaynatılıp içine buğday ve pirinç atılır, kısık ateşte ara sıra kanştırarak yumuşayana kadar, yaklaşık bir saat pişirilir.

Meyvelerin saklanan suyu, şeker, dövülmüş f ındık, çam fıstıkla- n kazana eklenir ve sürekli kanştırarak orta ateşte kaynatılır. 30 da- kika kadar. Kanşımın helmelenmesi beklenir. Vanilya, kuru üzüm, incir ve kuru kayısı eklenerek 20 dakika daha sürekli kan şünlarak kaynatılır. Altı kapat ılıp gül suyu eklenir. Aşure bir saat kadar oda sı- caklığında bekletilir. Üzerine tarçın serpilir, soyulmuş badem ve narla süslenir.

Kızlann odasında Armanuş sabahtan beri durgun ve dü şünceliy- di. Ne dışan çıkmak geliyordu içinden, ne de bir şeyler yapmak. Asya da ona eşlik etmek için evde kalmıştı. Saatlerdir tavla oynu- yor, Johnny Cash dinliyorlardı.

"Altı alt ı! Amma da ballısın!"

Ama Armanuş att ığı zara sevinmi şe benzemiyordu. Asık bir suratla pullara baktı dalg ın dalgın.

"İçimde kötü bir his var, çok kötü bir şey olmuş da annem benden saklıyormuş gibi geliyor."

"Endişelenme lütfen," dedi Asya nikotin açlığından gözü dönmüş halde kaleminin ucunu kemirerek. Eve kapanman ın böyle bir yan etkisi olacağını hiç

hesap etmemi şti. "Annenle konuştun ya, bir acayiplik yoktu. Senin sayende ilk defa İstanbul'a ge- liyorlar. Valla dayımı buralara getirdin ya, helal olsun sana! Gelip seni alacaklar, bir-iki gün kalırsınız, sonra ver elini Amerika... ya- kında evinde olacaksın..." Asya onu teskin etmek istemişti ama nedense sitemkâr çıkmıştı sözleri. Belli etmemeye çal ışsa da Ar- manuş'un yakında gideceğini düşünmek onu üzüyordu. Hemcins- lerinden zerre kadar hazzetmeyen Asya'nın ömrü hayatında edin- diği ilk ve muhtemelen tek kız arkadaşı Armanu ş olacakt ı.

"Bilemiyorum. Bu duygudan kurtulamıyorum," dedi Arma- nuş içini çekerek. "Sen annemi bilmezsin. Kolay kolay hiçbir ye- re gitmez. Kentucky'ye bile gittiği yok. Mustafa da o da çakılıp kalmıştır Arizona'da. Şimdi pat diye İstanbul'a uçması ak ıl alır şey değil..."

Armanuş zihnini kurcalayan fikirlerle bo ğuşurken tavla pulu- nu havada çevirdi dalgın dalgın. "Hoş, bir taraftan da, tam anne- min yapacağı şey böyle fevri hareket etmek. Kontrol alanı d ışına çıktım ya, panikledi muhtemelen. Hayatımı kontrol alt ında tuta- mamaya tahammül edemez. Sırf beni gözünün önünde bulundur- mak için gerekirse dünyayı dola şır."

Armanuş'un nasıl oynayacağına karar vermesini beklerken, sabırla bacaklannı alt ına toplayıp, Şahsi Nihilizm Manifestosu' nun yeni bir maddesi üzerinde çalışmaya koyuldu Asya.

Onuncu Madde: Sevdiğin bir arkadaş bulursan, eninde so- nunda hepimizin varoluşsal açıdan yalnız olduğunu, sonsuz yal- nızlığın er ya da geç en beklenmedik arkadaşlıklara bile galebe çalacağını unutacak kadar al ışmaya kalkma ona.

Armanuş'un canı s ıkkın olsa da, anlaşılan tavla kabiliyeti ruh halinden etkilenmemişti. Altı alt ıyla Asya'nın üç pulunu birden kırdı.

On birinci madde, Asya dişlerine kalemine iyice gömdü. Ah bir sigara yakabilseydi şimdi, takır takır oynardı elbet. Onuncu Madde'yi unutacak kadar alıştığın bir arkadaş bulsan dahi, haya- tın başka başka alanlarında seni hezimete uğratabileceği gerçe- ğini asla gözden kaçırma. En iyi arkadaş dahi zor durumda b ıra- kabilir seni. Doğumda ve ölümde olduğu gibi tavlada da yalnızız.

Toplam üç kırığa ve konacak ancak iki açık kapıya sahip olan Asya, ya beş be ş ya da üç üç atmak zorundayd ı. Yenilgiden kur- taracak başka zar yoktu. Şans getirsin diye avcuna tükürdü, göz- bebeklerinde siyah-beyaz zarlar dönen bir mahluk şeklinde tasav- vur ettiği tavla cinine dua etti. Sonra zan attı: üç iki. Kahretsin! Ellerini çırpıp homurdandı.

"Ay yazık sana!" dedi Armanuş h ınzır bir edayla.

Asya geri kalan iki siyah pulu ortadaki çıtanın üzerine koydu ve dışarıdan geçerken avaz avaz bağıran seyyar satıcıya kulak ka- barttı: "Kuru üzüm, san san kuru üzüm var. Çocuklara, dişsiz ni- nelere, derman niyetine, herkese kuru üzüm geldi hanııuım."

"Eminim annen iyidir," dedi Asya, satıcının feryadını bast ıra- bilmek için sesini yükselterek. "Düşünsene, iyi olmasa ta Arizo- na'dan İstanbul'a nasıl gelirdi?"

"Onda haklısın," dedi Armanuş ba şını sallayarak ve zan tek- rar attı. Yine altı alt ı!

"Otomatiğe bağladın altı alt ıyı bak ıyorum. Yoksa zar mı tutu- yorsun?" dedi Asya şüpheyle.

Armanuş k ıkırdadı. "Nasıl tutulduğunu bilseydim!"

Ama tam iki pulunu açık kapıya yerleştirmek üzereyken, ani- den rengi atarak durakladı.

"Tannm, nasıl oldu da anlamadım?" dedi endişeyle. "Annem değil ki mesele, babam! Ancak babamın başına kötü bir şey gel-

misse böyle davranabilir annem... Tannm babama bir şey oldu!"

"Evham yapıyorsun," dedi Asya. "Babanla en son ne zaman konuştun?"

"İki gün önce," dedi Armanuş. "Arizona'dan aradım, iyiydi, her şey yolundaydı."

"Nasıl yani? Ne demek Arizona'dan aradım?"

Armanuş k ızardı. "Yalan söyledim..." 'Sonra bir kez olsun yanlış bir şey yapmaktan memnunmuş gibi omzunu silkti. "Bu se- yahati yapabilmek için ailemdeki herkese yalan söyledim. Kendi başıma İstanbul'a gideceğimi söylesem, öyle telaşlanırlardı ki, hiçbir yere kıpırdayamazdım. O kadar baskı kuruyorlar ki üze- rimde başka türlü yapamazdım. Ben de önce İstanbul'a gideyim, sonra dönünce hakikati itiraf ederim diye düşündüm. Böylece ba- bam Arizona'da annemin yanında olduğumu, annem de San Fran- cisco'da babamın yanında olduğumu zannediyor. Yani zannedi- yordu... düne kadar..."

Asya, iri iri açılmış inanmaz gözlerle bakt ı ama çok geçme- . den hayretin yerini hürmet aldı. Belki de Annanuş sand ığı kadar kusursuz ve hanım hanımcık bir kız değildi. Belki o ışıltılı evre- ninde karanlıklara, kir ve sapmalara yer vardı. İşittiği itiraf As- ya'nın canını s ıkmak yerine, tam tersine Armanuş'a duyduğu ya- kınlığın katmerlenmesine yaramıştı. Tavlayı kapat ıp koltuğunun altına aldı. Yenilgiyi kabul ettiğinin göstergesi. Ne yazık ki Arma- nuş bu kültürel jestten bihaberdi.

"Dur bakalım. Hemen kaptırma kendini. Babana kötü bir şey olduğunu sanmıyorum... ama madem için rahat etmedi, neden aramıyorsun?" diye sordu Asya.

Armanuş harekete geçebilmek için bu sözleri duymaya muh- taçmış gibi an ında canlandı, telefona uzandı. Zaman farkı hesap- lanırsa San Francisco'da sabahın erken saatleri olmalıydı.

Telefon ilk çalışta açıldı ama her zamanki gibi Şuşan Nine ta- rafından değil, babası taraf ından.

"Canım kızım... nihayet aradın," Barsam Çakmakçıyan Ar- manuş'un sesini duyar duymaz, yoğun bir muhabbetle içini çekti.

Bir an ne diyeceklerini bilemeden sustular. Hatlarda bir sorun vardı; ikisine de aralarındaki coğrafi uzaklığı hissettiren bir h ışır- tı. "Ben de seni arayacaktım birazdan. İstanbul'da olduğunu bili- yorum, annen haber verdi."

Barsam Çakmakçıyan'ın sesi hasret doluydu. Konuyu daha da vahimleştirmekten kaçınarak ne sitem etti, ne de kızından he- sap sordu. "Annen de ben de senin için çok endişelendik. Rose şimdi üvey babanla birlikte İstanbul'a geliyor... Gelip seni alacak- lar. Yann öğle civan orada olurlar."

Şimdi de Armanuş donakalm ıştı. Bir acayiplik vardı. Büyük bir acayiplik hem de. Annesiyle babasının birbirleriyle konuşma- ları, dahası böylesi bir dayan ışma sergilemeleri düpedüz kıyamet belirtisiydi.

"Baba bir şey mi oldu?"

Barsam Çakmakçıyan bir anda zihninde beliriveren bir ço- cukluk anısının kederiyle susakaldı.

O küçükken, her sene sivri kukuletalı ve kapkara pelerinli bir adam mahallelerine gelir, papazla birlikte kapı kap ı dola şırdı. Adam Ermenistan'dan gelen bir başrahipti; eski ülkeye götürüp, din adamı olarak yeti ştirmek üzere zeki, inançlı o ğlan çocukları arardı.

"Baba iyi misin? Neler oluyor?" diye üsteledi Armanuş.

"İyiyim canım, seni çok özledim," diyebildi karşıdaki ses güçbela.

Barsam tüm çocukluğu boyunca derin ilgi duymuştu dine ve dini ritüellere. Pazar okulunun en parlak öğrencisiydi. Bu sebep- ten kara kukuletalı adam s ık sık evlerine ziyarete gelir, Şuşan'a oğlunun istikbalinden bahsederdi. Belli ki din adamlığına mey- yaldi Barsam. Onunla gelmeliydi Ermenistan'a. Şuşan her sefe- rinde başrahibi saygıyla dinler ama istenilen onayı vermezdi bir türlü. Günün birinde Barsam, annesi ve başrahip mutfakta otur- muş çay içerlerken, adam bir karara varma zaman ının geldiğini söylemişti.

Barsam Çakmakçıyan annesinin gözlerinde o anda beliren

korkuyu ömür boyu unutamayacaktı. Başrahibe ne kadar hürmet beslerse beslesin, oğlunu papaz giysisi içinde büyük bir adam ola- rak görme fikrinden ne

denli hoşlanırsa hoşlansın ve sonuçta ye- gâne oğlunun Tann'ya hizmet etmesini ne kadar isterse istesin, karşısında evladını ondan ay ırmaya çalışan bir çocuk hırsızı var- mışçasına dehşetle irkilmişti Şuşan. Öyle ki elindeki fincan sal- lanmış, içindeki çay elbisesine dökülmüştü. Ermenistan'dan gelen başrahip, karşısındaki kadının geçmişinde karanlık bir hikâyenin gölgesini sezerek üstelememiş, anlayışla başını sallam ıştı. Ayrıl- madan evvel Şuşan'ın elini sıvazlamış, onu oğluna, oğlunu ona emanet etmiş ve ç ıkıp giderken her ikisini de kutsamıştı. Sonra bir daha asla teklifini tekrarlamamak üzere evden ayrılmıştı.

O gün bu sahneye şahitlik eden Barsam Çakmakçıyan daha önce hiç tatmadığı, bir daha da tatmayacağı bir şüpheye kapılmış- tı. Tüyler ürpertici bir sezgi. Ancak halihazırda bir çocuğunu kay- betmiş bir anne, bir evlad ını uza ğa gönderme konusunda bu ka- dar tepkisel olabilirdi. Şuşan'ın belki de başka bir zamanda başka bir mekânda bıraktığı bir o ğlu vardı...

Şimdi annesinin yasını tutarken Barsam Çakmakç ıyan neden bu anı hat ırladığını kestiremiyor ve k ızına gerçeği anlatacak ce- sareti kendinde bulamıyordu.

"Babacım konuşsana," dedi Armanuş panikle. Barsam Çakmakçıyan başka şeyler de hatırlıyordu, bazen tahammül edebileceğinden çok daha ötesini. Annesi gibi babası da 1915'te Türkiye'den sürülmüş bir aileden geliyordu. Sarkis Çakmakç ıyan ve Şuşan İstanbuliyan'ın ortak bir şeyleri vardı, çocuklarının ancak hissedebildiği ama asla tam manâsıyla anlayamadığı bir şey. Kelimeler arasına serpiştirilmiş sessizlikler. Babas ının geleneksel Hale eşliğinde, annesinin etrafında dans edişini hatır- lıyordu Barsam; kollan ufukta süzülen bir kuşun kanatlan gibi dümdüz kalkmış, sevdiğinin etrafında halkalar çizerek. Müzik evvela ağırdan başlar, sonra gittikçe hızlanırdı; Ortadoğu'yu gör- memiş çocuklann ın ancak kenardan hayranlıkla izleyebildiği bir Ortadoğu dansı. Barsam'ın aldığı terbiyeden ve edindi ği geçmiş-

ten geriye en canlı izi i şte bu müzik bırakmıştı. Senelerce bir Er- meni orkestrasında klarnet çalmış; geleneksel kıyafetlerle, siyah potur sarı gömlekle. Ermeni halk danslar ı oynam ıştı. Seneler sonra başka bir muhite taşındıklarında oradaki tek Ermeni aile onlar olacaktı. Ne zaman bir prova ya da gösteri için evden geleneksel kıyafetlerini giyerek çıksa, mahalledeki öteki çocukların ona nasıl alayla baktığını hat ırlıyordu. Her seferinde çocukların gördüklerini unutacaklarını ya da onunla bir daha kar şılaştıklarında dalga geçmeyeceklerini umardı. Her seferinde umudu boşa çıkardı. Çocukluğu boyunca bir Ermeni sosyal aktiviteler derneğinden diğerine koştururken, aslında tek istediği tıpkı öteki çocuklar gibi som ve salt Amerikalı olmakt ı, ne bir fazla ne bir eksik. Sadece Amerikalı olmak, bu esmer Ermeni teninden kurtulmak. Nice sonra anlatmıştı Şuşan Barsam'a çok küçükken bir gün üst katta oturan Hollandalı-Amerikalılara hangi sabunla yıkandıklarını sordu ğunu. Aynı sabunu kullan ırsa teninin açılacağını ümit etmi şti demek. Onlar kadar beyaz olmak istiyordu o yaşlardayken Barsam, onlar gibi beyaz Amerikalı. Şimdi çocukluk anılan üşüşünce zihnine, genç yaşlarda öğrendiği azıcık Ermeniceyi de çabucak unuttuğu ve aile ağacından olabildiğince uzaklara kaçmaya gayret ettiği için kendini suçlu hissetti Barsam Çakmakçıyan. Vaktiyle annesinden daha fazla Ermenice ya da Ermeni kültürü öğrenmediği, kızına da bunlan daha fazla öğretmediği için üzgündü.

"Babacım neden susuyorsun?" diye sordu Armanuş. Adama- kıllı paniklemeye ba şlamıştı art ık.

"Canım bağışla daldım... Küçükken gittiğin gençlik kampını hatırlıyor musun Armanuş?"

Ermeni çocuklara yönelik bir kamptı bu. Amerika'n ın dört bir yanından gelen Ermeni çocuklara dillerini, dinlerini, kültürlerini öğretmek için kurulmuş bir yaz kamp ı.

"Evet, nasıl hatırlamam."

"Seni oraya bir daha göndermediğim için kızmış miydin ba- na?"

"Baba oraya gitmek istemeyen bendim, unuttun mu? İlk baş-

larda eğlenceliydi ama sonradan kampı çocukça bulmu ş, böyle şeylere katılamayacak kadar büyüdüğüme karar vermiştim. Erte- si sene beni oraya

yollamaman için yalvarmış, ağlamıştım..."

"Haklısın," dedi Barsam tereddütle. "Yine de senin yaşındaki Ermeni gençleriyle birlikte olabileceğin başka bir kamp bulabilir- dim. Kültürünü daha iyi tanımanı sa ğlayabilirdim, yapmadım."

"Baba tüm bunlar nerden çıktı şimdi? Neden geçmişi soru- yorsun bana," dedi Armanuş, dokunsalar ağlayacaktı.

Barsam'ın ona söyleyecek cesareti yoktu. Böyle uzaktan tele- fonda olmaz. Kilometrelerce ötede, tek basmayken öğrenmesini istemiyordu babaannesinin ölümünü. Konuyu dağıtmak için bir- kaç kelime mmldanmaya çalışırken, sesi arkada kopan uğultuyu bastıramadı. Kalabalık bir ortamın patırtısı. Armanuş kulak ka- barttı fondan gelen seslere. Bütün aile oradayd ı anla şılan; bütün akrabalar, dostlar, komşular aynı çat ı alt ındaydı. Armanuş herke- sin böyle bir araya gelmesinin ancak iki şeye delalet edebileceği- ni bilecek kadar akıllıydı: ya biri evlenmiş ya da biri Ölmü ştü.

"Sorun nedir baba? Şuşan Ninem nerede? Telefonu ver, onun- la da konuşayım..." dedi Armanuş alçak bir sesle. "Babaannemle konuşmak istiyorum."

Ancak o zaman Barsam Çakmakçıyan gerçeği söyleyebildi.

Akşamdan beri nasıl zaptedeceğini bilmediği hudutsuz ve dipsiz bir enerjiyle odasında bir aşağı bir yukan gidip geliyordu Zeliha Teyze. Kendini ne kadar berbat hissettiğini evde kimseye anlata- mamıştı ya, duygulann ı bast ırdıkça daha da beter hissediyordu. İki kere odasından dışarı ç ıkmış ama her seferinde perçinlenmi ş bir sıkıntıyla geri dönmüştü. İlkinde mutfağa gidip teskin edici bir bitki çayı haz ırlamak istemişti kendine ama Mustafa'nın şerefine pişirilen yemeklerin ağır kokusu midesini kaldırmıştı. İkinci defa- sında televizyon seyretmek için oturma odasına yollanmış, ama

orada da iki ablasının heyecanla ertesi günden bahsederek deli gi- bi temizlik yaptıklarını görünce fikrini de ğiştirmişti.

Odasına geri döndüğünde kapısını kapat ıp bir sigara yakmış ve böyle amansız günler için yatağının altındaki zulada sakladığı yoldaşını ç ıkartmıştı: bir şişe votka-limonlu Smirnoff. O andan itibaren hiç telaşsız ama gayet istikrarlı durmadan içmi ş ve şişe- nin çoğunu bitirmişti. On sigara ve yedi duble votkadan sonra şimdi kaygının esamesi kalmamıştı içinde. Donmu ştu ruhu. As- lında açlık dışında hiçbir şey hissetmiyordu. Odasında atıştırabi- leceği yegâne şey akşamleyin evin önünde bağıran sıska mı s ıska seyyar satıcıdan aldığı bir paket kuru üzümdü.

Geriye bir avuç kuru üzümü kaldığında, cep telefonu çaldı. Aram arıyordu.

"Bu gece o evde kalmanı istemiyorum..." dedi kar şıdaki ses telefon açılır açılmaz. "Yarın da, öbür gün de. Aslında hayatının geri kalanında benden bir gün bile uzak kalmanı istemiyorum."

Buna cevaben Zeliha Teyze inançsız ve itimatsız kıkırdadı.

"Lütfen sevgilim, gel benimle kal. O evi hemen terk et. Bak sana diş f ırçası ald ım. Temiz havlum bile var!" Aram kendi şaka- sına acıyıp lafını yanda kesti. "Onlar gidene kadar benimle kal."

"Olmazzzz," dedi Zeliha Teyze sarhoş kesinli ğiyle. "Hem böyle aniden ortadan kayboluşumu sevgili aileme nasıl açıklanz o zaman?"

"Hiçbir şey açıklamak zorunda değilsin, lütfen," dedi Aram yalvanrcasına. "Geleneksel bir ailedeki kara koyun olmanın böy- le bir faydası vard ır en azından. Ne yaparsan yap, eminim kimse hayret etmez. Delidir-ne-yapsa-yeridir kontenjanından faydala- nırsın. Hadi. Lütfen gel benimle kal."

"Asya'ya ne derim?"

"Hiçbir şey, hiçbir şey söylemek zorunda değilsin... Biliyor- sun."

Telefonu sıkı s ıkı tutan Zeliha Teyze etraf ına ördüğü kasvetin içinde ana rahminde bebek gibi kıvrılıp dertop oldu. Ağırlaşan gözkapaklannı kapad ı ama hemen sonra enerjisini toplay ıp sor-

du: "Aram ne zaman bitecek bu hafızasızlık? Bu zorunlu bellek kaybı. Bu daimi unutkanlık. Hiçbir şey söyleme, hiçbir şey hatır- lama, hiçbir şey açıklama, ne onlara ne kendine... Bunun bir sonu yok mu?"

" Şimdi düşünme bunu," diyerek onu rahatlatmaya çalıştı Aram. "Vicdanını rahat b ırak biraz. Kendine çok yükleniyorsun. Yann sabah uyanır uyanmaz buraya gel. İstersen ben gelir alırım."

"Aşkım... keşke gelebilseydim..." diye mınldandı Zeliha Tey- ze, Aram onu telefondan görebilecekmiş gibi ac ılı yüzünü Öteki tarafa çevirdi. "Havaalanında onlan karşılamam gerekiyor. Bu ai- lede araba kullanabilen bir ben varım, unuttun mu?"

Aram bunu düşünerek sessiz kaldı.

"Endişelenme," diye fısıldadı Zeliha Teyze. "Seni seviyo- rum... seni çok seviyorum... hadi artık uyuyalım."

Telefonu kapatır kapatmaz derin bir uykuya daldı Zeliha Tey- ze. Telefonu nasıl kapattı, votka şişesini nasıl kenara kaldırdı, si- garasını nas ıl söndürdü, ışığı nas ıl kapadı, yorganın altına nasıl girdi hiç hatırlamayacaktı, ertesi sabah korkunç bir baş a ğnsı ve eksik bir battaniyeyle uyandığında.

"İstanbul soğuk mudur? Daha kalın bir şeyler alsa mıydım?" diye sordu Rose, sormaması için üç geçerli sebep olmas ına rağmen: Birincisi bu soruyu daha önce de sormuştu, ikincisi bavulunu çok- tan hazırlamış ve kapatm ıştı, üçüncüsü Tucson Havaalanına doğ- ru yola çıkmışlardı ve art ık bunlan dert edinmek için çok geçti.

Kansına bu üç sebebi tek tek hatırlatmak içinden gelse de Mustafa Kazancı gözlerini yoldan ay ırmadan başını iki yana sal- ladı.

Yola çıkacaklan gün, Rose'la Mustafa havaalanına gitmek için evden öğleden sonra dörtte çıkmışlardı. İki uçak yolculuğu bekliyordu onları: biri uzun, diğeri daha da uzun. Önce San Fran-

cisco'ya, oradan İstanbul'a uçacaklardı. İlki America Western, ikincisi Türk Havayolları. İlk defa ülke dışına çıkıyordu Rose. Anadili İngilizce olmayan ve sabahlan kahvaltı niyetine akça- ağaç şurubuna batırılmış krepler yenmeyen bir yere gidiyor ol- mak kendini daha şimdiden sudan çıkmış bal ık gibi hissetmesine sebep olduğundan hem heyecanlı hem gergindi. Do ğrusu asla ma- ceraperest bir ruha sahip olmamıştı; şu çok istediği ama gerçek- leştiremediği Bangkok gezisi hayali olmasa pasaportu bile ol- mazdı. Uluslararası seyahate en yak ınlaştığı anlar, DVD dolab ın- daki Adım Adım Avrupa Belgeselleri dizisini seyrettiği zamanlar- dı. Koleksiyon altı diskten olu şuyordu, her ülke için elli dakika. Hepsini dikkatle seyretmişti, şahsi ilgiden ziyade mesleki sorum- luluktan. Dördüncü sınıflardan sorumluydu bu sene - çocuklar Avrupa toplumlarına dair soru soracak olursa diye. Türkiye de bu DVD koleksiyonunun bir parçası oldu ğundan, ülkenin neye ben- zediğine dair bir fikri vardı. Evlilikleri boyunca Mustafa'nın ağ- zından kaçırdığı tek tük bilgi k ırıntısından çok daha açıklayıcıydı DVD'den öğrendikleri. ı Tek sorun, Rose'un alt ı diski bir oturu şta seyretmesiydi, Türkiye'ye yolculuk bölümü en sonda olduğu, yani Britanya Adaları, Fransa, İspanya, Portekiz, Almanya, Avusturya, İsviçre, İtalya, Yunanistan ve İsrail'den sonra olduğu için belgeseli hatırlamaya çalıştığında kafasında beliren sahnelerin gerçekten Türkiye'ye mi, yoksa diğer ülkelere mi ait olduğunu çıka- ramıyordu. Adım Adım Avrupa Belgeselleri eğitim açısından son derece pratik ve faydalıydı; özellikle de okyanus aşırı seyahat ya- pacak parası, isteği ya da zamanı olmayan Amerikan aileleri için. Ne var ki, yapımcılar koleksiyonun üzerine, disklerin aralıksız seyredilmemesi, bir oturuşta bir ülkeden fazlasına gidilmemesi konusunda bir uyan yazsalar, gayet iyi olurdu doğrusu.

Tucson-Arizona Uluslararası Havaalan ına geldiklerinde tüm dükkânlara bakmaya niyetliydiler; epi topu bir gazete-kitap, bir de hediyelik eşya dükkânı demekti bu. Kula ğa gayet iddialı gelen Uluslararası ibaresine rağmen (sadece bir saat mesafedeki Mek- sika'ya yapılan yurtdışı seferler yüzünden alm ıştı bu ad ı), hava-

alanı o kadar mütevaz ıydı ki, otobüs gann ı and ırıyordu! O kadar küçüktü ki Starbucks bile burada şube açmaya tenezzül etmemişti. Yine de Rose hediyelik eşya dükkânına girince, Mustafa'nın ailesi için pek çok hediye bulabildi. Bu yolculuğun gelişme biçimine ve kızının oralarda ne hallerde olduğuna dair duyduğu endişeye, ayrıca babaannesinin ölüm haberini ona nasıl vereceği meselesine rağmen, yola çıkma anı yakla ştıkça Rose bir tür turistik sersemliğe

kapılmaya başlamıştı. Mustafa'nın tümü kadınlardan oluşan ailesinin her üyesine özel bir hediye götürme hevesiyle oyalandıkça oyalandı dükkânda. Pek fazla seçenek olmamas ına rağmen her rafa uzun uzun baktı. Kaktüs şeklinde defterler, kaktüs şeklinde anahtarlıklar, kaktüs şeklinde mıknatıslar, kaktüs resimli tekila bardakları... illaki kaktüs, o da olmadı ya kertenkele ya da çakal resimli ıvır zıvır. Sonunda Rose bütün Kazancı kad ınlarına birer set satın aldı -adil olmak için hepsine ayn ı set- kaktüs şekli verilmiş, renkli bir I love Arizona kalemi, önüne Arizona haritası basılmış beyaz bir ti şört, Büyük Kanyon resimlerinden oluşan bir takvim, üzerinde semiz harflerle BURASI SICAK AMA HİÇ OLMAZSA NEM YOK yazılı bir kupa ve buzdolab ı kapa ğında büyütülmeyi bekleyen hakiki bir bebek kaktüs taşıyan mıknatıs saksı. Aynca üzerindeki çiçekli şorttan da iki tane almıştı, İstan- bul'da birilerinin hoşuna gider de giyer belki diye.

Doğrusu Kentucky'de büyümüş olsa da yirmi senedir Tucson' da yaşadıktan sonra Rose'un her haline buram buram Arizona sin- mişti. Sadece her zaman sallapati rahat kıyafetlere (hafif gömlek- ler, kot şortlar, hasır şapkalar) ya da güneş gözlü ğüne yapışık ya- şaması de ğil, vücut dili de Arizona tarzını yans ıtıyordu; gevşek, takatsiz, adeta kendini koyvermiş bir varolu ş biçimi. K ırk altı ya- şına basan Rose, meslek hayatı boyunca çiçekli giysiler giyme fırsatı yakalayamam ış emekli bir ceza mahkemesi kâtibesi gibi sonradan görme bir rahatlıkla her daim cıvıl cıvıl giyinirdi. Ashit da Rose'un bu yaşa kadar yapmadığına şimdi bin pişman olduğu şeyler vardı; birkaç çocuk daha doğurmak dahil. Fırsatı varken doğurmadığına nasıl yanıyordu. Mustafa çocuk sahibi olmaya

pek hevesli değildi; uzun müddet bu durumdan hoşnut kalmıştı Rose, günün birinde bu karara pişman olacağı hiç akl ına gelme- mişti. Belki mesleğinin yan etkilerinden biriydi bu; gün boyu dör- düncü sınıflarla çevrili olduğundan hayatında çocuk eksikliği his- setmemişti hiç. Buna rağmen genelde mutlu bir evlilikleri vardı; asla tutkuyla âşık olmamışlardı belki ama istikrarl ı, itinalı bir ili ş- kinin rahatlığına ermiş, birbirlerinin hoşgörü sınırlarını a şmamaya daima dikkat etmişlerdi. Rose'un ta ilk başlarda Çakmakçı- yanlardan intikam almak için Mustafa'yla çıkmaya başladığı dü- şünülürse, kaderin cilvesi denebilirdi bu evliliğe. Mustafa'yı daha iyi tanıdıkça onu sevmiş ve benimsemi şti. Karşılıklı tutkulu bir bağlılıktan ziyade ortaklaşa geliştirilmiş al ışkanlıkların verdiği avuntu şeklinde tanımlanabilirdi evlilikleri. Özünde aşk olduğu iddia edilen, sonra da çiftlerin birbirinin gözünü oyduğu binlerce evlilikten daha iyiydi. Her ne kadar Rose ara sıra romantik bir ilişki hayaliyle başka bir adamla başka bir hayatın özlemini çekse de, genelde evliliğinden gayet memnundu.

"Bırak o sosları," dedi Mustafa Kazancı, Rose'un kaktüs şek- linde bir şişeye konmuş baharatl ı Meksika sosunu almaya yelten- diğini görünce. "İnan bana İstanbul'da ona ihtiyacın olmayacak Rose."

"Cidden, Türk mutfağında baharat var mı?"

Bunu ve daha bir sürü aşırı basit soruyu isteksizce cevapl ı- yordu Mustafa. Tam bir kültürel kopuşla geçen onca yılın ardın- dan, Türkiye'ye olan aşinalığı biraz eprimi şti - güneşin ve rüzgâ- rın pul pul ettiği eski bir parşömen üzerine çizili belli belirsiz bir resim gibi. Farkına varmadan İstanbul hayalet şehre dönüşmüştü onun için; zaman zaman rüyalarına girmek dışında hiçbir çağrışı- mı olmayan bir meçhul masals ı diyar. Gençli ğinde şehrin pek çok mahallesini deli gibi sevdiği halde, ABD'ye yerleştiğinden beri İs- tanbul'a ve onunla ilintili konulara karşı bariz bir duyars ızlık ge- liştirmişti.

Yine de insanın doğduğu şehirden uzaklaşması ba şka şeydi, kendi etinden kanından kopması ba şka bir şey. Mustafa Kazancı

geri dönebileceği bir anayurdu yokmuş gibi sonsuza kadar Ame- rika'ya sığınmayı, hatta hiç anısız, sürekli ileri dönük bir hayat ya- şamayı umursam ıyordu ama atalan olmayan bir yabancıya, ço- cukluğu olmayan bir adama dönüşme fikri canını s ıkıyordu. Sene- ler içinde geri dönüp ailesini görme teşebbüsünde bulunmuş ama bunun kolay olmadığını idrak etmi şti her

seferinde. Yıllar geçtik- çe de kolaylaşmıyordu. Kendi geçmişinden peyderpey uzaklaş- mış, nihayet kökleriyle bütün bağlarını kopard ığına inanmıştı. Böylesi daha iyiydi - hem kendisi hem de bir zamanlar fazlasıyla incittikleri için. Artık evi Amerika olmuştu. Doğrusunu söylemek gerekirse Arizona ya da başka bir mekândan ziyade geleceğe, yani olasılıkları, esnekliği ve lekesiz pürüzsüz sonsuzluğu ile gelecek zaman kipine yerleşmiş ve oray ı evi benimsemi şti - arka kapısı geçmişe kapalı bir ev.

Mustafa uçakta gözle görülür ölçüde dalgın ve içe kapanıktı. Kalkarlarken hiç kıpırdamadan oturmuş, gerekli irtifaya ulaştık- larında ve "Emniyet Kemerlerinizi Bağlayın" ışığı söndü ğünde bile duruşunu değiştirmemişti. Bu mecburi yolculuktan bitkin hissediyordu kendini. Oysa yeni başlıyordu.

Mustafa ne kadar yılgın görünüyorsa Rose aksine o denli cev- val ve girişkendi. Kocası d ışanda bulutlardan başka seyredecek bir şey varmışçasına bezgin bezgin pencereden bakadursun, o bardak bardak berbat uçak kahvesi içmiş, ikram ettikleri tuzlu krakerleri kemirmiş, dergileri karıştırmış, daha önce görmüş ol- duğu halde sırf gösteriliyor diye Brigitte Jones: The Edge of Re- ason filmini seyretmiş, yanındaki ihtiyar kadınla uzun uzun mu- habbet etmiş (büyük k ızını ve yeni do ğan torununu görmek için gidiyormuş San Francisco'ya), sonradan ihtiyar kad ın uyuduğun- da da, kendini önündeki ekranda beliren tarih sorularını cevapla- maya vakfetmiş ama pek ba şarılı olamam ıştı.

İkinci Dünya Savaşı'nda en çok hangi ülke zayiat verdi? a. Japonya

b. Büyük Britanya

c. Fransa d. Sovyetler Birliği

George Orwell'in /9§4'ündeki baş karakterin ad ı neydi? a. Winston Smith

b. Akaky Akakievich

c. Sir Francis Drake

e. Gregor Samsa

Birinci soruda Rose kendinden emin B şıkkını i şaretledi ama ikinciye dair hiçbir fikri olmadığından A şıkkını sallad ı. Biraz sonra ilk cevabının yanlış ikincisinin do ğru olduğunu görünce hayret edecekti. Amy yanında olsa ikisine de doğru cevap verir- di, hem kazara da değil. Kızını dü şünürken yüreği sızladı. Bütün anlaşmazlıklarına ve kavgalarına, bir anne olarak bütün şahsi ku- surlarına rağmen, Amy'yle sıhhatli bir anne kız ilişkisi içinde ol- duklarına emindi. Tıpkı İkinci Dünya Savaşı'nda en çok Büyük Britanya'nın zayiat verdiğine emin olduğu gibi.

Bu düşüncelerle nihayet bitti yolculuğun ilk aşaması. San Francisco'ya indiler.

Terminale girince Rose yeni bir alışveriş hezeyan ına kapıldı ama bu sefer oldukça farklı bir listesi vard ı: yolluklar. Uçakta ik- ram edilen kırıntılardan öyle hoşnutsuz kalmıştı ki i şi ele almak istiyordu. Mustafa ona, Türk Havayollarının, Amerika'daki iç se- ferlerin aksine mükellef ikramda bulunduklarını anlatmaya çal ış- tıysa da Rose kaçacak hiçbir yeri olmayan on iki saatlik bir uçuşa başlamadan önce kendini sağlama almak istedi.

Aldı da. Planters tuzlu f ıstık, peynirli kraker, çikolata parça- cıkh bisküvi, iki paket Bar-B-Q patates cipsi, ballı bademli kro- kan, kutu kutu çiklet, hepsi balonlu. Sırf bir şeye, herhangi bir şe- ye dikkat edebilme imkânı için yediği-karbonhidrat-miktanna- dikkat-etme devri çok geride kalmıştı. Çakmakçıyan ailesinden intikam almak istediği, daima odar diye damgaladıkları ve asla kendilerinden biri olarak görmedikleri kadının aslında ne denli

hoş ve albenili biri oldu ğunu onlara kanıtlamak isteyecek kadar genç olduğu zamanlarda. Yirmi yıl sonra, o genç ve hınçlı kad ına gülüp geçiyordu sadece.

İlk kocası ve onun ailesine duydu ğu hınç asla tam manâsıyla dinmese de, zaman

geçtikçe Rose genişleyen kalçaları ve sarkan karnı da dahil bütün kusurlar ı ve yetersizlikleriyle bar ışmayı ö ğ- renmişti. Öyle çok diyet yapmıştı ki hayat ı boyunca, rejim yap- mayı ne zaman toptan b ıraktığını bile hat ırlayamıyordu. Zaman- laması her ne olursa olsun, Rose kilolar ını de ğilse de, kilo verme ihtiyacını üzerinden atm ıştı. Arzusu kesilivermişti. Mustafa onu olduğu gibi seviyordu ne de olsa. Görünüşünü asla eleştirmezdi. Rose ilk evliliğinin neredeyse her dakikasında vücut kusurlarının o kadar bilincinde olmuştu ki, ikinci evliliğinde bu tür yargıların olmaması ona büyük bir saadet veriyordu. Tuhaft ır, hâlâ etine dolgun bir kadındı gerçi ama sürekli diyet yapt ığı zamanlardan daha şişman değildi. Diyeti bırakmak bir şekilde kilosunu denge- lemiş, iniş ç ıkışlarına bir son vermişti. Toplu olsa da, fizyolojisi de buna mukabil psikolojisi de dengedeydi. "Aynen böyle!" diye geçirdi içinden, bir paket jelibon alırken. Aynen böyle'yi hâlâ "evet" yerine kullanıyordu. "Hayır" yerine de "katiyen!"

Türk Havayollarında ikram ettikleri yemeğin yenemeyecek kadar vasat olması ihtimaline kar şı Rose'un ısrarlı iste ği üzerine Wendy's'de kuyruğa girdiler. İki Büyük Boy Domuz Pastırmalı Klasik Combo ve bir adet Aile Boyu Ekşi Kremalı F ırında Pata- tes'in hazır olmasını beklerlerken geldi anons. Sipari şlerini tam zamanında alıp güvenlik aramasından geçmek üzere kapıya yol- landılar. Uluslararası uçu şlarda, özellikle Ortadoğu'ya yapılanlar- da fazladan bir arama daha vardı. Kibar ama asık suratlı bir me- murun, Tucson'da aldığı hediyeleri kurcalay ışını kayg ılı gözlerle seyretti Rose. Memur kaktüs şeklinde kalemlerden birini havaya kaldırıp, henüz yapmadığı bir yanl ış yüzünden onu uyanrcas ına ileri geri salladı.

Ama bütün yolcular uçağa bindikten sonra Rose çabucak ra- hatlayıp ilk kıtalararası yolculu ğunun her ayrıntısının keyfini çı-

karmaya başladı - da ğıtılan minnacık, şık yolculuk çantaları, uyumlu yastıklar, battaniyeler ve göz bantları, hindili sandviç ik- ramı, sık sık tekrarlanan içecek ikramı. Çok geçmeden akşam ye- meği servisine geçildi, fırında tavuk, pilav, biraz salata, kızarmış sebzeler. Tepsinin üzerindeki bir kâğıtta, yiyeceklerimizde domuz eti yoktur, yazıyordu. Rose, Wendy's'den aldıkları domuz past ır- malı hamburgerler yüzünden kendini suçlu hissetti.

"Yemek konusunda haklıymışsın, çok lezzetli," dedi mahcup mahcup kocasına gülüp elindeki tatlı kâsesini çevirerek. "Bu ne böyle?"

"O mu? Aşure." Kâseyi süsleyen sapsarı kuru üzümlere bakarken, Mustafa'nın sesi boğuk çıkıyordu. "Eskiden en sevdiğim tatlıydı. Annem geldiğimi duyunca bir kazan kaynatmıştır mutlaka." Böyle duygusal ayrıntıları hat ırlamaktan ne kadar kaçınsa da, Mustafa komşulara dağıtılmak üzere buzdolabının raflarına dizilmiş, onlarca cam aşure kâsesinin görüntüsünü zihninden silemiyordu. Diğer tatlıların aksine aşure, aile için olduğu kadar konu komşu için de pişirilirdi. Bu yüzden de gani gani yapılırdı, türlü türlü malzemeyle. Her kâse hayatta kalmanın, dayanışmanın, bolluğun simgesiydi. Mustafa'nın bu tatlıya olan aşın düşkünlüğü, henüz yedi yaşındayken kapı kap ı gezip da ğıtması için kendisine emanet edilen aşureleri, başkalarına dağıtmak yerine topluca mideye indirdiğinin ortaya çıkmasıyla anlaşılmıştı.

Konaklarının yanındaki büyükçe apartmanın merdiven altın- da, elinde tepsi aklında tereddütle bekleyişini hâlâ hatırlıyordu. Tepside yanm düzine kâse vardı, hepsi başka bir komşu için. Ön- ce her kâsenin üzerindeki kuru üzümleri yemişti tek tek, kimse- nin bunları götürdü ğünü fark etmeyeceğinden emin. Ama ardın- dan nar tanelerine ve kavrulmuş f ındıklara geçmiş; derken daha ne olduğunu anlayamadan, kâselerin altısını birden bir oturu şta yemişti. Ziyafet sona erince arka bahçeye bir çukur kazıp boş kâ- seleri oraya saklamıştı. Normalde aşurelerini alan komşular kâse- lerini alıkoyar, içine kendi pişirdikleri bir yemeği, genelde de. kendi aşurelerini koyup geri verinceye kadar beklerlerdi. Bu yüz-

den de Mustafa'nın işlediği suçu keşfetmek annesinin hayli zama- nını alacakt ı. Keşfettiğinde de tamahkârlığından utanmasına rağ- men onu azarlamamıştı Gülsüm; sadece o günden sonra buzdola- bında oğlu için ayrılmış birkaç kâse a şure bulundurmaya başla- mıştı.

"Ne içersiniz efendim?" Hostes üzerine eğilmiş Türkçe soru- yordu. Doğada hiçbir canlıda olmayan parlak safir mavisi lensleri vardı ve tam ayn ı renkten bir yelek giymi şti. Arkasında puf puf kabarmış bulut resimleri vard ı yele ğin.

Mustafa bir an tereddüt etti, ne içmek istediğini bilmediğinden değil, bunu hangi dilde isteyeceğini bilmediğinden. Onca seneden sonra kendini Türkçeye nazaran İngilizceye hâkim hissediyor ve her koşulda meramını İngilizce anlatmayı tercih ediyordu. Yine de memleketlisi bir Türk'le tutup İngilizce konuşmak küstahlık gibi geliyordu. Mustafa Kazancışimdiye kadar bu sorunu Amerika'daki Türklerle pek görüşmeyerek çözmüştü. Ama ikilemi böyle sıradan karşılaşmalarda bütün açıklığıyla gösteriyordu kendini. Kaçacak delik arar gibi etrafına süratle göz gezdirdi; yakınlarda bir çıkış kapısı bulamay ınca da nihayet Türkçe cevap verdi: "Domates suyu lütfen."

"Domates suyum yok," dedi hostes, bunda eğlenceli bir taraf buluyormuş gibi şen bir gülüşle. Bazı insanlar çal ıştıkları kurumla nasıl da özdeşleşiyordu. Aynı güleç yüzü kullan ıyordu "evet" derken de "hayır" derken de. "Bloody Mary karışımı arzu eder miydiniz?"

Mustafa uzatılan koyu kırmızı kar ışımı al ıp arkasına yaslan- dı; alnı dü şünceli düşünceli kırışmış, ela gözleri bulutlanmıştı. Ancak o zaman Rose'un ona baktığını, hareketlerini dikkatle, en- dişeyle incelediğini fark etti. "Ne oldu canım? Sinirli görünüyor- sun. Aileni göreceksin diye mi?" diye sorarken yüzü kararmıştı Rose'un.

Bu yolculuğu önceden enine boyuna tartıştıklarından söyle- yecek fazla bir şey kalmamıştı asl ında. Rose, Mustafa'nın İstan- bul'a gitmek istemediğini, sadece karısının ısrarlarına boyun eğ-

diğini biliyordu. Bu tavizi takdir etse de, kocasına minnettar ol- duğunu söylemek zordu. On dokuz senelik bir eşin, kırk yılda bir kocasından iyilik istemeye hakkı vard ır, diye düşündü içinden ve uzanıp Mustafa'nın elini müşfikâne sıktı avucunda.

Bu hareket Mustafa'yı haz ırlıksız yakalamıştı. Kendisine uza- tılan eli tuttuğunda bir hüzün dalgası çöktü üzerine. Biraz daha sokuldu eşine. Sevgiye dair iki temel şey öğrenmişti onun saye- sinde: Birincisi, romantik tiplerin öyle afra tafrayla iddia ettikle- rinin aksine, aşk denilen şey ilk görüşte çakan bir şimşekten ziya- de zaman içinde gelişen ağır'mı a ğır bir akıntıydı. Mustafa'nın Rose'dan öğrendiği ikinci noktaya gelince: Ne olursa olsun her insan sevmeye muktedirdi. Kendisi bile.

Seneler içinde Rose'u sevmeye alışmış; onun varlığında, vü- cudunda ve ruhunda bir nebze olsun huzur bulmuştu. Zaman za- man fazlasıyla kaprisli, talepkâr ve müşkülpesent olsa da Rose özünde hep aynıydı, kolay anlaşılır ve önceden tahmin edilebilir bir kadın. Bir kez çözdün mü kimyasını, bir daha asla şaşırtmıyor- du insanı. Belli bileşenlerden mürekkep sarih ve basit bir formül- dü. Hayatla yüzleşmeye çalışmadığı gibi, Mustafa'ya da asla meydan okumazdı. Bulunduğu ortamlara intibak konusunda do- ğal bir yeteneği vardı; nerede olursa olsun çevresini içine sindirir, sivri köşelerini öyle maharetle törpülerdi ki, bir süre sonra çevre ile kendisi arasında hudut kalmazdı.

Severdi karısını Mustafa Kazanc ı. Onunla tanıştıktan sonra, tavsamıştı korkulan, içinde irinlenen aile an ılan. Bir kadını sev- mek ille de onu tutkuyla arzulamak anlamına gelmeyebiliyordu; Mustafa Rose'a şükranla kanşık bir sevgi hissediyordu. Onu ayakta tuttuğu, normalleştirdiği için. Rose semiz mi semiz bir Er- meni sülalesine uyum sağlamakta başanlı olamam ış, ilk evliliğin- de fena halde çuvallamış olabilirdi, ama tam da ayn ı sebeple, se- miz mi semiz Türk ailesinden kaçmak isteyen Mustafa gibi bir adam için ideal sığınaktı.

"Sen iyi misin?" diye tekrarladı Rose, artan bir huzursuzluk- la.

İşte o an Mustafa Kazancı kesif bir kayg ıya kapıldı. Ne demeye gidiyordu İstanbul'a? Geride bırakabilmek için o kadar uğraş- mışken, şimdi neden ve nasıl yeniden ayaklarını sürüyordu kaçt ığı yere? Yeterince hava alamıyormuş gibi rengi sarard ı. Bu uçakta olmamalıydı. İstanbul'a gitmemeliydi. Rose oraya tek başına gidip kızını almal ı, sonra eve dönmeliydi... eve. Yuvası İstanbul değil

Arizona'ydı. Ve şimdi orada olmak için neler vermezdi; her şeyin aşinalığın kadifemsi dokusuyla örüldüğü, hayatın ritminin aheste aktığı, çölün dinginliğinin insanlara yansıdığı Arizona'da. "Biraz yürüsem iyi olacak," dedi Mustafa, Bloody Mary ka- rışımını Rose'a uzat ıp. Kaçarcasına ayağa kalktı. "Saatlerce kıpır- damadan oturmak iyi değil kan dolaşımı için.'

Dar koridordan uçağın arkasına doğru yürürken yolculara baktı; kimi Türk, kimi Amerikalı, kimi başka milletlerden. İşa- damları, gazeteciler, fotoğrafçılar, diplomatlar, gezi yazarlan, öğ- renciler, bebekli anneler, aynı mekân ı payla ştığın, bir şeyler ters gitse aynı kaderi payla şacağın ama sana hepten yabancı simalar. Kimi gazete ya da kitap okuyor, kimileri sarkıtılmış ekranlardan Kral Arthur'un düşmanlannı katledi şini seyrediyor, kimisi bulma- ca çözüyordu. Arkalarda bir kadın, otuzlu yaşlannda bir esmer ona dikkatli dikkatli baktı. Mustafa gözlerini kaçırdı. Hâlâ yakı- şıklı say ılırdı ama uzun boylu, kasl ı vücudu, keskin yüz hatlan ve kuzguni saçlan sayesinde değil; hareketlerine sinen kibarlık, kı- yafetlerindeki şıklık ve seneler içinde geliştirdiği tarz sayesinde. Hayatı boyunca pek çok kad ının ilgisini çekmiş olsa da kar ısını bir kez olsun aldatmamıştı. İşin tuhaf yanı, kadınlardan ne kadar uzak durursan, onlar da bunu bir meydan okuma sayarcasına da- ha çok düşüyorlardı üzerine.

Esmer kadının yakınından geçerken Mustafa kadının kısacık bir etek giymiş oldu ğunu ve bacaklannı, iç çamaşın ha görüldü ha görülecekmiş hissi verecek şekilde üst üste attığını fark etti. Rahatsız oldu. Mini eteğin görüntüsü çoktan silip atmak istediği, anıları harekete geçirdi. Böyle eteklere bay ılan, kendi gölgesin- den kaçmak istercesine telaşlı ad ımlarla İstanbul'u arşınlayan kar-

deşi Zeliha düştü hatırına. Bir sancı içinde. Zihnindeki Zeliha'mn

gözlerinden kaçamadı. Orta yaşı a ştı asal ı, kadınlardan gerçekten

hoşlanıp hoşlanmadığını s ık sık sormaya başlamıştı kendine. Ta-

bii Rose dışındaki kadınlardan. Ama Rose kadın sayılmazdı ki.

Rose, Rose'du işte.

Şimdiye değin Rose'un kızı için iyi bir üvey baba olmu ştu. Amy'yi gerçekten sevdiği halde kendisi çocuk sahibi olmak iste- memişti. Çocuklar ona göre değildi. İçten içe evlat sahibi olmayı hak etmediğini düşündüğünü kimse bilmezdi. İyi bir baba olaca- ğına emin değildi. Kimi kandırıyordu? Berbat bir baba olurdu. Kendi babasından bile beter.

Vaktiyle büyük ablası Banu'dan defalarca dinledi ği Azrail hi- kâyesini hiç unutmamıştı. Ölümden kaçabilmek için tüm dünyayı arşınlayan, en nihayetinde tıpkı kader defterinin yazd ığı gibi, Azrail ile Çin-i Maçin'de buluşan adamın hikâyesi. Mustafa Ka- zancı bir çocu ğu olsa onun büyüdüğünü görebilecek kadar yaşa- yacağına inanmıyordu. Nereye giderse gitsin, kaç memleket ge- zerse gezsin, ailesindeki erkekleri telef eden erken ölümden kaça- mazdı ki. Büyümesini göremedikten sonra çocu ğu olsun istemi- yordu. Hem bir yerde kesilmeliydi artık soy ağaçlan. Tek erkek evlat olarak Kazancı ailesinin soyunu sürdürmek şöyle dursun, kökünden kesip atabilmek istiyordu.

Rose'la tanıştıkları günü hat ırladı; pek romantik bir karşılaşma değildi belki, bir supermarket koridorunda, elinde iki teneke nohutla. Seneler boyunca defalarca anlatmışlardı birbirlerine o anı, hatırlayabildikleri her ayrıntıyla dalga geçerek. Yine de hafı- zalarında farklı farkl ı yer etmi şti aynı sahne: Rose hep onun utan- gaçlığını, ürkek heyecanını hat ırlardı; o ise Rose'un parlayan sarı saçlarını ve ilk ba şta insanı irkilten at ılganlığını. Bir daha asla ürkmemişti Rose'dan. Aksine Rose'la birlikte olmak kendini, seni asla içine çekmeyeceğini bildiğin sakin bir akıntıya, hiçbir sürprizi olmayan yeknesak bir gidişata bırakmak demekti. Onu sevmeye başlaması fazla uzun sürmemi şti.

Sabahlan Mustafa, Rose'un mutfakta çalışmasını seyrederdi.

İkisi de severdi mutfağı ama tümüyle farkl ı sebeplerden. Rose ye- mek

pişirmeye olan düşkünlüğü ve kendini ancak orada tam an- lamıyla evinde hissettiği için severdi. Mustafa ise çalışırken onu seyretmeyi sevdiği için; bir sürü küçük aynntı aras ında, karolarla uyumlu kâğıt havlular, bir garnizona yetecek kadar kupa, tezgâhta kuruyan çikolata sosu... gündelik hayatın rehaveti, sıradanlığın cazibesi. Özellikle de Rose bir şeyler dilimler, böler, doğrar, kı- yarken onun tombul ellerini seyretmeyi severdi. Rose'u krep ya- parken seyretmek, hayatın Mustafa'ya bahşettiği en huzur verici görüntülerden biriydi. Yeni pişmiş krep üzerinde halkalanan ak- çaağaç şurubu kadar rahatlatıcı bir şey yoktu hayatta. Akçaagaç şurubu gelecek zamana aitti. Geçmişin prangalanyla hiçbir ilgisi, alakası yoktu. Tamamen Amerikal ı'ydı. Geçmişi olmayan bir göç- menin simgesiydi akçaagaç şurubu.

İlk başta anndsiyle ablalan sürekli mektup yazar, nasıl olduğunu, onları ne zaman ziyarete gelece ğini sorarak ona ulaşmaya çalışırlardı. Yüzleşmek istemediği sorular sorar, sürekli mektup ve hediye gönderirlerdi. En çok da annesi, en çok da o. Bu yirmi yıl zarfında annesiyle sadece bir kere görüşmüştü, o da İstan- bul'da değil Almanya'da. Jeologlar ve Mücevher Uzmanlan Kon- feransı için Frankfurt'a gitti ğinde annesinden oraya gelmesini is- temişti. Ana oğul Türkiye'ye dönemeyen siyasi sığınmacılann se- nelerdir yaptıklan gibi Almanya'nın bir kentinde buluşmuşlardı. Annesi onu görmek için öyle can atıyordu ki, iki saat mesafedeki İstanbul'a neden gelmediğini sormamıştı bile. İnsanlann anormal koşullara çabucak alışma konusunda sergiledikleri beceri ne kadar şaşırtıcıydı. Şartlar olağanüstü olduğunda tuhaflıklan normal kabul etmek insana özgü bir meziyetti.

Uçağın sonuna geldiğinde tuvaletlerin önünde durdu Musta- fa Kazancı, sırada bekleyen iki adamın arkasında. Bir gece önce- yi düşünerek içini çekti. İşten dönerken, Rose'dan gizli olarak Tucson'da son on senedir ara sıra gittiği bir yere uğramıştı. El Ti- radito mabedi.

Tucson'da mütevazı, sapa bir yerdeydi mabet. Amerika'da bir

günahkârın ruhuna adanmış tek yer oldu ğu yazılıydı küçük bir levhada. Aforoz edilmiş birinin, bir tradito'nun, günahkâr bir ada- mın ruhuna adanmış. Amerika değil Meksika asıllıydı mabet. S ı- nırdan geçen Meksikalı kaçaklar beraberlerinde getirmi şlerdi bu kültürü. Şimdi kimse 19. yüzyılın ortalarında vuku bulmuş hikâ- yenin ayrıntılarını bilmiyordu; günahkâr adam kimdi, günah ı neydi, daha da önemlisi nasıl olmuş da zelil ismine bir mabet adanmıştı? Meksikalı göçmenler bilirdi elbet bu sorular ın cevap- larını ama onlar da bu tür bilgileri kendilerinden olmayanlarla paylaşmaya pek istekli değillerdi. Zaten Mustafa Kazancı tarihi ayrıntıları ara ştırmakla ilgilenmiyordu. El Tiradito'nun özünde iyi bir adam olduğunu, en azından herkesten daha kötü daha fesat ol- madığını, yine de geçmişte korkunç şeyler, onu günahkâr diye yaftalayacak hatalar yaptığını, yine de bağışlandığını, hoş görül- düğünü ve pek çok faninin sahip olmadığı bir mabedin kendisine bahsedildiğini bilmek yeterliydi onun için.

İstanbul'a doğru yola çıkmadan önceki akşam Mustafa mabe- de tekrar gitmişti.

Aslında Tucson'da hatırı say ılır bir Müslüman cemaat de vardı ve istese camiye gidebilirdi mesela. Dindar değildi Mustafa, asla da olmamıştı. Tapınaklara, camilere, havralara ya da ayazmalara ihtiyacı yoktu. El Tiradito'ya u ğramasının sebebi başkaydı. Dua etmek için gitmiyordu oraya. Bir beklentisi yoktu. Tam da bu sadelik ve beklentisizlikti aradığı. Onu evvela buyur ardından da asimile etmek için can atmayan tek kutsal mekân olduğu için se- viyordu orayı. Müminler seni kendilerine benzetmeye çalışırken, bir günahkârın ruhuna atfedilen bu mekân gelen herkesi olduğu gibi kabul ediyordu. İddiasız, talepsiz, iktidarsız... Meksika ruhu- nun Amerikan âdetleriyle karışımı. Mabedde kendileri de günah- kâr olan başka başka insanların yaktığı düzinelerce mum duru- yordu; ziyaretçilerin günahlarını itiraf etti ği, sonra da katlayıp sakladığı kâ ğıtlar vardı duvar oyuklar ında. Mustafa bazen gözle- rini kapar, o kâğıtlan tek tek açıp okumayı hayal ederdi. Acaba neler yazmıştı insanlar? Neydi onlar ı en çok utand ıran günahlar?

Kimse görmeden alıp okuyabilseydi o kâğıt parçalarını. Belki bu- nu yapan biri çıkmıştı. Eğer öyleyse kendi kâğıdını da aç ıp oku- muş olabilirlerdi. Geride b ıraktığı korkunç bir günah ın dayanıl- maz ağırlığı... konuşulamayan, söze dökülemeyen, ancak bir kâ- ğıt parçasına yazılıp Arizona'da bir duvar oyuğuna sıkıştırılan bir itiraf...

"İyi misiniz efendim?" Safir lensli hostesti soruyu soran.

Başını sertçe sallay ıp cevap verdi. Bu sefer Türkçe konuşma- yacaktı onunla. Ka şlarını çat ıp İngilizce cevapladı, köklerini red- detmek istercesine inatla:

"Yes, thank you. I'm okay. Just a bit air sick..."*

Sokak lambasının perdeden sızan kadifemsi ışığı alt ında Zeliha Teyze elinde cep telefonu, çenesine dayalı votka şişesi ve diğer elinde yanan sigarasıyla, külçe gibi yatıyordu.

Banu Teyze tam zamanında girdi odaya. Az daha gecikse yangın çıkacaktı. Çabucak battaniyede giderek yayılan sigara ya- nığını söndürdü, k ız kardeşinin elindeki sigarayı kültablas ına bas- tırdı. Cep telefonunu alıp komodinin üzerine koydu, votka şişesi- ni yatağın altına sakladı, sonra Zeliha'nın üzerini örtüp, başucu lambasını söndürdü.

Nice sonra pencereyi açmak geldi aklına. Deniz esintisinin tuzlu kokusunu taşıyan serin bir hava vardı d ışarıda. Odanın için- deki duman ve koku dışarı ç ıkarken, Banu Teyze en küçük karde- şinin solgun, yaşından çok daha yorgun yüzüne baktı şefkatle. Dı- şarının loş sar ımtırak ışığı alt ında Zeliha Teyze'nin çehresi için için işiyormuş gibi görünüyordu. Alkolle keder bu yüze tabiatta eşine az rastlanır bir parıltı vermi şti adeta. Banu Teyze gözleri dolu dolu, usulca alnından öptü onu. Sonra her zamanki gibi omuz-

* Evet, teşekkür ederim, iyiyim, biraz uçak tuttu galiba.

lanndan sarkarak her hareketini dikkatle izleyen iki cinine baktı. "Ne yapacaksınız efendim?" diye sordu Ağulu Bey, başkasının felaketine tanıklık etmekten duyduğu hazla. Efendisini bu kadar çaresiz ve üzgün görmenin verdiği keyfi saklama zahmetine bile girmemişti. Muktedirlerin zayıflığını görmek hep ho şuna giderdi.

Kaşları çat ıldıysa da Banu Teyze tepki vermedi.

Bunun üzerine Ağulu Bey olanca cerbeze yeteneğini devşirip, aşağı atlad ı. Yatağın yanına, derin uykudaki Zeliha Teyze'nin ya- kınına oturdu. Aklından geçen fikirle gözleri parlamıştı. Çarşafın ucunu neredeyse Zeliha Teyze'yi uyandıracak kadar sertçe kavra- yıp, eşarp gibi başına bağladı.

"Sana bir şey söyleyeyim..." dedi Ağulu Bey, kollarını kavu ş- turmuş, sesini inceltmişti. Belli ki birini taklit ediyordu. "Bu dün- yada..."

Banu Teyze onun kimi taklit ettiğini hemen anladı ve s ırtı ür- perdi.

"Bu dünyada öyle habis şeyler vardır ki, Allah muhafaza, yü- reciği tertemiz insanların bunlardan hiç haberi yoktur. İsabet, var- sın bilmesinler zaten, bilseler iyi kalamazlardı, değil mi ya? Ama eğer bir kötülük madenine düşmüşsen, sağın solun necasetle ku- şatılmışsa, ya da görülecek bir hesabın varsa, o iyi kalpli insanlar derman olamaz yarana. İyilerden yardım isteyemezsin."

Banu Teyze, Ağulu Bey'e sert sert baktı ama beriki kafas ındaki çarşafı indirip eski yerine atlad ı, yüzünü biraz önce durduğu yere döndü, hayali diyaloğundaki ikinci konuşmacıyı canland ırmaya hazırlandı. İkinci konuşmacıyı taklit etmek için kalan kuru üzümleri bir anda havaya dizip, kolye bilezik yaptı. Bunları tak ıp sırıttı. Şimdi kimi taklit ettiğini anlamak zor değildi. Asya'nın tarzı hemen seçiliyordu.

Yaratıcılığının cazibesine kapılmış olan A ğulu Bey kibirli bir edayla devam etti taklitlerine: "Onun yerine kötü cinlerden mi yardım alacağımı söylemeye çal ışıyors/ın?"

Ağulu Bey kolyeyle bilezikleri çıkarıp yeniden yatağa atladı;

çarşafı tekrar ba şına sarıp daha kalın bir sesle cevap verdi: "Belli mi olur? Hoş, gönül ister ki asla mecbur kalmayasın kötünün yar- dımına. İnşallah lüzum

duymazsın. Ama velev ki duydun, o za- man sana kötü bir cin gerek."

"Yeter! Ne bu böyle?" diye öfkeyle araya girdi Banu Teyze, gerçi cevabı gayet iyi biliyordu.

"Bu..." Ağulu Bey öne eğildi ve oyunun sonunda alkış bekle- yen bir tiyatro oyuncusu gibi öne eğilip selam verdi."... zamanın içinde bir an. Mini minnacık bir dilim ortak hafızadan."

Sonra gözlerinden zehir saçarak sesini yükseltti: "Size kendi sözlerinizi hatırlattım efendim!"

Banu Teyze öyle derin bir korku hissetti ki o anda, bütün vü- cudu zangır zangır titredi. Bu mahlukun bakışında öyle fazla şer vardı ki, onu neden hemen azledip k ışkışlamadığını kendine aç ık- layamıyordu. Nasıl böyle yakınlaşabilmişti ona, ağza bile alınma- yacak bir sırrı payla şıyorlarmış gibi? Banu Teyze cininden hiç bu kadar korkmamıştı.

Keza kendisinden de, yapmaya muktedir olduğu büyülerden de daha evvel hiç bu kadar ürkmemişti.

On Altıncı Bölüm GÜLSUYU

K

em gözlere şiş, göz edenin gözüne kızgın şiş. Duydunuz mu o uğursuz sesi? Çat etti! Oh içime değ- di! Yüreğimin yağı eridi. Allah bilir ya birinin kem gözüydü o, haset mi haset. Allah muhafaza!"

İşte böyle demişti Cicianne pazar sabahı kahvalt ı sofras ında; semaver köşede fokurdamakta, Beşinci Sultan masanın altında bir parça daha peynir kapmayı bekleyerek m ırıldanmakta, alatur- ka Çırak programından bu hafta atılan aday kameralara uzun uzun neden kovulmaması gerekti ğini anlatmaktayken, Asya'nın elinde bir çay bardağı boydan boya çatlad ığında. Öyle ani olmuş- tu ki bardağın çatlaması, Asya yerinde sıçrargıştı. Tek bildiği her zamanki gibi bardağın yansına kadar dem koyduğu, içine bir di- lim limon attığı, ağzına kadar sıcak su doldurduğu, dört kesme şe- ker attığı, sonra tam bir yudum içmek üzereyken o nahoş çat ırtı- yı duydu ğuydu. Bardak aşağıdan yukarı yar ılmıştı, şiddetli bir depremden sonra toprağın üzerinde oluşan uğursuz çatlak gibi. Bir anda bardağın içindeki çay boşalmış ve dantelli örtünün üze- rinde koyu kahverengi bir birikinti oluşturmuştu.

"Ay yoksa sana nazar mı de ğdi?" Feride Teyze kuşkuyla kaş- larını çatarak Asya'y ı inceledi.

"Bana mı, tabii ya?" Asya acı ac ı güldü. "Ne demezsin! Bu

şehirde herkes emsalsiz güzelliğimi kıskanıyor ya."

"Sen geç dalganı. Daha bugün gazetede bir haber vardı. On sekiz yaşında bir çocuk, sapasağlam, sıhhatli ama sokakta karşı- dan karşıya geçerken pat diye dizlerinin üzerine düşüp ölmüş. Nazar değilse ne şimdi bu," dedi Feride Teyze.

"Kıssadan hisse için teşekkürler," dedi Asya. Ama kaçık tey- zesinin ne yana baktığını görünce duralad ı, tebessümü somurtma- ya dönüşüverdi. Kardanadam-kardankadın tuzluklarına bakıyor- du teyzesi. Oysa daha bir gün önce Asya onları kimsenin bulama- yacağını ümit ederek bir dolab ın köşesine saklamıştı. Ama işte yi- ne masadaydılar. Her ailede vardır böyle nesneler; kim bilir ne vakit alınmış, kullanıla kullanıla paralanmış ama hâlâ ortal ıkta dolaşan, bir başka dönemi, bir başka modayı yans ıtan ama gene de bir türlü çöpe atılmayan

nesneler. Bu seramik tuzlukla biberlik de zevksiz ve bayağı olduklar ı kadar dayan ıklı ve kal ıcıydılar an- laşılan. Kurtulmak mümkün değildi onlardan.

"Keşke Cicianne daha sıhhatli olsaydı, şimdi sana kurşun dö- kerdi," dedi Banu Teyze. Her türlü uhrevi ve semavi konuda ev- deki otorite olmasına rağmen Banu Teyze kurşun dökemezdi. Zi- ra bunu yapabilmek için birilerinden el alması gerekiyordu ki bu hak zamanında kendisinden esirgenmişti.

Tuhaftır, yaklaşık on yıl kadar evvel Cicianne, alzheimer has- talığının henüz ilk safhalanndayken, ailede kurşun dökme işini devredeceği kadını seçme zaman ının geldiğine karar vermişti. Ne var ki herkesin haklı olarak bekledi ği üzre Banu Teyze'yi seçmek yerine, halefi olarak ezeli zındık Zeliha Teyze'yi tayin etmişti. Bu tercih, ailede büyük çalkantılara neden olmuştu o dönem.

"Dalga mı geçiyorsun?" diye c ırlamıştı Zeliha Teyze ihtiyar kadının kararını duydu ğunda. "Ben kurşun murşun dökemem. Dua bilmem, inançlı bile de ğilim. Agnostiğim ben."

"O kelimenin-ne mânâya geldiğini bilmiyorum ama hayra alamet olmadığı ortada," demi şti Cicianne hiç oralı olmadan. "Kabiliyetin var. Mizacın müsait. Sırrı ö ğren, kâfi."

"Neden ben?" diye sormuştu Zeliha Teyze kendini bu ihtima-

li dikkate almaya zorlayarak. "Niye ablamı seçmiyorsun? Banu ablam kurşun işinin sırrını ö ğrenmeye can atıyor. Ben işe yara- mam. Büyü müyü öğrenecek en son kişi benim bu evde."

"Bunun büyüyle alakası yok. Kuran- ı Kerim büyüyü yasakla- mış zaten," diye ç ıkıştı Cicianne. "Ablan ın nasibi başka seninki başka. Kurşun işinde sen doğru kişisin. Kararlısın, tezcanlısın, öf- kelisin."

"Öfke mi dedin? İyi de öfkenin bu işe ne faydası var? Gönül fukarası tiplere sövüp saymak söz konusu olsa en iyi aday ben olabilirim de, mesele başkalanna yardım elini uzatmaya gelince kimseye bir faydam dokunacağını sanmam anneannecim," de- mişti Zeliha Teyze sırıtarak.

"İçindeki iyiliği küçümseme," demişti Cicianne cevaben. "Senin dilin murdar ama kalbin temiz."

İşte o zaman Zeliha Teyze konuyu ilanihaye kapatan bitiriş cümlesini sarfetmişti. "Benden kurşuncu murşuncu olmaz. Ka- fam karışık olabilir ama inkârımda, isyanımda ve dahi inançsızlı- ğımda sebat edecek kadar taşaklıyım!"

"Tövbe de. Git derhal ağzını sabunla y ıka," diye azarlamıştı bu tartışmaya kulak misafiri olan Gülsüm Nine. "Tövbe istiğfar et."

Ama Zeliha Teyze geri almamıştı laflar ını. Bu konuşmadan sonra bu ve benzeri konulardan ısrarla uzak durmuştu. Ailesinin yarısı kaskat ı laik Kemalist, di ğer yarısı ise dini bütün Müslü- mandı. İki taraf hem sürekli çatışarak hem de kendilerince bir uyum geliştirerek aynı çat ı alt ında yaşamayı ba şarırken, paranor- mal yetenekler su gibi, ekmek gibi, tuz gibi normal kabul edili- yordu. Zeliha Teyze her iki tarafa da eşit uzaklıkta durmayı tercih etmişti.

Neticede Cicianne, senebesene Kazancı hanesindeki tek kur- şun dökücü olarak kalmıştı. Ne var ki yakın zamanlarda bir sabah kendini elinde ne yapacağını bilemedi ği bir tava dolusu erimiş kurşunla bulunca, bu işi bırakmak zorunda kalacaktı.

"Ne demeye elime tutuşturdunuz bu fokur fokur tavayı," diye sormuştu Cicianne. Tavayı elinden usulca alm ışlardı. O zaman-

dan beri bu vazifeyi asla yapmamıştı. Şimdi konu bir kere daha açılınca bütün

başlar ihtiyar kadına döndü; bakalım konuşulanları takip edebilmiş mi diye.

Kahvaltı sofras ında aniden ilgi odağı haline gelen Cicianne başını kald ınp mavi-gri boş gözlerle ailesine bakt ı. Bir taraftan da sucuğunu gürültülü gürültülü çiğnemeye devam ediyordu. Lok- masını yuttu, usulca ge ğirdi ve tekrar kendi dünyasına kaçıyor- muş gibi göründü ğü bir anda, herkesi belleğinin berraklığıyla şa- şırtıverdi:

"Asyacığım, sen hiç merak etme, ben sana kurşun dökerim. Ne kadar kem göz varsa üstünde çatır çatır çatlatınm hepsini."

"Eksik olma Cicianne," dedi Asya uysalca gülümseyerek.

Asya küçükken Cicianne nazan savuşturmak için düzenli olarak kurşun dökerdi ona. Doğrusu pek cılız bir bebek olan As- ya'nın da fani hayatının başlangıcında az biraz yardıma ihtiyacı varmış gibi görünüyordu. Nedense sürekli aya ğı tak ılıp yüzüstü düşer; her seferinde alt dudağını kanat ırdı. Her seferinde kabahati bebeğin dengesiz adımlan yerine nazarda bularak, Cicianne'ye havale ederlerdi onu.

İlk başlarda bu tören Asya için keyifli eğlenceli bir oyundan ibaretti - bir de büyüklerin ilgisine mazhar olduğu için mesut. Çocukken her türlü sihr-i helal ve sihr-i haramdan hayli keyif al- dığını hat ırlıyordu; büyüye olmasa da aile büyüklerinin devr-i fe- leğe söz geçirebileceğine inanacak kadar toy olduğu zamanlarda. Bilhassa kurşun dökme töreninin aynntılanndan hoşlanırdı: evin en kıymetli halısının üzerine bağdaş kurup oturmak, ba şının üze- rine bir battaniyenin gerilmesini izlemek, bu tuhaf çadmn altında kendini korunaklı ve sakl ı hissetmek, herkesin m ır mır okuduğu dualan dinlemek ve nihayet o cızlayan sesi, tiz bir çığlık gibi, Ci- cianne'nin su dolu bir tencereye erimiş kur şun döküşünün sesini ve o sese eşlik eden kelimeleri işitmek:

Elemterefiş kem gözlere şiş Göz edenin gözüne kızgın şiş

Kurşun çabucak katılaşır, her seferinde farklı şekiller alırdı. Battaniyenin altındaki kişiye nazar değmişse, kurşunun ortasında daima göz şeklinde bir delik oluşurdu. Asya böyle bir deliğin oluşmadığı bir zaman hat ırlamıyordu hiç.

Velhasıl Asya, Banu Teyze'nin gelene gidene fal bakmasını, Cicianne'nin nazarı savu şturmasını seyrede seyrede büyüdü ğü haJde annesinin pabuçdilli agnostikliğini miras almıştı son tahlil- de. Ona kalsa her şey bir yorum meselesiydi, ya da bir tercüme hatası. Ne gördüğün, ne görmeye yatkın olduğuna bağlıydı. Efla- tun bir canavar görmeye hazırsa gözlerin, eflatun canavarlar gör- meye başlayabilirdin pekâlâ. Benzer şekilde fal dünyasında da maksat ve niyet esastı. Yeterince adanmış ve yeterince imanl ı ba- karsanız, kapkara bir kahve telvesinde bile eflatun canavarlara rastlayabilirdiniz.

Ama Ciciannesine itiraz etme niyetinde değildi Asya. Yaşlı kadına duyduğu sevgi ağır basmıştı. Teklifi reddedemedi. "Peki olur," dedi omzunu silkerek. Hem zaten Cicianne'nin bu meseleyi birkaç dakikaya kadar unutacağına öyle emindi ki. "Kahvaltıdan sonra bana kurşun dökersin, eski günlerdeki gibi."

Alt kattaki banyonun kapısı tam o esnada aç ıldı ve hayli uy- kusuz, bitkin görünen Armanuş yanlar ına geldi. Kimse bunu ona söylemeye cesaret edemese de, keder onu daha da güzelleştirmişti. Farklı bir çehreydi şu anda taşıdığı. Etrafındaki dünyayla nere- deyse hiç bağı olmayan, adeta daha ya şlı bir Armanu ş. Ağır ağır, sarsakça taşıyordu bedenini.

"Başın sağolsun. Babaanneni kaybetmene çok üzüldük," dedi Zeliha Teyze sıkıntılı bir sessizlikten sonra. "Taziyelerimizi kabul et."

"Teşekkür ederim," dedi Armanuş, gözlerini herkesten kaçı- rarak. Boş bir sandalye çekip Asya'yla Banu Teyze'nin aras ına oturdu. Asya ona çay koyarken, Banu Teyze yumurta, peynir ve ev yapımı kay ısı reçeli doldurdu taba ğına. Sekizinci simidi de ona verdiler, pazar sabahları sekiz simit alma âdetini bozmad ık- larından.

Ama Armanuş yiyeceklere kay ıtsızca bakmakla yetindi. Ça- yını birkaç saniye dalg ın dalgın karıştırdıktan sonra Zeliha Tey- ze'ye dönüp sordu: "Annemi karşılamak için sizinle havaalanına gelebilir miyim?"

"Tabii canım, birlikte gideriz," dedi Zeliha Teyze başını sal- layarak, sonra da söylediklerini berikilere tercüme etti.

"Ben de geliyorum," diye atıldı Gülsüm Nine.

"Tamam anne, sen de gel," dedi Zeliha Teyze, yine başını sal- layarak.

Asya dayanamadı: "Ben de geliyorum."

Ne var ki bu sefer olumsuz bir cevap çıktı Zeliha Teyze'den. "Olmaz küçük hanım. Sen uslu uslu burada otur, kurşununu dök- tür."

Kırgın, asabi başını çevirdi Asya. Bu da ne böyle? dercesine baktı etraf ına. Neden kendisi dışanda bırakılıyordu? Bu evde bir nebze ifade ve düşünce özgürlüğü varsa dahi, belli ki bu haklar bir tek kendisinden esirgeniyordu. İş ona gelince hanedeki rejim mutlak totalitarizme dönüşüveriyordu. Asya yeise kapılarak içini çekti. Hayatındaki dertlerin sembolü oymuş gibi h ınçla seramik tuzluğa uzandı. Çirkin kardanadamın boyası akm ış pörtlek gözle- rine baktı kederle.

Kenardan onu seyreden Banu Teyze şefkatle seslendi: "Bir- likte alışverişe çıkalım mı can ım? Kahvaltıdan sonra ikimiz kol kola alışveriş yapal ım, üst baş alal ım ne dersin? Biraz keyif çata- rız."

Asya teslimiyetle başını sallad ı.

"Ama ondan önce..." Banu Teyze cümlesinin ortasında durdu, "gel mutfakta aşureleri kâselere koymama yardım et."

Aynı b£ ş hareketini tekrarlad ı Asya. Hayat boktan, diye dü- şündü, hep aynı terane...

Mustafa'nın varmasına az bir zaman kala, kalabalık bir hafta sonu ikindisi hayli revaçta bir lokantanın mutfağı nas ıl kokarsa aynen öyle kokuyordu Kazancıların mutfağı. Ama bu rayiha demetinin içinde en baskın olan şüphesiz tarçın kokuşuydu. Tezgâhın başına geçip, aşureyi kepçeyle koca kazandan cam kâselere boşaltmaya başladı Asya; her birine bir buçuk kepçe. Zeliha Teyze

nin onu neden havaalanına götürmediğini merak ediyordu. Arabada yer vardı. Arabada yer var da, hanfendinin yüreğinde bana yer yok, diye homurdandı. Tuhaf ama Zeliha Teyze onu misafirlerden uzak tutmaya çalışıyor gibiydi. Annesinin, Mustafa'nın yirmi yıl sonra dönmesine de pek sevinmediğini fark etmişti. "Yardım edebilir miyim?"

Arkasını döndü ğünde Armanuş'un onu seyrettiğini gördü. "Tabii, neden olmasın, teşekkürler." Asya ona bir avuç dövülmüş f ındık verdi. "Şunu kâselerin üzerine serper misin?"

Sonraki on-on beş dakikay ı Şuşan Nine'yi yâd ederek, yan yana çalışarak geçirdiler.

"İstanbul'a neden geldim biliyor musun Asya?" diye mırıl- dandı Armanu ş nice sonra. "Babaannemin do ğduğu şehre tek ba- şıma gelirsem, aile mirasımı ve şu hayatta nerede durduğumu da- ha iyi anlayacağımı zannetti ğim için geldim İstanbul'a. Ermeni olmanın anlamını içime daha iyi sindirebilmek için tan ışmak is- tedim Türklerle galiba. Aslında bu seyahat başlıbaşına babaanne- min geçmişiyle bağlantı kurma çabas ıydı. Doğduğu evin fotoğ- raflarını çekip ona sürpriz yapacakt ım. Sonra San Francisco'ya dönünce yanı ba şına oturup bunları ona gösterecektim... Hiç an- latmadığı an ılarını anlatmas ını isteyecektim. Anlatt ıklarını yaz ıya geçirmeyi düşünüyordum. Geç kaldım..." Armanuş a ğlamaya başladı. "Onu son bir kez göremedim bile."

Başkalarına sevgi ve şefkat göstermeye alışık olmayan Asya biraz acemice de olsa Armanuş'a sarıldı. "Çok üzgünüm, keşke elimden bir şey gelse," dedi. "Sen İstanbul'dan ayrılmadan önce birlikte biraz daha dolaşıp babaannenin geçmişinden başka yadi- gârlar ararız. İstersen tekrar evin olduğu yere gidip, başka insan-

larla konuşuruz, belki bir şey bulunur."

Armanuş ba şını iki yana sallad ı: "İyi olurdu ama doğrusu an- nem buraya geldikten sonra tek başına çıkmak zor olur. Beni tek başıma surdan şuraya bırakmayacağına eminim. Aşın koruyu- cudur."

Arkalarında ayak sesleri duyunca sustular. Banu Teyze ne yaptıklarına bakmaya gelmişti. "Armanuş a şurenin hikâyesini bi- liyor mu?" diye sordu gözlerinin içi gülerek, bir sorudan ziyade hikâyeye girişti bu.

İki genç kadın fındık dövüp nar ayıklayıp tezgâhın üzerinde- ki düzinelerce aşure kâsesine tarçın serperek yan yana çalışırken, Banu Teyze anlatmaya başladı.

"Bir varmış bir yokmu ş, uzak bir diyarda, dar zamanda, in- sanların sapkınlıkları dizboyuymu ş. Bu rezalet ve melameti yete- rince seyreden Allahü Teala kullarının kendilerine çekidüzen ver- mesini sağlamak ve nedamet getirmelerine fırsat tanımak için be- lagat ve feraset sahibi Hazreti Nuh'u göndermiş. Ama Nuh pey- gamber ne vakit doğrulan vazetmek için ağzını açsa, sözleri kü- fürlerle bölünmüş. Ona demediklerini bırakmamışlar: deli, çatlak, kaçık..."

Asya teyzesini nasıl tavlayacağını gayet iyi bildi ğinden, hın- zırca takıldı: "Ama herkesten fazla kansmın ihaneti perişan etmiş Nuh'u, değil mi teyzecim? Nuh'un kansı da putperestlerin saflar ı- na katılmış di mi?"

"Hem nasıl, vicdansız kaltak!" diye gaza geldi Banu Teyze, dini bir hikâyeyi böyle kaba kelimelerle bezemekten rahatsız ol- sa da.

"Gene de çok uğraşmış Nuh Peygamber. Kar ısıyla ahaliyi ik- na etmek için elinden geleni yapmış. Tam 800 yıl boyunca didin- miş... Nasıl bu kadar uzun sürmüş diye sormay ın," diye önceden uyardı Banu Teyze. "Zaman okyanusta bir damlad ır sadece. Bu- dur anın tanımı. Hangisinin büyük hangisinin küçük olduğunu görmek için ölçemezsin damlaları. Nuh da halkını do ğru yola çekmeye çalışarak, onlar için dua ederek tastamam 800 yıl geçir-

miş. Günün birinde Tanrı ona Cebrail'i göndermi ş. Bir gemi yap ve her tür canlıdan bir çift al güverteye, diye fısıldamış melek."

Tercümeye gerek olmayan hikâyeyi tercüme ederken, Asya' nın sesi biraz katılaşmıştı çünkü bu en az sevdi ği bölümdü.

"Hazreti Nuh'un gemisinde her inançtan her mezhepten ahlak sahibi insanlar varmış," diye devam etti Banu Teyze. "Hazreti Da- vud'da oradaymış, Hazreti Musa da, Hazreti Süleyman, Hazreti İsa, Hazreti Muhammed de, Allanın Selamı Hepsinin Üzerine Ol- sun. Gemiye erzak doldurup beklemeye başlamışlar.

"Çok geçmeden tufan kopmuş. Allah şöyle buyurmuş: Ey gökyüzü! Yağmurunu aşağı bo şalt. Artık tutma kendini. Gazabını gönder! Sonra yeryüzüne emretmiş: Ey yeryüzü, sulan sakın em- me. Dalgalar öyle hızlı yükselmi ş ki gemide olmayanlar ın hiçbiri hayatta kalamamış."

Çevirmenin sesi yumuşayıverdi çünkü bu Asya'nın en sevdi- ği bölümdü. Dalga dalga kabaran suların köyleri, şehirleri ve mimsiz medeniyetleri, bir de geçmişin istenmeyen anılarını y ıkıp geçişini tahayyül etmeyi severdi.

"Günlerce yol almışlar, her yer cumbul cumbul şuymuş. Yiyecek azalmaya başlamış. Yemek yapacak malzeme kalmamış. Nuh da herkesten elinde ne varsa getirmesini istemiş; böcekler, kuşlar, farklı inançlara sahip insanlar ellerinde kalan ı getirmi şler. Bütün malzemeyi birbirine katıp koca bir kazan dolusu aşure pi- şirmişler." Banu Teyze efsanede anlatılanın ta kendisiymiş gibi ocağın üzerindeki kazanı i şaret etti gururla. "İşte bu tatlının hikâ- yesi budur. Bu kadarını belki herkes bilir. Bilmedikleri bu hikâye- de kazanın önemi! Biz Kazancılar olmasak, aşure de olmazdı..." "Tabii ya," diye kıkırdadı Asya. "Ba şrolde Nuh peygamber ve biz Kazancılar..."

Banu Teyze'nin nezdinde, insanlık tarihindeki tekmil mühim olaylar aşure günü vuku bulmuştu. Allahü Teala, Hazreti Âdem'in tövbesini o gün kabul etmişti mesela. Hazreti Yunus onu yutan yunus tarafından aşure günü azat edilmiş, Hazreti Mevlana Şems' le bu kutlu günde karşılaşmış, Hazreti İsa Tanrı kat ına aynı gün

alınmış, keza Hazreti Musa'ya On Emir aşure günü indirilmişti.

"Armanuş'a sorsana, bize Ermenilerin en önemli günü nedir söylesin," dedi Banu

Teyze bilgiç bilgiç, bunun da aynı güne denk geldiğine itimadı tam.

"24 Nisan 1915. Soykırım," cevabını verdi Armanu ş. "Hadi bakalım ne yapacaksın. Bu senin aşure takvimine pek uymuyor," dedi Asya teyzesine.

İşte tam o sırada Zeliha Teyze omzunda çantasıyla mutfakta belirdi: "Havaalanı yolcular ı için kalk ış zaman ı!"

"Ben de sizinle geliyorum," dedi Asya kepçeyi tezgâha bıra- karak.

"Bunu konuştuğumuzu zannediyordum," diye buz gibi bir edayla cevap verdi Zeliha Teyze. Sanki başka biriydi konuşan. Ürkütücü bir ton vardı sesinde, onun a ğzından başka biri konuşu- yormuşçasına. "Sen evde kalıyorsun küçük hanım," buyurdu se- sindeki yabancı.

Asya'nın en çok kanına dokunan Zeliha Teyze'nin çehresini kaplayan ifadeyi okuyamamaktı. Annesinin canını s ıkacak bir şey yapmış olmal ıydı ama bunun ne oldu ğuna dair en ufak bir fikri yoktu. Belki de meVcudiyeti kâfiydi. Varlığı yetiyor da art ıyordu annesini mutsuz etmeye.

Zeliha Teyze ile Armanuş gittikten sonra, kepçeyi b ırakıp el- lerini havaya kaldırdı Asya: "Gene ne suç i şledim kim bilir. Zaten ne yaparsam yapayım yaranamıyorum..."

"Hiçbir suç işlemedin canım, annen seni çok seviyor," diye mırıldandı Banu Teyze. "Sen benimle kal burda. A şureleri süsle- riz, sonra da alışverişe çıkarız."

Ne var ki Asya'nın içinden alışverişe gitmek gelmiyordu. İçini çekerek henüz süslenmemiş kâseleri süslemek üzere bir avuç nar tanesi aldı. Kaybolmuş bir masal çocu ğunun eve dönmesini sağlamak için işaret bırakıyormuşçasına, düzenli, dikkatli bir bi- çimde serpiştirdi taneleri. Birden bu nar tanelerinin başka bir ha- yatta küçücük, kıymetli yakutlar olabileceği geçti zihninden. "Teyzecim," dedi en büyük teyzesine dönerek. "Senin şu al-

tın broşuna ne oldu? Hani nar şeklinde olan, nerede?"

Banu Teyze'nin rengi attı. Sol omzunda oturan Ağulu Bey ke- yifle tısladı kula ğına:

Söyler misiniz efendim? Hatırladığımız şeyleri ne zaman ha- tırlar, sorduğumuz sualleri neden sorarız? Rastlantısal olan şey- ler tesadüf müdür yoksa tevafuk mudur?

Tevafukatı gaybiye...

Nuh tufanı ne denli yutucu ve ta şkın olsa da sonunda, sakin sakin başlamıştı asl ında; usulca, bir-iki damla yağmurla. Yaklaşmakta olan felaketi haber veren tek tük damlalar, kimsenin okuyamadığı mühürlü bir mektup gibiydi. Gökyüzünde topak topak kara, kasvetli bulutlar vardı; kem gözlerle dolu erimiş kur şun gibi gri ve ağır. Her buluttaki her bir delik, ahir zamanda işlenmiş belli bir günah için gözyaşı döken semavi bir gözdü.

Ama Zeliha Teyze'ye tecavüz edildiği gün alabildiğine bulut- suzdu gökyüzü. Yağmur, yoktu yolda. O meşum günde semanın nasıl da berrak olduğunu daima hatırlayacaktı, seneler seneler bo- yu. Tanrı'dan yardım dilemek için gözlerini havaya diktiğinden değil; boğuşma esnasında başı bir ara yataktan sarkt ığı ve üzerin- deki adamın ağırlığı alt ında kımıldanamadığı için. Bak ışları gayri ihtiyari gökyüzüne kilitlenmiş, orada ağır ağır süzülen devasa bir reklam balonunu fark etmişti. Balon turuncu siyahtı ve üzerinde büyük harflerle KODAK yazıyordu.

O esnada garip mi garip bir fikir gelmişti aklına. Dünyada olan biten her şeyin fotoğrafını çeken bir kamera oldu ğunu dü- şünmüştü bu balonun. Ürpermişti. İstanbul'da eski bir konağın bir odasındaki tecavüzün fotoğrafını çeken polaroid bir foto ğraf ma- kinesi.

Çekmiş miydi acaba resimlerini o gün o semavi kamera? Du- ruyor muydu Tann'nın belleğinde yaşanan acı, işlenen günah...

Yoksa zaman aşımına mı u ğramıştı her şey gibi bu da?

Kazancı ailesinde nadide bir lütuf olan yaln ızlığın tadım çı- kararak odasında oturuyordu kuşluk vaktinden beri tek başına. Babası Levent Kazanc ı

hayattayken evde kimsenin kap ısını kapa- masına müsaade etmezdi. Mahremiyet, şüpheli faaliyetler içinde olmak demekti. Her şeyin görünür ve açıkta olması laz ım gelirdi. İnsanın kapısını kilitleyebilece ği tek yer banyoydu, ama orada dahi haddinden uzun kalındığında, muhakkak birisi gelip kapıyı yumruklardı. Ancak babasının ölümünden sonra odasının kapısını kapamaya başlayabilmişti Zeliha. Gerçi ne ablaları ne de annesi anlayabiliyordu kendi içine çekilme arzusunu, tüm dünyayı d ı- şarıda bırakma ihtiyacını. Zaman zaman kendine ait bir eve taşın- manın hayallerini kurardı Zeliha. Ah kim bilir nas ıl da muhteşem olurdu kendine ait bir mekâna çıkmak. Varsın doğru dürüst yiye- ceği olmasın dolabında, mobilyalar eşyalar bulunmasın salonun- da... tamtakır bir eve de razıydı; yeter ki yalnız kalabilsin, diledi- ği gibi doya doya.

O gün Kazancı kad ınları sabah erkenden kalk ıp Levent Ka- zancı'nın mezarını ziyarete gitmi şti ama Zeliha bir bahane uydu- rup evde kalmıştı. Böyle cümbür cemaat gitmek istemiyordu me- zarlığa. Tek başına gitmeyi yeğliyordu. Tek gidip, mezartaşının yanı ba şında bağdaş kuracak ve babas ına hayattayken cevapsız bıraktığı sorulan soracakt ı. Kendi evlatlanna karşı neden o kadar haşin ve sevgisiz davrandığını, onlan neden disiplin tabir ettiği cendereye tabi tuttuğunu bilmek istiyordu. Hayaletinin nasıl hâlâ herkese musallat olduğunu, hâlâ günün olmadık saatlerinde mev- cudiyetleriyle babalarını rahats ız etmekten korkarak nasıl sesleri- ni alçalttıklarını bilip bilmedi ğini sormak istiyordu. Levent Ka- zancı evde gürültü pat ırtıdan hoşlanmazdı, özellikle de çocukla- rın çıkarttığı seslerden. Bebeklikten itibaren f ısıldayarak iletişim kurmayı ö ğrenmişti çocuklar da. Bir Kazancı çocu ğu olmak her şeyden evvel Sessiz İletişim Dili'ni konuşmak demekti. Yeri gel- diğinde kedi gibi mınldanarak, yeri geldiğinde perdeli imalar ya da şifreler aracılığıyla meramını anlatarak, yeri geldi ğinde salt

kaş göz i şaretleri kullanarak... Bu hileli ve hafi dil gündelik ha- yatlarının her noktasına sirayet etmişti.

Diyelim ki çocuklardan biri, babalarının odasının yanındaki odada ya da koridorda düşüp kendini yaraladı, vargücüyle çığlı- ğını yutar, elini s ıkıca kanayan yaraya bastırır, parmaklarının ucunda tıp tıp aşağıya, mutfağa ya da bahçeye iner; duyulmaya- cak kadar uzaklaştığına emin olduktan sonra, ancak o zaman ve orada koyverirdi çığlığını. Bütün bu önlemlerin ve bunca temkin- liliğin altında hayali ve fuzuli bir beklenti vardı. Eğer doğru dav- ranıp yanlış yapmazlarsa babalar ını k ızdırmayacakları zann ı.

Her akşam Levent Kazancı i şten döndükten sonra çocuklar masanın önünde tek sıra halinde toplanır, teftiş edilmeyi bekler- lerdi. Asla doğrudan o gün uslu durup durmadıklarını sormazd ı onlara. Küçük bir bölük gibi sıraya dizer; bazı uzun baz ı k ısa, tek tek yüzlerini incelerdi. Banu (koruyucu büyük abla olarak daima kendinden ziyade kardeşleri için endişe ederdi), Çevriye (en su- lugözlüleri olarak habire ağlamamak için dudaklarını ısırırdı), Fe- ride (babasıyla göz teması kurmaktan aciz, asabi asabi gözlerini deviriردi), tek oğul Mustafa (bu sefil grup arasından sıyrılmayı, babasının gözdesi olmayı umard ı) ve en küçükleri Zeliha (yüre- ğinde inceden inceye intikam arayışı kabar ır, haksızlığa karşı hınçlanırdı). Babaları çorbas ını bitirene ve derken ya birine, ya ikisine, ya üçüne... ya da şanslıysalar hepsine birden masaya otur- malarını söyleyene kadar beklerlerdi.

Zeliha babasının dinmeyen azarlarını, hatta düzenli tokat ve dayaklarını dahi, ak şam yemeği öncesi tabi tutuldukları bu tefti ş- ler kadar önemsemezdi. Masanın yanında hareketsizce dikilmek zorunda kaldıklarında, babaları tek tek yüzlerine bakt ığında ve alınlarında ancak kendisinin okuyabileceği büyülü bir mürekkeple o gün yaptığı yaramazl ıkların yazılmış oldu ğunu anlattığında, Zeliha çaresizlikten yumruklarını s ıkardı.

"Neden adam olmuyorsunuz? Bu kadar mı zor sizi adam et- mem?" diye adeta hiddetten arınmış bir sesle sorard ı Levent Ka- zancı, ne zaman çocuklardan birinin alnında bir kabahat okusa.

Ekseriya birine kızınca hepsini birden cezalandırmaya karar ve- rirdi.

Evdeki huylarına bakıp da, Levent Kazancı'nın dışarıdaki hallerine akıl sır erdirmek mümkün değildi. Sokağa adımını atar atmaz başka birine dönüşüverirdi

adeta. Konağın dışında onunla karşılaşan herkes, kendisini bir metanet, bir adalet ve hakkaniyet abidesi sanabilirdi. Levent Kazancı'nın kızları kaç kez i şitmişti en yakın kız arkadaşlarından, günün birinde tıpkı onlar ın babaları gi- bi bir adamla evlenmeyi hayal ettiklerini... Ne var ki Kazancı ai- lesinin reisi, sadece yabancılara saklardı şefkatini. Eve girer gir- mez, ayakkabılarını ç ıkanp terliklerini giyer gibi, titiz ve güveni- lir bürokrattan otoriter babaya dönüşüverirdi. Cicianne bir kere- sinde, onun çocuklarına bu kadar tahammülsüz davranmasının sebebinin çocukken çok acı çekmi ş, öz annesi tarafından terk e- dilmiş olmas ında yattığını söylemi şti.

Sebebi ne olursa olsun, Zeliha babasının soyundaki bütün er- kekler gibi erkenden öldüğü için şanslı oldu ğunu düşünmekten alamıyordu kendini. Katı babalar ın yaşlılığı pek zavall ı olur. Le- vent Kazancı kadar sert ve ters bir adam muhtemelen ihtiyarl ık- tan zevk almayacak; zayıf ve hasta düşüp, çocuklarının insafına kalmaktan azap duyacaktı.

Babasının mezarına giderse, onunla tüm bunları konu şmak isteyeceğini biliyordu. Ne var ki, bir kez konuşmaya başlayınca, nazardan çatlayan bir bardak gibi dağılabilirdi. Ağlamaktan öle- siye korkuyordu Zeliha. Sevmiyordu zml zırıl ağlayan hatunları. Hele hele başkalarının önünde ağlama düşüncesi dehşetengiz ge- liyordu. O sulugözlü zırlak kadınlara, bilhassa ailesindeki kimi si- malara çekmeyeceğine dair daha yeni söz vermişti kendine. Olur da ağlama ihtiyacı duyarsa, bunu tek ba şına halledecekti. Bu yüz- den de, yirmi yıl kadar önce o bulutsuz yağmursuz günde Zeliha Teyze, diğer Kazancı kad ınlarıyla mezarlığa gitmek yerine, evde kalmayı tercih etmi şti.

Günün çoğunu miskin miskin dergi karıştırıp hayal kurarak yatakta geçirmişti. Yatağın ucunda bacaklarım tıraş etti ği jilet du-

ruyordu. Annesi görse nasıl sinirlenirdi. Vücut tüylerini ağdayla alması gerekti ğini kaç kez tembihlememiş miydi? Jilet erkeklere özgüydü, ağda cins-i latife. Tıraş erkeklerin tek ba şına yaptığı bir faaliyetti, ağda ise toplu bir dişil törendi. Ayda iki kere Kazancı kadınlan oturma odasında toplanıp ağda yaparlardı. Önceki ağda topaklarım eritirlerdi kısık ateşte. Tüm evi sarardı o şekerimsi, baygın rayiha. Sonra halıya dizilip gevezelik ede ede, sıcak yapış- kan dilimleri bacaklarına tatbik ederlerdi. Soğuyana kadar bekle- nir, o esnada biraz daha sohbet edilirdi. En nihayetinde düzineler- ce ağda peş pe şe çekilirdi, arkalarında kıpkırmızı izler b ırakarak. Bazen hep birlikte mahalle hamamına gidip göbek taşında, buhar altında yaparlardı a ğdayı. Hamamdan nefret ederdi Zeliha, tıpkı ağda merasimlerinden hazzetmediği gibi. Sırf kadınlara ait yer- lerden ve faaliyetlerden hoşlanmazdı zaten. Bacaklar ını t ıraş et- meyi tercih ederdi bu sebepten; olabildiğince çabuk, basit ve ki- şisel.

Bacaklarını yataktan sark ıtıp karşıdaki aynada uzun uzun kendine baktı. Avcuna krem alıp, nemlendirmek için bacaklarına sürdü. Gül suyu kokuyordu. Kremi ağır ağır sürerken, bir yandan da vücudunu dikkatle inceliyordu. Güzelliğinin farkındaydı ve gizlemeye çalışmıyordu. Dört kız kardeşin en güzeli oydu. Ama bu bilgi asla dillendirilmemesi gereken hakikatlerden biri oldu- ğundan, o da bunu kendine saklıyordu. Annesi güzel kadınların iki kat daha mütevazı ve erkeklere kar şı çok daha dikkatli olmas ı gerektiğini söylerdi sık sık. Zeliha bunun, kendisi asla güzel olamamış k ıskanç bir kadının zırvalan olduğunu düşünürdü o yaşlarda.

Odanın içinde salına salına yürüyüp kasetçalara Bülent Er- soy'dan bir kaset koydu. Zaten sabahtan akşama kadar başka bir şey dinlediği yoktu bugünlerde. Tüm şarkı sözlerini biliyordu ez- bere. Aslında Ersoy'un yeni bir albüm çıkartmasının zamanı gel- mişti ama darbeden beri hâlâ kontrolü elinde bulunduran askeriye buna izin vermiyordu. Generallerin neden sahnede transseksü-el şarkıcı istemedi ğine dair bir teorisi vardı Zeliha'n ın:

"Varlığını tehdit olarak alg ıladıklan için," dedi, beyaz kürk- ten semiz bir pofuduk yastık gibi yatağa kıvnlmış, yemyeşil göz- leriyle onu seyreden Üçüncü Paşa'ya. "Güç odaklannın sevmediği bir şey varsa, o da ilgi odaklan! Bülent hanımın sesi öyle ef- sunkâr, kıyafetleri öyle gösterişli ki, Allah bilir ya, o televizyona çıkarsa, kimsenin kurbağa yeşili üniformalı askerleri dinlemeye- ceğinden korkuyorlar. Düşünsene. Ordunun yönetime el koyma- sından daha kötü ne olabilir? Ordunun yönetime el koyduğunu kimsenin iplememesi!"

İşte o sırada tok tok vuruldu kapıya. Cevap beklemeden içeri daldı d ışarıdaki.

"Gene kendi kendine mi konuşuyorsun, salak," dedi başını içeri uzatarak. "Şu berbat müziği de kapat. Kafam şişti."

Ela gözleri gençlik ateşiyle parlıyordu, koyu saçlan aşın bri- yantinlenerek geriye taranmıştı. Allah bilir ne zaman edindiği şu tik olmasa, yakışıklı say ılabilirdi. Konuşurken sağ gözü se ğiriyor, başı sa ğa yatıyordu ara ara; sinirlendiğinde, heyecanlandığında ve yabancıların yanında olduğunda ikiye katlanan mekanik bir hareket. Başkalannın bu tiki utangaçlığına yorduklan olurdu ama Zeliha meselenin mahcubiyet değil, sadece güvensizlik olduğunu düşünüyordu.

Dirseğinin üzerinde doğrularak omzunu silkti: "Canım ne is- terse onu dinlerim."

Ama ona laf yetiştirmek ya da daha önce defalarca yaptığı gi- bi kapıyı çarp ıp gitmek yerine, aklına bir şey takılmış gibi durdu beriki. "Neden bu kısa etekleri giyiyorsun?"

Soru öylesine beklenmedikti ki Zeliha donakaldı. Nereden çıkmıştı bu şimdi? Berikinin bakışındaki buğulu tülü daha yeni fark ediyordu. Oldum olası şımarığın tekiydi ya, diye düşündü, bu sene iyiden iyiye cozuttu, hıyar. Son kelimeyi yüksek sesle söyle- mişti: "Hıyar!"

Ama beriki onu duymazdan geldi. Teftişe çıkmışçasına oda- ya göz gezdirdi. "Bana bak şu benim tıraş b ıçağım mı?"

"Evet," diye itirafta bulundu Zeliha. "Yerine koyacaktım."

"Berurn tıraş b ıçağımla ne yapıyorsun?" "Üzerine vazife değil," dedi söylediğine kendi inanmayarak Zeliha.

"Üzerime vazife değil demek?!" Kaşlarını çatm ıştı ki aniden bir koku aldı: gülsuyu kokusu. Etrafına bakındı ama kokunun kaynağını saptayamad ı. "Gizlice odama girip tıraş b ıçağımı çal ı- yorsun, mahalledeki erkeklere sergilemek için bacaklarını t ıraş ediyorsun, sonra da utanmadan üzerime vazife olmadığını m ı söylüyorsun. Bu ne arsızlık hanımefendi! Sana bir şey diyeyim mi? Bu evde olup biten her şey vazife bana. Bilhassa senin terbi- yeni takınmanı sa ğlamak."

Zeliha'nın gözleri tekinsiz bir parıltıyla canlandı. "Toz olsana sen. Neden gidip işine bakmıyorsun? İşin gücün de yok ama bari mastürbasyon filan yap da vakit geçsin."

Bu sözler asit damlaları gibi yakt ı geçti de ğdiği yeri. Kıpkır- mızı kesilmi şti. Gücenik gözlerle baktı Zeliha'ya, yüzünde yakay ı ele vermenin utancıyla.

Oysa Zeliha rasgele sarf etmişti bu haşin laflan. Bilmiyordu ki zülf-i yare dokunmuştu. Bilmiyordu ki bir yaranın kabuğunu kaldırmıştı hoyratça.

Berikinin nicedir karşı cinsle ili şkisini baltalayan iki eksen vardı: kadınlar (varlıklarıyla) ve kadınlar (yokluklanyla). Her yaştan kadın arasında büyüdüğü, daima onlann ilgi odağı oldu ğu halde, nasıl oluyordu da karşı cinsle deneyimi erkek akranlann ın çok gerisinde kalıyordu? Artık yirmi yaşına gelmiş olmas ına rağ- men çocuklukla erkeklik arasındaki meçhul eşiğe saplanıp kalmış gibi hissediyordu kendini. Ne evvelki safhaya dönebiliyor, ne sonrakine sıçrayabiliyordu. Eşiğe dair tek bildiği, böylesine arada kalmanın sinirlerini bozduğuydu. Ah bir silkinebilseydi nef- sinden. Kirli, ıslak bir eldiven gibi çekip çıkarabilseydi keşke ya bedenini ya da erkekliğini.

Tenin şehvetinden tiksiniyor; zaaflar, takıntılar ve arzulardan köşe bucak kaçıyor, yine de onlarsız edemiyordu. Geçmişte me- rakını zaptedebilmi şti. O melun ve memnu işi utanıp sıkılmadan

pişkin pişkin yapan sınıf arkadaşlannın aksine, ellerini denetle- meyi başarmıştı. On üç ila on sekiz yaşlan arasında uzunca bir süre isteğini bastırabilmiş, mastürbasyon yapmamaya muvaffak olmuştu. Ne var ki yakın zamanda kendi dışında ve iradesinin çok üstünde bir güç tarafından idare edilmeye başlamıştı sol eli, pis eli, murdar eli. Her şey iki sene evvel üniversite sınavlarında başarısız

olmasıyla başlamıştı. Sonuçların açıklanmasına kısa bir müddet kala, bastırılamaz bir hızla nüksetmişti İstek. Kendini ce- zalandırarak ve kendinden soğuyarak geçirdiği seneler ansızın ters bir etki yaratmış; dürtü her zamankinden güçlü dikilmişti karşısına.

İstek her yerde, günün her saatinde gelebiliyordu. Banyoda, bodrumda, bahçede, tuvalette, yorganın altında, oturma odasında, televizyon karşısında ve etrafta kimseler olmadığında, kız karde- şinin odasında; gizlice oraya süzüldüğünde, onun yatağında, san- dalyesinde, masasında... İstek, tahakkümperver bir hükümdar gibi mutlak itaat talep ediyordu. Gene de ne kadar boyun eğerse eğsin ona, sağ elini kullanmazd ı asla. Sa ğ el temiz şeyler içindi, saf ve kutsal. Kuran'ı, seccadeyi, tespihi sağ eliyle tutar; kapal ı kap ıları sağ eliyle açar, sabahlar ı yataktan kalkarken sa ğ eliyle yorgan ı kaldırırdı. Keza yaşhlann elini sağ eliyle kavrard ı, öpüp alnına koymadan evvel. Sağ el ne kadar mübarekse, sol el de o kadar münafıktı. Sadece sol eliyle mastürbasyon yapardı:

Bir keresinde tuhaf mı tuhaf, günlerce akl ından çıkmayan bir rüya görmüştü. Babasının önünde mastürbasyon yapıyordu rüya- sında. Babası uzunca bir şölen sofrasını and ıran yemek masasına oturmuş, bir yandan dumanı tüten bir çorbay ı ka şıklıyor, bir yan- dan gözucuyla ters ters onu seyrediyordu.

Babasının kendisine en son böyle baktığını gördü ğünde yedi yaşındaydı ve yeni sünnet olmu ştu. O süklüm püklüm oğlanı ha- tırlıyordu; kocaman, gösterişli, saten bir yatakta, paket paket kur- delalı hediyeler aras ında, kimi dedikodu yapan, kimi durmadan tıkınan, kimi kalkmış göbek atan, kimi ucuz şakalarla ona takılan komşularla akrabalar arasında; çocukluktan erkekliğe geçişini

kutlamak için yetmiş ki şi toplanmıştı. İşte o gün, tam sünnetten sonra, çığlığını lokumla bast ırdıklarında, babası gelip yana ğını öpmüş ve o yak ınlıktan kulağına fısıldamıştı: "Beni hiç ağlarken gördün mü oğul?" Başını iki yana sallam ıştı. Hayır, hiç kimse ba- basını a ğlarken görmemişti. "Anneni hiç ağlarken gördün mü oğ- lum?" O zaman başını h ızlı h ızn aşağı yukan oynatm ıştı. Annesi sürekli ağlardı. "İyi o zaman," demişti Levent Kazancı kadifemsi bir tebessümle. "Artık erkek oldun, erkek gibi davran." Ne zaman mastürbasyon yapsa pantolonunu tam olarak aşağı indirmeye cesaret edemezdi; sadece evdekilerden birine yakalan- ma korkusundan değil, daha ziyade aynı cümleyi tekrar tekrar ku- lağına fısıldayan babasının hayaletinden halen tedirgin olduğu için. Yine de senelerce süren perhizin ardından bu sene vücudu aniden hem kendi iradesine, hem de babasının hayaline galebe çalmıştı. Tıpkı so ğukalgınlığı, hatta daha beteri bulaşıcı bir hasta- lık gibi yakalanmıştı Istek'e. Gece gündüz, olur olmaz, mastür- basyon yapmaya başlamıştı. En çok korktuğu şey iş üstünde ya- kalanmaktı. Geçen gece rüyasına girmişti. Annesiyle babası kap ıya dayanmış, kilidi kınp suçüstü yakalamışlardı. Bağnşlar ve iniltiler arasında annesi onu öpüp sırtını s ıvazlamış, babası yüzüne tükürüp eşek sudan gelene kadar dövmüştü. Babasının acıttığı yere annesi bir lokma aşure sürmüştü, bir nevi merhemmiş gibi. Tiksintiyle, titreyerek uyanmıştı, alnı boncuk boncuk ter içinde. Zeliha ona laf soktuğunda bunların hiçbirini bilmiyordu. "Hiç utanma arlanma yok sende değil mi?" dedi öteki. "Büyüklerinle nasıl konuşulur bilmiyorsun. Sokaklarda erkekler ıslık çalsın laf atsın canına minnet. Şu haline bak. Orospu gibi giyinip, sonra da saygı bekliyorsun."

Zeliha'nın yüzünde müstehzi bir gülümseme belirdi. "Hayrola? Orospulardan korkuyor musun yoksa?" Beriki bakakaldı.

Bir ay önce İstanbul'un en rezil sokağını ke şfetmişti. Seksin bu kadar ucuz, bu kadar paspal, bu kadar yarımyamalak olmadı- ğı ba şka yerlere de gidebilirdi pekâlâ ama bilhassa oraya gitmek

istemişti; ne kadar çiğ ve çirkin olursa o kadar iyi. Cinsellikten ta- mamen kopmak, arınmak için en bayağı olan ı seçecek; su yüzüne çıkabilmek için evvela dibe vuracaktı. Yan yana dizilmiş, adeta birbirlerine sokulmuş batakhaneler, ek şi kokular, lekeli çarşaflar, erkeklerin salt gülebilmek için patlattıkları aç ık saçık espriler; odalarda bir an evvel müşteriden kurtulup, yarım bıraktıkları i şlere dönmeyi bekleyen fahişeler, giriş kat ında elinde ucuz limon kolonyasıyla teşrifat yapan koca memeli patroniçe, dışarıda sırı- tarak bekleyen

seyyar tatlıcı... Oradan kendini kirli ve aciz hisse- derek dönmüştü.

"Yoksa sen beni takip mi ediyorsun?" diye sordu boş bulunup. "Ne ne ne?" dedi Zeliha hayretle, kazara bir keşif yaptığını yeni anlamıştı. "Ay ne salaksın! Orospulara gidiyorsan bu senin sorunun. Hiç derdim değil valla."

Kendini aşağılanmış hissederek, birden karde şine vurmak is- tedi. Haddini bildirmenin zamanı gelmi ş de geçiyordu bile. Onun- la böyle alay edemeyeceğini anlaması gerekiyordu.

Zeliha düşüncelerini okumaya çalışıyormuş gibi gözlerini k ı- sarak ona baktı. "Ne giydiğim, nasıl yaşadığım seni hiç ilgilendir- mez," dedi. "Sen kendini ne zannediyorsun? Babamız öldü. Boş yere ondan rol çalmaya çalışma."

Zeliha nedense bu lafı söyler söylemez sabahleyin kuru te- mizlemeciden dantelli elbisesini almayı unuttu ğunu hatırladı. Ya- rın sabah almayı unutma.

"Babam hayatta olsa şimdi böyle konuşamazdın zaten," dedi beriki. Bir dakika önceki buğulu bakışının yerini hınçlı bir par ıltı almıştı. "Ama o öldü diye, zıvanadan çıkamazsın. Ailene karşı so- rumlulukların var küçük hanım. Adımızı lekeleyemezsin."

"Dinime küfreden bari Müslüman olsa! Merak etme benim bu aileye getirebileceğim hiçbir leke, senin bugüne kadar getir- diklerinle mukayese kabul etmez. Kendine bak sen."

Öteki tokat yemişçesine duraladı. Kumar oynadığını ö ğren-

miş miydi k ız kardeşi, yoksa yine blöf mü yapıyordu? Az biraz

paralanmak için burnunu sokmuştu bu pisliğe ama her seferinde

daha beter batıyordu. Babası hayatta olsa ya şına başına bakma- dan deri kemerle döverdi kesin. Pirinç tokalı k ızıl kahve olanla. O kemer başkaydı. Diğer kemerlerde deriden çok toka kısmı ac ıtır- dı. Kızıl kahve olandaysa derisi yakardı adam ı, tokası olsun ol- masın. Öküz derisinden olduğu için miydi acaba? Bir kemerin di- ğerlerinden daha fazla acıtmasının arkasında mantıksal bir açık- lama olabilir miydi? Yoksa hayalgücü ona oyun mu oynamıştı bunca zaman; tek bir kemeri mimleyip, ondan korkunca, diğerle- rinin o kadar acıtmadığına inanmayı, öteki kemerlere rastgeldi- ğinde kendini adeta şanslı hissetmeyi ba şarmıştı.

Ama babası art ık yoktu ve belli ki birilerinin bunu hatırlatma- sı gerekiyordu:

"Babamız öldüğünden beri aileden artık ben sorumluyum." "Öyle mi?" Zeliha acı ac ı güldü. "Senin derdin ne biliyor musun? Seni fazla şımarttılar. Çok şımarıksın, kıymetli çük! Hadi artık çık odamdan."

Rüyada gibi, göz ucuyla, ağabeyinin elinin havaya kalktığını fark etti. Onun kendisine vurabileceğine hâlâ inanmadan boş bo ş bakıp, son anda kenara çekilmeyi başardı Zeliha.

Tokat hedefi ıskalamıştı ama bu ba şarısızlık atanı iyice öfke- lendirmişe benziyordu. İkinci kez kaldırdı elini. Bu seferki yana- ğını yakt ı Zeliha'n ın. O da aynı h ızla vurdu Mustafa'ya.

Bir anda kendilerini çocuklar gibi yatakta boğuşurken buldu- lar; bir farkla, çocukken hiç boğuşamamışlardı. Babalan bu tür itiş kak ıştan hiç hoşlanmazdı. Bir-iki saniye kendini galip hissetti Zeliha, ona öyle kuvvetle vurduğu için. Uzun boylu, voleybol sayesinde atletik bir kızdı ve kendini güçsüz hissetmeye al ışık de- ğildi. Ringdeki şampiyon gibi iki elini yumruk yapıp havaya kal- dırdı ve zaferiyle co şan görünmez seyircileri selamladı: "Ben ka- zandım!"

İşte tam o anda sol kolunu arkasına büküp, üzerine çıktı Mus- tafa. Bu sefer her şey farklıydı. Mustafa farklıydı. Bir koluyla göğsünü zaptedip, diğer eliyle eteğini sıyırdı.

Aniden derin bir utanç hissetti Zeliha. Bu zillet hissi öyle bas-

kındı ki, içinde ba şka hisse yer kalmamıştı. Eli kolu bağlanmış, utançtan donakalmıştı. Normalde ne denli pervasız, nasıl da pa- buçdilli görünürse

görünsün, yetiştirilme tarzının öğrettiği ahlak anlayışını sand ığından daha çok içselleştirmişti özünde. Beklen- medik bir taciz anında, karşıdakine değil kendine odaklanmıştı ilk - kendi kıyafetlerine, kendi görünüşüne. İç çamaşırının görül- mesinin verdiği aşağılanma hissi, bir an için her şeyi bastırmıştı.

Ama birden bir panik dalgası utanc ını süpürdü att ı. Bir eliyle onu engellemeye çalışırken diğer eliyle eteğini aşağı çekip dü- zelttiyse de, Mustafa, otomatiğe alınmış bir inatla ete ği tekrar sı- yırdı. Zeliha vargücüyle bir yumruk indirdi ağbisinin sırtına; anında okkalı bir tokat yedi surat ına. Sonra bir tokat daha, bir ta- ne daha... Ne tuhaf, hiç acımadı. Birbirlerinin kanına susamışça- sına mücadele etmeye başladılar. Kim kimin saçlanna asıldı, kim kimin yüzünü tırmaladı, kim kimin etini ısırdı... her şey birbirine karışmıştı. Adeta senelerdir birbirlerine besledikleri hınç gözleri- ni kararttı. Sorulacak ne çok hesap, güdülecek ne çok hınç vardı. Mustafa kız kardeşinden bu kadar nefret ettiğini bilmiyordu. Ba- balarına laf yetiştirmeye cüret eden tek Kazancı çocu ğuydu Zeli- ha. En küçükler oldukları için daima ikili olarak görülür, daima kıyaslanırlardı. Yan yana ama birbirlerine fersah fersah uzak du- rurlardı, tüm kardeşler tek sıra halinde hizaya girdiklerinde. Mus- tafa kendini diğerlerinden ayırmaya çabalayıp göze girmek ister- ken; babaya itiraz eden, savaş açan hep ama hep Zeliha'yd ı. Mus- tafa'nın söyleyemediklerini söyleyen, dayak yedikçe sineceği yerde daha da dillenen ve ağabeyinin itaatkârlığını kendine örnek alacağına, tam tersine, bu mücadeleyi veremediği için içten içe onu da hor gören, tek kalemde yargılayan, kimseleri takmayan, bazen nasıl da küstahlaşan, ayaklı isyan Zeliha...

Aniden Mustafa'nın içindeki mahzenin kapağı k ırılmıştı. Ar- dında çiğ, gün ışığı görmemi ş bir atavet vard ı. Birikmiş kin, şa- rap gibiydi. Seneler geçince eskimiyor, sadece yıllanıyordu. Ser- best kalır kalmaz akmak istiyordu; öylesine taşkın. Kız kardeşi- nin canını yakmak istedi ğini fark etti. Vurup da geçmek değil, vu-

rup da iz bırakmak... öyle bir iz ki ömür boyu geçmesin, geçeme- sin. Bunları dü şünürken boş bulundu, çat diye bir tokat yedi. Kar- şılığında bir yumruk indirdi.

Zeliha yüzünün zonkladığmı hissetti. Il ıktı kan ın tadı... Han- gisi hangisinin bedeniydi? Nerede başlıyordu mütecaviz, haddi aşan; nerede bitiyordu saldırıya uğrayan, haddi hatırlayan?

Bu bir oyunsa, bir yerlerde oyunun rengi değişti. Bu bir sa- vaşsa, bir an geldi, silahlar yenilendi. Birinin "Dur!" diye haykır- dığını duydu Zeliha; kendi sesi olamayacak kadar yabanc ı, yaba- ni, çatal çatal, avaz avaz, insanlıktan çıkmış, mezbahadaki bir hayvanın sesi gibi direnircesine kendinden kuvvetli bir kötülüğe. Kendi çığlığını tan ıyamamıştı; tıpkı kendi vücudunu alg ılayama- dığı gibi, bacaklar ı aralan ıp, beriki içine girdiğinde.

Her şey o kadar gerçekdışı, öylesine kontrolsüzdü ki, hakika- tin bu olmadığına hükmetti. Anlardan bir andı sadece, gelip geçe- cekti. Direnmeyi bıraktı, başı yast ıktan düştü. İşte Zeliha bulutsuz gökyüzündeki KODAK balonunu o esnada gördü.

Saklambaçta ebe kalmış gibi gözlerini yumdu; görmezse, gö- rülmeyeceğini umarak. Bütün diye bir şeyin olmadığı bu yerde sadece ayrıntılar vardı art ık, hırıltılar ve kokular. Mustafa'nın so- luklan hızlandı; demindenberi göğsünde gezinen elleri, boynun- da sıkılaştı. Zeliha kendisini boğacağından korktu ama çok geç- meden gevşedi parmaklar, kesildi salınım, dünya durdu. Göğsü göğsüne dayalı bir halde, kendini b ırakırken olanca ağırlığıyla sırtından bir okla yaralanmışçasına acı bir ses ç ıkardı Mustafa. Zeliha yattığı yerden onun kalp at ışlarını duyabiliyordu, deli gibi çarpan bir yürek. Duyamadığı kendi kalbinin at ışıydı. İçindeki hayat damarlarından çekilmiş gibi hissediyordu.

Ne kadar kaldılar o vaziyette? Kaç dakika, kaç zaman? İçinde yumuşayıp geri çekildiğinde dahi gözlerini aralamadı Zeliha. Tıpkı söz gibi, gözün de tükendi ği bir aşama vardı demek. Göre- cek bir şey yoktu.

Mustafa ayağa kalktığında güçlükle yürüyordu. Sendeleyerek kapıya seğirtti. Birkaç adım ilerledi, zorlukla nefes alarak duvara

yaslandı. Orada öylece durdu bir an. Sırtı karde şine dönük, sırtı olan bitenlere dönük... İnsan geçmişinden usul usul kopmaz her zaman, öyle peyderpey kendiliğinden düşen ölü bir tırnak gibi. İn- san geçmişinden bir anda pat diye

kopar bazen; kesinkes yırtılır bir bağ, bir daha asla bağlanmamak üzere... Bilirsin ki hatırlama- mak tek seçeneğindir. Bilirsin ki hatırlamamak kendini inkâr de- mektir. Bedeli göze alırsın. Ancak böyle hayatta kalırsın. Bu yüz- den bakmadı arkas ına Mustafa, geride bıraktığı enkaza; dönmedi bir kez olsun yüzünü, odadan çıkacak gücü topladığında dahi.

Koridora çıkar çıkmaz sokak kapısının açıldığını duydu, aile- si eve dönmüştü. Banyoya koştu, kapıyı içeriden kilitledi, du şu sonuna kadar açtı ama alt ına girmek yerine dizüstü çöküp kusma- ya başladı.

"Hu huu! Nerdesiniz?" Banu'nun sesi. Girişte çıkarılan ayak- kabılar. Paket hışırtıları. Mezarlıktan dönüşte alışveriş yapm ış ol- malılar. "Ayol evde kimse yok mu? Kız Zeliha nerdesin?"

Zeliha hızla yataktan kalkıp gömleğini ilikledi. Her şey öyle aniden ve kayarcasına olmuştu ki, belki de bu kâbusun hiç yaşan- madığına kendini inandırabilirdi. Ama komodinin üzerindeki ay- nada gördüğü yüz başka bir şey söylüyordu sinsice. Sol gözü ya- rıya kadar inmişti; altında da belli ki yakında moraracak bir şişlik vardı, yarım daire şeklinde. Zeliha yumruk yemiş gözünü inceler- ken, her zamanki şüpheciliğinden dolayı suçluluk hissetti. Y ıllar yılı ne zaman uyduruk aksiyon filmlerinde birinin gözü morarsa dalga geçmiş, insan gözünün tek bir yumrukla o hale geleceğine ihtimal vermemişti. Sen misin inanmayan, dedi aynada kendine. Sen misin itaatsiz...

Yüzü belki ama vücudunun geri kalanının hasar görmediğine emindi. Hâlâ duyulan olup olmadığını anlamak istercesine do- kundu kendine. Nasıl oluyor da parmaklarının dokunuşundan başka bir şey hissetmiyordu? Canı yansa bilmez miydi?

Kapının açılmasıyla yerinde sıçradı. İzin beklemeden içeri daldı Banu. Belli ki bir şeyler anlatacaktı ama aynadaki Zeliha'y ı görünce donakaldı.

"Yüzüne ne oldu senin?" diye sordu Banu kekeleyerek.

Zeliha bir açıklama yapacaksa şimdi yapması gerekti ğini bi- liyordu. Ya bu hadiseyi şu anda anlatacak ya da sonsuza kadar saklayacaktı. "Göründüğü kadar vahim değil, meraklanma," dedi ağır ağır. Karar verme anı çoktan geçmi ş, tercih yapılmıştı. "Hava güzel yürüyüşe çıkayım dedim, hay demez olaydım. İlerde bizim bakkalın orda bir adam, karısını soka ğın ortasında dövüyor evire çevire. Perişan haldeki kadını kurtarmak istedim ama sonunda bir yumruk da ben yedim eşşoğlusundan."

İnandı Banu. T ıpkı di ğerleri gibi. Bu tür belalar Zeliha'yı bu- lurdu zaten, ya da o gidip belasını bulurdu her seferinde. Olmaya- cak iş de ğildi. Böyle bir kaza gelse gelse onun başına gelirdi.

Zeliha Teyze tecavüze uğradığında on sekizini doldurmuştu. Rüştünü ispat etmişti. Bu yaşta kimsenin rızası olmadan diledi- ğiyle evlenebilir, ehliyet alabilir ya da oy kullanabilirdi - tabii as- keriye serbest seçimlerin yapılmasına izin verdiğinde. Benzer su- rette, olur da gerekirse, kendi kendine gidip kürtaj da olabilirdi pekâlâ.

Takip eden haftalarda defalarca aynı rüyay ı görecekti Zeliha. Bir taş ya ğmuru altında yürüyordu kalabalık bir sokakta. Bastığı yerdeki kaldırım taşları a şağıdaki boşluğa düşüyordu habire, ar- kalarında delikler bırakarak. Boşluk büyüdükçe paniğe kapılma- ya başlıyordu. Taşlar gibi olmaktan, geride hiç iz bırakmadan bu aç hiçlik tarafından yutulmaktan korkuyordu. "Durun!" diye ba- ğırıyordu kaldırım taşlan ayağının altından kayarken. "Durun!" diye emrediyordu üzerine doğru hızla gelen vasıtalara. "Durun!" diye yalvanyordu onu omuzlayıp kenara iten yayalara.

"Lütfen durun!"

Bir ay sonra zamanı geldi ğinde âdet görmedi. Birkaç hafta sonra evin yakınlarında yeni açılan bir laboratuvara gitti. "Kan şekeri testi yaptırana gebelik testi bedava!" diyordu girişteki bir levha. Sonuçlar geldiğinde Zeliha'nın kan şekeri normal çıktı, kendisi de hamile.

Bir varmış bir yokmu ş,

Uzak, çok uzak bir ülkede dört çocuklu ihtiyar bir çift yaşar- mış, iki kız iki

oğlan. Kızlardan biri güzel biri çirkinmiş. Küçük erkek kardeş güzel olanla evlenmeye karar vermi ş. Ama kız iste- miyormuş. İpekli elbiselerini yıkayıp nehir kıyısına durulamaya gitmiş. Suyun kenarında uzun uzun ağlamış. Soğukmuş. Elleriyle ayakları az kala donuyormu ş. Eve dönüp kapıyı çalm ış ama kilit- liymiş.'Annesinin penceresini tıklatmış ama annesi: "Bana ancak kayınvalide dediğinde seni içeri alırım," demiş. Babasının pence- resini tıklatmış ama babas ı: "Bana ancak kayınpeder dediğinde seni içeri alırım," demiş. Ağabeyinin penceresini tıklatmış ama ağabeyi: "Bana ancak kayınço dediğinde seni içeri alırım," de- miş. Ablasının penceresini tıklatmış ama ablas ı: "Bana ancak gö- rümce dediğinde seni içeri alırım" demiş. Erkek kardeşinin pen- ceresini tıklatmış ve erkek karde şi onu içeri almış. Ona sarılmış, onu öpmüş. Kız: "Yer yarılıp beni yutsun!" demiş.

Bunun üzerine yer yarılmış ve güzel k ız yeraltı krall ığına kaç- mış.

Elinde kepçeyle mutfak penceresinden dışarı bakan Asya gümü ş rengi Alfa Romeo'nun arkasından içini çekti.

"Gördün mü," dedi Asya ayaklarına sürtünen Beşinci Sul- tan'a. "Zeliha Teyze onlarla havaalanına gitmemi istemedi. Gene gıcıklığı tuttu. B ıktım usandım bana böyle davranmasından."

Hep birlikte içmeye gittikleri akşam annesiyle nihayet yakın- laşabildiklerini sanması amma da enayilikti! Nas ıl olmuş da ara- larındaki mesafeyi aşabileceklerine inanmıştı? Asla tam mânâsıy-

la yok olmayacaktı o mesafe. Teyzele ştirdiği bu anne daima ula- şılmaz bir uzaklıkta kalacaktı. Anne şefkati, çocuk sevgisi, aile dayanışması, bunlara hiç ihtiyacı yoktu... Asya tükürür gibi tısla- dı di şlerinin arasından: Hepsi bokpüsür.

On İkinci Madde: Şu hayatta ne yaparsan yap, sakın ola an- neni değiştirmeye çalışma. Annenle kurduğun yahut kuramadığın ilişkiyi de değiştirmeye çalışma zira bu girişim ancak hüsranla sonuçlanır. Sadece kabul et ve razı ol. E ğer sadece kabul edip razı olamıyorsan, başa dön, Birinci Maddeye tekrar bak.

"Kendi kendine mi konuşuyorsun sen?" dedi mutfağa o sıra- da giren Feride Teyze.

"Yok canım hiç kendi kendime konuşur muyum," dedi Asya hınzırca göz kırparak, az evvelki hiddetinden sıyrılmış görünü- yordu. "Kedi dostumla dertleşiyorduk. Ona diyordum ki Mustafa Dayım bu evdeyken kendisi henüz doğmamıştı. Evde o zamanlar atası Üçüncü Pa şa'nın hükmettiğini anlatıyordum. Yirmi yıl ol- muş. Tuhaf değil mi? Adam bizi yirmi sene boyunca hiç ziyaret etmedi ama biz hâlâ onu bağrımıza bastığımız için, oturmuş bu- rada aşure taksim ediyorum."

"Kedi dostun ne dedi peki bunlara?" diye sordu Feride Teyze, samimi bir merakla.

Asya alaycı alayc ı güldü. "Valla benim yerden gö ğe kadar haklı oldu ğumu, zaten bu evin tımarhaneden farksız olduğunu söyledi. Ailemin düzeleceğinden ümidi kesip, manifestom üze- rinde çalışsam daha iyiymiş."

"Bilememiş kedi efendi," dedi Feride Teyze. "Nankör kedi- lerden nasihat alırsan ancak bu kadar olur zaten. Tabii ki dayını bağrımıza basacağız. Akraba akrabadır, sevsen de sevmesen de. Biz Alman değiliz. Onlar çocuklarını on dört ya şında kapının önüne koyuyor. Git ne halin varsa gör diyor adam kendi öz evla- dına. Biz yapamayız öyle şey. Güçlü ailevi değerlerimiz var. Öy- le senede bir gün toplanıp hindi yiyemeyiz biz..."

"Ne hindisi ya?" diye sordu Asya gözlerini kırpıştırarak ama daha sorunun sonuna gelmeden, meseleyi kavramıştı. "Ay sen, Amerikalıların Şükran Günü'nden mi bahsediyorsun?"

"Neyse ne," dedi Feride Teyze elinin tersiyle bu malumatı sa- vuşturarak. "Sonuç

aynı i şte. Onların kuvvetli aile bağlan yok. Biz öyle değiliz. Birisi babansa, sonsuza kadar babandır, karde- şinse kardeşin, nokta."

Asya bu mutlakiyetçilik karşısında oflamakla yetindi sadece.

"Hem zaten her bi şeyi acayip bu dünyanın, sade bizim aile mi acayip sanıyorsun," diye ekledi Feride Teyze, belli ki hızını ala- mamıştı. "Bu yüzden seviyorum üçüncü sayfa haberlerini. Dün- yanın ne kadar manyak ve tehlikeli olduğunu unutmamak için ke- sip biriktiriyorum bütün o kupürleri."

Feride Teyze'nin şimdiye kadar hiçbir davranışını rasyonali- ze etmeye çalıştığına şahit olmadığından Asya ona ilgiyle bak- maktan kendini alamadı. Mart güneşi pencereden içeri dolarken, bir müddet daha mutfakta oturdular iştah açıcı kokular aras ında. Ta ki Feride Teyze en sevdiği VJ'in yeni bir grubun video klibini anons ettiğini duyup içeri koşana kadar. O gidince ayaklandı As- ya. Canı sigara çekiyordu. Sigaradan ziyade Alkolik Karikatü- rist'le sigara içmek istiyordu şimdi. Bunu kabullenmekte zorlan- sa da onu özlemişti işte. Misafirler gelene kadar iki saati vardı. İki saatte karşıya geçip dönebilirdi rahatlıkla. Hoş, gecikse bile kim- senin umursamayacağını dü şündü.

Birkaç dakika sonra, kapıyı sessizce kapatt ı arkas ından.

Banu Teyze kapının kapandığını duyunca o yana se ğirtti ama da- ha seslenmeye fırsat bulamadan Asya çıkmıştı bile.

"Şimdi ne yapmayı planl ıyorsunuz efendim?" diye sordu Ağulu Bey.

"Hiç," diye fısıldadı Banu Teyze çekmeceyi aç ıp içinden bir

kutu çıkarırken. Kadife astarın üzerinde nar şeklindeki broş par- lıyordu.

Kazancı çocuklar ının en büyüğü olarak ona teslim edilmişti broş; babalan Levent Kazancı'dan bir hediyeydi, ona da kendi an- nesinden kalmıştı. Üvey annesi Cicianne'den değil, hiç yâd etme- diği, çocukken onu terk eden ve asla affetmediği öz annesinden. Broş hem alabildi ğine zarif, hem de bir o kadar acı vericiydi. Ba- nu Teyze kimselere sezdirmeden haftalarca tuzlu sularda tutmuş- tu onu, sırf taşıdığı negatif enerjiden ar ınabilsin diye.

Cinlerinin meraklı bak ışları alt ında usul usul okşadı bro şu; içindeki yakutların ışıltısını inceledi hayranl ıkla. Armanuş'la tanı- şana kadar bu nar broşun evveliyatını ara ştırmak aklına gelme- mişti hiç. Şimdiyse hikâyeyi biliyordu ama ne yapacağını kestire- miyordu. Herkesin bir parça hakkı vard ı bu bro şta, ama en çok da Armanuş'un. Ona hediye etmek istese de sebebini nasıl açıklaya- cağı konusunda tereddütleri vard ı.

Armanuş'a hikâyenin geri kalanını aç ıklamadan, bu broşun vaktiyle babaannesi Şuşan'a ait olduğunu söyleyebilir miydi? Elinde olmadan öğrendiği sırların ne kadarını o s ırların sahiple- riyle yahut mirasçılanyla paylaşabilirdi? Kimindi hikâyeler? An- latanın mı, yaşayanın mı, devralanın mı? Söz ki kutsaldı, söz ki salt "kün" demekle koskoca kâinatı ve dahi insan ı öldürmü ştü, peki söze dökülen hakikatler kimin malıydı? Hikâyelerin sahipleri var mıydı?

Kırk dakika sonra, şehrin karşı yakas ında Asya, Kafe Kundera'nın kapısından içeri girdi.

"Heyoooo Asya," diye bağırdı Alkolik Karikatürist ne şeyle. "Gel gel! Buradayım!"

Yalnızdı bu saatte. Asya masas ına yaklaşırken yüzünde meç- hul bir tebessümle ayağa kalktı. Kendine doğru çekti onu, sıkı s ı-

ki sarıldı: "Sana haberlerim var, bir iyi bir kötü, bir de ne idüğü belirsiz. Önce hangisini istersin?"

"Kötüyü," dedi Asya tereddütsüz.

"Peki. Hapse giriyorum. Başbakanı penguen şeklinde çiz- mem pek hoş kar şılanmadı. Sekiz ay hapse mahkûm edildim."

Asya dehşetle baktı ona.

"Tamam şimdi de iyi haberi duymak istemiyor musun?" diye mırıldandı Alkolik Karikatürist, i şaret parmağını Asya'n ın dudak- larına koyup bir şey sormasına mani olarak. "Gönlüme danıştım. Onun istediğini.yapmaya karar verdim. Boşanıyorum!"

Peş pe şe duyduklarından adamakıllı sersemleyen Asya niha- yet akıl edebildi son soruyu sormayı: "Ne idüğü belirsiz haber ne- dir peki?"

"Ah onu da söyleyeyim..." Gururla kaldırdı ba şını. "Tam dört gündür içmedim. Tek damla bile! Neden biliyor musun?"

"Gene Adsız Alkoliklere yazıldın herhalde," dedi Asya.

"Hayır efendim. Ne münasebet!" diye itiraz etti Alkolik Kari- katürist, incinmiş gibiydi. "Senin için içmedim. Seni görmeyeli dört gün geçti ve bir dahaki karşılaşmamızda ayık olmak istedim. Asya... sen bu dünyada beni ayakta tutan tek şeysin... Huylarımı düzeltirsem sırf senin için yaparım bunu."

Farkında değildi bunları söylerken k ızardığının. "Ah min-el aşk!" diye haykırdı. "Ya, ben sana fena halde âşığım."

Asya'nın gözleri duvardaki bir çerçeveye kaydı, 1997 Moğo- listan Camel Trophy'den kalma tekerlek izli bir yol fotoğrafı. Şimdi o resmin içine yolculuk etmek ne hoş olurdu, diye dü şün- dü; 4x4 bir jiple Gobi Çölü'nü geçmek, ayağında ağır, çamurlu botlar, yüzünde tozlu bir gözlük, dertlerini de terle birlikte atarak, kayıp gitmek sonsuzlukta... ta ki hafifleyene, rüzgârda kuru bir yaprak kadar hafifleyip Moğolistan'daki bir Budist manastıra sav- rulana kadar.

"Ama söz vermiştin hüzünlü bir hikâye anlatmayacağına," diye sitem etti kayıp güvercin yavrusu. "Seni uyarmıştım. Acıklı bir hi- kâye duyarsam kanatlanıp uçarım demiştim."

Ohannes İstanbuliyan dudaklarını endi şeyle büzdü. Yazdığı her cümle bir adım daha yaklaştırırken onu kitabın sonuna, huzur- suzluğu da artıyordu nedense. Nasıl girebilmişti böyle bir sorum- luluğun altına? Nesillerdir kuşaktan kuşağa aktarılan her bir ma- sal nice küskün ruh taşıyordu içinde - büyümeden ölen çocukla- rın ruhları.

Çocuk masalları dünyan ın en yaşlı anlat ılarıydı asl ında. Onlar aracılığıyla seslenirdi çoktan yok olmuş nesillerin aç hayaletleri şimdiki zamana. Bu sebeptendi en sıradanlarında bile bir bilgelik, en neşelilerinde dahi bir elem bulunması. Bundandı Ohannes İs- tanbuliyan'ın üzerine aldığı sorumlulu ğun ağırlığından korkması. Bu kitabı tamamlamaktan ba şka bir şey düşünemez olmuştu çok- tandır. Varsa yoksa yazmaktı akl ında... Böyle bir fikrin ne kadar saçma olduğunu bilse de, bu kitabı yazmaya ba şladığından beri dünyanın daha kederli bir yer haline geldiğine inanmaktan alamv; yordu kendini. Daha fazla uzatmadan bitirmesi gerekiyordu artık, yeryüzünde daha az elem olması buna ba ğlıymış gibi.

"Merak etme," dedi nar ağacı gülümseyerek. Dallar ındaki karları silkeledi. "Anlataca ğım hikâye hazin gelebilir ilk başta ama umutsuz sayılmaz... "

Ohannes İstanbuliyan askerler tarafından götürüldükten sonra ailesi günlerce çalışma odasına yaklaşmadı. Bunun dışındaki bütün odalara girip çıkmalarına rağmen, o hâlâ içeride gece gün- düz çalışiyormuşçasına kapalı tuttular oda kap ısını. Bu esnada tüm eve hâkim olan keder ve kaygı öyle yo ğundu ki, neler olup bittiğine akıl erdiremeyen ufaklıklar bile daima tedirgindiler. Çok geçmeden Armanuş çocuklar ı yan ına alıp bir müddet Sivas'ta, ailesinin yanında kalmaya karar verdi. Ancak bu karardan sonra

kocasının odasına girmeye cesaret edebildi. Ve orada, antika ce- viz masanın en üst çekmecesinde, sabırla bitirilmeyi bekleyen Kayıp Güvercin Yavrusu ve Asude Bir Bahar Ülkesi'ni buldu. Ya- rım kalan sonuncu sayfanın altında da nar şeklinde bir broş du- ruyordu.

"Anne," dedi bir ses. Armanuş irkilerek döndü arkas ına. Ar- kasından odaya süzülen küçük kızı Şuşan uzatmış kafas ını, me- rakla broşa bakmaktaydı.

Şuşan İstanbuliyan nar broşu ilk kez o gün gördü. O uğursuz günlerden kalma nice ayrıntı çok geçmeden solsa da belle ğinde, bu mücevheri hep hatırlayacaktı. Belki o küçük yaşında rastgel- diği en göz alıcı şeydi yakutların ışıltısı. Belki de etrafında her şey ters gidip lime lime dağılırken, büyüklerin dünyasını da dünyanın büyüklüğünü de kavrayamadığı o dönemde, kendisi gibi küçük bir nesneye odaklanmak en kolayıydı. Sebep her ne olursa olsun broşu asja unutmadı. Ne Der Zor çöllerine giderken yan ölü halde yol kenarına yığıldığında ve öldü sanılarak bırakıldığında; ne Türk köylüsü ana kız onu kanatları alt ına alıp, iyileştirmek için evlerine taşıdığında; ne yetimhaneye götürüldüğünde, ne bir ge- cede Şuşan İstanbuliyan olmayı b ırakıp Şermin 626'ya dönüştü- ğünde; ne seneler sonra Rıza Selim Kazancı tesadüfen yetimha- nede ona rastlayıp, eski ustası Levon'un ye ğenini oradan çıkara- bilmek için onunla evlendiğinde; ne daha âdet görmeden kadın olduğunda; ne de daha kendisi çocuk sayılmazmış gibi, yak ında bir çocuğu olacağını ö ğrendiğinde.

Çerkez ebe doğumdan aylar önce, karnının şekline ve aşerdi- ği yiyeceklere bakarak bebeğin cinsiyetini söylemişti. Lüks pas- tanelerden kutu kutu turta, Rusya'dan kaçan Beyaz Rusların açtı- ğı bir f ırından Apfelstrudel, ev baklavası, bonbon ve her nevi tat- lı... Hamileliği boyunca bir kez olsun ekşi ya da tuzlu bir şey aşer- memişti Şermin Kazancı; dediklerine göre, kıza hamile olsa öyle olurdu.

Gerçekten de çocuk erkek oldu, zor zamanlara doğan bir oğ- lan.

"Cenabı Hak o ğluma bu ailenin bütün erkeklerinden daha uzun ömür verir inşallah," dedi Rıza Selim Kazancı, ebe bebeği kucağına verdiğinde. Sonra dudaklarını bebe ğin sağ kula ğına yaklaştırıp, bundan böyle taşıyacağı ismi f ısıldadı: "Adın Levon olacak."

Yalnızca kendisine senelerce kol kanat geren ve kazan yapma zanaatının inceliklerini öğreten biricik ustasının anısını ya şatmak değildi bu ismi seçmesinin sebebi. Oğullarına Levon adını vere- rek, din değiştiren karısına da bir armağan vermeyi umuyordu.

Bu yüzden bu ismi seçmişti ve dini bütün bir Müslüman ola- rak üç kere tekrarladı karar ını: "Levon! Levon! Levon!"

Bu arada Şermin Kazancı lohusa yata ğında doğrulmuş, yerin- den edilmiş bir ta ş gibi k ıpırtısız izliyordu isim törenini. Memnun olup olmadığını anlamak mümkün de ğildi. Duygulan yüzünden okunmasa da, o da içinden tekrarlamıştı asl ında: "Levon! Levon! Levon!"

Ne var ki bu yankı üçlemesinin kaskat ı bir itiraz duvar ına tos- layıp geri dönmesi uzun sürmeyecekti: "Levon mu? Böyle isim mi konur Müslüman evladına!" diye söylendi ebe.

"Biz koruz," diye diklendi Selim Kazancı. Takip eden günler- de sık sık tekrarlayacaktı bu savunmay ı. "Kararımı verdim. Le- von olacak!"

Ama bebeği kaydettirmek için Nüfus Dairesi'ne gittiğinde, yumuşayacaktı birdenbire.

"Allah bağışlasın. Oğlunun adı ne?" diye sordu uzun boylu, donuk yüzlü memur, kahverengi sırtlı, dağvari bir defterin üzerin- den başını kald ırarak.

"Levon Kazancı'dır efendim."

Memur yakın gözlüklerini burnunun tepesine iterek Selim Kazancı'ya dikkatli dikkatli baktı. "Kazancı güzel bir soyad ı ama Levon diye Müslüman Türk ismi olur mu?"

"Müslüman ismi değildir ama yine de güzel isim," dedi Rıza Selim Kazancı.

"Beyefendi," diye diklendi memur sesini yükselterek, mühim

bir şey söyleyeceğinin bilincinde. "Kazancıların ne kadar nüfuz- lu bir aile olduklarını bilirim. Levon gibi bir isim ailenize yak ış- maz. Bu ismi yazarsak, çocuk ileride sorun yaşar. Yüzde yüz Müslüman olduğu halde herkes Hıristiyan olduğunu düşünür... Yanılıyor muyum? Yoksa Müslüman değil midir?"

"Tabii ki öyle," diye hemen tenzih etti Rıza Selim. "Elhamdü- lillah." Bir an için memura ustasından bahsetmeyi; bir de oğlanın annesinin İslam'a dönmüş Ermeni bir yetim oldu ğunu itiraf etme- yi düşündü ama içinden bir ses bu bilgi kırıntılarını kendine sak- lamasını söyledi.

"Madem öyle, münasip gördüğünüz ilk isme de saygıda ku- sur etmeden ufak bir değişiklik yapalım. Levon'a yakın bir isim gene ama bariz surette Müslüman olsun. Levent nasıl mesela?" Ardından ekledi memur uysalca, sarfetmek üzere olduğu sözün sertliğine uymayan bir uysallıkla: "Yoksa korkarım, oğlunuzu kaydetmeyi reddetmek zorunda kalacağım."

Böylece Levent Kazancı oldu. Duman ı hâlâ tüten bir geçmi şin kurşuni külleri üzerinde doğan; babasının bir zamanlar ona Levon admı vermek istedi ğini hiçbir zaman bilmeyen, günün birinde an- nesi tarafından terk edilen, yüreği erken yaşta kabuk tutup taşla- şan, gençliğinde de yetişkinliğinde de hep haşin ve hınçlı olan, ilerde kendi çocuklarına karşı korkunç bir baba olan bir o ğlan...

Eğer bu nar broş olmasa Şermin Kazancı kocas ını, oğlunu bı- rakıp gidecek cüreti bulabilir miydi bilinmez. Onlarla birlikte aile kurmuş, akacak tek yönü olan yeni bir hayata başlamıştı. Gele- ceğinin var olabilmesi için, geçmişsiz biri olarak kalması gereki- yordu. Çocukluk kimliği ufalanmış an ıların kınntılanndan başka bir şey değildi. Ne var ki geçmişinin en sevgili anılan bile onu terk etmiş olsa da, bro ş zihninde bütün canl ılığıyla çakılıydı. Se- neler sonra Amerika'dan gelen bir adamcağız kapıda belirdiğinde, onun bir yabancı de ğil, özbeöz ağabeyi olduğunu anlayacaktı, ge- ne bu broş sayesinde.

Yervant İstanbuliyan, gür kaşlarının gölgelediği siyah gözleri, sivri burnu ve çenesine kadar uzayan, onu üzüntülüyken bile gülü-

yormuş gibi gösteren pos b ıyıklanyla kapıda belirmişti. Titreyen bir sesle, bir türlü bulamadığı kelimelerle kim oldu ğunu söylemiş; yan Türkçe yan Ermenice ta Amerika'dan buraya onu bulmaya geldiğini anlatmıştı. Kız kardeşine hemen oracıkta sarılmak istese de onun artık evli bir Müslüman kadın olduğunu biliyordu. Eşikte durmuştu. İstanbul lodosu uzaklardan rayihalar taşımıştı yanlar ı-na, halka halka; bir an çıkıvermişlerdi zamanın dışına.

Kısa görüşmelerinin sonunda Yervant İstanbuliyan, Şermin Kazancı'ya iki şey verecekti: altın nar broş ve dü şünmek için za-man.

Şermin Kazancı allak bullak bir halde kap ıyı kapatt ı ve her şeyin yerli yerine oturmasını bekledi. Yeni yeni emeklemeye ba şlayan Levent yanı ba şında, halının üzerinde sonsuz bir coşkuyla hareket ediyor, henüz kelimelere dönüşmemiş sesler ç ıkanyordu. Hemen odasına gidip broşu çekmecelerinden birine sakladı. Geri döndüğünde bebeğini muzafferane gülücükler dağıtırken buldu; kendiliğinden tay tay durmayı ba şarmıştı. Bir saniye kadar öyle durdu, bir adım attı, bir tane daha ve ilk adımlannın harikulade keşfi gözlerinde parlarken kıçüstü oturdu. Aniden dişsiz bir gülüşle haykırdı: "ma-ma!"

Şermin Kazancı önce ne şeyle, sonra endişeyle baktı o ğluna. Bir süre "da-da"yı deneyip nihayet "ba-ba" dedikten sonra a ğzından çıkan ikinci kelimeydi bu. Ne var ki ilk sevincin ardından oğlunun "baba"yı Türkçe, "anne*yi Ermenice söyledi ğini fark etmişti. Evde onunla yalnız kaldığında Ermenice konuştuğu anlaşılacaktı şimdi. Midesi kasıldı. Kendi kelimelerini unutmaya çalışması yetmiyordu demek, şimdi de benzer bir unutma sürecini oğluna öğretmesi gerekiyordu. Düşünceli düşünceli bebeğe baktı. "Ma- ma"yi düzeltmek, yerine Türkçe karşılığını koymak istemiyordu. Atalannın hayaletlerini yanı ba şında hissetti. Edindiği bu yeni isim, yeni din, yeni milliyet, yeni aile, yeni benlik, geçmişini silmeyi başaramamıştı. Nar broş ad ını ça ğınyordu, eski adını...

Şermin Kazancı o ğlunu havaya kaldınp sımsıkı tuttu kuca ğında ve tam tamına üç gün boyunca broşu düşünmemeyi başardı.

Ama üçüncü günün sabahında, içinde bir yerde gizlice kurulu bir saat harekete geçmişçesine beyni uğuldamaya, kalbi sızla- maya başladı. Evde yalnız kalır kalmaz çekmeceye koştu ve bro- şu sımsıkı avucunda tuttu, s ıcaklığını hissederek.

Yakut, değerini sade taşından değil, bir de ateş k ırmızı ren- ginden alan nadide bir mücevherdir. Derler ki başka mücevherle- rin aksine, zaman içinde rengini değiştirme kabiliyetine sahiptir yakut. Karanr koyulaşır içten içe. Takanın ruh haline göre. Bil- hassa çekirdeği hafifçe laciverde çalan, kan kırmızı bir yakut var- dır tabiatta. İsmi Güvercin Kanı.

İşte o yakut Kayıp Güvercin Yavrusu ve Asude Bir Bahar Ül- kesinden kalan son anıydı.

Üçüncü günün akabinde akşam yemeğini takiben Şermin Ka- zancı odas ına kapandı. Gizlice çekmeceyi açarak, Güvercin Ka- nı'na baktı.

Ancak o zaman ne yapması gerekti ğini anladı. Bir hafta sonra bir pazar günü, ağabeyinin onu deli gibi çarpan bir yürek ve Amerika'ya iki biletle beklediği limana gitti. Bavul yerine minnacık bir çanta vardı elinde. Her şeyini geride bırakmıştı. Nar broşu da. Bırakabileceği yegâne kıymetli yadigârdı o. Her şeyi açıklayan bir mektupla birlikte broşu zarfa koymuş, kocasından iki şey rica etmişti:

Bir: Nar broşu annesinden hatıra olarak oğulları Levent'e ver- mesini,

İki: Hakkını helal etmesini.

Uçak İstanbul'a indiğinde Rose bitkindi. Turuncu deri DKNY marka ayakkabılarına girmiyordu artık şişmiş ayaklar ı. Utanma- dan bir de "Havaalanı Dostu" diyorlar bu ayakkab ılara, diye söylendi. Hosteslerin o bir karış topuklarla her gün okyanuslar ın bir o tarafına bir bu tarafına nasıl geçtiklerini merak ediyordu.

Mustafa'yla Rose'un pasaportlarını damgalatmalar ı, gümrük- ten geçmeleri, bavullarını almalar ı, döviz bozdurmaları ve hava- alanının içinde bir araba kiralama servisi bulmaları yanm saatten fazla sürdü. Mustafa İstanbul'da altlarında bir araba olmasının iyi olacağını dü şünmüştü. Rose önüne koydukları bir bro şürden Grand Cherokee Laredo 4x4'ü seçti ama Mustafa bu şehrin dara- cık sokakları için daha küçük bir araba tercih etti. Toyota Corolla 2002'de anlaştılar.

Nihayet bavul takımıyla dolu arabalarını iterek, D ış Hatlar kapısından çıktılar. Dışarı ad ım atar atmaz, yanm daire olmuş va- ziyette yakınlarını bekleyen bir sürü insan buldular kar şılarında. Bunca yabancının arasında, el sallayan Armanuş'u fark ermeleri üç saniye bile sürmedi. Yanında Gülsüm Nine vardı, heyecandan bayılmamak için sağ elini kalbine bast ırmış güç bela duruyordu ayakta.

Bir adım arkalarında, kalabalıkla hiç işi olmazmışçasına, Ze- liha Teyze dikiliyordu; uzun boylu, mini etekli, her zamanki gibi. İçerisi loş oldu ğu halde koyu mor güneş gözlükleri takm ıştı. Zih- ninden ve yüreğinden her ne geçiyorsa, durgun bir su yüzeyini andıran çehresinden okunmuyordu.

On Yedinci Bölüm PİRİNÇ

R

ose da Mustafa da İstanbul'daki ilk iki günlerini habire yemekle geçirdiler. Sofrada Kazancı ailesinin farklı üyelerinin her yönden her telden sordu ğu türlü türlü sorulara cevap veriyorlardı: Amerika'da hayat nasıl? Arizona'da gerçekten çöl var mı? Amerikalıların büyük porsiyonlarla fast food yediği doğru mu? Madem o kadar çok yiyorlar ne demeye durmadan rejim yapıyorlar? Televizyon yarışmalarında topluca kilo ver- dikleri doğru mu? Peki Çırak'm Amerikan versiyonu Türk versi- yonundan daha mı iyi?... vesaire vesaire...

Bunu daha şahsi sorular takip etmişti: Neden çocuk yapma- mışlardı? Neden İstanbul'a daha önce gelmemişlerdi? Neden da- ha uzun kalmıyorlardı? NEDEN?

Sorular çift üzerinde zıt bir etki yarattı. Kendi adına Rose bu şekilde sorguya çekilmekten rahatsız olmuyor gibiydi. Hatta spot altında olmanın hoşuna gittiği bile söylenebilirdi. Halbuki Mus- tafa gittikçe sessizliğe gömülmüş, daraldıkça

daralmıştı. Az ko- nuşuyor; zamanının çoğunu, boyalı boyas ız, tutucu ilerici tekmil Türk gazetelerini okuyarak geçiriyordu. Bıraktığı ülkeye yeti ş- meye çalışıyordu sanki. Zaman zaman şu ya da bu siyasetçiye dair sorular soruyordu, cevabını bilenin cevaplad ığı sorular. İyi bir gazete okuru olduğu halde, siyasetle bu kadar ilgilenmemişti hiç.

"İktidardaki muhafazakâr parti kendi tabanından dahi kan kaybediyor gibi. Bir dahaki seçimleri kazanma şansları var m ı?"

"Aman bırak Allasen! Sahtekârlar! Hepsi yalancı," diye ho- murdandı Gülsüm Nine, cevap niyetine. Kuca ğında tepsi, otur- muş pirinç ay ıklıyordu. "Tek bildikleri yalan yalan vaatlerde bu- lunmak, seçilir seçilmez hepsini unutuyorlar."

Pencerenin yanındaki koltukta oturan Mustafa elindeki gaze- tenin üzerinden annesine baktı. "Ya muhalefet partisi? Sosyal de- mokratlar?"

"Al birini vur ötekine!" dedi annesi. "Hepsi yalancı. Siyase- tin çivisi çıkmış."

"Mecliste daha fazla kadın olsa her şey farklı olurdu," diye araya girdi Feride Teyze. Üzerinde Rose'un hediye ettiği / Love Arizona tişörtü vardı.

"Annem haklı. Bana sorarsanız bu ülkenin en güvenilir kuru- mu daima ordu olmuştur," dedi Çevriye Teyze. "Tann'ya şükür Türk ordusu var. Onlar olmasa..."

"Evet ama kadınların da askerlik yapmasına izin vermeleri la- zım," dedi Feride Teyze. "Ben olsam hemen giderdim."

Asya, iki yanında oturan Rose'la Armanuş için konu şulanları İngilizceye çevirmeyi bırakıp, gülerek bir dipnot düştü tercüme- sine: "Teyzelerimden biri feminist, öteki sapına kadar militarist! Gül gibi geçinip gidiyorlar. Tam tımarhane!"

Aniden endişelenen Gülsüm Nine oğluna döndü. "Ya sen oğ- lum? Askerliğini ne zaman yapacaksın?"

Anında yapılan çeviriye rağmen bu bölümü takip etmekte zorlanan Rose kocasına dönüp gözlerini kırpıştırdı.

"Beni merak etme," dedi Mustafa. "Amerika'da yaşadığımı ve çalıştığımı kan ıtlayıp belli bir ücret de ödedim mi, kısa dönem yapabiliyorum. Sadece temel eğitim. Bir ay kadar..."

"Peki onun bir üst sının yok mu?" diye sordu biri.

"Var," dedi Mustafa. "41 yaşına kadar."

"Madem öyle bu sene yapman lazım," dedi Gülsüm Nine. "Kırk yaşındasın..."

İşte o zaman masanın ucuna oturmuş t ırnaklarını c ırtlak kır- mızıya boyayan Zeliha Teyze başını kald ırıp Mustafa'ya baktı. "Demek kırk oldun. Meymenetsiz bir yaş," diye tısladı aniden. "Ailenin erkeklerinin hep zamansız öldüğünü ve son kuşakta yaş haddinin kırk bir olduğunu düşününce... Kırk yaşına geldiğin için epey tedirginsindir herhalde ağabey... ölüme bu kadar yakın..."

Bunu takip eden sessizlik öyle ağırdı ki, Asya'ya elinde olma- dan bir ürperti geldi.

"Abinle nasıl böyle konuşursun?" Gülsüm Nine elinde tep- siyle ayağa kalkmıştı.

"İstediğime istediğimi söylerim," dedi Zeliha Teyze omzunu silkerek.

"Ahlaksız... Zehir saçıyor dilin. Özür dile abinden. Derhal," dedi Gülsürn Nine. "Ya özür dile ya şimdi çık git..."

İki tırnağını henüz boyamam ış olan Zeliha Teyze f ırçayı oje şişesinde bıraktı, alabildiğine soğukkanlı parmak uçlar ına üfleyip göstermelik kuruttu. Sonra da sandalyesini geri itip odadan çıktı.

Geldikten üç gün sonra, ayrılmalarına üç gün kala Mustafa Ka- zancı hasta oldu ğu bahanesiyle bütün gün odasından çıkmadı. Bir süredir mustarip olduğu ateş sadece enerjisini tüketmekle kalma- mış, konuşma kabiliyetini de azaltmış olmal ıydı ki, a şın sessiz- leşmişti. Ne içtiği ne de ağladığı halde yüzü çökük, a ğzı kuru, gözleri kan çanağı gibiydi. Saatlerce k ıpırdamadan yatakta yatı- yor, tavandaki belli belirsiz toz desenlerini inceliyordu. Bu sırada Rose, Armanuş ve üç teyze İstanbul sokaklarını ar şınlamakla meşguldü; özellikle alışveriş merkezleri yak ınındaki sokakları.

O gece her zamankinden erken yattılar.

"Rose, canım," diye fısıldadı Mustafa kar ısına, sarı saçlar ını okşarken. Karısının saçlarının düzlüğü, yumuşaklığı ve bilhassa rengi onu daima sarmalayıp rahatlatmıştı. Kara saçlı ailesi ve ka-

ra saçlı geçmi şi bir yana, san saçlı kar ısı ve gelece ği bir yana. Ka- nsı yan ındaydı, vücudu sıcak, tanıdık ve yumuşak. "Rose, haya- tım. Geri dönmemiz lazım. Yarın gidelim."

"Delirdin mi? Daha uçak yorgunluğundan kurtulamadım. Za- ten hemen dönüyoruz ya, daha ne istiyorsun? Burada jet-lag'i at- latmadan, gidip orada jet-lag olacağız," dedi Rose esneyerek. Ya- lapşap bir.öpücük kondurdu kocasının dudaklarına ve yürümek- ten ağrıyan bacaklarını gerdi. Kapal ı Çar şı'dan aldığı simli, saten geceliği giymişti; solgun görünüyordu ama uçuş yorgunlu ğundan ziyade gün boyu süren alışveriş ç ılgınlığıydı onu bu kadar h ırpa- layan.

"Neden bu kadar huzursuzsun? Aileni birkaç gün görmeye bile dayanamıyor musun?" diye ekledi Rose. Yorganı çenesine kadar çekip, yatağın sarmalayan sıcağında göğüslerini kocasına bastırdı. Elleri neredeyse şartlanmış bir rahatl ıkla aşağıya kaydı, pijamasının aralığından şöyle bir okşayıp bıraktı erkekli ğini. Mustafa'nın istekliliğini görmesine rağmen arkasını getirmedi.

"Merak etme tamam mı? Her şey yolunda," dedi Rose; vücu- du gerilip nefesi hızlandıysa da, anında sırtını döndü kocas ına: "Çok yorgunum, özür dilerim canım... beş gün daha, sonra evde- yiz." Yatağın yanındaki lambayı söndürdü ve ba şı yast ığa düşer düşmez uykuya daldı.

Mustafa karanlıkta öylece kalakaldı, ereksiyonu yarım, hayal kırıklığı dizboyu. Gözkapaklan a ğırlaştığı halde uyuyam ıyordu. Rose'un kendisini reddetmiş olmas ı filan de ğildi mesele. Tann bi- liyordu ya aslında çok daha derindeydi yarası. Zeliha'nın geçen gün söyledikleri aklından çıkmıyordu. Haklıydı k ız kardeşi. Kırk bir yaşını göremeyecekti. Ne babas ı ne dedesi uzun ya şamıştı. Son neslin erkek akrabalarından ise kırk biri çıkaran yoktu... Mustafa Kazancı'nın içini aynı anda hem keskin bir ölüm korku- su, hem de ömrü hayatında tatmadığı bir tevekkül sarm ıştı.

Epeydir bu vaziyette oturuyordu ki kapının çalındığını duy- du. "Evet?!"

Kapı g ıcırdayarak açıldı ve birkaç saniye sonra Banu Teyze

odaya daldı. "Girebilir miyim?" diye sordu alçak, tereddütlü bir sesle. Olumlu sayılabilecek bir ses duyunca uzun tüylü halıya gö- mülen çıplak ayaklarını sürüyerek birkaç ad ım attı, sonra aniden duruverdi. Kırmızı e şarbı gizemli bir ışıkla aydmlanıyormuş gibi parlıyordu. Gözlerinin altındaki siyahi torbalarsa onu

hayalete benzetmişti. Belki de öyleydi. Bütün Kazancı karde şler içinde o değil miydi gayb âlemine bu kadar yakın duran?

"Bütün gün aşağı inmedin de merak ettim. İyi misin bi baka- yım dedim," diye fısıldadı, yatağın öbür tarafında yastığa sarılmış yatan Rose'a göz atarak.

"Kendimi iyi hissetmiyordum," dedi Mustafa. Sonra hemen gözlerini kaçırdı.

"Sana aşure getirdim," dedi Banu Teyze nar taneleriyle süslü bir kâse uzatarak. "Annem sana bir kazan aşure pişirdi, biliyor- sun." Duraladı. Aklından geçen her neyse savuşturamadı. "Ahçı o belki ama bu kâseyi ben süsledim."

"Teşekkür ederim, çok düşüncelisin," diye kekeledi Mustafa, omurgasından aşağı bir ürperti yay ılmıştı. Anlamadığı bir dilden konuşuluyordu sanki. Bir parola, saklı bir mesaj vard ı bir yerler- de adeta.

Ablasından korkardı oldum olas ı. Öteden beri Banu'nun ba- kışlarının ona dikildiğini hissettiğinde dili tutulurdu. Banu daima inceleyen bir gözdü lakin onu incelemek söz konusu bile olamaz- dı. Bu haliyle Rose'un tam zıddıydı: Erdemleri arasında saydam- lık yoktu. Kadim bir alfabeyle yazılmış şifreli bir kitaba benzer- di. Mustafa niyetini anlamak için ne kadar uğraşırsa uğraşsın, gölgeli ifadesini çözmeyi başaramazdı. Yine de aşure kâsesini alırken olabildiğince müteşekkir görünmeye çalıştı.

Bunu takip eden sessizlik ağır ve dipsizdi. Şimdiye kadar hiçbir sessizlik bu kadar kulak tırmalayıcı gelmemi şti Mustafa'ya. Rose bile bundan rahatsız olmuş gibi k ımıldandı ama uyanmad ı. Mustafa Kazancı ortak hayatlar ında nice kereler, kendisinde gördüğü şeyin kendisinin bütünü olmadığını itiraf etme ihtiyac ı duymuştu karısına. Bilmediğin, bilsen sevmeyeceğin, belki de tik-

sineceğin yanlarım var, diyebilmek istemişti ona. Ve af dilemek yürekten, haykıra haykıra... Gerçekten af dilemesi gerekenlerden, incittiklerinden değil de, başkalarından, en yakınından, bir kez ol- sun incitmediği insandan, karısından af dilemeyi düşünmüş, düş- lemişti pek çok defa. Af denilen şey, öyle soyut bir nimetmiş gi- bi; alakasız insanlar tarafından da bahşedilebilirmiş gibi.

Başka zamanlardaysa, geçmişi olmayan bir adama dönüş- mekten, inkârla yoğrulmuş bir şahsiyete bürünmekten adeta kı- vanç duymuştu. Kolay mıydı? Kaç kişi yapabilirdi bunu? İnkâr emek isterdi, daimi çaba. Geçmişi silebilmek irade işiydi. Herkes kotaramazdı bu y ıkımı, ödeyemezdi bu bedeli. Her geçen günle şahsi uçurumunu biraz daha derinleştirerek, kendini geçmişinden olabildiğince uzaklaştırmıştı. Hesaplanmış olmasa da kasti bir bellek kaybıydı onunki. "Daha" olamasa da, en a.z ından "yeni" bir adam olma ihtiyacı.

Hayatı boyunca bu ikiz ak ıntı e şlik etmişti ona. Şimdi çocuk- luğunun geçtiği konakta, ablasının delici bakışları alt ında bu akın- tılardan birinin diğerine baskın çıkacağını seziyor, sonuçlar ından ürküyordu. Eğer burada daha fazla kalırsa, belki bir gün, belki bir saatçik daha fazla, hafıza akıntısının unutkanlık akıntısını yutaca- ğını biliyordu. Kokular... en zoru kokulan unutmas ıydı insan ın. Amerika'da senelerce hatırlamadan yaşayabildiği ama bu eve dö- ner dönmez şamar gibi yüzüne yediği onca rayihadan biri de gül- suyu kokuşuydu. Ve onun çağrıştırdıkları... Her hatıra bir yenisini tetikliyordu. Çocukluğunun geçtiği eve adımını att ığı anda onca yıldır onu kuşatan ve kendi vicdanından koruyan zırh delinmişti. Kendi imal ettiği bellek kaybına daha ne kadar sığınabilirdi?

"Sana bir şey sormam lazım," dedi Mustafa.

Düşüncelerini toparlamak ister gibi sustu bir süre. "Bir süre- dir aklımı kurcalayan bir şey var..." Sesinde isteksizlik seziliyor- du. Perdelerden süzülen ay ışığı yerdeki kal ın kırçıllı hal ı üzerine küçük küçük halkalar şeklinde vurmuştu. Uzun zamandır ertele- diği soruyu sorarken dikkatini o dairelerden birinin üzerinde top- ladı: "Asya'nın babası kim? Nerede?"

Mustafa ablasının yüzünün nasıl da buruştuğunu görecek ka- dar hızlı çevirmi şti başını ama Banu Teyze çabucak toparlad ı ken- dini.

"Almanya'dayken annem Zeliha'nın kısa süre nişanlı kald ığı bir adamdan hamile kaldığını söylemi şti. Adam onu terk etmiş."

"Annem sana yalan söylemiş," dedi Banu Teyze. "Ama artık ne fark eder? Asya babasını görmeden büyüdü. Kim oldu ğunu bilmiyor. Aileden kimse de bilmiyor," diye ekledi aceleyle. "Ze- liha hariç tabii."

"Sen de bilmiyorsun yani, öyle mi?" diye sordu Mustafa, inanmadığını a şikâr eden bir tonlamayla. "Oysa bayağı iddial ı bir falcı oldu ğunu duydum. Bu kadar önemli bir şeyi bilmediğini mi söylüyorsun? Cinlerin sana hiçbir şey anlatmadı m ı?"

"Aslına bakarsan anlattılar," dedi Banu. Ardından ekledi: "Keşke bilmeseydim bildiklerimi."

Bu kelimeleri kafasında evirip çevirirken, deli gibi hızlandı Mustafa'nın kalbi. Taşlaşmış vaziyette gözlerini kapad ı. Ama ka- palı gözkapaklann ın ardından dahi büyük ablasının delici bakış- larını hissedebiliyordu. Birden bir suret belirdi zihninde. İnsanın kanını donduran, iki çökük, u ğursuz göz daha vardı. Ablasının cinlerinden biri miydi bu? Ama bütün bunlar rüya olmalıydı çün- kü Mustafa Kazancı gözlerini tekrar açmaya cesaret etti ğinde odada karısı vard ı sadece.

Ne var ki yatağının yanında bir kâse aşure onu bekliyordu. Baktı, baktı ve birden onun neden oraya kondu ğunu, kendisinden ne yapmasının beklendiğini anladı.

Kâsenin yanında duran sol eline baktı. Elinin gücüne güldü. Şimdi sol eli, pis eli, murdar eli bu kâseyi ya alabilir ya da itebi- lirdi. İkinciyi seçerse, ertesi sabah yeni bir İstanbul gününe uya- nacaktı. Banu'yu kahvaltı masas ında görecekti. Muhtemelen bir gece önceki görüşmelerinden bahsetmeyeceklerdi. Bu aşure kâse- si hiç hazırlanmamış ve hiç sunulmam ış gibi davranacaklard ı. Ama birinciyi tercih ederse, nihayet tamamına erecekti halka. Ta- mamlanacaktı ömrü. Uyanacak yeni bir gün olmayacakt ı.

Zaten bir Kazancı erke ğinin yaşam sınırına ulaştığı için ölüm yakındı. Hayatının bu noktasında bir gün eksik bir gün fazla fark etmezdi. Hayatla ölüm arasında bir tercihten ziyade, kendisinin kontrol ettiği bir intihar ile kaderin tayin ettiği bir ecel arasındaki tercihti. Böyle bir ailevi mirasla yakında öleceği muhakkaktı. Ama nasıl? Şimdi sol eli, kabahatli eli, ölümünün zamanını ve şeklini seçebilirdi.

El Tradito mabedinin duvarına sıkıştırdığı kâ ğıt parçasını ha- tırladı. "Bağışla beni," yazmıştı. "Bir geleceğimin olabilmesi için hatıranın silinmesi lazım."

Şimdi geçmişin geri geldiğini hissediyordu. Onun varolması için kendisinin silinmesi lazımdı.

Yıllar boyu aşındırıcı bir pi şmanlık içini azar azar kemirmiş- ti, dış cepheye zarar vermeden. Ama belki de nihayet unuru şla ha- tırlayış aras ındaki savaş bitmi şti. Sular çekildikten sonra göz ala- bildiğine uzanan bir sahilde parlayan deniz kabuklan gibi, anıları gelgit sulan altından kendilerini göstermeye başlamıştı. Sol eli karannı verdi. A şureye uzandı. Bilerek ve isteyerek yemeye baş- ladı; azar azar, her lokmada bütün malzemelerin tadına vararak.

Aşureyi bitirdikten birkaç dakika sonra öyle keskin bir ağn saplandı ki midesine nefes alamad ı. Kekremsi bir tat doldu ağzı- na. Otuz saniye sonra nefes alış veri şi tümüyle kesilmişti.

İşte Mustafa Kazancı k ırk bir yaşına varmadan böyle öldü.

On Sekizinci Bölüm POTASYUM SİYANİD

ennetin asma bahçeleri gibi mis kokulu, katıksız ve yemyeşil bir defne sabunuyla temizlediler cesedi tepeden tırnağa. Ovuldu, durulandı, silindi itinayla, üç parçalı kefene sar ıl- dı sonra. Ard ından, ihtiyarlann aynı gün ivedilikle gömülmesi ko- nusundaki ısrarlı tavsiyelerine ra ğmen, mezarlığa değil, bizzat Kazancı hanesine götürülmek üzere bir cenaze arabas ına yerleşti- rildi.

"Onu evinize götüremezsiniz," diye bağırdı s ıska gassal, ca- mi avlusunun çıkış kap ısını kesip, ka şlannı çatarak. "Adam ı ko- kutacaksınız! ölüye hakaret ediyorsunuz."

"ölü" kelimesi ile "ediyorsunuz" fiili arasında bir yerlerde yağmur atıştırmaya başladı; tek tuk, isteksiz damlalar, yağmur da bu tartışmada bir rol oynamak

istiyormuş ama henüz saf ını seçe- memiş gibi. Bu sal ı günü, İstanbul'un kuşkusuz en dengesiz ayı olan mart, bir başka kimlik krizi daha geçirerek, kendi köklerine dair fikrini bir kez daha değiştirmiş ve asl ında kış mevsimine ait olduğunda-karar kılmıştı. Haliyle hava aniden soğuyuverdi. Saba- hın erken saatlerinden beri uğulduyordu rüzgâr.

"Ama gassal kardeş anlam ıyorsun," dedi Feride Teyze burnu- nu çekerek. "Yabancı yere de ğil, evine götürüyoruz. Herkes son bir kez görsün diye. Erkek kardeşimiz yıllardır gurbetteydi, nere-

c

deyse yüzünün neye benzediğini unutacaktık. Yirmi yıl sonra kalktı İstanbul'a döndü, üçüncü gününde son nefesini verdi. Gidişi öyle ani oldu ki, ölüsünü görmezlerse ne konu komşu inanır vefat ettiğine, ne de bizim hısım akraba. Sanırlar ki gene Amerika'ya döndü de kardeşimiz, biz söylemiyoruz."

"Kadın sen aklını m ı kaç ırdm? Bizim dinimizde yok öyle her- kes görsün diye alıp eve götürmeler!" diye kestirip attı gassal, karşı taraf ın bundan sonra söylemeyi planladığı tüm olas ı savlar ı böylelikle engellemeyi umarak. "Müslümanlıkta ölüyü seyirlik mal gibi sergileme âdeti yoktur."

Kısacık kırpılmış kapkara saçlar ı, kavisli kaşları ve yüzündeki diğer kıllarla tam bir uyumsuzluk içinde kırlaşmış bir b ıyığı vardı; öyle ki gerçek olup olmadığını anlamak için çeki ştirme is- teği uyandınyordu insanda, en azından Feride Teyze'de. "Komşu- larınız illa da rahmetliyi görmek istiyorsa," diye ekledi gassal ka- rarlılıkla, "gidip mezarını ziyaret etsinler. Bir de Fatiha okusunlar sevabına."

Feride Teyze bu öneriyi düşünmek istercesine duralarken, ya- nında dikilen Çevriye Teyze ellerini beline dayamış, tek kaşını kaldırmış, ters ters bakıyordu gassala; tıpkı bir ö ğrencisine sözlü- de verdiği cevapların ne kadar mantıksız olduğunu anlatmak iste- diğinde yaptığı gibi.

"Amma da yaptın gassal kardeş," diye devam etti Feride Tey- ze arayı kapatarak, "kendisini görmek ba şka, mezarını ziyaret et- mek bambaşka. Nasıl görecekler kardeşimizi üç metre toprak al- tında?"

Bu laflar Çevriye Teyze'nin gözyaşlarına boğulmasına sebep oldu. Bir an için sustular. Gassalin ağzı hüsranla a şağı sarkt ı ama bu deli kadınlarla tartışmanın beyhudeliğini anladığından cevap vermemeyi tercih etti.

Saçlarını bu sabah patl ıcan moruna çalan siyaha boyamıştı Feride Teyze. Belki de matem saçı niyetine. Kendi kesti ği kâhkül- lerini kararlılıkla sallayarak devam etti sözlerine: "Gösterme fas- lına gelince, siz onu hiç merak etmeyin. Biz öyle, haşa, Hıristi-

yanların filmlerde yaptıkları gibi süsleyip sergilemeyece ğiz ki ölümüzü."

Feride Teyze'nin dediklerinden ziyade durmadan devrilen gözbebeklerine ve devinen ellerine aklı tak ılan gassal bir an hare- ketsiz kalakaldı. Karşısındakinin şimdiye kadar karşılaştığı en manyak insan olduğunu anlamışçasma gerilmişti.

Belki de birile- rinden yardım alınm ümidiyle etrafına bakındı. Bulamayınca da kaygıyla göz attı cesetten yana. Nihayet pes etmi ş olmal ı ki, daha fazla itiraz etmedi.

Karşılığında Çevriye Teyze gassala bol bol bahşiş verdi.

Gassal bahşişini, Kazancılar da ölülerini aldılar.

Bir anda dört araçlık bir kafile oluştu caminin önünde. Önde türbe yeşili cenaze arabası vard ı. Tabut kamyonetin arkasına yer- leştirilirken rahmetliye birinin eşlik etmesi gerektiği ortaya çıktı. Asya gönüllü oldu. O esnada Armanuş karmakar ışık bir yüzle sı- kı s ıkı Asya'n ın elini tutmakta olduğundan, ikisi birden gönüllü olmuş say ıldı.

"Olmaz öyle şey. Cenaze arabasının önüne kadın oturtmam," dedi gassala çok benzeyen şoför; aynı k ısa kara saçlar, aynı k ır- laşmış b ıyık, aynı kaçamak bak ışlar. Belki de kardeş ya da kuzen- diler; biri yıkıyor, öbürü taşıyordu ölüleri. Kim bilir belki üçüncü bir kardeşleri daha vardı; o da mezarlıkta bekleyip, gömmekle mükellefti.

" Valla başka çareniz yok şoför efendi çünkü ailede erkek kal- madı," dedi Zeliha Teyze arkadan. Öyle soğuk ve buyurgan çık- mıştı ki sesi, daha fazla üstelemedi kar şısındaki. Belki de beterin beteri var diye çıkarsamıştı cenaze arabas ı sürücüsü. Madem ki ölüye eşlik edecek erkek yoktu ortalıkta, şu mini etekli burnu hal- kalı cadaloz kad ındansa, hanım hanımcık iki genç kızın kendisiyle gelmesinin yeğ olaca ğına hükmetmişti.

Şikâyetler kesildi ve çok geçmeden cenaze arabası yola ko-

yuldu.

Onun tam arkasında bir kiralık araba vardı - oto kataloglar ın-

da "Tutku Kırmızısı" diye geçen 2002 model Toyota Corolla.

Temkinle ilerliyordu İstanbul sokaklarında. Bir atılıp bir duran, sürmekten ziyade adeta sıçrayan arabaya bakınca içindeki sürü- cünün paniği anlaşılıyordu. Bir yandan hıçkıra hıçkıra ağlayan, bir yandan trafikle başetmeye çalışan Rose'du direksiyondaki. Bu arabayı havaalan ında kiralarlarken, bu şartlar altında kullanacağı aklına gelmemişti hiç.

Şimdi direksiyon ardındaki özgüvensiz haline bakıp da Rose' un çok değil daha yakın zamana kadar büyük bir maharetle ve çe- viklikle 5 kapılı, 8 silindirli, 4x4 lacivert bir Grand Cherokee Li- mited kullandığını hayal etmek zordu. Arizona'n ın geniş bulvar- larında devasa jipiyle cirit atan kadın, her nasılsa İstanbul'un do- lambaçlı, keşmekeş sokaklar ına çıkar çıkmaz acemi bir şoföre dönüşmüştü. Amerika'da süpermarketlerden aile boyu cipsler, te- peleme meyve salataları, kutu kutu tarçınlı üzümlü gevrekler, ikinci el dükkânlardan yığınla kıyafetler ve indirim yapan out- let'lerden tonla ıvır zıvır taşıdığı koca jipinden sonra bu minicik Toyota ona fazla geliyordu. Doğrusu Rose trafiğin kaosundan öyle şaşkına dönmüş bir haldeydi ki, sersemli ği ve kaybolmuşluk hissi kederine dahi ağır basıyordu şu anda. Bu şehre gelişlerinin üzerinden yetmiş iki saat geçmeden, hayat ı altüst olmu ştu. Kaza- ra, kâinatta açılmış bir kara delikten içeri yuvarlanm ış ve ba şka bir boyuta adım atmıştı; hiçbir şeyin normal görünmediği, ölü- mün bile gerçekdışılıkla örtüldüğü, yabancı bir gezegendeydi.

Rose'un yanında, hayatı boyunca görmedi ği Amerikalı geli- niyle olmayan Ingilizcesiyle iletişim kurmaya çabalayan Gülsüm Nine oturuyordu. Kocasını kaybetti ği için bir yakınlık ve merha- met duyuyordu gelinine. Ama en çok kendine acıyordu. Kocadan olmaktan beterdi tek oğlunu yitirmek.

Toyota'nın arka koltuğunda Cicianne oturuyordu. Uçları mü- rekkep siyahı oyayla çevrili bir ba şörtüsü takmıştı bugün. Yak ış- mıştı. Neden Türkiye'deki bazı kad ınların başlarını örtüp baz ıla- rının örtmediğini merak eden Rose, İstanbul'daki ilk gününde du- rumu izah edecek bir sebep ya da anlamayı kolayla ştıracak bir öl- çüt bulmayı umarak epeyce zaman sarfetmi şti. Ama çok geçme-

den, değil ülke ya da şehir genelinde, yerel seviyede dahi genel- leme yapılamadığını idrak etmi ş bulunuyordu. Ne de olsa, ayn ı evin sınırları içinde bile çözememi şti bu bilmeceyi. Neden ihtiyar Cicianne başını örterken, gelini Gülsüm Nine örtmüyordu mese- la; bu durum nesil farkından kaynaklanıyorsa, niçin teyzelerden biri başını örterken di ğer üç kardeşi örtmüyordu?

Toyota'nın peşinden Zeliha Teyze'nin sürdüğü gümüşi 2001 Alfa Romeo seğirtiyordu. Bütün teyzeler içine doluşmuştu. Çev- riye Teyze'nin kucağındaki sepette kıvrılmış yatan Be şinci Sul- tan, insan ölümünün kedi iştiyakı üzerinde yat ıştırıcı bir etkisi varmışçasına şaşırtıcı ölçüde sakin görünüyordu.

Alfa Romeo'nun yanındaki şeritte Aram'ın kullandığı yumurta şansı Volkswagen tosba ğa vardı. Kazancı kad ınlarının ne de- meye ölülerini eve götürdüklerini anlayamamış, ama dünyada hiçbir şeyin insanı onlara (hele hele böyle toplu olduklar ında) iti- raz etmek kadar yormadığını bilecek basirete sahip oldu ğundan, bir şey sormamayı tercih etmi şti. Bu yüzden de, bütün bu hayhuy içinde sevgilisinin sağ salim ve iyi oldu ğuna emin olduktan son- ra, itaatkârane gidiyordu peşleri sıra.

Karacaahmet'te, gassalin onları ısrarla yönlendirdiği mezarlı- ğa birkaç sokak kala, hepsi tesadüfen dip dibe durdular kırmızı ışıkta. Solda Aram'ın sarı vosvosu, ard ında Zeliha Teyze'nin gü- müşi Alfa Romeo'su, sağda Rose'un kiralık Toyota'sı ve onun ar- dında türbe yeşili cenaze arabası. Uygun adım cepheye giden ama yarı yolda sava şma sebeplerini unutuveren başıbozuk bir ordunun öncü bölüğü gibi iğreti dizildiler. Bir anda Feride Teyze başını camdan çıkanp, yandakilere el salladı. Hepsini sıra sıra dizdiren kuvvet, mekanik bir kırmızı ışık bile olsa, selamlamaya değerdi. Hayatlannda ilk olarak birlikte hareket edebildiklerini görmekten heyecanlanmıştı.

Sonraki kırmızı ışıkta, Armanuş ile cenaze arabas ının sürücü- sü arasında oturan Asya tekrar bakındıysa da etrafına, aile fertle- rinden kimsenin aracım bulamadı yak ında. Neyse ki birbirlerini kaybetmişlerdi trafikte. Göz menzili dahilinde hiçbir akrabasının

bulunmadığını bilmekten tarifsiz bir rahatl ık duydu aniden; tabii arkadaki tabutta yatan hariç. Ama geriye dönüp de bakmadığı, kendisini geçtiği değil de geçeceği yollara odakladığı müddetçe, onu da görmek zorunda kalmayacaktı.

Alabildiğine yoğun trafikte bir Coca Cola kamyonu düşmüştü önlerine. Kamyon ara sıra egzoz borusundan kapkara bir duman salıveriyordu. Nihayet ışık yeşile dönüp de tekrar hareket et- tiklerinde, Asya sağ şeritte beliren bir grup Cimbomlu taraftarın konvoyunu fark etti birden. Takımlarının renklerini taşıyan şap- kalar, atkılar, bayraklar, flamalar vardı üzerlerinde; hatta baz ıları saçlarını bile sar ı k ırmızıya boyamıştı. Aheste revan ilerleyen tra- fikten gına getiren taraftarlar atalete kapılmış, bezgin bezgin ara- larında laklak ediyor; ara ara akıllarına eserse tenezzülen camlar- dan bir bayrak ya da flama sallayıp cılız sloganlar atıyor, sonra tekrar rehavetlerine gömülüyorlardı.

İşte bu vaziyette gidiyorlardı ki, arka tamponuna düzinelerce çıkartma yapıştırılmış bir taksi konvoyun aras ından fırladı ani- den; seri ve sert bir hamleyle cenaze aracıyla Coca-Cola kamyo- nu arasındaki daracık boşluğa sokulmayı ba şardı. Asya'nın yanın- daki sürücü son anda frene basıp, uzun uzun söylendi. O söylen- meye, Armanuş da etraf ı hayretle seyretmeye devam ederken As- ya taksinin çıkartmalanndaki yazılan çözmeye çalışıyordu. İçle- rinde biri dikkatini çekmişti:

HOR GÖRME GARİBİ. ONUN DA BİR KALBİ VARDIR.

Öndeki taksinin şoförü kalem bıyıklı, koca gıdıklı, esmerce bir adamdı. Böyle holigan şamatalarına karışmayacak kadar yaşlı görünüyordu aslında, en azından altmışlarında. Adamın yaşıyla sürüşündeki tezcanlıhk arasında tam bir uyumsuzluk vardı. On- dan da ilginç olan, taksideki diğer tiplerdi. Müşteriden ziyade ar- kadaşları olmal ıydılar. Şoförün yanındaki irikıyım adam ablak yüzünün yansını sanya, yans ını k ırmızıya boyamıştı. Bunu arka- daki araçtan rahatlıkla görebiliyordu Asya, çünkü adam beline

kadar camdan sarkmış, bir eliyle hafifçe ön koltuğu tutarken di- ğeriyle sarı k ırmızı bayra ğı sall ıyordu. Vücudunun üst yarısı d ı- şarıda kımıldandığı, alt yarısı da arabada oldu ğu için, sahnede gösteri yapan bir sihirbaz tarafından testereyle ikiye bölünmüş bir deneği andırıyordu. Adamın burnu öyle kırmızıydı ki, Asya o me- safeden bile yüzündeki sarı k ırmızı simetriyi, k ırmızı lehine boz- duğunu görebiliyordu. Fani bir Ademoğlunun burnuna kırmızının bu

tonunu hangi içki verebilirdi acaba - bira mı rak ı m ı yoksa ikisi ve her şey birden mi? Asya bunları dü şünürken, öndeki taksinin arka camı da indirildi aniden ve evvela bir davul, ard ından bir adam daha uzandı d ışarı. Akıllara durgunluk veren bir akrobasi ustalığıyla ikinci adam bir eliyle davulu havaya kaldınp, diğeriyle arabaya tutundu. Böylece araçtaki her iki holigan da yarı bellerine kadar camdan dışarı ç ıkmışlardı; bir taksi ağacının budanmış dalları gibi.

Planlarının anlaşılması uzun sürmedi. Öndeki irik ıyım holi- gan bir sopa çıkarıp, diğerinin havada tek elle tuttuğu davula ahenksizce vurmaya başladı. Akla hayale sığmayan böyle bir nu- marayı icat etmenin gururuyla, ç ıkardıkları tantanay ı tan ıdık bir marşla katmerlediler.

Bu gök deniz nerede var, Nerede bu dağlar, taşlar...

Kaldırımlardan yürüyen yayalar yanlarından geçen bu şova ilgisiz kalmıyordu. Hatta bir kısmı ikiliye kat ılmıştı bile.

Sesimiziyer gök su dinlesin Sert adımlarla her yer inlesin, inlesin...

"Ne diyorlar?" diye sordu Armanuş, Asya'yı dürtükleyerek. Ne var ki o anda Asya meydanda dikilen birine odaklandığından, sözleri çevirmekte gecikti. Paçavralar içinde, uzun boylu bir ti- nerci çocuk vardı bakt ığı noktada; ç ıplak, kararmış ayaklar ını marşın temposuyla indirip kaldırırken plastik bir torbadan tiner

çekiyordu. Üç beş saniyede bir koklamay ı b ırakıp, marşın sözle- rini şevkle tekrarlıyor; tekinsiz bir yankı gibi geriden geliyordu: ... her yer inlesin, inlesin.

Bu arada ikilinin şamatası yer gök ve suyu olmasa bile en azından arkadaki konvoyun ataletini sarsmıştı. Diğerleri de marşa avaz avaz katılarak camlardan bayraklarını sallamaya ba şladılar. Trafiğin de tekrar akmaya başlamasıyla, üzerine ölü toprağı serpilmiş holigan konvoyunun büsbütün canlanmas ı bir oldu. Sa- dece onlar mı? Kaldınmlardaki simitçiler, kâğıt helvacılar, korsan kitapçılar ve kalem pille çalışan ucuz Kore mallan satan seyyar satıcılar da marşa eşlik ediyordu. Ara sıra taksideki birinci holi- gan hızını alamay ıp davula vurmayı b ırakıyor, adeta bütün şehrin dağdağasını yöneten bir orkestra şefi gibi sopayı yayalara ve kal- dırımdaki seyyar satıcılara doğru sallıyordu.

Marşın ilk yansı bittikten sonra k ısa bir karambol oldu. Zira bu karma şehir orkestrasının pek azı ikinci k ıtayı biliyor gibiydi. Böyle bir ayrıntının dayanışma ruhlannı bozmas ına izin verme- yerek tekrar baştan başladılar, bu sefer ilk seferden de ateşli.

Bu gök deniz nerede var, Nerede bu dağlar, taşlar...

Bu şekilde, hayat gailesinden bezmiş yayalann, göz al ıcı rek- lam panolarının, el arabalannda sattıklan çığırtkan renkli meyva- larla inatlaşırcasına donuk çehrelerle dikilen seyyar satıcılann arasından geçerek bulvar boyunca aktı gürültü konvoyu. Cenaze aracının içinde Armanuş, Asya ve sürücü, gözleri holiganlara ke- netlenmiş vaziyette, seyrediyorlard ı olan biteni sessizce. Öndeki taksiyi öyle yakından takip ediyorlardı ki, tampondaki ç ıkartma- lann yanı s ıra görmemeyi tercih edecekleri aynntılan da seçebi- liyorlardı; mesela arka camda yuvarlanan boş bira kutular ını. An- laşılan taksidekiler daha bu saatte kafayı bulmu ştu.

"Şunlara bak! Koca adamlar nasıl davranıyor," diye patladı cenaze arabasının sürücüsü sonunda. "Kaç defa şahit oldum val-

la. Bir fanatik öldü mü çatlak arkadaşlan tabutuna takımının bay- rağını sarmaya kalk ıyor. Sonra da utanmadan benden bu kâfir ta- butları mezarl ığa taşımamı istiyorlar. Z ındıklıktan başka ne şimdi bu! Kanun yok memlekette, kanun. Böyle densizlikleri yasak- layan bir yasa olması laz ım. Oyun mu bu? Ölüyle oyun olur mu? Sadece sureli dualı ye şil örtüye izin verilmeli. O kadar. Ne yap- tıklarını san ıyor bunlar? Müslüman değiller mi? Artık ölmüşsün, aha bitti bu dünyayla

işin, artık işin ahiretle senin, gidip hesap ve- recen daha, takım bayrağıyla ne işin olur? Cenabı Hak gö ğün ye- dinci katında ışıklı stadyum mu yapm ış? Cennette turnuva mı dü- zenliyorlar?"

Bu son soruya gülmemek için kıvranan Asya rahatsızca ye- rinde kımıldandı. Neyse ki cevap bekleyen yoktu kendisinden. Asabi sürücünün dikkati öndeki taksiye yönelmişti yeniden. Tu- haf bir şeyler oluyordu ön tarafta. Mekanik bir melodi duydular önce, meğer ön camdan sarkan, suratının yarısı sar ı yans ı k ırmı- zı fanati ğin cep telefonuymuş. Bir eliyle arabaya tutunup, diğe- riyle şehre orkestra şefliği yapan iri kıyım holigan, bu iş için üçüncü bir eli olmadığını unutarak telefonunu açmaya hamle etti. Dengesini kaybetti, neredeyse düşecekti. Peş pe şe sopayı da, cep telefonunu da düşürdü yere. Her iki nesne de tam cenaze arabası- nın önüne düşmüş oldu haliyle.

Son anda frene basabildi taksi de, arkadaki şoför de. Cenaze aracı çarpmaya k ıl payı durabildi. Asya'yla Armanu ş ani fren yü- zünden ileri savrulup, geri geldiler. İkisi de kaygıyla dönüp arka- daki tabuta baktılar. Sapasağlam yerindeydi.

Göz açıp kapayana kadar, düşen nesnelerin sahibi pişkin piş- kin gülüp söylenerek aşağı atlad ı. Zaten güçbela akan trafikte her- kesi durdurduğu için özür dilercesine reverans yaptı, gerideki va- sıtalara baktı. Ve ancak o zaman tam arkalarındaki aracın sıradan bir kamyonet değil, cenaze arabası oldu ğunu fark etti. Ölüm sim- gesi aracın gölge gibi sinsice peşlerinden geldiğini görmek bir an için allak bullak etti holiganı. Huzursuz, asabı bozulmu ş halde, şaşkın şaşkın durdu durdurduğu trafiğin ortasında. Birazdan yine

fanatiklerle dolu bir başka arabanın marşlar söyleyerek yanından geçmesi üzerine kendine geldi. Nihayet cep telefonuyla sopayı yoldan almayı ak ıl etti. Cenaze aracındaki tabuta son bir kez bak- tıktan ve cinnet getirmişçesine dat dat kornaya basan arkalardaki araçlara şık bir el hareketi yaptıktan sonra, arkasını dönüp ad ım- larını sürüyerek taksiye yöneldi. Arabaya girdi ama bu sefer cam- dan filan sarkmayıp, sessiz ve uslu oturdu içeride. Armanuş'la Asya gülmekten alamadılar kendilerini. "Valla bu şehirdeki en itibarlı meslek sizinki olmal ı," dedi Asya bu sahneyi onlarla birlikte seyreden sürücüye. "Gölgeniz en azılı holiganlan bile korkutmaya yetiyor, baksanıza."

"Yok canım nerdeee," dedi beriki başını çevirerek. "Bi kere geliri az, kıt kanaat, emeklilik desen rüyanda görürsün ancak, sağlık sigortası yok, grev hakk ı yok, hiçbir şey yok. Eskiden TIR sürerdim biliyon mu, uzun araç, uzun mesafe. Kömür, petrol, kimyevi madde... aklına ne gelirse. Hepsini taşırdım..." "Bundan iyi miydi peki?"

"Dalga mı geçiyosun? Elbette iyiydi ya! İstanbul'dan al kar- goyu yükle, istikamet belli, düş yollara, git babam git. Kimsenin kahrını çekmezsin. Öyle a ğız kokusunu çekecek patron matron da yok! Kendi kendinin efendisisin valla. Kimsenin önünde eğil- mezsin. Yükü hemencecik teslim etmen gerekmiyorsa yolda oya- lanabilirsin. Dilediğin yerde mola verip bi sigara tüttür. Kim ka- rışırmış keyfine. Yok hemen teslim istiyorlarsa h ızlı gideceksin amma. Uyumadan sürmek gerekir. Onun dışında temiz iş. Dört başı ma ğmur."

Trafik nihayet hızlanmaya başlamıştı; şoför vites değiştirdi. Çok geçmeden futbol kafilesi sağa kıvırıp, stadyum yoluna saptı. Gümbürtülerini de beraberlerinde götürerek...

"Peki o işi neden bıraktınız?" diye sordu Asya.

"Ha o mu, agh..." aynı anda hem konu şup hem esnemesini bastırmaya çalıştığı için ç ıkarmıştı bu bo ğuk sesi... "Direksiyonda uyuyakalmışım. Yolda son sürat gidiyorum böyle, geçivermiş içim. Bi baktım feci bir gümbürtü oldu, kıyamet koptu sandım.

Gözlerimi açtığımda bi de ne göreyim? Yol kıyısındaki bir gece- kondunun mutfağındayım valla."

"Ne diyor?" diye fısıldadı Armanu ş. "İnan bana bilmek

istemezsin," diye fısıldadı Asya. "Sorsana günde kaç ölü taşıyormuş?" dedi Armanuş gözlerini adama m ıhlayarak.

Soru tercüme edildiğinde şoför kaşlarını kald ırdı: "Mevsimi- ne göre değişir. En kötüsü bahar bizim meslekte. Baharda pek ve- fat eden olmaz. Ama yaz dedin mi başka, yaz en yoğun mevsim- dir. Hele temmuz-ağustos fecaat. Sıcaklık otuz beş dereceyi geçti mi işimiz zor, bilhassa ihtiyarlar hastalar... sinek gibi telef oluyorlar valla... Yazın İstanbullular sürüyle oluverir."

Asya'yı kurdu ğu son cümlenin felsefı-psikolojik yüküyle baş başa bırakarak dikiz aynasını kolaçan etti. Tam o esnada kald ı- rımda cep telefonuna emirler yağdıran takım kravat bir adam gör- mesiyle patlaması bir oldu:

"Şu zenginler yok mu, Allah gözlerini kör etmiş bunlar ın. Kör! Hayatlan boyunca para istifliyorlar. Ne demeye gafil? En pahalı okullarda okumu şsun ama ne fayda, adam olamamışsın. Kefenin cebi mi var? Sonunda hepimizin giyeceği bir pamuklu kefen. Hepsi bu. Yok öyle Vakko makko oralarda. Para pul mü- cevherat da yok borsa da yok. Takım elbise giyebilir misin ahiret- te? Bak hiç soruyorlar mı kendilerine, yahu bu gökyüzünü kim tu- tuyor diye? Sorsa bulacak cevabını halbuki. İmana gelecek. Sor- muyor ki..."

Asya susmayı ye ğledi bu noktada. Babasız büyüdüğü için şükrediyordu ömrü hayatında ilk defa. Allah muhafaza, diye ge- çirdi aklından, ya böyle bir adamın kızı olup, sabah ak şam bu na- sihatleri dinleyerek büyüseydim. Herhalde ya ağzı var dili yok eb- leh olurdum, ya da evden kaçar her tarafımı açar şarkıcı olurdum. "Aha şu gökyüzünü kimse tutmasa altında nasıl yaşarız, di mi yeğenim? Valla ben öyle göğe uzanan sütunlar göremiyorum, ya sen? Allahü Teala gökyüzünü tepenizde tutmuyorum artık dese, ne olur o vakit? Hani kim bu stadyumlarda futbol oynayabilir?"

Neyse ki çok geçmeden Kazancı hanesine vard ılar da, bu ve benzeri sorulara verecek cevaplar bulamamanın huzursuzluğuyla kıvranmaktan kurtuldu Asya.

Zeliha Teyze onlan evin önünde bekliyordu. Şoföre teşekkür edip, bol bol bahşiş verdi.

Volkswagen, gümüşi Alfa Romeo ve Toyota Corolla evin önüne park etmişti bile. Herkes onlardan önce varmıştı anla şılan. Eve girmek istemeyen Aram dışarıda bahçede bekliyor, bir ağaca yaslanmış puro tüttürüyordu. İçerisi tabutun indirilmesini bekle- yen misafirlerle kaynıyordu.

Eski konaktan içeri adımlarını att ıklarında tıklım tıklım kadınlarla dolu olduğunu gördüler. Misafirlerin çoğu ölünün götürüldüğü birinci kattaki oturma odasına toplanmış olsa da baz ıları bebek bezi değiştirmek, çocuklarını azarlamak, bu ani ölümün dediko- dusunu yapmak ya da ikindi namazı k ılmak için diğer odalara da- ğılmıştı. Çekilecek oda kalmadığından, Asya'yla Armanuş mutfa- ğa yollandılar. Orada da, ikram edilecek aşureleri tepsilere teyzeleri buldular karşılarında.

"Gitti dağ gibi karde şimiz. Dün var, bugün yok. Biçare nem mahvoldu valla. Nereden bilsin Mustafa için pişirdiği asilleri oğlunun ölüsüne başsağlığına gelenlere ikram edeceğini?" diye iç çekti Çevriye Teyze ocağın yanından. Ağlamaktan gözleri şişmiş, sile sile bumu kıpkırmızı kesilmi şti.

"Ya ya, sade o mu, Amerikalı gelin de perperi şan yazık," der di yanında dikilen Feride Teyze, gözlerini yerde bulduğu bir sal- ça lekesinden ayırmadan. "Zavallıcığın bahtına bak abla. Sen tut elin Amerika'sından kalk, hayatında ilk kez İstanbul'a gel, sonra da daha destur biz geldik diyemeden kocanı kaybet gurbet elde. Ne kadermiş ya."

Masada oturmuş karde şlerini dinlerken bir yandan da abanoz ağızlığıyla sigara tellendiren Zeliha Teyze dumanını üfledikten sonra buz gibi bir sesle katıldı: "Muhtemelen şimdi Amerika'ya dönüp yeniden evlenir. Allah'ın hakkı üçtür derler. İkinciyle ev- lendiğine göre, üçüncüsü de gelir elbet. Merak ediyorum, bir Er- meni, bir de Türk'ten sonra sıra şimdi hangi millette."

"Zelihaaaa! Şom ağızlı Zelihaaa! Yahu kad ıncağız matemde, nasıl böyle şeyler söyleyebiliyorsun?" diye çattı Çevriye Teyze.

"Matem de bekâret gibidir," dedi Zeliha Teyze vakur bir edayla içini çekerek. "Öyle her önüne gelene verilmez, hak ede- ne saklamak gerekir."

Duyduklar ı şeyden afallayan iki teyze tüyleri diken diken ol- muş bir halde irkildiler.

"Taş kalpli seni..." diye m ırıldandı içlerinden biri. Hangisi ol- duğunu ayırt etmek zordu. Zaten bir önemi de yoktu.

"Taşın bile kardeşi ölse dayanamaz kederinden dağılır, ufala- nır... Ama sen..."

İşte Asya ile Armanuş, bu cümlenin ortasında mutfağa girdi- ler. Peşlerinde de acı ac ı miyavlayan Be şinci Sultan. Sanırsın ki günlerdir aç bilaç.

"Hadi kızlar, kediye yiyecek bir şey verelim yoksa bizi yiye- cek valla," dedi Zeliha Teyze, konuyu değiştirip daha az kasvetli bir mecraya çekmeye çalışarak.

İşte o zaman, son yirmi dakikadır, çayı demleyip limonlar ı di- limlemekle, tabaklan durulayıp yenilerini hazırlamakla meşgul olan ama bir yandan da süregiden konuşmalara karışmadan kulak kabartan Banu Teyze, en küçük kız kardeşine dönüp, "Dur hele. Yapmamız gereken daha acil işler var," dedi.

Dedi ve bir çekmeceyi, açtı. İçinden kocaman bir bıçak çıkar- dı. Herkesin şaşkın bakışları alt ında, tezgâhın üzerinde duran bir adet kelle soğanı tak diye ikiye kesti Banu Teyze. Sonra yar ım so- ğanı al ıp Zeliha Teyze'nin burnuna dayayıverdi.

"Hop hop. N'apıyosun ya?" Zeliha Teyze yerinden fırlamıştı.

"Ağlamana yardımcı oluyorum can ım," dedi Banu Teyze bil-

giç bilgiç başını sallayarak. "Ölü evinde a ğlamazsan kendi kar- deşlerin bile taş beller seni. Misaf ırse arkandan demediğini bırak- maz. Başkalarının seni böyle kupkuru görmesini istemezsin değil mi? Kendi başına kalınca ister yas tut ister oyna, kime ne, ama se- nin de iki damla gözyaşı dökmen laz ım ölü evinde."

"Ne yapıyorlar?" diye fısıldadı Armanu ş Asya'ya deh şetle. Ama beriki ne cevap vereceğini bilemedi.

Böylece Zeliha Teyze elinde sigara, burnunda kesik soğanla kıpırtısız oturdu bir müddet, en avangard müzelerde dahi sergi- lenme şansı bulunmayan tuhaf bir heykel gibi. Eserin ismi: Ağla- mayı Bilmeyen Genç Kad ın ve Yarım Soğan.

Nihayet geri çekildi. Yeşim rengi gözlerinden bir damla yaş geldi.

"Güzel!" dedi Banu Teyze gayet hoşnut. "Hadi şimdi gelin bakalım, içeri gitme vakti. Misafirler ev sahiplerinin nerde kaldı- ğını merak etmi ştir çoktan."

Zeliha Teyze hürmetle baktı en büyük ablas ına. Kimseyi say- madığı kadar sayar, kimseyi dinlemedi ği gibi dinlerdi onu. Bir za- manlar, kendi uydurduğu masalları anlat ıp, hayali kurabiyelerle onu besleyen, daima güzel kızları prenslerle evlendiren, kendin- den çok başkalarını dü şünen, sanhp gıdıklayarak, hiç kimsenin güldüremediği kadar güldüren, aralarında tastamam on iki yaş fark olan, ablalıktan ziyade "annelik" yapan büyük ablası...

"Peki!" diye razı oldu Zeliha Teyze. "Hadi gidelim."

Bir kadın kafilesi halinde mutfaktan oturma odasına ilerledi- ler; önde dört teyze, arkada Armanuş'la Asya. Uygun adım vazi- yette girdiler misafirlerle dolu, cesedin durduğu odaya.

Köşede, san saçları e şarpla örtülmüş, gözleri ağlamaktan tor- balanmış, tombul vücudu yabancıların arasına sıkışmış, yabancı bir dille kuşatılmış Rose oturuyordu yer minderinde. Hemen Ar- manuş'a işaret edip yanına çağırdı.

"Amy neredeydin?" diye sordu ama cevap beklemeden devam etti: "Yalnız bırakma beni. Burada ne oluyor anlamıyorum. Cese- de ne yapacaklarını ö ğrenebilir misin? Ne zaman gömecekler?"

Verecek cevabı olmayan Armanu ş annesine biraz daha yak- laştı ve elini tuttu.

"Anne, eminim ne yapt ıklarını biliyorlard ır."

"Ama benim de hakkım bilmek. Ben onun ka-n-sıy-dım," de- di Rose son kelimede tereddüt etmiş gibi duraklayarak. Ve adeta ondan onay beklercesine, yatağın üzerindeki cansız bedene doğ- ru çevirdi bakışlarını.

Oradaydı. Tam ortadaki divanın üzerinde. Boylu boyunca dümdüz uzatılmış, elleri göğsünde özenle kavuşturulmuştu. Gö- ğüs kafesinin tam üstüne çelik bir bıçak konmuştu, vücudu şişme- sin diye. Kararmış gümü ş paralar yerle ştirmişlerdi gözkapakları- nın üzerine. Birkaç damla zemzem damlatmışlardı a ğzının içine. Başının arkasında bakır bir tabakta sandal ağacı tütsüsü yak ılıyor- du. Tek bir pencere dahi açık, hatta aralık bile olmadığı halde, iki- üç dakikada bir odadaki duman hareketlenip raks ediyordu, du- varların ardından sızan bir esintiyle sürüklenircesine. Duman ev- vela yükselip divanın üzerinde zikzaklar çiziyor, nihayet ölünün ayaklarına ulaştığında grimsi bir buluta dönüşüp, dağılıyordu. Bazen de farklı bir rota takip ediyor, al ıcı ku şlar gibi iniyordu ce- sedin üzerine, halkalar çize çize. Zaten keskin ve yakıcı olan san- dal ağacı kokusu anbean öyle yo ğunlaşıyordu ki, herkesin gözle- ri sulanıyordu. Umrunda değildi kimsenin, zaten ağlıyorlardı. Odanın içi hepsi de kadın, hepsi de gözyaşı dökmekte olan misa- firlerle doluydu.

Bir kişi hariç.

Başköşede, adeta sıkışmış bir halde, sakat imam oturuyordu. Yüksek sesle Kuran-ı Muciz'ul Beyan' ı okurken tam bir kendin- den geçmişlikle sallanıp duruyordu. Aksamayan bir tempoyla okuyordu; hızlanıp hızlanıp aniden duruveren, nefesini kazanır kazanmaz yeniden hızlanan cüretkâr bir ritimle. Armanuş imam ın ufak tefek vücuduyla etrafını çevreleyen kad ınların iriliği arasın- daki bariz zıtlığa dikkatini vermemeye çalıştı. Adamın el parmak- larının bulunması gereken yerdeki bo şluğa da bakmamaya uğra- şıyordu bir yandan. Ama ne mümkün? İmamın iki elinde de birer buçuk parmak vardı sadece. Her iki eldeki kay ıp üç buçuk parma-

ğa ne olduğunu merak etmemek mümkün değildi. Öyle mi doğ- muştu, çocukluğunda hastalık mı geçirmi şti, yoksa sonradan mı kopmuşlardı acaba? Kaza m ıydı yoksa kas ıt mı? Hikâyesi her ne olursa olsun, bütün bu kadınların kendilerini imamın yanında bu kadar rahat hissetmelerinin bir sebebi de, adamın vücudundaki bu eksiklikti belki.

Mükemmelliğinin anahtarı namükemmel olu şundaydı. Pü- rüzsüz kutsiyetinin esran bizzat dünyevi kisvesindeki arızaydı. Yarım adamdı. Hem erkekti, şüphesiz, hem de öylesine kutsaldı ki, insan ona erkek gözüyle bakamazdı. Din adamıydı, şüphesiz, ama sakatlığı yüzünden ne kadar fani oldu ğunu görmezden gel- mek imkânsızdı. Eşiklerin adamıydı. Ve eşiklerdeki bütün ruhlar gibi arada sıkışmış bir havas ı vard ı. Her halükârda sakat imamın, zihninde Kuran'ın sayfalarını çevirmek için ne parma ğa ihtiyacı vardı ne de ele. Hepsini belle ğine kazımıştı, her suresini, harfi harfine.

Elif, lâm, vav... harf-i illeti de bilirdi harf-i mucizeviyi de. Parmağa, hatta göze dahi, ne hacet.

Sure aralarında imam, anlık molalar verip, o mübarek kelime- lerden ağzında kalan tada varmak istercesine ağzını şaplatıyordu. Alabildiğine çıkık adem elması h ızla inip kalkıyordu. Derken tek- rar başlıyordu okumaya. Tek kelime Arapça bilmeyen ve nerde ne dendiğini mümkünü yok sezemeyen kadmlann gene de yürekle- rinin tellerinin titremesinin sebebi hikmeti işte bu inişli çıkışlı ri- timdi. Gözyaşlarını tutamasalar da, imam ın sesini bastıracak ka- dar yüksek sesle ağlamamaya gayret ederlerdi daima. Fazla alçak sesle de ağlamazlardı gerçi; akordu topluca yap ılmış bir enstrü- man gibiydi yas tutan kadınlar korosu.
.

İmamın yanında, en itibarlı ikinci' mevkide, Cicianne oturu- yordu; minnacık vücudu güneşe serilmiş, buruşmuş erik kurusu gibiydi. Öylesine susuz, öylesine buruş buru ş. Her yeni gelen eli- ni öpüp taziyelerini dile getiriyordu ama Cicianne'nin onları du- yup duymadığını anlamak zordu. Genelde elini her öpene şöyle bir bakıyordu ahcı gözle. Ama zaman zaman misafirlerden birine

soruyla karşılık verdiği de oluyordu. "Sen kimsin canım?" diye soruyordu akrabalarına ya da ahir ömürlük arkadaşlarına, ya da "Bunca zaman nerelerdeydin, sakın bir daha arayı böyle açma ha- yırsız!" diye azarlıyordu hiç tanımadığı insanlar ı. Alışılagelmiş sessizlikleri ile herkesi susturacak kadar

beklenmedik cümleleri arasında bazı baz ı duruyor, belirgin bir panikle gözlerini k ırpıştı- rırken, yüzünde bomboş bir ifade peydahlan ıyordu. Böyle anlar- da bütün bu insanların neden oturma odasına doluştuklarına ve neden bu kadar ağlayıp sızladıklarına akıl sır erdiremiyordu. Ya- nakları neredeyse tümüyle içeri çökmü ş, kına kızılı saçlar ı e şar- bının altından taşmış, saniyeden saniyeye değişen günbatımı gibi esrarengiz oturuyordu öylece.

Divan hareketsizdi, kadınlarsa sürekli hareket halinde. Divan beyazlara bürünmüştü, kadınların çoğu karalara. Divan sessizdi, kadınlar safı ses - ölülerin tam aksini yapmak, ya şamın gereği ve yaşadığının göstergesiymiş gibi.

Nice sonra bütün kadınlar ayağa kalkıp başlarını e ğdiler. Yüz- leri keder, hürmet, aynı zamanda merakla tetikte, imam ın odadan çıkışını seyrettiler. Onu kap ıya kadar uğurladıktan sonra tutup parmaklan eksik ellerini öptü Banu Teyze. Defalarca teşekkür et- ti ve bol bol bahşiş verdi.

İmamın çıkmasıyla havayı keskin bir ç ığlığın deşmesi bir ol- du. Kimsenin daha evvel gördüğünü hatırlamadığı t ıknaz bir ka- dındı sesin müsebbibi. Ç ığlığı kulak zarlann ı delen desibellere çıktı, bir anda yüzü kıpkırmızı kesildi, sesi h ınltılandı, bütün vü- cudu zangır zangır titremeye başladı. Öyle feci bir haldeydi ki, öyle acılı ve yasl ı, diğerleri susup huşu içinde seyrettiler. Feryadı öyle dokunaklıydı ki, rol yapt ığını bilmekle beraber, çok geçme- den diğer kadınlar da ona eşlik edip, kendilerini bırakıverdiler.

-ci ya da -cı tak ısı ekleyerek her şeye, yeni yeni meslekler icat edebilirsin Türkçede.

Tıknaz kadın ölü evine gelip ağlaması için tutulmu ş bir paralı yasçı idi, hiç görmediği insanlar için kendini paralayabilecek biri.

Bu tarrakanın ortasında, matemin bu kadar gürültülü ve böyle kamusal bir hal almasını yad ırgayan Rose oturuyordu tüyleri diken diken. Sürekli kaynaşan kalabalığın içine atılmış gibi hisse- diyordu kendini. Tam bir uyum ve şaşmaz bir akışkanlık vardı odada. Giden her misafirin yerine bir yenisi geliyordu. Koltukla- ra, kanepeye, yer minderlerine tünüyorlardı, omuzlan değecek kadar yakın. Sessizce selamlaşıyor, konuşmadan anlaşıyorlardı. Tek başlarına son derece sessiz, birlikte yas tutarken son derece gürültücü olan bir dolu kadın. Rose bunlardan tedirgin oladursun, Armanuş yas töreninin kurallar ını seçmeye ba şlamıştı bile: Evde yemek pişirilmediğini anlamıştı mesela; her misafir bir tepsi ye- mek getiriyordu onun yerine. Öyle ki mutfak tencerelerle, sahan- larla, türlü türlü tabaklarla dolmuştu. Görünürde tuz, et, içki yok- tu. Kokular gibi sesler de denetim altındaydı. Müziğe izin yoktu: televizyona, radyoya... Aklına Johnny Cash düştü Armanuş'un. Johnny Cash düşünce de Asya. Sahi, neredeydi o?

Onu bir grup komşuyla çevrelenmiş halde kadife kanepenin köşesine ilişmiş buldu. Çenesini kald ırmış, kaşlarını çatm ış, belli ki düşüncelere dalmıştı. Bakışları ölüye m ıhlanmıştı. Ara ara, kuzguni saç tutamlarını çeki ştiriyordu dalgın dalgın. Armanuş tam onun yanına gidecekti ki, Zeliha Teyze'nin usulca kızının ya- nına çöktüğünü ve anlaşılmaz bir yüz ifadesiyle kulağına bir şey fısıldadığını gördü.

Her ne dediyse Asya'nın yüzü döndü.

Divanda boylu boyunca uzanıyordu ölü.

Durmadan inleyip ağlayan kadınlar arasında sessizce oturu- yordu Asya, yüzünden renk çekiliyordu. Yıllanmış bir s ırrı f ısıl- dıyordu Zeliha Teyze kulaklarına.

"Sana inanmıyorum," dedi Asya aniden hiddetlenerek.

"İnanmak zorunda değilsin," diye mırıldandı Zeliha Teyze

alabildiğine sakin. "Ama sonunda sana bir açıklama yapmam ge- rektiği kafama dank etti. Şimdi yapmazsam bir daha yapamam. Ya şimdi söylemeliyim ya hiç. Öldü çünkü. Gömülmeden evvel bilmeye hakkın var..."

Hareket edebilmek için bu cümleyi duymayı bekliyormu ş gi- bi ayaklandı Asya.

Gözlerini cesetten ay ırmadan ve hiç ama hiç kimseyi umursamadan, yürüdü divana doğru. Demek cennetin as- ma bahçeleri gibi mis kokulu, katıksız ve yemyeşil bir defne sa- bunuyla tepeden tırnağa temizlenen; oyulup, durulanıp, itinayla silinen; üç parçalı kefene sar ılmadan evvel musalla taşının üze- rinde kurumaya bırakılan ve ihtiyarların aynı gün ivedilikle gö- mülmesi konusundaki ısrarlı tavsiyelerine ra ğmen mezarlığa de- ğil, bizzat Kazancı hanesine götürülmek üzere cenaze arabas ına yerleştirilen; demek sandal ağaçlarıyla tütsülenen, ağzına zem- zem suları damlat ılan, çelik bir bıçak ve iki kararmış para alt ında hareketsiz boylu boyunca uzanan bu ceset, babasıydı.

Dayısı... babası... dayısı... babası...

Asya başım kaldırıp, Zeliha Teyze'ye baktı. Birden onun bun- ca zaman kendisine neden "teyze" denmesine itiraz etmediğini anladı.

Teyzesi... annesi... teyzesi... annesi...

Asya ölmüş babas ına doğru bir adım attı. Bir adım daha. Du- man yoğunlaşmıştı. Odanın bir yerlerinde Rose acıyla inledi. Sonsuz bir zincir halinde bütün diğer kadınlar da. Herkes ve her şey bir etki-tepki ve ezgi-ritim zinciriyle bağlıydı birbirine. İç içe geçmişti bütün hikâyeler, sahipleri ister fark etsin ister etmesin. Bu asla nihayete kavuşmayan silsilenin herhangi bir yerindeki bir atımlık hareket, zincirin başka bir yerinde bir eylem peydahlıyor- du. Her yeni ses, başka bir yerde bir yankı do ğuruyordu.

"Baba..." diye mırıldandı Asya.

Evvela kelâm vardı, der İslamiyet, her türlü varoluştan ve varlıktan evvel kelâm vardı.

Ne var ki Asya'nın indinde babasıyla ilişkisi-iüşkisizliği bu- nun tam aksini içerir gibiydi. İlk başta kelâmın kendisi değil, biz-

zat yokluğu vardı. Telaffuz edilmemiş bir kelimeydi baba. Yoktu. Yokluğu geliyordu her tür varoluştan ve varlıktan önce.

Bir varmış bir yokmu ş.

Uzun, çok uzun zaman önce, çok da uzak olmayan bir ülkede, evvel zaman içinde kalbur saman içinde, pireler berber develer tellal iken... ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken... dün- ya tepetaklak ve zamanın bir adaşı olan "dehr" dönüp duran bir halka, kuyruğunu yutan bir yılan iken, gelecek geçmişten daha ih- tiyar, geçmiş yeni ekilmi ş tarlalar kadar ter-ü taze iken...

Bir varmış bir yokmu ş. Tanrı'nın mahlukları tah ıl kadar çok- muş; fazla konuşmak günahmış.

Günahmış çünkü haddinden fazla konu şursan hatırlamaman gerekenleri hatırlayabilir, anlatmaman gerekenleri anlatmaya başlayabilirsin. Her ailede sırlar vardır saklı kalmas ı gereken. Her ailenin günahları vard ır kabir defterlerine kaydedilen.

Olur da eline geçirirsen o defterlerden birini, orada rastge- lebilirsin söze dökülmeyecek olana.

Potasyum siyanid saydam bir bileşiktir. Potasyum tuzu ve hidro- jen siyanid elementlerinden mürekkeptir. Şekere benzer bir parça ve gayet kolay çözülür suda. Bazı ba şka zehirli bileşiklerin aksi- ne bariz bir kokusu vardır. Hoş bir koku...

Badem gibi kokar bu zehir. Acı badem gibi.

Bir kâse aşure, olur ya kavrulmuş f ındıkların ya da nar tane- lerinin yanı s ıra potasyum siyanid damlalanyla da süslenirse, bu ikinci maddenin varlığını tespit etmek zordur. Ne de olsa a şure- nin doğal malzemeleri arasında da badem vardır. Yiyen, kokuyu

yadırgamaz. Son ana kadar neyi kaşıklamakta olduğunu anlamaz.

"Sen ne yaptın efendim," diye cırladı A ğulu Bey. "Dünyanın gidişatına müdahale ettin!"

Banu Teyze ruj yüzü görmemiş dudaklar ını kemirdi. "Ettim ya," dedi yanaklarından yaşlar süzülürken. "Ona aşureyi ben ver- dim ama yiyip yememek kendi bileceği şeydi. Ne yaptığını bili- yordu benim kardeşim! Azrail'in onu kırk birinden evvel bulaca- ğını, Çin-i Maçin'e dahi kaçsa bu sefer de orada enseleyeceğini biliyordu. Ecel gelip almadan, o attı ilk ad ımı. Böylesinin daha yeğ olaca ğına karar verdi. Mazinin külfetiyle yaşamaktan daha haysiyetli değil mi böylesi? Tercih kendisinindi."

"Öyle bile olsa bu senin günahını hafifletir mi efendim?" de- di Ağulu Bey.

"Hafifletmez elbet," dedi Banu Teyze kısık bir sesle. "Karış- mamalıydım. Dayanamadım. Gaibten gelen bilgi neye yarar o bil- giyle bu cihanda bir şeyler yapamadıktan sonra? Terazi niye ya- pılmış, adil tartsın diye. Kalem niye yaratılmış, yazsın da iz bırak- sın diye. Kitap niye yazılmış, şimdiki nesiller atalarının hataların- dan ders alsın diye. Allahım hafızamı kaybetmekten koru. Unut- kanlık hastalığı için okun acak duayı veren Rabbim, silinmeyen hafıza için de bir dua verseydi ya bana. Bildiklerimin ağırlığı al- tında ezilmemek için..."

"Sanmam ki Allah seni affetsin," dedi Ağulu Bey keyifle ve kibirle.

"Haklısın. Faziletli kulların arasından kovuldum artık sonsu- za kadar. Ama Allanın bildiğini cininden niye saklayayım, Rab- bim biliyor ya, zerre pişmanlık yok yüreğimde."

"Ya Ermeni kız? Ona babaannesinin sırrım söyleyecek mi- sin?" diye sordu Şekerşerbet Hanım, efendisinin ağlamasını çare- sizlikle seyrederken.

"Söyleyemem. Taşıyamaz, yük olur yavrucağa. Hem inanmaz bana."

"Hayat tesadüflerden ibarettir, efendim." Bunu söyleyen Ağulu Bey'di gene. Tesadüfler tesadüfi midir yoksa tevafuki mi?

"Ona hikâyeyi anlatmayacağım. Ama bunu ona vereceğim," dedi Banu Teyze çekmeceyi açıp, nar broşu mahfazasından çıka- rarak.

İnsanlar ikiye ayrılır: beşikten mezara sabitkadem bir isimle anılanlar, yani içine doğdukları hakikate uygun, kimli ğe.sadık ka- lanlar; bir de isimlerini koruyamayanlar, yani harfleri yap boz, ruhları ar ızalı olup da durmadan yeni adlar ve lakaplar alanlar, isim bolluğunda tarifsiz kalanlar.

Bir zamanlar bu broşun sahibi olan Şuşan Nine, bir değil bir- den fazla ismi olanlardandı. Birbiri ardına isimler almaya, haya- tının her yeni safhasında bir önceki ismini bırakmaya yazgılı bir göçmen ruh. Şuşan İstanbuliyan olarak doğmuş, Şermin 626 ol- muş, Şermin Kazancı'ya dönüşmüş, nihayet Şuşan Çakmakçıyan olarak vefat etmişti. Edindiği her yeni isimle birlikte bir yanını sonsuza kadar kaybetmişti.

Rıza Selim Kazancı mahir bir i şadamı, örnek bir vatandaş ve sevecen bir kocaydı. Cumhuriyet döneminin başlangıcında, ulusun bütün yurdu donatacak kadar bol bayrağa ihtiyaç duyduğu bir zamanda, kazancılığı b ırakıp bayrak imalatına geçecek kadar ileri görüşlüydü. Bu sayede ileride İstanbul'daki en zengin işadam- larından biri olacaktı. Yetimhaneyi o sıralarda ziyaret etmişti; mü- dürüyle toplu bir alımı müzakere etmek için. Orada, lo ş koridorda, din değiştirmiş bir Ermeni k ızı gördü. Tesadüfen ö ğrendi bu kızcağızın iki cihanda en çok saygı ve ba ğlılık duyduğu adamın, Levon Ustanın yeğeni olduğunu. Ustasının ailesine yardım etme sırasının kendisine geldiğini düşündü. Yine de çok sayıda ziyaretten sonra ona evlenme teklif ettiğinde bunu salt iyilik olsun diye değil, âşık olduğu için yapacaktı.

Rıza Selim karısının geçmişini geride bırakabileceğine emin- di. Ona karşı mü şfik davranırsa, bir çocuk ve harika bir ev verir- se, yarasının yavaş yava ş iyile şeceğine inanıyordu. Ruhsal neka- hat zaman meselesiydi. İnanıyordu ki kadınlar ilk çocuklarını do- ğurduktan sonra kendi çocukluklarının yükünü taşımayı b ırakır-

lar. Öylesine emindi kendinden, sevgisinden... Bu yüzden de ka- rısının ağabeyiyle kaçıp, Amerika'ya gitmek için onu terk ettiği haberini aldığında önce bu habere inanmayı reddetti, sonra da ka- rısını reddetti.

Şuşan, Kazancı ailesinin kay ıtlarından silindi, kendi oğlunun belleğinden de.

Levon ya da Levent adını almak Şuşan'ın oğlu için bir şey de- ğiştirmemişti. Her halükârda ismiyle müsemma olamadı. Hırçın ve haşin bir adamdı. Evin dışında olabildiğince medeni ve selis huylu ama dört kızıyla oğluna karşı her daim sert ve zalim.

Hikâyeler birbiriyle öyle iç içedir ki nesiller önce vuku bul- muş hadiseler şimdiki zamanın tümüyle alakasız gelişmelerine etki eder. Geçmiş geçip gitmez kolay kolay. Levent Kazanc ı o ka- dar otoriter ve baskıcı bir baba olmasa, tek o ğlu Mustafa bambaş- ka biri olmaz mıydı? Nesiller önce 1915'te Şuşan yetim kalmasa, 2005'te Asya diye bir piç olur muydu?

Hayat iç içeliklerden ibarettir ve tesadüf ile tevafuk ayn ı şey değildir. Bazen bunu idrak edebilmek için insana kötü bir cin ge- rekir.

Akşama doğru Zeliha Teyze bahçeye çıktı. Bütün purolarını çok- tan tüttürmüş olan Aram hâlâ orada bekliyordu.

"Çay getirdim," dedi. Mart rüzgân yüzlerini okşarken, uzak- lardan denizin, yeşeren otların ve zamansız açmak üzere olan ba- dem çiçeklerinin kokularını getirdi.

"Teşekkür ederim sevgilim," dedi Aram. "Ne güzel bardak bu böyle."

"Beğendin mi?" Zeliha Teyze bardağı elinde çevirirken, yüzü bir hatırayla aydınlandı. "Ne tuhaf. Şimdi fark ettim. Bu bardak takımım tam yirmi yıl önce almıştım. Çok tuhaf!"

"Tuhaf olan ne?" diye sordu Aram. Tam o anda bir yağmur damlası ba şına düştü.

"Hiç," dedi Zeliha Teyze, sesi alçalmıştı. "Bu kadar dayana- cağını dü şünmemiştim hiç. Çok kolay kınlıyorlar diye itimat et- medim hiçbir zaman bu bardaklara. Ama bak, nasıl da haksız çı- kardılar beni. Dayanıyorlarmış i şte. Çay bardakları bile!"

Birkaç dakika sonra Beşinci Sultan pencereden atladı; midesi dolu, gözleri mahmur, hareketleri yavaş. Etraflannda bir daire çizdikten sonra Zeliha Teyze'nin yanına kıvnldı. Bir müddet titiz- likle patisini yaladı, tüylerindeki kirleri ayıkladı. Oracıkta kıvrı- lıp uyumaya hazırlanmıştı ki aniden bir şey tarafından dürrülmüş- çesine yerinde sıçradı. Dinginliği neyin bozduğunu anlamak için merakla etrafına bakındı. Cevap yerine ılık bir damla indi burnu- na. Sonra bir damla daha, bu seferki başına. Derin bir memnuni- yetsizlikle ağır ağır kalktı, gerindi. Bir damla daha. Hoşnutsuz, ir- kildi. Süratle eve yollandı.

Belki dünyanın kurallarını bilmiyordu kedi. Gökyüzünden düşen hiçbir şeye küfredilmemesi gerektiğini tembihleyen olma- mıştı ona. Kimse dememi şti, ne yağarsa yağsın tepene semadan, kabulündür.

Buna yağmur da dahil.

www.webturkiyeforum.com

by Ayhan